

I

[illegible] et Pazmanio [illegible]

Rome

Reliquit Köröy	Szalay
Szalay	Alard.
Alard.	Vegy
Vegy	Sartorio
Sartorius	Szini
Szini	Louas
Louas	Pethe
Pethe	Nagy.
Nagy	

Explicationes Evangeliorum,
quę diebus Dominicis, et aliis festi=
vis diebus per annum in sancta
Matre Ecclesia legi, et
de quibus Sermones
fieri
consueverunt
Pars 1.ma,
quę in se complectitur Evangelia ab Adventu,
usque ad Pascha diebus Dominicis legi consueta, unà
cum aliquorum festorum (quorum nume=
rum, verso hoc folio invenies)
Evangeliis, et tribus de Sa=
crosancto Eucharistię Sacramento
Concionibus
Conscripta, per Nicolaum Telegdi Prępositum Stri=
goniensem Hungarico Idiomate.
Viennę Austrię impressit Michael Apfell cum
privilegio Sacrę Cęsarę Majestatis
MDLXXVII.

5

AZ EVANGELIOMOKNAC, MELLYEKET VASARNAPOKON, ES EGYEB INNEPEKEN

esztendoe altal, az Anyaszentegyhazba oluasni es predicalni szoktanac, magyarázattyánac.

ELSEO RESZE

Mely magaba foglallya az Aduenttül fogua Husuetig valo vasarnapi Euangeliomokat, egynehany egyeb innepeknec (kiknec szamat meg talalod ezt è leuelet el fordetuan) Euangeliomiual, es az oltari szentsegrül valo harom predicatioual egyetembe,

IRATOT TELEGDI MIKLOSTVL ESZTERGAMI PRÆPOSTVL.

Coll. Rom. Cat. Soc. Jesu Jaurin.

2. Cor. 4.

Meg nem hamisettyuc az istennec igeiet, hanem az igassagnac ki ielenteséuel aianlyuc magunkat, minden embereknec lelki esmeretinel, az isten eloet,

Bechbe Apffl Mihaly nyomtatta, az felseges Romai Chaszarnac kegyelmes engedelmeböl M. D. L X X V I I. esztendoebe,

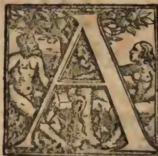
Charissime Forroi sis memor tui Pazmany ... Serossy ...

AZ INNEPEK-

NEC MELLYEKNEC EVANGELIOMIT EBBEN E RESZBEN talalod neuec es ſzámoc.

A nyomtato hä valami uetket tőt à nyomaſba, meg kel neki bochatni, mert nem tűd magyarul. A mî peniglen oly volna, hogy az oluaſonac akadékot ſzerezhetne, arrul kiualtkeppen valo ſegyzeſt talal è kőnyuœnec vêgen.

REVERENDISSIMIS DOMINIS, ECCLESIÆ DEI IN REGNO HVNGARIÆ EPISCOPIS, Dominis & Patronis ſuis, Nicolaus Telegdinus Præpoſitus Eccleſiæ Strigonienſis, Gratiam & miſericordiam & pacem optat à Deo patre & Christo Ieſu Domino noſtro.

RDVA PRORSVS & difficilis res eſt, Ampliſſimi Præſules, ſacrarum literarum ſententiam inueſtigare, aut eam poſteaquam inueſtigaueris, ſine labe, ſine fuco, ſine errore explicare poſſe. Multos enim illæ, non è plebe modo atq; colluuie hominum imperitos, à ſe reiecerunt, Verumetiam qui pectora geſtabant ſcientijs exculta, fatigarunt, fregerunt, atq; eluſerunt. Horum calamitati atq; fortunæ quaſi condolens Regius ille Pſaltes canebat: defece- Pſal.63.

runt ſcrutantes ſcrutinio. Plebeis autem & ab omni prorſus doctrina deſtitutis, tantum abeſt, vt ſui copiam aliquando fecerint, pœnis etiam vt propoſitis eos arcere decreuerint.

Quid enim eſt, quod Deus parens & auctor naturæ totius, verba aliquandò facturus
Exod: 19. *de monte Synai ad gentem Hebræam, lege ſanciuerit, vt beſtia, quæ monti appropinquando eum contingeret, lapidibus, aut ſagittis appetitus occumberet? Nihil equidem aliud, quam*
Eccl. 3. *quod ille multis poſt ſeculis admonuit mortales,*
Rom. 12. *altiora ſeipſis ne quærerent: Et alius, non plus ſapere quam oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem. Admonitos ſcilicet hac pœna Deus ru-*
Epiſt. ad Menten. *des & ignaros, teſte Innocentio voluit, ne diuinorum eloquiorum arcana, imperiti ſenſu, atq; illoti ſermone ſcrutari, atq; incerta pro certis, leuia pro difficilibus, humana pro diuinis pandere atq; tradere attentarent. Quocirca & lege*
Deut. 17.

cautum

cautum quondam fuerat, ne quæstiones de lege exortas ipsi agitarent definiréue auderent, sed ijs rem totam committerent, quibus cura incumbebat sacras explicandi literas, controuersiasq; ex ea natas dirimendi. Labia, dicebat ille, Sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirent ex ore eius, haud dubiè Sacerdotis non cuiusuis è fece vulgi. Mal: 2.

Fuit sane eritq; semper hæc religionis nostræ constans disciplina, vt omni assumpto atq; misso, sua semper pateret cathedra, non misso autem, siue is agrestis, siue tinctus literis esset, grauissimis etiam constitutis supplicijs clauderetur. Quo fit vt ecclesia nostra, quasi castrorum acies ordinata procedens, suam uehat secum semper turbam ministrorum, dignitate, ordine, & potestate differentem, qui partita inter se, iniunctaq; sibi munia, decenti quadam obseruata dispositione, & obeant fortiter, & exequantur fideliter. Ipse

Ephes.4. *enim Dominus dedit, alios quidem Apostolos, alios Prophetas, alios autem Doctores. Ita vt*
1.Cor.12. *neq; omnes simus Apostoli, neq; omnes Pro-*
Rom.12. *pheta, neq; omnes Doctores, sed habentes donationes secundum gratiam qua data est nobis differentes.*

Quod si Doctorum summa est in ecclesia auctoritas, honor pracipuus: quis est qui non videat, non debere sibi quenquam absq; delectu & discrimine hoc tantum munus vsurpare?
Rom.10. *Quomodo enim, aut quid pradicabunt nisi mittantur? Quomodo autem mittentur, nisi vocentur vt Aaron, eligantur vt Moyses, calculo emundentur ignito vt Esaias? Non est ergo quod quisquam miretur, quid sibi uoluerit Paulus, qui cum non ab hominibus, sed Deo sibi creditum fuisse Euangelium iactaret, nequaquam tamen hac prarogatiua calitus sibi concessa, manui ordinaria potestatis se ereptum credidit,*

didit, aut humanum iudicium fugiendum posthabendumq; existimauit. Quin potius ne in vanum curreret aut cucurrisset, Hierosolymam non alia de causa quam explorandi, petiuit, num prædicatum à se Euangelium, ab eorum qui videbantur esse columnæ Ecclesiæ, doctrina euariaret. Tanto profecto melior, Euangelicis istis religionis nostræ procellis, hominibus vt vita, sic oratione turbulentis, qui cum Euangelium nec à Deo acceperint, nec sibi dictum audiuerint, vas electionis estis mihi, vt portetis nomen meum coram Regibus & filijs Israël, impudenti tamen audatia, excusso legitimi imperij iugo, contemptis Ecclesiæ principum sceptris, sacris sese, non minus audacter quam nequiter, officijs immiscent, & iuxta Prophetæ vaticinium, antequam mittantur, vel nunquam mittendi, currunt. Nobis autem qui in ipso matris Ecclesiæ gremio nati & enutriti sumus, omnem pietatem

Gal. 2.

Act. 9.

Hier: 23.

atq; modestiam edocti; constat, vobis amplißimi
Acto: 20. *Præsules illud inclamatum fuisse, Attendite vobis & vniuerso gregi, in quo vos spiritus sanctus posuit Episcopos, regere Ecclesiam Dei. Non ignoramus vestræ potestatis & offitij esse peruigilare, tanquam qui sitis rationem pro animabus nostris reddituri, ac circumspicere, & qui sint qui doceant, & quam quisq; doctri-*
2. Cor. 11. *nam afferat. Ne forte Pseudoapostoli, opera-*
Actor. 20. *rij subdoli, transfigurantes se in Apostolos Chri-*
Ioan. 10. *sti, abducant discipulos post se, & lupi, ouina pelle tecti rapiant & dispergant oues.*

Quare nemo mihi crimini dabit, si exemplo Pauli, & sacrarum literarum auctoritate compulsus, concionator ipse, vobis potißimum concionatorum Præsidibus, Ecclesiæ Rectoribus, Doctorum Principibus, Ducibus cæremoniarum & verbi Dei: verba quoq; Dei explicata, & pro virium nostrarum tenuitate, in Hun-

garicum

garicum deducta sermonem consecrare voluerim. Quos enim istiusmodi generis studia spectant æquius? expetunt auidius? delectant vehementius? quam eos quorum interest, & nouis quotidie lucubrationibus sacras literas interpretari, & interpretatas probare vel reijcere. Accipite ergo hoc qualecunq; amoris erga vos mei & religionem nostram pignus, paruulum à paruo profectum munus amico accipite.

Quod si lectorum cuipiam labor hic noster minus arriserit, neq; dignus hac expectatione, is sciat, me offitio perfunctum meo, auctoremq; deinceps doctioribus futurum, vt & ipsi suos audacter partus his meliores producant. Christus princeps pastorum quam diutissime incolumes, fælices & florentes vos conseruet, ac ad promouenda eorum studia qui Ecclesiam Catholicam, Hæreticorum technis misere affli-

ctam, pro virili parte iuuare nituntur, animos vestros magis ac magis in dies accendat. Datum Tirnauiæ Kalend: Iuniys, Anno Domini 1577.

AZ KERESZ-
TYEN OLVASOKNAC.

Izenhat egész esztendeie mult el immar, hogy è nagy szombati egyhazban, à Christus Iesusnac Euangeliomiat predicallom. Iollehet közösleg egyebüttis, à houa erkesztem, kiualtkeppen peniglen Posonba az orszag gyülesiben, es à közönseges töruenyeknec (mellyeket octauaknac hinac) ideien, kereskettem az istentül nekem adatot giraual, es igyekeztem az en uramnac nyereseget szerzeni. Remellemis hogy nem mindenestül fogua gyümölchtelen es haszontalan uolt az en munkam, hanem soc iambor egyigyü keresztyeneknec hasznalt. Akaratom az uolt ugyan mindenkor, hogy az en halgatoimat, az istennec igaz esmeretire uezerlettem, es buzgo szerelmere gerieztettem uolna.

Nemis kouettem semmibe az en tulaidon feiemnec gondolatit, sem azoknac uelekedesekèt, kic többet tulaidonetnac magoknac, hogy nem mint az meg rögzöt regi igaz ertelemnec; Hanem erölköttem az istent esmerni, es egyebekeelis esmertetni, az ü szent akarattyat erteni, es felebaratimmalis ertetni à szent irasbol.

A szent irasnac magyarazattyaba peniglen mesterül uetté magamnac, leg elöször à regi conciliomokat, Annac utanna à szent Doctorokat es atyakat, kic közzül nemellyec chac hamar az apostoloc utan uoltanac, es à

mit az apostoloktul hallottanac es uöttenec, á mit akcor az keresztyenség közönséggel uallot, azt hattac irua minekünc az ü könyuökbe. Vegezetre az utolso időkbeli oly tudos embereket, kic az anyaszentegyhaznac eleitűl fogua mind eddiglen meg erőssettetet es egy arant meg maradot tudomanyat egyenlő ertelemmel uallyac, es nem tetouaznac hanem alhatatosoc az egy igassagnac tanetasaban.

Ha mikor azoknac irasokat kezembe uettem, kic ü magoc sem tudgyac mit hisznec, mert alhatatlanoc es ţin kösztöc egyenetlenec, nem egyebert uettem, hanem chac ezert, hogy latnam honnet uolna eredete az ü teuelygeseknec, miuel tamasztanaiac igyeket, es fondamẽtombol meg ertuen michoda uêtec es fogyatkozas uolna az ü uallasokban, alkolmatosban oltalmazhattam uolna ellenec az euangeliomi iagssagot. Iollehet ha azonközbe ualamit ollyat talaltam nalloc á mi teczet es nem idegen uolt az isten igeietül azt el nem uetettem.

Gyakorta kertenec ez idő alat baratim, intettenec io uraim, hogy á mit nyeluemmel predicalloc azt á szegeny egyigyüekert megis irnam, es nem chac addig meg elec, hanẽ holtom utanis szolgalnec á keresztyen anyaszentegyhaznac. Kiknec keresec es intésec, uegre meg gyöze engemet, es reia biram magamat hogy engednec az ü akarattyoknac.

Irtam azert röuid magyarazatot az euangeliomokon, mellyeket az mi eleinknec rendelesec szerent esztendő altal Vasarnapokon es egyeb innepeken szoktunc á keresztyeni gyülekezetbe oluasni es predicalni. Kit harom kis könyuechkebe foglaltam. Az elsöt em mostan ki adom, á többites istennec segetsegeből mind iarast utanna bochatom. Kerec minden iambor keresztyen olua-

tyen oluaſot , uegye io neuen tűlem az en munkamat. Melyben ha mit ollyat talal,hogy meltonac iteli oluaſaſra ,abbol dicherie az ur iſtent. Mert minden io adomany,es minden tőkelletes aiandec onnan főlyűl uagyon, ala ſzaluan à uilagoſſagnac attyatul. Ha kedig ualami oly akad ſzeme eleibe , kinec melyeb es bőlcheb ertelmet keuannaia , uaria azoktul azt,kic tudoſbac en nallamnal. Mind az altal juſſon eſzebe ezis,hogy à kiſdedeknec keſzettetet è kőnyuechke,kiknec teire uagyon ſzukſegec , nem kemeny eledelre, es annak okaert à menire lehetet uolnais tűllem, nem akartam friſs à uagy bőlch beſzeddel elnem ,ſőt nem mutattam hogy tudnec ſemmit egyebet,hanem chac az meg feſzűlt Ieſuſt. Iac. 1. Heb: 5. 1.Cor: 2.

Meg miuelhettem uolna enis azt, à mit latoc hogy azoc kőzzűl miuelnec nemellyec , kic à tudatlan kőſſegnel bőlcheknec akarnac lattatni. Elő ueſzic ki à Georgius Maior poſtillaiat,ki ualamit egyebet : toldoznac foldoznac raita,hon el ueſznec keueſet benne (nem azt à mi gonoſzb , hanem à mi tűrhetőb uolna) hol hozza teſznec, (ollyat à mi nyakaſb teuelyges annal, à mi az elŏt ot uolt) azt kőltic oſzton hogy mindeneſtűl fogua őuec,az ű neue alat aggyac ki , es ugy fitogattyac bőlcheſegeket : De nem miueltem,hanem inkab akartam az en tudatlanſagomat ſokaknac tuttara lenni,hogy ſem mint azzal, à mi maſe, bőlcheſegemet mutogatni. Kit nem azert mondoc , hogy tellyeſſeggel magamnac tulaidonetanam azt , ualami az en iraſomba uagyon,mert ſemmi abban tőb nekem ninchen , az egybe ſzedegeteſenel , à mi à derêc dolog, mind azoke , kiket ez elŏt mondec hogy meſterűl ualaſztottam uolna magamnac, hanem hogy nyluan legyen mindeneknec, miert kőuettem az iraſnac egyigyű alazatos modgyat.

Aztis meg miuelhettem uolna, hogy mindenic E-uangeliomon egy nehany predicatiot irtam uolna, de mi szűkseg soc szot szaporetani ot, ahol keuesebbelis meg eriűc ? Mentűl rőuidben adhatunc ualamit eleibe
1. Cor. 14. á kőz nepnec, attul kőnnyebben meg foghattya. Szent Pal inkab akar az anyaszentegyhazba őt iget ertelemmel mondani hogy egyebeketis tanechon, hogy nem mint tiz ezert idegen nyeluen. Enis inkab akartam, mentűl keuesb beszeddel lehetet ugy szollani, hogy meg foghassac, es feiekbe rakhassac á kisdedec, hogy nem mint az euangeliomnac egy kis reszenec magyarazattyat oly hoszan nyuitani, hogy meg á kőzepire iutnanac, addig el feleitenec az eleit az oluasoc: auagy tőb predicatiora osztani egynel, es imide amoda hanni, az egy napra rendeltetet tanulsagot.

De ezt sem ugy mondom, mintha karhoztatnam azokat, kic á tőkelletesbekert irac, es azoknac á tudomanyba ualo elő menetekert, kic immar ertnec ualamit, es kemeny eledel nelkűl szűkőlkődnec, mely, titkos, es beuseges ertelmet, harom auagy negy, auagy tiz predicatiőbanis feitegetic: Hanem azoc nem teczenec ennekem, kic az ű kőnyuőknec egyfelől oly czegert tesznec mintha az egyigyű keresztyenekert irnaiac, mas felől addig bőlchelkednec, ugy Zauariac es keueric be azt, á mit beszellenec, á soc rend nelkűl ualo szőc kőzibe, hogy ű magokis aleg tudnac ki gazolni belőle. Az egyigű oluasoc peniglen á ueghetetlen predicatiokbol ki nem talalhattyac az ű nekiec igertetet tanulsagot.

Az innepeknec neuekbe, semmi ualtoztatast nem tőttem, hanem ualaminemű neuet á regi magyaroc azokrá' attanac, enis mindeniket ugyan azon neuuel neueztem. Kőuetuen az apostolokat, kic meg tartottac á napoknac

poknac à regiektűl ű reiaioc ſzallot neucket. Mint am ſzent Lukach es ſzent Pal hogy à ſzentlelec iſtennec el iöuetele utan ſem ſzent lelec napíanac, hanem az ű regi neuen pinkőſdnec neuezec azt à napot mellyen el iöt uala. Arra tanettya az apoſtol Timotheuſt, hogy hatra uelle à balgatag es tanetaſra haſzontalan kerdezkedeſeket, tuduan hogy chac beſzeddel ualo uiaſkodaſoc taſmadnac belőle. Houa lehet ennel balgatagb es haſzontalanb kerdezkedes, mint arrul tudakozni, miert hyac à magyaroc uaſarnapnac à hetnec elſő napiat, az ur kőrnyűlmetelkedeſe napiat kis karachonnac, fel tamadaſa napiat huſuetnac, es à tőbit azonkeppen az ű eleitűl fogua meg ſzokot neueken ? Michoda eppűlet kőuetkezic à kőſſeg kőzőt effele kerdezkedelből ? Bizony ſemmi nem ? En miulta eſzemet emletem, igy ertem hogy à mely nap Deakul Dominicus dies, az magyarul uaſarnap, à mely Sidoul paſcha, az magyarul huſuet: à mely Gőrőgűl Epiphania, à magyarul uiz kereſzt. Nem mondom, hogy egyknec ſem adhatom melto okat, miert neuezteſſec ugy. Mert talam à hűſuet azert neueztetic, hogy az nap uőtte Chriſtus uionnan fel à koporſobol az ű huſat, az az, à teſtet. A Vizkereſzt, imezert, miuel hogy azon napon kereſztelkedec meg harmincz eſztendős uoltabà, mely napon az Maguſoknac meg ielent uala kis gyermec koraban. De mit gondoloc uelle miert? Auagy mi dolog keſzeret reia, hogy azon kerdezkedgyem? Auagy michoda nagy el tauoztathatatlan ſzűkſeg erőltet, hogy el ualtoztaſſam ? Eleg nekem ha meg erti az, à kiuel ſzolloc mit hiuoc uaſarnapnac, megis erti bizony minden magyar. De ha ur napianac mondom, nem hiſzem hogy minden erche. Sőt tőb keſzen, ki à ſzentharomſag nap utan ualo chőtőrtőket

Acto. 20.
1. Cor. 16.
2. Tim. 2.

fogia

ſogia raita erteni, miuel hógy á mely innepet urunknac ſzent teſtenec es uerénec, ki az oltari ſzentſegben ielen uagyon tiſzteletire akcoron illúnc azt neueztec, es mindaha azt hittac ut napianac á mi eleinc, nem az uaſarnapot.

Ha minden allatnac neuet tellyeſſeggel ahoz kellene ſzabnunc magyarul á mint uagy Sidoul, uagy Górógúl, uagy Deiakul hyac, auagy inkab á mint azoc neueztec á kic elóſzór neuet attac neki az ú akcorbeli nyelucken, tahat az aſzonyembernec ferfiu leſzen neue,
Gen. 2. mert Adam annac neueze útet. Ennekem nep gyózó, mert á Nicolaus uagy Nicóleos azt igyzi. A kit eddig Peternec hittunc, azt ez utan kónec kel hinunc, mierthogy á Cephas es á Petrus kóuet iegyez.

Ezeket chac á uegre mondam, hogy ſenki ne tulaidonecha tellyeſseggel temerdec tudatlanſagomnac, hogy á kózenſeges magyaroc nyeluen ſzolloc, hanem erche miert miuelem azt tudnya illic azert hogy nem aka-
Rom. 12. 1. Tim 9. roc fellyeb ertenem annal á mint ſzúkſeg, gyúlólóm mint ſzent Palis gyúlólte az igeknec haſzontalan uiſagat, es á tudomannac hamis neuenec hanyaſat, es ebben az en munkamban, magamnac ſemmi dicheretet nem kereſec, (Vgyanis ha predicallom az euangelicmot, ninch
1. Cor. 9. abbol nekem dichekedeſem, mert ſzúkſeg keppen tartozom uelle, ugy annera, hogy iay nekem ha nem predicallandom.) Hanem chac azt kereſem hogy eſmerteſſec es dicherteſſec emberektúl az iſten, es az ú eſmeretiból az óróc eletet ueheſſec mindenec, kic hiuén meg kereſztelkedtec atyanac fiunac, ſzentleleknec neueben.

Kinec tiſzteſſeg es dichóſeg legyen, mind
órókcón órókce, Amen.

A falu-

A FALVKON

TANETO EGYIGYV IAMBOR EGYHAZI EMBEREKNEC.

TYAMFIAI: MIKOR A PREdicallo ſzekbe, vagy akarhoua egyebûe, à helynec alkomatoſsaga à mint engedi, predicállani fel alatoc: Leg elœſzœr veſsetec kereſztet magatokra monduan, Atyanac, fiunac, ſzent lelec iſtennec neueben. Az vtan imigy ſzollyatoc az ti halgatoitoknac. Chriſtus Ieſuſnac dragalatos ſzent vereuel meg valtatot hiu kereſztyenec, halgaſsatoc meg ez mai ſzent Euangeliomot, mellyet meg irt ſzent N. Euangeliſta, az û Euangeliomianac N. reſzeben. Kinec bœtû ſzerent valo magyarazattya imigyen lehet. Ha peniglen Epiſtolat predicallotoc, mint neha tœrtenhetic imigyen mongyatoc. Halgaſsatoc meg ez mai Epiſtolat, mellyet meg irt ſzent N. Apoſtol az û N. leuelenec N. reſzebe. Kinec etc.

Oluaſsatoc el oſzton ſzep halkal es ſen ſzoual az euangeliomot auagy Epiſtolat. Mellyet el vegezuen, kœzbe vetes nelkûl imigyen ſzollyatoc. Ez à mai ſzent Euangeliomnac, auagy Epiſtolanac bœtû ſzerent ualo magyarazattya. Melynec meg erteſere es meg tartaſara, keriûnc malaſztot az ur iſtentûl monduan. Mi atyanc ki uagy mennyekbe etc. Iduezlegy Maria etc. Orœc mindenhato uriſten uilagoſech meg elmenket, hogy enis hirdetheſsem, à tœb ſzolgaides kic moſt ide gyûltenec, halgathaſsac es tanolhaſſac meg à teſzent igedet. Az te neuednec dicheretire, lelkûnknec iduesſegere, felebaratinknac epûletire. Amen.

El uegezuen az imadkozaſt magyarazzatoc meg beuebben az Euangeliomot, auagy az Epiſtolat, es agyatoc io ertelmet. Vagy igy à mint en meg irtam, uagy à mint az iſten titeket reia meg tanet. Chac hogy az anyaſzentegyhazbol kiſzakattaknac magyarazaſokat ne kœueſsetec ſemmibe.

A predicatio el uegezuen vaſarnapon hirdeſsetec meg à hetbeli innepeket es bœitœket, Ha ualamely uionnan hazaſodo ſzemelyec

melyec uannac megyetekben azokatis hirdessetec meg. Es az utan megint imadsaggal rekeszetec be à predicationac utollyat imigyen szoluan.

Kœnyœrœgiŭnc atyamfiai keresztyenec mindenekert kikert tartozunc kœnyœrgeni. Leg elœszœr à kœzœnseges keresztyen anya szent egyhazert, Hogy az œrœc mindenhato atya ur isten, tekenchen irgalmassagos szemeiuel az ŭ szent fianac uere altal meg ualtatot szent gyŭlekezetre, oltalmazza minden ellenkedestŭl, ueszerlye minden igassagra, engesztellye azoknac sziueket, kic meg akariac rontani, es el akariac neszteni az ŭ hiueit. Neuellye mi kœzœtŭnc igaz esmeretit, gyomlallyon ki minden teuelygest es botrankozast. A kic eddiglen meg marattanac à keresztyen anya szent egyhaznac eggyessegeben, tarcha meg ŭket ez utannis, à kic el teuelyedtenec azokat terèche meg.

Kœnyœrœgiŭnc annac utanna lelki es ez uilagi feiedelminkert, hogy uezerlye ŭket minden iora à szentlelec isten, aggyon oly bœlcheseget nekic, hogy igazgathassac io utra az ŭ alattoc ualokat. Aggyon eggyesseget à keresztyen feiedelmec kœzibe, aggyon diadalmat ŭ nekiec az anyaszentegyhaznac haborgato ellensegi ellen.

Kœnyœrœgiunc minden egyeb rendbeli keresztyenekertis, keriŭc azon à mi urunkat, aggyon oly malasztot minden hiueinec, hogy ki ki mind iarhasson el az ŭ hiuatallyaba, szolgalhasson ugy ŭ szent istensegenec, à mint illic szolgalni.

Kœnyœrœgiunc megis soc rendbeli nyomorusaginkbol ualo meg szabadulasunkert. Keriŭc azon à kegyelmes atyat, hogy mikor meg harakszic mi reianc, emlekezzec az ŭ irgalmassagarul. Elegedgyec meg eddig ualo ostoriual, mellyekcel minket bŭnŭnc szerent meg ostorozot. Esmertesse irgalmassagabol magat mi uelŭnc hogy sem mint kemeny iteletebœl. Ha kedig az akarattya, hogy ennelis iobban meg bŭntessen, uerien es ostorozzon ŭnnen maga minket, ne ueressen es ne ostoroztasson à pogan Tœrœkœkcel, es egyeb ellensseginkel. Aggyon bekeseges sziuet minekŭnc hogy szenuedhessŭc bekeuel az meg erdemlet bŭntetest.

Kœnyœrœgiŭnc uegezetre, szegeny meg nyomorodot es meg keseredet atyankfiaiert. Kiualtkeppen korokert, betegekert, es à poganoknac tœmlœczœkbe heuerœ rabokert, hogy uigasztallya es szabadecha meg ŭket à mi szabadetonc minden nyaualyaiokbol es nyomorusagokbol. Mind ezekert es egyebfele szŭkseginkert kœnyœrœguen mongyuc, Mi atyanc; etc, Iduezlegy Maria: etc.

EPI-

EPIGRAMMA
AD LECTOREM.

HÆc lege grandiloqui cultißima scripta (Telegdi
Quæ dedit ornatis verba diserta modis.
Hæc tibi fatidicos referunt cum laude prophetas
Hæc reserant veterũ dogmata sacra patrum.
Hæc fidei pandunt nostra mysteria quondam
Quæ docuêre graues relligione viri.
Hæc quoq; templorũ pastoribus apta ministrant
Qui sibi commisso dent alimenta gregi.
Hæc vario hæreseos confutant dogmate sectas
Atq; notant fraudes hæresiarca tuas.
Hæc igitur quemcunq; grauat pia cura salutis
Voluat & aßidua sedulitate legat.

Andreas Monozloi.

Liber

LIBER AD LECTOREM.

VVltu progredior sereniori
Vero Pannonius sono libellus.
Fortaßis facilis, tamen beatus
Cum sim Catholicus, Deo dicatus:
Voluas nil leue, dissonum, videbis
Fucatum, dubioue ficta sensu.
Sunt Ecclesia sancta, vera, nobis
Ardens æthere spiritus parentes:
Est seruus diligens mihi Telegdi,
Qui solers rigidas notat Charibdes:
Nutantem tumidis gemit procellis
Nauim totq; feris diu lacessam:
Vineum Domini tenet relictum
Vastantes agitando voce lupos:
Fundatam stabili domumq; dextra
Clangens hic lituus Deo reseruat:
Syrtes opposita tibi patebunt
Scylla quin scopuli legas libellum.

Lucas Peechi.

Elſœ Aduent

vaſarnap.

Ez mai Euangeliomot meg talalod virag vaſarnapon.

Vgyan azon uaſarnapi epiſtola, kit Szent Pal Apaſtal irt meg az Romabeliekhez iratot leuelenec XIII. reſzeben.

Tyamfiai, ideie immar minekunc ez alombol fel ſerkennunc, mert moſtan kœzelbcn uagyon hozzanc az mi iduœſſegunc, hogy ſem mint a mikor hittunc uala. Az ejj el mult, az nap kedig el kœzeltet: veſſuc el azert az ſœtetſegnec chelekedetit, es œltœzzunc fel a uilagoſſagnac fegyueribe, vgy mint nappal iarnunc ekeſſen. Nem dobzodaſokban es reſzegſegekben, nem agybaualo heuereſekben es tiſztatalanſagokban, nem uetekedeſben es irigyſegben, hanem œltœzzetec az ur Ieſus Chriſtuſban, es à teſtnec kediet ne tegyetec az gonoſz keuanſagokban. 11. 12.

Zt ez idoet az mi eleinc Aduentnec, azaz ur el iöuetelenec neueztec, miert hogy è napokban az mi urunc IESVS Chriſtuſnac ez uilagra ualo iöueteleröl teſzünc közönſeges emlekezetet az kereſztyen anyaſzentegyhazban. El közelget az ur ſzületeſenec napia, illic azert hogy egyeb gondoktul üreſsec legyünc, es az mi elmenket fordechuk az atya

Az Aduentnek neuezeti es ynnepleſe.

istennec mi hozzanc ualo nagy szerelmenec gondolattyara, kiből arra indettatec, hogy az ű egy fiat az mi iduessegűnkert ez uilagra kűlde: elmelkedgyűnc az fiu istennekis nagy kegelmessegerűl, ki mi erettűnc es az mi szabadulasunkert menből ala szalla.

Aduentbeli reghi szokasok. Tudgyuc az regi iambor keresztyenec mely igen szorgalmatosoc uoltanac ebben ez elmelkedesben, mely nagy gondot uiseltenec reia, hogy effele iduesseges gondolattul, heueres, tunya restseg es ez uilagi foglalatossag űket meg ne uonnaya. Meg szektec az ű testeknec keduet, io hainalban fel kőltenec agyokbol, az templomban siettenec az hainali misere, emlekeztetettenec az regi Patriarkaknac keuansagokrol, kic nagy buzgosaggal keuantac es kertec az messiasnac el iőuetelet, es egyetembe halat attanac az mindenhato istennec, hogy meg atta mi nekűnc az iduezetőt, kiről az regieknec soc igeretet tet vala. *Az aranias st. Mise.*

Aduent, boitolés. Annakfőlőtte sokan uoltanac az regi aitatos keresztyenec kőzőt, kic bőitőlesselis sanyargattac testeket, hogy az gonosz keuansagokat magokban meg győzuen es meg őluen, alkolmatosbac lehettec uolna az mennyei dolgoknac elmelkedesere. Mert a test az ű gonosz keuansagiual meg terheli a lelket, es nem hadgya fel emelkedni az istenhez, ha meg nem zablaztatic, es meg nem enyhettetic.

Meniegző tiltas Aduentkor. A Menijekőzőis auegre tiltatot meg az Aduentbe, hogy az emberec meg tartoztatuan magokat az ű hazastarsoknac test szerint ualo tarsalkodasatul, tellyesseggel az isteni szolgalatra adnayac magokat. Mert ugy mond szent Pal apastal, hogy à hazas ember meg oszlot, ugy mint azki nem chac istennec keresi keduet, *1. Cor. 7.*

hanem

Hanem hazas tarſanakis,ket fele ualo gôngya uagyon ů neki, es nem ollyan ſzabadon gondolkodhatic az iſten felől, mint az,a ki hazaſsag kiűűl tizta eletet uiſel. Melto azert hogy nem chac menyekőzőc ne legyenec ez napokhan,hanem meg azokis a kic regen meg hazaſultanac, kilőn hallyanac, Ioel prophetanac inteſet fogaduan,ki az iſten ſzauaual arra inti az uő legent es az menyechket, hogy az imadſagnac ideien el tauozzanac az ů kőzőnſeges agyoktul. Ioel. 2.

Da nem ſzűkſeg erről ſokat ſzollanunc, mert az kic az iſtent ſzeretic tudgyac mikez kel magokat ez ſzent napokban tartani,eſ az mi inteſűnc nelkűlis eliarnac dolgokban, viſzontac az kic magokat es az győnyőrűſeges eletet inkab ſzeretic iſtennel, azoknac chac kar ſzent eletet predicallani, mert az ů gonoſsagoc annira meg uaketotta űket,hogy nem fer hozzaioc az igaſsagnac uilagoſsaga, es bolondſagnac teczic ů nekiec minden oktatas es tanetas,az ki ellenkedic a teſti gonoſz keuanſagal, Hanem imezt uegyűc eſzűnkbe, hogy az iſten fianac haromkeppen ualo iőuetele uagion mi hozzanc. Elſő alazatoſsagaban,ki immaron meg lett, mikoron meg alazuan magat a ſzolganac abrazattyat fel ueuen es az emberekhez haſonlatos termeſzetben őltőzuen, az ſzűz Marianac meheből ez uilagra iőue. Maſodic Dichőſegben es iſteni fölſegben,ki ez utan leſzen, mikoron el iű az utolſo iteletre, meg itelni ez uilagot,es kinec kinec mind erdeme ſzerint meg fizetni. Harmadic malaztyaban, mikoron naponkent az ů ſzent lelke altal hozzanc iű, az mi lelkűnket ſzenteli,templomul foglallya maganac,tanet es oktat minket,minden igaſsagra. 2. Tim. 3. Chriſtuſnac haromſele iőuetele. Phil. 2. Apo. 2.

Az elsö el iöuetelröl emlekezünc kiualtkeppen ez mai szent vasarnapon, es azert oluassuc az Euangeliomot, kibe szent Mate meg iria mikeppen urunc az szamar hatan Ierusalembe be mene, Bizonyetuan hogy ű uolna az alazatos Messias, kirül azt monta uolt Zacharias propheta, hogy alazatossagba yű el, ülucn az tereh uiselö szamaron.

De mierthogy uirag uasarnaponis, ugyan azon Euangeliomot szoktuc magyarazni, mostan à szent Pal apastalnac az Romabeliekhez irt leuelenec reszet, kit az fölül meg mondot Euangeliommal egyetemben szokot ma oluasni az anyaszentegyhaz, magyarazom meg tinektec.

Kinec ez Summaia.

IN minket szent Pal apostal, hogy ez ielen ualo idönec (kiben az szent atyaktul uaratot Messias immar el iöt) boldog uoltat meg gondoluan, haszontalanul azt el ne mulassuc, hanem ellyünc uele az mi lelkünknec iduessegere.

Elöször azert arra tanet, hogy az alombol kiben eddig aluttunc, fel ebregyünc, es ekesen iariunc, amint nappal szoktanac iarni az emberec.

Masodszor kisztet minket, hogy az sötetsegnec chelekedetit el hagyuan, io chelekedetbe foglallyuc magunkat, uy eletet uisellyünc, az uilagossagnac fegyueribe, es az Iesus Christusba fel öltözzünc.

Elsöc Resze.

Atyamfiai, ideie immar mi nekunc az alombol fel serkennunc.

Szol

Szol szent Pal, az idõnec be tellyesedeserõl, kiben az Christusnac ez uilagra kellet iûni, es el iõt. Mikent masuttis errõl bizonsagot teszen monduan. Mikoron el iõt az idõnec tellyesuolta, el kûlte isten az û egyetlenet, ki lõt az aszonjallattol, es uettetet az tõrueny ala, hogy azokat a kic a tõrueny alat ualanac meg ualtana. Ebben azert ez idõben mongia hogij fel kel ebredaûnc az alombol. *Vdœnek tel les wolta.* *Gal. 4.*

De michoda alombol? Nem szoll itt az testi alomrol, hanem az termeszet szerent ualo alomnac es fel serkenesnec szep hasonlatassaga altal, akar minket uinni az lelki eletre. Szoll az bûnnec almarol, azt akaria, hogy a bûnbõl fel serkennyûnc, az az meg teriûnc, es penitenciat tarchunc: kirûl mas helyenis imigyen szol uala. Kely fel az ki aluszol, kely fel a halalbol, es meg uilagoset tegedet az Christus. Azert erched itt az aluason az meg szokot bûnt, az iora ualo tunyasagot es restseget, az penitencia nelkûl ualo gonosz eletet, es az fel ebredesen az bûnbõl ualo meg terest, es a penitenciat. Vgyanis a bûnnec nagy hasonlatossaga uagyon az testi alomboz. Mert mikeppen az aluo ember nem erez (mint am az alomba hortyogo reszeg ember kepeben mongya az Bõlch. Meg uerenec engemet, es nem faia, meg hurczolanak es nem erzettem) Azonkeppen a ki az bûnbe el merûlt, nem erzi es nem ueszi eszebe mely nagy ueszedelembe uagion. Ha erzeneic, kûlõmb gondot uiselne magara, es szem latomast nem menne a karhozatra. *Az bynnek alma es fel ebredese.* *Eph. 5.* *Alomboz hasonletassa az bynnek.* *Prou. 23.*

Touabba mint azki aluszic, hamis latasokat lat almaba, mert neha kenchet talal, neha eszic iszic, de ha fel ebred ûres mind erszenye, mind hasa, nem kilõmben *Alomben hitsagos latasok.*

uagyon az bűnben el merült embernekis dolga. Oeis, ollijat almod az kiben femmi ninchen, mikor uagy nem alettya a bűnt bűnnec lenni, főt az gonofzt a kit chelekefzic ionac mongya, Vifzontag az iot gonofznac, az uilagofsagot tartuan fő e fegnec, es azfőtetfeget uilagofsagnac, vagy azt gondollya hogy meg fokat el, es eleg ideie lefzen az penitencia el kezdefehez: Azert mongya uala a propheta, az anyafzentegyhaznac ellenfegirűl. Hogy mikeppen az eh ember efzic almaban, es mikoron fel ferken űres az ű gyomra, es az ki fzomnyehozic ifzic, mindazaltal ha fel ebred, megis fzomnyu, ugy lefzen dolgoc mind azoknac az kic az anyafzentegyhaz ellen hadakoznac. Meltan neuezi azert fzent Pal a bűnt alomnac, es az bűnbe ualo heuereft aluafnac.

Isa. 5.

Isa. 29.

Effele alomtul fel uala fzent Dauid, mikor imigyen imadkozik uala. Vilagofech meg uriften az en fzemeimet, hogy ualamikor az halalban el ne alugyam, ne mondhafsa az en ellenfegem, hogy hatalmat uőt en ellenem.

Psal. 12.

Ideie azert az alombol fel ebrednűnc. Mert ha az nap fel tamadafat latuan fietfeggel fel kelnec az emberec agyokbol, es ki ki mind dolgahoz kezd, fokcal inkab illic mi nekűnc kereztyeneknec, kiknec az igafsagnac napia az Chriftus fel tamadot, az bűnnec almabol fel ferkennűnc, es az főtetfegnec chelekedetit, az az minden gonofsagot hatra uetnűnc.

Chriftus az igafsagnak napfenе.

Mert moftan kœzelben uagyon az mi iduœfsegűnc, hogy fem mint akcoron mikor hinni kefztűnc. Minden hiueknec, kic uilag kezdetitűl fogua uoltanac, kepekben mongya ezt az apaftal. Kinec imez ertelme. Hogy moftan az Chriftus el iőueteli utan, kőzelben uagyunc iduőfsegűnkhőz,

Vduœfseg ynknek el kœzelitese.

giinkhöz, hogy mint azoc uoltanac, az kie elöſzör hittenec, az az, Az Chriſtus elöt ualo hiuec. Mert iollehet ükis ugyan azon Chriſtusban hittenec, az kiben mi hiſzünc, de ez az ü köztöc, es mi köztünc ualo külembſeg, hogy ü nekiec iöuendö Chriſtus hirdettetet, minekünc ielen ualo Chriſtus predicaltatic, ü nekiec iöuendö iduöſseg igertetet, nekünc keeſz idueſseg adatic, Es az kit üe nagy lelkeeſzakadua uartanac, az mi nekünc meg adatot.

El mult az eij, a nap el kœzelgetet. Latode az ö töruennec ideiet eijnec mongya az uij töruennec ideiehez kepeſt. Es nem ok nelkül. Mert mikeppen az ey ſötet, es az ki eiel ualami dolgot akar miuelni ſzükſeg hogy gyertyat giuichon, azonkeppen iollehet az ö töruenben ieles igereteket tet uala iſten a Chriſtus felöl, es az ü orſzaga felöl, de mindazaltal az peldaknac homalyaual, es az Aaron pap rendi ſzerint ualo aldozatoknac ſötetſegeuel be ualanac fedeztetue az igeretec. Es mint hogy eczaka nem lattatic, hanem remelleттetic az napnac uilagoſsaga, ſzinten ugy az ö töruenbe nem letel ſzerint, hanem remenſegben uoltanac meg adatuan az örökce ualo ioc, es ſenki oly meg uilagoſettatot ember nem uolt, kinec megis ualami fedel nem uolt uolna ſziuenec ſzemein. Vgy hogy nem lathatta meg nylatkozot ſemelyben az Chriſtusnac dichöſeget, az mint mi lattyuc. Azert hija ſzent Pal a töruen alat ualo embereket, idö ſzerint erötleneknec. 2. Cor. 3. Rom. 5.

Az nap el kœzelgetet. Napnac neuezi az uy töruennec ideiet, az igaſsagnac napianac, azaz, a Chriſtus Ieſusnac ielen uoltaert : kirül meg uolt mondatuan az *Chriſtus az igazſagnak napſene.*

Mala. ult. prophetanal, hogy az istenfelő embereknec fel tamad az igassagnac napia. Mely Christus az ű el iöuetele-uel, az ô töruenbeli poldaknac minden homalyat el ta-uosztatta. Vgy annira hogy immaron mi nyluan ertyüc es lattyuc az Euangeliomban azokat a dolgokat, kiket az ô törueny, homalyokban es peldakban ielent uala.
2. Pet 1. Azert int minket szent Peter, hogy figyelmetesec legyünc az Euangeliomra, ugymint ez homalyos helyen uilagoskodo lampasra.

Kellyünc fel azert a bünnec almabol, mert ha me-gis a bünben heuerünc, nem talalunc magunknac itelet napian semminemű mentseget. Tudatlansaggal nem menthettyüc magunkat, mert el iöt az Messias, mindent ualamit hallot attyatul mint baratinac tuttunkra adot
Ioa 15. mi neküne, es az ű szent lelkeuel aiandekozot meg ben-nünket, ki meg tanet minket minden igassegra. Erőtlenseggel sem, mert igen biztat minket monduan Biza-kodgyatoc meg, giöztem en ez uilagot: es ad mine-künc erőt magas menből, kihez ualo bisztaba azt mongia Szent Pal hogy ű mindent meg miuelhet an-nak segetsegeuel, a ki üted erősseti.

Masodic Resze.

VEssüc el az setetsegnec chelekedetit, es ölczözzünc fel az uilagossagnac fegyueribe. Ez az szent Pal intesenec masodic resze kiben a mint hallatoc int es kisztet min-ket, hogy tauol hanyuan magunktul az setetsegnec minden chelekedetit, io chelekedetbe foglallyuc ma-
Setetsegnek az chelekedeti. günkat.

De mellyec az setetsegnec chelekedeti? Elő szam-lal.

lal egynehanyat benne,kikböl meg erthettyüc mind az többitis. Nyluan uagyon az, hogy az ember gondolattija ban,beszedeben,es chelekedetiben szokot uetkezni. Az Iregyseg, kirül itt emlekezik a szent apastal embernec gondolattyaban uagyon. Az uetelkedes beszeddel leszen. Az dobzodas,reszegseg,es tiztatalansag chelekedet. Azt parancholly a azert szent Pal, hogy mind ezeket es mind egyebfele gonosságokat hatra uessünc.

Az ember haromfele gabaa vetkezik.

Nints abban semmi ketseg, hogy az dobzodas es reszegseg sötetsegnec chelekedete: Mert ez kic reszegec eiel reszegec, az az, eiel szoktanac az emberec reszegeskedni, Mintha azzalis bizonyetanaijac hogy az reszegseg sötetsegnec chelekedete: Tiltya peniglen ezeket ugymint soc gonoszsagnac okait. Tudode? az dobzodas es reszegseg egy nap auagy egy keues ideiglen meg emeszti azt, az miuel sokaig meg erneie az ember ha merteklletesen elne. Arrol mongya az Bölch, hogy a ki szereti az io lakast meg szegenül, es ualaki a bort es az köuer etket kedueli, meg nem kazdagul. Mi leszen benne? Mikor fel laktad es meg ittad azt a mi uolt, es immaron ninchen mihez nyulnod, lopasra, uagy toluaylasra,uagy egyebfele alnoc gonossagra adod magadat, hogy legyen miuel elned.

Sötetseg nek chelekedete. 1. Thes. 5. Az reszegseg hozza ar mazo byrnak. 1. Szegenseghka wei ti az reszegeset. Prou. 21. 2. Lopowa tolwaija es alnocha tezen a reszegsegh.

Touabba tunyaua teszi az embert es reste minden dologban, ugy hogy a dobzodo es a reszeges az ü hiuatallyanac munkaiaba el nem iarhat. Annac fölötte, meg utaltattya az emberrel az istennec igeiet, es nem hagya ütet elmelkedni az istennec dolgairul. A paraznasag,abor es a reszegseg (ugymond Oseas) el ueszti eszet embernec. Nem heiaba mongya azert Esaias: Iai ti-

3. Tunialog a dobzodasbol. 4. Istennek igheiet megh utaltattia. Osea 4. Esa. 5.

6. Banatra es baragra indsttia az iſtent.

nektec az kic io reguel fel keltec az reſzegſegnec kōuetéſere, es az eſtueig ualo italra, hogy meg reſzegūlyetec. Hegedū, ſip, dob, trombita zōnges es borital uagion az ti lakodalmotokban, es az urnac dolgara nem tekentetec, ſem az ū kezeinec chelekedetit nem nezitec.

7. Paraznaſagra gerieztí az embert. Prou: 20. Eph: 5.

Annac fōlōtte, az dobzodas es reſzegſeg, paraznaſagnac gerieztōie. Mert ugymond ſzent Hieronimus hogy az borral, es etekcel meg rakodot haſat kōueti az ſzemerem teſtnec gonoſz keuanſaga. Buiaſagos dolognac neuezi a bōlch az bort, Es ſzent Pal mondaſa ſzerint buiaſag uagyon a reſzegſegben.

8. Vndok ſzolaſok ſzitkok, es weſzedelmeſzegbek Prou: 23.

Vegezetre a dobzodaſbol es reſzegſegbōl ſoc gonoſsag tamad, Egybe ueſzes, haboruſag, ſzidogatas, verekedes, vagdalas. Bizonettatic az a bōlch altal ki imigyen ſzol. Kinec iay? kichoda attyanac iay? kinec haboru? kinec verem? kinec oknelkūlualo sebec? kinec ſzemeinec kiuaiasa? Nemde azoknake az kic a boron laknac, es igyekōznec az tele poharokat ki innya? Hat meltan tanet minket arra ſzent Pal, hogy a dobzodaſt es reſzegſeget el tauoztaſſuk.

Teſtynkes az ſz. Lelek templomat mint kellene ctriztnynk. Ephes: 5. Oſea. 4. Eccli: 19.

Nem agiban valo heuereſekben (az az, buiaſagban) *es tistatalanſagban.* Tilt ez arant mindenfele paraznaſagot, tiſtatalanſagot, es buiaſagot, kiuel az teſt, ki az ſzentlelec iſtennec temploma uolna, meg fōrtōztetic. Kiktūl oly igen idegennec kellene lenni az kereztyen embernec, hogy chac ingyenſe neueztettnenec mi kōſztūnc. Mert a paraznaſag es az reſzegſeg el ueſzic ſziuet az embernec. Az bor, es az aſzony ember el ſzakaſztyac iſtentūl meg a bōlch embereketis. Effele

būn

bûn szokta az istentis leg fellyeb haragra es bosszuallasra indetani: kit bizonyet sodomanac es azkôrûlualo szeep varasoknac el sûllyedese. Mikoraz Israelnec fiai es az Moab leaniual uetkezenec, egy napon huszezeret uagata az isten le bennec az ô tulaidon attyokfiaiual. Szent Pal Apostal kedig nyluan kialtya hogy a paraznakat es hazassag tôrôket meg iteli, az az elkarhoztattya azisten. Ne chodald tahat ha az sôtetsegnec chelekedeti kôzze szamlaltatnac ez illyen ondoksagoc.

A paraznakon meg albá isten boszuiat.
Gen: 19.
Num: 25.
Heb: 13.

Nem uetelkedesben es iregysegben. Az Iregyseget egyebûtis tiltya az szent apostal. Ne legyûnc (ugymond) egymas ingerlôc, es egymasra iregykedôc. Ninchen semmi ki azszeretettel inkab ellenkedgyec az iregysegnel. Caym iregysegbôl gyûlôle es ôle meg Abelt az ô attyafiat. Saul iregysegbôl ûldôze, kergete Dauidot. Az sido papi feiedelmekis iregysegbôl adac pilatus kezebe halalra az Christust. Az iregysegbôl tamad az uetelkedes, ki nem illic kereztyenhez. Mert bizony nagy sôtetsegben uadnac azoc, kic felebarattyokcal nem bekesegesec. Az ki gyûlôli (ugy mond szent Ianos) attyafiat, sôtetsegbe iar, es nem tudgya houa megyen, mert az sôtetseg meg uakettotta szemeit. Az isten bekesegnec istene, hat kôuetkezic, hogy az kic egymast gyûlôlic idegenec az istentûl, es hasonlatosoc azôrdôghôz, kinec iregysege miat iôtt be ez uilagra a halal, ki meltan mondatic satanasnac, auagy ellenkôdônec, mert soha meg nem szûnic a Christussal ellenkôdni es az anyasentegyhazzal, az emberek kôzôt uiszauonyast, es eszueszest hinteni.

Iregysegbol tamado gonoszagok.
Gal: 6.
1.
2. *Gen: 4.*
3. *1. reg: 18*
4.
5.
1. Ioan: 2.
Rom: 15.
Iregysegnek azôrdôgbol eredeti.
Apoc: 12.
Satanas meltan az ôrdôgh.
1. Pet. 5.

Nem

Gonosz wol tawal maganak art az ember. Nem erric az emberec az enyelgesnec, uetelkedesnec es uissza uonyasnac artalmas uoltat, de bizony ualakic ezeknec engednec, magoknac artanac, magokat rontyac uele. Meg lassatoc (azt mongya uala szent
Gal. 5. Pal ez Galatabelieknec) hogyha egymast mariatoc es eszitec, egymastul meg ne emesztessetec. Hogy azert minekünkis ugyne törtennyec dolgunc, az sötetsegnec egyeb chelekedeti közöt, hannyuc el túllünc az ireggyseget es uetelkedest.

Kiket egyetembe mind el hanyuan, *Vgymint nappal ekesen iarunc.* Eiel azember, hazanal akarmint es akarminemü öltözetben el iar, mert nem sokan lattyac ütet. De nappal külömben uagyon a dolog. Az uilagra nem akarhogy, hanem szepen öltözue kell embernec hazabol ki menni. Azonkeppen nekünkis ekessen kell
Ekessegh es tisztesseges öltözet. iarnunc. Az ö töruenben soc dolgot el türt az isten az ü nepe közöt, kit az euangeliom uilagossaganac fel tamadasa utan el nem tür. Azt akaria azert szent Pal hogy szepen, ekesen, tisztesseges öltözetben iariunc, az az, mierthogy az isten lattya mindeneknec sziueket, meg lassuc, ualami oly dolog ne talaltassec mi bennünc, ki az istennec szemeit meg bantanaia. Söt tarchuk meg amaz apostoli regulat. Mindenec tisztes-
1. Cor. 14. segesen, es szep rendel legyenec ti köztetec. Oly dolgokat cheleködgyünc, kikkel szemerem nelkül uilagra mehessünc.

Es öltözzünc fel az uilagossagnac fegyueribe. Az ui-
Wilagossagnak fegyueri. lagossagnac fegyueri az io chelekedetec, kic istennec szent lelketül meg uilagosettatot sziubol szarmaznac, io lelki esmerettel es istennec malasztya altal lesznec. Kiket neuez az apostol, uilagossagnac fegyuerinec, miertho-

mierthogy minket fel fegyuerkóztetnec az fótetfegnec' feiedelmenec az ördögnec ellene. Es minden io chele kedetnec tulajdonfaga az, hogy tufakodic, es uiasko dic ualamely gonofz chelekedet ellen. *Minden io chelekedet gonofz ellen viasko dik.*

Tudnya illic, az imadfag, à bôyt es az alamifnal kodas, io chelekôdet, fôt kereztyeni igafsag. Az Imadfag uiafkodic a keuelyfegellen, ketfegben efes ellen, kefertet ellen. Imadkozzatoc (azt mongya urunc) hogy kefertetben ne efsetec. Az bôitel teftûnket ôldôkôllyûc, az gonofz keuanfagot oltyûc magunkban. Az alamofnalkodas ellenkedic az fôfuenfeggel, haraggal, gyûlôlfeggel. Azonkeppen a tôb io chelekedetekis uifzat uonfznac a bûnôkcel, es azokat ûldôzic, kergetic, az emberôkbôl. Meltan hiuatnac tahat uilagofsagnac fegyuerinec. *Mat. 6.* *Mat. 26.*

Innet mongya ugyan ezen fzent Pal, hogy az mi uitezkedefûnknec fegyueri nem teftiec, hanem iftentûl ualo hatalom erôfsegeknec meg rontafara, mellyec tanachokat es minden magafsagot, kic az iften tudomanya ellen magokat fel emelic meg rontanac, es fogfagba uetnec, minden ertelmet az Chriftus fzolgalattyara. A uegre mongya Iobis, hogy azembernec ez uilagon ualo elete uitezkedes. Megint fzent Pal, hogy fenki meg nem koronaztatic, hanem az ki iol tufakodic. Touabba uilagofsagnac fegyueri az io chelekedetec, mert nem chac azoknak uilagofkodnac az kic ûket chelekedic, hanem egyebeknekis; felebaratinkat eppetic vilagofettyac es vezerlic io peldaiokcal. *2. Cor. 10.* *Iob 7.* *Ephe. 6.*

Oeltozzetec fel az ur Iefus Chriftusban. Mind eggyet tefzen ez azzal, amit az elôt monda, ôltôzzûnc fel az uilagofsagnac fegyueriben. Mert az Chriftusban fel ôltô- *Hankeppen oeltoezhetynk a Chriftusba.*

I. öltözünc elözör belöl az hitnec es az szentsegeknec fel uetelenec altala: Valakic meg keresztelkettetec

Gal. 3. (ugy szol eggyüt szent Pal) Christusban öltöztetec.

Ioa. 6. Megint ünnen maga vrunc. Az ki eszi az en testemet, es issza az en ueremet bennem lakic es en ü benne. Ma-

II. sodszor kiuöl az ü ioszagos chelekedetinec köuetese altal. Mert mikeppen hogy az ember a minemü ruhaban öltözic, ollyannac lattatic, szinten ollyan modon a ki az Christust köueti, az Christusnac chelekedeti lattatnac ü raita. Es miben kellyen nekünc az mi vrunkat köuetnünc, azt sem halgatta el az mi predicato-

Colos. 3. runc. Oeltöztessetec fel, ugymond, magatokat, ugymint istennek ualaztotti, szenti, es szerelmesi, irgalmassagban, kegyelmessegben, alazatossagban, io erkölchben, bekesegben, el uiseluen egymast, es meg engeduen egymasnac, ha kinec ualaki ellen panasza uagion, mikeppen az uris meg engedet ti nektec. Mindeneknec fölötte peniglen szeretetlegyen bennetec.

Es immaron meg hallatoc mi modon int es kisztet minket szent Pal apostol, hogy minden gonossagtül el tauozuan, ugy öltözzünc fel az io chelekedetekben, hogy az Christusnac peldaia es ioszagos chelekedeti lattassanac mi raitunc Annac okaert szerelmes atyamfiai, senki az ur isten Apostolanac inteset heyaba ne uegye, hanem ki ki mind lelkenec hazaba be menuen, meg lassa, hogy ha ualami bünnec fertelmes szemetet ott talallya, az penitencianac soprüieuel azt ki söpörie. Az

Miert iött legien Christus ez vilagra. Ioan. 1. 1. Ioan. 3. Christus el iöuetelerül emlekezünc: ü peniglen azert iöt mihozzanc hogy meg uilagosichon minden ez uilagra iöuö embert, es meg roncha az pokolbeli ördögnec ondoc chelekedetit. Tahat bizony tauol kell lennünc

az sötet-

az ſötetſegnec cheleködetitűl, a bunöktűl, kiket az ördögnec alnoc meſterſege hoza ez uilagra. Mert ualaki megis az ſötetſegben iar, es az bűnt el nem hadgya, nem haznal annac ſemmit az Chriſtusnac el iöuetele.

Maſodic Aduent vaſarnap.

Az mai ſzent Euangeliomot irta meg ſzent Lukach Euangeliſta a xxi. reſzeben az ő Euangeliomanac.

AZ idœben, monda Ieſus az ő tanetuaninac. Ielec leſznec I.
az napba, es az holdba, es az chillagokba, es ez fœldœn
nepeknec nagy nyomoruſagoc, az tenger zugaſanac es habiainac
eſze ueſzeſe miat, ugyamira hogy el ſzaradnac az emberec azok-
nac felelmence es uaraſanac miatta, az kic kœuetkeznec ez egeſz
uilagra. Mert az egnec erei meg indulnac, es akcoron lattyac II.
az embernec fiat el iuni kœdben, nagy hatalommal es fœlſeggel.
Mikoron peniglen ezec meg kezdenec lenni, emellyetec fel fejeteket,
mert el kœzelget az ti valtſagtoc. Es monda nekic imillyen haſon- III.
latoſsagot. Laſsatoc az fige fat es minden fakat, mikoron gimœl-
chœt kezdenec termeni, tudgyatoc hogy kœzel uagyon à nyar.
Azonkeppen ties, mikoron latangyatoc ezeket meg lenni, tudgyatoc
hogy kœzel uagyon iſtennec orſzaga. Bizony mondom tinektec,
hogy el nem mulic ez a nemzetſeg, meg mind meg leſznec
ezec. Az eg es à fœld el mulic de az en
beſzedim el nem mulnac.

Mikeppen

Aduent elſœ es maſodik waſarnapnak haſonlatoſsaga.

lkeppen ez el mult vaſarnapon az Anyaſzentegyhaz emlekezetet ten â Chriſtusnac az fel uött emberſegben ualo alazatos iöuetelerül, es bizonyos iellel, kit Zackarias propheta regen meg mondot uolt, meg bizonyeta hogy el iött az igaz Meſsias, es nem kell immar ütet uarni, hanem a Ieſusban kell hinni, a kiben a prophetaknak minden iöuendö mondaſoc be töltenec, es az ki aſzamaron Hieruſalembe be menuen, meg eſmertetec a nepektül es nagy örömmel fogadtatec: Azonkeppen ez mai napon elönkben aggya ezt ez Euangeliomot, mely ſzol ugyan azon Chriſtusnac maſodic el iöuetelerül, ki leſzen dichöſegben az itelet napian.

Hytynknek hetedik agazattia. Bizonyettatic peniglen ez Euangeliomban hitünknec agazattya, kiben uallyuc, hogy az mi urunc Ieſus Chriſtus menböl leſzen iöuendö itelni eleueneket es holtakat. Hogy azoknac, az kic ü benne hittenec, es ü hozza ragaſzkottanac, teſteket fel tamaztuan öröc eletet adgyon, es az kic ütet meg utaltác azokat ueghetetlen tüzre es karhozatra ueſse, az ü erdemec ſzerint.

Ez ſummaia ennec az Euangeliomnac.

Kiböl mi harom tanolſagot uegyünc.

Elſö leſzen az Chriſtusnac iteletre ualo el iöuetelenec bizonyos uoltarol, es az ielekröl, mellyec fogiac ielenteni annac el közeletefet.

Maſodic, az Chriſtus el iöuetelenec modgyarol.

Harmadic arrol, mi uegre akarta urunc io ideien

meg

meg ielenteni, hogy meg iteli ez vilagőt, es meg mondani, minemű ielec fognac tőrteni, az itelet napia előt.

Elſœ Tanolſag.

BIzonyoſsa teſzen minket Chriſtus ez Euangeliomba az ű el iőuetelirűl, mikor imigyen ſzol: *Lattyac azembernec fiat el iűni nagy hatalommal es ſœlſeggel.* Egyebűtis mind az ő tőruenben, es mind az ui tőruenben ſoc helyen talalunc erről bizonsagot. Szent Iudas apoſtol azt mongya hogy Enoch imigyen predicallot az utolſo iteletről. Eme el iű az ur, ű ſoe ezer ſzentiuel egyetembe, iteletet tenni mindenec ellen, es meg feddeni minden iſtenteleneket, az ű iſtenetlenſegeknec chelekedetirűl, kiket iſtentelenűl chelekedtenec, es minden kemeny beſzedekrűl, kiket ſzollottanac iſten ellen, az iſtentelen bűnős emberec. Eſaiaſis azt mongya. Eme az ur a tűzben el iű, es a tűzben itel, Es ki mennec es meg lattyac az ferfiaknac, kie en ellenem ùetettenec holt teſteket: az ű fergec megnem hal, es az ű tűzőc meg nem aluſzic. Vrunkis ſzent Matenal igaz eleget ſzol rolla. Azonkeppen ſzent Pal apoſtolis 1. Teſ: 4. 1. cor: 15.

Chriſtusnak iteletre walo bizonios iæwetéle.

Eſa: ult:

Mat: 13. 25. 26.

Imeztis eſzűnkbe kel uennűnc, kogy mikoron az ű iteletre ualo iőuetelerűl ſzol urunc, ugymond hogy azembernec fia iű el az az; Az Ieſus Chriſtus, az iſtennec es ſzűz Marianac fia leſzen abiro, a ki ez uilagot meg iteli, Mert az atya minden iteletet neki adot, kiből uagyon mit tanolnioc mind az hiueknec, es mind az hitetleneknec.

Chriſtus az itelæ biro.

Io: 5.

Az hiuec azt tanollyac meg, hogy az leſzen biro a ki az ű benne hiuőknec őrőc eletet igert monduan.

Hyweknec es hytætleneknek iutalmok az iteletbæl.

 Bizony

Bizóny bizony mondom tinektec, minden az ki en bennem hiſzen el nem ueſz, hanem ueſzi az őrőc eletőt, mel igeret ſenkit meg nem chal. Azert uigaztallyac ezzel magokat az hiuec, es mentűl nagyob az igeret, annal inkab igyekezzenec rayta, hogy el uegyec az meg igert őrőc eletet.

Az hitetlenec azt erchec meg, hogy az ki ellen uetettenec, attul fognac meg iteltetni: fellyenec azert, es az hitetlenſeget hattra uetuen, tarchanac penitenciat. Mert ha azt nem miuelic, az itelet napian ez őrőc tűzre uettetnec, es akcoron fogiac meg tudni, mely rettenetes dolog az elő iſtennec kezeiben
Heb: 10. a kadni.

De netalantan keuannatoc erteni, mikor leſzen
Iteletnek napiat ſenki nem tudgia. az itelet napia. Azt ſenki nem erti, Mert azt az napot es azorat, ſenki nem tuggya, meg az angyaloc ſem, hanem chac az atya iſten; vrunknac mondâsá ſzerint. Azert mongya uala az apoſtoloknac: Nem engettetet tinektec hogy az időket, es
Mat: 24. Act. 1.
időknec czikkelit erchetec, kiket az atya az ű tulaidon hatalmaba tartot. Mindazaltal ez mai Euangeliombanis, egyebűtis ſzamlal Chriſtus egy nehany ieleket, kikrűl az itelet el kőzelgeteſet nem kűlőmben meg erthettyűc es meg ismerhettyűc, mikeppen az nyarnac kőzel uoltat az fac leuelinec ki fakadaſan. Harom rendbeliec leſznec peniglen a-
Az itelet kőzel woltanak haromfele ieli. zoc a ielec. Mert nemellyec fognac tőrtenni az egen, nemellyec az főldőn, nemellyec a tengeren.

Az Egenualo ielekrűl igy ſzol az mi urunc. *Ielek leſznec az napba es az holdba es az chillagokba.* Michoda
ielec?

ielec ; meg mongya aztis szent Matenal, es szent Marknal. *Az nap meg sœtetűl, az hold nem adgya az ű uilagossagat, es chillagoc esnec le az egbœl.* Nem kel fö-lötteb szorgalmatosnac lennűnc azon, mikeppen le-hessenec ezec. Eleg tudnunc hogy mentűl közelb leszűnc ez uilagnac uegehez, annyual gyakrabban szenuednec ualamit ollyat az egybeli allatoc, a mi az ű termeszet szerint ualo chelekedeteket meg bantya, es akadekot szerez benne, Mintem mostis lattyuc, hogy az mi idönkben az napban es holdban gyakrab-ban ualo fogyatkozasoc törtennec. *Egbeli ielek.*

Tauabba oly temerdec es gyakran ualo ködöc uetic közbe magokat, mi kösztűnc es az nap közöt, hogy nap ez földön nem chelekedheti tökelletesseg-gel az ű chelekedetit. Innet uagyon hogy az eszten-dönec reszei, nem tartyac meg az ű termeszet sze-rint valo allapattyokat. Nyarba mikor melegnec kellene lenni, hiuös uagyon, a tel nem mindenkor ollyan hideg, amint illeneiec hidegnec lenni.

Az esö kelletekoran nem lehet, mikor lehet-nenc nalla nelkűl, ugyan le szakad. Es ezekböl köuetközic hogy az föld keuesbet terem hogy-semmint azelöt szoköt volt termeni. Azis a mit terem, nem eric iol meg. Az chillagokis gya-korta chöda keppen meg bantatnac, ugyannira ho-gy lattatnac neha az egböl le esni : neha megint oly chillagoc ielennec, kic az elöt nem uoltanac, auagy chac nem lattattanac, Mint em nem rege-nis ez el mult idökben ielenec egy chillag, kit az tu-dos emberec az elöt nem esmertenec, es annacokaert

ſoc kilömb kilömb uelekedeſec voltanac: uadnakis felöle

Földen waló ielek.

Az földön törtenendö ielekrül peniglen azt mondgya: *Es a fœldœn az emberekrec oly nyomoruſagoc leſzen, hogy ugyan meg ſzaradnac, azoktul ualo feleleimmec es azoknac uaraſanac miatta, mellyec kœuetkœzendœc leſznec az tellyes uilagra.* Es ennec előtte nyluabban meg ielente ezeket a nyomoruſagokat. *Fel tamad ugymond egy nemzet az mas nemzet ellen, es egy orſzag mas orſzag ellen, es nagy fœld indulatoc es ehſegec fognac lenni.* Oluaſsuc hogy regi időkbennis eleg zanabonac uiſzauonyaſoc es hadac uoltanac. De az el multaknal nagyobbac leſznec uilag uegezeti előt. Söt chac moſtanis immar ollyakat ertünc es latunc, kikhez haſonlatoſokat ennec elötte ſzaz eſztendöuel talam ſenki nem latot. Mert hadakoztanac ugyan egymaſellen ez elöttis az emberec, de azoc hadakoztanac auagy ünköztöc, auagy az iſtennec fiai ellen, a kic hitetlenec es iſtentelenec uoltanac. De ez moſtani idöben, kic huzzac uonzac leg inkab egymaſt? a kereztyenec, kiknec mihelt a Chriſtus ſzületec, azonnal bekeſeg predicaltatec az angyaltol, kiknec az atyafiui ſzeretetet hagya urunc teſtamentomba, es azt monda, hogy arrol iſmertetetnec ü tanituaninac lenni, ha egymaſt ſzeretic. Szegyenlem mondani, de mi, mi uagyunc azoc. Snem az kilſö pogan elleníeggel uiaskodunc peniglen, hanem miköztunc, egymaſt mardoſzuc es egymaſt eſsüc. Maga atyafiac uolnanc az Chriſtusban, Azon egy hitre hiuattattunc, azon egy kereztſegben moſodtunc meg.

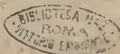
Köreztienek közt ſzegien ellenſegek es haboruſagok.

Tekentheeze az kereztyen kiralyokat es feiedelmeket, es mutas ennekem kettöt köſztöc, kic igaz ſziuel,

sziuel,es ualoba ualo szeretettel uolnanac egymashoz. Lasd az tób rédbéli es egyeb allapatbeli kereztyeneketis,es talaly kőztőc ualakit, az ki felebarattyanac igaz uolna mindenbe, es anni iot keuanna neki mint maganac, Az uerszerint ualo atyafiac kőzőt,szűlec es magzatoc kőzőt, hiszem ugyan termeszet szerintis buzgo szeretetnec kellene lenni,de ot sem talalod azt. Mert kichodac pőrőlnec uallyon leg többet egymassal ? kic uagiac kergetic egymast az hataron ? az atyafiac, az szűlec es az magzatoc. Ezam a kit Vrunc mond uala, El arolrattoc szűleitektől, es rokonitoktul, es baratitoktul es meg ölnec tikőzzűlletec. Meg kel mondanom a mi az igaz, oly igen tauol estűnc mi az kereztyeni igyenességtűl, es atyafiui szeretettűl, hogy maid alab ualoc uagyunc ebben,meg a tőrőkőknelis. *Luc. 21.*

A tőrőkőc az ű teuelygesekbe es uaksagokba latodc mely egyenesec? birodalmokatis mely egyenesseggel oltalmazzac es egyenlő akarattal igyekeznec killyeb killyeb teriesyteni ? De mi hitűnkbe ezerfele szakadoztunc,es az keretztyeni birodalmat kősztűnc ualo uiszauonyassal kissebetyűc inkab naponkent,hogysem mint nagyobetanoioc. *Tőrőkőc kőzt walo egienességh.*

Ehsegeketis nagyokat ertunc ez el mult esztendőkben, de chac isten tudgya mineműc lesnec meg ez utan. Az fōld indulasoc gyakraban a tengerhez kőzel ualo helyeken szoktac lenni, de ittis uala nem igen regen 1561. esztendőbe, ha iol emlekezem rolla. A dőg halal peniglen alig szakad ki kőzzűlűnc. Ezec mind ez fōldi ielec, es a uilag uigezetinec el kőzelgetesét iegyzic.

Tengeri ielek. Az tengeri ielekrűl uegezetre azt ielenti urunc, hogy az tengernec es az ű habiainac nagy eſzeueſzeſe leſzen. *Eccli: 43.* De azoc tudgyac beſzelleni a tengernec ueſzedelmet, a kic rayta eueznec: Ingyen ez elöt egy nebány eſztendőben mely artalmas âr uizec voltanac nàllunc, iol tudgyatoc. A kic az Duna közbe laknac peniglen, azoc karokcalis erzettec, ugy hogy ennec ez ielnec be teleſetis lattyuc ualami reſzeből.

Itelet ielnek okai. Azt akaria az ur, hogy az ű utolso iteleti elöt effele ſoc ielec törtennyenec, kic mutaſsac es hirdeſſec az köuetközendő iteletnec rettenetes voltat. *Iohel: 2.* Mikeppen Iohel prophetanal regen meg mondotta. Ieleket adoc az egen es a földön. Az nap ſötetſegge ualtozic, es az hold uerre, minekelőtte el iűne az urnac nagy es rettenetes napia. Mert hogy eſzekbe uegyec mindenec, kichoda az a ki el fog iűni, minec elötte el iűne az ű kezenec ereibe fel indet minden allatokat. Azert mongya uala Aggeus prophetanal. *Agg: 2.* Egy keues idő mulua en meg indetom az eget, az földet, es ſzarazt, es meg indetoc minden nemzetſegeket Megint Eſaiaſnal. *Eſa: 51.* En uagyoc az ur ki fel haboretom a tengert, es meg dagadnac az ű habiai. Ne chodald azert, ha ez illyen nagy rettenetes dolgoc, meg ſzarazto felelmet indetnac az emberekbe. Azert mongya Eſaiaſis. Ordechatoc mert közel uagyon az urnac napia, mint egy puſztaſag ugy iű ez urtol. *Eſa: 13.* Annac okaert minden kez le eſic, es minden embernec ſziue meg eped, kenzodaſokat, es faidalmakat ſzenuednec mint az ſzűlő aſzoniallatoc ugy barkodnac, kiki mind az ű felebarattyan

el almul,

el almul, az ű orczaioc mintha meg ektec uolna ollyanoc leſznec.

Az gonoſzokat rettenti, az ű lelki ismeretec, ki űket uadollya, es az chodalatos ieleket latuan, ketſegben eyti. Az iamboroc peniglen chodalkozuan az iſtennec nagy főlſeges hatalmaſsagan, ugymint kegyes fiac, felic az ű vrokat fiui felelemmel, es meltatlanoknac aletuan magokat az kőuetkőzendő nagy dichőſegre, uariac az ű urokat felelemmel remenſegben. De eleget ſzollottunc az Chriſtus el iőuetelinec bizonyos uoltarol, Laſuc immar mi modon leſzen az ű el iőuetele.

Maſodic Tanolſag.

Akcoron lattyac az embernec fiat el iuni koedben, nagy hatalommal es foelſeggel. Em hallod hogy ugyan azon emberi ſzemelyben leſzen az Chriſtuſnac az iteletre ualo el iőueteli, a kiben fel tamadaſa utan menybe fel mene, mert ugymond hogy. *Az embernec fiat lattyac el iuni.* Az angyalokis azt hirdetec menybe menetelikor, hogy azonkeppen iű el, a mintlatac uiet az egbe fel menni. Touabba, nagy hatalomba es főllegbe iű el az az, nem ollyan alazatos, ſem ſzolgai ſzemelybe leſzen az maſodic el iőuetele, mint az elſő uala, mikor euilagra iőue mi erettunc, kent es halalt ſzenuedni, hanem az ű iſteni hatalmaſsaganac es főlſegenec meg mutataſaban iű az iteletre, ugymint győzedelmes es mindenhato iſten, es uele leſzen az angyaloknac ſzantalan nagy ſokaſaga. Vgyan ualoba meg fog akcor ielenni a ködbe az urnac dichőſege, es meg

Act: 1.

Mat: 25.
Exo: 16.

Mat: 28. es meg esmeric minden emberec, hogy Christusnac adattot minden hatalom, azegben es a földön.

Apoc: 6. Az istentelen es gonosz nepeknec annira rettenetes leszen el iöueteli, hogi az földi kiralyoc es feiedelmec, az hadnagyoc, az kazdagoc, az hatalmasoc, az raboc, es az szabadosokis ezt fogiac feltekben mondani az hegyeknec es köszikláknac, essetec reiánc, es reichetec el minket az itelö szeken ülönec szyne elöt, es a barannac haragia elöt, mert el iöt az ü haragioknac nagy rettenetes napia, es ki alhat ü elöttec? az az (amint szent Agoston magyarazza) örömesben szenuednenec akarmely nagy kenokatis, hogysem mint az meg haragut bironac tekentetit. Mert az a nap haragnac napia, nyaualyanac es nyomorusagnac napia, nagy es igen keserues nap leszen a gonoszoknac, mikeppen az anyaszentegyhazis enekli Sophonias

Soph: 1. prophetat köuetuen.

El küldi elötte az istennec fia, az ü angyalit,

Mat: 24. trombita zöngessel, nagy kialtassal es illyen parancholattal. Kellyetec fel halottac, es fel tamadnac minden emberec, kic az földnec poraban nyugosznac. Hertelenseggel leszen peniglen az fel tamadas,

1. Tess. 4. egy szem pillantasba, es oly igen hamar, hogy az kic akoron eleuenec lesznec ez uilagon, azoc sem uehetic eleit az halottaknac, hanem velec egyetembe ragattatnac es uitetnec az Christusnac eleibe.

Itelet kor valo szam adas. Vagy akariuc uagynem akariuc, de szamot kelletic akcoron adnunc, minden dolgainkrol chelekedetinkröl, mert azt mongia aziras. Itelet len

Apo: 20. mindene-

mindenekről, az ű chelekedetec szerint. Beszédinkről, mert Christus mondasa, hogy minden heuolkodo beszédrűl szamot kel adni embernec itelet napian. Mat. 12.
Gondolatinkrol, mert a bölch bizonyettya, hogy a Sap. 1.
bűnos embernec gondolatiban kerdes leszen. Meg nylnac az könyuec ugymond Daniel, az az szent palnac magyarazottya szerint, meg nylatkoznac a titkoc, Dan. 7. 2. Cor. 4.
es ki ielennec sziueknec gondolattyoc.

Ah uristen mit tegyec akcoron en szegeny fertelmes bűnös ember, kit fogadgyac magamnac procatorul, mikoron meg az igazis alig lehet batorsagos? O rettenetes es fölseges kiraly, ki az valasztottakat ingyen iduezeted, szabadech meg akcoron engemet az te haragottul irgalmassagnac kutfeie.

Bizony atyam fiai, ha az mi lelki ismeretinknec könyuet az isten igassaganac mertekebe uettyűc, meg esmeriűc hogy nagy ueszedelembe forog az mi igyűnc. Azert en azt mondom, mig annac ideie uagyon, addig szerződgyűnc istenűnkel, addig keressűc az ű irgalmassagat, es bűneinknec bochanattyat, mert mikor ozton a biro az itelő szekben űl, nem leszen helye az irgalmassagnac, hanem chac az kemeny igaz iteletnec. Be tetetic akcoron az irgalmassagnac kapuia azoc előt, az kic it ez uilagon irgalmassagot nem nyertenec, Be mennec az kic keszen lesznec az uő legennyel, ki ű maga a Christus, az öröc eletnec menyegzőiebe, es az keszűletlenec akar mint kialchakis, Vram, Vram, ugyan ki rekesztetnec. Vgymond az isten Dauidnal, hogy mikor időt ueszen neki, igazat fog itelni. Lölki esmeretnek könyvö. Irgalmasságnak nincs kele az iteletkor Mat. 25. Psal. 74.

Nem könyörűl itelet napian senkin az ur, söt be

telic akcoron, a mit az prophetanal mondot uala.
Ierem. 13. Nem keduezec es nem engedec, nem kőnyőrűlőc rai-
Ezech. 24. toc, hanem el uesztem űket. Nem engedec, es meg nem engeztcltetem, az te utaid szerint, es az te talalmanyd szerint itellec tegedet. Most engeztellyűc azert a birot, es most kőnyőrógiunc neki, hogy itelet napian ne karhoztasson minket, hanem uigyen be az őrőc bodogságba.

Iteletnek hele. De talam aztis akarnad erteni, mely helyen leszen az itelet? Erről tudakozni nekem ugy teezic hogy heiaba ualo dolog. Nyluan ualo leszen az Christus el iőueteli, mikeppen nyluan ualo uolt menbe meneteli. Mat. 24. Azert mongya hogy mikent az uillamas ki megyen nap keletről, es meg teezic nap enyeszetig, ugy leszen, az ember fianac el iőuetelies, es ezt eleg minekűnc tudnunc. Mindazaltal azt mongyac nemellyec, hogy az mely helt Iosaphat uőlgyenec hinac, ot iteli meg Christus è uilagot, es hogy arrol monta uolna Iohel prophetanal. Iohe. 3. Kellyenec fel az nepec, es mennyenec az Iosaphat uőlgyere, mert ot ülőc le, hogy meg itellyem mind az kőrűl ualo nepeket.

Az Iteletnek formaia es rendi. Mat. 25. Az iteletnec formaia es rendi igy uagyon meg iruà szent Matenal. Le űl a Christus az ű főlsegenec szekibe, eleibe gyűlnec minden nemzetsegec, es meg ualogattya űket egy mastul, mint a pastor szokta az baranyokat meg ualogatni az kechke gedelectűl. Es az baranyokat auagy iuhokat, az az, az ualaztattokat allattya iob kez felől, az gedelcket peniglen, az az, a karhozatra ualokat balkez felől.

Akcoron

Akcoron mond a kiraly azoknac a kic iob kez felől leſznec. Iőuetec atyamnac ualaſztotti, biriatoc ez uilag kezdetitűl fogua nektec rendeltetet orſzagot: mert ehezẽm es ẽnnem adàtoc, ſzomniehozàm, es innom adàtoc: ſzarandoc ualec, es be fogadatóc engemet, Mezetelen ualec, es be fődezẽtec, Beteg ualec es meg latogatatoc, Tõmloczbe ualec es hozzam iőuẽtec. Akcoron felelnec neki az igazac monduan. Vram mikor lattunc tegedet ehezni, es enned attunc, ſzomne hozni es innod attunc? auagy mikor lattunc hogy ſzarandoc uoltal es be fogattunc, hogy mezẽtelen uoltal es be fedeztűnc tegedet? auagy mikor lattunc betegen es a tõmlőczbe, es te hozzad mentűnc? Es feleluen a kiraly mond nekiec. Bizony mondom tinektec, a mit chae leg kiſsebbel miueltetekis ez en atyamfiai kőzzűl, en uelem miueltetec.

Annac utanna mond azoknakis az kic bal kezfelől leſznec. Tauozzatoc el tűlem atkoztac az őrőc tűzre, mely keſzettetet az őrdőgnec es az ű angyalinac, mert eheztem es nem adatoc ennem, ſzomnehozam es nem adatoc innom: ſzarandoc ualec es nem fogadatoc be: mezetelen ualec es nem fedezetec be, Beteg es fogoly ualec es nem latogatatoc meg. Akcoron felelnec azokis neki monduan: Vram mikor lattunc tegedet hogy eheztel es ſzomnehoztal, auagy hogy ſzarandoc, mezetelen, beteg es fogoly uoltal, es nem ſzolgaltunc teneked? Es ezt feleli nekiec. Bizony mondom tinektec, ualamit nem chelekedtetec, eggyel ez kiſdedek kőzzűl, uelem nem chelekedtetec azt. Es el mennec ezec őrőc kenra, az igazac peniglen őrőc eletre,

Rőuid

Iteletnek iutalma.

Rŏuid beſzeddel, kinec kinec mind az ŭ chelekedeti ſzerint meg fizet. Es az itelet utan az ioknac allapattyoc, ŏrŏc eletnec bodogſaga leſzen, az gonoſzoknac ŏrŏc karhozat, azaz, az kic iot chelekedtenec el mennec az ŏrŏc eletre, es az kic gonoſzul eltenec, az ŏrŏc tŭzre.

Harmadic tanolſag.

Az iteletnek ideien megh ielentesenek oka es haſzna.

MI oka, es mi haſzna uagyon, hogy ideien meg ielente urunc, hogy meg iteltetic ez uilag, es aztis meg monda, michoda ielekbŏl eſmeriŭc meg az iteletnec el kŏzelgeteſet? Nem halgattya el ezeknekis okat a Chriſtus. Mikoron ugymond ezec meg kezdnec lenni, tekenchetec fel, es emellyetec fel feieteket, mert el kozelget az ti ualtſagtoc. Valamit iduezetŏnc ez mai euangeliomban, es egyebutis ſzollot az iŏuendŏ iteletrŭl, az mind penitenciara ualo intes, Hogy mi bŭnŏs emberec ertuen az iſtennec el uegezet, es meg ualtozhatatlan akarattyat, ki ez, hogy ſzamot akar mi tullunc uenni, meg akar minket itelni, es az ki mit erdeml, az ſzerint akaria mindennec allapattyat az mas uilagon rendelni, penitenciat tarchunc io ideien bŭneinkrŏl, es ne uariuc feiŭnkre az haragos bironac karhoztato ſentenciaiat.

Az iteletrŏl ualo prædicatio uigaſagh az io kereztieneknek.

Touabba az utolſo iteletrŭl ualo predicatio nagy uigaztalaſt hoz, az hiu es iambor kereztyeneknec. Azert paranchol a urunc, hogy mikor az itelet el kŏzelget, minden ſzomoruſagot hatra uetuen fel tekenchŭnc, es feiunket fel emellyŭc: kit ſzoktac miuelni az emberec, mikor uigan uadnac, mikeppen uiſzontag ala nezŭnc, ha banatunc uagyon. Oka peniglen ez miert

kellyen

kellyen örülnünc az uilag uege el közelgetesen, Mert egyetembe el közelget az mi ualtsagunc. Az az, a bünnec töriböl, az ördögnec ellenkedesitül, az uilagnac haborusagibol, az testnec kesertetitül, akcoron ualoba es tellyesseggel meg szabadulunc, es az örökce ualo gyözedelembe, ki ellen semmi uisszalkodas nem tamadhat, es nem tusakodhatic, ueghetetlen meg maradunc.

Kinem örülnc ezen ? Ha ualaki egy melyseges sötet tömlöczbe, regulta tartatneiec, es erteneie hogy egy ieles fö ember iü hozzaia, ki ütet az fogsagbol meg szabadetando uolna, uallyon nem örülnee raita ? uallyon azon nem gondolkodneiecke, es azt nem keuannac mind eiel nappal, hogy mentül hamareb ez az ember el iünc ? Nekünkis azert, à kic ez meg romlot termeszetnec, es gyarlo testnec ondoc tömlöczeben elünc, keuannunc kei, hogy hamar el iuiön az iteletre az mi szabadetonc. Vigan kel uarnunc az aldot remenseget, es az nagy istennec az mi iduözetönknec Iesus Christusnac el iöuetelet. Tit. 1.

Meg erösseti peniglen eskücssel az Christus, hogy meg lesznec mind azoc az kiket ü szolla az uilagnac uege, es az ü iteleti felöl. *Bizonij mondom tineketec, el nem mulic ez e nemzetseg, mig mind meg nem lesznec ezec.* Az az, meg marad a Sido nemzetsegnec maradekia mind itelet napig, es el nem fogy addig, hanem be kel telni urunc mondasanac. *Az eg es a fœld el mulic, de az èn beszedim el nem mulnac.* Azt akaria mondani hogy könnyeb uolna mind az egnec es mind az földnec semmiue lenni, hogy semmint az ü beszedibe es igeretibe ualamipec heiaba mulni. Iollehet ugyan bötü szerintis

Christus szauanak el erössegbe es igazsaga.

itelet

Itelet napian megh waltozik az eghes a fold. itelet napian el mulic az eg es a fold. Nem ugy hogy semmiue lenne, hanem hogy ez mostani allapatbol nem ezb es tökelletesb allapatra ualtozic. Kirül igy szol uala az isten Esaias altal. Eme uy eget es uy földet *Esa. 65. 30.* teremtec. Az holdnac uilagossaga hasonlatos leszen, az napnac uilagossagahoz, es az napnac uilagossaga hetszerrel nagyob leszen az mostani het napnac uilagossaganal.

Mind ezec utan nagy szep intest teszen az mi vrunc Iesus Christus, kiben int minket, hogy uigiázzunc az ű el iöucteli eleibe, es el tauoztassunc minden gonossagokat, kic minket el szakazthatnac az istennec örszagatul.

No azert szerelmes atyamfiai keresztyenec mentűl inkab el közelget az itelet napia, anniual szorgalmatosbac legyűnc, hogy alua ne talalyon minket áz mi urunc. Tudgyuc hogy meg kel halnunc, es az utan fel tamadnunc, es meg kelletic iteltetnűnc: Vegyűkis eszűnkbe az ieleknec be tellyesedeseből, hogy el közelget az itelet napia. Annac okaert meg ideie uagyon tarchunc peniteneiat, eddig ualo bűneinkről, es chelekődgyűnc iot, hogy mikor el iouend az mi urunc az iteletre, keszen talallyon minket az szam adashoz, iob keze felől allasson, es beuigyen az igasagnac keszettetet öröc eletnec dichőségebe.

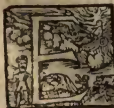
Harmadic

Harmadic Aduent vasarnap.

Ez mai Euangeliomot szent Mate irta meg xi. reszebe.

*Z idœben, Mikor hallotta uolna Ianos az fogsag- I.
ban az Christusnac chelekedetit, el küldüen ket-
tœt tanetuani kœzzül monda neki. Te uagye az II.
ki el iœuendœ uagy, auagy maast uarunc? Es fele-
luen Iesus monda nekiec, El menuen ielenchetec meg Ianosnac az
mit hallottatoc es lattatoc. Vakoc latnac, santac iarnac, poklosoc
tisztulnac, siketec hallanac, halottac tamadnac, az szegenyeknec
predicaltatic az Euangeliom, es bodog az ki meg nem botrankozic
en bennem. Azoc peniglen el menuen, kezde Iesus mondani az se-
regeknec Ianos felœl. Mit mentetec ki az puztaba latni? à szel- III.
tül hanyattatot nadate? De mit mentetec ki latni? Lagy ruhaba
œltœzœt embert e? Eme az kic lagy ruhaba œltœznec, az kira-
lyoc hazaba uadnac. De mit mentetec ki latni? Prophetate? Sœt
mondom tinektec, nagyobat prophetanal. Mert ez a kiröl meg Mala.3.
uagyon iratua. Eme en el bochatom az en Angyalomat az te or-
czad elœt, ki meg keszeti az te utadat elœtted.*

Z az harmadic Aduent vasarnap, ki emlekeztet minket az Christusnac harmadkeppen ualo hozzanc iöuetelerül; az az, ez mai napon halaadassal emlekezic az anyaszentegyhaz arrol, hogy

Christusnak harmadik iöuetele.

az Chriſtus mi tűlűnc el nem tauozic, hanem noha az lathatando ſzemelybe, kiben előſzőr el iőt uala, kőz-
Ioan. 14. zűlűnc fel ment az ű ſzent attyahoz, de mind azaltal, naponkent hozzanc iű, es uelűnc uagyon az ű ſzent malaſztyaba, bennűnc lakozic, es uelűnc leſzen ige-
Mat. 28. reti ſzerint mind uilag uegezetiglen. Es mikeppen ez főldőn iartaban, az teſti vakokat, ſiketeket, ſantakat, pokloſokat, gyogyeta es halottakat tamaſzta fel. Azon keppen moſtanis az ű ſzent lelkenec altala, az tudatlanſagnac uakſagat gyögyetya mi bennűnc, Siketſegűnket oruoſollya, hogy halgathaſsuc az ű ſzent igeiet es az mit hallunc annac izet erezzűc, Santakat iartat, tamogatuan az mi erőtlenſegűnket, hogy iarhaſſunc az ű parancholatinac utain, pokloſokat tiſztet, mert az mi elſő ſzűleinktűl reánc maradot fertelmeſſeget moſogattya az ű ſzent uereuel, es az bűnnec halalabol ebreget minket es fel tamaſzt.

Az Euangeliomnak ſommaia. Ez Euangeliom peniglen kit bőtű ſzerint ti elöttetec meg magyarazec, kereſztelő ſzent Ianoſnac egy ieles chelekedetit aggya elönkbe. Tudnya illic, mikeppen ű el kűlde urunkhoz ket tanetuanyat, hogy meg kerdeneiec, ha űie az meg igertetet, es regtűl fogua uarattatot Meſsias auagy nem? Nem hogy ſzent Ianos azt nem tudta uolna, ſem hogy immar moſt ketelkedni kezdet uolna benne, hogy â Ieſus uolna (mint ez előt bizonſagot tet ualafelőle) az iſtennec barannya, ki el uenneie, ez uilagnac bűneit, es kiert eſedezic uala Eſa-
Eſa. 16. ias az atyaiſtennec, hogy el bochatnaia űtet: Hanem hogy az ű tanetuani eſmerneiec meg urunkat, az ű tulaidon feleletiből es chelekedetiből es meg eſmeruen kőuetneiec űtet, ugymint az iſtentűl bochattatot meſtert, es ez uilagnac meg ualtoiat. Annac

Annacokaert Chriftus urunc, az prophetaknac irafira, igazetuan ŭket, choda tetelibŏl, es tanetafabol uallya es bizonettya hogy ŭ az Mefsias, noha fokan meg botrankoznanac az ŭ alazatos uoltaban, es nem efmerneiec ŭtet, es uegezetre Ianofrolis fzol az feregec elŏt.

Ez Summaia az Euangeliomnac.

KIt harom refzre ofztok.

Elfŏ refzeben el kŭldi fzent Ianos az ŭ tanetuanit Chriftushoz, meg kerdeni ha ŭie az Mefsias uagy nem.

Mafodic refzeben, mind chelekedetiuel es mind tanetafăual, meg bizonettya urunc, hogy ŭ az Mefsias.

Harmadikban fzol kerefztelŏ Ianofnac fzemelyerul es tifztirŭl.

Elfœ refze.

MIkor hallotta uolna Ianos az fogfagba, &c. Nem aletom fzŭkfegnec lenni, hogy it foc fzoual mongyam meg, mi uolt oka hogy Ianŏs Herodeftŭl az temleczbe uettetet uala. Mert mindniaian tudgyatoc hogy nem gonofsagaert, hanem az ŭ iamborfagaert. Herodes az ŭ attyafianac Philŏpnec felefegeuel lakic uala, Ianos azt lătuan, tifzti fzerint, ugymint igaz es alhatatŏs predicator, feddi uala Herodeft az paraznafagrol monduan neki: Nem fzabad teneked az te aty- *Marc. 6.*

 adfia fe-

adfia feleféget tartanod. Ezert foga meg Ianoſt Herodes, maga ez elõt ſzereti uala, es õrõmeſt halgattya uala ũtet. De nem tũrheti bekeuel az bũnben el merũlt ember az iſten ſzolgaianac feddeſet, es dihóskõdic az ſzent iambór ellen.

Vgyanis ez az iſten igeie hirdetõinec ez uilagon az ũ ſzerencheiec, hogy mikor az embereknec hitetlenſegeket es egyeb fele gonoſsagokat feddic, fel zendũl ellenec e uilag, es gyakorta meg azoktulis meg gyũlõltetnec, kic az elõt ſzerettec ũket. Mindazaltal noha teſte fogua uala Ianoſnac, nyeluc nem uala meg kõtue, azzal tanetiya uala az ũ tanetuanit, Chriſtushoz kũldi es igazgattya uala ũket. Azt ueli uala a kõſseg, es minden emberec azt gondollyac uala ſziuekbe, ugymond ſzent Lukach, hogy Ianos uolna az Meſsias: Az ũ tanetuani es, ketſegnelkul ugyan azon uelekedeſbe ualanac ũ felõle, es annac okaert iregylic uala Chriſtuſnac elõ menetit, es bannyac uala, hogy laſsan laſsan az emberec el hagyuan Ianoſt, Vrunkat kezdic uala kõuetni: mondanac azert Ianoſnac. Meſter, amaz a ki az Iordanon tul ueled uala, es a kirũl te bizonſagot teuel, am kereſztel, es mindenec ũ hozza mennec: mintha feltettec uolna, hogy az Meſsiaſnac tiſzteſsege el kel az ũ meſterektũl, es az Chriſtusnac adatic.

Az kõſseg nek ſz. Ianosrol welekedeſe.
Luc: 3.
Sz. Ianos tanetwaninak welekedeſe.
Io: 3.

Azert el kũlde kettõt kõzzulõc Chriſtushoz, hogy imillyen kerdeſt kerdenenec tũle. *Te uagye az a ki el iœuendœ uagy, auagy maſt uarunc?* Nem ũ magaert, hanem az tanetuanyokert uete ezt e kerdeſt urunc eleibe, a mint ez elõtis meg mondoc. Mintha imigy ſzollana. Te uagye, az mi atyainknac igertetet

Mefsias, auagy maſt kel uarnunc? Te uagye az, kirůl az atya iſten paradichomba imillyen igeretet ten: Az aſzoniallatnac magua rontya meg az kigyonac feiet? Te uagye az Abrahamnac igertetet áldot mag, kiben meg aldatnac minden nemzetſegec? Te uagye az, kirůl Iacob igy ſzolla. Nem uetetic el az kiraly birodalom Iudatul, meg nem el iű az Meſſias. Te uagye az a propheta, kirůl azt mongya uala Moyſes, az Iſrael nepenec, Prophetat tamaſzt eteneked, az te urad iſtened az te nemzetedből, es az te atyadfiai kőzzűl mint engemet, űtet halgaſſad. Te uagye az, kirul Eſaiaſhal azt oluaſsuc. Eme a ſzűz fogad es ſzűl fiat, es hiuattatic az ű neue Emanuelnec, az az, iſten uelűnc. Gyermec ſzuletec es fiu adatec nekűnc, kinec birodalma az ű uallan uagyon. Gen:3. Gen:12. Gen:49. Deut:18. Eſa:7.

Te uagie az, kirűl illyen ſzőt ſzolla Hieremias. Eme el iűnec az napoc, es fel tamaſztom az Dauidnac igaz chemetciet, es orſzagol, kiraly es bőlch leſzen, az űdoben meg ſzabadol az Iuda, es az Iſrael batorſagban lakic, es ez leſzen à neűű, kiuel űtet neuezic, mi urunc es igaſsâgunc. Vegezetre, te uagye az, kirűl minden prophetac bizonſagot teſznec, hogy az ű neuebe bunőknec bochanattyat ueſzic mindenec az kic hiſznec ű benne. Hier:35. Act:10.

Latóde mely ſoc ſzep dolgokat foglal magaba ez a kerdes? Sőt hogy rőuideden meg erched, ebben e kerdesben, es ennec meg feiteſeben forog az mi iduesſegűnknec ſarka. Mert abbol kőuetőkzic az őrőc elet, ha iſmeriűc az atya iſtent, es a kit ű el bochatot, a Ieſus Chriſtust.

 Touabba

S. Ianos kyl deʃenek pel-dazattia. Toualiba mikoron ſzent Ianos azű tanetuanit Chriſtushoz kűldi, peldat ad nem chac az predicatoroknac, hanem egyebeknekis mindeneknec, az kikre iſten ualakiknec tanetaſat es gonduiſeleſet biſzta, hogy azokat űkis az Chriſtushoz igazgaſsac. Azon igyekezzenec a predicatoroc, hogy az ű halgatoioc az feiedelmec, hogy az ű allatoc ualoc, az ſzűlec hogy az ű magzattyoc, az cheledes emberec, hogy azű hazoc nepe eſmeriec az Chriſtust, az iſtennec eſmeretiben es ſzeretetiben neuekedgyenec, tuduan hogy ſzamot kelletic ű felőlőc iőuendőre adnioc. De laſſuc immar, mit felel Chriſtus az Ianos kerdeſere.

Maſodic reſze.

Sidoknak Meſsias felől igaz es hamis ertelmek. Ami az Meſsias felől ualo tudomant illeti, annac egy reſzeben egyet ertnec uelűnc az ſidoc, de mâs reſzeben uiſzat uonſznac mi tűlűnc. Hogy igertetet legyen az Meſsias, azt uallyuc mi, es uallyac űkis. De az Meſsiaſnac termeſzetirűl es tiſztirűl kűlőmbőz az mi ertelmunc a ſidoknac ertelmetűl, űc azt tartyac, hogy az Meſsias valami ieles ember leſzen, ez uilagi ſzabadulaſt birodalmat ſzerez az őueinec. Mi ker-ſztyenec azt tartyuc, mert ugy tanultuc az iſtennec igeieből, hogy az Meſsias nem chac ember, hanem iſten es ember, es az lelki rabſagtul ſzabadet minket, azaz, a bűnnec rabſagatul, es az ű birodalma, orſzagais lelki.

Meſsias igaz Iſten es ember.

Annac főlette, azon ſem alkhatnac meg uelűnc az ſidoc, ki legyen az a meg igertetet Meſsias.

Mi nyluan uallyuc, hogy a Iesus uolna a Mesias a szüz Marianac szent fia, ki Augustus Chaszar birodalmanac ideien Betlehembe szuletet, Asidoc azt nem engedic, sőt kezzel labbal, ellene rugodoznac az mi uallasunknac, es azt akarnaiac el hitetni minden emberekkel, hogy a Mesias mig el nem iőt.

Christus urunknac feleleti, kibe ualaszt teszen a szent Ianos kerdesere, az mi uallasunknac igaz uoltat ielenti es bizonettya, mert azt feleli magarul, hogy ű az Mesias. Mindazaltal azt nem szinten egy altal beszeddel mongya, hogy ne tessec, hogy ű maga tulaidonettya maganac az Mesiasnac tisztesseget, hanem az prophetaknac irasira igazettya Ianosnac tanetuanit, onnet ueszen bizonsagot maga felől, hogy senki ne ketelkedhessec az ű beszedebe.

Ket dologgal bizonettya azert, hogy ű az Mesias Előszor chodateteliuel, mert ű ollyan chodakat teszen, az minemüket mondottac uolt az prophetac hogy fog tenni az Mesias. Kikrül Esaias imigyen szől, Mongyatoc, kisdedsziuuiec batorkodgyatoc Esa. 35.
es ne fellyetec, eme az ti istentec fizetesnec boszuallasat hozza, el iű az isten, es meg szabadet minket. Akcoron meg nylnac az uakoknac szemec, es az siketeknec fülőc fel nylatkoznac, akcoron ugrandozni fog a santa mint egy szaruas, es nytua leszen az nemaknac nyelue. Megint masut. Attalac tegedet, Esa. 42.
(úgymond az atya isten az Mesiasnac) az en nepemnec frigyül, es az pogan nemzetsegeknec uilagossagul, hogy meg nysd az uakoknac szemeket, es ki

hord a tömlöczböl afoglyot, es az tömlöczhazbol az ſötetſegben ülöket.

Ezekrül az choda tetelekrül akarta az iſten meg eſmertetni ez uilagon az Meſsiaſt, hogy a ki illyeten chodakat fogna tenni, azt uenneiec Meſsias gyanant, es azt uallanaiac Meſsiaſnac lenni az emberec.

Chriſtusnak tſodateteli, bizonſaga. Azt mongya azert urunc az Ianos tanetuaninac. *Mongyac meg Ianoſnac azmit lattatoc. Vakoc latnac, ſantac iarnac, poklosoc tiſztulnac ſiketec hallanac, hallottac tamadnac.* Mintha azt mondanaia, am tegyen ünenmaga Ianos ti elöttetec en felölem iteletet es bizonſagot, uagyoke Meſsias uagy nem: tudgya mit irtac az Meſsias chelekedeti felöl az prophetac, uefse a melle az en chelekedetimet, chodateteliment, es könnyen meg tanethat tikteket reia, hogy en Meſsias uagyoc. Mert ſzent Lukach azt iria, hogy akcoron az Ia- *Luc 7.* nos tanetuani elöt, ſokakat gyogyeta meg Chriſtus az ü betegſegekböl, es ördögöket üze ki emberekböl, es ſoc uakoknac ada meg ſzemeknec uilagoſſagat. Summa ſzerint az ü chodalatos chelekedetiböl bizonettya Chriſtus hogy ü az Meſsias.

Chriſtusnak tanetaſa bizonſaga. Maſodſzor bizonſagul ueti az ü tanetaſat, hogy tanetaſais ollyan, mint az Meſsias tanetaſanac kellet lenni. Kirül Eſaiaſnal imigyen ſzollot ü maga az Meſsias. *Eſa: 61.* Az urnac lelke uagyon en raitam, ki meg kent engemet, el küldöt engemet predicalni az ſzeledeknec, hogy oruoslanam az meg romlot ſziüüket, es predicalnec az foglyoknac ſzabadulaſt, es az be rekeſztetteknec nylatkozaſt.

Erre az

Erre az Esaiasnac irasara neze Christus mikor azt felele az szent Ianos tanetuaninac.. *Mongyatoc meg Ianosnac az mit hallottatoc, hogy az szegenyeknec hirdettetic az Euangeliom.*

Az az, hogy az mire kel uala az Messiasnac az embereket tanetani, en arra tanetom az egyigyueket. Vigasztalom az töredelmes es meg keseredet sziuű bűnősöket, az bűnnec kötelcuel meg köteleztetet nepeknec hirdetem, predicallom es igerem az szabadulast, hogy ha hisznec en bennem, es peniténciat tartanac, bűnöc meg bochattatic. Holot azert tanetasomis azon, mintaz Messias tanetasa, nem ketelkedhetic senki meltan en felölem, hogy en Messias nem uolnec.

Vgyanis az istenröl es az idueßegröl ualo tudomannac ki ielenese, melynec kel uala lenni az Messiasnac ideien, ketsignelkul az mi Christusunc altal len meg. Igaz, hogy minden idökben ielentette magat es az ű benne ualo hitet az isten, de az elöt soha nem ollyan nyluan, mint az Euangeliomba. Sohol nem talalod az ö törvenben hogy az isten ollyan tisztan es ualoba meg ielent uolna, mint az Iordan uizenel, mikor vrunc meg keresztelkedec. Holot az atya menyorszagbol szôl, Az fiu a Iordan uize partyan âl, az szentlelec isten galamb kepebe szâl az fiunac feiere. *Az Euangeliomnak tiszta es igassaga.* *Mat:3.*

Mikor az apostolokat urunc Christus fel tamadasa utan ez szeles uilagra el kűldi uala predicallani, azt paranchola nekiec, hogy keresztellyenec atyanac, fiunac szent lelcknec neueben. Tanetuan

űket, ű utannoc minketis, hogy az egy bizony iſtenſegben harom ſzemelyt kel uallanunc es imadnunc. Azonkeppen az hitnec egyeb agazati felől ualo tudomantis ſokkal nyluabban adta ki az mi urunc, hogy ſem mint annac előtte uolt ki adatuan. Annac fölötte az ű el iöuetcli elöt, chac ſidoſagba eſmertetet
Pſal:73.
Epheſ:4.
az iſten, az töb nemzetſegec idegenec, es tauoloultanac az iſtennec utatul es iſmeretitűl, de iduezetőnc mind ez ſzeles uilagon hirdettete es predicaltatá az Euangeliomot. Bizonyara tahat ű benne töltenec be az ielec, kikrűl az Meſsiaſt meg kellet eſmerni, es ketſeg nelkűl ű az igaz Meſsias.

Es bodog, ugymond, az ki meg nem botrankozic en bennem. az az Bodog a ki azokbol az dolgokbol mellyeket en az embereknec iduęſsegekre chelekeſzem, botrankozaſra ualo okot nem ueſzen maganac;

Christusba ualo botrangozások.
Szukſeges uala ez az intes, mert ſokan talaltatanac, kic noha egy felől az Chriſtusnac choda tetelitűl es tanetaſatul keſzerettetnec uala ű benne hinni, de mas felől okot kereſnec uala hozza, kiből űtet meg utalnaiac es ű benne meg botrankoznanac. Nemellyeknec az ű nyaiaſkodaſa nem teczic uala, es miert hogy az bűnös emberekkel kikert ez uilagra iöt uolt eſzic es iſzic uala, igy ſzolnac uala ű felőle. Imhol az dobzodo es bor iuo ember, az ondoc bűnöſöknec barattya.
Mat: 9.
Mat: 11.

Nemellyec azert nem ueſzic uala az ű tanetaſat, mert nem fer uala feiekbe hogy achtul, es achfiatul az ki ſoha nem tanult uala oſkolaba, ualami nagyio ſzarmazhatnaiec. Az ű tanetuani közzűl
Mat: 13.
Mar: 6.

nemellyec

nemellyec meg botrankozanac abbanis, hogy szükse- *Ioan. 6.*
gesnec mongya uala lenni idüességünkre, az ű teste- *Mat. 15.*
nec etelet, es uerenec italat. Az phariseusoc peniglen
ackoronnis meg botrankoznac uala, mikor azt mon-
da, hogy nem az ferteztei meg az embert a mi szaian
be megyen, hanem a gonosz gondolat, es gonosz che-
lekedet, ki sziueből szarmazic.

Mit mongyac az ű alazatos allapattyarol, es az
ű szőrnyű halalanac utalatos uoltarul? kiből oly na- *Mat. 26.*
gy botrankozas tamada, hogy meg az apostolokis
egy ideig meg tantorodanac, es hitetlensegbe esenec,
latuan hogy a kitűl űc Israelnec ualtsagat es szabadu- *Luc. 24.*
lasat uariac uala, az halalra adatot, es karhoztatot uol-
na.

Annacokaert meltan int minket urunc, hogy az
ű alazatos, es emberec iteleti szerint el uetet allapat-
tyaba, meg ne botrankozzunc. Mert noha az meg *1. Cor. 1.*
feszült Iesus, botrankozas az hitetleneknec, de mind
az altal az ualasztattaknac isteni erő es bölcheseg.
Es hogy keszen lenne mindenkoron, miuel meg gy-
őzüc az emberi okossagot es bölcheseget, mely a
Christusnac keresztiből botrankozasra ualo okot ke-
res es szedeget, az prophetaknalis meg mondotta az
isten, hogy az Messiasnac illyen keszen ez uilagon az
ű allapattya. Dauid imigyen szol a Christusnac kepe- *Psal. 21.*
ben. Fereg uagyoc en nem ember, az embereknec
szidalma es az kősegtűl el uettetet. Esaias imezt be- *Esa. 53.*
szelli felőle. Nem uala ű neki abrazattya sem ekesse-
ge, latőc űtet hogy az emberec kőzőt el uettetet ua-
la, es nyaualyat tud uala, es ugymint el reitetet es uta-
latos uala az ű szene, azert ingyen sem bőchűlőc űtet.

Mierthogy azert az mi iduezetőnknec alazatos es nyomorult allapattya, nem chac nem ellenkedic az Messiasnac a prophetaktul meg hirdettetet allapattyaual hanem meg inkab ahoz tellyesseggel hasonlatos es egyenlő, nem hogy meg botrankoznanc benne de inkab uigaztalast kel uennűnc belőle, tuduan, hogy magat

Phil. 2. meg alazuan, attyanac engedelmes leuen mind az kereſztfan ualo halalig, az mi nyaualyainkat magara uette, es az mi bűneinket ű el uiselte. Esa. 53.

Anyaſzentegyhaznak az ysteiebez, az az, Christushoz hasonlo alazatossaga.

Valaminemű uolt peniglen e uilagon a Christus, ollyan az ű orſzaga az kereſztyen anyaſzentegyhazis, ugymint ki az alazatosokbol es el uetet emberekből ſzedegettetic es gyűtetic egybe. Az apostoloc ugy teczic nem ez uilagi bőlchec es hatalmasoc kőzzűl ualaſztatanac, hanem az egyigyű poroc kőzzűl, holot azonkőzbe a bőlchec imeſzt mongyac uala urunc felől. Lam az fő nepec kőzzűl meg senki nem

Ioan. 7. hit ű benne, sem az phariseusoc kőzzűl, hanem chac az tudatlan sokasag. Ez mostani űdőbenis hanyat lacz az kő uaras vrac, bőlchec, gazdagoc, es hatalmasoc kőzőt, kic meg nem botrankoznanac az anyaſzentegyhaznac egyigűsegeben es alazatos tudomanyaban? kiket latoc en mostis it az predicationi az ſzegenij kosseget. Az kic ez uilag ſzerint iobban biriac magokat, mind itt, es mind egyebűt az eretnekeknec fel fualkodot dőlyfős tanetasat őrőmesben halgattyac. Mert igaz a Christus mondasa, hogy a ſzegenyeknec hirdettetic az Euangeliom. Es mikeppen az Phariseusoknac

Ioan. 5. mongya uala urunc, hogy azert nem hihetnenec ű benne, mert egymastul dicheretet uennenec, ſzinten mostis ugy, sokan uannac kic egymastul keresnec dicheretet,

tetet, szegyenlic az papista neuet uiselni, selnec hogy meg utaltatnac az fô emberektűl, nem bôchűltetnec es nem tisztelteтnec ha az mi egyhazunkat gyakorlyac, annacokaert meg botrankoznac, el szakadnac az anyaszentegyhaztul, es az ördögnec sinagogaiaba allanac be. De bodog, azt mongya urunc, az ki ű benne meg nem botrankozic.

Harmadic Resze.

AZ Ianosnac tanetuani el menuen, kezde Iesus mondani a seregeknec Ianos felol. It uagyon immar az szent Ianosnac szemelye es tiszti felől ualo tanulsag, holot nagy szep dicherettel illeti űtet az mi urunc. *Kit mentetec ki az pusztaban latni? á szeltűl hanyattatot nadate?* Elsô dichereti ez Ianosnac, hógy nem uolt ingadozo nâd, az az, alhatatlan. Alhatatossaggal el iart az ű tisztibe, nem szollot senki kedueiert, hanem batorsaggal uallotta es hirdette az igassagot, felelem nelkűl megfedde Herodest á paraznasagert, minden tekentetnelkűl orczaza a phariseusokat, es a kôsseget az istentelensegrűl monduan. Merges kigyoknac nemzetsege, ki mutatta meg tinektec hogy el tauoztassâtoc a kôuetkezendô haragot? teremchetec az penitencianac, melto gyűmôlchit, es mongyatôc azt ti magatokban, hogy Abraham az ti atyatoc, mert mondom tinektec, hogy ez kôuekbôlis fiakat tamaszthat az isten Abrahamnac. Immaron á feisze, az fanac tôuere uettetet, minden fa az ki io gyűmôlchôt nem terémt, ki uagatic, es a tűzre uettetic.

Sz. Ianosnak dicsereti.

Alhatatossagh es batorsagh.

Mar: 6.

Mat: 3.

Illyen

Predicatorokhoz illendő batorſagh. Illyen alhatatoſsagot es batorſagot keuan iſten, mind az hatalmaſoknac, es mindaz kőſsegnec bűnenec feddeſebe, minden predicatortul mikor azt mongya.
Eſa. 58. Kialch meg ne ſzűniel mint egy trombita, emeld fel az te ſzauadat, hirdeſd az en nepemnec az ű gonoſſagat, es az Iacob hazanac az ű bűneit. Azonkeppen minden kereſztyentűl az hitnec uallaſaban monduan.
Luc. 12. Ne fellyetec azoktul kic meg őlic a teſtet, de az utan ſemmit nem tehetnec, hanem fellyetec az iſtentűl, ki minekutanna meg őlend, hatalma uagyon arrais, hogy
Mat. 10. az őrőc tűzre ueſsen. Minden az ki uall engemet az emberec előt, uallom enis űtet, az en mennyei atyam előt, de ualaki meg tagad engemet az emberec előt, enis meg tagadom azt atyam előt.

De kit mentetec ki latni? lagy ruhaba œltœzœt emberte? eme, az kic lagy ruhaban œltœznec, az kiralyoknac hazokban uannac.
II. Teſtiſaniaruſaga. Maſodic dichereti ez, kereſztelő ſzent Ianoſnac, hogy nem kereſte ez uilagnac dőlfős keuelyſeget, nem hizelkedet az feiedelmeknec hogy utannoc keduere elhetet es friſsen iarhatot uolna, meg elegedet
Mar. 1. egy teue ſzőrből ſzűtetet ruhaual, egy ſziy őuel, es eledelűl ſaſkaual, es uad mezel.

De talam elő fog itallani ualaki az tauali kereſztyenec kőzzűl, es kezdi Ianoſt bolondnac mondani, hogy ha lehetet tőle (lehetet uolnais peniglen, ha akarta uolna) ennel iob ruhaba nem iart, es az eleſegbe ualogataſt tőt. Talam az ű chelekedetibe bizot, az kemen ruhanac uiſeleſeből, es az koplalaſbol uarta idueſſeget? Mert ezec a kic nem regen ki ualánac mi kőzűlűnc, minden dolgot az mi ellenkedic a teſtel, igy ſzoktac meg itelni.

En

En peniglen most egyebet errűl nem szolloc, ha nem chac ezt, hogy mikoron Christus dicheri Ianost erette, hogy nem uiselt lagy ruhat, mikoron az Euangelistáis mint io dologrul, ugy emlekezic az ű kemeny öltözetirűl, es Vaiodalmas eleterűl, akcoron ioua hagyatic, es dichertetic mind az kemeny öltözet (akar cilicium, kit mi szőr ingnec hiuunc, akar kâpa, akar chuklya, akar ualami egyeb legyen az) es mind az sanyaru elet, boit, koplalas, eledel ualogatas, kit ember miuel az ű testenec sanyargatasara, es az gonosz keuansagoknac meg öldöklesere. *Christus dicheri az testi sanyaro eletet.*

Es ha ualaki azt feleli erre, hogy Ianosnac kiualtkeppen ualo hiuatallya uolt reia istentűl hogy ezt miuellye es azert ű iol miuelte, de nekünc ninchen arra hiuatalunc Annacokaert, az kic most miuelic hog nem iol miuelic. Attul en megint azt kèuanom, hogy bizonyecha meg irasbol a mit mond, azaz, hogy isten hatta Ianosnac hogy teue szőrből chenalt köntősbe es sziy őbe iarion, touabba, hogy saskat, es uad mezet egyec. Tudom azt hogy Gabriel Angyal meg monda Zachariasnac az ű attyanac, hogy bort es semmi reszegető allatot nem fog inni, de az szőr köntősrűl, saskarul es uad mezrűl semmit nem szolla. Hât honnet bizonyetod, hogy hiuatallya uolt ezekre?

Ha azt mondod, hogy hinnűnc kel szent Ianos felől, hogy azt ű nem miuelte uolna, ha istentűl nem uolt uolna ualami ielentese reia, noha azt az Euangelistac meg nem irtâkis, enis uiszontag azt mondom teneked, hogy sem szent Damonkos, sem szent Ferencz, sem az tőb effele istenfelő szent iamborot el nem hantac uolna szep öltözeteket, hatra nem uetettec uolna az io *Szerzetbeli kylömb kylömb öltözet kelleme tes Istennek.*

lakast,

lakaſt, zakba nem öltöztec uolna, az eſztendönec nagy reſzet koplalaſra, böytöleſre nem fordettottac uolna, az huſs etel helyet, (mierthogy az mi tartomanninkba, nem io à ſaſkat meg enni) halat, rakot, pareit, lenchet, borſot, keſzölczet nem ualaſztottac uolna magoknac, ha iſtentül nem uolt uolna arra ualo hiuataloc. Tahat iol miueltec üc, moſtis az kic üket köuetuen ugyan azont miuelic, iol miuelic. Hiſzede eſzt baratom? Ha nem hiſzed, azt ſe hid tahat, hogy kereſztelö Ianos, iſtentül tanettatot arra, az mit ü miuelt (mert ſzinten ugy ninchen Ianoſnac az ſzent iraſbol bizonſaga reia, hogy neki azt kellet uolna miuelni, mint ezeknec) kit hanem hiſz, az Euangeliomot nem hiſzed, mert az Euangeliom iſtentül bochattatot embernec neuezi ſzent Ianoſt.

Minden ſzent hiwatal Iſtentyl wagion.

Ioan. 1.

Eggyüt maradhat azert, az Chriſtuſban ualo hittel az kemeny öltözet es az böitöles, es nem bolondſagot chelekeſznec azoc, az kic ezekcel elnec, az teſtnec öldökleſere, nemis köuetközic hogy az Chriſtus erdeme nelkül az ü chelekedetekböl uernaiac iduéſsegeket.

De mit menteteo ki latni? Prophetatc? Sæt mondom tinektec nagyobat prophetanal. Harmad rendbeli dicbereti Ianoſnac, az ü tiſztinec ieles es meltoſagos uoltatul. Nagyob uolt Ianos azô töruenbeli prophetaknal tiſzti ſzerint. Mert azoc iöuendö Chriſtuſrol ſzollottanac, de Ianos az el iöt es ielen ualo Chriſtuſt pred callà es uiaual mutata? Az ö töruenbeli tiſztulaſoknac es ſzentſegeknek ueget uetuen, uy tiſztulaſt es uy ſzentſeget kezde az kereſztſeget, es a Chriſtuſnac euangeliomi tudomanyat leg elöſzör ü kezde predicallani.

III. Sz. Ianos tiztinek meltoſaga.

Ez

Ez a kirül meg vagyon irua, eme en el bochatom az en angyalomat az te orczad elöt, ki keszeti az te utadat elötted.
Nem chac Ianosnac tisztit aianlya ez c beszed, hanem aztis erösseti a mirül ez elöt szollanc, hogy à IEsus *Iesus az*
igaz Messias. Mert Malachias propheta regen meg *igaz Messias.*
monta uolt azt, hogy az Messias elöt, egy ieles predi- *Mal. 3.*
cator iü el, ki az ü predicallasaban meg ielenti, es meg mutattya az Messiast. Immar az a predicator el iöt mert vrunc mongya hogy Ianos az, tahat az kirül ü bizonsagot ten, az kinec ismeretire igazeta es uezerle az embereket, az a Messias.

Angyalnac neuezc peniglen à Propheta Ianost, *Angyali*
aziz, isten köuetenec, mert mind tanetasaual, es mind *neuezet es*
sanyaru eletenec peldaiaual, sokakat istenhez terete. *tiszt.*
Vtat keszete Christusnac az embereknec sziuekbe, hirdetuen az peniteneiat, ki nelkül az istennec helye ninchen az mi sziüünkbe, peldatis aduan azü sanyaru eleteuel mindeneknec, mint kellyen az penitencianac meko gyümölchet termeni.

Ezeket meg haluân, es meg tanuluan, erössechüc elmenket az Messias felöl ualo hitben, es sem a Messiasnac alazatossagaban, sem az ü egyhazanac egyigyüsegeben soha meg ne botrankozzunc. Köuessüc keresztelöszent Ianosnac alhatatossagat, es egyebfele io chelekedit, nijssunc utat hozzanc, es agyunc szallast sziüünkben a Christusnac, hogy üis uigyen be minket az ü bodogsaganac aldot hazaba.

Negyedic Aduent vasarnap.

Ez mai Euangeliom, szent Ianos Euangeliomanac, elsœ reszeben uagyon meg irua.

Z idœben, kůldenec az Sidóc Hierusalembœl papokat es Leuitakat Ianoshoz, hogy meg kerdeznéc
I. *ötet, ki uagy te? Es meg ualla, es meg sem taga-*
da. Es meg ualla, hogy nem uagyoc en Christus.
Es meg kerdec ötet. Mi uágy tahat? Illyes uagye? Es monda,
nem uagyoc. Propheta uagye? Es felele, nem. Mondanác azért
neki. Ki uagy? hogy uigyönc ualazt azoknac, az kic minket kůl-
dœttenec. Mit mondasz magad felœl? Monda, en az pusztaban
kialto szozat uagyoc. igazgassatoc az urnac utat, mikeppen meg
Esa. 40. *mondotta Esaias propheta. Es az kœuetec az Phariseusoc kœz-*
II. *zůl ualanac. Kerdec azert ötet es mondanac neki. Miert ke-*
resztelz tahat, ha tenem uagy Christus, sem Illyes sem propheta?
III. *Felele nekiec Ianos monduan. En keresztellec tikteket uizbe, de*
kœztetec all, az kit ti nem tuttoc. Az a ki en utannam iœuen-
dœ, ki en elœttem let, kinec en nem uagyoc melto, hogy
saruia kœtelet meg oldyam. Ezec Betabaraba
lettenec az Iordan uizen tul,
holot Ianos keresztel
uala.

Nem

Em sokat kulœmbœz ez mai Euangeliomis, az el mult uasarnapi Euangeliomtul. Mert ebbenis ugyan azon kerdes forog az ki abban forog uala: az az, ki legyen az Messias Chac hogy ot Ianos kerdeti uala iduezetönktül, it peniglen az sidoc kerdetic Ianostul ha üie az Messias auagy nem: es ott Christus vrunc ünenmaga bizonyeta meg az prophetaknac irasabol, hogy ü es nem mâs az meg igert Messias: De it Ianos bizonettya, hogy ütet nem ualasztotta arra az isten hogy Messias legyen, hanem hogy az Messiasnac szolgallyon, es hogy mâs uolna az Messias, tudnya illic az, a ki immar el iöt uala, es a sidoc közöt forgodic uala az Iesus, ki nem chac ember, hanem isten es ember uolna, ki közöt es Ianos közöt, anni külömbseg uolna, mint az vr közöt, es az vrnac leg alazatosb, szolgaia közöt szokot lenni. Es röuideden monduan, az Christusnac es Ianosnac mind szemelyekrül, es mind tisztekrül, igen seep tanolsagoc uannac ez Euangeliomba.

KIt en harom reszre osztoc.
Elsö resze szol Ianosnac szemelyerül es tisztirül. Masodic azonkeppen az Christusnac szemelyerül es tisztirül.

Harmadic reszeben imez kerdes feitettetic meg. Mi oka hogy Ianos az Moises töruenyenec ceremoniait hatra uetuen, uy ceremoniat kezdeth, az az, a kereszteseget.

Küldenec az sidoc Hierusalembæl papokat es Leuitakat Ianos-hoz. Fő emberec ualanac az kőuetec, fő emberektűl, es fő helyrűl, fő emberhezis, es uegezetre igen fő dologban küldetenec. Mi uala az kouetseg? *Hogy meg kerdenéiec Ianostul ki uagy te?* az az, te uagye az Messiás. Oka imez uala e kerdesnec. Mert lattyac uala hogy be telnenec lassan lassan az prophetaknac mondasi, az Mes-
Gen 49. sias el iőuetelinec ideie felől : kiualtkeppen hogy el uetetet uolna immar az kirali méltosag es birodalom Iudatul ; es merthogy az idegen feiedelemnec Romai chaszarnac birtoka alat ualanac, es az chaszar tisztartoi miat soc inseget keszerettetnec uala tűrni, nagy lelkec szakadua uariac uala az Messiast, aletuan hogy ű ez uilagi hatalmas feiedelem lenne, ki meg szabadetanaia az sidokat, minden nyaualyabol es tőruentelenségből.

Haluan azert Ianosnac hiret neuet, hogy chodalatos sanyaru eletet uiselne, hogy maskeppen tanetanaia az nepet hogysemmint az Irastudo sidoc, hogy uï ceremoniat uőt uolna elő, ugymint az keresztseget,
Luc 3. hogy az kősseg kőzőt azt beszelleneiec felőle, hogy, ű uolna az Messias, hozza küldenec hogy meg tudnaiac es uegere mennenec, ha ugyan ualoba ű uolna az meg igert Messias.

De mi uegre akartanac ertekezni rola, ha Messiase az Ianos auagy nem? Meg monda ez utan vrunc Christus, es szemekre uete az sidoknac, mi uegre.
Io 5. Ti ugymond, el kuldetec Ianoshoz, es ű bizonsagot tén az igassagrul.

Egő es uilagoskodo szőuetnec uala az Ianos, az az, ieles es igen fő ember, ti, peniglen chac egy

ideig akartatoc őruendezni az ů uilagoſsaganal: az az, az Meſsiaſnac tiſztit chac azert tulaidonettyatoc uala neki, hogy idő ſzerint ualo iot uchettetec uolna ů tůle. De ugy mint alhatatos ſzent iambor, *meg ualla meg ſem tagada, hogy nem ů az Chriſtus.*

Akarnam hogy az tizteſsegbe telhetetlen emberec, eſzekbe uenneiec es kőuetneiec Ianoſnac peldaiat. Oly nagy tekentet uala Ianoſra, hogy az Meſsiaſnac tiſztelseget az emberec elõt, kõnnyen maganac ueheti uala, de nem akara fellyeb tartani magat az ů rendinel. Vaiha azt miuelneiec ez uilagi emberekis, nem uolna enni uetelkedes kőſztůnc az elől iaraſrol es az fő helyről. Mi nem chac azt az tiſzteſseget ueſzůc őrőmeſt fel az kit mas tulaidonct nekůnc, uagy erdemlyůc uagy nem, de meg arrais őrőmeſt reia tartyuc magunkat, az mire ſenkitůl nem tartatunc. Innet uagyon az ſoc nagyſagos neu, innet az ſoc ůres titulus kereſes. Sokan uadnac kőſztůnc az kic noha nem chac hogy nagyſagos neuet nem erdemlenenec, de meg kiſsebet ſem annal, megis ugy haraguſznac es ugy boſzonkodnac raita, haualaki nagyſagoſnac nem iria uagynem mongya ůket hogy főlőtteb ſem lehet annal.

Haluan az kőuetőc hogy nem akaria Meſsiaſnac uallani magat, *Kerdec ůtet monduan, tahat mi uagy? Illyes nagye? es monda, nem, uagyoc.* Vgy teczeneiec hogy ellenkedic ezzel az Chriſtus mondaſa, ki Ianoſrul ſzent Matenal azt monda, hogy Ianos az Illyes, kirůl a prophetanal irua uagyon, hogy előtte fogna el iőni az Meſsiaſnac; de nem ellenkedic. Mert Ianos az ſidoc *Mat: 11* *Mal: 4.*

kerdesere felel, kic azon kerdezkednec, ha üie, amaz regi Illyes propheta, az ki tüzes szekeren ragattatec az egbe, igazan mongya azert hogy nem. Vrunc peniglen Illyesnec neuezi Ianost, mierthogy Illyesnec lelkebe es ereiebe iöue el ü elötte.

Lu:1. *Propheta uagye? es felele, nem.* Nem azt kerdic ha ualami köz propheta, kit ha kerdettec uolna, talam nem tagatta uolna magat annac lenni: (mert Zacharias az ü attya, ottan hamar hogy születec prophetanac monda ütet, vrunc peniglen annalis nagyobnac,) hanem arrul kerdezkednec, ha üie amaz propheta, kirül Deut:18. Moises imigyen szolla. Prophetat tamaszt az te nemzetedböl te neked az isten, en hozzam hasonlatost, azt halgassad: nem Ianos azert hanem Christus az a propheta.

Ki uagy tahat? hogy uigyünc ualaszt azoknac, a kic minket el küldöttenec? mit mondasz magad felöl? Igen kemenyen reia kezdec fogni Ianost, hogy egy altallyaba meg mongya mi dolgos. Mikeppen azert ennec elötte igazan meg ualla, hogy ü nem Christus, azon keppen most meg nem tagadgya, hanem meg ielenti ki legyen. *En uagyoc, ugymond az pusztaban kialtonak szo-*
Esa: 40. *zattia.* Meg mondotta uala meg regen Esaias, hogy az Messias elöt egy ieles predicator fog ez uilagra iüni, kit az pusztaban kialto szozatianac neuez: azt mongya azert Ianos, hogy ü az.

Bizony ugyanis ollyatan uala Ianos az Christushoz kepest, minemü szokot lenni az embernec kilsö szozattya, az ü sziueben ualo igeiehez, az az, gondolattyahoz. Mikor szol ualaki, eleb az ü szaua zendül annac az kinec szol fülebe, es az utan köuetkezic, az ü

meg

meg gondolt akarattyanac ertelme elmeieben. Ianosis elötte iöuc az Christusnac, utat keszete neki az penitencianac predicallasa altal, az utan ielenec meg az Christus, es az Ianos szauabol ertetec ez uilagnac meg ualtoia lenni. Touabba az kilső szozat, magyarazoia, auagy tolmacha az belső gondolatnac, mert abbol erted meg az te felebaratodnac gondolattyat, Ianosis magyarazo tolmacha len az Christusnac, mert ű bizonsag tetelre iöuc, hogy bizonsagot tenne az *Ioan. 1.* uilagossagrol, mikeppen tenis mikor ezt monda, eme az istennec barannya. Annac fölötte el mulic az szozatnac zöndülese, de meg marad az embernec elmeiebe az a mit azszo ielent: szinten ugy el mulic uala lassan Ianos, de meg marad uala söt neuekedic uala a Christus, kit Ianos predicalla. Azert mongya vrunkrul, ű neki neuekedni kel, de ennekem kissebbednem.

Hogy peniglen nagyob hitele lenne az ű mondasanac, Esaias prophetara igazettya az köueteket szent Ianos. Imigyen ir azert Esaias errűl ez dologrul. Az pusztaban kialtonak szozatia keszechetec *Esa: 40.* az urnac utait, igazgassatoc az mi Istenűnknec ösuenit. Minden uölgy meg telic, minden hegy es halom meg alaztatic, es az görbe helyec meg igyenesednec, es az kemeny darabos utac meg simulnac. Itt Esaias nem chac szemelyet, hanem tisztitis meg mutattya Ianosnac. Szemelyerűl immar szollotunc, hogy ű az Ieles istentűl kűldetet predicator, kinec az Messias elöt kellet el iűni. Tiszti peniglen ez uolt, hogy kialtot, mit kialtot? Ezt kialtotta: *Keszechetec az urnac utát.* Mikor ualahoua uionnan ualami

 kiraly

kiraly uagy feiedelem megyen, meg szoktac irtani, es tisztetani az utat elötte: Azt akaria szent Ianos, hogy mies utat tisztechunc hozzanc az mi vrunknac, penitencia tartassal. Ki kel irtanunc mindent az mi sziueinkből, ualami akadekot szőrőz az vrnac, hogy hozzanc ne iöhessen, az az, minden gonosz keuansagot, bűnt, faitalansagot.

Meg kel az hegyeknec alaztatni. Hegy az dőlfős keuelyseg, ki az ördögöt elöször, az utan az embert el szakasztya istentűl. Meg kel az nagy akaratnac hegyenec romlani.

Halgassacza szent Ianos mint rontya az kep utalo sidokban az hegyeket. Merges kigyoknac
Mat: 3. nemzeti ugymond, ne dichekedgyetec abban hogy Abraham az ti atyatoc: Mert mondom tinektec, hogy imez kőuekbőlis fiakat tamazthat isten Abrahamnac. Immar a feisze az fanac gyökerere uettetet. Minden fa az ki io gimölchöt nem teremt, ki uagatic es a tűzre uettetic. Mikor űket merges kigyoc nemzetinec neuezi, feddi az ű gonosz halaadatlan sziuöket: Annac utanna minden dichekedesnec es keuelykedesnec okat el ueszi tűlöc. Abban dichekednec uala, hogy Abrahamnac fiai, de az ű nekic semmit nem hasznala, mert nem az kic testszerint ualo maradeki, hanem az kic az ű hitit es engedelmesseget kőuetic, azoc az Abrahamnac igaz fiai. Vegezetre fenyegeti űket, hogy nem messze uolna az istennec bűntetese, ha megnem ternenec.

Az uölgieknec meg kel telniec. Völgy az bűntűl meg

tűl meg rettent, lelki esmeret, ki akcor telic meg, mikor az Euangeliombol uigasztaltatic. Võlgyeket tõlt uala Ianos, mikor azt monda. Eme az istennec barannya, ki el ueszi ez uilagnac bűnet. Az gõrbe es kemeny utakatis, meg kel egenesteni, minden gonosz akaratot, szandekot, gondolatot hatra uetuen, es uy eletet uiseluen. Kialtas uolt azért az Ianos tiszti, es effele kialtas, mint az kit meg mondec. Io: 1.

Masodic resze.

MOnda Ianos az kõueteknec. *En kereszteke uizbe, de ti kœzœttetec al, &c.* Elegnec tarta maganac szent Ianos, hogy Esaiasbol meg bizonyeta az ű hiuatallyat, nemis akar magarol tõbbet szollani, hanem immar az Christusnac szemelyerűl szol, es meg mongya ű kõszte es Christus kõzõt, michoda kűlõmbseg legyen.

Harom dologba kűlõmbõznec peniglen egymastul. Elõszõr allattyokba. Mert Ianos chac ember, De Christus ember es isten. Embersegerűl mongya, hogy ű utanna iõt. Istensegerűl, hogy elõtte let ű neki. Tudgyuc azt, az angyal beszede utan, hogy szent Ianos hat honappal fogantatot es szűletet, az Christus elõt, azert igaz hogy az Christus utanna iõt ez uilagra az feluet emberi termeszetbe. De aztis tudgyuc szent Ianos Euangelista irasabol, hogy istensege szerint õrõktűl fogua uolt az atya istennel azon egy istensegbe, tahat azis igaz elõtte uolt keresztelõ szent Ianosnac. Luc: 1. Ioan: 1.

Masodszor, külömböz egic az masikt ul, tisztibe. Mert mas az Ianos tiszti, mas a Christuse. Ianos oly alazatos szolga, hogy nem alettya melconac magat, vrunc Christusnac chac saruia kötelenec meg odozasarais, de az Christus Vr. Ianos chac uizbe kereszteli az nepet penitencianac keresztsegeuel, tanetuan üket hogy az ü utanna el iöuendö Christusban hinnenec. Ez az ü keresztelese meg nem tisztettya az embereket a büntül, hanem chac iegyzi hogy szükölködnec mosogatas nelkül, es tisztetas nelkül: es azert mondatec penitencianac keresztsegnec, mert ü meg mutatuan az keresztelesbe az emberi nemzetnec ondoksagos bünös uoltat, inti uala üket penitenciara. Christus peniglen, (amint ugyan ezen szent Ianos mongya) keresztel szent lelekbe es tüzbe, az az, az keresztsegbe szent lelket ad, ki meg tisztet minket az mi büneinktül, es meg igazet, ö ad mind az keresztsegnec, es mind egyeb szentsegeknec eröt.

Act. 19.

Mat: 3.

Touabba, noha sokan azt uelic uala, hogy Ianos uolna az Messias, de azt ü tagadgya, es nyluan uallya, hogy Iesus az Messias. Latode, mit beszel. *Ti közöttetec uagyon, ugymond, az kit ti nem tuttoc.* Mintha azt mondanaia, teuelyegtec ha azt uelitec, hogy en Messias uagyoc, masaz nem en uagioc. Nem szükseg uolna ide ez pusztaba iünötöc az Messiast keresni, mert köztetec iar, ha esmernetec ütet, de nem esmeritec. En chac predicatora uagyoc az Messiasnac, kit arra bochatot az atya isten, hogy bizonsagot tegyec az Messiasrul, es esmertessem ütet az emberekcel. Mind ezeket tisztabban

meg

meg beſzelle holtalkelue ſzent Ianos. Mikoron latoa hogy ű hozza iűne urunc Ieſus monda. Im hol az iſten barannya. Im hol az ki el ueſzi ez uilagnac bűneit. Ez a kirűl mondottam, hogy en utannam iőt egy firfiu, ki előttem let, mert előb uolt en nallamnal. Es en nem tudom uala űtet: de hogy meg ielenteſsec Iſraelbe, azert iőttem en kereſzteluen a uizbe. Es bizonſagot ten Ianos monduan. Lattam hogy le ſzallot menből az ſzent lelec mint egy galamb, es meg marat ű raita, es en nem tudom uala űtet, de az ki el kűlde engemet a uizben kereſztelni, ezt mondotta ennekem. Valakire latod hogy le ſzal az ſzent lelec, es raita marad, az a ki kereſztel ſzent lelekbe. Es en latam, es bizonſagot teuec felőle, hogy ű az iſtennec fia.

It igen nyluan ſzől ſzent Ianos, es mind allattyokba es mind tiſztekbe melly igen nagy kűlőmbſeg legyen Chriſtus kőzőt, es ű kőzte, minden homalyoſsag nelkűl meg ielenti.

De megis arra teretem beſzedemet, hogy Ianos, az Chriſtuſnac minden teremtet allatoc főlőt ualo nagy meltoſagat es dichőſeget tekentuen, meltatlannac mongya magat lenni chac arrais, hogy az ű ſaruia kőtelet meg odozza. Holot alazatoſsagra tanet minket, hogy iſtennec mindent, es magunknac ſemmi iot ne tulaidonechunk. Mert ha az a ki meg annyanac mehe-ben meg ſzenteltetet uala, kirűl urunc azt monda, hogy aſzoniallatoknac magzati kőzőt nallanal nagyob nem tamadot, annira a főldhőz ueri magat, hogy az urnac chac leg alab ualo ſzolgalattyara ſem aletya hogy melto uolna, mit tegyűnc mi ſzegenij bűnős embe-rec? Igaz fia uala Abrahamnac kereſztelő ſzent

Ianos, ugymint az ki örökösc len ű neki az ű ioszágos chelekedetiben. Mert mikeppen Abraham noha az isten nagyra ualasztotta uala tütet, hogy az Messiasnac ősi lenne, es minden hiueknec attya, de mindazaltal ű hamunac es pornac neuezi magat, azonkeppen Ianosis ki az Messiasnac elötte iaro ieles predicator uala, propheta söt prophetanal nagyob, azt mongya hogy ű egy haszontalan szolga. Illyeten uala az szüz Mariais, ki istennec annya leuen, szolgalo leannac hya magat. Azt akaria az mi vrunc, hogy mies illyetenec legyünc, mikor arra tanet, hogy ha az istennec minden parancholatit meg chelekednöiöc es meg tartanoiokis, megis azt mongyuc, hogy haszontalan szolgac uagyunc.

Gen. 18.

Luc. 1.

Luc. 17.

Touabba mas titkos ertelmetis talalom ez szent Ianos mondasanac. Azt parancholta uala isten Moysesnel, hogy ha ualamely atyafiac közzül egy, kinec felesege uolna, magtalanul meg halna, tartozneiec az ű feleseget az ű attyafia el uenni, magot tamasztani az meg holt atyafinac, es az mely elsö magzattya tüle lenne, azt az ű neuere neuezni. Hogyha peniglen el nem akarnaia uenni, tahat az aszoniallat menne az varas kapuiara, es panaszlanaia meg az varasbeli öreg nepeknec monduan. Az en meg holt feriemnec attyafia, nem akar az ű attyafianac magot tamasztani, es nem akar engemet el uenni. Kit haluan az öreg nepec azonnal hiuatnaiac elö utet, es kerdeneiec meg, ha el akarnaia uenni uagy nem. Ha azt mondanaia hogy nem, tahat uonnaia ki annac lababol az sarut az aszony ember, es pökneiec orczaiara es ezt mondanaia. Igy leszen dolga mindennec, ualaki az ű attyafianac hazat nem akaria eppeteni.

Deut. 25.

Moyses

Moyſes es Chriſtus atyafiac ualanac, mert mind kettő Abrahamnac fia, es az iſten nepenec uezere, Moyſesnec öll mint egy feleſege uala, az ô töruenybeli ſinagoga, az iſten nepenec gyülekezeti. Magtalan hala meg Moyſes, ugymint ki az ô törueny altal ſenkit meg nem igazethata, ſenkit tökelleteſse nem tehete. Az ű attyafiara az az Chriſtuſra marada feleſege, mert Chriſtus az anyaſzentegyhaznac matkaia, es ű iegyeſe az anyaſzentegyhaz. Erti uala azt Ianos, es azert mongya, hogy ű nem melto reia, hogy az Chriſtus ſaruia kötelet meg odozza. Mintha azt mondanaia. Tudom en hogy Ieſuſt illeti az hogy Meſſias es az anyaſzentegyhaznac matkaia, auagy ferie legyen. Nem igyekezem az ű tiſzteſsegetűl űtet meg foſztanom, mint-meg foſztatic uala az ű meg holt attyafianac feleſegenec tarſaſagatul az, akinec ſarűiat meg odgya es le uonſza uala az aſzoniallat. Vgy hogy az ô töruenre nezuen ſzent Ianos, meg onnetis bizonſag tetelt ueſzen uala arra hogy meg bizonyetanaia az Chriſtuſt Meſsiaſnac lenni. *Hebr: 7.* *2. Cor. 11.* *Ephe. 5.* *Apoc: 19. 21.*

Szűkſeg ertenűnc ezeket, hogy ualaſztaſt tudgyunc tenni, ez ket ieles ſzemely közöt, es erőſsechűc hitűnket az Ianoſnac Bizonſagi teteleuel.

Harmadic Reſze.

KErdec Ianoſt az papoc es az Leuitac. *Tahat miert kereſzteſſz, ha te nem uagy Chriſtus, ſem Illyes, ſem propheta?* Az az, miert tauozol el az Moyſes töruenyetűl, miert hoſz ui ſzokaſt közinkbe, miert teſz uáltoztataſt az iſteni tiſzteletnec dolgaban. Honnet uetted ezt az

hatalmat

hatalmat magadnac? Ennec az kerdesnec oka ez uala, hogy latuan Ianosnac alhatatossagat, hogy nem uihetic arra ütet az mire akarnaiac, boszonkoduan ü reia, istentül szakat embernec, teuelygönec, eretneknec, hitetönec mongyac ütet. De Ianos meg felel az ü kerdesekre, es meg menti magat, hogy az mas tisztit maganac nem ueheti, nemis ueszi, hanem az mit miuel, azt tulaidon tiszti miuelteti uele, mert isten ualasztotta es küldötte ütet arra hogy keresztellyen. Okat adgya annakis, miert teszen ualtoztatast az isteni tisztelетnec dolgaban. Mert el iöt immar az Messias, kit az ô törueny peldazot, es annacokaert ideie ki menni az ô töruennec sötetsegeböl, es elö uenni az euangeliomnac uilagossagat.

Holot igen szep tanulsag adatic arrol minekünc, lehete ualamikor az isteni tisztelетben ualtoztatas, es ha lehet, mindeneitül lehete, auagy chac resz szerint. Kit hogy meg erthess, ualasztast kel tenni az isteni tisztelетnec dolgaiban. Nem szolloc most az ô töruennec kilsö tiszteletirül, mert meg bizonyeta Ianos, hogy azoknac ki tölt ideiec, hanem szolloc azokrul az tiszteletekrül, mellyekcel tisztelteti isten magat az ui töruenbe.

Ezeket peniglen ket fele ualasztom. Mert nemellyec illetic az Christusban ualo hitet, nemellyec az ceremoniakat, es âz külso szertartast. A mi az hitet illeti, abban soha ualtoztatas nem let, nemis lehet. Egy
Ephes. 4. azt mongya szent Pal, az isten, egy à hit, egy à keresztseg. A mi az ceremoniaknac modgyat, es az külsö szertartast nezi, abban az idöknec, helyeknec, sze-
Mat. 18. melyeknec mi uoltat, meg tekentuen, ualtoztatast tehet

az anya-

az anyaſzentegijhaz. Annakokaert, mikeppen nem gonoſzul miuele Ianos,hogy az Chriſtuſban hiuen,kire az tőrűenis igazgat minket, az ő tőruennec kilſő formaiat es ſzertataſit el hagyuan, uietaſt ten az ceremoniakban,uionnan be hozuan az kereſztſeget; Azonkeppen nem fedheti meg ſenki meltan az anyaſzenteghazat arrul, ha ualamikoron, akor a ſzentſegeknec kilſő ſzolgaltataſanac modgyaban (meg tartuan azonkőzben mindent az mi allattyat nezi az ſzentſegeknec) akar egyebfele ceremoniakban, bizonyos okokbol ikeſsen rendel ualamit. Mint âm az ur vachoraianac oſztogataſaban:kit neha egy ſzemely alat,neha ket ſzemely alat oſztogatoth, Mert az Apoſtoloknakis: az: paranchola úrunc hogy kereſztellyenec atyanac, fiunac,ſzent leleknec neueben,űc peniglen az kőrőſztſegnec allattiat meg tartuan, az kőrőſztelesnec formaiat es modgyat el ualtoztatac kereſzteltenec chac az Ieſuſnac neueben.

D. Aug. lib. 1. contra Creſco. cap. 22. & ſeq. Et epi. 118 ad Ianuar.

Mat: 28.

Actor. 2. 10. 19.

De uiſzontag azokat kic em chac nem regen,chac nem az tellyes religio dolgaban az az, mind az kűlſő ſzertartaſokban es ceremoniakban, es mind az hitben es az ſzentſegekben nagy reſzre ualtozaſt teuenec, meltan fedhettyűc,es karhoztathattyűc: mert nem uolt ű nekiec iſtentűl paranchalua ſem engedue, hogy azt miuellyec: Sőt az kic ez utolſo időkben teſznec ualtoztataſt az kereſztyeni dolgokban, azokat hamis prophetaknac mongya Chriſtus, es erőſsen paranchollya, hogy ſenki ne higgyen ű nekiec, es ſenki ne koueſse űket. Nemis talalom en ſohol az ſzent iraſba, hogy ez uilag uege fele iobbetas lenne az iſteni tiſzteletbe, hanem hogy meg beűűl az gonoſsag es meg hűl

Rom. 6. Gal. 3.

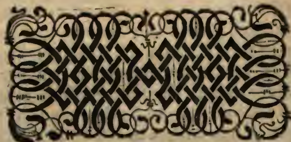
Mat: 24. 1. Tim. 6.

1. Tim. 4. 2. Tim. 3. 2. Pet. 3. Luc. 18.

Luc: 18. hűl a ſzeretet, hogy meg fogyatkozic az hit, hogy ſokan el hitettetnec, az igaſsagrul hamiſsagra. Effele dolgokcal mondotta Chriſtus hogy beuelkedni fognac az utolſoűdőc. Tahat michoda balgatagſag uiſzen reia nemely embereket, hogy imez uietőknac es kilőmb kilőmb fele ualtoztatas teuőknec hiſznec? Hogy hihetic az Chriſtus mondaſa ellen, hogy ualami iſtenſzerint ualo iobbetaſt tegyenec ezec? O kereſztyenec kereſztyenec: Lam megis elnec az phariſeuſoc, kic az puſztaban kereſic uala az Meſsiaſt, kit kőzőttőc talaltanac uolna meg, ha kellet uolna nekiec. Ne mennyűnc mi ezec utan, hanem maragyunc meg az anyaſzentegyhazban. It uagyon az Chriſtus,

Eſa: 45. Iohel: 2. it uagyon kőzőttűnc. Chac az anyaſzentegyhazba talalod meg az Chriſtuſrul es az ű tiſztirűl ualo igaz tudomant, mellyet Ianos ualla es hirdete.

Karachon.

Karachon.

Az mi urunc Iesus Christusnac szûletesenec napja.

Ez mai Euangeliomot szent Lukach irta meg az ô Euangeliomanac masodic reszebe.

Z idœben, parancholat mene ki Augustus chaszartul hogy be iratneiec mind ez egesz uilag. Ez elsœ be iratas len, mikor Cirinus uala tisztarto Siriaba. Es mennec uala mindenec, hogy be irattatnanac, ki ki mind az ô uarasaba. Fel mene peniglen Iosephis Galileabol, Nazaret neuœ uarasbol Sidosagba Dauidnac uarasaba, mely hiuatic Betlehemnec, miert hogy ô is uala Dauidnac hazabol, es nemzetsegebœl, hogy be uallania mueт Mariaual. ô neki iegzettetet felesegeuel, kit erhes uala. Lœn touabba, hogy mikoron ot uolnanac, be telenec az napoc hogy szûlne, es szûle az ô elsœ szulœttet, es be takara posztoba, es helyhezteté ôtet az iaszolba, mert nem uala ô nekiec helyec az szallason. Es pastoroc II.
ualanac, ugyon azon tartomanba uigázuan es œrizuen eieli uigyazasokat az ô chordaioknal. Es eme az istennec Angyala allapec mellettec, es az urnac fenyesege kœrûl foga ôket, es felemlenec nagy felelemmel. Es monda nekic az Angyal. Ne fellyetec. Mert eme hirdetec nektec nagy œrœmet ki leszen minden nepnec: Hogy szûletet nektec ez mai napon iduezetœ, az ki ur Christus, Dauidnac uarasaba. Es ezt adom nektec ielûl. Meg talallyatoc az artatlan gyermeket poztoba takartatuan, es helyheztetuen az iaszolban. Es leg ottan lœn az angyallal mennyei seregnec sokasaga, kic dicheric

uala

III. *uala az istent es mondanac uala. Dichoseg magassagban az istennec: Es ez foldon bekesseg az io akaratu embereknec.*

Ikoron Sara Abraham patriarkanac felesege uen koraba Isaakot az ű fiat szűlte uolna, őruendezuen magzattyanac imezt monda. Meuetest szerze nekem az isten, es ualaki ezt hallya, uelem egyetembe fogmeuetni. Vigad uala raita, hogy oly fiat szűlt uolna, kinec maradekiabol tudgya uala hogy kelletic szűletni az iőuendő Messiasnac. De sokcal meltabban mondhatta uolna azt, az szeplőtelen szűz Maria ez mai napon, mikor az őrőc istennec fiat, az atyaknac igertetet aldot magot, az prophetaktul uarattatot Messiast, az emberi nemzetnec meg ualtoiat, Betlehemben ez uilagra hoza. Mert ketsegnelkűl latuan szemeiuel az iaszolban azt fekűnni, kit Sara iőuendő keppen hittel nez uala Isaakban, oly igen nagy őrőmmel őruendeze, hogy nagyobbat annal senki chac meg sem gondolhat. Vgyanis ha mikor meheben uiseli uala ez szep magzatot, halakat aduan az menbeli atya ur istent magaztallya es nagy őrőmel dicheri uala erette, hogy meg tekentuen az ű szolgalo leanyanac alazatossagat, az ű fianac annyaua tette uolna űtet, bizonyara melto uolt hogy mikoron szűlte, annalis nagyob uigasaga lett legyen neki raita. Nem chac neki peniglen hanem minden istenfelœ embereknec, ualakic ez bodogsagos szuletes felől ualaha ualamit hallottanac. Sőt en azt mondom, hogy az ki ualoban meg gondollya es eszeben ueszi azokat a dolgokat, kiket szent Lukach Euangelista az Christus

Gen. 21.

Luc. 1.

szűletese

ſzületeſe felől irua hagyot, lehetetlen dolog hogy ne
uigadgyon, es nagy aitatoſsaggal ez mai napon, az
uriſtennec dicheretet ne mongyon. Bizonſagom errül
ennekem az ti fohazkodaſtoc, kit halloc uala chac mo-
ſtanis, mikor az Euangeliomnac bötü ſzerint ualo hi-
ſtoriaiat elöttetec el mondam. Bizonſagim az angyaloc,
kic ertuen ez mai ſzületeſnec haſznalatos uoltat, ü ma-
gokis uigadanac dicheruen az uriſtent es monduan.
Dichöſeg magaſsagban az iſtennec. Egyebeketis ui-
gaſagra intenec, hirdetuen az Chriſtus ſzületeſerül
ualo nagy örömet. Bizonſagim az paſtoroc, kic haluan
az angyaloktul, hogy ſzületet uolna az Chriſtus, el
hagyac chordaiokat, nagy ſietſeggel Betlehembe me
nenec, es az ſzületet artatlan Chriſtust imadac. Bizon-
ſagom uegezetre ez ſzeles uilagon kiteriet kereſzty-
en anyaſzentegyhaz, ki ez mai napon nagyob buz-
goſaggal, hogy ſem mint egyeb üdöben, halaadaſsal
illgya es magaztallya az urat, imigyen enekeluen.
Halat adgyunc mindnyaian az ur iſtennec, ki minket
ſzuleteſeuel meg ſzabadetot ördögnec hatalmaſsaga-
bol. Orüllyünc azert mies atyamfiai, es ſziüünc ſze-
rint uigadgyunc, elmenkbe forgatuan azokat a dol-
gokat, kic ez mai napon törtenenec, es halat adgyunc
az mi urunknac rolla, hogy az merges kigyonac meg Gen. 3.
rontoiat, az halalnac meg gyözöiet, az pokolnac puſz- 2. Tim. 1.
tetoiat, az menyorſzagnac meg nitoiat, az öröc Oſeæ. 13.
eletnec meg adoiat e uilagra bochatta, mikeppen Micheæ. 2.
ſzent Lukach ez mai Euangeliomba, kit immaron ide- Ioan: 10.
e hogy elö uegyünc es meg magyarazzunc, nagy ſze-
pen meg irta.

Summaia az Euangeliomnac ez.

HOgy a szent haromsagtul el uegeztetet üdöben, es a Prophetaknac irasoc szerent, Betlehembe mai napon szúletet, az angyaloktul hirdettetet, es a pastoroktul imadtatot az Mesias.

KIt harom reszre osztbatunc.
Elsö reszeböl meg tanulyuc, mi üdoben, mely helyen, es mi modon szúletet az Christus.

Masodic reszeböl, meg erttyüc, kiknec szúletet, hirdettetet, es mit hozot uelle ez uilagra.

Harmadic reszeböl eszünkbe szedgyüc, miuel tartozunc az szúletet urnac, es mi modon kell ütet fogadnunc.

Elsoc resze.

Mich:5. Prouerb: 8. Io: 1.8.17. Hebr: 1. Coloss. 1. Ioan. 10. 14. 17.

KEt fele szúletese uagion az Christusnac. Egy, Istenl termeszete szerent, attyatul, anyanelkül, kitül ugymint isten istentül, uilagossag uilagossagtul öröktül fogua szúletet, egyenlö alatba, meltosagba es dichösegbe attyahoz. Mas embersege szerent, annyatul atya nelkül, kitul bizonyos idöben, ugymint bizony ember embertül szúletec, errül ez masod szúletesrül emlekeztet minket ez mai szent innep, kinec historiaiat szent Lukach imillyen modon irta meg az mi tanolsagunkra.

Ki mene az parancholat Augustus chaszartul, hogy be iratneiec ez egesz uilag, &c.

Vgy teczenciec högy ualami egy igü es puzta beszed

beſzed uolna ez. De ha elmednec ſzemeiuel be tekenteſz az bőtűbe, meg latod hogy nyluan ualo es meg tagadhatatlan bizonſagokcal bizonettia ſzent Lukach ez igekben, hogy az ſzűz Mariatul ſzűletet Ieſus ű a Chriſtus : az az a tőruenben peldaztatot, es a prophetakban igertetet igaz Meſsias. Mert ualamit ualamikor az ô tőrueny ielentet, es a prophetac ſzollottanac az Meſsias felől, mind ebben ez Ieſusban bizonyultac meg es tőltenec be a tőbbi kőzőt azoc, kiket az Meſsias ſzűleteſerűl oluaſunc az ô teſtamentomban.

I. Gen. 49. Szűleteſenec ideie. Kirul Iacob ugy ſzollot uala, hogy az időben leſzen, mikor az kiraly meltoſag el uetetic Iudanac nemzetiből. Itt peniglen hallod hogy Auguſtus chaſzar ideieben, mikor Cirinus roia uala ſidoſagot az idegen feiedelem ſzamara, es mikoron nem ualamely ſido kiraly, hanem Romai chaſzar parancholuala az ſidoknac, ſzűletec az Ieſus, hat az ű ſzőleteſenec ideie akcor let, mikor az Meſsiaſnac kell uala ſzűletni.

II. Mich. 9. Szűleteſenec helye. Mert Micheas propheta meg monta uolt, hogy az Meſsiaſnac Betlehembe kell ſzűletni: Es em ertem aztis ſzent Lukachtul, hogy a Ieſus ot ſzűletet.

III. Zach. 9. Szűleteſenec modgya, ki leen nagy ſzegenſegbe, vgy annira hogy ſem alkolmatos ſzallaſa, ſem ſzep bőlchőie, ſem draga polaia nem len ű neki, hanem az ſtalloba ſzűletec, hituan poztoba takartatec, es az Iaſzolban helyheztetec, a mint Zacharias prophetalt uala az Meſsias kiralyrol, hogy ſzegeny leſzen.

IIII. Nemzete. Mert az ů Annya Dauid kiralnac, meg fogyadkozot es meg nyomorodot maradekiabol
Esa. 11. ualo uolt, a mint Esaias hirdette, hogy kelletet lenni.
V. Annyanac rendi es allapattya Ki Iosephnec iegy-
Esa. 7. eztetet szűz uala, mert ugyan azon Esaias aztis meg mondotta uolt, hogy az Messiasnac annya ferfiunac iegyeztetet szűz lenne.

Igaz azert, hogy az Iesus a szűz Marianac szent fia Messias, ugymint az kiben be tellyesettenec az regi prophetaknac iöuendő mondasi.

Masodic resze.

Es pasztoroc ualanac ugyan azon tartomanba &c.

Az Euangeliomnac masodic resze meg ielenti kiknec születet es hirdettetet a Christus, es mit hozot magaual nekünc ez uilagra.

Mikeppen Ghristusnac születese alazatos es ugymint el uetet len ez uilagnac szemei elöt, azonkeppen nem ez uilagi bölcheknec, kazdagoknac, keuelyeknec hatalmasoknac születet, hanem, az egyigyüeknec, lelki szegenyeknec, alazatosoknac es erötleneknec. Ennecokaert leg elöszeris az szegeny goromba pasztoroknac hirdettete angyala altal az születeset.

Kic mikoron uigyaznanac chordaioc mellet, istennec angyala allapec melletec, nagy fenyesseg körül foga öket, es monda nekic az angyal. Ne fellyetec, mert eme hirdetec nektec nagy örömöt, ki leszen mind az tellyes nepnec. Mert szuletet nektec ez mai napon szabadeto.

De minc-

De minemű szabadeto? talam ollyan mint Moises,ki Egiptombol, mint Iosue, ki az Cananeusoktul, mind Dauid ki az philisteusoktul meg szabadeta az ű alatta ualo nepet? Nem effele. Hanem oly, *ki mondatic ur Christusnac*. Az az, ki meg tőri az pokolbeli merges kigyonac feiet: kiben meg aldatnac minden nemzetsegec, ki az embereknec bűnőkert meg sebhetic, es ueikekert meg ueretic, ki az embereket istennel meg bekelteti, kinec uereuel meg cruosoltatunc es ismeretiuel meg igazettatunc, es ki altal őrőkce iduőzűlűnc, mert mind ezeket hirdettec a prophetac az Messias felől, es ilyen Christust igertec mi nekűnc, nem ollyant, mineműt az uac sidoc meg mostanis uarnac. Gen:3. Gen:22. Esa:53.

Es em las szep dolgot, chac neueis olly, hogy ki meg ielenti, kiknec szűletet legyen. Szabadetonac neuezi űtet az Agyal. Hat bizony az bűnősőknec, kic az bűnnec rabsagaba fogua tartatnac uala szűletet. Mert az ki nem fogoly,az ki nem rab, szabadetas nelkűl nem szűlkőlkődic: De miert hogy mindnyaian foglyoc es raboc uoltunc, erettűnc iűtt, hogy minket meg szabadechon. Ez akit mond az angyal,mikoron igy szoll. *Szűletet nektec ez mai napon szabadeto.*

Tudnunc kell azert, Előszőr, hogy az Christus szűz Mariatul nem az atya istennec szűletet, mert ű eki immar regen, sőt őrőktűl fogua szűletet istensege szerint, ugymint kinec igy szol atya isten. En ma szűlelec tegedet,az az őrőkke. Psal. 2.

Touabba,nem az szent Angyaloknac, kic miert hogy bűnben es fogsagban nem estenec, szabadető

nelkűl nem uoltac ſzűkőſoc. Annac főlőtte nem az őrdőgőknekis, ugymint karomlo, keuely, iſten gyűlőlő,
2.Pet.2. es oly fertelmes lelkeknec kic penitenciara nem tudnac terni es azert az ſőtetſegnec lanczaiual meg kőtőztetuen pokolban, azőrőc karhozatra tartatnac: Hanem nekűnc nyaualyas bűnős embereknec, kic gyarloſagbol, az őrdőgtűl meg chalatuan uetkeztűnc, az tőruennec atkaba, es bűnbe eſtűnc, az halalra es karhozatra kőteleztettűnc: nekűnc mondam, nekűnc ſzűletet ez az ſzabadeto.

Mikeppen az Niceabeli Conciliumnac uallaſais bizonettya, kiben az uagyon, hogy mi erettűnc emberekert, es az mi idueſſegűnkert ſzallotala az egből.

De gondolhatna ualaki illyen gondolatot magaba. Az Chriſtus ki ma ſzűletet ſzent, en bűnős uagyoc, hogy ſzűletet tahat nekem? mi kőzi uagyon az igaz iſtennec es az ſzent iduezetőnec illyen ondoc es fertelmes bűnős emberhez?

Halgas ember, es tauol legyen tűlled effele gondolat. Igazaknac nem ſzűletet, mert ſenkit igazat ez
Pſal. 13. uilagon nem talalt. El tauoztac uala ugymond ſzent Dauid mindenec az igaſsagtul, haſzontalannokca lettec uala, nem uolt az ki iot chelekedneiec nem uolt chac eggis.

De ha ſzinten uoltac uolnais ualakic igazac, azoknac nem ſzűletet uolna, ugymint az kic nem ſzűkőlkőttec uolna iduezitő nelkűl, minthogy az egeſsegeſec
Mat. 9. nem ſzűkőlkődnec azoruos nelkűl.

Azert az angyal ſzaua mikor azt mongya ſzűletet ez mai napon nektec iduezető, ketſegnelkűl az bűnőſőket illeti. Es mentűl bűnőſb ualaki ha poeni-

tenciara

tencţara teer, anniual bizonyob legyen benne hogy neki fzületet az Chriftus. Szent Pal mondafa fzerint. 1.Tim.1.
E uilagra iöt az Chriftus Iefus hogy az bünöföket meg fzabadecha. Azonkeppen mongya fzent Peteris, hogy 1.Pet.3.
az igaz Chriftus fzenuedet az hamifsakert, hogy minket iftennec adna.

Tudgyad azert te akarki legy, hogy neked fzületet a Chriftus, Enis tudom hogy nekem, es hogy egy fzoual el uegezzem, minden penitencia tarto bünöfnec. Nem a uegre peniglen, hogy karhoztato, hogy kenzo, hogy öldöklö, hanem hogy fzabadeto es meg ualto legyen, ki minket nem el rothadando aranyon auagy ezüftön, hanem az ü dragalatos es artatlan uere ualtot meg. 1.Pet:1.

De hozotte ualami iot magaual menböl ez uilagra? hozot. Michodat? Sokat, kic közzül egy nehanyat elö fzamlal Efaias propheta.

Az pogan nep (ugymond) ki iar uala fötetfegben Efa:9.
nagy uilagofsagot lata. Az halal arnyekianac tartomanyaba lakozoknac, uilagofsag tamadot. Ez az elfö io, kit urunc Chriftus ez mai napon fzületuen nekünc hoza. Vilagofsag. Sötetfegbe iarnac uala az emberec, laknac uala az halalnac homalyos arnekaba, az az iftennec igaz ifmereti nelkül elnec uala ugy annera, hogy az tellyes emberi nemzet közzül, chac az Abraham maradeki közöt fidofagban ifmertetic uala az iften: de meg ottis keuefektül, mert Pfal:75.
a foc heiaba ualo hamis ueleködefekcel, igen meg homalyofetottac uala a pharifeusoc, az Mefsias fölöl ualo hitet es tudomant. Az poganoknal peniglen annalis nagyob fötetfeg uala, kiknec olly igen nagy uaklagra es bolondfagra iutot uala igy- Rom. 1.
 ec, hogy

ec, hogy az halhatatlan iſtennec dichöſeget es tiſzteſseget nem chac emberi kepre, hanem oktalan allatoknac haſonlatoſsagara faragot baluanyoknakis tulaidonetottac. Nem de nem merö ſötetſeg uolte ez?

Könyorüluen azert az egy öröc iſten az emberi nemzetnec illyen nagy uakſagan, Ez uilag teremteſenec 3962. Auguſtus chaſzar birodalmanac 42. Herodes kiralſaganac 34. eſztendeiebe, Marciusnac, az az, böyt mas honac huſzonötödic napian, mely napon az elſö ſzülec regenten teremtetenec, es bünbe eſenec, az igeret ſzerent kit elöſzör ten az iſten Adamnac es Euanac, az utan Abrahamnac, megint Dauid kiralnac, Ozton egynehanſzor az töb prophetaknakis meg uieta, el külde menböl az ü egy fiat ſzüz Marianac mehebe: es ugyan azon eſztendöbe, Decembernec, az az, karachon hauanac huſzon ötödic napian, ma, az ſzeplötelen ſeep ſzüz

Io: 1. Maria ütet ez uilagra ſzüle, hogy uilagoſsag lenne minden ez uilagra iöuö embernec. Az iſtent ſenki ſem latta ſem tudgya uala, Az iſtennec egyetlen egy fia azert iöue hozzanc hogy ü meg mondanaes meg tanetana minket reia. Azert ſzolla ſzent Ianoſnal

Ioan. 8. illyen modon. En uagyoc ez uilagnac uilagoſsaga az ki engemet köuet, nem iar ſötetbe, hanem eletnec uilagoſsagaba.

Luc: 2. Touabba azt mongya Eſaias az uionnan ſzületet Meſsiaſnac. Meg ſokaſetottad az nepet, nem magaztaltad az örömet. Holot ielenti az maſodic dolgot kit Chriſtus hoza ez uilagra. Az ü ellenſeginec botrankozaſat. Mert mikeppen az hiucknec fel

tamadas,

tamadas, azonkeppen az hitetlenöknec botrankozas es romlas az Iesus. Meg ĝerieſzte Chriſtus az Euangeliomnac uilagoſsagat, es gyűyte maganac ſzent egyhazat kibe iſmertetie az iſten : ez leen a nepnec ſokaſetaſa. De talaltatanac nagy ſokan ; kic nem terenec az Euangeliomi hitre, hanem inkab ſzeretec az ſötetſeget az uilagoſsagnal : Ezekben nem magaztaltatec az öröm, azaz, nem öruendenec az Chriſtus ſzületeſenec, nem fogadac űtet örömmel, hanem iregykedenec reia, meg botrankozanac benne. Söt aztis banac, hogy latanac nemellyeket kic uilagoſettatnac uala, kic hiſznec uala Chriſtuſban, es köuetuen űtet örülnec uala neki. Azert mongyac uala zugoduan. Lam ſemmit nem tehetünc neki, Em az egeſz uilag utanna megyen. Mit miuelünc ? mert az ember ſoc chodat teſzen, ha illyen könnyen hadgyuc űtet, mindenec benne hiſznec. Latod azert hogy botrankozaſul ueuck magoknac Chriſtuſt az hitetlenec. Ioan. 7. 15. Ioan. 3. Ioan. 12. Ioan. 11.

De mikent előſzör meg monda Eſaias, hogy az hiueknec uilagoſsagokra iöue, azonkeppen immar azt ielenti, hogy örömökreis uolt, öruendeznec ugymond te előtted, mint ſzoktac öruendezni arataſkoron, es mikeppen uigadnac az győzedelmeſec, mikoron az nyereſeggel oſztoznac. Az az, iſten ſzerint ualo lelki örömet es uigaſztalaſt hozot az Chriſtus ſzületeſeuel nekünc menből ez földre. Az teſti öröm ki ſzokot tamadni kazdagſagbol, ez uilagi gyönyörűſegből, tiſzteſsegből, io ſzerencheből, nem iſten ſzerint ualo, albatatlan, el mulando öröm, es olly az ki utan gyakorta nagy banat köuetkezic. De az lelki öröm miert hogy nem ez földi meg rothadando dolgokrol uagyon, ha

nem az fzületet Mefsiafrol,bűnnec, halalnac,es az ördögnec győzőierűl; uegbetetlen, meg maradando, es tökelletes. Kire int minket az angyal monduan. *Hirdetec tinektec œrœmet, mert fzületet ma nektec az iduezetœ ur Chriftus.* Effele uigafaggal uigad a prophetanal az anyafzentegyhaz igy fzoluan. Vigadoc az urba es öruendez azen lelkem iftenbe, mert fel öltöztetet iduefsegnec ruhaiba, es igafsagnac öltözetiuel meg környeközöt engemet. Szent Palis illyeten örömmel int minket hogy örüllyünc. Oerüllyetec az urban mindenkoron, megis mondom örüllyetec.

Esa; 61.

Phil. 4.

Ennec peniglen az örömnec nagy uoltat, ket hafonlatofsaggal ielenti az propheta. Elfö hafonlatofsag uetetet az beufeges aratafnac ideietűl, ki az ű beufeges uoltaual, nem chac az embereket, de meg az oktalanallatokatis örülteti. Az mafodic az nyerefeggel ualo ofztozaftul, kin nagy uigafagoc fzokot lenni az győzedelmefeknec. Mert az hadnac ideie fzomoru es felelmes: felted akcorfeiedet, felted felefegedet, gyermekidet, iofzagodat, marhadat, felted uegezetre hazadat. De ha az ellenfeg meg ueretic, az fzomorufag es az felelem (bodog iften) mely nagy örömre fordul? Azonkeppen holot ez mai napon fzületet nekűnc az Mefsias, ki ellenfeginket meg győzuen, fogua uitte az fogfagot, es aiandekokat ofztogatot az embereknec, ki mondhattya meg mely nagy örömünknec kell ezen lenni minekűnc? Bizonyara annira örülnec az hiuec, hogy immar bofzontyakis az Chriftuftul meg győzetet ellenfegeket monduan. Hol uagyon halal az te fulakod? hol uagyon pokol az te győzedelmed?

Pfal: 67.
Ephef: 4.

Ofee 13.
1. Cor. 15.

De

De mennyűnc eleb chác az Esaias propheta irassaban, ingyen maid meg ertyűc nyluabban ennec az őrőmnec okat.

Mert (ugymond Esaias az Christusnac) az ű terhenec igaiat, es az ű uallânac uesszeiet, es az pallernac palczaiat el tőrted, mint az Madian ideiebe. holot nyluan szol Christusnac az mi ellenseginken ualo győzedelmerűl. Elsőe ellenségűnc az kegyetlen halal, ki minden embert ualasztas nelkűl nemesset, nemtelent, kazdagot, szegent, ifyat es agot laba ala nyomôdôt uala. Ezt hya tereh igaianac, ki az tellyes emberi nemzetnec nyakan uralkodic uala a bűnert, az istentűl ki adatot sentencia szerint. Ki igy szolla Adamnac. Valamely napon eiendel az álmâba, halallal halsz meg. Es nem chac az testi halál, hanem, ki nagyob, az őrőc halálnac igaiais nyakunkon uala. De ezt az igat ugy ronta meg az Messias, hogy az ű hiueit az őrőc halaltul tellyességgel meg szabadetotta, Az testi halalt peniglen, az bűn maradekinac, kie bennűnc uannac tisztetasara raitunc hatta, de ugy hogy alomma, ez uilagi nyaualyaktul ualo meg szabadolassa, az őrőc eletre ualo be menetelre fordetotta. Azert mongya szent Ianosnal. En uagyoc az fel tamadas es az elet, a ki en bennem hiszén, ha meg halandis eel.

Masodic ellenségűnc a bűn, kit uállunknac uesszeienec hi Esaias. Kemèny ostor, es kemèny uesző, ki szűntelen uesszőzi, ostorozza, es kenozza az embereknec lelki esmereteket. Ezt imillyen modon tőre el az szűletet Messias. Hogy az atya isten őtet, a ki bűnt nem tud, miertűnc bűnne teue, az az, adossa,

Gen. 2. Ioan. 11. 2. Cor. 5.

az

az bűnnec fizetesére kőteleze, űtet karhoztatá az mi bűnűnkert, az miuel mi tartozunc uala, azt uéle fizettete meg, hogy mi ű altala isten előt igazac lennenc.

Harmadic ellenségűnc uala az ő tőruennec rettegetése, es atka, ki ugy mint az pallernac palczaia kèszeret es erőltet uala minket, tőkelletes engedelmességre, es ualakic a tőruent meg nem tartottac, azokat atokcal rettegette. Atkozot ugymond Moyses
Deut. 27. minden az ki meg nem marad mind azokban, a kic meg uannac iratuan ebben ez tőruen kőnyűben. Ezt azerőltető pallernac palczaiat el tőre, ű maga èrettűnc az tőruent be tèltuen, es az atoc helyet, aldomast, bűneinknec bochanattyat, es egyebféle soc iot aduan, kőzőluen mi uelűnc az ű lelketis, kinec segètségèuel immar, nem a tőruenttűl ualo félelemből hanem fiuiszeretetből chelekedgyűc istennec akarattyat es paran-
Rom. 8. cholatit. Mert nem uőttètec azt mongya szent Pal az rabságnac lelket felelembe, hanem uőttètec az istennec fogadot fiainac lelket, kiben istent atyanknac ismeriűc es uallyuc, Es ugyan azon lelec bizonsaga az mi lelkűnknec, hogy istennec fiai uagyunc, ha penig fiai, tahat őrőkősies. Az szent lèlec, ugymond touabba, se-
2. Cor. 3. gèti az mi erőtlen uoltunkat. Megint masut. Az hol az szent lelec lakozic, ott szabadság uagyon.

Hasonlettya uegezetre Esaias a Christűsnac az mi ellenseginkőn ualo győzedelmet, Gedeonnac az Madianitac ellen ualo gyozedelmehez. Mert mikeppen akcoron, feguernelkűl az trombitanac zőngése-
Iudic. 7. uel, es az űres palaczkoknac romlasaual rettentèc meg ac sidoc az ellenseget, azonképpen az Christusis ez uilagi hatalmassagnelkűl, az ű szent igeie altal, ki

elefb akar mely ketelű tőrnelis, es az ű erőtlen teste- *Hebr. 2.*
nec meg romlafa, az az, fzenuedefe altal, futamtata es
alaza meg, fót meg ólc az mi ellenfeginker. Minekűn-
kis ugyan azon igenec feguerct ada kezűnkbe, kinec
ereieuel, ez cherep tőrendő edenbe; az az, gyarlo te- *2. Cor. 4.*
ftőnkbe es az erőtlenfegbenis győzedelmefec uagy- *2. Cor. 12.*
unc ellenfegink ellen. Es iollehet az kerefzt es ha-
boruſag, gyakorta meg rontya erőnket, de az iftennec
malaztya ifmet fel èppèti.

Ertede immar meni foc iot hozot uele menből az *Esa. 9.*
nekűnc fzűletet kis gyermec, es az nekűnc adatot fiu?
Vilagofsagot, őrőmet, győzedelmet, az halal, bűn, es
tőrueny a ka ellen. Kikből kőuetkezic az bekefegis,
mellyet hirdetenec az angyaloc mikoron azt mondac.
Dichœſeg magaſſagban iſtennec, es e fœldœn bekeſeg az io akaro embereknec. Mert ha iften uelűnc, kichoda ellenűnc? Em *Rom. 8.*
hallod peniglen hogy uelűnc, mert nekűnc fzűletet.
Touabba meg igazettatuan hitből, bekefegűnc uagy- *Rom. 5.*
on iftenhez az mi urunc Iefus Chriftufnac altala. Ki *Ephe. 2.*
mi bekefegűnc, es az ket nemzetfeget egybe hozuan,
egy nepet, egy anyafzentegyhazat fzerzet az ket
nemzetfegből.

Harmadic Refze.

LEg utolfzor immar, azt kel rőuideden meg ta-
nulnunc, miuel tartozunc iftennec, az fzuletet
Chriftufert, es mikeppen kellyen fogadnunc az mi id-
uezetőnket.

Szent Dauidis azon tudakozic uala, hogy mit *Pfal. 115.*
kellene fizetni az urnac mind azokert, mellyeket, az ur
adot

adot uala ů neki; es ů maga meg felele reia es ezt monda. Meg szabadetal uristen engemet az en fogságombol, enis azert aldozom teneked dicheretnec, halaadásnac aldozattyat, es az urnac neuet segetsegűl hiuom. Azaz, halaadással fizete meg istennec hozza ualo io uoltat.

Mies azert tartozunc szuntelen dicherni az istent, mindenkoron halat adni ů neki erette, hogy ez
Ioan: 3. uilagra bochatta mi erettűnc az ů egyetlen egy fiat, hogy minden az ki ů benne hiszen el ne ueszen, hanem uegye az őrőc eletet. Tartozunc kőuetni az angyaloknac peldaiokat, kic az Christus szűletesen őruendezenec es dicherec az istent erette, monduan.
1.Thes. 5. *Dichœseg magaßagban istennec.* Meg kel fogadnunc szent Palnac intesét, ki arra int minket, hogy mindenekrűl halat adgyunc az istennec.

Touabba, tartozunc az istennec io akarattal, hogy az mi akaratunkat az ů szent akarattyahoz szabiuc, io neuen uegyűc ů tűlle, ualamit uelűnc akar tenni, uagy io szerencheuel szeret, uagy gonoszal, mind egyarant engedelmesseggel legyűnc ů hozza. Sem az io szerenche minket el ne ragadgyon, sem az gonosz szerenche, ketsegbe ne eichen. Ha ez a io akarat talaltatic bennűnc, kőuetkezic utanna mindiarast az mi lelki esmeretűnknec bekesege.

Vegezetre ugy kel fogadnunc az mi Christusunkat, hogy az hitnec altala, őlelgessűc es chokolgassuc űtet, higyűc hogy ů az Messias, ki mi nekűnc, es mi erettűnc ez uilagra iűuen, soclelki iot hozot magaual. Az szeretetnec szep tiszta ruhaiaba be takargassuc, az mi lelki esmeretűnknec iaszolaba, helyheztessűc,

tesſűc, az angyalokcal dicheriűk, az paſztorokcal kereſsűc es imagyuc, az tellyes anya ſzentegyhazzal ſzűntelen magaſztallyuc űtet, az mi hozzanc ualo ſoc io tetemenyeiert.

Vgyan azon napi

mas Euangeliom kit ſzent Lukach irt meg, II. reſzeben.

A Paztoroc ſzolnac uala egymaſnac monduan. Mennyűnc el Betlehembe, es laſſuc meg a dolgot, az ki tœrtent, mellyet az ur chelekedet es ielentet mi nekűnc. Es ſietſeggel el menenec es meg talalac az Mariat es Ioſephet, es az iaſzolban helyheztetet artatlant. I.
Latuan peniglen meg ertec a dolgot, mely ő nekiec mondatot uala ez gyermec felol. Es mindnyaian az kic hallottac uala chodalkozanac azokon, mellyeket az paſtoroc mondottac uala ő nekiec. Maria peniglen elmeieben tartya uala mind ezeket ez dolgokat, forgatuan az ő ſzűueben. Es haza terenec az paſtoroc, magaſztaluan es dicheruen az iſtent mindenekben az kiket hallottac es lattac uala, az mint meg mondatot ő nekiec. II.

Meg

Eg hallatoc az regueli predicatioba, mikeppen predicalla es hirdete az angyal a pastoroknac az Christus szűletesét, es ielt aduan nekiec melyrűl meg talalhatnaiac es meg ismerhetneiec az uionan szűletet Messiast fel indeta sziuőket, hogy el mennyenec es meg keressec űtet. Kőuetkezic azert immaron, hogy előszőr meg lassuc mimodon kerestec es talaltac meg az pastoroc urunkat: Annac utanna, hogy meg erchűc, meg talaluan az artatlan gyermeket, mit chelekedenec. Errűl ez ket dologrol fogoc szollanom ez mostani predicatioban, kerlec halgassâtoc fegyelmetesseggel.

Elsœ resze.

A Pastoroc szolnac uala egymasnac. Mindeneknec előtte, uegyűc eszűnkbe az pastoroknac hitinec nagy uoltat. Bizony az mi urunc istenűnc oly nagy tisztesseggel illete az szegeny el uetet pastorokat, mellyel semminemű kiralyokat es feiedelmeket nem illetet: mert ű nekiec ielente meg egyeb emberec előt az ű egyetlenegy fianac szűletesét. De uiszontag űc sem leuenec halaadatlanoc az istenhez, hanem tisztelic az istent oly tisztelettel, kinel semmit inkab nem keduel az isten. Az az, hittel. Hiuenec az isten igeienec, kit az angyal szaiabol hallanac. Intic azert egymast es kisztetic, hogy kőuessec az istennec hiuatallyat, es ez uilagnac meg ualtoiat meg keressec. *Mennyűnkel*, ugymondanac egymasnac, *Betlehembe, es lassuc meg ezt é dolgot, kit az isten ielentet minekűnc.* Nem mulatnac azert semmit, hanem

hanem *nagy sietseggel el menenec, es meg talalac Mariat, Iosephet, es az artatlan gyermeket az iaszolba.*

Ki mondhatnaia meg az ű hiteknec es buzgosagoknac nagy uoltat? el hagyuan szegenyec chordaio kat menten mennec oda, à houa azisten hya uala űket. Szegeny legenyec ualanac ezec, mas ember barmat őrzőttec, kit hael uesztettenec uolna, nem chac marhaiokcal, de talam feiekel sem fizethettec uolna meg De azzal semmit nem gondolnac, ueszni hagyac az chordat az Christusert. Iol uagyon a dolog pastoroc, iol uagyon, mert mikoron ti kőuetltec az isteneo hiuatalliat, a chorda sem uesz el, az Messiastis meg talallyatoc. Gondold meg keresztyen, hogy ha az pastoroc chordaiokat feltűen az Christus latni nem mentenec uolna, ha szinten a chorda meg marat uolnais, űc ugyan bodogtalan emberec lettec uolna, mert hatra uetűen az uristennec parancholattyat, mind chordastůl atoc ala uettettenec uolna. Tudodè mit mond *Deut. 28.* az iras. Ha az te uradnac istenednec szauat nem akarod hallani, atkozot lesz az mezőbe, atkozottac lesznec, az te őreg barmaidnac chordai, es az te iuhaidnac nyaiai.

De mas dologbanis meg ielentic ezec az ű hiteknec nagy buzgosagat. Nem botrankoznac meg benne, hogy az Christust az iaszolban es nem az kiraly palotaban talalyac, nem utallyac meg űtet, szuleinec szegeny uoltaert. Az keuely phariseusoc chac reia sem tekentettec uolna erre az nyomorult gyermechkore, nem hogy Messias gyanant tiszteltec uolna űtet. De a pastoroc az istennec igeienec hisznec, mellyet az angyal hirdete, nem nèzic azt a mit

kiűűl latnac es hogy kilſo abrazattya alazatos el uetet ennec az gyermeknec,azzal ſemmit nem gondolnac, hanem hiſzic űtet az ur Chriſtuſnac lenni.

Az am az,a kirűl ennec utanna urunc halat ada az ű ſzent attyanac, hogy el reitette uolna az bőlchektűl es okoſoktul,es meg ielentette uolna az kiſdedecnec. Tanullyuc meg az paſtoroktul hogy az mi hiuatalunknac kouetéſebe ſe ueſzedelmec, ſe botrankozaſoc minekűnc akadekot ne tehéſsenec: higyűnc es engegyűnc iſtenűnknec, tuduan hogy ualamit az iſtennec igeie ſzerint hittel kereſűnc, azt ketſegnelkűl meg talallyuc.

Maſodic reſze.

LAtuan peniglen, meg ertec a dolgot. Nem talaltatot ſoha ſemmi kűlőmben abba, ualamit meg mondot az iſten, haſzinten egyebet mutatottis az dolognac kilſő allapattya az okoſsag, es az erzekenſeg.
1.Reg:16. Nem alettya nala Iſai, hogy Dauidot az ű fiat, ki egy kiehin paſtor gyermec uala, kirallya ualaſztotta uolna az iſten, de azert ugyan ű len az Iſraelnec kirallya. Ittis nem mutatta uolna az okoſsag,es az a mit ſzemekcel latanac a paſtoroc, hogy ot uolna Meſsias, mind az altal, ugy talalac a mint az angyaltul meg ertettec uala.

Moſtanis ſokan nem hihetic hogy az anyaſzentegyhaznac alazatos iaſzolaba nyugodgyec a Chriſtus, latuan hogy ez uilagi bőlchec es kazdagoc, ſoc kirallyoc,feiedelmec, es kű uaras urac, nemit hanem maſut
Mat:28. kereſic űtet. De az egyigyűiec erzic es koſtollyac hogy

hogy it uagyon,ittis marad mi uelünc mind addig, meg ez uilag tart.

Mit miuelenec a paſtoroc meg talaluan az iaſzolban a Chriſtuſt ? nagy halaadaſsal ki hirdetec mind azokat, mellyeket hallottanac es lattanac uala. Dicheric es magaſztallyac mindenüt az uriſtennec io uoltat es irgalmaſsagat, hogy nem utalta meg az ü alazatos allapattyokat, hanem meg mutatta es meg ielentette ü nekiec az ü emberre lőt ſzent fiat. Szereti az iſten a halaadaſnac aldozattyat, es gyönyörködic benne, mikor az ember dicheri ütet az ü io tetemeniert. Nem kel (ugymond az ur) ennekem az te aldozatod, nem ueſzem el azte hazadbol a boriukat, ſem az te chordaidbol az bakokat. Hanem aldozzad iſtenednec az dicheretnec aldozattyat, es a mit fogattal ad meg ü neki. *Pſal: 49.*

Az hitnec gyümolchetis, ki az ſzeretet, tekench meg az paſtorokba: az mit tanultanac az iſtennec igeieböl, es amit ſzömökcel lattanac, nem tartyac azt chac magoknac, hanem egyebekcelis közlic, egyebeknekis ki hirdetic, hogy azokis iſmeriec az Chriſtuſt, es az ü iſmereti altal öröc eletet nyerienec.

Ezaz iſtenfelö kereſztyennec tiſzti, hogy igyekezzec felebarattyat uezerleni a Chriſtushoz. Mindennec parancholt az iſten azü felebarattya felöl, tartozunc uele, hogy inchyüc, tanechuc, oktataſunkal es io peldankal, ugymint kezen fogua uigyüc egymaſt az iſtennec orſzagaba. *Eccli: 17.*

Touabba ebbenis mutatac az paſtoroc iſtenhez ualó engedelmeſsegeket, es halaadaſokat, hogy meg

talaluan az Mesſiaſt, megint uiſza terenec az ů chor-daiokhoz, es az ů hiuatallyokhoz illendő munkaba ſoglalac magokat. Nem akaria az iſten, hogy az ů hiuei heuolkodoc legyenec hanem hogy kiki mind el iarion az ů hiuatallyaba, es az iſtennec engedelmes le-gyen, az ő hiuatallyanac terhenec es kereſztinec uiſe-leſebe.

De meg ſe bochaſsuc el hertelen elölüunc az go-goromba paſtorokat, had tanullyunc ů tůlöc ualami emberſeget. Vannac ſokan közüllünc kic mikor ua-lami uiſagot hallanac, aleg uariac, hogy azt ki ſecheg-heſsec. Meg azt ſem tudgyac ha ugy uagyone uagy ninchen es immar hazonkent hordozzac, oly bizon-nyal beſzellic, mintha ſzemekcel lattac uolna: talam az oldalokonnis kifakadna, ha hamarſaggal ſzaiokon ki nem ſzalaſzthatnaiac. Nem miuelec azt az paſtoroc. Az angyaltul hallac ůc, hogy ſzületet az Meſsias, kinec beſzedebe ſemmit nem ketelkedenec, de mind az-altal megis chac köſztöc marada meg ez a hit mind ad-dig, megnem ſzemelyec ſzerint oda menuen, ſzemek-cel meg latac azt, az mit chac fülökcel hallatoc uala az elöt. Hogy meg latac, ugy hirdetec oſzton ſzerte ſzerint mindeneknec.

Meg kel embernec fogni nyeluet, hogy ne legyen chachogo, az mit ugyan bizonnyal tucz, chac azt beſzellyed, aztis ugy peniglen ha iſten-
Mat. 12. nec tiſzteſsegere, felebaratodnac idueſsegere es elömenetire uagyon: mert az heuölkodo beſzed-rül eröſs ſzamat ueſzen tůlünc az Chriſtus ite-let napian. No, köſzönnyůc atyankfiai paſtoroc

az t.

az ti tanetaſtokat, mennyetek el batot immar dolgotokra.

Es mindnyaian az kic hallottac uala, chodalkozanac azokon, mellyeket a paſtoroc mondottac vala ö nekiec. Minden ualaki hallya chodallya ugymint ui dolgot, de nem oluaſsuc hogy haluan hittec uolna az paſtoroc beſzedet, es el mentenec uolna az Chriſtuſt meg kereſni, chac ugy hallyac mint choda dolgot, nem ugymint idueſsegekre ualo hirt es izenetet. chac az ſzűz Mariarul mongya az Euangeliſta, hogy az mit hallot, abbol hitit erőſsetette. Minden dolgokbol melyec törtennec uala az ű fia körűl, bizonſagokat ſzedeget uala elmeiebe, kikcel az Meſsias felől ualo hitet, minden botrankozas ellen, erőſseti uala magaban.

Köueſsűc azert mies az mi aſzonyunknac chelekedetit, ne halgaſsuc haſzontalanul azokat a dolgokat, kiket az Euangeliſtac meg irtanac az Chriſtus felől, hanem ugy gyarapodgyec meg az mi hitűnc azoknac hallomaſabol, hogy ſemmi keſertet mi uelűnc meg ne tagattaſsa, hogy el iöt az Chriſtus.

Mert minden ualaki azt tagadgya, ninchen iſtentűl. Tagadgyac peniglen nem chac az ſidoc, egyeb hitetlenec, hanem az keputalo gonoſz kereſztyenekis, mi nem chac az uallasban, tagattatic az Chriſtus, hanem az endoc fertelmes gonoſz eletbenis. Tudode miert iöt az Chriſtus ez uilagra? Hogy tanechon minket. Mire tanet? meg mongya aztis ſzent Pal. Hogy meg tagaduan az iſtentelenſeget, es ez uilagi gonoſz keuanſagokat, iozanul, igazan, es iol elyűnc ez uilagon, uaruan az bodog remenſeget, az nagi iſtenrec, es az mi iduezetönknec Ieſus Chriſtuſnac dichőſegenec el iöue-

1. Ioan. 4.

Tit. 2.

el iöuetelèt. Ki mi erettünc atta magat, hogy meg ualtana minden alnokſagtul, es meg tiſztetana minket hogy lennenc ü neki kellemetes es io chelekedö nepe. Tahat bizony nem chac az kel az mi hitünknec erőſſètèsèhez es bizonyetaſahoz hogy higyüc az euangeliomba meg iratot let dolgokat, hanem hogy a mit hiſzünc azt eletünkelis bizonechuc. Az kic ezt miuerlic, azoc kereſic es talallyac meg, azoc hirdetic io modon az Chriſtuſt: azoc tartyac eſzökben a dolgokat kiket ü felölle hallottanac.

Vrunc

Vrunc Szuleteſerul

enekec, mellyeket Szoktunc ez inepekbe, Predicatio elöt, es predicatio utan enekelni.

Elſoe.

DIcheretes az gyermec,ki ez nap ſzületec,egi ſzeplötelen ſzűztűl uigaſztalaſunkra, ha nem ſzűletet uolna mi mind el ueſztűnc uolna, ô mi iduesſegűnc,egyetlen egy Ieſuſunc, ki mi ertűnc ſzűletel, oltalmaz pokoltul.

Eſaias propheta ezt,regen meg irta,ſzűletetic egy ſzűztűl ugymond az Meſsias, kinec ſzent ſzűleteſen az angyaloc őrőlnec, mely iduőzetőnec, ſzűletèsèrűl ualo őrőmet űc ielentnec, elöſzőr paſtoroknac.

Vegyűc azèrt eſzűnkben angyalnac mondaſát, ki azt monda Ioſephnec ötet uigaſztaluan, im fogad ſzűz Maria ſzent lelektűl magzatot, kit Ieſusnac neuez,az az iduőzetőnec, halalaual ű minket karhozattol meg ment.

Ezen mi mind őrűllyűnc es Chriſtuſt dicheriűc mert mi ertűnc ſzűletet hogy mi el ne ueſzűnc, halat adgyunc ű neki, hitet ö tűle keriűnc hogy benne bizhaſsunc,mert kic Chriſtusban biznac, meg nem ſzègyenűltetnec,iteletnec napian.

Masodic

NAgy öröm nap ez nekünc mert Christus szuletec, ki ez napon szarmazec egy szüznec mehetöl, chodalatos az gyermec es nagy gyönyörüseges, ü emberségében, de meg gondolhatatlan, es ki ielenthetetlen ü istenségében.

Isten fia tamada tiszta nemes szüztül, mint rosa liliomtol, termeszet el almol, kit a szüz leany szüle, uilag elöt ez uala mindennec teremtöie, ki ü tiszta emleien, tisztasagos teieuel neuele fel az Christust.

Mint üeg meg nem szegic nap feny altal hatuan, ugy szegetlen marada az szüz szülesében, bodog az gyermec szülö, kinec tiszta szent mehe, mert az istent szüle, es bodogoc az emlec, kic ö gyenge koraban az Christust fel tartottac.

Angyal az pastoroknac ö chordaioc mellet, eiel hogy uigyaznanac, az mennyei kiralt hirdeti nagy örömmel, hogy uionnan születet, es iaszolban fekszic, angyaloknac szent urat, ki mindeneket el hallad, keppel nagy szepséggel.

Az leany itt az anya, es az fiu atya, ki hallot ilyen dolgot isten emberre len, szolga es feiedelem, ki mindenhez közelget snem esmeric ütet, ielen uagyon es tauul, az chodais kettözic, de nem ueszic ütet.

Effelikor születec igassagnac napia, Iaszolban helyheztetec földnec mennec ura, polaztatec a gyermec, ki az eget teremte es meg ekesete, nappal, holdal, chillaggal, fenyességgel szepséggel, minden ekességgel.

Christus

Christus minket teremtel teſzent kezeiddel, es mi ertünc ſzületel az ſzüz Mariatul, kerünc azon tegedet, bochaſd meg büneinket, es ne ueſs pokolra, halalunknac utanna aggyad nekünc ur iſten ſzent ſzenedet lathatnunc.

Harmadic.

GYermec ſzületec Betlehemben, betlehemben: kin örüle Hieruſalem, kin örüle Hieruſalem.

Emberi teſtet fel ueue, teſtet fel ueue: Atya iſtennec igeie, atya iſtennec igeie.

Gabrieltöl izentetec, izentetec: Szüz fogada ü ſzent fiat, ſzüz fogada ü ſzent fiat.

Mint uölegeny ü agyabol, uölegeny agyabol: ugy ſzületec ſzent anyatul, ugy ſzületec ſzent anyatul.

Immar iaſzölban feküſzic, iaſzolban feküſzic: ki örökce uralkodic, ki örökce uralkodic.

Az Angyal à paſtoroknac, a paſtoroknac: Vr ſzületeſet hirdeti, vr ſzületeſet hirdeti.

Kiralyoc meſzünen iünec, meſzünen iünec: Aranyat temient mirrat hoznac, aranyat temient mirrat hoznac.

Egyſzerſmind hazba be menuen, hazbabe menuen: köſzönnec az uy embernec, köſzönnec az uy embernec.

Az egy öröc nagy iſtennec, öröc nagy iſtennec: adgyunc halat mint urunknac, adgyunc halat mint urunknac.

Negyedic. Collaudemus.

JEr dicheriüc ier dicheriüc az Christus Iesust, ki szûletec Betlehemben.

Mariatis Mariatis az ű szent annyat, az arvaknac segetőiet.

Kit dichernec kit dichernec az nap es az hold, minden teremtet allatoc.

Az angyaloc az angyaloc magaztallyac, mostan szûletet vrunkat.

Apostoloc Apostoloc es Martyroc, mind az mennyei soc szentec.

Az kiralyoc az kiralyoc hozza iőuenec, aiandekokat hozanac.

Szep ui chillag szep ui chillag fel tamada, es fenyeskedec az egen.

Meg esmere meg esmere űtet az őkőr, a szamaris hogy ur uolna.

Segely Christus, segely Christus minket kőnyőrgűnc, hogy tegedet dicerhessűnc.

Az egy őrőc az egy őrőc istenségnec, adgyunc halat mint urunknac.

Octœdic.

Octœdic. Grates nunc etc.

HAlat adgyunc mindnyaian az vr iſtennec

ki minket ſzületeſcuel meg ſzabadetot ör-

dögnec hatalmaſsagabol Ennec illic hogy

enekellyünc az angyalokcal diechœſeg vriſten

te neked magaſsagban.

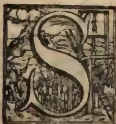
Szent

Szent Istuan napia.

Az Euangeliom szent Matenal uagyon xxiii. reszeben

Z idœben, monda Iesus az Sidoc seregínec, es az
1. *papi feiedelmeknec. Eme en küldœc ti hozzatoc*
prophetakat, es bœlcheket, es iras tudokat : es ä
kozzüloec nemellyeket meg œltoec es meg fefzitetec, nemellyeket meg ostoroztoc az ti gyülekezettekben es œldœzitec ukot uarasbol uarasba, hogy ti reiatoc iüiœn, minden igaz uer az igaz Abelnec ueretül fogua, Zakariasnac Barakias fianac ue-
2.Par. 24. *reiglen, kit meg œltetec az templom kœzœt, es az oltar kœzœt.*
II. *Bizon mondom tinektec, reia iünec mind ezec erre ez nemzetsegre. Hierusalem Hierusalem ki meg œlœd az prophetakat, es meg kœuezed azokat, kic te hozzad küldettenec, menyszer akartam egybe gyüiteni az te fiaidat, mint az tic egybe gyüiti az ü chirkeit szarnyai ala, es nem akartad. Eme pusztan marad tinektec az*
III. *ti hazatoc. Mert mondom tinektec, nem lattoc engemet mind addigis, megnem azt fogiatoc mondani. Aldot ki ioet urnac neuebe.*

Zent Mate Euangelistanac tellyes huszonharmadic reszebe, az irastudoknac es Phariseusoknac keuelysegec, es keputalasoc ellen predicalla Christus urunc. Minekutanna azert az ü istentelensegeket kemeny beszeddel meg feddette uolna, es meg bizonyetotta uolna,

na, hogy az ů eleieenel ſokeal gonozbac uolnanac, Vgymint kic nem chac az ſzolgaknac mint azoc, hanem az vrnac halalarais ſzandekoznanac, Ez mai Euangeliomban azt az egeſz predicatiot ugy uegezi el, hogy Leg előſzör az Sidoknac kegyetlenſegeket, kiuel fognac uala kegietlenkedni ů maga ellen, es az ů apoſtoli ellen, ielenti meg.

Madſodſzor, ugyan azon gilkos Sidoknac bűnöknec nagy rettenetes uoltat abbol bizonyetta, hogy nem akartanac az iſten hiuatallyanac engedni es hinni a Chriſtuſba,hanem ſzabad akarattyoc ſzerint ualaſztottac magoknac az hitetlenſeget.

Harmadſzor, az bűnteteſnec, kiuel iſten az ů bűnöket meg latogatando uala,rettenetes es nehez uoltat meg mongya nekiec.

Elſoc reſze.

SOc köuetèket, pròphetakat kűldöt uala az iſten eleitűl fogua az Sidokhoz, kic altal penitenciara hija uala űket, de mind meg utalac azökat, es kit meg ölenec bennec, kit boſzuſaggal illetenec : mind az altal meg ſem ſzűnic meg az urnac io uolta, hanem igeri az Chriſtus, hogy megint uionnan kűld ů hozzaioc, prophetakat, bölcheket, es iraſtudokat, mellyeken erti az ů ſzent apoſtolit, ugymint kiket azoknac az dolgoknac tudomanyaual,kic embernec idueſsegere ſzűkſegeſec, iſteni bölcheſeggel, az ſzent iraſnac igaz ertelmeuel be tölte, es ugy bochata el az euangeliomnac predicallaſara.

Az uriſtennec kegyelmeſsegenec nyluan ualo bizonſaga

zonſaga az, mikoron tudos tanetokat kůld es bochat ez uilagra, kic hirdetic az igaz kereſztyen anyaſzentegyhaznac hitit es tudomanyat, es az embereket á teuelygeſekrůl, az igaſsagnac uallaſara uezerlic. Aztis
Mat: 9. akaria az mi urunc hogy mindenkoron kőnyőrőgiűnc a
Luc, 10. gabnanac uranac, hogy aratokat bochaſson az ů gabnaiaba.

Viſzontag rettenetes oſtora az iſtennec, mikor
Oſee 3, 4. ualamely nepet es nemzetſeget meg foſzt az io tanetoktul, es el ueſzi tůllőc az ů ſzent igeiet: mert ot ſemmi io nem lehet, hanem az emberec nyakra főre omolnac minden gonoſsagra, es az őrőc karhozatra kőtelezic magokat. Mint az tőrőkőc kőzőt uagyon a dolog, kic az iſten igeic nelkůl eluen, ondokſagos bůnőkcel meg főrtőztetic magokat, es teſteſtůl lelkeſtůl, az pokolbeli őrdőgnec rabſaga ala uettetnec.

Bizony tartoznanc ů ſzent fölſegenec ſzűntelen halat adni rola, hogy meg annira nem iuttatta minekűnc igyűnket, hogy nem uolnanac az kic ſzegdel-
Tren: 4. neiec mi kőztűnc, es oſztogatnaiac az euangeliomnac kenyeret, mert uannac ugyteczic, de az emberi gonoſſag oly nagy, hogy nem chac nem kőſzőni az urnac hozzaia ualo io uoltat, hanem inkab io tett helyebe gonoſzt teſzen, mint em az Sidokrul mongya it iduőzetőnc. *Nemellyet ugymond ů kozzůlæc meg œltœc etc.*

Valaki az ő tőruenbeli hiſtoriakat oluaſsa, tuggya mint uiſeltec magokat á Sidoc, az iſtennec ſzolgaihoz. Nem igen talaſz netalan ollyat az prophetac
Exod: 15. kőzzůl, kiuel gonoſzul nem bantanac uolna. Moyſes
16. altal ſzabadeta meg iſten ůket az Aegyptuſbeli fog-
Num: 14. ſagbol; uallyon miuel halalac meg ů neki io ſzolgalat-
16, 20. tyat?

tyat? Zugodaſsal, morgodaſsal: meg annac fölötte chac nem megis köuezec űtet. Hieremias prophetaual mit Hiere. 20. chelekedenec? Hanſzor fogac meg űtet? Hanſzor ue- 26.32.37. rec? michoda fele ueſzelt, nem teuenec ű raita? Micheaſnac ſem len iobban dolga, mert űtetis arczul ue- 2.Par. 18. re Sedechias az hamis propheta, es Achab kiraly az tömlöczbe tetete igaz mondaſaert. Az töb prophetakatis azon modon uendeglec. Manaſses kiraly idei- 2.Reg.21. en anni uereket ontac ki az iſten ſzolgainac, hogy amint az iras ſzol, ſzaiaig meg tölt uala Hieruſalem uerrel. Nem oc nelkűl ueti azert ſzent Iſtuan ſzemekre ű ne- Actor:7. kiec hogy egy ſem uolt az prophetac közzűl, kit nem öldöztenec uolna. Vegezetre az prophetaknac urat, es az kirűl minden prophetac ſzollottac uala, Chriſtus urun katis meg ölec mind az ű tanetuanyual egyetembe.

Szent Iſtuant (kinec ma uagyon innepe (meg köuezec, ſemmiert nem egyebert, hanem hogy ſzent lelekcel tellyes leuen, batorſaggal feddi uala űket az go- Actor.6. noſsagrul. Ez len oka hogy el ragadac űtet, a tanach eleibe uiuec, hamis tanukat allatanac ellene, kikcel azt hazudtatac ű reia, hogy karomlo beſzedet ſzollot uolna a ſzent hely ellen es à törueny ellen, iolléhet beuſeges beſzeddel meg mente magat, hogy ű karomlo nem uolna, de mind az altal amazoc nagy dihöſseggel reia rohananac, ki hurczolac űtet az uaraſbol es meg köuezec. Szent Iſtuan kedig meg az köuezes közbeis, nem feledi uala el iſtenet, hanem az menyorſzag fele emeli uala fel ſzemeit, es lata az Ieſuſt alua az atya iſtennec iobia felöl, es monda: Vram Ieſus ued hozzad az en lelkemet. Söt az ű köuezöikertis terdre eſuen, nagy fel ſzoual imadkozec monduan.

Vram

Vram ne tarch meg nekiec az ű bűnőket, mert nem tudgyac mit miuelnèc. Es ezt monduan el nyuguuec istenben. Illyenec ualanac az hitetlen Sidoc.

De mit mulatunc az Sidoknac kegyetlenségeknec elő számlalásaual? Hogńem tekentyűc meg inkab az ielen ualo időknec allapattyat? Nem szakadot meg magua az prophetac kergetűinec es őldőklőinec bator
2. Tim. 4. higyed. Szent Pal azt iria Timoteusnac, hogy oly idő leszen meg, kiben az igaz tudomant nem tűriç az emberec, hanem az ű keuanságoc szerent ualo mesttereket gyűitnec magoknac, az igasságtul el fordettyac fűlőket, es az hamisságra teretic. Most uagyon az az idő. Mert sokakat latunc az fű nepekbe kiualtkeppen, kic nem ueszic az közönséges keresztyen anyaszentegyhaznac hitit es tudomanyat, nem szenuedic azokat az tanetokat, kic az euangeliomot az ű keuanságoc szerent nem magyarazzac, hanem az regi szent atyaknac meg rőgzőt magyarazattyat kőuetic es attul el nem akarnac tauozni: Sőt chufollyac szidalmazzac, kergetic ezeket, es ollyakat ualasztnac magoknac, az kic ehac ament mondanac utannoc, azaz keduekhez es akarattyokhoz szabiac magokat.

Nô szollyon chac ualaki ez mostani istentelenségre,
Ezech. 13. uesse kű falul magat az istennec hazaert az ördögnec barlangia ellen, meg lattya hogy ollyan ualasza leszen neki ezektűl, mint az regi prophetaknac
Esa. 30. uala az Sidoktul. Ne lassatoc ęs ne mongyatoc minekűnc igazat, szollyâtoc azt a mi nekűnkis teczic, ęs halgatunc titeket. Chusságnac es neuetségnec tartatic immar az istennec igéie, es bőchűltetic az karhozatra uezerlő hamis tudomany: Meg súóltic meg a hol lattyakis

tyakis az istennec szolgait, es az istentűl szakat hamis prophetakat tisztelic. De mel nagy bűn legyen ez, es mely igen bannya az isten ezt az embereknec uaksagat, meg ertheti akarkies az Christusnac imillyen keserues panaszolkodasabol.

Hierusalem, Hierusalem, ki meg ælod az prophetakat, &c.

Masodic resze.

HOgy az poganoc, kic a Christusnac neuet nem tudgyac, gyűlőlic az euangeliomot, es kergetic az euangeliomnac hirdetőit, az nem choda, de hogy Hierusalem az istennec ualasztot urasa, kiuel az főlseges isten szantalan soc iot tőt uala, prophetaknac őldőklőieue lett, ez choda dolog. Imez peniglen meg annalis inkab nagy choda, hogy az kic leg főlőtteb hannyac az keresztyenségnec neuet, es dichekednec az igassagnac ismeretiben, azoc haborgattyac az mi iduezetőnknec hiu es iambor szolgait.

Az aitatos isten felő szőrzeteseket, kic leg iobban es tisztabban hirdetic uala az menyből adatot keresztyeni tudomant, ki hurogatac es ki kergetec kőzzűlőc, az tőb egyhazi szolgakat azonkeppen, ugy hogy it magyarorszagban ritka helyen uagyon maradasoc, ahol uagyonis nem keues buual nyomorusaggal. Mert meg azoc kőzőttis az kic hiteknec uallasaba egyet ertnec uelűnc igen keues bőchűletűnc uagyon. Ritka az a keresztyenec kőzőt, ki ugy bőchűllye lelki pastorat az mint illeneiec. Ritka ki az papoknac dezmaiokat es egyeb iőuedelmeket igazan meg aggya. Meltan panaszolkodic azert Christus ur-

unc ez uilágnac halaadatlanſagarul es dihóſsegerűl. Mit mond touabba? *Menſzer akartam egybe gyűiteni az te fiaidat, mikeppen az tic egybe gyűiti ſzarniai ala ű chirkeit.* Egybe gyűitéſnec neuezi az hitnec eggyeſsegere ualo
Pſal. 146. hiuatalt. Az Meſsiáſrul monta uala Dauid, hogy az Iſraelnec oſzlaſit egybe gyűiti. Es imigyen kőnyőrőg uala neki egic Pſalmuiba. Gyűich egybe vram minket az
Pſal. 105. nemzetſegec kőzzűl, hogy tegyűnc uallaſt az te ſzent neuednec. Sok ſzoris igerte uala az iſten a prophetac altal hogy az őueit egybe gyuiti, az az, az egy igaz hit-
Hier: 33 nec uallaſara hozza: fel ſzedlec, ugymond Hieremiaſnal, titeket az nemzetſegekből, mellyec kőzőt el oſzlottatoc, egybe hordlac es be uiſzlec azti főldetekbe.
Ioan. 11. Egyſziuet es egy lelket adoc tinektec. Szent Ianoſis azt mongya, hogy Chriſtus a uegre holt meg, hogy az iſtennec ſzellel oſzlot fiait egybe gyűiche. Azert faradot az iſtennec fia ala menyorſzagbol, azert forgodot es munkalkodot e uilagon ſoc ideig, azert predicalla es predicaltata az euangeliomot, hogy a ſoc kilőmb kilőmb fele nemzetſegekből, egy anyaſzétegyhazat gyűichőn maganac kiben iſmerteſsec es dicherteſsec az tellyes ſzent haromſag, es kiből az meg romlot menyei ſereg epűlyőn.

Mely nagy ſzeretettel igyekezet legyen penig len a Chriſtus mind az ſidokat, es mind az tőb nemzetſegeket egybe hozni, azt a tiknac haſonlatoſsaga alat ielenti meg. *Mint a tic ugymond.* Az madarac kőzőt alig talaltatneiec mas, ki ollyan nagy ſzeretettel, gondal, es ſzorgalmatoſsaggal tarcha es neuellye az ű fiat mint a tic. De mikeppen az tic igen ſzereti az ű chirkeit, azonkeppen az Chriſtuſis oly igen
ſzeret

ſzeret minket, hogy hamareb, el feletkezhetneiec az anya az ű magzattyarol, hogyſem mint ű mi rullunc. Touabba mint az tic hogy mindenkoron uelec iat az ű fiaiual, ſőt uiſeli es uezerli űket, nem kűlőmben az mi urunkis mind uilag uegezetiglen meg marad mi uelűnc, uezerl, uiſel, igazgat minket, es őriz, mint az ű tulaidon ſzeme fenyet. Annac főlőtte mint az tic hogy egybe hiia es kotyogia az ű chirkeit, azon forman meg nem ſzűnic iduezetőnkis hozza hini az ű. el teuelyedet fiait. Iőietec hozzam ugymond mindnyaian az kic mukalkottoc a bűnbe, es az tőruenyel meg terheltettetec, es en meg kőnyebetlec titeket, Megint az tiknac ſzokaſa, hogy a magot kit a feldőn talal fel ueſzi es az fiainac ueti: Nem kűlőmben chelekedec a Ieſuſis mert az ű fel uet teſtet nekűnc ada az oltari ſzentſegbe lelki eledelűl. Vegezetre a mint a tic uiſel gondot az fiaira hogy nem chac eleti es tapláliya uket, hanem az ragadozo heiaktulis oltalmazza, azonkeppen Vrunkis oltalmaz minket minden teſti es lelki ellenſeginc ellen. Azert mongya ű neki Eſaias. Az te kezednec arnyeka oltalmazot meg engemet. Iſmet ſzend Dauid, Az te ſzarnyaidnac arnyekiaba uetem remenſegemet. Ezec mind az Chriſtuſnac hozzanc ualo io akarattyat ielentic, es az mi halaadatlanſagunknac nagy uoltat, hogy ű raita ſemmi nem mulic el az mi iduefsegunc dolgaba, de mi raitunc mulic, mert ű mindenkoron keſz uolna minket egyebe gyűiteni, de mi nem akarunc őſzue gyűlni: mint az ſidoc, kic nem engedenec az iſten hiuatallyanac, mikor űket az ű ſzent fia altal az euangeliomi hitre hiia uala.

Eſa: 49.
Mat: 28.
Deut. 12.
Mat: 11.
Mat. 26.
Eſa: 51.
Pſal: 56.

Holot azis meg bizonyul, hogy az embernec szabad akarattya uagyon, az az, szabad uelle, es ű raita âl, ha akaria meg miuelni a iot uagy nem akaria. Simon Magus uolt elő, ki azt tagatta: Vtet kőuettec az utan az Manichæus es Marcion eretnekec, kiknec szaiokat be dugac az tőb szent doctoroc kőzőt, szen Agoston, es Tertullianus. Ez mostani űdőbenis uionan fel tamaszttotta az hazugsagnac lelke ugyan ezen teuelygest, mert mostanis uannac kic azt uallyac, hogy az embernec ninchen szabad akarattya, es hogy semmi nem áll mi raitunc es az mi akaratunkon az io chelekedetbe, hanem tellyesseggel es mindenestűl fogua chac az isten chelekedic nallunc nelkűl mi bennűnc minden iot.

Philip.in Epist. ad Rom. Item in locis cō: anno 21. editis Lut. ar:36.

De mi az szent irasbol mast tanultunc. Mert iollehet isten oka minden ionac, es az ű lelketűl, es az ű malasztyabol szarmazic minden io, de mi raitunc âll az, ha akariuke kőuetni az isten lelkenec es malasztyanac iora ualo intesét es indetasat, uagy nem.

Gen. 4.

Caynnac imigien szolla az isten. Nem de iutalmât ueszede ha iol chelekeszel, ha kedig gonoszul ottan ielen leszen az te bűnőd? de te alattad leszen az te keuansagod. Latode hogy ű raita allot ha iot akarte uagy gonoszt chelekedni, es uraua tette űtet isten az ű keuansaganac. Moyses ugymond az Israel nepenec.

Deut. 30.

Bizonsagul hiuom az eget es a főldet, hogy elődbe attam teneked az eletet es az halalt, az aldomast es az atkot: Valaszd az eletet magadnac, hogy teis ely, az te magodis. V reia haggya hogy ualasza. A hol peniglen ualasztanod hadnac, ot az te akaratodon âll ha ualasztode uagy nem.

Szent

Szent Agoston az istennec malasztyarul, es embernec szabadakarattyarul, igen seep kőnyuet ir, kinec masodic reszeben, halgassacza mikeppen bizonettya mind azô tőruenbôl, es mind az ui tőruenbôl, hogy szabadakarat uagyon mi bennűnc. Meg ielentette, ugymond, az isten hogy az emberben szabadakarat uagyon. Mikeppen ielentette legyen peniglen, nem emberi hanem isteni szoual mutatom meg tinektec. Leg elôszőr, az istennec parancholati semmit nem hasznalnanac az embernec, ha szabad akarattya nem uolna, ki altal a parancholatokat chelekeduen az meg igert iutalmokra iutna. Es toab egy keuesse, imillyen bizonsagokat hoz elô az szent irasbol. Az isten mikor teremte az embert, az ű akarattyanac auagy tanachanac kezebe hagya űtet. Eleibe ada az parancholatit, ha meg akarod azokat tartani meg tartanac tegedet. Elôdbe tette mind a tűzet mind a uizet, ualamellykre akarod arra nyuchad az te kezedet. Elôtte uagyon embernec az elet es a halal, a io es a gonosz ualamelliket szereti az adatic ű nekie. *Eccles. 15.*

Imhol nyluan lattyuc, hogy az emberi akaratnac szabadsagat ielenti az iras, smi dolog az hogy soc helyen parancholllya az isten minden parancholatit meg őrzetni es meg tartani? hogy parancholllya ha ninchen a szabad akarat? Mit akar amaz bodog ember, kirűl azt mongya a soltar, hogy az urnac tőruenyebe uolt az ű akarattya, nem de nyluan bizonettyac hogy szabat akarattya szerent marad az ember az istennec tőruenyebe? Touabba istennec enni soc parancholati, mellyec neminemůkeppen ugyan neuen *Psal. 1.*

Rom. 17. neuezic az akaratot. Mint imez. Ne akary meg győzetni a gonoſztul: es egyeb effelec, ugymint amazis. Ne akariatoc ollyanoc lenni mint a lo es az őſzuer, kikben ninchen ertelem. Ne akard hatra uetni az te anyadnac tanachat. Ne akary bölch lenni tenmagadnal. Ne akary el ſzakadni az urnac tanetaſatul. Ne akard el heuerni az urnac töruenyet. Ne akard meg tartoztatni, magadat a ſzűkölködöuel ualo io tetemnytűl. Ne akary gonoſzt miuelni felebaratod ellen. Neakary figyelmezni az chalard aſzoniallathoz. Nem akarta erteni hogy iot chelekedneiec. Es az ő töruennec egyeb ſoc effele helyei, uallyon mit bizonetnac egyebet, hanem chac az emberi akaratnac ſzabadſagat? Az euangeliomnac es az apoſtoloknac ui könyueikbeis michoda bizonyettatic egyeb ennel, holot imez uagyon meg mondua. Ne akariatoc magatoknac ez földön kenchet gyűiteni. Ne akariatoc azoktul felni az kic meg ölic az teſtet. Az ki en utannam akar iűni tagadgya meg magat. Bekeſeg a földön azio akaratu embereknec. Es amit ſzent Pal mond. A mit akar azt miuellye, nem uetkezic haſerhez megyen: De maga az ki el uegezte magaban nem keſzeretesből hanem az ű akarattyan ű neki hatalma leuen, es azt uegezte ſziueben, hogy ſzűzen tarcha leanyat, iol teſzi. Megint azt mongya. Ha akaruan miueli azt iutalmat ueſzen. Iſmet mas helyen, Iozanoc legyetec, igazac, es ne akariatoc uetkezni. Hogy mikeppen keeſz az akaratnac igyekezeti, azonkeppen legyen az el uegezeſreis. Timoteuſhoz irt leuelebenis azt mongya. Mi-

Pſal. 31. Prouerb: 1. Prouerb: 3. Pſal: 15. Mat. 6. Mat: 10. Mat. 16. Luc. 2. 1. Cor. 7. Cor. 1. 15. 2. Cor. 8. 1. Tim. 5.

gya. Mikoron gyönyörüſegben eltenec az Chriſtuſban, ferhez akarnac menni. Maſut megint, Mindenec az kic iol akarnac elni az Chriſtus Ieſuſban baboruſagot ſzenuednec. Timotheuſnac ű maganakis imigyen ſzol. Heiaba ne mulaſad amalaſztot ki te benned uagyon. Azonkeppen Philemonnac. Hogy az te io tetemenyed ne lenne ugymint ſzükſegből, hanem akaratbol. Az ſzolgakatis arra inti, hogy az uroknac ſziuőc ſzerent ſzolgallyanac, io akarattal. Szent Iakabis. Ne akariatoc ugymond teuelygeni atyamfiai, es ne akariatoc ſzemely ualogatasba tartani az mi urunc Ieſus Chriſtuſnac hitit, es ne akariâtoc egymaſt ragalmazni Megint ſzent Ianos az ű leuelebe. Ne akariâtoc ſzeretni ez uilagot. Es ſoc egyeb effele mondaſoc uannac. Mikor azert azt mongya az iras: Ne akard ezt, ne akard amazt, es mikor ualami dolognac chelekedeſere, uagy nem chelekedeſere az iſteni inteſekbe, az akaratnac munkaia keuantatic, igaz elegge bizonyetatic az ſzabadakarat. Senki azert iſtenre ne ueſsen okot az ű ſziuebe, hanem mind maganac tulaidonecha mikor uetkezic. Mikor ualamit iſtenſzerent chelekeſzikis, ne idegenecche azt el az ű tulaidon akarattyatul: Mert mikor akaruan chelekeſzi, akcor kel io chelekedetnec mondani az mit chelekeſzic, akcor kel az io chelekedetnec beret uarni attul az kitűl mondatot, hogy kinec kinec mind meg fizet az ű chelekedetec ſzerent. Eddig ſzent Agoſton.

2.Tim.1. 1.Tim.4. Iac.2. 1.Ioan.2. NOLI. Mat.16. Rom.2. Apoc.22.

Mit mondhatnanac ez ellen az ördöngös Simonnac maradeki, ha tagadhatatlan bizonſagokcal

bizonettya ez ſzent doctor, hogy mind az iora, es mind az gonoſzra ſzabadakarattya uagyon az embernec, es ualamellyket akaria, uagy az iot, uagy a gonoſzt, azt ualaſzthattya maganac.

Ioan. 15. Ha peniglen ualaki az Chriſtuſnac mondaſat hoznaia elő, holot azt mongya, hogy ű nala nelkűl ſemmit nem miuelhetűnc, es azt a mit ſzent Pal mond, 2. Cor. 3. hogy chac arra ſem uagyunc elegec mimagunktul hogy meg gondollyuc az iot, annac en azt felelem, hogy igaz mind az Chriſtus mondaſa, es mind a ſzent Pale, de ugy igaz amint űc mondottac, nem ugy a mint az ſzabad akaratnac tagadoi ertic. Sem Chriſtus ſem ſzent Pal nem uallya azt hogy az mi akaratunc ſemmit nem tehet, hanem hogy nem tehet ű magatul, hogy mi magunktul ſemmi iot nem miuelhetűnc, ſemmi iora nem uagyunc elegec.

Auguſt: de cantico nouo. Mi ſem ſzollunc ez ellen, ſőt azt mongyuc ſzent Agoſtonnal, hogy gyűlőli iſten azokat kic az ű ereiekbe biznac, mert meg bizonyettatot Adamba, mit haſznallyon iſten ſegetſege nelkűl az ſzabad akarat. Idem Epiſtola 106. Eleg ugyan maganac a gonoſzra, de iſten nelkűl nem eleg a iora. Mert az emberi termeſzet ha azon epſegben meg marat uolnais, az kibe teremtetet uolt, ſoha ű magat az ű teremtőie ſegetſege nelkűl meg nem tarthatta uolna, meniuel inkab azert el ueſztuen iduesſeget azt meg nem talalhattya iſten malaſztya nelkűl.

Pelagius eretnec azt aletotta, hogy az emberec az iſtennec parancholattyat malaſzt nelkűl meg tarthattyac es be tőlthetic, Es hogy a malaſzt chac azert adatic, hogy a mit anelkűlis meg miuelhetnene,

nenc, könnyebben miuelhefsűc meg az malafztnac fegetfegeuel. Azt mi tagadgyuc, es az fzent Agofton ertelme melle allunc, ki ellenzi ezt è teuelygeft igy fzoluan. Hogy peniglen nemellyec azt mongyac, hogy eleg uolna embernec az fzabadakarat az iften parancholatinac be töltefére, ha fzinten az iftennec malafztyatul es lelketűl hozzá nem fegettetneiekis, azt az uelekedeft minekűnc atkoznunc es mindeneftűl fogua utalnunc kel. Mert az kic azt mongyac, tauol uannac az iftennec malafztyatul, es mint fzent Pal mongya az Sidokrul hogy az iftennec igafsagat nem tuduan, az ű igafsagokat akarnaiac elő allatni, es azert nem uettettenec az iftennec igafsaga ala. Hifzem az töruennec be töltefe az fzeretet, es bizonyara à fzeretet az mi fziuűnkbe fzent lelec altal öntetet be, nem mi magunc altal. Sem az mi tulaidon akaratunknac ereiből. Tahat ugy eleg az mi fzabad akaratunç az io chelekedetekre ha iftentűl fegettetic.

Epift: 89. Quæft: 2. ad Hilarium.

Rom. 10.

Rom. 5.

Röuid befzeddel igaz hogy Chriftus nelkűl femmit nem miuelhetűnc, de ű fegetfegeuél mindent. Igaz hogy chac meg gondolnijs az iot nem uagyunc elegec mi magunktul, de elegec uagyunc azzal az eleg uoltunkal ki iftentűl uagyon. Igaz hogy en femmi iot nem miuelhetec hanem az iftennec malafztya, de uelem azert. Mert az iften aggya mind azt hogy akarhaffac, mind azt hogy miuelhefsec iot, mind az kettőt meg aggya ha fzent Palnac hifzűnc. Es ha meg aggya, hat uagyon fzabad akaratom, uagyon tehetfegemis aziora Predicallyuc az iftennec malafztyat ugy mint azt, ki nelkűl femmi io nem lehet, predicallyuc az mi fzabad akaratunkat, mert mikor az iften indet

1. Cor. 15.

Phil. 2.

G 5 ualami

ualami iora ha akariuc az ű ſegetſegeuel azt meg miuelhettyűc. *Phil. 2.* Szent Pal apoſtol igen kialtya ugyan, hogy iſten az, a ki chelekedi mi bennűnc mind azt hogy akarhaſsuc, ſmind azt hogy meg miuelheſsűc à iot. *De gratia & lib. arb. cap. 9.* De azt mongya ſzent Agoſton, hogy azzal nem tagadgya ſem el nem ueſzi az ſzabad akaratot. Mert ha ugy uolna, nem parancholnaia ez elŏt hogy felelemmel es rettegeſsel chelekedgyűnc, hogy az mely iot chelekedűnc azt magunknac ne tulaidŏnechuc, es ne dichekedgyűnc abbol ugymint mienkbŏl.

Vonſzon minket az iſten a iora az ű malaſztya altal, az az hiia, indettya az mi akaratunkat es az ű uonaſa nelkűl nem indulhatunc, immar mi ſzabadoc uagyunc uele, ha engedűnke az ű uonaſanac es hiuatallyanac uagy nem, azt lattyuc hogy ki enged, ki nem enged. Azert panaſzolkodic nemellyekrűl igy ſzoluan. *Prouerb: 1.* Hiualac es nem akaratoc. Az ű uonaſa es hiuatala elŏt, chac gonoſzra uagyon erŏnc es hatalmunc de az utan iorais.

† Szabad akarattya uagyon azert azembernec es azt ualaſzthattya maganac a mit akar uagy iot, uagy gonoſzt, es ez volt mindenkor azkereztieneknek hűte. † *Luc. 9. Ioan. 1. Actor. 5. Aug. in diſput. 2. Con Fort. lib. 5. de ciuit. cap. 5. & lib. 2. cap. 5. & lib. 5. cap. 10. & cap. 9. & lib. 1. cont. 2. Epiſt. Pelagij cap. 2. & lib. 2. cap. 5. Clemens Alexand lib. 1. Stromat. Origen. lib. 1. periarc. Iuſtinus Philoſ. & martyr queſt. 1. con. Sent. & queſt. 8. ad Orthod. & queſt. 9. Athanaſ. ſuper cap. 9. Rom. Chryſoſt. hom. 60. in Matth. pulchre. Baſilius orat. quod Deus non eſt auctor malorum. Greg. Nyſſenus de lib. arb. cap. 3. Nazianzenus orat. de laude Baſilij magni. Cyrill. lib. 3. cont. Iulia. Damaſcenus lib. 2. cap. 25. de orth. fid. Iren. lib. 4.*

cap.

cap 7. aduerſ. hær. Tertull lib 2. cont. Marcio. Cypria. lib. 1. epiſt. 3. Hieronym. epiſt. ad Heb. Ambroſ. lib. de Iſaac cap. 3 Greg. Magnus lib. 33. Mor. cap. 20. Bernard. lib. de gratia & lib. arb. Anſelmus ad cap. 2 epiſt. 2 ad Timott. Conc. Trid. ſeſſ. 6. Can. 5. 6. & 7.

Hogy peniglen ſokan örömeiben kouetic a gonoſzt hogy ſem mint az iot, es nem chac hogy nem engednec, de meg elleneis allanac az iſten hiuatallyanac az ü ſzabad es nem keſzerettetet gonoſz akarattyokbol uagyon, es annacokaert melto büntetéſekcel meg büntetnec az iſtentül. Mikeppen it fenyegeti Chriſtus az ü ſzolgainac kergetöit es öldözöit, kiknec mint hogy bünöc nagy, ſzinten ugy büntetéſekis nagy leſzen.

Harmadic reſze.

Hogy reatoc ſzallyon ugymond minden igaz uer. Az az, raitatoc kereſi meg az iſten minden igazaknac artatlan ueret, ualameni uilag kezdetitül fogua ki ontatot. Eleg nagy rettenetes büntetéſſel fenyegeti üket, de meg erdemlette az ü meg kemenyedet ſziuöc es ſoc gonoſsagoc azt, hogy ugy büntetteſſenec azoknac uerekertis kiket az ü eleic öltec uala meg, mintha tellyeſseggel ü magoc öltec uolna.

Tanuld meg it ez arant, hogy az iras gyakorta mongya, hogy a ſzüleknec uetkeket az ü magzattyokban bünteti meg iſten: Akcor kiualtkeppen, mikor az magzatoc nem chac köuetic az ü ſzüleieknec gonoſsagokat, hanem meg fölülis haladgyac. Mert ollyankor az iſten, ki termeſzeti ſzerent igen reſt az boſzuallaſra, az bünbe ualo meg maradaſſal, es az embereknec ſzertelen nagy alnokſagokcal ingerlettetuen, oly eröſsen meg

Num. 14. 1. Reg. 2. & 4. 4. Reg. 5. Hier: 31. Ezech. 18.

meg bűnteti az gonosz szulecknec faitalan gyermekeket, hogy ugy teczeneiec mintha meg értéc uolna uelle, ha meni gonossag eleitul fogua lett ez uilagon mind azt űc miueltec uolnais.

Vgyanis ualaki az istennec hoszu engedelmesseggeuel gonoszul el, es iollehet sokakban, kiket ű elötte az gonossagert isten meg uert, latta es ismerte az bunnec ueszedelmes uoltat, de mind az altal meg sem teer penitonciara, bizony erdemli az hógy kőuesse azokat az büntetteteibenis, kiket kőuetet az soc ektelen bűnőknec chelekedetiben. Mert mentűl tőb peldaia uolt ű neki az regiekben rolla, hogy harakszic isten a bűnert, es ualamely uegre de meg allya boszuiat azokon, az kic ű hozza nem akarnac terni, anniual terhesb az ű gonosz igye, hogy sem kegyes hiuatallyanac nem engedet, sem haragiatul nem felt az ű istenenec.

De uallyon chac az Sidokat illetie ez e fenyegetes? nem chac űket, hanem minketis ű utannoc. Hallottuc es oluastuc az szent iralban es egyeb historiakban az isten meniszer atta rabsagra, meniszer bűntette tűzzel es fegyuerrel az Sidokat az ű hitetlenségekert es egyeb alnokságokert, es hogy uegezetre tellyesseggel el puszteta orszagokat, es ű magokat szerte szerint ez szeles uilagon rabsagra es nyomorusagra el oszlata. Illet uolna hogy ű raitoc tanultunc uolna es ne uartuc uolna reianc az istennec haragiat, hanem ideien tartottunc uolna penitenciat Nem miuelőc; mi len benne? Igen meg ostoroza minket az igaz isten, es igen meg ronta az mi erdemünc szerent. Nem chac hallottuc hanem szemünkel lattuc, hogy attul fogua tauozec el mi tűlünc az isten, es hatalmazec el raitunc az pogan

4. Reg. 16. 17. 25.
Hier. totus 8. 9.
Lamentationes.

ellenſeg, miulta az regi kereſztyen anyaſzentegyhaznac tudomanyat meg utaluan, ualtozaſt teuenec nemellyec mi kőztűnc az hit dolgaban, es ui hitet, auagy inkab teuelygeſt ueuenec elő: es mentűl touab arada orſzagunkban az fűl uiſzkettető ui tudomany, annal kőzelb kőzelb iőuc hozzanc az ellenſeg, es beuebben el arrada minden ſzabatlanſag es nyomoruſag: de megis nem ueſzic eſzekbe magokat, es nem chac hogy nem igyekeznec az teuelygeſből az igaſsagra terni, de inkab az igaſsagnac keues maradekiatis tellyeſseggel ki erőlkődnec gyomlalni kőzűlűnc.

Nem uaroc ſemmi iot belőle, ſőt felec raita hogy hazânknac ez kichin maradekiais az tőbi utan chuſz. Mert az hitetlenſegnec es minden gonoſsagnac el arradaſa, reianc arraſztya az iſtennec beuſeges haragiat, utolſo boſzu allaſat: Es ha meg nem terűnc, meg kereſi mi raitunc az iſten minden igaz uernec diat, ualameni Abeltűl fogua Zakariaſig, es Zakariaſtul fogua mind eddig ez uilagon ki őntatot.

Abel tuggyuc hogy Adamfiauolt, kit iregyſegből meg őle az ű battya Chayn. Zacharias kedig Ioiadaſnac az fő papnak fia uala, kit mas neuel Barakiaſnakis hittanac. Ezt a Ioiada mente meg halaltul Ioaſt gyermec koraban, mikor Atalia az kirali nemzetſegnec tellyeſseggel maguat akaria uala ſzakaſztani, es a templomba neuele fel, es minden iora, iſteni felelemre taneta, es mind addig forgodec, hogy kirallya teuc űtet. Iolis tarta magat Ioas, meg az uen Ioiada ele. De az ű holta utan meg chalatec az hizelkedőktűl, es el ſzakada az iſtennec tőruenyetűl. Akcoron kűld uala iſten a kiralhoz es a Sidokhoz prophetakat, hogy meg ter- nenec

Gen:4.
2.Par. 22.
4.Reg.11.
2.Par:23.
& 24.
4.Reg.11.
& 12.

nenec az ű urokhoz iſtenekhez, de amazoc nem akarac űket halgatni. Az iſtennec lelke peniglen fel indedeta Zacharias papot az Ioiadanac fiat, es aluan az nep
2. Par. 24. kőzőt monda. Ezt mongya az uriſten. Miert hagiatoc altal az ti uratoknac parancholattyat, ki nektec haſznotokra nem leſzen? mert el hattatoc az iſtent, de
Zakariaſnak meltatlan halala. űis el hagy titeket. Amazoc ezt haluan meg kőuezec űtet az iſten hazanac elſő reſzeben, az kiralnac parancholattyabol, es nem emlekezec meg Ioas az irgalmaſſagrul, mellyet ű uelle chelekedet uala Ioiada Zakariaſnac apia. Ki mikoron meg hal uala ezt monda. Laſsa az iſten es allya meg boſzumat.

Ezeknec az ket ſzent iambornac halalokrul azert emlekezic urunc, mert Abel len elſő, es Zakarias utolſo, kiket oluaſunc az ő tőruenben hogy a Sidoc meg őltenec, az elſő es utolſo kőzőt azert az kic uoltanac, azokis mind ertetnec űbennec Touabba az iras ű rűlloc mongya kiualtkeppen, hogy boſzu allaſt kertenec iſtentűl. Iſten ſzaua len ez Abelrul Caynhoz. Eme az te atyadfia uerenec ſzaua hozzam kialt az főldrűl. Zakarias peniglen ű maga kere az iſtent halala oraian hogy meg kereſse az ű ueret. Es ezekből meg ertheted hogy ninchen el feleitue iſtennel az ű ſzolgai-
Pſal. 115. nac halala. Vgyanis azt mongya ſzent Dauid, hogy draga iſten előt az ű ſzenteinec uere. Ha draga tahat el nem feleiti.

Vegezetre, akaruan urunc meg ielenteni, mi lenne az nagy bűntetes, kiuel az Sidoc meg fognanac bűntettetni imigyen ſzol ű nekiec. *Eme az ti hazatoc puſztan marad tinektec.* Haſonlatos ehez azis, amit Eſaias
Eſa. 1. ſzol. Iai az bűnős nemzetſegnec, az alnokſaggal meg

terhel-

terheltetet nepnec, az alnoc magnac, az gonosz fiaknac. El hattac az urat, karomlottac Israelnec szentet hatra idegenettenec, azert puszta az ti hazatoc,az az, el hagyatot es uettetet az istentůl, mert chac isten az aki eppeti es őrizi az embernec hazat, es akcor ualoba puszta a haz, mikor az ů őrzeseuel egyetembe ki kőltőzic isten belőle. Az Sidoknac hazokon erched az Sinagogat az ů gyůlekezeteket, mely ugyan ualoba meg pusztult az ů hitetlensegekert, es annira el hagyatot istentůl, hogy sem igaz esmereti, sem kedues tiszteleti nem talaltatic ů kősztőc az istennec, nemis fog talaltatni mind addiglanis, meg nem azt kezdic mondani az mi Christusunknac. *Aldot ki iő urnac neuebe*, az az, minec előtte hisznec ů benne. A peniglen chac ugyan ottan ez uilagnac uegezeti előt leszen. Mert az szent doctoroc azt iriac es bizonettyac szent Palbol, hogy meg el uegre az Sidokis meg ternec. Es akcoron ualoban betelic urunknac mondasa, mikor azt monda hogy egy akol leszen es egy pastor. *Psal: 126.* *Rom. 11.* *Ioan, 10.*

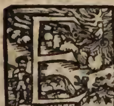
Felő hogy minketis ugyan ezen uaksaggal ne uerien meg isten, ha meg szůnnec meg az hittůl szakattac az Christus igassagat es az igassaganac hirdetőit haborgatni, ha mies meg nem szůnůnc az bůntůl, kiuel istenůnket ingerlyůc es boszontyuc. Kit ha el akarunc tauoztatni magunktul uegye eszebe minden ember magat, es ne alecha ualami kőnyů dolognac lenni az hitetlenseget, igassag ellen ualo dihőskődest, es az fertelmes bůnőket, ugymint mellyekert az isten kemenyen szokta boszuiat allani az embereken.

Szent Ianos Euan-
gelista napia.

Ugyan azon szent Ianos iria ez mai Euangeliomot xxi. reszeben.

Z idœben, monda Iesus Peternec, kœues engemet.
I. *Terülüen Peter lata azt az tanetuant, kit szeret uala Iesus kœuetuen, (ki az vochoramnis az urnac mellyere haitotta uala feiet, es mondotta uala, uram kichoda az ki el arul tegedet) Ezt azert mikoron latta uolna Pe-*
II. *ter monda Iesusnac, [illegible] n ennec tahat mint leszen dolga? Monda neki Iesus, Ha igy akarom ütet maradni meg el iœuœc, mi kœzœd te-neked hozza? Te Kœueß engemet. Ki mene azert ez a beszed az atyafiac kœzœt, hogy az a tanetuany meg nem hal. Maga nem monda Iesus neki hogy megnem hal, hanem ha igy akarom ütet ma-*
III. *radni meg el iœuœc, mi gondod te neked reia. Ez à tanetuanij az ki bizonsagot teszen ezekrül, es irta ezeket. Es tudgyuc hogy igaz az ü bizonsag tetele.*

Nnec az Euangeliomnac sommaia ez. Hogy Christus inti Petert, int minketis mindnyaian az ű kőuetesere, es azt akaria hogy kiki mind abban az hiuatalban, kiben az isten hitta űtet, bekeuel es zugodas nelkul el szenuedgye azt az keresztet, es à terheket, mellyec kőuetic mindennec az ű hiuatal-

lyat,

lyat, es ne legyen nehez ſzenuednűnc az Chriſtuſsal, hogy uelle egyetembe meg dichőűllyunc. Tiltya touabba az haſzontalan ſzorgalmatoſsagot, hogy el haduan az mi hiuatalunknac munkaiat, ne nezzűnc maſra, es ne tudakozzunc mas embernec dolgarul, hanem uiſellyűnc magunkra gondot. Vegezetre ſzol ſzent Ianos egynehany igeuel, azű euangeliomianac bizonyos uoltarul.

Harom reſze uagyon azert ennec az Euangeliomnac.

ELſő az Chriſtuſnac inteſe hogy űtet kőueſsűc. Maſodic arrol ualo tanulſag, hogy kikimind az ű dolgat tarcha, es ne legyen ſzorgalmatos arrul, az mit iſten ű reia nem bizot.

Harmadic, az euangeliomnac kit ſzent Ianos irt igaz es bizonyos uoltarul.

Elſőc reſze.

MOnda Ieſus Peternec, kœueß engemet. Ez előt immar meg tanetotta uala reia Petert urunc, mi legyen az ű hiuatallya. Tudnya illic hogy őrizze, legeltesse, az Chriſtuſnac iuhait. Azis meg uala immar mondua, hogy az ű hiuatallyat ſoc haburuſag kőuetendő uolna, ſőt hogy uegre halaltis kelletneiec ű ueki az Chriſtus neueiert ſzenuedni. Mellyet hogy nehez neuen ne uenne Peter, ez mai euangeliomba ű magat agya neki peldaul iduezetőnc, intuen űtet hogy kőueſse urat az kereſztnec uiſeleſebe. Kőueſs ugymond engemet. Mintha *Sz. Peternek hiuatallia.*

 azt mon-

azt mondanaia, ued fel az te kerefztedet, es en hozzám kepeft, bekeuel uifeld. Ha en tanetuanyom akarfz lenni, es en uelem egyűt akarfz uegre az őrőc dichőfegbe meg maradni, tudgyad hogy foc haborufag fzenuedes altal kelletic be menned az iftennec orfzagaba.

Kit nem chac Peternec monda urunc, hanem mindnyaiunknac. Nem lehetűnc atyamfiai kerefzt nelkűl, es mierthogy gyarlo az teft, fel az haborutul, gyakorta oda uitetűnc, az houa nem akarnoioc. De hallya minden az ki kerefztyen, mit mond neki az ur. *Koueff engemet.*

1. Pet. 2. Szenuedet mi erettűnc a Chriftus, de nem a uegre hogy mi heuolkodgyunc, hanem hogy kőuefsűc az ű nyomdokit. Ninchen egyetlen egys, fem oly nagy fem oly kichin hiuatal, kinec tulaidon kerefzti nem uolna.

Az Egyhazi rendnek kerezti. Az Pifpőkfeg, papfag, az iftennec igeienec hirdetefe, es az fzentfegeknec fzolgaltatafa, fő rend es nagy tifzteletes hiuatal az anyafzentegyhazba. De chac az tuggya a ki keferti, mely nagy munkakat bantafokat, es nyaualyakat hoz magaual. Senki ennec ez hiuatalnac nehez uoltat meg nem mondhattya.

Nem heiaba hiia azert fzent Pal munkanac az pifpőkfeget. Ez uilagi feiedelemfeg, birodalom, es akarmi tifztis, mely gondal faratfaggal es bantafsal terheltetet legyen meg, lattyuc mindnyaian, kiualkeppen kedig azoc erzic, az kic uifelic. A kőz nepnec allapattyais ninchen kerefzt es haborufag nelkűl Gyakorta ualo haborufagot es bantaft kel fzenuednyec az chelledes embereknec, hol gyermekec miat, hol cheledec miat, hol az fzomzedfagtul, hol egyeb emberektűl: Nagy gondal munkaual kel fzeret tenniec annac az minec hazoc nepet tartzac. Iut azert mindennec ualami

resz az keresztbe. Medgyũnc tahat ez igy leuen? Halgassuc az Christus intelet.

Kœueſſ ugymond engemet.

Valaki az Christust kereszt nelkũl akaria kõuetni, meg chalatic az ketseg nelkũl. Mert ha az Christus kũlõmbẽ be nem mene az ũ orszagaba, hanem az keresztnec utanna, tesem megy be a nelkũl bator higyed: tudode hogy nem nagyob a szolga az ũ uranal. Mikeppen azert az ô toruenbeli fô pap, uernelkũl be nem megyen uala az sanctuariomba, azonkeppen soc haborusag szenuedes altal kel be menni az istennec orszagaba. Es senki meg nem koronaztatic egyeb hanem chac a ki io modon uiaskodic. Iaryel tahat hiuatalodban, es tũrd bekeuel az minemũ keresztet hoz te reiad az te hiuatalod. Variad az urat uesztegsegbe es remensegbe higyed hogy nem hagy tegedet meg kesertetni az te erõdnec fõlõtte, hanem erõt âd teneked hogy el szenuedhesd az kesertetet. Luc. 24. Ioan: 15. Hebr: 9. Act: 14. 2. Tim. 2. Esa. 30. 1. Cor. 10.

Masodic resze.

TErdũluen Peter lata azt az tanetuant kit szeret uala Iesus. Nem mulatoc aual idõt, hogy azon tudakozzam, miert szerette kiualtkeppen az tõb tanetuanyóc kõzõt Ianost iduezetõnc, ũ tudgya mi uagyon az emberbe, tugya az sziueknec titkiait. Azert ha tutta szeretni, tutta okatis miert szerette, es en azt chac ũ reia hagyom. Hanem az Peternec kerdeset, es urunknac arra ualo feleletit ueszem elõ, es arrul akaroc szollanõm. Ioan. 2. Psal. 43.

Peter mikoron immar bizonyos uolna az ũ hiua-

 tallyarul,

tallyarul, akara uegere menni annakis, michoda halallal kellene ki mulni Ianofnac az ů tanetuan tarfanac: azert kerdi, *Vram ennec mint lefzen dolga?* A bizon dolog, hogy ezt peter nem gonofz uegre kerde, hanem chac keuana erteni Ianofnakis, ugymint tarfanac es barattyanac dolgat, de mind az altal meg fedde Chriftus az ů hafzontalan es fölötteb ualo fzorgalmatofsagat, monduan. *Mi kœzœd te neked hozza?* Te kouefs engemet. Mintha azt mondanaia. Mit gondolfz te uele, mikor es mi fele halallal uifzem ki ez uilagbol ůtet? te iarijel az te dolgodba, uifely gondot temmagadra, legy kefz annac el fzenuedefehez a mit en te reiad bochatoc, ne uifgald mas embernec dolgat.

Mikeppen kedig hogy kilömb kilömb modon fzoktanac az emberec fzorgalmatofsagban uetkezni, azonkeppen eztis az mit Chriftus Peternec mond, *mi kœzœd teneked hozza te kœuefs engemet.* nem chac egy modon erthettyůc.

1. Cor. 7. 1. Thef. 4. Arra tanet fzent Pal, hogy minden abba az hiuatalba maragyon, az kire hiuatalos. Es keri az hiueket hogy chendefec legyenec, es az ů tulaidon dolgokat miuellyec. De uannac fokan kic az ů hiuatallyokat hatra hagyuan, egyebere neznec, es az mas ember dolgara uifelnec gondot.

Ekeppen talalfz foc egyhazi embereket, kiknec leg keuesb, auagy ingyen femmi gongyoc ninchen az ifteni dologra, nem fai ů nekic az lelkeknec uefzedelme, ha egyferfmind fel fordolna az anyafzentegyhaz fem focat gondolnanac uelle, de azonközbe ez uilagi dologba oly igẽ foglalatofoc, hogy fölötteb fem lehet. Effeleknec meltan mongya Chriftus. Mi közöd te neked ahoz? mi nem

mi nem ez uilagnac, hanem ez uilagbol magamnac ualaſztottalac titeket, hogy nekem ſzolgallyatoc, es az anyaſzentegyhaznac legyetec gond uiſelöi. Az ki istennec akar uitezkedni,nem ölegyeti az ez uilagi dolgokba magat. Köueſs engemet abban az mire tégedet hittalac. 2.Tim:2.

Mas felöl megint ez uilagi paraſzt renden ualo emberec közöt ollyac talaltatnac, kic az ſzent Palnac imillyen inteſcuel nem gondoluan,ſenki maganac tiſztet ne uegyen, hanem ha hiuatalos leſzen reia mint Aaron, az egyhazi es lelki dolgokba ölgyetic magokat. öc akarnac hitet igazgatni, üc akarnac modot ſzabni az kereſztyeni dologba, az ü gondolattyoc ſzerent akariac hogy rendelteſsec az isteni tiſztelet. Maga nem ü nekiec, hanem Peternec, es az Peter utan ualo lelki paſtoroknac monda ezt urunc. Legelteſd, örizzed az en iuhaimat. Halgaſsâc azert ezekis iduözitönknec parancholattyat. *Mi közöd teneked ahoz*, â mit te reiad nem biſztam? te köueſs engemet az te hiuatalodba, es ne ârch abba magadat, az mire hiuatalos nem uagy, ha ugy nem akarſz iarni, mint chore, Dathan, Abiron. Hebr: 5. Num:16.

Az közönſeges emberec közöttis uannac nemellyec kic az ü tulaidon dolgokra gondot nem tudnac uiſelni chac feleſegeknec, gyermekeknec, hazoc nepeknec ſem adhatnac enniec, az nagy okos gonduiſeles miat, megis mind piaczon, mind korchoman, mind mihelybe, mindenütt az egyhazi, es ez uilagi feiedelmec dolgarul ſzolnac, es azt ſzabiac mint ſhogy kellene azoknac magokat tartani es tiſztekben el iarni. Vallyon mi közöc uagyon nekiec ahoz? Bizony iob uolna, ha az forgana feiekbe, mint kelleſsec az ü

hiuatallioc szerent ualo igaz munkaiokkal kenyeret keresni.

Nemellyec peniglen, mintha chac ők uolnanac ualamire ualoc, egyebeket meg utalnac monduan. Mire ualoc ezec? Vallyon mit teszűnc uolt ezekcel? nem
Rom. 12. uesziç eszekbe hogy mint az egy emberi testben, noha egy elet uagyon es egy lelec, de mindazaltal sokac az tagoc, kiknec, mindeniknec maganac ualo tiszti uagyon, es nem melto, sem illendő dolog, hogy a kez a semnec tisztit uegye maganac, sem a szem a keznec tisztit, azon forman az anyaszentegyhazbanis egy az Christus, egy az hit, de kilőmb kilőmb fele rendbeli emberec uannac, es azoknac kilőmbőző tisztec, kilőmbőző giraioc uagyon. Erthecze mit mond szent
1. Cor. 15. Pal. Aiandekoknac osztogatasi uannac, de ugyan azon lelec: Szolgalatoknac osztogatasi uannac, de ugyan azon az isten, ki mindenekben mindeneket chelekeszic. Annac okaert mint a szem nem mondhattya a keznec, nem szűlkőlkődőm nallad nelkűl, sem az fő a labaknac, nem uattoc szűksegesec, ugy nem mondhattya senki masrul, hogy heiaba ualo, haszontalan es nem szűksegés. Tahat kiki mind haggyon beket masnac es tarcha az ű dolgat, ne itelyen es ne utalyon meg mast, hanem aggyon halat istennec arrul a mit ű neki adot es ű reia bizot.

Vegezetre ollyakis uannac kic az testi gondolattul, es az őrdőgnec kisztetesetűl hordoztatuan, iregylic mas iambornac bodogsagat, Mintha mas embernec io szerencheie az ű gonosz szerencheiec uolna, szinten ugy bannyac, mikor lattyac felebaratoknac előmenetit. A szegeny iregyli a kazdagnac kazdagsagat,

dagſagat, nemely iregyli maſnac bölcheſeget, tudomanyat, tiſzteſseget, uraſagat. Igen közönſeges uetec ez az emberec közöt. Hogy nem ueſzüc eſzünkbe magunkat, hogy mindenikünknec azt mongya urunc; *mi kezed teneked hozza*: az az, mit gondolſz uelle, miert banod ha en ur leuen, az enyemböl maſnac azt attam, a mit teneked nem attam? Te ely aual a mit neked attam, had en ream azt mit kel maſnac adnom. Es mit haſznal embernec az iregyſeg? Szent Pal az iregyſeget ugyan azon fele gonoſsagoc közze ſzamlallya, mint az öldökleſt. Vgys uagyon peniglen az, hogy az iregyſeg reia uiſzi az embert az öldökleſre, mint Caynt hogy reia uiue. Gal: 5.

Hogy? azt uelede hogy Iſten akarattya ellen arthacz felebaratodnac, auagy hogy az iſten aiandekiatul ütet meg foſzthatod? Ha iſten reia bochat, meg lehet az hogy ualami külſö karba auagy nyauaſiaba eiched, de mas felöl az iſten töbet ad annal ü neki, es töbel latogattya meg ütet, te peniglen mikor maſnac igyekezel artani, ſokcal nagyob ueſzedelembe cited magadat. Iregyſegböl meg öle Cayn Abelt, Abelnec az öröc nyugodalom adatec, de Cayn oly nagy rettegeſbe eſee, hogy ugyan abba kelletec ü neki el ueſzni. Saul kergete Dauidot: De Saul uegre ü magais el ueſze, orſzagatis el ueſzte, es Dauid kirallya len. Chriſtus urunkat az ü iregyſegekcel az kereſztre emelec fel a ſidoc: de Chriſtus az kereſzt altal bemene az dichöſegbe, es az ſidoc mind ez uilagi ſmind az mas uilagi iotul meg foſztatanac.

Ha iol meg gondolnoioc magunkat, tartoznanc óly bólcheleget tulaidonettani az mi iſtenűnknec, hogy ű mindent io modon rendelt, es az ű aiandekit iol oſztogatta az embereknec közikbe. Ha azert maſnac ualakinec azt atta a mit nekűnc nem adot, ne haragogyunc erette, hanem dicheriűc az iſtent, ugy mint azt az ki mindeneket io uegre es az mi ionkra chelekeſzic. Minem azert âd keueſbet teneked az iſten hogy gyűlőlne, hanem inkab ſzeret, kemell tegedet, kónyórűl erőtlenſegeden, es azert rac keueſb terhet te reiad. Mint az mely ember marhaſtul ualahoua maſua kőltőzic, hogy az kiſsebic fia hatara keuesbet âd az ű marhaiaba, hogy ſem mint az nagyobikera.

Miert iregyled inkab az te felebaratodnac adatot aiandekot, ha ugyan tied mint őuec. Az anyaſzentegyhaz egy teſt, kinec az Chriſtus feie. Az egy teſtben kedig ualami egyc tagnac adatic, az mind az tób tagoknakis haſznara haromlic. Mert a ſzem nem chac maganac lat, hanem az egeſz teſtnec, a fűl nem chac maganac hall, hanem az tőb tagoknakis.

Azonkeppen az anyaſzentegyhazban ualamit iſten egyc taggal, egyc kereſztyennel chelekeſzic, az mind az egeſz anyaſzentegyhaznac haſznara eſic. Tahat ne iregykődgyűnc egymaſra, hanem őruendezűnc raita, es aggyunc halat iſtennec rulla, hogy az anyaſzentegyhazra illyen ſzepen uiſel gondot, es noha kinec egy aiandekiat, kinec maſikat adgya, de mind az altal egyarant mindnyaiunc idueſsegere adgya, ualakinec mit âd.

Ne legy-

Né legyünc ollyanoc mint az tic fiac, kiknec ſzokaſoc, hogy az mellic a ketreczbe uagyon ki töreke-dic onnan, es az mellic kiül uagyon, oda be keuankozic. Ne alecha egykünc az maſikunknac rendire alkolmatoſbnac lenni magat, ne iregyle ſenki felebarattyanac az ü allapattyat. Hanem gondollyuc meg mindnyaian, az mi urunknac mondaſat. Mi közöd te neked maſhoz, te köueſs engemet az te hiuatalodba.

Az mit peniglen Ianoſrul ſzolla Peternec monduan. *Ha igy akarom ütet maradni, meg eliœuœc mi kœzœd teneked hozza*, azt az tanetuanyoc ugy ertettec uala, mintha azt akarnaia mondani, hogy Ianos ſoha meg nem hal. *Maga nem azt monda hogy meg nem hal, hanem ugy akarom ütet maradni, meg el iœuœc.* Az az, hogy nem ualamely kegyetlennec keze miat, miat Peter, hanem termeſzet ſzerent ualo chendeſz halallal fogna Ianos ki mulni es uilagbol.

Harmadic Reſze.

E Z *á tanetuány az ki bizonſagot teſzen ezekrül es irta ezeket.* Meg magyarazza Ianos ki let legyen az kirül azt monda ez elöt hogy az Chriſtus ſzereti uala ütet, mert ü maga, az ki ez euangeliomot irta. Holot aztis *Euangeliſta* ielenti, hogy ü neki az uolt hiuatallya, hogy bizonſa- *ſz Ianos* got tegyen a Chriſtus felöl. Mikent az töb apoſtolok *hiuatalia.* nakis, kiknec igy ſzolla urunc. Ties bizonſagot teſz- *Ioan: 15.* tec en felölem, bizonſagim leſztec ennekem. *Actio: 1.*

Touabba aianlya az ü bizonſag tetelenec, es euangeliomianac igaz uoltat, hogy igaz az ü bizonſag tetele. De honnet tudhattyuc mi azt hogy igaz legyen ? meg mongya maſut aztis. Füleinkel hallottuc *1. Ioan 1.*

H 5 ugy-

ugymond, ſzemeinkel lattuc, kezeinkel tapaſztaltuc. Mert az tud io bizonſagot tenni ualamirűl, az ki ű maga latta, ű maga hallotta, es kezeiuel tapaſztalta. Annac okaert oly bizonyoſoc legyűnc az ſzent Ianos

Gal. 1. euangeliomianac igaz uoltaba, hogy ha angyal ſzallana ala az egből es maſt ſzollana, azis atoc legyen.

Tanuld megit ez helyen, kinec kel hinned, ha azt mongya hogy az Chriſtus felől, az hit felől, az apoſtoli tudoman felől igaz bizonſagot teſzen, az az, hogy az az igaz kereſztyeni hit, es az apoſtoli tudomany az kit ű hirdet. Azoknac higy az kic az Chriſtuſtul lattac es hallottac mint az apoſtoloc. Touabba az kic az apoſtoloktul lattac, hallottac, es uőttec, mint Dienes Areopagita, ki ſzent Pal apoſtol tanetuanya uolt, Celemen, kiſzent Petere, Policarpus kiſzent Ianoſe, Ignatius ki az apoſtoloc ideien elt, es ſzent Peter utan az Antiochiai egyhaznac harmadic piſpőke uolt. Annac fölötte, az kic megint ezektűl tanultac es kezrűl kezre eleb eleb attac. Es ualakic leg közelb uoltanac az apoſtoloc ideiehez, azoknac iraſokbol leg tiſztabban ueheted az Chriſtuſnac hitit, es az apoſtoli tudomanyt. De az kic az utolſo időkben tamattanac, mikoron az hamis prophetakat mondotta Chriſtus hogy el aradnac es ſokaſodnac, akarmint mongyac űc hogy igaſsagot hirdetnec ſoha ne higy ű nekiec. Es röuid beſzeddel ſenkinec ne higy az ki kűlombet predicall annal az mit a regiec, kic uagy egyűt az apoſtolokcal, uagy chac utannoc eltenec, predicallottanac.

Hytonknek dolgaiba kinek kellien hinnűnk.

Mind ezeket meg ertuen bizonechuc meg hogy ugymint io tanetuanyoc az Chriſtuſt kőuettyűc, az kereſztnec bekeſeggel ualo uiſeleſeuel. Munkalkodgyunc

gyunc feienkent az mi hiuatalunkba zugodas nelkűl, az mihez femmi kőzűnc ninch, ahoz ne archue magunkat, az fzent Ianofnac es az tőb euangeliftaknac bizonfag tetelchez, mellict űc az anyafzentegyhazban hattanac, ugy ragazkodgyunc, hogy attul femmikeppen el ne hadgyuc magunkat fzakafztani.

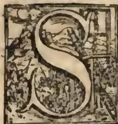
A pro fzentec napia.

Szent Mate irta meg ez mai Euangeliomot ii. refzeben.

AZ idœben, Iftennec angyala ielenec almaba Iofeph- I.
nec monduan: kely fel, uegyed az gyermeket, es az
ű annyat, es fuß Ægyptusba, f legy ott mig meg
mondom teneked. Mert az lefzen, hogy Herodes
fogia keresni el ueszteſre a gyermeket. ki fel keluen, ueue az gijer- II.
meket. es az ű annyat eiel esfel fele mene Ægyptusba, es ott uala He-
rodefnec halalaig: hogy be tellyfedneiec az mi meg uolt mondatuan
az urtul, a propheta altal monduan. Ægiptusbol hittam az enfi-
amat. Akcoron Herodes latuan, hogy meg chufoltatot uolna az Ma-
gufoktul, igen meg haraguec es el kűlduen meg œle mind az gyerme- III.
keket, kic ualanac Betlehembe es minden hatariba, ket efztendœfœktűl
fogua es alab, az idœfzerint, kirűl meg tudakozot uala az Magufo-
ktűl. Akcoron be telec az mi meg uala mondatuan Hieremias Hier: 3.
propheta altal. Szozat hallatec Ramaba, firas es foc ordetas Ra-
chel firattya az ű fiait, es nem akar uigafztaltatni mert ninchenec.

Semmit

Karatsonnap vtan valo harom szomoru Euangeliom.

Emmit nem ketelkedem benne, hogy uannac nemellyec, kic chodalkoznac raita, mi legyen annac oka, hogy az mi eleinc mindgyaraſt az ur ſzületeſe utan ualo harom innep napokon ſzomoru es ſiralmas euangeliomokat keſztenec oluaſni. Mert ſzent Iſtuan napian az iſten ſzolgainac öldöklesirül, es az öldöklöknec rettenetes büntetesirül, ſzent Ianos napian az kereſztnec uiſeleſerül, Ma vrunknac futaſarul, Herodeſnec kegyetlenſegerül, es az artatlanoknac meg öleſekrül adatic tanulſag mi elönkbe az ſzent Euangeliſtakbol. Vgy teczeneiec hogy iob uolt uolna mind ezeken az napokon abban az örömben foglalnunc magunkat, mellyet az angyal hirdete az Chriſtuſnac ſzületeſe koran.

De ha iol reia gondolſz, könnyen meg ertheted, hogy alkolmatos uolt oly euangeliomokat oluaſni ez napokon, kikben ſzomoru dolgoc uannac meg iratuan. Mertazaltal meg ielentetic mi nekünc, mi modon kellyen nekünkis az Chriſtuſsal ſzületnünc, es mint kellyen ez uilagon elniec azoknac, az kic ö uele örökce akarnac orſzagolni. Bizonyara ſzükſeg hogy minekutanna uionnan ſzulettünc az kereſztſegben, ſiriunc ez uilagon, hogy ez utan menyorſzagban uigadhaſſunc, Szükſeg hogy haboruſagot ſzenuedgyünc itt, ha ot nyugodni akarunc. Ezen az uton ment be Chriſtus az dichöſegbe, (ugymint ki mihelt ſzületec, ottan kergettetec Herodeſtul) Ezen köuete ſzent Iſtuan, köuete ſzent Peter, köuetec az apro ſzentec ütet. Szükſeg tahat hogy mies azon uton köueſsüc. Arra int minket ez mai ſzent euangeliomis. Kit harom reſzre oſztoc.

Elsö reszeben, az istennec atyai szereteti, es az öueirül ualo gonduiselese adatic elönkbe. Az Masodikban Christusnac Ægiptusba ualo futasat, es az harmadikban Herodesnec kegyetlenseget iria meg szent Mate.

Elsoe reszе.

IStennec angyala ielenec Iosephnec. Latode hogy igaz a szent Dauidnac mondasa, ki azt mondotta uolt Christus felöl, hogy az fel nött emberségben, ualameniuel kissebbe tette ütet az atya isten az angyaloknal. Az közönseges artatlan kis gyermekeknec közibe szamlaltatic, ü magara sem gondot nem uisel, sem szoll magaert, hanem az angyal szoll ü erette, es az ü szüleiuel uiseltet gondot reia az ü szent attya. De minekutanna elegge meg mutata az ü bizony emberseget, akcoron osztan dichöseggel es tisztesseggel kezde meg coronaztatni. Mert az ördögötis meg gyöze, az angyalokis szolgalanac ü neki, az isteni termeszetetis, choda teteliuel meg bizonyeta. Psal. 8. Mat. 4.

Ved eszedbe az isten mely nagy szörgalmatos gondot uisel az öueire, io ideien meg ielente Iosephnec azokat a dolgokat, mellyec kouetkezendöc ualanac, hogy a gyermeket meg oltalmazza, ueszedelemtül. Vgy örize meg Moiseſtis a uizbe ualo öleſtül, vgy szabadeta meg Isaakot, a meg aldoztataſtul, Iakobot Esaunac haragiatul: Iösephet battyainac dihös szandekoktul, es Pharaonac fogsagabol. Kiket miert hogy ualami ieles dolgokra es tisztekre ualasztot uala, nem akara hogy el ueszenec idö nap elöt. Exod. 2. Gen. 22. Gen. 28. Gen. 37. & 41.

Eluegezte uala isten regtül fogua az ü szent fia felöl,

felől, hogy eletenec harmicz harmadic eztendeic utan halalt ſzenuedne az kereſztſan, Herodes elől akaria uala uenni azt az időt, de nem lehete, mert iſten nem akara es nem engede. Igy uiſel minden üdőben az ű hiueire gondot, hogy noha nagy ueſzedelmekbe be engedi űket eſni, de ot el nem haggya, hanem ſzinten mikor az ueſzedelemnec nehezebe uolnanac, akcor
Exo. 14. ſzabadettya meg űket. Mellyet bizonyetta az Iſrael
1.Reg. 18. fiainac Ægiptuſbol, Dauidnac Saultul, Suſannanac az
Dan. 13. & 14. hamis uen emberektűl, Danielnec az oroſzlanyoknac
Actor. 12. barlangiabol, Peternec az Herodes tőmlőczeből ualo meg ſzabadulaſoc.

Fuſſel ugymond az angyal, Ægiptusba. Miert kerlec iſtennec angyala ? *Mert az lѐſzen, hogy kereſi Herodes az gyermeket el ueſztesre.* Mi okbol fogia azt miuelni? felti orſzagat. Halla az maguſoktul hogy ſzűletet uolna az Sidoc kirallya, azon fel hogy ki ueti űtet kiraly ſzekiből. Ah uriſten, ki bűneiert kelletic illyen kichin koraban az Chriſtuſnac budoſni, ű magaieerte, uagy ſzűleieert. Talam meltan mondhatta uolna it az kis
Ierem. 15. Ieſus, Iai en edes anyam miert ſzűltel engemet enni ſoc haboruſagra ? Sem ű maga uetkeiert, ſem ſzűlei gonoſsagaert nem ſzenuede ezt ez budoſaſt az mi urunc, mert ű artatlan, Ioſeph igaz, az Maria ſzűz: hanem
Chriſtus budoſaſanak oka. ugy teczec az őrőc iſtennec, hogy az ű fianac erőtlenſege altal epetteneie fel az emberi nemzetet.

Maſodic reſze.

FEl *kele Ioſeph, es ueue az gyermeket es az ű anyat ciel es el futa Ægiptuſba.* Annac peniglen hogy Ægiptuſba akarta

akarta inkab isten hogy futna az ű fia hogy sem mint Ægiptusba masuua Okat ezt mongya az Euangelista : *Hogy be telne-ièc az mi meg uolt mondatuan istentűl az prophéta altal: Ægiptusbol hittam az en fiamat.* Mert ha onnat akarta hini tahat oda kellet be menni.

Ægiptusba miert viteteté Christus.

Osee. 11.

De talam elő fognac itt allani a Sidoc, es kezdic mondani, hogy ű rűlloc szollotta ezt az isten nem idnezetőnkrűl. Bator ugy legyen, hogy a Sidokrul mondotta, mindazaltal tugyuc mi azt, hogy az mit à prophetac egy ualakirűl mondanac, az gyakorta masban telic be. Iacobrul monda az ű attya Isaac imezt. Legy ura az te atyadfiainac, es imadgyanac tegedet, az te atyadnac fiai: maga soha az ű benne be nem telec, (mert ű rettege inkab, es imada az ű battyat Esauot) hanem az Christusban, kit Iacob peldaz uala telec be.

Gen. 27.

Szinten azonkeppen az Oseasnac mondasais fő keppen az Christust nezi uala, es ű benne tellyesedec be. Sőt ha ualami affele tőrtentis az Israel fiaiban az chac peldaia annac, a mi Christusban uala tőrtenendő. Iacob patriarcha fiaiual es onokaiual egyetembe, az ehsegnec halala előt Ægiptusba mene be, es soc esztendőuel az utan onnet iűuenec ki az ű maradeki. Ez a pelda hogy be telneiec Christusis oda uitetec, es onnet tere uisza az ű hazaiaba.

Meg haragut uala isten regenten Ægiptusra, es rettenetes chapasokcal meg uerte uala de uiszontag mostan nagy io akaratot mutata hozzaia, hogy az ű fiat oda külde Herodesnec dihossege előt. Annac utannais peniglen szep draga aiandekiual latogata meg azt az orszagot. Mert aleg uolt ez főldnec kerekségebe

Ægyptusnak Christus oda futasa utan meltosaga.

oly

oly tartomany, kibe nagiob es tōb szent aitatos embe-
rec talaltattanac uolna mint Ægiptusba az Euangeli-
Tomo 2. omnac ki hirdetesenec utanna. Vgymond arany szaiu
homi.8. in szent Ianos, hogy ů ideiebe hasonlatos uolt Ægiptus
Matth. fol. az istennec paradichomiahoz. Ott lattad uolna ugy-
29. in quar mond hogy nem chac az uarasoc, de meg az pusztakis
to. tele uoltanac affele firfiakcal, es aszoniallatokcal, kic
ez uilagot meg utaluan, oly angyali eletet uiseltenec,
mintha emberre let angyaloc uoltac uolna, kic kozůl
neuen meg neuezi az remete szent Antalt.

Bizony ez mi hazankis regenten hasonlatos uolt minden aitatossagban, Ægiptusnac akcorbeli allapattyahoz, kit bizonyetnac az nagy soc kazdag egyhazac es clastromoc, de az nagy aitatossagbol, nagy aitatlansagra iuta igyůnc, az uionnan tamat soc eretnekssegeknec es teuelygeseknec miatta, es a mint hozza kesztůnc, azon felec hogy megint az Scitiai uad erkolchōt, es istentelenseget fogiuc uegre elō uenni: mert naprul napra mind tōb es nagyob uaksag arad el kōsztůnc.

Az Christusnac Sidosagbol Ægiptusba ualo futasa azt peldazza uala, hogy az Sidokat az ů hitetlensegekert hattra uetuen az pogan nemzetsegeket ualasztanaiá es hinaia isten az euangeliomi hitre. Mikeppen az utan szent Pal, es szent Barnabas meg mondac ba-
Act. 13. torsaggal ů nekiec. Tinektec kel uala elōszōr mondanunc az istennec igeiet, de mierthogy meltatlannac itelitec lenni ti magatoc az ōrōc eletre, eme az pogan nepekhez terůnc, mert azt parancholta nekůnc az ur. Az szokasa istennec, hogy az kic nem bōchůlic az ů szent igeiet, el ueszi azoktul, es ollyaknac adgya az kic

bōchůlni

bôchûlni fogiac. Mint am az ſidoknac mongya uala Chriſtus. El uetetic ti tûlletec az iſtennec orſzaga, es oly nemzetſegnec adatic a ki gyůmôlchet teremti. Lattyuc moſtanis hogy laſsan laſsan el kôltôzic az iſtennec igaz eſmereti mi kôzzûlûnc az mi bûneinkert, es az Indiabelieknec adatic kic ennec elôtte baluanyozo poganoc uoltanac, es uionan teruen az kereſztyen hitre minden ioba oly buzgoknac mondatnac, hogy ſzinten moſtan fordult elô û nalloc az apoſtoloknac ideie. Mat: 21.

Chac egy akarattyaualis meg oltalmazhatta uolna iſten az Chriſtuſt es Herodeſt pokolnac alſo fenekere uethette uolna, de nem akarta: hanem futaſsal kelletec û neki magat halaltul menteni, hogy mindenekbe haſonlatos lenne az atyafiakhoz, es hogy meg kis gyermec koraban el kezdenie az û tiſztit, ſzamkiueteſt ſzenueduen mi erettûnc hogy minket az ſzamkiuetesbôl kibe az bûnnec miatta eſtûnc uala, hazankba azaz, a bôdogſagnac helyere beuinne. Hebr: 2.

De kerlec uegyetec eſzetekbe az Ioſeph hitinec tôkelletes es alhatatos uoltat. Mikoron meg iſmerte uolna hogy terhes az û iegyeſe Maria, el akaria uala ûtet titkon hadni: angyal ielenec neki es meg tilta hogy azt ne miuellye, bizonſagot teuen rulla hogy ſzent lelec iſtentûl eſet uolna terehbe. Mat: 1.

Azt haluan Ioſeph, nem tudakozec raita mint lehetne, hogy a ſzûz firfiui mag nelkûl fogadhatna, hanem mindiaraſt meg hiue a mit az angyal monda û neki. Touabba ugyan azon angyal aztis mondotta uala, hogy az gyermeket melyet ſzûz Maria ſzûlne

I Ieſuſnac,

IESVS-NAK newezeti. Iesusnac, az az, szabadetonac kellene neuezni, miert hogy ů szabadetanáia meg az ů nepet a bűntůl: mostan mas felől azt paranchollya, hogy el fusson uelle Ioseph Herodes elöt: mind az altal meg sem kerdezkedic rula, hogy lehessen egyebeknec szabadetoia, ha magat sem szabadethattya külömben hanem meg kell futamni? Vegezetre sem az utnac mesze uoltat, sem szegenseget, sem egyeb akadekit nem hannya ueti, söt kesz mindenbe engedni az isten akarattyanac. Illyeten szokot lenni ahit azokban, az
Mar. 9. kikben ugyan ualoba uagyon. Minden tehetseges annac az ki hiszen.

Hebr. 6. Tannullyunc mies Iosephtul hitet, hogy az hitnec engedelmessegenec altala örökösi lehessünc az isten igeretinec. Töbet tulaidonechunk az isten igeienec hogy sem mint az emberi okossagnac, mert az mi okossagunc uac az isteni dolgokban. Az istennec igeie peniglen ollyatan mint az sötet helyen uilagoskodo szöuetnec. Nem azt paranchola mi nekünc az isten hogy okoskodgyunc, hanem hogy higyünc ha iduezülni akarunc.

Harmadic Resze.

AKkoron Herodes, latuan hogy meg chufoltatot uolna az magusoktul, igen meg haraguec. Arra kerte uala az Magusokat, hogy ha meg talallyac az uionan szűletet kiralt, meg ielenchec ů nekies, tettetuen hogy uis hozza akarna menni es imadni űtet, maga külömb

szandeka

ſzandeka uala annal, tudnia illic, hogy meg öllye es el ueſseſse. Eleit ùeue az iſten, mas uton külde haza az maguſokat, es nem hagya Herodeshez uiſza menni. Ez uala azert oka haragianac, hogy nem uihete ueghez az meg gondolt alnokſagot, Es azert nyluan kezde immar dihösködni.

El külde kegyetlen ſzolgait, es ualameni ket eſtendös, auagy annàlis aprob gyermekeket talala Betlehembe, es ot a környekbe, mind meg ölete ükket, aletuan, hogy igy ſem menekedneiec meg Ieſus a haláltul, hanem az töbi közöt üis meg öletneiec.

Mert az mely üdöbe ertette uala a Maguſoktul, hogy az Chillag altal ielentetet uolna nekiec az Meſsias ſzületeſe, annac ugymint ket eſztendeie mult uala el immar. Hogy peniglen annira halaſzta ezt az öldökleſt, oka ez uolt, hogy eleb hozza nem erkezec, mierthogy Romaba keſzerettetet uala menni, az chaſzart meg engeſztelni, ki ü reia meg haragut uala, es ſokaig mulatuan Romaba ekorban ioue onnet haza, es ugy dihösködec az gyermekec ellen. *Nicolaus ſuper Matthei 2. cap. Cornelius Ianzen: in concordia Euange: ibid.*

Ez len Herodeſnec imadſaga, kiuel imada ü Chriſtuſt, ez len aldozattya kiuel halat ada iſtennec rula, hogy el bochatta uolna az regen meg igertetet Meſsiaſt. Meg ielenec it az ü alnoc ſziuenec gondolattya, ki nylatkozec az ü el uegezet gonoſz akarattya.

Vallyon nincheneke moſtanis ez uilagon effele rokac

le rokac, kic noha igen mutattyac az Chriſtushoz es az ű Euangeliomiahoz ualo aitatoſsagokat, mind az altal ſzomnyuhozzac, es ha hozza fernenec, őrőmeſt kies ontanaiac az Chriſtus kiſdedinec artatlan uereket?

Tanuld meg Herodeſnec peldaiabol, mely nagy uakſagba es nyaualaba' forog az iſtentelen ember: munkalkodic, mindent miuel, es farad, hogy az ű ſzandekat, gondolattyat, ueghez uihefse', de chac heiaba. Herodes ſzantalan ſoc gyermeket ől meg egyert, es ſzinten azt nem őlheti meg az kit halalra keresſ. Nero, Domitianus, es az tőb kegyetlenec, nem mondhattya ſenki meg, meni kereſztyeneket uagatanac le, de az Chriſtus neuet, a mint űc akariac uala, el nem nyomhatac. Ez moſtani űdőbenis az eretnekec immar egynihany eſztendőtűl fogua minden modon azon uannac hogy az regi anyaſzentegyhazat el ronchac, es tellyeſseggel maguokat ſzakaſzac az igaz kereſztyenecknec, ſemmi nem kel abban. Nem főuenyen hanem az erős kűſziklan a Chriſtuſon eppettetet fel az anyaſzentegyhaz, ſem Zapor eső, ſem ſzel ueſz nem arthat ű neki, az pokolnac kapui ſem uehetnec hatalmat ű ellene.

Euſebius in Eccl: Hyſt: Nicephorus Antoninus D.Hierony:

Mat. 7. Mat. 16.

Touabba ued eſzedbe itt aztis, mire uiſzi az embert a tiſzteſseg keuanas. Herodes hogy el ne ueſzeſse orſzagat, meg igyekezic őlni az Meſsiaſt. Vgyan azon okbol őlette uala meg fiaitis Alxeandert, Ariſtoboluſt, es Antipatert, feleſeget Mariamnet, Veit, hugainac fereieket, ezektűlis mind az kirali meltoſagot felti uala.

Aztiria

Azt iria Macrobius, hogy mikor Auguſtus Chaſzar hallotta az ű tulaidon uerehez ualo kegyetlenſeget, azt mondotta uolna felőle, hogy inkab akarna Herodeſnec diſnaia lenni, hogy ſem mint fia. Moſtannis nem egyeb oka az ſoc uiſzauonyaſnac, emberec kőzőt ualo ueſzekedeſnec, hanem chac az tiſzteſeg keuanas

Illyeten uala Herodes. Szolgaies peniglen nem iamborbac ualanac ű nallanal, kiknec ha azt paranch____ uolna; hogy a ſzűletet Meſsiaſhoz aiandekal ymen enec nem őrőmeſt miueltec uolna, de holot azt parancholly a hogy dihőſkődgyenec az artatlanoc ellen, azt io keduel meg miuelec. Egyeb gonoſz ſzolgaknakis az ſzokaſoc, hogy ha az akinec űc ſzolgalnac ualami iot paranchol nekiec, nehezen miuelic meg, de ha ſemmirekellő dologba akar elni ſzolgalattyokcal, arra igen gyorſac: es ha kerded tűlőc miert miuelic azt á mi nem io, ottan keſzen uagyon nalloc mit felellyenec. (Nem tehetűnc azt mongyac) mi egyebet benne, ſzolgac uagyunc meg kel miuelnűnc ualamit paranchol mi nekűnc az mi urunc. Iol teſzitec iambor hiu ſzolgac, hogy ſzauat fogaggyatoc, Mert ſzent Palis azt parancholly a tinektec, hogy engedgyetec uratoknac. De ha az ti uratoc tinektec gonoſzt es ollyat ki iſten parancholattya ellen uagyon fog parancholni, ott azt kellene tinektec ſzent Peterrel felelnetec az ti uratoknac, hogy inkab kell iſtennec engedni hogy ſem mint embereknec, es ſem uratokert, ſem akarkiert egyebert nem illeneiec az iſtennec parancholattyat hatra uetnetec. Io ſzolgac ualanac az Saul ſzolgai, Ephe.6. Actu:5.

1.Reg.12. kiknec mikor azt paranchollya uala Saul hogy Achimeleket es az tőb iambor papokat meg őllyec, nem engedenec az ű parancholattyanac, Ioſzolga uala.
3.Reg.13. Abdiaſis Achab kiraly ſafara, ki reitegeti uala az iſten prophetait az ű aſzonya előt, az baluanyozo es gylkos Iezabel előt. Nem menti meg itelet napian a ſzolgakat az, hogy uroc hagyomaſabol miuelic a mit miuelnec. Mert azt mongya ſzent
Rom: 1. Pal, hogy meltoc halalra az kic bűnt miuelnec, ſőt nem chac a kic miuelic, hanem az kic egyet ertnekis ű uellec.

De kerdhetneie ualaki. Mint uagyon ez hogy a ſzuletet Chriſtus miat, kinec ſzűleteſekor bekeſeget hirdetenec az angyaloc, illyen nagy haboru tamada, es illyen nagy uerontas kőuetkezec? Nem illendő dolog uolt az, hogy az ki arra iőt ez uilagra hogy eletet bekeſeget, bodogſagot hozzon az őueinec, az miat enni ſoc artatlan gyermekec őletenec meg, es illyen nagy ſiraſt iaigataſt keſerűſeget ſzerzettenec ez ſzegeny ſzűlecknec. Hallade, az iſten azt akaria hogy az ű dichőſege es tiſzteſsege, uagy imigy uagy amugy ki teriedgyen az emberec kőzőt. Ahoz peniglen ű ſzent főlſege olly eſzkőzőket ualaſzt, mellyeket ert alkolmatoſoknac lenni: Ha kedig azonkőzbe azoc az eſzkőzőc ualamenire meg romolnac auagy meg fogyatkoznac, azzal ű nekic ſemmi hamiſsat nem teſsen ű ſzent felſege, mert ugyan arra ualoc, es ugy kell annac lenni, hogy abban a dologban ſzolgallyanac az iſten akarattyanac uagy romolnac el miatta uagy nem romolnac. Mikor en a pennaual iroc, nem lehet anelkűl,

nekűl, hanem kopton kopic a penna : Mikor a kapaual kapal az ember, azis laſsan laſsan, az gyakorta ualo kapalas miat el kopdogalic : de mit tehetűnc rulla, ugyan chac arra ualo a penna hogy irianac, es a kapa hogy kapallyanac uelle : az iraſsal a pennanac, es a kapalaſsal à kapanac hamiſsat nem teſzűnc ha ſzinte fogyatkoznakis miatta. Szinten azonkeppen mikoron az iſten el az ű teremtet allatiual, az ű ſzent neuenec dicheretire, es az ű tiſzteſsegenec ki teriesztesere, nem teſzen hamiſsat nekiec uelle, ha abbol ű nekiec fogyatkozaſoc kőuetkezikis : mert arra ualoc az teremtet allatoc, hogy az ű teremtőiőc magaſztaltaſsec dicherteſsec es tiſzteltesſec ű bennőc es ű altaloc.

Annac okaert, holot alkalmatos ezkőz leiendő uala az Meſsias ſzűleteſenec ki hirdeteſere, az gyermekec őldőkleſe, azzal akara elni az iſten. Mert bizony ualaki hallotta az ſoc ſzantalan gyermekeknec halalat, lehetetlen hogy nem ertekezet uolna raita, mi okbol őlette meg űket Herodes, es ottan meg montac neki az okat. Es ekeppen touab touab teriedet es ki herhet, hogy ſzűletet uolna az Meſsias.

Ezzel peniglen az gyermekeknec ſemmi hamiſsat nem tet : mertha Herodeſnec igyekezetit nezed, gonoſz uolt ugyan az ű gylkos chelekedeti, de ha az gyermekeknec halal ſzenuedeſeket, nem gonoſz uolt az ű nekiec, hanem inkab igen io es igen haſznos dolog. Sokcal tőb iot ten ű uellec Herodes meg őluen űket, hogy ſem mint ha elni hatta uolna. Meg

Az gyermeiſkek iob wolt holtok hog nem eltek.

 foſzta

foſzta a kegyetlen az artatlanokat ez uilagi idő ſzerint ualó eletűl, es be uiue az kichin Chriſtuſnac mennyei ſzent attya az őrőc eletbe. Előbe erő gyűmőlche teue űket az ű teremtőiőc, hogy iouendőre Sap. 4. tűiſſe es boitorianna ne ualtozzanac. El ragattatanac hogy az gonoſsag el ne ualtoztatnaia az ű elmeieket. Ki tuggya ha ez uilagon marattanac uolna, mellykbe michoda ember neuekedet uolna ? Hiendő dolog hogy az akcorbeli embereknec ſemmire kellő erkőlchőkbe őltőztenec uolna, es az iſtennec orſzagat ſoha nem uettec uolna : de moſt halalt ſzenueduen az Chriſtuſert, es az ű uerekbe meg kereſztelkeduen, az artatlan barany előt allanac menyorſzagban, es ſzűntelen dicheric az iſtent monduan.

Apo: 7. Dicheret az mi ſzeken űlő iſtenűnknec es az barannac. Nem ualhatâc it ez uilagon nyeluekcel az ű urokkat, mert meg nem adatot uala ű nekiec, hogy ſzolhattanac uolna, de uallac az ű uereknec kiontaſaual, es annakokaert moſtan az urnac ſzeki előt allanac azt mongya ſzent Iaros, es ſzolgalnac az iſtennec mind eiel nappal. Oluaſsuc Lazarrul hogy Abrahamnac kebelebe uitetec be az angyaloktul, ez uilagi nyaualyaianac es nyomoruſaganac utanna, de ketſegnelkűl ielen uoltanac Betlehembenis a ſzent angyaloc, mikoron ezec az artatlanoc őlettetnec uala, es nagy uigaſaggal uitec menyorſzagba, az ur iſtennec ſzene lataſara, az ű győzedmes lelkeket.

Az Aproſzentek werekkel walliak à Chriſtuſt.

Luc: 16.

Ioan, 12. Bizonyoſsa tet abban a miurunc, hogy ualaki ű erette el ueſzti eletet ez uilagon, az őrőc eletre

őrzi

őrzi meg az it ualo eluesztesfel. Io ueſztes az ki utan nagyob nyereſeg kőuetkezic annal a mit elueſzteſz. Ennec az nyereſegnec keuanſaga geriefzti uala ſzent Andraſnac ſziuet, ki mikoron kőzelgetne a kereſztfahoz, mellyen ű neki meg kel uala halni, nagy fel ſzoual igy kezde kialtani. O aldot kereſzt, kit en regtűl fogua keuantam nagy batorſaggal es őrőmmel megyec te reiad, fogàgy hozzad engemet annac tanetuanyat, az ki te raitad figget.

Vegezetre az Euangeliſta Ieremias propheta mondaſat hozza elő, ki ſoc eſztendőuel annac előtte meg mondotta uala hogy illyen gyermec őldőkles leiendo uala Betlehem taian, es az anyaknac nagy ſiraſoc es ordetaſoc az ű magzattyoknac halalan. Be telec ebben Ieremiaſnac mondaſa, higgyed tahat hogy az tőbies mind be tőlt ualamit az prophetac ſzollottanac az Meſsiaſnac el iőuetelirűl es iőueteli taian tőrtenendő dolgokrul. Nemis leſzen ſoha kűlőmben, ualamit az iſten meg mondot uagy mondatot, hanem mind be kel annac telni. Az eg es a főld el műlic, de az iſten igeiebe chac egy pont ſem mulic el, hanem minden ugy leſzen, a mint ű főlſege ielenti az ű ſzent igeiebe. *Hier: 13.* *Luc: 21.* *Mat: 5.*

Mikor peniglen az Euangeliſta Ieremias prophetaual bizonyet, peldat âd minden predicatornac, hogy ualamit tanet, ualamit predical, ualamit chelekeſzic, az mind a ſzent iraſnac io fondamentomabol ſzarmazzec. Mert ű magais a Chriſtus ſoc helyen az ű tudomanyat az ő tőruenből es a prophetakbol bizonyetotta, azonkeppen az Apoſtolokis. Valamit ember az ſzent iraſnac fondamentoman eppet, maradando az, es ſemminemű teuelyges auagy hamiſsag elnem ronthattya. *Az predicationak ſz Iras io fundamentoma.*

Rachelt emleti Ieremias, mintha ű firatnaia ezeket az artatlanokat, miert hogy Rachel Betlehem mellet temettetet uala. Te az Rachel firafan, az fzűleknec firafokat erched. Vgyanis gondolhattyuc mindnyaian, mely nagy keferűfegec lehetet, az anyaknac az ű magzattyoknac illyen nagy kegyetlen meg őletefeken. Oh fzegeny anyac, mint fzaggattac akcoron az ű haiokat az nagy keferufegnec miatta? Reitegettec magzattyokat az kegyetlenec előt, de az artatlan magzatoc az ű firafokcal elő mutattac magokat. Nem tuttanac halgatni mert nem tuttanac felni. Tufakottac á fzűlec az hoheroc ellen, uontac á gyermekeket a hoheroc az anyaknac ölökből, igyekeztec az anyac a hoheroc kezekből űket ki ragadni. Kialtot az anya az őldöklő kegyetlenre, mit miuelz gonofz ember, miert ualafztafz meg engemet az en gyermekemtűl? En nem regen fzűltem, es te immar á főldhőz chapod űtet. Mit uetett az artatlan? ha ualamit uetettem en uetettem, őly meg engemet, es tarch meg az en artatlan fiachkamat, auagy ha űtet meg ölőd, miert nem őlfz meg engemetis ű uelle? Effele ordetas, kialtas, es panafzolkodas ketfegnelkűl eleg lehetet akcoron Betlehembe. De nem chac akcoron, hanem minden időbe firattya Rachel, az az, az anyafzentegyhaz az ű fiait. Soc Herodes uagyon moftanis, ki az kifded fzegeny nyomorult kerefztyeneket uefzti, rontya es őleti. Herodes az Tőrőc Chafzar, bodoguriften ki nezheti, auagy chac gondolhattyais firas es kőnyu hullatas nelkűl ennec az kegyetlen Herodefnec nagy dihőfseget? Meni foc kerefztyen uert ontatki, meni foc iambort uitet naponkent őrőc rabfagra? Herodefec az teuelygő es

Az Aproszenteknek keserwes halalok.

Augustin.

Mastani Herodesek, ez szegen niomorgatok.

2.Tim:3.

teue-

teuelygeſre uezerlő eretnekekis, kic naponként mint az ragadozo farkaſoc, ragadozzac es ſzaggattyac az anyaſzentegyhaznac fiait. Rakua uala ennec elötte az mi hazanc iſten felő es aitatos iambor kereſztyenekkel: hol uannac moſt azoc? ninchenec, meg ölette Herodes, ki ſzakaſztottac az eretnekec az Chriſtuſnac aklabol, ugy annira hogy chac egy keueſen uagyunc kic az mi anyanknac az anyaſzentegyhaznac keblebe meg maraduan, igaz hittel tiſztellyüc es ſzolgallyuc az mi urunkat. Biſony melto ſiratalra, az iſten uaraſanac illyen igen nagy puſztulaſa. *Magiar orſzagi kewes köreztienek.*

Oh kegyes uriſten ebregy fel immar, ved elő az te regi mi hozzanc ualo io akaratodat es gonduiſeleſedet, ne feletkezzel el az te kichin ſeregedrűl, emeld fel az te kezedet az te ellenſegid ellen, ronch meg azoknac ereieket az kic tegedet nem eſmernec, hanem inkab egyebeketis az te eſmeretedrűl el uiſznec es te tűlled el ſzakaſztanac, azokat peniglen az kiket el nem ſzakaſzthatnac, kegyetlenűl haborgattyac es öldözic: Hogy mi az ſoc rendbeli Herodeſeknec dihöſſegetűl meg ſzabaduluan, bekeſegben dicherheſſűc te ſzent felſegedet az te ſzent fiaddal, es az ſzent lelec iſtennel egyetembe.

Amen.

Karachon

Karachon utan

ualo vasarnap.

Ez mai Euangeliomot szent Lukach

euangeliomianac i i. reszeben talalod meg.

I. AZ idoeben, chodalkoznac uala az ů attya es annya
azokon à dolgokon, mellyec mondatnac uala Iesus
II. feloel. Es meg alda ůket Simeon, smonda Maria-
nac az ů annyanac. Eme ez uettetet sokaknac rom-
lasokra, es fel tamadasokra Israelbe, es ielůl, kinec
ellene mondatic. Az te lelkedetis altal hattia a toer, hogy soc szi-
uekboel meg ielennyenec az gondolatoc. Es uala egy iœuendoe mon-
do Annaaszony Phanuel leanya, Asernec nemzetsegeboel Ez
idoes ember uala es elt valla az ů ferieuel het esztendeig szůzessege-
tůl fogua: es oezuegy uala nyolczuannegy esztendoetul fogua, Ki el
nem tauozic uala az templombol, boeitoelesekcel es koenyoergesekcel
szolgaluan istennec eiel nappal. Es ez ugyan azon oran oda iutuan
szol uala ů feloele mindeneknec az kic uarnac uala Israelnec ualtsa-
gat. Es minekutana el uegezenec mindent az Moysesnec toerue-
nye szerent, meg terenec Galileaba az ů uarasokba Nazaret-
III. be. Az gyermec peniglen neuekedic es uastagul uala,
tellyes leuen boelcheseggel, es az istennec ma-
lasztya uala ů benne.

Z mai ſzent Euangeliom, egy reſze annac az hiſtorianac, mely tǒrtenec ſzűz Marianac tiſztulaſa napian az Hieruſalemi templomba. Magaba foglallya peniglen Simeonnac es Annaaſzonnac az Chriſtus felől ualo bizonſag tetelet. Mert holot az atya iſtennec el uegezet akarattya ez uolt, hogy az ű ſzent fia, ki ez uilagra ſzűletet uala, eſmertetneiec es az ű eſmeretiben naponkent neuekednenec az emberec, ſzűkſeg len hogy legyenec ualakic, kic ű rulla bizonſagot tennenec, hogy immaran el iőt uolna az prophetaknac igeretec ſzerent. Annakokaert Gabriel Angyal menbűl kůldetec Nazaretbe Mariahoz, es az Meſsiaſnac fogantataſat bizonyeta: Minec utanna kedig ſzűletet uolna, az angyali ſeregec iarulanac á paſtorokhoz, es hirdetec az ű ſzűleteſet Azt haluan a paſtoroc el menenec Betlehembe, meg kereſec az uionnan ſzűletet gyermeket, es az mit lattac ſhallottac uala, űkis nem titkolac el, hanem mindeneknec beſzellec. Az utan Maguſoc iouenec Hieruſalembe nap kelet felől, azokis predicallac hogy ſzűletet uolna az Sidoknac kirallya. Vegezetre mikoron az Moyſes tőruenye ſzerent ſzűleteſenec negyuenedic napian Hieruſalembe fel uitetet uolna, ottis elő allata az ſzent lelec Simeont es Annat, kikcel az Chriſtuſnac nem chac ſzemelye felől hanem tiſztirűlis bizonſagot tetete, mikent ez mai euangeliomba meg iratot es minekűnc tuttunkra adatot.

Chriſtuſrol tett bizonſagok.

Mely euangeliomnac harom reſze uagyon.

ELſő az Ieſus ſzűleinec chodalkozaſarul.

Maſodic

Masodic az Simeonnac es Annanac bizonsag tetelerűl.

Harmadic az Christusnac bizony embersegerűl.

Elsőc resze.

Ioseph mint legien attia Christusnak

CHodalkoznac uala az ũ attya es annya etc. Iosephet hya it az Euangelista urunc attyanac, mierthogy az ũ annya neki iegyzettetet uala, es az isten űtet atta uala gond uiselőűl az gyermeknec es az ũ annyanac. Azon chodalkoznac uala peniglen Ioseph es Maria, az mit Simeon szol uala az gyermec felől, hogy istentűl adatot iduezető, az pogan nepeknec uilagossaga es az Israelnec dichősege uolna. Mely chodalkozas meg mutattya hogy noha az emberi okossag meg nem foghattya az istennec dolgait, de mind az altal nem kel azokat meg utalnunc auagy lehetetleneknec uelnűnc, hanem inkab hinnűnc es chodalnunc.

Luc. 1.

Nem erti uala az szűz Maria mint lehessen hogy ő szűz leuen mehebe fogadgyon, azert mongya chodalkozuan az angyalnac, hogy lehet ez, mert en ferfiat nem esmerec? de mihelt halla hogy szentleleknec chelekedetiből leszen, nem tudakozec többet rula, hanem ottan el hiue, es azert mondatec Ersebettűl bodognac. Higgyűc tahat mies, hogy semmi ninchen istennel lehetetlen, es a mit az ũ szent igeie előnkbe âd abban semmit ne ketelkedgyűnc. Eleg nekűnc azt ertenűnc, hogy az atya isten az ũ szent fiat mi erettűnc bochata ez uilagra, hogy mi közbe iaronc es szoszolonc lenne, es meg aldoztatneiec az mi bűneinkert. Eleg tudnunc hogy immaron meg szörzötte dolgun-

kat,

kac, el uegezte igyűnket,meg bekeltetet az ű ſzent at-tyaual, es az őrőc eletnec őrőkőſiue tőt bennűnket,es errűl tőbet nem kel ertekeznűnc, mint lehetet, hogy lehetet, hanem chac hinnűnc kel, hogy meg let, es ha-lat kel rulla adnunc.

Maſodic reſze.

ES meg alda ugymond ſzent Lukach, *őket Simeon*, az az, minden iot keuana es kere nekiec iſtentűl, ho-gy elteſse, neuellye meg tarcha es oltalmazza iſten a gyermeket, es aggyon minden io ſzerenchet az ű ſzű-leinec: Mikeppen az uen patriarkakis, ſzoktac uala al-dani az ű gyermekeket. Ha pap uolt peniglen az Si-meon, ugyan tiſzties mutatta ű neki hogy algya űket, mert az papoknac meg parancholta uala iſten azt, hő-gy algyac à kőſseget. *Regi ſzent aldomaſok. Gen:27. 48. 49. Num:6.*

Moſtis ſzokas az à kereſztyenec kőzőt, hogy Miſe utanis, az ſzentſegeknec ſzolgaltataſakoris, az egyhazi ſzolga meg algya az ielen ualo nepet. Es arra ualo bizonyos aldomaſokis uannac, kikcel meg aldatnac az gyermec ſzűles utan, az auataſkor az A-ſzonyallatoc. Senki ſe alecha hogy effele aldomaſoc haſzontalanoc uolnanac, mert mikor az iſten azt pa-ranchola hogy a papoc meg algyac à nepet,ottan meg ielente haſznatis annac az aldomaſnac.Segetſegűl hij-ac ugymond az enneuemet az Iſraelnec fiaira,es en meg aldom űket. Touabba,mikoron urunkis meg hagya az ű tanetuaninac, hogy minden hàzat meg algyanac az melybe be mennec ezt monduan. Bekeleg ez haznac. *Luc:10.* Vtanna uete mindgyaraſt aztis hogy az ű aldomaſoc

alhatna ellene. Hogy az ů alatta ualo nepeknec minden io ſzerencheiec es bodogſagoc fogna lenni. Az idöben, ugymond Ieremias, meg ſzabadul az Iuda, es az Iſrael batorſagban fog lakni: Megint: Ne fely ſzolgam Iakob, es ne rettegy Iſrael, mert eme en meg ſzabadetlac tegedet meſze földrul, es az te magodat fogſagodnac földeböl: es haza megyen az Iakob, meg nyukſzic, es nem leſzen az ki meg ieſze ůtet. Ier:23.30.

Amoſnalis imezt beſzelli az Meſsias. Az ůdö-ben, fel emelem Dauidnac ſatorat, ki le eſſet uala, es meg eppetem az ů falainac haſadekit, azokatis fel eppetem az mellyec el romlottac uala. Hogy azert ſenki ne uelneie azt, mintha mindenec az kic Iſraelnec teſt ſzerent ualo maradeki uolnanac, ugy ſzabadulnanac meg, hogy ez uilagonis bekeſegec lenne mindnyaioknac, az mas uilagonis örökce meg bodogulnanac, meg ielenti Simeon, hogy külömben uagyon az dolog. Am:9.

Eme ugymond, ez uettetet ſokaknac romlaſokra. Mint az beteges ſzaiat ſerti az kenyer, maga az egeſſegeſt gyönörkötteti: es mint az uilagoſsag art az chipas ſzemnec, noha kellemetes az egeſsegeſnec, ſzinten ugy beſzelli Simeon, hogy a Chriſtus nemellyeknec romlaſokra, es nemellyeknec fel tamadaſokra leſzen. Az kic meg nem botrankoznac az ů alazatoſſagaban es tudomanyat meg nem utallyac, hanem hiſznec übenne, azoknac ollyatan mint az ſzep egyenes es erös iſtap, kihez batorſaggal tamaſzkodhatnac.

De ualakic uagy az ů el uetet ſzemelyebe es orſzaganac nyomorult allapattyaba meg botrankozuan meg utallyac ůtet, mint az Sidoc es a Törököc: Vagyteſti ſzabadſagot, künyü eletet kereſnec ü benne, mint

ez moſtani eretnekec : Vagy eletekben , erkölchökben ellenkednec ű uelle , mint az keputaloc , ezeknec romlaſul uettetet : mert nem külömben mint egy kemenſeges küſziklaban meg ütköznec es el romolnac. Az az, a hiueknek iol, az hitetleneknec gonoſzul uagyon dolgoc à Chriſtus miat.

Rom: 9. Ide ualo az Szent Pal apoſtolnac mondaſais, ki
Eſa. 28.8. Eſaias prophetat magyarazuan imigyen ſzolla. Meg ütközenec a ſidoc az botrankozaſnac köuebe, mikeppen meg uagyon irua. Eme en uetec ſionba botrankozaſnac köuet, es minden az ki ű benne hiſzen , meg
1. Pet. 2. nem ſzegyenül. Azonkeppen beſzel ſzent Peteris monduan. Hogy ez a kű az hiueknec tiſzteſsegekre leſzen, az hitetleneknec akadeknac köue, es botrankozaſnac ſziklaia.

Es ugymond touabba Simeon , *uettetic oly ielűl, kinec ellene mondatic.* Az Chriſtuſrul ſzent Dauid imigy-
Pſal. 71, en prophetalt uala. Vralkodni fog tengertűl fogua tengerig, es a folyo uiztűl fogua az föld kerekſegenec hataraig. Imadgyac űtet minden kiralyoc , minden nemzetſegec ſzolgalnac ű neki. Ebből es egyeb effele igeretekből, az teſti ſidoc oly Meſsiaſt uarnac uala, ki minden nemzetſeget az ſidoknac töruenyere hozna, es oly igen el birna es meg enyhetene mindeneket, hogy ſenki meg chac motczanni ſem merne ű ellene.

Chriſtus ellene mondok. De külömbet ſzol Simeon. Vgymond hogy ſokan , ellene fognac ű neki mondani, mint egy czel , auagy fel tetetet iel , ollyan leſzen , kire tattyac az ellen mondoc ſzaiokat , es kihez löuődöznec az hitetlenec , teuölgöc , es gonoſz eletű emberec, az ű hitetlenſegekcel, te-

cel, teuölygeſekcel, es gonoſz eletekcel, imez regi propheciac ſzerent. Mint az nylnac ualo ezelt ugy vete, ielül ten fel engemet. Tren: 3. Iob: 16.

Bizonyara czel uala az mi Chriſtuſunc kihez löuöldözenec az karomlo phariſeuſoc, az Herodes ſzolgai, es a köſsegnekis nagyob reſze, mert nem ueuec ütet, Nem hiuenec ü benne, hanem in kab ellene ſzollanac es törekedenec. Nem akariuc azt mongyac, hogy ez kiralkodgyec mi raitunc. Ninchen nekünc kiralyunc, hanem chac Chaſzarunc uagyon. Meg eltében igy len dolga Chriſtuſnac. Holta es menbe meneteli utan oſzton halhacza mit mondanac ſzent Palnac mikoron ü az Chriſtusban ualo hitet predicallya. Ennec az uelekedeſnec tudgyuc hogy mindenüt ellene mondatic. Valamit azert az Meſsias birodalmanac nagy uoltarul ſzollottanac az prophetac, azt mind chac ugy erched, hogy ü az euangeliomnac altala gyüit maganac ez ſzeles uilagon anyaſzentegyhazat, kiben eſmertetic es tiſzteltetic, es azoknac az kic ütet eſmeric es dicheric minden lelki iot es öröc eletet ad. Mat: 11. Ioan: 7. Luc: 19. Ioan. 19. Actis: 28.

Vegezetre tereti beſzedet Simeon Mariahoz, es ezt mongya neki. *Az telelkedetis altal hattya eles tœr.* Szol iöuendö keppen az ſzüz Marianac köuetkezendö nagy keſerüſegirül, mellyeket az ü fiaert kel uala türni. Mint ha azt mondanaia. Oly nagy leſzen meg az te fiad ellen ualo dihösködes, ugy chelekednec ü uelle, hogy tenekedis fog iutni az ü nyomoruſagaba, hogy banatod es ſiraſod leſzen teneked ü raita.

Bizonyara meg koſtola es meg erze az ſzüz Maria ezt az eles tört, meg gyermec koraban Chriſtusnac,

Mat: 2. mikoron Aegiptusba kelletec ű uelle futni, es mikoron elteueſztette uala, es nagy banattal kereſuen, harmad napra talala meg űtet az doctoroc kőzet à templom-

Luc. 2. ba. De főkeppen akcor erze meg, hogy az magas kereſztfan lata, es az ű ſzőrnyű, halalanac nezőie len.

Az Chriſtuſnac annya peniglen, peldaia az anyaſzentegyhaznac: mert az anyaſzentegyhazis az Chriſtuſnac kereſzti alat al, es azt uiſeli, ſzenueduen az euangeliomi tudomanyert ez uilagon.

De kiualtkeppen ez a fegyuer altal hattya es meg ſebheti az egyhazi embereknec ſziueket, kiket gyakorta meg azokis ſzidalmazzac, ragalmazzac, az kic az anyaſzentegyhaznac fiainac mongyac lenni magokat. nagy faidalmat nemz az mi lelkűnkbe, mikor lattyuc hogy meg azókis boſzuuall ill tnec minket, az kic azon egy igeuel, azon egy ſzentſegekcel elnec mi uelűnc. Touabba holot lattyac az kiralyoknac, feiedelmeknec, tiſztartoknac, biraknac hamiſsagokat es kegyetlenſegeket, es az kőſsegnec iſtentelenſeget, kirűl őrőmeſt tennenc ha tehetnenc, őrőmeſt az io utra teretenőiőc űket ha lehetne, de nem lehet mert nem akariac, gondolode mely nagy banatunc uagyon azon minekűnc? Bizony nagy keſeruefen panaſzolkodunc rulla iſtennec monduan az pro-

Eſa: 53. phetaual. Vram nem hiſznec az mi beſzedűnknec. Mit mongyac arrul meni ſoc keſerűſeget es but ſzenuedűnc lelkűnkben, latuan hogy az ſoc teuelyges es eretnekſeg, nem chac meg nem ſzűnic, hanem inkab neuekedic es ſokaſodic ez uilagon? azert kialtunc az iſtenre ſiruan es ezt monduan. Vram, lam io magot ue-

tettel

tettèl uala te,az te mezödbe, honnet uagyon tahat az soc konkoly ? *Mat. 13.*

De miert bochat az isten ellen mondast, kereſztet,keſerüſeget az anyaſzent egyhazra ? *Hogy ſoc ſziuekbœl meg ielennyenec à gondolatoc.* Mèg a Christus bekeſegben uala, ſokan kouetic es dicheric uala ütet monduan. Aldot ki iöt urnac neueben, kiknec keputalaſa ki nyilatkozec az utan Pilatus elöt, holot imigyen kialtnac uala,emeld fel emèldfel,feſzech meg ütet Sokan uannac mostanis, kic azt mutattyac hogy az igaz anyaſzentegyhaznac eggyeſsegèbe igazan predicallo egyhazi embereket, ſzeretic es tiſztelic, de maga az ellen mondaſnac ideien üldözic auagy chac el hagyac üket. *Mat. 21.* *Luc. 23.*

Meg keſertettüc mies egynehanſzor immar nemellyekben ezt ez alhatatlanſagot. Ollyakis uannac kic baratkoznac uelünc, io akaratot mutatnac hozzanc addig, mig nem arthatnac, auagy nem mernec artani. De ha fordul a ſzerenche kereke, ha ualahogy alkolmatoſsagoc es modgyoc lehet benne, hogy minekünc arthaſsanac, ki teczic oſzton ollyankor mi uolt ſziuekbe, mert azon igyekeznec tellyes tehetſegekcel, hogy nem chac imigy amugy archanac minekünc, hanem ha lehet tellyeſseggel meg ronchanac, es ſemmiue tegyenec bennünket. Effele baratſagnakis erzettüc ualaha izit.

Megint oly alhatatlan emberekis talaltatnac, kic chac akarmi kichin ellen mondas tamadgyonis, azonnal annira meg rettennec, hogy meg ſem meric nytni ſzaiokat, nem hogy ualamit mernenec ſzollani az ü hiteknec uallaſa mellet az igaſsagnac ellenſegi ellen. Annakokaert kereſztet bochat az isten az anyaſzen-

 tegyhazra,

tegyhazra, hogy meg roſtaltaſsanac az hiuec, meg ie-lennyec minden embernec az ü gondolattya, es meg teſsèc kichoda ugyan ualoba az Chriſtuſnac hiue, es kichoda nem.

Es uala egy iœuendœ mondo Anna aſzon, &c.

Az aſzoni allatoc kõzzũlis bizonſagot tamaſzt az ũ ſzent fianac az atya iſten, hogy a ki mind az ferfiakert es mind aſzoniallatokert egy arant iõt uala ez uilagra, mind az ket felektũl egy arant dichõettesſèc. Magaſztallya peniglen ezt az aſzonyembert ſzent Lukach ſoc keppen, nemzetſegerũl, ſzũleirũl, uenſegerũl, hiuatallyarulis, mert ugymond hogy iõuendõ mondo uolt. Touabba ielenti ũ felõle, hogy harom rendbeli allapatba elt uolna. Szũzeſegbe, hazaſsagba, es õzuegyſegbe, es mindenikbe iol es iamborul.

Szyzeſeg tiztes. Szũzeſegerũl azt mongya, *hogy ſzuzeſegeiũl fogua elt ſerieuel het eſztendeig.* az az, ſzũz uolt mind addig, meg ferhez nem ment, hazaſsaganac elõtte ſzũzeſèget el nem ueſztette meg nem fõrtõztette magat. Io uolna ha ez moſtani emberec felõlis azt mondhatnoioc, es keuannam hogy oly gyakor uolna ez a ioſzag, az mely ritka. Nem chac az aſzoniallatokrul ſzolloc, hanem az ferfiakrolis, kic aleg tudgyac netalantan mi legyen a ſzũzeſeg. Mert ſokan uannac kic meg gyẽrmec korokban el kezdic az gonoſz eletet, es eleb el ueſztic ſzũzeſegeket, hogy ſem mint meg erthetneiec, mely draga dolog legyen az tiſztaſag, es mely nagy kar legyen annac el ueſzteſe. Az ſzũleknec uagyon ebben nagy uètkec, mert nem ugy neuelic magzattyokat amint kellene, nem igyekeznec raita, hogy ũ tũlõc meg tiltanaiac, es

naiac,es meg uonnaiac az bűnre ualo okokat, es alkolmatoſsagot.

Touabba Annanac hazaſsagarul imigyen ſzol az euangeliſta, *elt uala az ő ferieuel het eſztendeig.* Holot, ha iol ueſzed eſzedbe, menti űtet, hogy hazaſtarſa kiuűl máſt nem eſmert, hazas tarſanac ágyat meg nem ſzeplőſitette, oly tiſztan es igazan őrzőtte meg magat az hazaſsag tőreſtűl, hogy minden hazas embernec tűkőre lehet az ű hazaſsága. Nem tudom ha ezis a dicheret minden hazas embert illet ez moſtani időbe. En ſemmit ſenkihez nemtúdoc, de ſokacfelől ſokat halloc.

Legutolſzor aual aianlya űtet, *hogy nyolczuan negy eſztendeig elt uolna œzuegyſegeben*, az hazaſságnac het eſztendeig ualo győnyőrűſeget, hoſzu őzuegyſegnec aruaſagaual meg fizette uolna. Nem ſietet ferhez menni mint az mi időnkbeli őzuegyec, kic kőzőt ollyac uannac, hogy talam chac nyolczuan negy oraig ſem őzuegylenenec, ha ualahonnet ualami keduec ſzerent ualo ſzerenche talalnáia űket. Ha meg őzuegylenekis kedig, ſzemerem mondani minemű őzuegyſeget uiſelnec, 1.Timo. 5.
mert heuolkodoc, chachogoc, tiſztatalan eletűec, teſti győnyőrűſegnec kőuetői, hazrul hazra iarnac az ű gonoſz keuanſagoknac be tellyeſeteſere ualo alkolmatoſſagot kereſuen.

Itt egy az ui euangeliſtac kőzzűl igen munkalkodic benne, hogy az hazaſsagot egyenlőue tegye az ſzűzeſeghez, es az őzuegyſeghez, es ez harom rendbeli allapat kőzőt ſemmi kűlőmbſeget ne haggyon. Terrűl, fordul, ualtig kerengi a dolgot minden felől, es az ſoc beſzed kőzőt aztis beſzelli hogy egykſem keduesb iſten előt az maſiknal, es ſzinten oly kőnnyen ſzolgalhat

ember egykben iſtennec mint az maſikban. Vallyon ugye? ű azt mongya hogy ugy. Sőt mind addig tetouaz, hogy uegre azt meri uallani; hogy a ſzűzeſeg tellyeſseggel haſzontalan dolog. Senkiuel nem bizonettya ugyan a mit mond (mert ugyan ſem tudom kiuelbizonyethatna egyebbel, hanem ha Ouidiuſsal de arte amandi) de azert ugyan azt akaria hogy minden ember meg higgye beſzedet, es am higgye az ki hiheti, en nem hihetem.

1 Cor. 7. Mert ſzent Pal apoſtol kulombet beſzel annal, es az ſzűzeſeget nem haſzontalannac, hanem haſznos es io dolognac mongya lenni: nemis teſzi egyenlőue az ſzűzeſeghes es őzuegyſeghez az haſzaſsagot, hanem
1. Timo. 5. eleibe ueti mind a ſzűzeſeget es mind az őzuegyſeget az hazaſsagnac ugymint ki nyluan uallya hogy ualaki az ű leanyat fernec aggya, iol teſzi, de a ki nem aggya, annalis iobban chelekeſzic. Megint hogy az mely aſzonyallat ferietűl meg marad, ha akaria bator ferhez menyen, de mind az altal bodogb leſzen az ű tanacha ſzerent ha őzuegyen marad. Meniuel legyen peniglen iob a ſzűzeſeg es az őzuegyſeg az hazaſsagnal, azt ſem halgattya el: mert alkolmatoſban es kőnnyebben ſzolgalhat es kőnyőrőghet iſtennec az a kinec hazas tarſa ninchen. Nem ſzakad ketfele hanem tellyeſseggel iſtennec foglallya magat: Nem kereſi egyebnec hanem chac az ű uranac teremtoienec keduet: Nem tartoztattya meg az ű lelket az iſteni dolgoc felől ualo elmelkedeſtűl ez uilagi ſzorgalmatoſsag.

De uiſzontag az hazas embernec ketfele ualo gongya uagyon, iſtenere es hazas tarſara egyknekis.

kelke-

kel keduet kereſni es ſzolgalni, maſiknakis, es miert hogy nem ſzabad magaual, nem adhattya èppen es mindeneſtűl fogua magat, es nem ollyan ſzabadon ſzolgalhat iſtennec, mint a ſzűz es az őzuegy.

Nem az ſzep Venus iſten aſzony oſkolaiaba tanullyac am ezt, hanem az Chriſtuſnac euangeliomabol, azert nem ertic es nem tudgyac azoc, kic mindenkoron teſti ſzabadſagot kereſnec az iſtennec igeieben. Venus oly igen nem dichere az ſzűzeſeget, hogy ű lèn elſő, ki az aſzonnepeket Cyprus ſzigetibe arra taneta, hogy mindennel kőzőlneiec az ű teſteket: es abbol kőuetkezec ôſzton ugyan azon ſzigetben az nagy iſtentelen bolondſag, hogy egy leant ſem adnac uala addig fernec, myg nem teſteuel kereſkedneiec előſzőr, es anni penzt gyűtene fertelmeſsegeuel, az meni eleg uolna ű neki iegy ruhaiara. *Venus aſsonyoskolaia.* *Lact. lib. 1.* *Iuſt. lib. 18.*

De az mi iduőzetőnknec ſzent euangelioma nem chac hogy affele ondogſagra nem tanet minket, hanem meg az iambor es tiſzta hazas embereknekis ugymint egy engedelemből (kőnyőrűluen az ű erőtlenſegeken) es nem parancholat ſzerent mongya hogy egymaſsal ölgyűllyenec. Es noha nem uèt ſenkinec nyűgőt nyakaban, ſnem keſzeret ſenkit az ſzűzeſegre, de mindaz altal dicheri azokat az kic meg herèlic magokat az iſtennec orſzagaert: az az nem kőuetic hanem meg győzic az termeſzetnec keuanſagat, nem hazaſodnac meg, hanem ſzűzeſeget tartanac. Tahat ſzegyenűllyenec meg az ſzűzeſegnec alazoi, es fogiac be ſzaiokat, ne tegyec egyenlőie azokat az allapatokat, kiket az iſtennec igeie meg ualaſztot egymaſtul. *Euangeliomi ſzyzeſegk.* *1. Corin. 7.* *Mat. 19.*

Enis uallom azt, hogy az iſtenfelő hazas ember

higgye minden ember, kit auegre gondolt az ellenſeg, hogy effele hazukſaggal el ſzakaſza az embereket az iſtennec ſzolgalattyatul, es az igènec halgataſatul.

Touabba *bæ:tœl uala Anna* ugymond ſzent Lukach. Hat papiſta uolt, mertha chac emleties moſt ualaki az bűitöt,ottan papiſtanac neuezic űtet. Vgyanis az uolt ketſèg nelkűl,azon hitben èlt, az kiben èlűnc mi, kiket ez uilag moſtan papiſtaknac hiu. Io meg higgyed az bűitöles,es batorſaggal chelekedheted teis azt, az mirűl dichertetic ez ſzent aſzoni allat, 2. *Papiſta uolt Anna aſſon.*

Vegezetre eiel nappal imadkozic, eſedezic, es könyörög uala iſtennec Anna. Moſtan peniglen meuetic ſokan, mikor hallyac hogy az anyaſzentegyhaz ſzűntelen ualo imadkozaſra inti az ű fiait. 3.

Illyeten uala az Anna,ki Chriſtuſrul uallaſt es bizonſagot ten,hogy ű uolna az Meſsias, meg hihettyűc azert az ű beſzedet.

Harmadic reſze.

MIkorſzent Lukach azt mongya, *hogy az gyermec Ieſus neuekedic es uaſtagul uala*, bizonettya az ű bizony emberſeget. Mert az ember termeſzet ſzerent, mind teſteben apronkent öregbödic es uaſtagul, mind elmeieben. Es naprul napra mind teſti es mind lelki ereie gyarapodic ű neki.kirűl töbet ſzollune,az Viſzkereſzt nap utan ualo uaſarnapi Euangeliomnac magyarazattyaba. *IESVSNAC bizon emberſege.*

Moſtan ez a mi dolgunc, hogy mies mariaual es Ioſephel chodalkozzunc az iſtennec chelekedetirűl, es kiualtkeppen az ű mi hozzanc ualo nagy io uoltarul,

ſoha

ſoha ki ne eſsèc elmenkből, hogy az ű fiat mi erettűnc emberre teue Vegyűc Simeonnac es Annanac bizonſag tetelet, epűllyőn hitűnc az ű uallaſokbol: igyekezzűnc raita, hogy meg ne botrankozzunc az mi urunknac alazatoſsagaba, hanem inkab azoc kőzőt talaltaſsunc, kiknec a Chriſtus fel tamadaſokra uagyon, ertuen hogy azert uette fel az emberi termeſzetnec bizonſagat es fogyatkozaſit, hogy mi nekűnc hiu piſpekűnc es papi feiedelműnc lehelsen.

Kis karachon.

Az mi urunknac kœrnyul metelkedeſe napia.

Ez mai ſzent innepen oluaſſuc az urnac kœrnyűl metelkedeſerűl ualo hiſtoriat, Szent Lukach euangeliomianac ii. reſzeből.

Z idœben, Minekutanna be telenec az nyolcz napoc, hogy kœrnyűl meteleetneiec az gyermec, hiuattatec az ű neue Ieſuſnac, ki hiuattatot uala az angyaltul, minec elœtte anyanac mehében fogantatnéiec.

Az mi

Zmi urunc Iesus Christusnac Koernyůl metelkedeserůl ualo innepet, harom okbol szerzettec az mi eleinc. Elsö ez, hogy, az historiat tudgyuc az az meg erchůc, mit miuelt ez mai napon az Messias. Masodic hogy eszůnkbe tarchuc az istennec io tetemenyet, kit elönkbe âd az historia. Harmadic hogy aual az io tetemennyel iol ellyůnc, istennec tisztessegere, magunknac es felebaratunknac iduessegere.

Az historia chac ez, hogy szůletese utan nyolczad napon az Moysesnec töruenye szerent Christus környůl metelkedet, es Iesusnac neueztetet. Az io tetemeny kit az historia âd elönkbe imez hogy mi ertůnc miuelte a mit miuelt. Kiuel ugy fogunc iol elni, ha az historiabol hitůnket erösettyůc, es mikeppen az isten mi uelůnc soc iot tet, azonkeppen mies keszec leszůnc mindenkoron felebaratunkal iot tenni.

De hogy ezeket iobban es beuebben meg erchetec, ez mai predicatioban harom dologrul szolloc.

Elöször az környůl metelkedesnec regiszerzeserůl, Masodszor az Christusnac környůl metelkedeserůl.

Harmadszer az Iesusnac gyönyörůseges neuerůl.

Az elsœrul.

Az uristen mind eseti elöt, mind eseti utan az emberi nemzetnec, mind elötte smind alatta az ö töruennec, söt az Christus el iouetel utanis mindenkoron ket dolog atal szokta tanetani az embereket az ů akarattyara kinec egyket elmeicuel, masikat erzekensegeuel

Ket dolog altal tanetia Istenaz embert.

kensegeuel

kenſegeuel foghattya meg az ember, hogy a mit elmedben erteſz azt nemikeppen külſö erzekenſegeddelis erezzed. Igy akarta à kegyes atya azmi tudatlanſagunkat es uakſagunkat uilagoſetani, es ugymint kezen fogua uinni minket az mennyei dolgoknac ertelmere,

Az mi elmenknec az ü ſzent igeiet ueti eleibe, ki altal akarattyat nylatkoztattya mi nekünc. Erzekenſegünknec peniglen az lathatando ieleket, kic ugyan azon dolgokra tanetnac minket mint ſzinten az ige.

Geu: 2. Mikor az embert teremte, be uiuc ütet paradichomba, es azonnal az ige altal parancholatot ada neki, mely parancholat melle külſö iegyül uete az ionac es gonoſznac tudomanyanac faiat, melynec gyümölchet meg tilta ü tülle.

Gen: 3. Az eſet utan, igeretet ten az iöuendö Meſsias felöl, mely igeretet külſö ielekcel, az aldozatokcal

Gen: 4. mellyeket oluaſsuc hogy Abel es Cayn aſdoztanac, meg erößete.

Gen: 9. Az uiz özön utan fogada beſzeddel Noenac, hogy ſoha többe ez uilagot âruiz miat el nem ueſzti, es ugyan azon fogadaſahoz ieltis ada, az egen ualo

Gen: 17. ſzouaruanyt.

Abrahamnac oly magot igere, kiben meg aldatnanac minden nemzetſegec, mely igeretnec örökce ualo emlekezetire ſzerze az környül metelkedeſt.

Exo: 12. Moyſes altal igeri uala az Iſrael fiainac hogy Aegyptuſbol ki hozza üket, es azt az igeretet az huſueti barannac ieleuel pechetle meg.

Vege-

Vegezetre az ũ ſzent. fia altal öröc eletet iger minekünc, es effele gyönyörüſeges igeretet, az ui töruenbeli ſzep ſzentſegekcel, ugymint lathatando ielekcel nagy nemeſsen meg bizonyetá. Io: 3. Mat. 26. 28.

Es rouid beſzeddel az uriſten mindaha ualami ielt uet bizonſagul az ũ igeie melle, hogy nem chac elmenkel fogiuc meg, hanem erzekenſegünkelis meg tapaſztallyuc mi legyen az ũ mi hozzanc valo akarattya.

Ebböl immar meg teczic michoda iel let legyen az környül metelkedes. Mert minec utanna iſten azt fogatta uolna hogy Abrahamnac es az ũ maguanac io akaro iſtene lenne, es hogy az ũ maguaba aldatnanac meg minden nemzetſegec: Touabba keuanta uolna Abrahamtul, hogy hinne az ũ igeretinec, iarna ũ elöte es lenne tökelletes, az az, mindent hatra uetne ũ erette, hitböl io lelki eſmerettel es engedelmeſseggel ſzolgalna ũ neki, effele igereti es Abrahammal ualo frigye melle, ielül ſzerze az környül metelkedeſt, hogy Abrahamnac es az ũ maradekinac teſteken bizonſagul lattatneiec, es eſzekbe iuttatnaia ũ nekiec az ũ köſztöc es iſten közöt ualo ſzöuetſeget. Gen: 17.

Azert mongya iſten Abrahamnac, Ez az en frigyem auagy fogadaſom, kit meg kelletic tartanotoc környül meteltesſec minden ferfiu ti köztetec, es környül metellyetec az ti ſzemerem teſtetec böret, hogy az frigynec ieleül legyen en köſztem es ti köſztetec.

Tahat az környül metelkedes oly iel uala, kiben az iſten eröſsetette az ũ fogadaſat, kit töt uala az embereknec, megint az emberekis eroſsetic uala az

la az iſtenben es azů igeretiben ualo hiteket es bizodalmokat,

Oly ſzukſeges uala kedig ideieben, hogy ualaki az kőrnyűlmetelkedeſt felnem uette, aziſtennec fiai kőzze nem ſzamlaltatot. Mert azt mongya az ur Abrahamnac, valamely ferfiunac ſzemerem teſtenec bőri, kőrnyűl nem meteltetic, ki tőrletic az, az ů nepe kőzzűl, mert meg ſzegte azen frigyemet. De chac az Meſsias el iőuetelieg kellet tartani, es az utan nem
Gal: 5. chac hogy nem ſzukſeges, de ugyan haſzontalan es artalmaſis. Mert ſzent Pal igy ſzol, hogy ha kőrnyűl metelkettec ugymond, az Chriſtus tinektec ſemmit nem haſznal Miert? azert hogy azmeg igert aldot magnac iele uolt, es annac az igeretnec meg erőſsető pechete? tahat az igeret be teluen meg kellet ſzrőnni az ielnec, es ualaki immăr kőrnyűl metelkedic, nem
Mar: ult: hiſzi hogy el iőt, hanem megis uaria az Meſsiaſt. Valaki kedig azt nem hiſzi karhozic.

Lőlki kőrnyűl metelkedes. Mind azaltal uagyon mas kőrnyűl metelkedes, kire mies kőteleſec uagyunc, kit az iras nem kez altal ualo, hanem lelki kőrnyűl metelkedeſnec hiu. Arrul az iſtennec imillyen parancholattyat oluaſsuc, Kőr-
Ro: 2. nyűl metellyetec az ti ſziueteknec bőret, es tőbe meg
Col: 2. ne kemenyechetec az ti nyakatokat. Effele kőrnyűl metelkedeſsel ſzukſeg hogy kőrnyűl metellyűc mind
Deut: 10. belſő, ſmind kulſő taginkat.

Belſőt ugymint elmenket, ſziuűnket, akaratunkat.

Elmenket kőrnyűl kel metelnűnc minden teuelygeſnec hatraueteſeuel, es az iſtennec igaz iſmeretiuel. Sziuűnket, minden gonoſz keuanſagnac el hagyg alaſaual,

alafaual, akaratunkat iftenhez ualo terefsel. Kůlfőt, az az, fűleinket, fzemeinket, aiakinkat, es minden egeb tagainkat, erkőlchűnketis, hogy ezec tőbe ne fzolgallyanac az meg romlot termefzetnec, hanem engedgyenec az uionnan fzűletet leleknec.

Az Mafodikrul.

MIert ueue fel Chriftus az kőrnyűl metelkedeft? Leg főb oka ez, hogy az tőruen ala ueuen magat, minket az tőruennec terhetűl meg mentene. Kirűl fzent Pal imigyen ir az galata belieknec. Mikoron el ioue az űdőnec tellyes uolta, el kűlde iften az ů fiat, ki len afzoniallattul es az tőrueny ala uettetet, hogy azokat az kic az tőrueny alat ualanac meg ualtanaia. Mert ualaki az kőrnyűl metelkedeft fel uette, az egefz ő tőruennec alaia uetette magat, mint fzinten moft, hogy ualaki meg kerefztelkedic, az kerefztyenfegnec tellyes tőruenyere reia kotelezi magat. — *Chriftus kőrniel metelkedefenek oka.* *Gal: 4.*

Mikoron azert az mi urunc kőrnyűlmetelkedet ugyan akcor kőtelezte magat az ő tőruennec eppen ualo meg tartafara, es meg tartuan minket meg fzabadetot tűle, ugy hogy immar mi, ha fzent Palnac hifzűnc, nem uagyunc a tőrueny alat, hanem az iftennec kegyelme es malafztya alat. Azert inti uala az Galatabelieket ugyan azon fzent Pal, hogy ne hinnenec az hamis apoftoloknac, kic azt predicallyac uala, hogy az kerefztyenekis kőtelefec uolnanac az ő tőruennec tartafara, hanem maradnanac meg az fzabadfagban, ki- — *Rom: 6.* *Gal: 5.*

 uel az

nel az Christus üket meg szabadetotta uolna, es neuetneiec uionnan az rabsagnac igaia ala magokat.

Igen szükseges dolog ezt ertenünc hogy szabadosoc uagyunc az ô töruentül, chac hogy iol erchüc, es ualahogy az lelki szabadsagot testi szabadsagra ne fordechuc. Mint azoc chelekednec, kic haluan hogy az ô töruennec igaia el uetetet uolna nyakunkrul, azt alettyac hogy immar semminemü az ô töruenbe parancholtatot io chelekedetekre nem uolnanc kotelesec. Tanullyuc meg azert mi modon szabedetot legyen meg urunc minket az ô töruennec tartasatul.

Gal: 5. 1.Pet: 1.

Közönseggel az ô töruen harom reszre osztatic. Egy resze magaba foglallya az ceremoniakat, es külso szertartasokat. A massic az igassagnac töruen szerent ualo kiszolgaltatasat: Harmadic a tiz parancholatot. Az elsötül tellyesseggel meg szabadultunc az Christus altal, ugy hogy sem az kornyül metelkedesre, sem az aldozatokra, sem ualami egyeb ceremoniaiara nem uagyunc kötelesec az ô töruennec. Nem ugy hogy az anyaszentegyhazban immar semmi ceremonia, semmi isteni szolgalat, semmi szertartas ne legyen, mert minden dolgoknac rend szerent kel lenni mi koszttünc, mikent hogy szent Palis soc dolgokat es külsö szertartasokat szerzе a keresztyenec közöt, hanem hogy az sidoknac szertartasi, kit Moyses hagyot uala ü nekiec, minekünc nem kellenec, es mi azokcal nem tartozunc elni.

1.Cor: 11. 14.

Az masodic resztülis meg szabadetot minket iduezetönc az ô töruennec, az az, a minemü töruenyeket az külso igassagnac ki szolgaltatasarul rendelt uala Moyses a sidoc közöt, azokra mi nem uagyunc

kõtelefec. Tudnia illic, Meg volt irua az ô toruenbe az tizenket nemzetfeg közöt, mint kellet meg ofztatni; Nu: 26.
es mint ofztatotis meg az igeretnec földe: Mint kellet büntetni az gylkofokat, paraznakat, lopokat, es Exo: 21.
egyeb fele gonofz embereket. Az föld gyümölchenec be takarafanac modgyarulis rendelefec uoltanac; 22. 23. Leu: 23.
Rõuid befzeddel a biraknac irot tõruenyec uolt, kihez kepeft kellet ũ nekiec az Ifrael fiai közöt, iteletet tenniec, es igazgatni tõrueny fzerent ualo eletre az kõfseget. Aual fem tartozunc mi, hogy affele tõrtuenhez fzabiuc magunkat, hanem minden nemzetfegec fzerezhetnec es ualafzthatnac magoknac bizonyos tõruenyeket, es modot fzabhadnac ũnkõfztõc az igafsagnac ki fzolgaltatafaban, (chac hogy a tiz parancholatnac ellene ne legyen az ũ tõruenyec) mikeppen lattyukis hogy minden orfzagnac, fõt chac nem minden uarafnac uagyon ualami bizonyos es kiualtkeppen ualo tõruenye. Mert fzent Pal apoftolis helyen hagya az Romabeli tõruenyeket: Sõt mikoron Ro: 13.
Feftus elõt uadoltatneiec az fidoktul, es Feftus keduef-Act: 25.
keduen az fidoknac kezekbe akaria uala ũtet adni, az Romai Chafzarra uene igyet, es az Romai tõruenyec fzerent akara iteltetni.

Vegezetre, az ô tõruennec harmadic refzetũl az az, à tiz parancholattulis nemikeppen meg fzabadetot minket az Iefus. Kit hogy iol meg erthefs, meg kel tanulnod, hogy ket dolog uagyõn à tiz parancholatban. Elfõ az, a mit keuan auagy tilt mitũlũnc az iften, mafodic az atoc, kiuel atkozza azokat, ualakic meg nem tartyac à parancholatokat.

Keuannya mi túlúnc summa szerent ú szent fölsegé, hogy útet mindeneknec fölötte, es felebaratinkat ú erette szeresséc ugymint mi magunkat, Tilt mindent ualami az istenhez es felebaratinkhoz ualo szeretettel ellenkedic. Ezektúl meg nem szabadetot minket az mi urunc, hanem noha ú ualami parancholúa uagyon á tiz parancholatban, azt minden fogyatkozas nelkúl be töltette, es ualami tiltua uagyon azt mindenestúl fogua el tauosztatta, de mind azaltal mi túlúnkis azt keuannya hogy mies engedgyúnc az isten parancholatinac es meg tarchuc az ú akarattyat, kit meg ielentet nekúnc a tizparancholatba, ha iduözölni akarunc.

Halhacza mit mond magarul á Christus. Nem Mat. 5. jöttem meg oldani auagy meg szegni, hanem be tölteni Mat. 19. á töruent. Tenekedis mit besze l. Ha be akarsz menni az eletbe, tarch meg a parancholatokat.

Az atoc imez, hogy atkozza, az az, öröc karhozatra kötelezi isten mind azokat, ualakic meg nem Deut. 27. tartyac á tiz parancholatot. Mert imigyen szol Moyses altal. Atkozot legyen minden, ualaki meg nem marad ennec e töruennec minden igeibe. Ettúl az atoktul meg szabadultunc az mi nemes meg ualtonc altal. Vgyhogy ha ualamikor az emberi gyarlosagnac miatta ki tantorodunc, az isten parancholatinac utarul, nem azonnal köuetkezic mi reianc az atoknac sulyos terhe az öröc karhozat, hanem oruossagúnc uagyon mi nekúnc az bún ellen, mert a Christusra nezuen, chac penitenciat tarchúnc, meg bochattatnac búneinc, meg szabadulunca karhozattul, es be uitetúnc az öröc eletre.

Arrul mongya uala ſzent Pal apoſtol, hogy a Chriſtus meg ualtot minket a tõruennec atkatul, mi erettũnc atokca leuen. Ez azert fõ oka az Chriſtus kõrnyũl metelkedeſenec, hogy az tõruentũl minket meg ſzabadeta, az tõruent ũ maga be tõltuen. Gal: 3.

Touabba, az kõrnyũl metelkedes az ô tõruenbe ollyatan uala mint egy belleg, ki meg ualaſztya es ki iegyezi uala az Abrahamnac maradekit a tõb nemzetſegec kõzzũl. Chriſtuſnac peniglen Abraham nemzetebõl kel uala ſzũletni, annakokaert fel ueue urunc az kõrnyũl metelkedeſt, hogy meg bizonyulna hogy ũ uolna az Abrahamnac igertetet aldot mag, kiben meg kel uala aldatni minden nemzetſegeknec. Az kõrnyũl metelkedeſnek iegzeti.

Vtolſzor, noha iduõzetõnc ſemmiuel nem tartozic uala a tõruennec, de megis fizetni akara neki, es mint egy bũnõs ember tõrueny ala uete magat, hogy meg ne botrankoztatna a ſidokat, kic netalantan azt fogtac uolna gondolni ũ felõle, ha kõrnyũl nem metelkezet uolna, hogy az iſten toruenyenec meg utaloia, es annacokaert meltan uettetneiec ũ tũlõc hatra.

Alazatoſsagnac peldaiatis ada kedig minekũnc, hogy meg alazuan magunkat, meg aztis meg miuellyũc az miuel nem tartoznanc inkab, hogy ſem mint ualakit meg botrankoztaſsunc. De eleg legyen ez, az predicationac, ket reſzerũl, kezgyũnc hozza immar az harmadic reſzehezis.

De miert akara az iſten az ű emberre let fiat Ieſuſnac neueztetni? Termeſzetiert es tiſztiert. Termeſzetiert mondam, mert noha ugymint ember környűl meteltetic, de azert ugyan bizony iſten. Az Ieſus annit teſzen mint iduozető auagy ſzabadető. Az iduezetes es ſzabadetas peniglen, chac iſtentűl lehet. Szent Dauid mondaſakent, Az ure á ſzabadetas, es heiaba ualo az embernec ſzabadetaſa. Touabba tiſztiert, mert az uolt ű neki tiſzti, hogy meg ſzabadecha az ű nepet a bűntűl. Azert mongya uala ű magais, hogy arra iőt e uilagra az embernec fia, hogy meg kereſse es meg ſzabadecha azt, az mi el ueſzet uala, az el teuelyedet es karhozatra köteleztetet emberi nemzetet.

IESVSNAK neuezeti es magiaraʒatia.

Pſal: 3. 59.

Mat: 1.

Ezt az Ieſusnac neuet negyſzer talalom az euangeliomba hogy neueztec az angyaloc, mely negy neuezeſbe meg ielentettec mit kel minekűnc uarnunc az atyaiſtentűl, az mi iduezetőnknec ſzent neue altal.

Előſzőr, neueze Gabriel monduan az tiſztaſagos ſzűznec. Ne fely Maria, mert keduebe uagy te az urnac, Eme fogadcz mehedben es ſzűlz fiat, es Ieſuſnac hiuod az ű neuet. Holot elonkben adatic mi nekűnc, hogy ualaki az iſtennec keduebe akar lenni, az Ieſus neue altal lehet keduebe. Azert mongya urunc hogy á ſzent lelketis kiben minket maganac iegyzet, es a ki minket meg ſzentel es keduesse teſzen, az ű neuebe kűldi mi hozzanc az atya.

Luc: 1.

Ephe. 4.

Az uigaſztalo ſzent lelec ugymond, kit el kűld atyam az en neuembe, meg tanet titeket mindenekre.

Ioan: 14.

Masodſzor, Ioſephnec neueze az angyal ezt è
Mat. 1. neuet, igy ſzoluan ů neki. Fiat ſzůl teneked à Maria
kit te Ieſusnac neuez mert ů ſzabadettya meg bůneitůl,
az ů nepet. Mely mondasban, meg bizonyettatic hogy
nem kůlõmben, hanem ez neu altal adatic iſtentůl mi-
nekůnc bůneinknec bochanattya. Kirůl ſzent Ianos
1. Io: 2. imigyen ſzolla. Azt irõm fiachkaim tinektec, hogy az
ů neueiert bochattatnac meg tinektec az ti buneitec.
Acto: 10. Azonkeppen ſzent Peteris. Errůl minden prophetac
bizonſagot teſznec hogy bůnõknec bochanattyat ueſ-
zic az ů neueben mindenec ualakic hiſznec ů benne.
Ioan. 16. ů magais peniglen Chriſtus bizonyoſsa teſzen minket
benne, hogy ualamit kerendůnc az atya iſtentul ů ne-
uèbe, minden meg adatic minekůnc. Sõt mèg az règi
prophetakis mikoron bůnõknec bochanattyat kèrtec,
erre ez nèure uetettèc az ů ſzemeket. Mint am Dauid
Psal: 24. ki igy kõnyõrõg uala iſtennec. Az te neuedert uriſten
Ier: 14. lègy kegyelmes az en bůnõmnec, mert igen ſoc: Iere-
mias azonkeppen. Ha az mi alnakſaginc ellenůnc ta-
madnac, vram tegy iot mi uelůnc az te neuedert.

Harmadſzor Chriſtuſnac gyõzedelme es fel ta-
madaſa utan, neueztetec az angyaloktul a Ieſusnac ne-
ue, mikor azt mõndac az aſzoniallatoknac. Az meg
Mar. 16. feſzůlt nazaretbeli Ieſuſt kereſitec, ninchen itt, fel ta-
madot: Holot meg tanetottac minket rea, hogy minden
teſti, es lelki ellenſeginc ellen, az Ieſusnac neueben
adatic minekůnc gyõzedelem, mert gyõzedelmet uõt
uala Chriſtuſis immar akcoron az halálon, az õrdõgõn,
es à karhozaton: kirůl latode mit beſzellenec az apo-
Luc: 10. ſtoloc. Vram az te neuedben, meg az õrdõgõkis en-
gednec mi nekůnc. Nyluan uallyac hogy az mi urunc
neueben

neuèben hatalmasoc es gyôzedelmesec uoltanac az
ôrdôgôc ellen. Dauidis az isten nepe boszontoiaj reg. 17.
nac Goliatnac hallode mit szol. Te en reiam kardal,
kopiaual es paissal iůsz, de en te ellened az urnac ne-
uebe megyec. Megint masut. Az te neuedbe meg Ps: 43.
utallyuc az mi ellenůnc fel tamadokat. Szent Pal ke-
dig, ki arra ualasztatot uala hogy uiselnèie az Iesusnac Act: 9.
neuèt à pogan nèpec kôzôt, oly bàtor uolt ehez è
neůhez ualo biztaba hôgy nem chac fogsagot, de ha- Act: 21.
laltis kesz uala szenuedni mellette.

Negyedszer mènbe menetelikor neuezèc à Iesust Act: 1.
az angyaloc monduan. Ez à Iesus ki most fel mene,
igy fog meg iůni, à mint làtàtoc ůtet az egbe fel men-
ni. Honnèt meg tanulhattyuc hogy az menyorszag-
nac bodogsàgatis az Iesus altal kel minekůnc uar- Mich: 2.
nunc az atya istentůl. Mert nem chac ů magaert
ment oda, hanem mi ertůnkis, hogy utat nisson nekůnc
az ôrôc èletre. Arrul mongya uala szent Ianosnal.
Ha el menendec, es helt keszetendec tinektec, megint Io: 14.
meg iôuôc, es hozzam uesszlec titeket, hogy à hol en
uagyoc, ties ot legyetec. Erti uala szent Istuanis
ezt, es annacokaert halàlànac oraian, az Iesusnac
kônyôrôg uala hogy hozza uenneie az ů lelket. Act. 7.

Ertede immar keresztyen meni soc fele io adatic
minekůnc az Iesusnac neueben. Nem hiaba int ta-
hat minket szent Pal, hogy mindent ualamit chelekes-
zůnc, az mi urunc Iesus Christusnac neuèbe cheleked- Col. 3.
gyůc. Mert ugyan sem adatot mas neu eg alat kiben Act. 4.
kellyen mi nekůnc iduezůlnůnc, hanem chac az Iesus-
nac neuebe : ki fôlůl halad minden neuet, mert mind Ph. 2.
mennyeieknec, mind fôldieknec, mind pokolbeliek-

nec terdec meg haiol, haluân ezt az dragalatos szent ne-
uet. De ki gyôznieie ennec à neunec hasznalatos uoltat
Mat: 13. elegge meg mondani? Ez â draga gyongy a kit kel min-
Luc: 19. dennec ualaki az isten giraiaual kereskedic meg keresni
es meg nyerni. Ez à mennyei draga kench, mellyet sem â
Mat: 6. rosda meg nem emeszt, sem az moly meg nem eszic, sem
az lopoc el nem lopnac. Ki ert nem chac ez uilagi ioszá-
Mat: 13. Luc: 14. gunkat kel hatra uetnunc, hanē meg mi magunkatis szűk
1. Tim: 2. seg mėg utalnunc. Mindennec kőz, mindennec hasznos
Ioel: 2. es iduősseges neu, mert a Iesus mindeneket keuan az
Act: 1. igassagnac esmeretire hozni, es iduôzeteni: es ualaki
Ro: 10. ezt â neuet segetsegűl hya, ketsegnekűl iduôzűl.

Az ui esztendœruel

úalo Predicatio.

Vy eztendő beli szokasok. EZ mai napon kezgyűc eloel az esztendoet, es azert hyuc ui esztendőnec ezt e napot. Szokas peniglen az keresztyenec kőzőtt, hogy ui esztendőben nagy szeretettel kőszőnnec, es aiandekot osztogatnac egymasnac, kőuetuē az atya istennec peldaiat, ki ez napokban az ű szent angyaliual kőszőntete, es bekeseget
Colo: 2. hirdettete mi nekűnc, es az ű szent fiat, kiben be uannac az ű bőlchesegenec es tudomanyanac kenchei rekesztetuen menyorszagbol ide ez uilagra kűlde, az mi iduessegűnkre, es ű uele mindeneket nekűnc ada aiande-
Ro: 8. kő. Bizony io szokas kőuetni az mi vrunknac io uoltat, es ugi tartani egymashoz magunkat, a mint ű szent felsege tartotta magat mi hozzanc. Enis azert egy leuē az istennec fiai kőzzűl, uallom hogy kőteles uagyoc ennec è szo-

ẽ szokasnac meg tartasara, es annacokaert, nẽ chac kőszőntlec, hanẽ megis aiandekozlac titeket ebbẽ ez predicatioban. Kőszőnni iobban es szebben nem tudoc annal, mint regtűl fogua szoktanac az mi eleinc ma kőszőnni felebarattyoknac. EGESSEGEL, ES IDVESSEGGEL, IO SZERENCHEVEL, MVLASSATOC ATYAMFIAI AZ VI ESZTENDOET, TOEB IOVAL, KEVESEB BVENNEL. Vgyanis hog lehetne nemesb kőszőnes mint ez, kibẽ mind testi, mind lelki, es mind ez uilagi ionac beusègèt, es minden gonosznac el tauoztatàsat keuanõ ti nektec? Az egesseg testűnket illeti, az iduősseg lelkűnket, az io szerenche ez uilagi ioszagunknac szaporodasat. A tõb io, az istennec minden aiandekinac soc uoltat, az keuesb bűn, â bűnnec es â bűnbõl kõuetkezendõ idõ szerent es õrõkce ualo minden gonosznac, ueszelynec, nyaualyanac el tauosztatasat iegyzi. *Vi eztendõi reghi kõszõnet.*

De nem szűkseg igen soc beszeddel magyaraznunc ezt à kõszõnetet, ugymint mellyet chac az nẽ ert, az kiben semmi ertelẽ ninchen: Hanẽ azon tudakozzunc, hogy lehessen az, hogy az ui esztendõbe mindẽ io tõrtennyec mi nekűnc, es mindẽ gonosz tauol legyen tűlűnc. Ez el mult esztendõ eleg haboru es szerenchetlen len, keuannyuc mindnaian hogy ez ui esztendõ bekesegesb es szerenchesb legyẽ annal, mit kel miuelnűnc hogy az lehessen? Meg mongya azt nekűnc Moises. Ha halgattyatoc az ti uratoknac isteneteknec szauat, hogy meg chelekedgyetec, es meg õrizzetec az ű parancholatit, aldottac lesztec mind â varasba, es mind â mezõn. Imhol az Iudiciom, auagy â practica, kibõl meg tanulhatod mit kellyen teneked miuelned, ha azt akarod hogy io szerenched tõrtennyec az ui esztendobe. *Vy eztendõbeli minden io miczt tõrtemiek.* *Deut: 38.*

Nem choda ha az tauali esztendõ nem keduunc

szerent

ſzerent uolt, mert mies nem kedue ſzerent iartunc az iſtennec: Valamit ſzenuettűnc meltan ſzenuettűc az mi ſoc bűneinkert, Sőt hala iſtennec, hogy ſokcal gonoſzban nem lett dolgunc, mert ha az ű ſzent irgal-
Tren. 4. maſsaga nem otalmazot uolna minket, bizony meg kellet uolna emeſztetnűnc tellyeſseggel.

Annacokaert, uegyűc el ő az iſtennec parancholatinac Iudiciomiat, tekenchűnc bele laſsuc meg abban mit keuan mi tűllűnc az mi urunc, tarchuc ahoz magunkat, kit ha meg miuelűnc, ű ſzent felſegeis meg tekenti ugyan azon iudiciomba, es meg emlekezic rulla, hogy aldomaſt igert minekűnc mind hazunknal ſmind mezőnkbe, es bizony meg adgya.

Ephe.4. Viullyunc meg az ui eſztendőbe, ueſsűc le rul-
Coloſ. 3. lunc az regi embert, őltőzzűnc ui emberbe. Menekedgyűnc meg a bűntűl, kezgyűnc io eletet. A ki eddig reſzeges uolt, legyen iozan, a ki lopot, ez utan ne lopion; Valaki fertelmes eletű uolt, immar uiſellyen tiſzta eletet, es a ki karomlo, haggya el a karomlaſt, ha ezt miuellyűc, mindent meg ad minekűnc az mi iſtenűnc, ualamit egymaſnac keuanunc ez ui eſztendei kőzőnetűnkbe es iduezletűnkbe.

Aiandekotis igerec tinektec, meg adom a mit
1. Cor. 7. igertem. De nem ez uilagi kazdagſagbol es el mulando ioſzagbol adom a mit adoc, henem az mi urunc
2. Cor. 2. Ieſus Chriſtuſnac ſzent igeienec kencheből, kiben az ű meg bőchűlhetetlen nagy kazdagſagi ielentetnec az hiueknec, eſ mi hozzanc ualo nagy io uolta irgalmaſſaga mutattatic.

Es mierthogy az anyaſzentegyhazba, kilőmb kilőmb rendbeli emberec uannac, Mindenneknec az ... ű rendec

ů rendec ſzerent valo aiandekot igyekezem eſzto-
gazni.

Szent Pal elſő helt ȧd az kereſztyenec kőzőt az egyhazi rendnec, mert præpoſituſoknac az az, egyebec eleibe helyheztetteknec neuezi ůket, azert enis ů raitoc kezdem el, es ů nekiec adom meg leg előſzőr az ui eſztendő aiandekat. De mi leſzen az ¿ Tiſzteſseg: tiſzteſseget adoc aiandekon az egyhazi vraimnac. Mert noha dichőſeget es tiſzteſseget hirdet ſzent Pal, minden iot chelekedő embernec, de mindazaltal, maſut azt mongya, hogy az egyhazi nepec ket keppan ualo tiſzteſsegre meltoc, azoc kiualt keppen kic munkalkodnac az igeben es â tanetaſban. Bizonyara nagy tiſzteſseg, az kereſztyen anyaſzentegyhaznac feiedelminec es igazgatoinac lenni. Arra tet piſpőkec titeket az ſzent lelec az ů nyaia kőzőt, azt beſzelli az pap uraknac ſzent Pal, hogy biriatoc az ů egyhazat, kit ſzent uereuel kereſet magȧnac. Touabba apoſtolnac lenni, az az, iſten kőuetinec, es az ů akarattyȧnac magyarazoinac, mert minden egyhazi nėpeknec kepekben mongya ugyan azon apoſtol imezt. Az Chriſtuſert kőuetſeget uiſelůnc, mintha ſzinten ůnenmaga az iſten intene mi altalunc. Az iſten titkainac ſafari uagyunc. De ez â ſzep aiandec, az az, a kettős tiſzteſseg, ugy adatic meg ůnekiec, ha el iarnac tiſztekbe, ha munkalodnac az igeben, ha gondot uiſelnec az Chriſtus iuhaira, ha hiu ſafaroc leſznec. Es hogy meg erchec, â nagy tiſzteſseg, terhet hoz magaual, munkat, faratſagot. Erti uala azt Moyſes, az iſten nepenec uezere, es azert mongya uala panaſzolkoduan az urnac, Miert uetetted en-
nec ez

Hebr: 13. Ro: 2. 1. Timo. 5. Act. 20. Cor. 5. 1. Cor. 4. Num: 11.

nec ez nepnec telyes terhet en reiam? Szent Pal kedig
1.Tim:3. ugyan munkanac neuezi a pispökseget. Es minden
pispököt arra int, hogy munkalkodgyec, uigyaz-
2.Timo.4. zon, predicallyon, eleget tegyen tisztinec, iozan
legyen. Vegyétec io neuen istennec szolgai en
tülem ezt ez aiandikot.

Az egyhazi rend utan köuetkeznec kiralyoc Feiedelmec, Birac, es egyeb ez uilagi tisztartoc, kiknec fegyuert adoc aiandekon.

A fegyuer semmi nem egyeb, hanem az istentül
nekic adatot hatalom: kiuel meg lassac mint elnec,
hogy az istennec rendeleset meg ne hagiac, es meg ne
hallagyac. Forogion szemec elöt az istennec iteleti,
es gondollyac meg, hogy nagy szam adasoc leszen ü
Sap. 5. nekiec az ü tisztekrül. Halgassatoc, ugymond a
bölch, kiralyoc es erchetec meg, ez föld hatarinac bi-
rai, az istentül adatot tinektec a birodalom, es az fel-
seges urtul az erö, ki meg kerdezi az ti chelekede
teket, es meg hannya ueti az ti gondolatotokat. A
Esa. 49. uegre szerzette isten mi közinkbe ez uilagi feiedel-
meket, hogy daikai legyenec az anyaszentegyhaz
nac, az istennec igaz tiszteletinec oltalmazoi, minc
Dauid, Iosaphat, Iosias. Hogy segetseggel legyenec
az nyomorultnac, iteletet tegyenec az aruanac, ol-
talmazzac az özuegyet. Azert adot fegyuert
Rom: 3. kezekbe, hogy istennec szolgai ligyenec, boszut al-
lyanac azokon az kic gonoszt chelekesznec. Bün-
1.Pet. 2. tessec az gonosz teuöket, dicheretire legyenec az
iamboroknac.

Ha ebben el iarnac, azaz, ha az töruen szerent
ualo feiedelemsegnec fegyueret uiselic, hiuec lesz-
nec az

nec az ű uroknac, itelet napian be uitetnec az örö eletnec örömebe. De ha az törueentelen kegyetlenségnec töret forgattyác, hitetlenec es az oruoknac tarsai leſznec, aiandekót ſzeretnec, az aruanac itéletet nem teſznec az özuegynec igyet elö nem ueſzic, mint ellenſegin ugy allya meg iſten ű raitoc boſzuiat. Eſ.

Az Nemes uraimon uagyon immar á ſzer, hogy ű nekiec adgyac ualami aiandekot ez ui eſztendöbe. Adoc : Nemtelenſeget adoc. Gondollyatoc meg atyamfiai, kic az teſti nemeſsegben dichekettec, hogy az iſtennec ſemmi tekenteti ninchen az iduesſegnec dolgaban az nemeſsegre, vgymond ſzent Pal, hogy mikoron iſten, az kereſztyeni hitre kezde hini az embereket, nem ſokat hiua az teſt ſzerent ualo nemeſsek közzül, hanem az nemteleneket, es az el uetetteket ualaſzta, hogy ſenki ne dichekedheſsec ű elötte. Ha ki dichekedni akar, dichekedgiec az ioſzagos chelekedetekbe, mert azoc teſzic az embereket igaz nemeſsekce. Regi mondas, hogy az á nemes, kit az ű ioſzagi nemeſsetnec meg, tahat ualakiben ſemmi ioſzag ninchen, bator ugyan nagy nemböl ualo legyenis, azt ſenki meltan nemeſnec nem mondhattya. Heiába mutogattya az ű eleinec czimeret, ualaki affele ioſzagos chelekedetektül üres, mellyekert á czimer es az nemeſseg adatot uolt azoknac. Azt allettyac nemellyec, hogi eleg az nemeſsegnec meg bizonyetaſara az, hogy iobágyoc uagyon. Vai bizon nem eleg, töb kel annal az igas nemeſsegnec bizonyetaſara. 1. Cor. 1. Rom. 2.

Nemes ember uala áz Atimátiai Ioſeph, kit Mat. 27.
aual

aual bizonyeta meg, hogy nem erte eggyet az gylkos sidokal urunknac meg öletesebe, sőt az ű testet le ueue â kereszt farul; cs tisztesseggel el temete. Meg nemessete Pharao kiraly az Iacob Patriarka fiat Iosephet, mierte az Istentűl neki adatot bölchesegert. Ves ugy uisele magat mint igaz iambor nemes ember, mert az alatta ualokat nem nyuza, fosztа, hanem taplala az nagy ebsegnec ideien. Nemes embernec
Lu: 16. neuezi Christusis magat az euangeliomba, megis mutata hogy ugyan ualoba az, de miuel e aual hogy iot ten egyebekcel, az ű ioszagat szolgaiual közle. Touabba meg alaza es nemtelensegre bochata magat, az ű attyafiaiert. Tics azert nemes emberec ügy uiselitec iomodon az nemesseget, ha az nemtelenseget egyetembe akariatoc uiselni, azaz, alazatasoc lesztec, nem fualkottoc fel, es nem hiszitec el magatokat az testi nemessegből.

Talam az uitezlő nepis uarentűlem ualami aian-
Act. 10. dekot, adoc nagy örömest. Vegyec io neuen én tűlem aiandekon az istennec felelmet. Legyenec isten felőc, mint amaz uitezlő hadnagy uala, kirűl szent lukach emlekezic. Bizony peniglen ha isteni felelem talaltatic ű bennec, szauat fogadgyac keresztelő szent Ianosnac, ki arra inti űket, hogy senkit meg ne
Luc: 23. uerienec, es meg elegedgyenec, az ű szolgyok l.
1. Mach. 3. Iudas Machabeus uitez uala, kirűl azt oluassuc, hogy a gonoszokat űldozet, es az Isten nepenec haborgatoit, tűzzel fel gyuitotta. Azt akarnam hogy az mi vitezinkes, az isten nepenec ellensegin mutatnaiac meg ereieket, es uitezsegeket, nem az szegeny nyomorult porokon; de kilömben chelekeznec, es

ugy

uiſelic magokat, mintha az kóſsegnec rōntaſara ſzűlettenec uolna. Bizony iob uolna egy iſtenfelő uitez, ezer iſtentelennel, mert azokat ſegeti iſten, az kic űtet felic. Lattyuc ſzemeinkel mely igen erőtlen es haſzontalan az iſteni felelem nelkűl ualo hadakozas, veſzten ueſznec az io koborlo katonac, meg ſem ueſzic eſzekbe magokat. *Eccle: 16.* *Pſal: 24.*

Immaron az kőzőnſeges nepnec allapatban uolokra terechűc beſzedűnket, es azokatis aiandekozzuc meg.

Holot leg előſzőr az ſzűzeknec aiandekon adōc, Tanachot, michoda tanachot? Az ſzent Palnac tanachat, ki azt monda, hogy io embernec ugy lenni. Ketfele ſzűzec uannac peniglen. Nemellyec mind holtig ſzűzeſeget uiſelnec, nemellyec chac ideig, ugymint kic meg akarnac hazaſodni, mikor iſten ű nekic ſzerenchet paranchol. Mind az ket feleknec mondom azert, hogy io ű nekiec ugy lenni. Mert az ki fernec adgya leanyat vgyan azon ſzent Pal mongya, iol chelekeſzic, az ki nem adgya, annalis iobban. Chac meg laſsac az io ſzűzec, hogy arrul gondolkodgyanac mint lehesſenec iſtennec keduebe, es mind teſtekbe lelkekbe tiſztac legyenec. Vgyanis mit haſznal embernec teſteben ſzűznec lenni, mas felől ſziuet es akarattyat gonoſz fertelmes gondolatokcal meg ferteztetni? *Szűzeknek tanats.* *1. Cor. 7.*

Hallode mit mond az mi urunc? Valaki gonoſz keuanſagra lattya az aſzony embert, immaron paraznalkodot. Hogy ingyen ſe ſzollyac azokrul, a kic neuet uiſelic a ſzűzeſegnec, de ſem teſtekbe ſem lelkekbe nem tiſztac. Mert ezec tőrueny ſzerent halalt erdemlenec, es kőteleſec az őrőc karhozatra. *Mat: 5.* *Deut: 22.*

Az szűzec utan helyheztetem az özuegyeket, es ű nekiec oly aiandekot adoc mely nelkűl uelem hogy leg inkab szűkölködnec az az, vigasztalast. Mert
Iob: 29. Iob Patriarkais abban dichekedic, hog ű az özuegynec sziuet uigasztalta. A uigasztalas peniglen ez, hogy az uristen kiualtkeppen ualo gondot uisel az özuegyekre. Azert feddi kemenyen az feiedelmeket es birakat, hogy az özuegyeknec igyeket elő nem
Isa. 1: ueszic, es paranchollya nekiec hogy oltalmazzac az özuegyeket. Sőt meg a pispököktűlis azt keuannya
1. Tim: 5. szent Pal, hogy tisztesseget tegyenec az özuegyeknec: de azoknac az kic igaz özuegyec.

Mert ualakic az özuegysegnec neue alat förtelmes eletet elnec,azoc felől azt beszelli, hogy ketkeppen ualo karhozattyoc uagyon, es hogy eltuen halottac. Pirongatis affele özuegyeket, kic heuolkodoc, hazrul hazra iarnac,chachogoc, szorgalmatosoc, hozzaioc nem illendő dolgokat beszellenec. Ki legyen peniglen az igaz özuegy,azt sem halgattya el. Az ki ugymond ez uilagy gondoktul szabad leuen, emberektűl el hagyattatuan, isteabe ueti remenseget, eiel nappal imadkozasokban es könyörgesekben foglala-
Luc. 2. tos. Mint amaz Anna asszony, Phanuelnec leanya uala: Kirűl azt iria szent Lukach, hogy el nem tauozic uala az templombol, eiel nappal szolgaluan az istennec bőitőlesekkel es imadsagokkal.

Hazas emberekneck szeretetib. Az hazas emberekis az isten nepe közze ualoc, annacokaert űket sem hagyom aiandec nelkűl, sőt oly aiandekot adoc ű nekiec, hogy ha ualoba el ueszic entűlem, leszen nyluan mit köszönniec. Szeretet legyen az

gyen az az aiandec. Szent Pal arra inti á ferfiakat, hogy szeressec az ű feleségeket, nem kűlőmben mint á Christus szereti az anyaszentegyhazat : azaszony nepeknec megint azt parancholly a, hogy engedelmessec legyenec az ű feriekhez. Bizony kedig ha szereted hazas tarsodat, meg nem ferteztéted agyat, hanem hiuen es tisztan tartod magadat ű neki. Ephe. 5. Colos. 3.

Az Christusnac peldaia indecha az hazas embereket egymashoz ualo szeretetre, ki oly igen szerete az anyaszentegyhazat, hogy eletetis erette ada. El ualhatatlan tarsasag â hazassag, tahat az szeretetnec kőtelet igen kel őrizni, hogy ualamikeppen meg ne szakadgyon, se meg ne odgyec. Az elsô aszonyállat á ferfiunac oldalabol teremtetec, de az utan oszton â tôb ferfiac mind az aszonyallatoktul szűlettenec, ugy hogy â ferfiu es az aszony állat egy test es egy tetem. Az ű tûlaidon testet peniglen soha senki nem gyűlőli. Akarode erteni mint orizhetic meg à hazzas emberec az ű kősztőc ualo szerelmet? Ephe. 5.

Vgy ha à ferfiu az ű feleséget nem ugy tartya, mint szolgalo leanyat, hanem mint tarsat, ugymint ki nem lababol, hanem oldalabol teremtetet ű neki : Megint ha az aszony ember nem igyekezic azon hogy ferièncc paranchollyon, miert hogy nem feièből tereremtette űtet isten az ferfiunac, hanem szolgal neki mint uranac. Igy maradhat meg uègig ű kőzőttőc az en tûlem nekic adatot aiandec, az az, a szeretet.

Vegezetre, mierthogy mindnyaian bűnősőc uagyunc, meg aiandekozom ez mai napon a bűnő-

főketis. Ket fele bűnőſőc uannac, Nemellyec az kic bannyac bűnőket es penitenciàra tèrnec, nemellyec az kiknec ſemmi banattyoc nynchen â bűnőn, ſőt eſzekbe ſem iut az meg teres, es à penitencia tartas.

Mat. 3. Mar. 1. Luc. 3. Ier. 18. Az Penitencia tarto bűnőſőknec az iſtennec orſzagat adom aiandekon. Penitenciat tarchatoc ugymond az Euangeliom, es el kőzelget iſtennec orſzaga. Nagy haſzna uagyon az penitencia tartaſnac, ugy annera, hogy ha mi meg bannyuc, az mit iſten ellen uetettűnc, űis meg bannya hogy reanc haragodot uolt, es boſzuiat akarta allani mi raitunc.

Az kemeny ſziuű, es penitencia nelkűl ualo bűnőſőknec az iſtennec haragiat aiandekozom: Vgyan ſem erdemlenec annal egyebet. Mert ſzent Palis azt mongya hogy ualaki penitenciat nem akar tartani, haragot gyűit ű maganac ſciere. Rom. 2.

Reſzegeſek nek, Iai. Hanem ha az reſzegeſeknec kellene ualamit egyebetis adnom, ugymint azoknac kic ſokat uigyaznac â bor mellet, es azert à tőb bűnőſőknel beueb aiandekra meltoc.

No ottan meg ſzerzem ezeknec az kőzőnſeges aiandekot egy iaial. Prouer. 23. Kinec iai ugymond az bőlch? Kichoda apianac iai? Kinec à uerem? Kinec az ok nelkűl ualo ſebec? Kinec az ſzem ki uaias? nem de azoknake az kic â boron laknac, es â pohar űreſsèteſbe ſzorgalmatoſoc?

Soc nyaualia, ſoc kar, ſoc betegſeg, es egyebſele ueſzely kőueti az reſzegſeget, es uegre az őrőc karhozat. Kit ualaki el akar tauoztatni, terien meg tarchon penitenciat, es kőnnyen el tauoztathattya.

Eleget

Eleget tettem ugy teczic immáron az en fogadasomnac, meg attam mindennec az meg igert aiandekot, kit kerlec uegyetec io neuen êntůllem, es az ui eſztendőben uiullyatoc meg feienkent, hogy legyen egeſsegtekre, iduőſsegetekre es io ſzerencbetekre az ui eſtendő, mind az aiandekcal egyetembe.

Az ui eſztendoœ eneke.

NEkűnc ſzűletec mennyei kiraly ſzűz Marianác mehében vi eſztendőben mi uigadgyunc, ſzűletet Ieſuſt imadgyuc.

Vtet kőuete bodog ſzent Iſtuan, elſő martiriaſen uriſtennec, vi eſztendőbe etc.

Szent Ianos uala uálaſztatot, es egyebec kőzőt ſzerelmetelb, ui eſztendőbe etc.

Aproſzentec meg őletenec vriſtennec kedueiert, vi eſztendőbe etc.

Szent Tamas piſpec es feiedelem, bődogſagos ſzent Tamaſnac emlekezeti, vi eſztendőbe etc.

Siluester Papa hiuattatec, es monyorſzagba koronaztatec, vi eſztendőbe etc.

Kőrnyűl meteltetec ugymint ember, es iduőzettőnec neueztetec, vi eſztendőbe.

Kiralyoc meſzűnnen iőnec, aranyat, temient, mirrat hoznac, vi eſztendőbe etc.

Dicherteſsec ſzent haromſag, halat adgyunc az uriſteneç vi eſztendőbe etc.

Viz kereſzt napia.

Az mai Euangeliomot ſzent Mate irta meg, az ü euangeliomianac maſodic reſzeben.

I. *Ikoron ſzületet uolna Ieſus Bethlehembe Iudanac uarasába, Herodes kiral nac idejeben, Eme maguſoc nap kelet felœl iœuénec Hieruſalembe monduan. Holuagyon az ki ſzületet az Sidoknac kirallya? Mert lattuc az ü chillagat*
II. *nap keletben, es iœttünc imadni ütet. Haluan penglen Herodes kiraly, meg haborodec, es az tellyes Hieruſalem ü uelle. Es egybe gyüituen mind az papi feiedelmeket, es az koſſegnec iras tudoit, tudakozic uala tülœc holot ſzületnejec a Chriſtus. De maga mondanac amazoc ü neki: Iudanac Bethlehem neuœ uaraſaban, mert igy uagyon meg iratuan az prophetanal. Te is Bethlehem Iudanac fœlde, ſemmikeppen kiſſeb nem uagy az Iudanac fœ uaraſi kœzœt, mert te bélœled megyen ki a Vezer, ki biria az en nepemet Iſraelt. Akcoron Herodes titkon hozza hiuatuan az maguſokat, ſzorgalmatoſſagal meg tuda tüllœc az chillagnac ideiet, ki iclent uala ü nekiec: es el bochatuan üket Bethlehembe monda. Mennyetec el, es kerdezkedgyetec ſzorgalmatoſſaggal az gyermec felœl, es mikoron meg talalangyatoc, ielenchétec meg ennekem, hogy énis el menuén imadgyam ütet. Kic mikoron hallottac uolna az kiralt, el menénec. Es éme á chillag mellyet lattanac uala nap keletben, elœttœc megyen*

megyen uala miglen oda menuén meg allana ſen, â hol az gyermec uala. Latuan penglen az chillagot œrülénec igen nagy œrœmmel. Es be menuen az hazba, meg talalac a gyermeket Mariaual az ü annyaual,es le borulua nimàdac ütet. Es meg nytuan az ü kenche-ket,aiandekokat adànac ü neki,Aranijat,temient esmirrhat Esfelele-tet ueuén almokban, hogy Herodeshez ne ternénec, mas üton teré-nec hazaaz ü tartomanyokba.

Z Chriſtuſnac ſzületeſenec emlekezeti-ben, eddig meg chac az ſidoc közöt for-gottunc. Mert Bethlehemben ſzületec, Iu-danac uaraſaban. Az Angyaloc, azon tartomanbeli ſido paſtoroknac ielentec, Az paſtoroc megint â töb Sidoknac hirdetec az ü ſzü-letetit. De moſtan immàr az pogan nepeknec közibe iarulunc, hogy meg erchüc mikeppen ielentetec meg Chriſtus az poganoknac. Mert Iollehet az ſido nemzet-ſegböl ſzületet, de nem chac az Sidoknac, hanem min-den egyeb fele nepeknekis, kit meg bizonyeta ez mai napon mikor az pogan nepec közzül hozzà folyam-mo Maguſokat meg nem utala ſöt keduele üket,es aian-dekokat uen ü tällöc.

Illic peniglen, hogy ez az Hiſtoria kedues, es bö-chületes legyen mindeneknel, de mi nallunc kiualtkep-pen, kic az pogan nemzetſegec közzül tertünc az ke-reſztyen hitre, mert az mi hiuatalunknac ugymint elſö gyümölche ielenic es mutattatic ez maguſokban, kic meſze föld rül az ui chillagnac fel tamadáſa altal az Chriſtushoz hiuattatnac es uezertetnec. Mely hiſtoria-ba imez harom dolgot kelletic eſzünkbe uennünc.

Ellőt, az Magusoknac Hierusalembe ualo iőuetelekeket, es mikeppen hintec ot az Christus szűleteserűl ualo hirt.

Masodikat azt: Az Hierusalembe lakozo nepec mint tartac magokat, es mit miuelenec, ezt az hirt haluan.

Harmadikat, hogy mint talalac meg az Magusoc, es mikeppen tisztelec az uionan szűletet kyralt.

Az elsőrűl.

Mich: 5. *Mikoron szűletet uolna Iesus Bethlehembe.* Bethlehemrűl io ideien emlekezetet teszen az Euangelista, az Micheasnac mondasaert, kit ez utan egeszen elő fog hozni. Herodest pedig neuezi Iakobnac beszedeert, ki azt hirdette uala halalanac előtte (Gen: 49.) az Messias el iőuetelenec ideierűl, hogy akcoron leszen, mikor az kirali istap es birodalom, Iudatul el uetetic, es idegen nemzet kezeben adatic. Ki meg lett uala immar, mert Herodes kyraly, nem az Iuda (Ioseph. lib. 14. ant. ca. ulto. in fine & alibi sæpius.) nemzeteből, hanem Idumeabol ualo uala. Tahat abban az időben kellet el iűni az Messiasnac.

Ved eszedben, hogy az Christus nem chac szűletèc hanem imadtatèkis Bethlehembe, hogy az ô tőruenbèli pelda, mindenestűl fogua betelnèiec ű benne. Dauid ki igen szep es erős ifiu uala annac főlőtte, oly io es győnyőrűseges ènekes, hogy az ű èneklese miat az őrdőg Saultul el tauozec, Bethlehembe ualasztatec es kenetèc az kiralysagra: Azonkeppen Chri-

pen Christusis, ki szepseggel mindeneket fölül hala- *Ps: 44.*
da, oly erös hogy az hatalmas nagy ereiü ördögöt, *Lu: 11.*
meg gyöze, es oly ekesen ènekló uala, hogy az ü pre-
dicallásanac èneklesеuel az satant ez uilagrul ki ker-
getè es meg kötöze, az sido pastoroktul, es az pogan *Io: 12.*
Magusoktul Bethlehemben esmertetec es tisztelтetec
ugymint kirali.

Eme Vgymond az Euangelista, *Magusoc iüuenec Hierusalembe:* Ez igeuel *eme* ielenti hogy choda dolgot akar mondani. Vgyanis bizony choda dolog lèn ez hogy a kis gyermekhez illyen nagy gyorsasaggal sietnec az magusoc, es az ü Annyanac öleben mosolgo artatlan Iesust, kiben semmi kilsö dichöseget auagy kirali felseget nem latnac uala, kiralnac esmerec es uallac lenni, söt imadac ugymint istent.

Choda dolog, hogy az poganoc idegen földrül Hierusalembe iüuèn, szorgalmatossaggal keresic az Mesiast, az sidoc peniglen, kic közöt szuletèt, es kiknec kiualtkeppen igertetet uala nem chac nem esmerec ütet, de ingyen sem tudac hogy születet uala. Mostanis szinten ugy uagyon adolog. Az kiknec ninchen kitül hallanioc, azoc keuannyac az igaz kereszteni tudomant, es az kiknec uagyon azoc utalliac.

Ezeket peniglen szent Mate Magusoknac hya: *Az Magu-*
Mely neuel neueztettenec regenten az Persia beli, es *sok kic uol-*
Caldeabeli bölchec, kic közzül egy uolt az Sibilla *tanak es*
Eritrea. Ez à Messias felöl iöuendö keppen sokat *honan va-*
szollot, es azt parancholta ez ü nemzetsegenec, hogy *lok.*
ualamicor az egen egy ui chillagott fognànac latni, azonnal az chilag utan indulnanac, es az uionnan

ſzűletet nagy kiralt imadnaiac. Hiendő dolog azert, hogy ennec az Sibillanac tudomanyabol, ki hirhet uolt az Maguſoc kőzőt, hogy Sidoſagba egy kiraly fogna ſzűletni, kinec ſzűleteſet egy chillag ielentendő uolna. Vgyan ezen Maguſoc fèle uolt amaz Balam prophetais, mely nyluan ſzolla egy oly chillagrul, ki az ſidoknac egy ieles kirallyoknac tamadaſat
Num: 24. kezdeneie ielenteni. Azis lehetſeges azert, hogy ez Balamnac mondàſàbol teryet legyen ki à Maguſoknal az Iőuendő Meſsiaſnac zűleteſerűl ualo uelekedes.

Touabba, mikoron az ſidoc Babiloniaba ualanac rabſagba, ketſegnelkűl az ot ualo nep előt gyakorta ſzollottanac űc, kiualtkeppen kedig Daniel propheta, aziſtennec igeretirűl, melyben igerte uolt űnekiec az emberi nemzetnec meg ſzabadetoiat az Meſsiaſt es ennec è beſzednec emlekezeti, meg maradot az utannis Babiloniaban. Latuan azert az ui chillagnac fel tamadaſat, azontul eſzekbe ueuec es gondolac magokban, hogy altalan fogua ſzuletet uolna, az regen meg igert hatalmas kiraly, es leg ottan nagy hamarſaggal el indulanac meg kereſni űtet.

Magusok - nakgiorſa- ſagok. Nem ſzűkſeg arrul tudakozni, hogy iuthattac legyen illyen hamar, ugymint tizenharmad napig (mert mahoz anni, az ur ſzűleteſenec napia) Bethlehembe. Mert ha chaldeabol iűttenec, az nem oly igen meſze uolt oda a mint talam nemelly ec alettyac. Ha peniglen ſzinten Perſiaiac uoltanakis, az mely iſten az chillagnac altala uket arra indeta, hogy oda iűienec, ugyan azon hattalmas iſten, choda keppen el hozhatta űket anni meſze főldrűlis, az ki maid ket ſzaz mely főld Bethlehembez.

Közönseges uelekedes az, hogy az Magusoc kyralyoc, as harman uoltanac, segyknec Gaspar, masiknac Boldisar, harmadiknac Menyhar uolt neue, kiket az apostoloc vrunknac menbe meneteli utan pispökökce szenteltenec uolt, es az ű tetemec mostis Coloniaba uagyon. De akar kic lettenec legyenec, *nap kelet felœl Hierusalembe iœuenec*, hogy az kiralt, kirali uarasban keresneiec, kerdezkeduen azert ű felőle mondanac. *Hol uagyon az ki szűletet az Sidoknac kirallyoc?* Bizonnyal uallyac hogy szűletet, de chac szűletesenec helyerűl tudakoznac. Mely kerdessel tanetnac minketis, hogy mindeneknec fölötte azon kellenec igyekeznűnc hogy meg tudnoioc, hol talaltatneiec meg az Christus. Meg talalod űtet, nem az kirali uarasban, az az, nem ez uilagi pompaban, hanem az alazatossagban, Mert iaszolban szűletec kereszt fan hala meg: nagy alazatossagba len mind szűletese, mind halala. Teis azert ha köueted az ű alazatossagat, meg talalod űtet es uelle egyetembe az alazatossag utan fel magasztaltatol,

Mert latoc az ő chillagat nap keletben. Meg mongyac honnet indettattanac reia, hogy űtet keressec Azui chillagot latuan el hiuec hogy szűletet uolna az a kit regtűl fogua uarnac uala es ugy adac utra magokat. Az chillag felől sokac sokat szollanac, en örömest aran szayu szent Ianos melle alloc, ki azt mongya, hogy angyal uolt az chillagnac kepeben, es ugy uezerle az Magusokat Bethlehembe, mint regenten uezerlette uala az puztaban az Israel fiait nappal ködnec, eiel tűzes oszlopnac szemelyebe,

Az Masodikrul.

H*Aluan peniglen Herodes meg haborodec raita.* Az mia fölötte nagy örömöknec keluala lenni, choda dolog hogy Herodes, es az Hierusalembeliec azon meg haborodanac. Miert? Tuggya uala Herodes hogy ű nem törueńszerent ualo kiraly, hanem törueńtelen iutot az feiedelemseghez, es kegyetlenűl tartotta magat benne. Erti uala aztis, hogy az ű kegyetlensegeert mindenec gyűlölic űtet, fel uala azert raita, hogy ha az sidoknac kirallyoc szuletet, űneki nem iol fog dolga lenni, fel zendűl az kősseg, űtet ki ueric az orszagbol, es az uionnan tamadot kiralyhoz allanac.

Az Hierusalembeli papöc, irastudoc, szerzetessec, es egyeb rendbeli nepec peniglen, mierthogy gonosz istentelen eletet uiseltenec, haluan az Messiasnac el iöuetelet, űkis meg reműlenec, mert tudgyac uala az prophetakbol hogy az Messias ű magais szent leszen, egyebektűlis azt fogia keuanni, hogy szentt eletet uisellyenec, annakokaert tauul leuen, minden iő es szent elettűl, felnec uala hogy meg feddetnec az Messiastul ha el iöuend. Az ű lelki esmeretec rettegeti uala űket.

Szinten ugy uagyon minekűnkis dolgunc, mikor eszűnkbe iut az mi vrunknac hozzanc ualo iöuetele, ki leszen halalunc oraian, es az itelet napian, ottan meg felemlűnc. Nem egyebert hanem hogy tudgyuc bűnös uoltunkat, elönkbe aggya az mi sziűűnc bűneinknec soc szantalan uoltat, felűnc az igaz birotul a ki szemely ualogatasnelkűl mindent abban

itel meg

itel meg az mibe talal? Mindazaltal meg ſem tartunc peniteneiat.

Touabba mikor lattyuc hogy ualamely hitetlen, es iſten kergető Herodes, Chriſtus ellen es az anyaſzentegyhaz ellen kezd tanachot tartany, abban keres modot az alazatos anyaſzentegyhaznac iaſzolaba feküő Chriſtuſt mi keppen ueſzthefse el, talaltatnac közzülünc kic meg iednec Herodeſtul, nem meric chac ſzaiokatis az igaſsag mellet meg nytni, hanem hogy ez uilag ſzerent bekeuel maradhaſsanac, halgatnac, nem forgattyac az Chriſtuſnac es az anyaſzentegyhaznac igyet. Sőt meg nemellyec ki allanac az iſtenfelő kereſztyenec közzül, es Herodeſnec adnac tanachot az igaſsag ellen, mint'it az papi feiedelmec.

De az kic az időben hiuec es iamboroc ualanac Hieruſalembe, ugy mint a paſtoroc, Simeon, Anna, azt hiſzem bizony, hogy azoc â Maguſoktul hintetet hiren meg nem remülenec, hanem inkab nagy örömöc len raita, es figyelmeteſseggel uariac uala az el iőt Meſsiaſnac nyluan ualo ki ieleneſet. Mies azert iobichuc meg eletunket, tarchunc penitenciat, uiſellyünc ui eletet, ugy nem fogunc oſzton az haláltul, es az Chriſtus el iöueteletül rettegni.

Mit miuele touabba Herodes kiraly? *Egybe gyuituen az papi feiedelmeket, es az nepnec irastudoit, tudakozic uala tullec, hol ſzületneiec a Chriſtus.* Noha gonoſz uala, de mindazaltal az ü illyeten chelekedetiből iőt tanulhatnac mind ez uilagi feiedelmec es urac, mind egyebfele paraſzt renden ualo emberec. Hogy â mi az hitnec igazgataſat illeti, azt az ſzent iras ertő tudos emberekre, es kiualtkeppen az püſpökökre, papokra, haggyac,

gyac ne tulaidonechac magoknac az lelki paſtorſagnac tiſztit, ne tegyec magokat prelatuſokca. Viſellyenec ez uilag ſzerent ualo gondot, az ű allattoc ualo kőſſegre, es az lelki dologba uarianac az egyhazi nepektűl. Arra taneta mindeneket Chriſtus urunkis monduan·
Mat: 23. Az Moyſes ſzekin űlnec az iraſ tudoc es Phariſeuſoc, ualamit tinektec mondanac, meg tarchatoc es chelekedgyetec.
Deut: 17. Azon keppen Moyſes altalis meg parãchola az iſten az ű nepenec, hogy ha ualami nehez es ketſeges itelet, auagy dolog tamadna ű kőſztőc kinec nem kőnnyen mehetnenec uegere, tahat az papokhoz, es kiualtkeppen az fő paphoz mennenec, es ű tűllőc ertenciec meg annac az iteletnec auagy dolognac igaſſagat. Es ualamit űc mondananac az iſtennec tőruenye ſzerent, kőteles uolna minden ember annac meg tartaſara. Ha peniglen ualaki fel fuualkoduan magaban, nem akarna az akőrbeli fő pap parancholattyanac engedni meg oletnec az, a bironac uegezeſeből, es a tellyes kőſeg azt haluan felne, hogy azutan ſenki ne mereſzlene keuelykedni.
Mal 2. Malachiaſsis halgathaceza mit mond. Az papnac aiaki őrzic meg az tudomant, es a tőruent az ű ſzaiabol kereſie, mert az ſeregec iſtenenec kőuete. Meltan mongya azert ſzent Agoſton Doctor, hogy nem az kőſſeg dolga iteletet tenni az tudomanyoc felől, mert ki nem erti hogy az iraſnac magyarazattyat azoktul kel uarni az kic tudoſoc ? Tahat iarion el kikimind az ű hiuatallyaba. es ami nem ű dolga, annac haggyon beket.
De moribus eccleſiae cap. 1.
Touabba nőha Herodes ellenſege a Chriſtuſnac, mind azaltal akarattya elenis ſzolgal ű neki. Mert mikoron
Michea 5

Michæas prophetabol meg mutattatya az Magusoknac az Mesias születesenec istentül rendeltetet helyet, es az Magusoc azon helyen talallyac az kis Iesust, erősssülnec az ű benne ualo hitben, es annal in kab nem ketelkednec semmit benne, hogy ű az Mesias. Mich: 5.

Ami az Micheasnac mondasat illeti, ű Bethlehemet kyzdednec mongya, szent Mate kedig nèm kichinnec: igaz mindenic: Mert az embereknec uelekedese szerent, es az fő uarasokhoz kepest, Bethlehem kichin uolt. De annibol hogy az Mesiasnac szűleteseuel meg ekesettetet, nem uolt kichin. Ez è prophetia peniglen nyluan ielenti es bizonettya az Mesiasnac mind isteni smind emberi termeszetet. Mert ket ki iőuetelt tulaidonet ű neki, egyet őrőktül fogua ualot, ugymint istennec, mast Bethlehemből ualot mint embernec.

Akcoron Herodes titkon hozza hiuatuan. etc. Herodes azoc fele uala, kikrül az psalmus mongya, Hogy szaiocal iotszolnac, de sziuekben gonoszt mondanac. Illyen ez uilagnac erkőlche, szoual io akaratot mutat, sziueben gonozat, es ueszedelmet farag felebarattyanac, Effele erkőlchőt az ŏrdŏg hoza be è uilagra, ki az mi elsŏ szüleinknec szepen szolla, es igen edes beszedekcel sarkalla meg üket, de maga őrőc ueszedelemre uona nyaualyasokat. Keresztelkedűnc mikor az ŏrdŏgnec neuet hallyuc, es retteguűnc tüle mikor neueztetic elŏttünc, De sokcal inkab kellene rettegnünc ez illyen gonosagtul, kinec alkotoia az satan, es oltalmaznunc kellene magunkat hogy soha az mi szanc külŏmbet ne szollana az mi sziűűnknec gondolattyatul, hanem mind sziűűnket szankat, egy arant iora uezerlenŏiŏc.

De las

De las szep dolgot, mely igen bölchekedic Herodes hogy modgyat talalhatnaia az Christus el ueszteseneec. Azt tetteti, hogy ha meg tudhattya, hol uagyon, üis oda megyen, es imadgya űtet, maga mas forog uala az ű elmeiebe. Meg ielente magat az ű alnoc sziuenec gondolattya, mikoron az artatlan gyermekeket Bethlehem tartomanyaba mind le-uagata. Mind az altal eleit túda uenni isten az ű igyekezetinec, Mert angyala altal meg izene az Magusoknac, hogy ne ternenec be Herodeshez, hanem mas uton mennenec haza: kit megis miuelenec: Meg izene Iosephnekis, hogy az gyermekcel es az ű annyaual Egiptusba futna Herodes dihössege elöt. Es ez szerent heiaba len ű neki minden alnoc tanachkozasa.

Herodes maradeki az eretnekek. Mostis ezenkeppen uagyon a dolog.

Söc esztendötül fogua forrallyac à teuelygö eretnekec, es ez uilagi kegyetlenec, az anya szentegyhaz ellen ualo tanachot, mindent meg kesertnec, mimodon az Christus iegyeset semmiue tehetneiec: soc practicat indetnac, utat keresuen benne, hogy az igaz keresztyen hit tellyesseggel ki gyomlaltassec, es az ördögi hamis tudomany plantaltassec mindenüt helyebe, de nem uihetic ueghez szandekokat, mert az uristen örzöie az anyaszentegyhaznac, meg tartya az öueit minden ueszedelmec közöt, nem haggya az ű szent fiatul nekünc aianlatot tudomant el nyomotatni. Nem masollya meg az atya isten az Christusnac fogadasat ű peniglen azt fogatta, hogy min-
Mat: Vlt: dennap uelünc leszen mind uilag uegezetiglen. Hogy
Mat: 16. az pokolnac kapui, hatalmat nem uehetnec az anyaszentegyhazon. Maragyunc meg chac az keresz-

tyen

tyen anyaſzentegyhaznac eggyeſsegebe, ſem Herodes, ſem egyeb ſenki nem arthat mi nekünc.

Az harmadikrul.

AZ Maguſoc hallwan az kiralt el menenec, es eme az chillag kit nap keletben lattanac uolt, eloettoec megyen uala. Kerdeneie ualaki, mit tettenec immar az chillaggal, ha az prophetabol elegge meg tanettattanac uala reia, hol kellene kereſni az Meſsiaſt? Hallatoke kereſztyenec, a fenyes chillag az iſten malaſztyanac uilagoſetaſat iegyzi. Tanullyatoc meg azert innet, hogy á ſzent iras nem eleg ü magaba az Chriſtuſnac eſmeretire, az iſten malaſztya nelkül. Sokan oluaſsac az Euangeliomot, de chac azoc ertic es azoc uezertetnec altala az iſtennec eſmeretire, kiket az ſzent lelek iſten uilagoſet belöl.

Hol lacz gyakortab ualo predicatiot mint az e-rétnekec közöt? de michoda gyümölchet latod az ſoc predikallaſnac? iobbulnake ualamit utanna az emberec? ſemmit nem; Mindenkor tanulnac, es ſoha az igaſsagnac eſmeretire nem iutnac. Miert? Mert ninchen uellec az ſzent lelec iſten, nem adatot nekic az igaſsagnac lelke, kit Hieruſalembe, az az anyaſzentegyhazba oſztogat az iſten. 2. Tim: 3.

Meg talalac az gyermeket: az kit ſoc kiralyoc es prophetac keuantanac uala latni, kiert ſokat fohazkottanac, es ſokat könyörgöttenec a regi ſzent atyac az attya iſtennéc, hogy igereti ſzerent el bochatnaia ütet ez uilagra, kit mikor philepis meg talalt uolna ez utan, nagyon örül uala neki monduan, meg talaltuc a Chriſtuſt, ki Meſsiaſnac mondatic. Io: 1.

Aiandekokat adanac ů neki. Ved eſzedben itt az iſten az ŏueire ualo atyai gond uiſeleſet, Hogy az mi urunc ſzůleinec kŏlchegec lenne mikor Aegiptusba kelletec futnioc, meſze fodrůl hozzaioc hozza az Maguſokat, es aiandekot adat nekiec. Minden idŏkben igyen ſzokot chelekedni iſten az ů hiueiuel, tamaſzt mindenkoron ualakiket, kic altal ſegeti es uigaſztallya ůket minden ſzůkſegekben es nyomoruſagokban.

Meg az tŏrŏkŏc kŏzzůlis tamaſztana minekůnc tàplalokat, ha latnaia ſzůkſegůnket reia, es ugy ſem hadna meg fogyatkoznunc. Kit megis kezdet immar chelekedni.Mert az ſzerzetes iambor baratoknac (kiket az hittůl ſzakattac Erdelybŏl, es egyeb helyekrŏl ki kergetenec) az tŏrŏkŏk kŏzŏt ſzerzet ů ſzent fŏlſege nyugodalmas ſzallaſt, Es az kereſztyen anyaſzentegyhazat Indiaba keſzte kŏltŏztetni, holot az Chriſtus neue eſmeretlen uolt,mierthogy azoc az nemzetſegec, kic kŏzŏt ennec elŏtte hirdettetet az Euangeliom, meg keſztec utalni, ſŏt ugyan haborgattyakis az igaz regi hitet.

Maguſok aiandekinak iegzeti. *Adanac ů neki aranyat, temient, Mirrhat.* Az aiandekokban, mellyeket az Maguſoc adanac Chriſtuſnac ket tanulſag adatic mi nekůnc. Elſŏ, az mi urunknac ket termeſzetirůl. Mert az arany ielenti hogy ez à gyermec melto kirali arany koronara, noha ez utan tůis koronaual koronaſztatec, hogy minket az ŏrŏc eletnec koronaiaual aiandekozna meg. Kirůl igy ſzol az iras, Legy hiu mind halalig, es meg adom teneked az eletnec koronaiat. *Apo: 2.*

A Temient iſten tiſzteſsegere ſzoktuk egetni, legyzi

Iegyzi azert az kis Iesusnac isteni termeszetet, hogy ů bizony isten. A Mirrhaual az fő embereknec holt testeket szoktac uala meg kenni, tahat azt muttattya, hogy az Christus halando ember uala, es Esaiasnac mondasa szerent, tisztesseges temetessel kelletet ů neki el temettetni. *Esa. 53.*

Masodic tanulsag itt arrul uagyon, Michoda kilső es belső tisztelletet keuannyon kiualtkeppen mi tůlůnc az isten. Kilső tisztelet ez, hogy aranyunkal, ezůstůnkel, penzůnkel, minden ez uilagi ioszagunkal, tisztellyůc az istent. Szůz Marianac es Iosephnec az ů szerienec reszt tegyůnc benne, az az, az anyaszentegyhaznac taplalasara es oltalmara, az predicatorokra, egyhazi szolgakra őrőmest kőlchůc marhankat, hogy follyon az istennec igeie, ne fogyatkozzanac meg ez idő szerent ualo szůksegekben azoc, az kic lelki dolgokban szolgalnac, az keresztyeneknec. Touabba az szegenyekbenis segellyůc az szegeny Christust, legyen mit enniec az nyomorultaknac. *Istennek kylső tizteleti.*

Belső tisztelet imez, hogy az istennec arannyal, temiennel, Mirrhaual szolgalliunc. Az arany nem egyeb hanem az hitnec es az euangeliomi tudomannac tiszta uolta: (Arrul mongya uala szent Dauid, Az te iged uristen tiszta mint az arany) hogy minden teuelyges nelkůl ualo hitůnc es tudomanyunc legyen. Valaki azert igaz hitbe uagyon, oluassa auagy hallgattya tanullya az istennec igeiet es abban elmelkedic, soc gira aranyat ad az Christusnac aiandekon. *Psal. 118.*

A Temien, az hitnec uallasat, az imadsagot iegyzi kedues aldozat istẽ elöt, az mi hitünknec batorsaggal ualo uallasa, es az könyörgesnec füsti, mellyet az mi sziuünknec temienezöiebôl bochatunc istennec eleibe.

Az mirrha mint ezelöt mondam kenet, kiuel az holt emberec testeket szoktac uolt regen kenni, à uegre azt hiszem, hogy meg ne rothattanac uolna. Peldazza azert a keresztet es haborusag szenuedest, ki az gonosz keuansagokat meg oltya mi bennünc. es bünnec rothadasatul meg tart minket. Ha azert bekeuel szenueded es Zugodas nelkül uiseled az reiad bochattatot keresztet, mirrhaual aiandekozod az Christust.

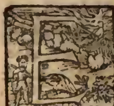
Keressüc mies az mi Vrunkat az anyaszentegyhazba igaz es buzgo hittel, ne gondollyunc az Herodes maradekinac kegyetlen haragiokcal, hanem mentül inkab dihösködic ez uilag a Christus ellen es az öuei ellen, anneual inkab alhatatossac legyünc az mi hitünknec uallasaban, tisztellyüc az mi urunkat minden affele tisztelettel, az kiuel eleitül fogua szokot tisztelteni az keresztyenektül.

Vgyanazon

Vgyan azon napon, mas Euangeliom. Mat. III.

Z idœben iœue Iesus Gallileabol az Iordan vizebe Ianoshoz hog meg kereszteltetneiec ô tûle. Ianos penig tiltya uala ôtet monduan. Ennekem kellene te tûled kereszteltetnem, es te iûsz en hozzam? Feleluen Iesus monda neki. Hagy beket mostan, mert igy illic nekûnc be tœltenûnc minden igassagot. Akcoron beket hagya neki. Meg keresztelkeduén peniglen Iesus, legottan fel mene a uizbœl, es eme meg nylanac az egec, es lata le szallani az szent lelket, mint egy galambot, es iûni ô reia. Es ême szozat leen az egbœl monduan. Ez az en szerelmes fiam, kiben ennekem keduem tœlt. I. II. III.

Ttûl az historiatul attac az regi magyaroc neuet ez mai innepnec, es miert hogy ez napon keresztelkedec meg Christus az Iordan uizebe harmicz esztendôs koraban, Vız kereszt napianac neuezec az mi eleinc ezt ez nemes innepet. Az deakoc peniglen az Gôrôgôktûl uôt igeuel, Vr ielenese napianac hyac, miert hogy ez napon ielente magat kis gyermec koraban â Magusoknac az mi urunc, ez napon ielenec meg az tellyes szent Haromsagis az Iordan uizenel: Holot az atya isten menbôl kialt monduan, Ez az en szerelmes fiam. Az emberre lôtt fiu isten, az uizben keresztelkedic, es â szent lelec galamb keppen szal û reia. *Vviz keresztnek neuezeti.*

 Nem

Nem akaria az iſten, hogy az emberi elme iaczec ű uele, es magatul gondoltatot uelekedeſi legyenec ű felőle, hanem ugy akar eſmertetni es tiſzteltetni mi tűlűnc, az mint magat meg ielentette az Iordan uizenel az Chriſtus kereſztelkedeſekor, az Tabor hegyen ſzêne ualtozaſanac ideien, es az Prophetaknac es apoſtoloknac iraſiban.

Soc draga es ſzep tanulſagoc uannac kedig ebben ez Euangeliomban, az mi hitűnknec fondamentomirul, mellyeket egy predicatioban mind meg nem mondhatoc, azert chac azokrul az dolgokrul fogoc maſt ſzollanom, mellyec ez mai innepet nezic kiualtkeppen.

Tudnya illic elöſzör az Chriſtus kereſztelkedeſerűl. Maſodſzor arrul, Michoda okokbol akart meg kereſztelkedni. Harmadſzor, az ű kereſztelkedeſenec haſznairul.

Az elſöcrűl.

Luc. 3. AKcoron, az az, hogy harminczeſstendős kèzdet uala lenni, *iœue Ieſus Galileabol a Iordanhoz, hogy meg kereſzteltetneiec Ianoſtul.* Leg elöſzör gődold meg, kichodac a ſzemelyec, az kic ebben az hiſtoriaban forognac. Ianos az ki kereſztel, Chriſtus az ki kereſzteltic. Ianos Propheta, mert imigyen ſzolla ű felöle Zacharias az ű attya.

Luc: 1. Teis gyermec az az felſeges iſtennec prophetaianac hiuattatol. Sőt az Chriſtus beſzede ſzerint nagyob prophetanal es oly, hogy ű nalanal nagyob nem tamadot aſzonyallatoknac ſzűlötti közöt. Az Chriſtus peniglen iſten es ember, kit meg kis gyermec koraban Meſsiaſnac iſmerênec es imadanac az Maguſoc. Ez ket ſzemelynel ſemmi nem lehetet dragalatoſb; Erch meg azert mely

nagy bôchûletbe kel tartanod az kereſztſeget,kit illyen ieles ſzemelyec bôchûltenec es gyakorlottanac.

Touabba az heltis eſzedbe ued,holot ez à dolog tôrtenec Az Iordan uizenel. Kirûl nem heiaba emlekezic az Euangeliſta, hanem hogy eſzûnkbe iuttaſsa mi nekûnc,az nagy chodakat, mellyec tôrtentenec regenten az Iordan uizeben. *Iordan vizebe let chodak.*

1. Mikoron az Iſraelnec fiai Ioſue hadnagyſaga alat, az igert fôldbe Aegiptuſbol be mennec uala, az Iordan uize,termeſzete ellen, mint egy kû fal, nagy magaſsan meg alla es meg torlec û elôttôc,es utat ada nekiec, ugy annera, hogy kôuetuen az iſten ſzekrenyet, mellyet az papoc elôl uiſznec uala,ſzaraz labakcal altal mene raita az kôſseg.Mely dologban peldaztatec,hogy mi az ôrdôgnec orſzagabol az iſtennec orſzagaba az kereſztſeg altal uitetûnc be, kôuetuen az Chriſtuſt, ki az kegyelemnec es bochanatnac draga kenches ſzekrenye. *Ioſue 3.*

2. Illyes propheta az û palaſtyaual illete az Iordan uizêt, es ottan ket fele alla,es altal menuen raita, az egben ragattatec. Az poklos Naamanis az propheta hagy aſabol az Iordanba meg moſoduan, ſzepen meg gyogyula es meg tiſztula. Mikeppen penig az Illyes chelekedeti azt mutattya, hogy az kereſztſeg altal leſzen az mi menbe ualo menetûnc, azonkeppen az Naaman tiſztulaſa bizonettya hogy lelki tiſztulas uagyon az kereſztſegben. Mert az mit à uiz chelekeſzic kiûl azt chelekeſzi belôl az kereſztelkedô emberbê iſten az û ſzent lelkeuel. Tanullyuc meg azert hogy az Iordâ uizebê regê tôrtent chodac,mind az mi kereſztſegûnket peldaztac. *4. Reg. 2. 3.*

Es tyltya uala ôtet Ianos mondvan. Ennekem kellene te tôled kereſztelkednem, es te iôſz enhozzam? Eſzebe iut Ianoſnac

 moſtanis

Nem akaria az isten, hogy az emberi elme iaczec ű uele, es magatul gondoltatot uelekedesi legyenec ű felőle, hanem ugy akar esmertetni es tisztelteтni mi tűlűnc, az mint magat meg ielentette az Iordan uizenel az Christus keresztelkedesekor, az Tabor hegyen szēne ualtozasanac ideien, es az Prophetaknac es apostoloknac irasiban.

Soc draga es szep tanulsagoc uannac kedig ebben ez Euangeliomban, az mi hitűnknec fondamentomirul, mellyeket egy predicatioban mind meg nem mondhatoc, azert chac azokrul az dolgokrul fogoc mast szollanom, mellyec ez mai innepet nezic kiualtkeppen.

Tudnya illic előszőr az Christus keresztelkedeserűl. Masodszor arrul, Michoda okokbol akart meg keresztelkedni. Harmadszor, az ű keresztelkedesenec hasznairul.

Az elsőrűl.

Luc: 3. AKcoron, az az, hogy harmincz esztendős kēzdet uala lenni, *iőue Iesus Galileabol a Iordanhoz, hogy meg keresztelteтneiec Ianostul.* Leg előszőr gődold meg, kichodac a szemelyec, az kic ebben az historiaban forognac. Ianos az ki kereszτel, Christus az ki kereszteltic. Ianos Propheta, mert imigyen szolla ű felőle Zacharias az ű attya.

Luc: 1. Teis gyermec az az felseges istennec prophetaianac hiuattatol. Sőt az Christus beszede szerint nagyob prophetanal es oly, hogy ű nalanal nagyob nem tamadot asszonyallatoknac szűlőtti kőzőt. Az Christus peniglen isten es ember, kit meg kis gyermec koraban Messiasnac ismerēnec es imadanac az Magusoc. Ez ket szemelynel semmi nem lehetet dragalatosb; Ereh meg azert mely

nagy

nagy bőchűletbe kel tartanod az kereſztſeget,kit illyen ieles ſzemelyec bőchűltenec es gyakorlottanac.

Touabba az heltis eſzedbe ued,holot ez à dolog törtenec Az Iordan uizenel. Kirűl nem heiaba emlekezic az Euangeliſta, hanem hogy eſzűnkbe iuttaſsa mi nekűnc,az nagy chodakat, mellyec törtentenec regenten az Iordan uizeben. *Iordan uizibe let ziodak.*

1\. Mikoron az Iſraelnec fiai Ioſue hadnagyſaga alat, az Igert földbe Aegiptuſbol be mennec uala, az Iordan uize,termeſzete ellen, mint egy kű fal, nagy magaſsan meg alla es meg torlec ű elöttöc,es utat ada nekiec, ugy annira, hogy kőuetuen az iſten ſzekrenyet, mellyet az papoc elöl uiſznec uala,ſzaraz labakcal altal mene raita az kőſseg.Mely dologban peldaztatec,hogy mi az ördögnec orſzagabol az iſtennec orſzagaba az kereſztſeg altal uitetűnc be, kőuetuen az Chriſtuſt, ki az kegyelemnec es bochanatnac draga kenches ſzekrenye. *Ioſue 3.*

2\. Illyes propheta az ű palaſtyaual illete az Iordan uizêt, es ottan ket fele alla,es altal menuen raita, az egben ragattatec. Az poklos Naamanis az propheta hagyaſabol az Iordanba meg moſoduan, ſzepen meg gyogyula es meg tiſztula. Mikeppen penig az Illyes chelekedeti azt mutattya, hogy az kereſztſeg altal leſzen az mennbe ualo menetűnc, azonkeppen az Naaman tiſztulaſa bizonettya hogy lelki tiſztulas uagyon az kereſztſegben. Mert az mit à uiz chelekeſzic kiűl,azt chelekeſzi belől az kereſztelkedő emberbē iſten az ű ſzent lelkeuel. Tanullyuc meg azert hogy az Iordā uizebē regē tőrtent chodac,mind az mi kereſztſegűnket peldaztac. *4. Reg. 2.* *3.*

Es tyltya uala ötet Ianos monduan. Enneked kellene te töled kereſzteltetnem, es te iőſz enhozzam? Eſzebe iut Ianoſnac

moſtanis az, amint az elöt mondot uala, högy ű nem uolna melto Chriſtuſnac chac ſaruia köteletis meg odani, meniuel inkab tiſztaſagos teſtêt illetni, auagy moſnit Meg gondollya hogy a Chriſtus, minden bűn nelkűl ualo, es annac okaert, nem ſzűkőlkődic kéreſztelkedeſnelkűl, hogy penitencianac ielenteſere meg moſogattatneiec, Azert, ami ű raita al az dologban, igen uonogattya magat az kereſzteleſtűl De mit felel arra Chriſtus.

Hagy bekét moſtan Had kereſztelkedgyem meg, *mert igy illic nekűnc minden igaſſagot bé tœltenűnc.* Az igaſſag oly ioſzagos chelekedet, mely mindennec meg adgya azt a mi őue. Ianoſe uala akcor, az az, ű tiſzti uolt az kereſzteles, Chriſtuſe uolt, az az ű dolga uolt, hogy meg kereſztelkedgyec. Noha azert Ianos ſokcal alab ualo renden uala az Chriſtuſnal, mind az altal ugyan be kellet telni ennec az igaſsagnac, hogy mind ketten el iarnanac az ű tiſztekben, Ianos kereſzteluen, vrunc kereſztelkeduen. Engede azert Ianos iduezetőnc akarattyanac, es meg kereſztele űtet.

Az Maſodikrul.

Chriſtus kereſztelkedeſenek okai. OKai hogy Chriſtűs meg kereſztelkedet ezec. Elſő. Mert mint regenten az kőrnyűlmetelkedes á
Gen. 17. uegre ſzereztetet uala, hogy az iſten nepenec iele es belege lenne, kirul meg eſmertetnenec hogy űc uolnanac azoc kiket illetneiec az Abraham patriarkanac tetetet igeretec, Azon forman, mikor az iſten ui nepet, es ui mődon, az az, az Euangeliőnac predikallâſa altal akara gyűiteni maganac, mely neppel az ű ſzent fia altal, ui frigetis akara ſzerzeni, ui ielt es beleget ſzerze az kereſztſeget, mely ielt ualakic fel ueſzic, azzal meg ielentic, hogy űc az

űc az ui nep kőzibe ualoc uolnánac, mely ui nepet illetic, az ui frigybe ualo igeretec. Azt iria Iosephus 18. *Antiq. 7 al. 10.* szent Ianosrul, hogy arra tanetotta az kősseget, hogy az kereſztſegnec altala eggye lennenec. Mikeppen azert ualaki kőrnyűl metelkedet azzal meg bizonyetotta hőgy ű az Abraham fiai kőzze ualo, azonkeppen moſtanis ualaki meg kereſztelkedic az Christus ſeregebe, atta be magat. No azert erch meg hogy az mi vrunc az kőrnyűl metelkedeſnec, fel ueteleuel, az ſido nep kőzibe ſzamlalta be magat. Az meg kereſztelkedeſsel peniglen az ű ſzentinec az kereſztyen anyaſzentegyhaznac teſtebe oltatot be, meg bizonyetuan, hogy ű tagja azaz feie az anyaſzentegyhaznac. Haſonlatos akart mindenbe az *Hebr: 2.* ű attyafiaihoz lenni, es egyebbe ſemmibe nem akart tűlűnc kűlőmbőzni, hanem chac az bűnbe, hogy bűnnelkűl uagyon, noha azbűnnec haſonlatoſsagat fel ueue, es ugy lakola az bűnert, mintha uis bűnős *Rom. 8.* uolt uolna.

Maſodic oka ez, hogy az kereſztſeget, ki nem chac az ſidoknac hanem minden nemzetſegeknec kőz, fel ueuen, ueget uetne az kőrnyűlmetelkedeſnec, mellyet iſten chac az Abraham maradekinac ſzőrzőt uala, es annakokaert nem kilőmben mint egy kőzbe uettetet kű fal, az Iſraelnec fiait meg ualaſztya, es kűlőn ſzakaſztya uala az tőb nemzetſegektűl: El uenneie az emberi nemzet kőzzűl az egyenetlen *Eph: 2.* uiſzauonyaſt, egy aniaſzentegyhazat es egy gyűlekezetet ſzerzene az ſoc fele ſzakadozot nemzetſegőkből.

Harmadic hogy meg ſzentelneie az ſzent Ianoſ-

Luc: 7. nac kereſztſeget, ki ſzent Lukachnal iſten tanachanac neueztetic. Mert mi legyen, es mely nagy dolog legyen à kereſztſeg, chac ebõlis meg teczic, hogy el uagyon uegeztetuen az ſzent haromſagnac tanachaba, hogy ualaki iduõzülni akar, az kereſztſegnec àltala be oltaſsec az anyaſzentegyhazba.
Ioh: 3 Valaki peniglen uionan nem ſzületic uiztül eſ zent lelektül, az az, meg nem kereſztelkedic, nem lathattya az iſtennec orſzagat.

Negyedic oka, hogy a uizben ualo be merüleſbe, meg mutatnaia, es meg peldaznaia, hogy ü neki az mi büneinkert az halalba be kellene merettetni, es az ü uerebe moſogattatnanc es tiſztulnanc meg a büntül. Innet uagyon hogy az ü halalat maſut, kereſztſegnec neuezi, monduan az zebedeus fiai-
Mat: 20. nac. Meg kereſztelkedhetteke az kereſztſegben, kiben en meg fogoc kereſztelkedni? Az az ſzenuedhetteke halalt, mint en akaroc ſzenuednem erettetec?

Vtolſo oka ez, hogy az kereſztelkedeſbe fel ſzenteltetuen, az tellyes iſtenſegnec bizonſag teteleuel el kezdene iarni a dologba, kiert ez uilagra iött uala. Nem akara Chriſtus az Meſsiaſnac tiſztit tulaidon hatalmaual maganac uenni es tulaidonetani, hanem az atya iſtennec hiuatalat meg uara, ki az ſzentlelket ü reia ala bochatuan fö pappa têue ütet, megis parancholá hogy mindenec hozza halgaſsanac. Sen-
Heb: 5: ki nem ueſzen maganac tiſzteſseget, ugy mond ſzent Pal, hanem chac az à ki iſtentül hiuattatic mint Aaron.
Pſal: 5. Mint à Chriſtuſis nem ü maga dichõête magat hogy papifeiedelem lenne, hanem az atya, ki igy ſzollot ü nekı,

neki, en fiam uagy te. Vegye eſzebe azert minden kereſztyen, mi modon iria az euangeliſta, hogy lett à Chriſtuſnac az papi meltoſagra ualo fel ſzenteltetese.

Előſzőr az ſzepſeges êêg meg nylatkozec, es nem kilōmben ki teriede mint egy èkes draga karpit holot meg bizonyula, hogy chac az à Chriſtus az menyorſzagba uiuō ut, az kibe fel ōltōzūnc mikor meg kereſztelkedūnc es hogy chac azoknac uagyon nitua az menyorſzagnac kapuia, kic az Chriſtuſt eſmeric.

Touabba Az ſzent lelec, ki az iſtennec uianac neueztetic, galamb kepben reia ſzalla, es ugy kenè meg ūtet. Eſaiaſnac mondaſa ſzerent. Az urnac lelke uagyon en raitam, mert ū kent meg engemet. Azert mongya uola ſzent Dauidis az iōuendō Meſsiaſnac. Meg kent ô iſten tegedet az iſten uigaſagnac olaiaual. Mert az ô tōruenbe meg kenetnec uala, moſtis meg ſzoktac kenetni az papoc; Criſtuſis azert meg kenetec, nem teſti olaial, hanem az iſten lelkeuel, kinec tellyesuolta lakozec, ū benne. *Luc. 11.* *Eſa. 61.* *Pſ. 44.*

Vegezetre az atyaiſtennec ſzauáual es bizonſagtetel leuel confirmaltatec es erōſsettetec meg urunc az ū tiſztiben. Mert igy ſzol menbōl az atya iſten.

Ez az en ſzerelmes fiam, kiben nekem keduem telt. Dene mennyūnc chac konnyen el az atya iſtennec mōndaſa mellōl, ugy mint kiben az euangeliomnac es az tellyes kereſztyeni tudomannac rōuideden ualo ſommaia uagyon. Vgyanis hogy ezt az Chriſtus felōl ualo bizzonſag tetelt ualoba nekūnc aianlanaia, nem elegedec aziſten egyzer meg mondani, hanem ez utannis à Tabor hegyen, az harom tanetuany elōt uionan meg monda. Touabba ſzent Peteris azt uallya *Mat. 17.* *2. Pet. 1.*

hogy

hogy ennec az atya isten beszedenec ű is halgatoia volt. De mit mond az atya az ű szent fia felől? *Ez azen szerelmes fiam, kiben nekem kedvem telt.*

Exo: 4. Az szent irasban soc helyen mies, kie chac puszta emberec vagyunc, Isten fiainac neveztetűnc, mert valasztot es fogadot fiai vagyunc ű szent felsegenec. Israel az en elsŏ magzatom. En mondottam hogy istenec, es az felsegesnec fiai vattoc. Megint szent Ianos mostan ugymond istennec fiai vagyunc. De mikor az atya isten menből az ű fia felől ezt kialtya, *Ez azen szerelmes fiam* Nem valasztatot avagy fogadot, hanem termeszet szerent valo fianac nevezi űtet. kit iobban meg erthet az gőrőc bőtűből minden ember, valaki az gőrőc irast olvassa es erti. Holot az atya istennec bizonsag tetele illyen igekcel vagyon meg irva *Ez az en amaz szerelmes fiam:* Amaz ugy mond, az az, Nem ollyan fiam ez, mint az en hiveim, hanem kilőmb modon valo fiam, egy termeszetű, es egy allatu en velem, kit en őrőktűl fogva nemzettem istensege szerent, noha harminczesztendővel ez elŏt szűletet szűz Mariatul ez vilagra embersege szerent. Ezen ertelemmel nevezi szent Ianosis vrunkat az istennec eggyetlen egy fianac. Egyetlen egy, mert kivaltkeppen es oly modon valo fia, hogy mas illyeten, es ollyan modon valo fia ninchen istennec. Tahat bizonnyal termeszet szerent, igaz es hozza hasonlo őrőc fia Christus az atya istennec.

Psal. 81. 1. Io: 3. ὁ υἱός ἐστι ἵνος μου. Mat. 1. Luc: 1. Gal: 4. Ioan: 1. Mat. 3. 14. 17. Marc: 1. 5. 9. 15. Luc: 1. 3. 9 Ioan 6. 9. 11. 19. Rom: 1. 8. Hebr: 1. 5. 6. 7. 10. Io: 3. 4. 5.

Tovabba, szerelmes fianac nevezi isten az mi urunkat; ielentven hogy oly igen szereti ezt ă fiat, hogy minden fŏlseget, meltosăgat, hatalmassăgat, bŏlchi-

bölcheſeget,birodalmat ű bele öntötte,es minden iauait uele közlötte. Azert mongya uala neki ſzent Dauidnal. Keuannyad en tűllem,es neked adoc örökſegűl minden nemzetſegeket. Szent Ianoſis bizonſagot teſzen errűl, mikor imigyen iria hogy ſzollot uolna iduezetöne. Az atya ſzereti á fiat, es mindeneket kezeben adot ű neki. Az atya ſzereti a fiat, es mindeneket meg mutat ű neki. Szent Pal ſem külömbet beſzel ennel,űltette űtet az atya iobia felöl, minden feiedelemſegnec, hatalomnac,erönec,vraſagnac,es mindennec ualami neueztethetic fölibe. *Pſal:2.* *Ioan:3.* *Ioan.5.* *Epheſ:1.*

Annac fölötte, azt beſzelli, hogy ebben ű neki keduc tölt. Az az, á Chriſtuſert io keduc es io akarattya uagyon neki az emberekhez: Vgy gyönörködic ű benne, hogy ű erette nekűnkis iot keuan, iot akar tenni mindenekkel, ualakic ű benne hiſznec. Mert ualakic uettec űtet, hatalmat adot reia azoknac,hogy iſtenec fiai lehesſenec. Es minden az ki hiſzen ű benne, el nem ueſz, hanem ueſzi az öröc eletet. Meg igazettatunc aiandekon az ű keduenec altala, az ualtſag altal, mely az Chriſtus Ieſusban uagyon, kit az atya iſten engeſztelöue tött, az ű uereben ualo hit miat, es ű uele mindeneket nekűnc adot. Latode azert, mely igen keduc tölt az atyanac az ű fiaban, hogy ű erette minketis meg igazitot, fiaiua fogadot,az öröc eletnec örököſiue,es minden iauaiban reſzeſſe tött. *Ioan:1.* *Ioan:3.* *Rom:3.*

Hogy peniglen maſut hozza teſzi imeſztis. *Ötet halgaſſatoc*, azzal á Chriſtuſnac nagy meltoſagat magaſztallya, Söt minden hiueknec paſztoraua es igazgatoiaua teſti űtet. Mert á Iuhoknac az ű paſztorokat kel halgatnioc, halgattyakis, es idegent nem kőuetnec. Es *Mat: 17.* *Mar. 9.* *Luc:9.* *Ioan.10.*

ekeppen

ekeppen szentele fel az atya isten az ü fiat, az fö papsagnac tisztire.

Eretnekseg à Christus halgatasarol. Nem türhetem hogy meg ne ielenchem, nemely teueligö embereknec nagy uakmerö balgatagsagokat, kic azt meric mondani, hogy az atya istennec imez mondasa, *Ez az en szerelmes fiam, kiben nekem kedusm toelt, ütet halgassatoc*, fel fordettya, meg rontya, es semmiue teszi az papistaknac minden tudomanyokat. Azt kialtyac (ugymond egy közzülöc) a papistac, hogy az regi Conciliomokat, az szent atyakat, doctorokat kel halgatni, de uiszontag az atya isten nem conciliomokra, es nem az atyakra auagy doctorokra igazet minket, hanem az Christusra monduan, *ütet halgassatoc*. A papa Drabanti, az emberi szerzeseket tollyac elö, az *Mat: 15.* Christus peniglen azt mongya, hogy heiaba tisztelic ütet, kic emberi tudomanyokat es parancholatokat tanetnac.

Hallade atyamfia, minem chac az papistac szaua ez, hogy à conciliomokat, az atyakat es â szent doctorokat kel halgatni. Nem oluastade mit mond errül Moi- *Deut: 32.* ses? Emlekezzel meg az regi idökrül gondolkodgyal minden idöbeli nemzetsegekrül, kerd meg az te atyadat, es hirdeti teneked, az te eleidet es meg mongyac neked. Hiszem hallod hogy Moises az regiekre igazet, azt akaria hogy az atyaktul es az mi eleinktül ertekezzünc. Az Apostolokis meg parancholac az poganságbol meg tert keresztyeneknec, hogy az elsö Conciliom uegezeset meg tarchac, es igy iranac ü ne- *Act: 15.* kiec. Vgy teczet nekünc es az szent leleknec, hogy meg tartoztassatoc magatokat az baluanyoknac aldoztatot élésègektül, uertül, foitot allattul es paraznasagtul.

Talam nem uefzed efzedbe,hogy mikoron mi azt mongyuc hogy az conciliomokat, regi atyakat es doctorokat kel halgatni,nem mondunc femmit egyebet,hanem ugyan azont,â mit az atya iften monda. Mert mikeppen ü paranchollya hogy az Chriftuft halgafsac mindenec, mies azt keuannyuc,hogy Chriftuft, es az ü lelket halgafsad az Conciliomokba, az fzent atyakba, es fzent doctorokba. Az ki titeket halgat, ugymond Chriftus az apoftoli rendnec,engemet halgat. Nem ti uattoc az kic fzollotoc,hanem az ti atyatoknac lelke fzoll ti bennetec. Az anyafzentegyhazrol, kinec fzemeliet uifelic az conciliomoc, megint azt befzelli, hogy ualaki ütet nem halgattya, ugy kel azt tartani mint egy pogant es egy publicanuft.Lam az apoftolokis az Conciliom teczefet nem chac ü teczefeknec, hanem az fzent lelec teczefenekis neuezic. *Acto.: 20. 1. Tim: 3. Ephef.4. 1 Cor. 12. 1.Cor. 4. Luc:10. Mat: 10. Mat. 18. Cypr.Epift. ad Concili: ugian ezent zepen bizonettya azzenirafbol.*

Kerdlec tegedet,honnet tudod azt, hogy â Chriftus az atya iftenuel egy termefzetü es egy allatu öröc iften legyen? Ha azt mondod hogy az euangeliombol, mert Chriftus ü maga igy fzollot maga felöl, En es az atya eggyec uagyunc, elödet uefzic az Arianufoc, es azt uitattyac,hogy az Chriftus egynec mongya magat lenni az ü attyaual akaratban nem termefzetben. *Deut. 17. 1.Reg:8. Luc:10. Mat.8. Ioan 18. Act. 23. Exo: 22.*

No azert kitül tanultad hogy az mi vrunknac mondafat az termefzetnec es allatnac egy uoltarul, es nem chac az akaratnac egyfegerül kel erteni? Tudom hogy az Niceabeli Conciliomra igazettafz, mert ot az tellyes kerefztyenfegböl egybe gyült fzent atyac,pifpököc es tudos emberec Arius ellen igy magyaraztac azt az euangeliomnac helyet,es iol uagyon enis örö- *Mat: 10.*

enis örömest ueszem tűled, hogy az conciliomnac tulaidonetod az irasnac igaz ertelmet. Ha azert, te Ariust es az ű kőuetőit arra keszereted hogy halgassac az Niceabeli conciliomot, ha azt akarod hogy higgyenec az atyaknac kic abban az Conciliomban ielen uoltanac miert haragszol mi reanc erette, hogy mies tegedet az cōciliomokra, es az szent doctorokra igazetunc, es onnet akariuc hogy uegyed meg feitesét minden dolognac, ualamelyben nehesseg es ketelkedes tamadhatna?

Lut. art. 6. Cassiani auctoritate confirm: nitr. Calu. lib. 4. instit. ca. 19. sect. 14. Confess. auriaclarē Nectarij auctoritate, ex Socrate & Nicephoro adducit. Cōtra eandem hodie Lutherani omnes & confessioniste Chrisostomum.

Vr isten, nagy dolog ez, hogy mikor mi ellennűnc uetekednec az eretnekec, nagy erőt szegnec raita, hogy az ű uelekedeseket szent Agostonbol es az tőb szent doctorokbol erősséchec es tamogassac: meg aztis reiaioc fogiac az iambor atyakra, es ugy tettetic hogy ű tűllőc uettec uolna az mit űc soha meg sem gondoltanac, kialton kialtyac, hogy nem kilemb az ű uallasoc az regiec uallasanal, kit azert mielnec, hogy az regi szent Iamboroknac palastyoc alat iob arōn el adhassac az ű hazugsagokat. Azon kőzben peniglen ha mi az igassagnac nyluabban ualo ki ielentesenec okaiert ugyan azon szent iras magyarazo bőlcheknec bizonsag teteleuel elűnc, reianc tattyac szaiokat, es meg eszenec bennűnket erette, hogy az mi eleinkre mutatunc, es azoktul mongyuc hogy kel meg tanulni az igazat.

Vgyan ezen dologbanis az kirűl mostszollunc szent Cyprianus doctornac mondasat uetic szeműnkre, holot ű azt mongya, hogy ha az Christust kel halgatnunc, tahat nem szűkseg minekűnc arra figyelmeznűnc, mi előttűnc mi teczet legyen ualakinec, hanem azt kel

azt kel meg latnunc, az Christus ki mindeneknec elötte uolt, mit chelekedet legyen, mert nem az embereknec szokasat, hanem az istennec igassâgat illic köuetnünc: es megis bannyac ha mi azt beszellyüc hogy az szent doctorokat kel halgatni.

Az szent Cyprianus mondasat kedig à mi illeti, igaz hogy nem azt kel neznünc, mi teczet legyen ualakinec mi elöttünc, hanem à mit urunc chelekedet es szollot, azt kel elö uennünc: mindazaltal az regi szent atyakat es doctorokat köuetnünc kel annibol, az menibôl üc köuettêc az Christust, es ü tülöc kel peldat uennünc rula, mi legyen modgya az Christus köuetesenec. Mint am szent Palis az ü maga köuetesere int minket monduan. Legyetec en köuetöim, mint ènis az Christus köuetöie uagyoc. Mi legyen azert, az istennec igassâga, es mellyc legyen ahoz egyenlö iô szokas, azt az szent irasbol kel meg tanulnunc. De maga az szent irasnac igaz ertelme mi legyen, azt az regiektül szükseg meg kerdenünc, kic uagy az apostoloktul hallottàc, uagy az apostoloc tanetuanitul, auagy chac ottan közel az apostoloc utan tanetottâc az anyaszentegyhazat. Mert azoc tehetnec igaz bizonsagot az apostoli tudomanrol, ès nem imezec az kic tauol uadnac apostoli egyhaznac kezdetitül: söt chac nem regen tamadtanac. ¶ *Oluasd Vincent. lyrinen. lib. adu. prophanas hæres. nouit. Aug. lib. 1. con. Iulia: cap. 2. in prologo. Epist. 118. ad Ian.*

Epist. 62. ad Pomp. li. 1. ep. 11.

1. Cor. 11.

Szent Gergel 4. Concil. ugi uesz i mint â 4. Euangel. lib. 1. Epi. 24. Et lib. 2. Indict. 11. Epist. 10. ad Sabini. subdiac. Cap. I. Et lib. 1. con. Donat. Cap. 18.

¶ De eleg legyen ez errül, mert immaron meg erthettetec hogy az Christust kel halgatni, es ü utanna az szent atyakat, es azoknac maradekit, ugymint kic az Christusnac, oly edeny es ezközi kic altal ü szol nekünc, es tanet minket az ü akarattyara.

O Ideie

Ideie immár, hogy az Christus keresztelkedesének hasznairul szollyunc.

Az Harmadikrul.

Christus keresztelkedesenek hasznai. AZ mi urunknac meg ualtonknac keresztelkedesének elsô haszna ez, hogy meg szentelte uele az uizet, es kêszétet az ü egy hazanac iduesseges fördôt, kiben el mosatic á bün, es minden lelki betegsegbôl
Zach. 13. Ezech. 36. meg gyogyul az ember, smeg adatic az elsô szüleknec
Actor. 22. uetkec miat el ueszetêt egesseg, mierthogy nem puz-
Rom. 6. ta uiz, hanem az Christus uêrêuel meg festetet uiz ua-
Gal. 3. gyon az keresztsegben. Arrul mongya uala az ua-
Coloss. 3. Ephe. 2. lasztot edeny szent Pal Apostol, hogy Christus sze-rette az anyaszentegyhazat, es ü magat erette atta, hogy ütet meg szentelneie tisztetuan az uiznec mosogatasaual az eletnec igeieben.

Masodic haszna ez, hogy meg keresztelkeduen az Christus, szerze nekünc uionan születesnec fördôiet, hogy mies az keresztseget fel ueuen, uionan szülessünc, meg uiullyunc, ui eletet kezgyünc es uisellyünc.
Tit. 3. Mert azt beszelli az apostol, hogy meg ielent nekünc az mi iduôzetönknec kegyelmessege es embersege. Ki nem az mi chelekedetinkbôl, hanem az ü irgalmassaga szerint, iduezetet minket, az uionnan születesnec es meg uiulasnac lelkenec mosogatasa altal, kit mi reianc ki öntöt, az ur Iesus Christusnac altala: Tanetuan minket hogy meg tagaduan az istentelenseget, es ez uilagi gonosz keuansagokat, iozanul es iamborul ellyünc. Igyekezzünc azert raita, hogy ne legy-
Prou. 26. 2. Pet. 2. ünc ollyanoc mint az ü okâdâlâra terô eb, ne teriünc

uissza

uiſza az mi elöbbi gonoſz eletünkre, hanem mikeppen bogy uionan ſzülettünc, ui eletet uiſellyünc.

Harmadic haſzna az Chriſtus meg kereſztelkedeſenec imez, hogy mikeppen az idöben, mikoron ű meg kereſztelkedec, meg nylatkozanac az egec, es az tellyes ſzent haromſag meg ielente magat, ſzinten ugy nekünkis meg nylatkoznac az egec, mellyec az elöt be teue ualanac, mikoron meg kereſztelkedünc az tellyes iſtenſeg hozzanc iű, es ha iol uitezkeduen meg tartyuc az hitet, es az io lelki iſmeretet, nalunc marad es bennünc lakozic. 1.Tim.1.

Negyedic, hogy Chriſtus az ű kereſztelkedeſeuel azt erdemlette mi nekünc, hogy iſtennec fiai legyünc. Mert mikeppen az ű kereſztelkedö fiarul kialt az atya iſten, *ez az en fiam* ſzinten ugy kialt mi rullunkis, az kic meg kereſztelkedtünc monduan. Ezec en fiaim es en leanim. Valaſztot minket, ſzent Pal mongya, az iſten fogadot fiaiua, az Ieſus Chriſtuſnac altala. Vöttüc az fiakca fogadaſnac lelket, kiben ezt kialtyuc, atyanc, atyanc. Noha azert neha lattatic az ű atyai orczaiat el fordetani az atya iſten, de ſoha atyai lelket, es io akarattyat meg nem uonſza tülünc. Ephes. 1. Rom. 8.

Annakokaert minden nyaualyainkban es nyomoruſaginkban zönögiön az mi fileinkben, az atya iſtennec imez mondaſa: *Ez az en ſzerelmes fiam, kiben nekem keduem teelt*, nem chac azert hogy uigaſztallyuc magunkat ezzel az gyönyörüſeges beſzeddel, hanem hogy mies uiſzontag az iſtenhez ualo ſzeretetre, gyerieſzüc lelkünket, meg felellyünc urunknac mi hozzanc ualo ſzerelmenec ű hozza ualo

szeretettel, ugy hogy az ů szerelmetůl se nyomoru-
sag, se űldôzes, se ehseg se mezetelenseg, se ueszedelem, se fegyuer minket el ne szakaszon.

Viz kereszt nap utan elsœ vasarnap.

Ez mai Euangeliomot Szent Lukach irta meg masodic reszeben az ů euangeliomi kônyuenec.

1.
Ennec uala az Iesusnac szulei esztendœnkent Hierusalembe, az husuet innepe napian. Es mikoron let uobia tizenket esztendœs, fel menuen ůc Hierusalembe, az innep napnac szokasa szerent, es az napoc be teluen, mikor haza ternenec el marada az gyermec Iesus Hierusalembe, es nem ueuec eszekben az ů szůlei. Veluen kedig utet az tarsasagban lenny, menenec egy napi utat, es keresic uala ůtet rokonsagi es ôsmerôi kôzôt. Es nem talaluan hatra terenec Hierusalembe keresuen ůtet. Es lôn hogy harmad napon meg talalac az templomban, ůluen az doctoroc kôzôt, halgatuan es kerdezuen ůket. El almulnac uala peniglen mindenec az kic halgattyac uala ůtet az ů bôlchesegen es feleletin. Es latuan az ů szůlei, chodalac, Es monda az ů annya neki. Fiam,

Fiam, miert chelekedtel igy uelünc? Eme az te apad es en bankoduan kerefünc uala tegedet. Es monda nekiec: Mi dolog hogy engemet kereftec uala? Nem tudgyatoc ualae? hogy az en atyamnac dolgaiban kel iarnom ennekem? II.
Es ök nem ertec az fzot kit ö nekiec fzolla. Es ala menc uelec Nazaretben, es engedelmes uala nekiec. Es az ö annya efzeben tartya uala mind ezeket az igeket. Es az Iefus neuekedic uala bölchefegeben, ideieben, iftennel es embereknel ualo keduefsegben. III.

Zt ez Euangeliomot aletom hogy azert oluafsa ma az anyafzentegyhaz, mert az mi urunknac egy fö meg ielenefet adgya elönkbe, mikeppen tizenketefztendös koraban az bölch doctoroc közöt az ü ifteni bölchefeget meg mutata, es meg ielente magat nagiobnac lenni egyeb közönfeges embereknel, holot az ü feleleti es kerdefi ollyac leuenec, mellyec fölül haladac az emberi ertelmet es okofsagot, ugy anniera hogy ualakic hallottac mind el almultanac es el chodalkoztanac raita. Mit chelekedet legyen peniglen az mi urunc attul fogua, hogy fzuletefenec negyuenedic napian az templomba fel üitetec, tizenket efztendös koraig, megint tizenket efztendös koratul fogua az ü eletenec harminczadic efztendeiglen, arrul az euangeliftac femmit nem irtanac. Talam azert hogy ez idö alat femmi oly dologba nem foglalta magat, ki az Mefsiafnac tifztit nezte uolna, hanem chendefz es ugymint ember emberi möd fzerent ualo közönfeges eletet uifelt.

Igenſzep tanulſagoc uannac ez mai euangeliomba arrol, mint kellyen minden embereknec iſtenhez, a ſzüleknec magzattyokhoz, es a magzatoknac ſzüleiekhez magokat tartanioc. Harom dolgot tanullyunc azert ebből az euangeliombol.

Elſőt azt, hogy minekünkis illic az iſten igeienec halgataſat iſtentül es az mi eleinktül rendeltetet ceremoniakat es iſteni ſzolgalatokat gyakorlanunc, kiualtkeppen innepnapokon, mikeppen ſzüz Mariarul es Ioſephrül mongya ſzent Lukach hogy gyakorlattac.

Maſodikat imezt, mint kellyen a ſzüleknec az ü magzattyokat iſteni felelembe fel neuelni, es az iſtennec ſzolgalattyara kichin ſegektül fogua ſzoktatni.

Harmadikat ezt, minemü tiſztelettel es engedelmeſſeggel, tartozzanac az gyermekec iſtennec es az ü ſzüleieknec.

Az elſœrül.

Mennec uala az Ieſuſnac ſzülei eſztendönkent Hieruſalembe az huſuet innepe napian. Meg teczic az ſzent Lukach Euangeliomiabol, hogy ſzüz Maria es Ioſeph nagy ſzorgalmatoſsaggal meg tartottac, az ö töruenbeli ceremoniakat. Mert nyolczad napon ſzületeſe utan környül metelec az Chriſtuſt; Negyuenedic napon az templomba fel uiuec, es iſten eleibe allatac, megis aldozac ü erette töruenybe paranchoItatot aldozatot. Moſtan peniglen em hallod hogy eſztendönkent fel mennec uala Hieruſalembe az huſuet napiara.

Az

Az uriften kilõmb kilõmb fele innepeket fzerzet uala az ô tõuenybe az ũ nepe kõzõt. Vannac minekũnkis kerefztyeneknec bizonyos innepinc. Nem oc nelkũl peniglen. Hanem leg elõfzõr azert, hogy innep napokon egybe gyũluen halgaffuc az iften igeiet, kibõl efmeriũc meg ũtet, erehũc az ũ akarattyat, emlekezzũnc hozzanc ualo io uoltarol, aggyunc halat foc io tetemenirũl. *Exo:* 23,
Hogy ez igy legyen, meg bizonyul abol, hogy meg parancholа iften az Sidoknac hogy az harom fõ innepre 34.
az az, Hufuetra, pinkefdre, es az fatoros iñepec napiara, az ferfiac mindnyaian Hierufalembe fel gyũlnenec, Holot hufuet napian az Aegiptuf bol ualo fzabadulafrol, Pinkefd napian az ô tõruennec ki adatafarul, Az Satoros innepen az pufztaban negyuen efztendeig ualo lakafokrul tennenec emlekezetet, hirdetneiec es halgatnaiac az iftennec chodalatos chelekedetit es tõruenyet, mint am Efdras hirdeti uala, es az kõfseg firua 2. *Efd:* 8.
halgattya uala, es halat adnanac az urnac, minden io uoltarol, de kiualtkeppen azokrul az io tetemenyekrũl, mellyekcel illette uala ũket az Aegiptufbol ualo ki iõuetelbe, mind addiglan, meg az igeretnec fõldeben be iutanac.

Mely harom fõ innep helyebe az anyafzentegyhaz az ui tõruenbe mas hufuetot fzerzet, az Chriftus fel tamadafanac, mas pinkõfdõt az fzent lelec iftennec el iõuetelinec, es karachyon napiat az Mefsias fzũletefenec emlekezetire. Azonkeppen egyebfele innepeketis mellyeket az ifteni fzolgalatban az euangeliomnac predicallafaban es halgatafaban, az iften felõl, es az ũ chelekedeti felõl, ualo elmelkedefben minekũnc foglalatofoknac kel lennũnc.

Touabba az iſtentul es az anyaſzentegyhaztul ſzerzetet innepeknec ſzentelele, neminemű bizonſaga annac, hogy mi az iſtentelen poganoknac ſzertartaſit utallyuc, nem akarunc ű uelec ölgyödni, hanem mind ünnepünc, mind egyeb ſzertartaſunc kilömb az öuektül.

Vegezetre arra ualoc az innepec, hogy meg mutaſsac kic legyenec az iſten igeienec ſzeretöi, iſtenfélö es aitatos kereſztyenec, es kic nem. Valakinec teczie az iſten igeie, es ualaki ſzereti az iſtent, innep napon hatra hagyuan minden egyeb dolgat az templomba ſiet, predicatiot, miſet hall, ſzolgal könyörög az ű teremtöienec; A ki azt nem miueli, azzal meg bizonettya, hogy üres minden iotul, es minden aitatoſsagtul. Szüz Maria es Ioſeph közel huſz mely födre mennec uala Nazaretböl Hieruſalembe az huſuet innepere, hogyielen lennenec az közönſeges aldozaton, es az ö töruenybeli Cæremoniakat gyakorlanaiac. Tanullyuc meg ű tüllöc, hogy mies ſzorgalmatoſoc legyunc, az ui toruenbeli innepeknec ſzenteleſeben, es el ne mulaſsuc az közönſeges iſteni ſzolgalatokat. Sokan uannac az kereſztyenec közöt, kic chac huſz lepeſnireis reſtellenec az egyhazhoz iarni.

Azt mongyac nemellyec, mit iarnanc ott, hiſzem hazunknalis ſzolgalhattyuc az iſtent, es könyöröghetünc ű neki? Vgy uagyon, de ne legy te eſzeſb az iſtennel, ű ſzent iſtenſege hagyomaſabol eppettettenec az templomoc, es imadſagnac hazanac neueztettenec, tahat oda kel menni, mikoron az közönſeges imadſagnac ideie uagyon. Mikeppen hogy ſzent Peter es ſzent Ianos fel mennec uala à templomba az imad-

Leuit. 19. Sanctuariū meum metuite. Eſa:56. Ierem: 7. Luc: 19.

az imadſagnac kilenczedic oraiara. Mindazaltal à kiuülis ſzüntelen mind hazunknal, mind mezönkbe imadkozhatunc, ſzükſegis imadkoznunc. Ollyakis uannac, kiket ha meg kerdeſz, miert nem iarnac az predicatiora, azt beſzellic hogy ükis oluaſsac es ertic az euangeliomot, ugy mind az à ki predical, azert nem ſzükölködnec az ü tanetaſanelkül. Balgatag emberec, Nem erti ualaé Maria auagy Ioſeph? Hiſzem az angyaltul meg tanultac uala üc ki legyen az Chriſtus, es hogy nem az tulkoknac, bakoknac, baranyoknac, boriuknac uere, hanem az Ieſus ſzabadetando uala meg az emberi nemzetet az büntül, megis ugyan fel mennec Hieruſalembe az templomba. Higgyed hogy az iſtennec lelke, tiſzteltetì, es gyakorlattya emberrel az templomot, az kic azert utallyac, es affelè ſem mennec, nem az iſtennec lelketül igazgattatnac, hanem az pokolbeli ördögtül uiſeltetnec. *Act. 3.* *Heb. 9.*

Az Maſodikrul.

MIkoron ſzüz Maria Ioſephel huſuet napiara Hieruſalembe fel menuen az gyermec Ieſuſt egyetembe fel uiue, taneta az ſzüleket es peldat ada nekiec, mikeppen kellyen az ü magzattyokat iſteni felelembe fel neuelni, es az iſtennec ſzolgalattyara, kichinſegektül fogua ſzoktatni. Tuggya uala aſzonyunc hogy az ü ſzent fia magatulis meg miuelendö uala mindent, à mit az atya iſten, ü reia bizot uala, mindazaltal ü ſem akara ſemmit hatra hagyni az io ſzülenec tiſtiben.

Tanullyatoc meg azert ties ſzülec, milegyen az ti gyermekteknec fel neueleſeben az tiſztetec Gon-
Gen. 18. dollyatoc meg hogy nem chac a uegre adatnac tinektec iſtentül á magzatoc, hogy ez földi embereket, hanem hogy iſtennec fiait neuellyetöc belölöc, hogy iſtenfelö embereket haggyatoc ez uilagon utannatoc. Draga dolog az magzat, kit iſten teremt es choda keppen taplal annyanac meheben, okos lelket âd bele, es eleuenen hoz ki ez uilagra: Vgy uiſellyetec azert gondot reiaioc, hogy ſzamot adhaſsatoc ruloc itelet napian. Nem eleg hogy chac teſti ruhazattyokra es taplaláſokra legyen gondotoc ſöt fö keppen azon igyekezzetec, hogy lelkekben neuekedgyenec.

De hogy könnyebben eſzetekbe uegyetec, mikel mind az ti gyermekteknec io modon ualo fel tar-
Pro. 20. taſahoz, Elſö ez, Hogy io peldat adgyatoc ü nekiec, ualamire üket kellene tanetanotoc, azt, chelekedetekcelis meg mutaſsatoc, nem chac ſzoual mongyatoc nekiec. Mert a mit az gyermekec gyakorta latnac es hallanac az ü ſzüleitül, nem igen uètic el, hogy azt ne köueſsec, es ollyanoc ne legyenec, minemü
Pro. 22. emberec közöt fel neuekednec. Ha azert iot latnac tületec, hyendö dolog hogy ükis ioc leſznec, ha gonoſzt, nem choda ha feſlet erkölchüec fognac lenni. Mi oka hogy ez moſtani gyermekekben ſemmi io erkölchöt nem latunc, Szitoknal, ondoc beſzednel egyebet tüloc nem hallunc? Mert attyoktul, annioktul, üc ſem latnac es nem hallanac ſemmi iot. Iait kialt
Mat: 18. Chriſtus minden embernec, ualaki maſt meg botrankoztat, meniuel inkab iai annac az ki az ü tulaidon

gyer-

gyermeket gonoſz eleteuel, es gonoſz beſzedeuel meg botrankoztattya.

Maſodic dolog ez kel az gyermechkeknec iſten-ſzerent ualo fel tartaſahoz, hogy a ſzűlec tanechac es ſzoktaſsac űket kiſded koroktul fogua io erkőlchre, emberſegre, es iſteni felelemre. Az io erkőlch, emberſeg tiſzteſseg, io hirt es io neuet ſzerez nekiec az emberec kőzőt, az iſteni felelem kedueſse teſzi iſten előt. Atyac ugymond ſzent Pal, neuellyetec az ti gyermekteket tanetaſban es fegyelemben. Tobias io atya uala, ki imigyen oktattya es tanettya uala az ű fiat Mindenkoron elmedben uiſeld fiam az iſtent, es meglâſd hogy ſoha az bűnnec ne engedgy, es az iſtennec parancholatit hatra ne ueſsed: Minden időben algyad az iſtent, es keried hogy ű igazgaſsa az te utaidat, es az te tanachid ű benne meg maradgyanac. Illic hogy minden iambor kereſztyen el uigye uelle magzatit az predicatiora es iſteni ſzolgalatra, meg laſsa es rea erőlteſse, hogy gyakorlyac az kereſztyeni ceremoniakat, imadkozzanac, foglallyac magokat aitatoſsagban. Mikor az predicatiorul haza iűnec, meg kergye tűllőc ot mit tanultanac, es arra gondot uiſellyen hogy io ideien meg tanullyac az kereſztyeni tudomannac fondamentomit.

Harmadic, hogy főlőtteb ualo engedelmeſseggel ſzaiokra ne ereſzec gyermekeket, meg ſedgyec űket az uêtekrűl. Arra inti Salomon a ſzűleket, hogy ueſzőuel kergeſsec ki gyermechkeikből az balgataгſagot. Heli pap iora inti uala es feddi uala az gonoſsagrul fiait, monduan

Gen. 18. 19.
Prou. 1. 4. 5. 19. 29.
Exod. 10. 12. 13.
Deut: 4. 6. 11. 32.
Iof. 4.
3. Reg. 2.
Tob. 1. 4. 10. 14.
Eph: 6.

Gen. 34.
Deut. 21.
1. Reg. 3.
Eccleſ. 8.
Pro 22. 13.

nekiec

1. Reg. 2. nekiec Miert chelekeſztec affele gonoſzdolgokat,
mellyeket en halloc felőlletec az tellyes kőſegtűl?
Nem iellyetec azt fiaim,es ne uetkezteſsetec az iſtennec
nepet de miert hogy az ű erdemec ſzerent meg nem
bűntete mind uellec egyetembe meg bűntettetec iſten-
tűl Sokan uannac az ſzűlec kőzzűl, kic inkab ſzeretic
teſteket az ű gyermekeknec lelkeknel, őrőmeſben
el tűric akarmely nagy uetkeketis, hogy ſem mint az
Pro. 13. ueſzőuel űket meg ſuitanaiac. Nem gondollyac
Eccle. 30. meg, hogy nem igazan ſzereti, ſőt gyűlőli az ű fiat,
ualaki kemelli tűlle à ueſzőt, mert ha ſzeretneie nem
ereſzteneie űtet az karhozatnac utara. Iob uolna
hiſzem gyermec koraba egy keueſse meg oſtorozni,
hogy ſem mint el hadni merűlni az gonoſsagba, ki
miat az utan uagy fel akaztatic, uagy kerekbe tőre-
tic, uagy fegyuerrel őletic meg, es az ki mind ezek-
nel nehezeb, lelkę az pokolra uettetic. Ne uond meg
Pro. 23. gyermekedtűl azt mongya à bőlch az fegyelmet,
mert nem hal meg tűlle, ha az ueſsőuel meg utőge-
ted űtet, Te ueſzőuel uerőd meg űtet, es lelket pó-
Eccleſ. 7. kolbol meg ſzabadetod. Ha fiaid uannac teneked,
haich meg űket gyermekſegektul fogua, ha leanid uan-
nac, őrizd az ű teſteket, es ne mutas uig orczat ű
hozzaioc. Rőuid beſzeddel, ualaki azt akaria ho-
gy iamboroc legyenec az ű gyermekiből, ſzaian
tarcha űket, mert az főlőtteb ualo engedelmeſseg ſem-
mi iőt nem ſzerez. Es ualaki őrűlni akar gyerme-
kinec, azzal mutaſsa meg hozzaioc ualo ſzerelmet
hogy ſzűntelen fedgye es oſtoroza- űket.

2. Timo. 3. Negyedic a ki ſzűkſeg az gyermekeknec io mo-
don ualo fel tartaſahoz imez. Hógy mikoron im-
mar

mar alkolmatosoc fognac lenni az tanulsaghoz, aggyac űket az ű szűleiec tudos mesterec keze ala, kiktűl tudomanyokat es ioszagos chelekedeteket tanullyanac. És ugy uisellyenec gondot reiaioc, hogy ne legyenec semmi tudoc, hanem tudgyanac ualamit, ki utan emberkorokba, el elhessenec. Ha mellyet latnac kőzzűlőc, hogy irast es deaki tudomant nem tanulhat, ninchen elmeie hozza, ottan ualami oly mesterségnec tanulasara fogiac, az kit kezekcel szoktac az emberec m'uelni, auagy ualamely iambor istenfelő uitez embernec aianlyac, kinel az uitezkedesnec modgyat tanullya meg, hogy uitezkedgyec hazaiaiert es fegyuereuel tudgyon maganac kenyeret keresni.

Senki azert ne gyönörködgyec affele gyermekinec sokasagaban, az kic istentelenec, es isteni felelemnelkűl ualoc, hanem gyönyörködgyec abban, haoly fiakat hagy utanna az kic felic az istent. Mert iob egy istenfelő fiu, hogysemmint ezer istentelen, es hasznosb embernec gyermektelen meg halni, hogysemmint istentelen fiakat hadni. Hogy peniglen io fiakat hagyhasson ualaki, azzal leszen meg, ha ugy tartya es neueli űket, amint immar meg mondottuc. *Eccl. 16.*

Az harmadikrul.

IDeie immar, hogy arrul szollyunc minemű tisztelettel, es engedelmesseggel tartozzanac az gyermekec, istennec előszőr, az utan szűleieknec. Kire meg tanettya űket az Christusnac peldaia, ugy hogy bator ne keressenec egyebűt errűl tanulsagot, chac

nezzenec az mi vrunkra, minden ioſzagos chelekedetnec tűkőret, meg talallyac ű benne.

Vgymond azert az Euangeliſta, *hogy el marada Ieſus Hieruſalembe.* Ha ot maradot, kőuetkezic hogy űis fel ment uolt az innep napra. Tanullyatoc meg gyermekec, hogy ties tartoztoc ſzűleitekcel az ſzentegyhazhoz Miſere es predicatiora iarni, imadkozni,
Pro. 22. es minden egy hazi ſzolgalatou ielen lenni. Igaz pelda beſzed az, kirűl a bőlchis emlekezic, hogy a mit ember ifiu koraba meg ſzoc, uenſegebe ſem tauozic el attul. Bizonyara tahat ideien kel ſzoktatni magat mindennec aitatoſsagra es iſteni felelemre, mert az ki gyermec koraban hozza nem kezd, nehezen fogia reia magat mikor meg őregbedic.

Touabba mikoron harmadnapig kereſtec uolna ſzűlei az mi urunkat, meg talalac űtet, de nem az iatekos gyermekekcel az uczan, ſem ualami egyeb faitalan tarſaſaggal, hanem a templomban, az tudos
Gen: 25. doctoroc kőzőt. Peldat ada ottis az kereſztyen gyermekeknec es Ifiaknac, hogy el tauoztaſsac az gonoſz tarſaſagot, oly emberekcel forgodgyanac egyűt, kiktűl io peldat lathatnac, es iot tanul-
Eccl: 13. hatnac. Mert mikeppen az Szuroc, meg ſzurkozza az embert, ha gyakorta kezben forgattya, ſzinten ugy nehezen oltalmazza meg magat, hogy gonoſz erkőlchbe ne őltőzzec, ualaki az gonoſzokcal tarſolkodic.

Annac főlőte, iduezetőnc halgattya uala az tudos embereket, es kerdezkedic uala ű tűllőc. Ties azert ifiac es gyermekec, ne chachogiatoc azőreg emberec kőzőt, hanem halgaſsatoc űket, kergyetec

es

es ertekezzetec ű tűllőc. Mert azt parancholllya az bőlchis tinektec, hogy egyet ſe ſzollyatoc ad-dig, meg maſtul nem hallotoc, es az őreg nepec kő-zőt meg ne ereſzetec nyelueteket: ugyanis az ki előb felel hogyſem mint egyebtűl ertene, meg bizonettya aual hogy bolond. *Eccl. 11.* *Prou. 18.*

De meg aztis beſzelli ſzent Lukach Chriſtus felől, hogy ſzűleitűl, rokonitul, es eſmerőitűl el ma-rada es el hagya űket egy ideig az atya iſten dolga-ert. Honnet imillyen tanulſagunc lehet, Hogy noha atyanknac anyanknac tiſzteſseggel es enge-delmeſseggel tartozunc (a mint ingyen maid beueb-ben ſzollunc rulla) mind azaltal az iſtent nem kel ű erettec hatra uetnűnc. Sőt ha űe az iſteni dologba, es az mi tiſztűnkben ualo el iaraſban akadekot ſzerzenenec minekűnc, altal allananac benne, hogy abban az mire iſtentűl hiuatalunc uagyon el ne iar-nanc, ot űket nem kel iſmernűnc, hatra kel uetnűnc, iſtennec kel inkab engednűnc, hogy ſemmint ű neki-ec. Arrul mongya Vrunc, Hogy ualaki attyat, anny-at, attyafiait, ű erette meg nem utallya, nem lehet ű ta-netuanya. *Mat. 10.* *Luc. 14.*

Vegezetre *ala mene Ieſus az ű ſzűleiuel Hieruſalembœl Nazaretbe, es engedelmes leen ű nekiec.* Innet meg tanulhat-tyac az gyermekec es az ifiac, hogy minden iſtenſze-rent ualo dologban engedelmeſſeggel tartoznac az ű ſzűleiecknec. Mert ha az atya iſtennec eggyetlen egy fia, az fel uőt emberi ſzemelybe az alch Ioſephnec, es az ſzűz Marianac birtoka ala uetette magat, meniuel inkab illic, hogy mi tiſzteſseggel legyűnc az mi ſzűle- *Szűleie-knec miwel tartoznac a gyerme-kec.*

inknec?

inknec. Tiſztellyed atyadat, anyadat, azt mongya az iſten Moiſes altal, hogy hoſzu eletű lehes ez földön. Es miben kellyen tiſztelned aztis megmondotta az bölch. Valaki feli ugymond az urat, tiſz-
Eccleſi: 3. teli ſzűleit, es ugy mint urainac ſzolgal ű nekiec, chelekedetben, beſzedben, es minden bekeuel ualo ſzenuedeſben.

Tartoznac előſzőr â magzatoc ſzolgalni ſzűleiknec chelekedetben, engeduen ű nekiec, taplaluan űket, es minden tehetſegecel azon iaruan, hogy az ű daikalkodaſokat, alazatos ſzolgalattal meg fizeſſec. Kőuetuen az eſztrag madarnac (kit mas neuel golyanakis hinac) peldaiat, melynec termeſzet ſzerent ualo ſzokaſa ez, hogy az ű ueen annyanac enni hord es hatan uiſeli űtet. De keues fiakat latunc hogy ezt meg miuelneiec. Sőt oly halaadatlanőc ſzoktanac az emberec ſzűleiknec lenni, hogy egy ſzegen paraſzt, neha tiz gyermeket fel tart kapalaſaual, es mind tizen ſem tartyac űtet el ueen koraban, hanem kudulni hadgyac. Maſodſzor tartoznac attyokat annyokat tiſztelni beſzedben. Hogy ſzeretettel ſzepen es alazatoſsan ſzollyanac ű uelec, meg
Pro. 20. ne chufollyac, meg ne meueſsec, meg ne ſzidalmazzac űket. Mert ualaki gonoſzt mond attyanak uagy
Pro. 30. annyanac meg aluſzic az ű uilaga az ſőtetſeg kőzőt. Valamely ſzem meg chufollya attyat, es meg utallya anniat, melto hogy â uariac azt ki uaiac es meg egyec az keſelőfiac.

Harmadſzor, minden bekeſeggel ualo ſzenuedeſben, hogy tűriűnc ſzűleinknec, el ſzenuedgyűc ha ualamibe minket meg bantanac, ne uegyűc gonoſz neuen

neuen tüllöc, ha nem mindenben keduűnc szerent esic az ű dolgoc. Sőt ha az uenseg miat eszekben meg fogyatkoznakis, ne utallyuc meg űket, el halgassuc őrőmest az ű sembőlődeseket. Az bőlchnec intesét kőuetuen, ki igy tanet minket. Fiam szenued el az te atyadnac uenseget, es ne szomorech meg űtet az ű utaban, ha meg fogyatkozic ertelmebe, bochasd meg neki, es meg ne utald őtet az te erődben. Mind magaba foglallya ezeket az szent Pal mondasa, mikoron imigyen szol. Fiac engedgyetec szűleiteknec mindenekbe. Ecclef: 3. Eph: 6.

Indichanac minket az mi szűleinknec tiszteletire az iutalmoc mellyeket isten igert azoknac kic tisztelic az ű attyokat es annyokat. Valaki ugymond az bőlch altal, tiszteli az ű attyat, űis győnőrkődni fog az ű gyermekibe, es az imadsaganac ideien meg halgattatic. Valaki tiszteli az ű attyat, hozzű eletű leszen. Tisztellyed atyadat, hogy az istennec aldomasa szallyon te reiad. Az atyanac aldomasa meg erősseti az fiaknac hazokat, Indechanac az bűntetesekis, kikcel fenyegettetnec azoc, ualakic az ű szűleieket, melto tisztesseggel nem illetic. Atkozot, ugymond az ur, ualaki nem tiszteli az ű attyat es annyat. Az anyaknac atka, ki szaggattya az fiaknac fondamentomit. Sokakat latunc hogy fele eleteket sem elic meg az kic az ű szűleieket nem tisztelic, mert mikeppen hozzu elettel aiandekozza az io magzatokat isten, azonkeppen nem elteti az halaadatlan fiakat. Panaszolkodic nemely ember fiaira, hogy nem bőchűllic űtet, uallyon michoda annac azoka? Mert ű sem tisztelte az ű attyat annyat, es azon mertekcel meret isten neki, mellyel ű mert szűleinec. Lam hallad ez elöt, hogy az győnyőrkődhetic az ű fiaba, az ki tiszteli az ű attyat. Szyleiee tiztelőknec iutalma Istennel. Eccl. 3. Deut. 27. Ecclef. 3.

P Leg

Christusnac neuekedese. Leg utolszor, arrul teszen emlekezetet az Euangelista, hogy *A gyermec Iesus neuekedic uala, bölchesegben, idejeben, istennel es embereknel ualo keduessegben.* Az az, mikeppen naprul napra testeben öregbedic uala, azon keppen bölcheb es okosb leszen uala. Kit nem ugy kel erte-nünc, mintha iduözetönkbe ualaha keueseb, es ualaha töb bölcheseg lett uolna. Mert mihelyen annyanac meheben az istenseg az emberseggel eggyesedet, azonnal meg tölt à szüz Marianac fia minden tökelletes lelki aiandekokcal, es ki rekesztetec belöle minden tökelletlenseg, ugy kogy sem bölcheb sem okosb annal soha nem lehetet, mint akcoron uolt, Hanem mint egyeb dolgaiban azonkeppen ebbenis meg alaza magat, hasonlatossa leen mi hozzanc, az gyermeksegnec erötlenseget fel ueue. Az benne lakozo bölcheseget, az testnec neuedekensegé szerint naprul napra beuebben ielengete.

Lölki neuekedesünc. Peldat aduan mi nekünc, hogy mies naprul napra, nem chac test szerent, hanem leg inkab lelkünkben, es az lelki iokban neuekedgyünc.

Ala ualo dolog az, mikor ualamely ember, mentül inkab öregbödic az termeszetnec folyasa szerent, annal keuesbet neuekedic, söt naprul napra fogyatkozic az ioszagos chelekedetekben, es mentül touab megyen ideieben, attul meszeb tauozic az artatlansagtul.

Ephes. 4. Nem azt akaria szent Pal apostol, ki arra int minket,

Coloss. 1. hogy igassagot chelekeduen neuekedgyünc az szeretetben, Es imadkozic az keresztyenekert, hogy iarianac minden io chelekedetben, istennec kedueben leuen, es gyümölchözuen s neuekeduen az istennec tudoma-

2. Pet. 3. nyaba. Szent Peteris azon keer, hogy neuekedgyünc az mi urunc Iesus Christusnac malasztyaban. Iai az szaz

esztendös

eſztendős gyermeknec, az az, a ki ſoha nem tud iſten ſzerent okoſkodni, ſoha az balgatagſagot el nem hadgya, ſoha az tőkelletesſeget nem kőueti. Dichekedűnc benne hogy ſoc eſztendei kereſztyenec uagyunc, de ha eletűnket meg tekentyűc, ſoha nem megyűnc elo az kereſztyeni eletben, ſoha nem neuekedűnc az ioban hanem meli touab, attul alab uagyunc. Mert nem kőuettyűc az Chriſtuſt, kirűl azt oluaſsuc hogy neuekedic uala nem chac ideie ſzerent. hanem bőlcheſegeben, es mind iſten ſmind emberec előt ualo keduesſegben. Az az, vgy tartya es uiſeli uala magat, hogy mind iſtennel, ſmind embereknel kellemetes uala. Szűkſeges embernec iſten előt az io lelki iſmeret, emberec előt az io hir neű. Azert mongya ſzent Pal, hogy iot miuellyűnc, nem chac iſten előt, hanem emberec előttis. Megint a bőlch azt beſzelli, hogy az io neű iob az ſoc gazdagſagnal. Es tanet minket hogy gondot uiſellyűnc reia, hogy io hirűnc neuűnc legyen, mert inkab meg marad az, hogy ſemmint az ezer draga es nagy kench.

Szaz eſztendős gyermec. *Iſai. 65.* *2. Cor. 8.* *Pro. 22.* *Eccle: 41.*

Mind ezekből a mit ma tanultunc, ki ki mind meg laſsa hogy, az mi űtet illeti, hiuſeggel es ſzorgalmatoſſaggal el iarion benne. Bőchűllyűc az innep napokat az iſten igeienec halgataſaual, minden iſteni ſzolgalattal es aitatoſſaggal ſzentellyűc meg. Az ſzűlec io modon neuellyec oktaſſac es uezerlyec az ű gyermekeket. Az gyermekec es ifiac iſtennec es az ű ſzűleiknec, tiſzteſſeget tegyenec, es engedelmeſec legyenec Feienkent igyekőzzűnc naprul napra minden ioban gyaporodni es neuekedni.

Viz kereſzt nap utan ualo maſod vaſarnap.

Ez mai Euangeliomot Szent Ianos irta meg, az ô Euangeliomianac maſodic reſzeben.

1. *Z idœben, menykœzœ leen Galileanac Cana neuü faluiaba, es ott uala Ieſuſnac annya. El hiuatec peniglen Ieſuſis, es az ô tanetuani à menykœzœbe. Es à bor el fogyuan monda az Ieſus annya ô nekie. Ninchen boroc. Es monda neki Ieſus. Mi kœzüne ennekem es teneked hozza aſzoniallat? nem iœt meg el az en oram. Monda az ô annya à ſzolgaknac. Valamit mondand tinektec, mindent meg chelekedgyetec. Valanac peniglen ott hat kü vedrec helyheztetuen az Sidoknac tiſztulaſoc ſzerent, kiknec mindenikbe ket uagy harom mertec bor ferhet uala. Monda à ſzolgaknac Ieſus: Tœlchetec meg uizzel à uedreket. Es meg tœltec chordultic. Es monda nekiec Ieſus. Merèchètec immar, es uigyetec az Naſznagynac. Es el uiuec. Mikor meg koſtolta uolna peniglen à naſznagy à borra lœtt uizet, es nem tudgya uala honnet uolna, de à ſzolgac az kic merèttettec uala à uizet tudgyac uala, elœ hya az uœ legent az naſznagy es mond neki. Minden ember az io bort elœl aggya, es mikor meg reſzegednec az utan az hituanbat: te*
II. *peniglen eddig tartottad à io bort. Ezt chelekede Ieſus az ô choda tetelinec kezdetit, Galilea-*
III. *nac, Cana neuü faluiaban, es hiuènec benne az ô tanetuani.*

Ebben

Bben ez euangeliomban meg iria ſzent Ianos Euangeliſtã, Chriſtus urunc mikeppen ielentette legyen meg az ű dichőſêget à menyekőzőben. Mert à uiznec borra ualo ualtoztataſaual, meg bizonyeta iſteni termeſzetêt, meg mutata tiſztit, es az ű tudomanyat ugymint neminemű pechettel meg erőſſête. Iſteni termeſzetit azzal bizonyeta, hogy â uiznec allattyat es termeſzetet el ualtoztata, à uizet borra teue. Tiſztit ebben mutata, hogy mikoron ſegetſegűl hiuatot uolna az ſzűkőlkődőknec ielen leen az ű adomanyaual. Tudomanyat peniglen ugy pechetle es erőſſete ezzel â choda tetellel, hogy az ű tanetuany hiuenec ű benne, es ſemmit nem ketelkedenec az ű tudomanyaba, hanem el hiuec hogy igaz iſteni tudomany. *Chriſtuſnac Iſteni termeſzeti tiſzte es tudomania.*

Mi ez Euangeliombol harom tanulſagot uegyűnc. Elſő legyen az Chriſtuſnac choda tetelerűl. Maſodic az choda tetelnec haſznarul. Harmadic az menyekőzőrűl es à hazaſsagrul.

Elſœ tanulſag.

AZ Gazdâknac ſzegênyſege ada okot Chriſtuſnac choda tetelre. Mert mikoron Galielanac Cana neuő ſaluiaban menyekőző lőtt uolna, az mi vrunc annyaual ſtanetuanyual egyetemben ot ielen uala. *Es a bor el fogyuan monda neki az ű annya ninchen boroc*. Az igaſſagtul el ſzakadot emberec azt mongyac, hogy keuelyſegből indultatot uolna reia ſzűz Maria, hogy azt mondanaia fianac, mintha dichekedni, es magat akarta uolna mutogatni uele, hogy ű neki oly fia uolna, az ki

chodakat tehetne. De ha ki az euangeliomba ugyan iol be tekent, kilömben talallya à dolgot, es meg lattya hogy nem keuelyſegből, hanem ſzeretetből es hitből könyörge fianac az ui hazaſoc mellet.

Szűz Mariának hitö es ſzereteti. Szeretetnec iele az, hogy latuan az Gazdaknac ſzűkölködeſet, es hogy â bornac fogyatkozaſa miat kiſsebſeget kezdenec uala az uendegec elöt uallani, magâra ueue az ű terheket, es oly ſzorgalmatos kezde felölöc lenni, mintha ſzinten ű maga dolga uolt uolna. Fiahoz folyammec azert, es ű neki ſzolla mellettec, tanetuan minket, hogy egykűnc az maſikunknac terhet ui-

Gal. 5. Ephe. 4. ſellyűc, es egymaſert imadkozzunc. Az hitnec bizonſaga imez, hogy bizuaſt folyammic fiahoz, es oly igen

Mat 21. nem ketelkedic az ű ſegetſegebe, hogy meg mikoron

Mar: 11. egy keueſse kemendeden felelt uolnais neki, meg nem fo-

Iac, 1. gyatkozec ű benne az hit, hanem megis bizic, es azert inti â ſzolgakat, hogy ſzauât fogadgyac ű neki, ualamit fogna mondani, mert remelli uala hogy nem leſzen heiaba az ű kérêſe. Meg tartotta uala elmeieben â ſzűz Maria mind azokat, mellyeket az angyaltul, â paſtoroktul, â Maguſoktul, Anna aſzontul, Simeontul hallot uala, es â mit nem regen ſzollot uala kereſztelö Ianos az ű fia felöl, Hiſzi uala, hogy ű az igaz Meſsias. A Meſsiaſrul peni-

Pſal. 45. glen oluaſta uala, hogy ſzűkſegnec ideien ſegetö, hogy a

Eſa. 61. ſzomoruknac uigaztaloia. Hiſzi azert hogy ſegetſeggel leſzen az ſzegeny meg fogyatközot ui hazaſoknac.

Christus az â annianak mint felelt legien. De laſsuc mint fogada Christus annyanac hitit es kereſet *Monda neki Ieſus, mi kœzűnc teneked es ennekem hozza aſzonyallat?* Nem ſokeal kilömb, mintha azt mondotta uolna. Tarch dolgod kereſeddel, minem te gondod az ha uagyone boroc uagy ninchen? nem miuelem â mit tűlem keuanſz ſemmikeppen. Mit mongyunc az Christus fele-

letirül? Talam azt akaria ielenteni,hogy szabad â magzatoknac az ü szüleieketmeg utalni? es meg reuogatni. Semmikeppen nem. Mert ez elmult uasarnapi euangeliomba meg hallatoc hogy üis engedelmes uolt szüleinec, es oly nagy io akarattya, sgonduiselese uala ü neki anyahoz,hogy az magas keresztfan sem feletkezec el rula,hanem Ianosnac aianla ütet.

De bizonyos okai uannac hogy mostan ualamenyre kemenben felel neki, elsö ez hogy meg akar minket reia tanetani,mint szokot azoknac dolgoc törtenni, kic az istennec neuet,segetsegül hyac. Vgy teczeneiec neha mintha nem akarna mi kket meg halgatni,söt oly forman tartya magat hozzanc, mintha tellyesseggel keduetlen es utalatos uolna ü elötte az mi könyörgesünc, el feletkezet uolna az ü igeretirül:Mindazaltal nem ugy uagyon â mint teczic,hanem hallyasztya az meg halgatast hogy proballya hitünket,hogy neuellye bennünc az ü io tetemenyenec kèuansagat,es hogy mentül kèsebbē adatic meg â mit kerünc attul nagyob böchületben tartassec mi tülünc: Annac fölötte, hogy nyluan legyen minden emberec elöt hogy ü túle uagyon â segetseg,ki nem lehet ne maskeppen,hanem ha elölör iol ki teried az mi fogyatkozasunc. Igy törtenec dolga â szüz Marianac mind azokcal az kic mellet esedezic uala,nem mindiarast halgattatec meg de meg halgattatec azert,mikor alkolmatos ideie lön az meg halgatasnac. Az akcor lön kedig,mikor töb embereknekis tuttara esec â bornac fogyatkozasa, mikor nyluan meg mutata magat â szüz hitinec alhatatossaga,hogy nem fogyatkozec meg noha meg kesertetèc,mikor oly nagy uala â szükseg,hogy nem uala modgyoc benne honnet uarhattanac uolna bort,ha urunc nem adot uolna.

Mint szokot az istē segetteni.

Eccl.7.18. Mar.13. Luc.2.11.18.21. 1.Thess.5. 1.Tim.2.

Masodic oka imez: Hogy noha szűz Marianac kegyessege es felebaratin ualo kőnyőrűletessege, kellemetes uala Christusnal, de miert hogy az choda têtel isteni dolog, az isteni termeszettűl nem az embersegtűl (mellyet urunc annyanac meheből ueen fel) szarmazic, meg akara bizonyetani, hogy effele isteni dolgokban, es mindenben ualami az menyorszagot es az iduősseget nezi, ninchen, nemis lehet semmi tekêntet az testre, testi nemessegre, uerre, atyafiusagra: Hanem ott mindnyaian egyec uagyunc az Christusban, Az istennec szemei â hitet nezic. Ninchen azert senkinec miben dichekedni, sem sidonac, sem gőrőgnec, sem atyanac, sem anyanac, sem kiralnac, sem feiedelemnec, hanem az ki dichekedni akar, az uristenbe dichekedgyec, vgy mint kitűl uagyon minden io adomany, es minden tőkelletes aiandec. Latode, hogy meg az ű annya keresere sem leen az Christusnac, ugymint annyanac keresere tekenteti, hanem chac ugymint alhatatos hitből szarmazot keresre, es akcor ada meg â mit kêre, mikor az ű oraia el iöue, az az, mikor neki teczec, mikor az ű isteni io uolta alkolmatos ideiêt esmere lenni. Ezec okai az Christus kemended feleletenec.

Tekêntet nelkől ualok az Isteni dolgok.

Ierem: 5.

1. Cor. 1.

Iac. 1.

Monda az ű annya â szolgaknac, ualamit tinektec mondand meg miuellyetec. Nagy hiti uala ketsegnelkűl szűz Marianac, mert noha nem mutata az ű fia semmi io keduet az ű kereséhez, de mind azaltal ugyan hiszi hogy meg leszen â mit keuan, annakokaert hozza keszeti â szolgakatis, hógy az ű szofogadatlansagoc ualami akadekot ne szerezzen â dologban.

Valanac peniglen ot hat kű uedrec etc. A Sidoknăc kőzőnseges szokasoc szerent arra ualoc uoltanac azoc â

Sido szokasoc.

uedrec, hogy az ki akarta meg tiſztulc es meg moſdot
benne. Mert â mint az Euangeliſtanal oluaſsuc, â Pha- *Mar. 7.*
riſeuſoc, es kőzőnſeges Sidoc kűlőmben nem ettenec,
hanem gyakorta meg moſtac kezeket, meg tartuan ab-
ban, az ű attyoknac ſzokaſat, es ha az piaczrol hazok-
hoz iőttenec addig nem keſztenec az etelhez, mig nem
meg moſdottanac. Mely ſzokas ű magaba gonoſz nem
uolt uolna, ha kilſő tiſztaſagnac okaert tartatot uolna
meg. Mert â termeſzetis azt mutattya az embernec,
hogy tiſzta kezzel nyullyon az iſten atta aldot ele-
ſeghez. De â Sidoc iſteni tiſztelet gyanant tartottac
azt az moſdaſt, es azt ueltec, hogy az moſdatlan kez-
zel ualó eteltűl lelke meg ferteztetic embernec, es ui-
ſzontag kezeknec meg moſaſâual eluêtetic lelki eſme-
reteknec fertelmeſsêge. Kinel nagyob balgatagſag nem
lehet. Azert mongya vrunc nekiec, hogy nem az főr- *Mat. 15.*
tőzteti meg embert, â mi ſzaian be megyen, hanem â mi
ſziueből ſzarmazic.

Monda â ſzolgaknac Ieſus. Tœlchetec meg â uedreket uiz-zel. Semmiből tele teremthette uolna uizzel â uedre-
ket, de azert akara az ſzolgaknac ſzolgalattyokcal él-
ni, hogy iőuendőre bizonſagi lennenec az choda tê-
telnec. A mi ez utan kőuetkezic, az mind az Chriſtus
chodalatos iſteni chelekedetenec bizonyos uoltat ie-
lenti, hogy nem ualami chalardſag uolt, hanem ugyan
igaz iel: Mert â ſzolgac nyluan uizet tőltőttec uolt â
uedrekbe, ki ugyan ualoba borra es iô borra ualto-
zot, ugy anniera, hogy â Naſznagy nem ertuen â dol-
got, chodalkozic uala raita honnet uolna az â io bor,
es miert nem atta uolna az uendegſegnec elein ſzokas
ſzerent â gazda azt az io bort, hanem utőlra tartotta
 uolna.

uolna. De az ſzolgac tudgyac uala hogy â uiz ualtó-zot io borrâ.

Az Maſodic tanulſag.

Ezt chelekedé Ieſus az â choda tetelinec kezdetit &c. Ez len haſzna ennec az choda tetelnec, hogy az Chriſtus dichôſege ielentetec, es az ű tudomanya es az tanetuanyoknac hitec eroſzettetec altala. Az Chriſtus ſzemelye oly alazatos uala, hogy nem felel uala meg az Meſsiaſnac meltoſaganac, de az ű chelekedeti bizonetyac uala űtet Meſsiaſnac, es az ű tudomanyat iſteni tudomannac lenni. Azert mongya uala maſut, ottan chac az chelekedetekert higgyetec, hogy en atyamba uagyoc, es atyam en bennem. Szent Ianoſis azert ſzol imigyen az Chriſtus chelekedetirűl, mellyeket ű meg irt uala. Ezec â uegre irattanac meg, hogy higgyêtec az Chriſtuſt elô iſtennec fianac lenni, es azt hiuen ôrôc eletet nyerietec az ű ſzent neue altal.

Meſsiaſnac az ű chelekedesi bizonſaga. *Ioan. 14.* *Ioan. 20.*

De ha meg tekentyűc ennec az choda tetelnec helyet, mas haſznatis talallyuc. Vgy iria azert ſzent Ianos, hogy â menyekôzôben têue Chriſtus ezt az chodat, bizonyetuan uele, hogy ű ioua hadnâia es dichernéie â menyekôzôt, es â hazaſsagot. Szűkſegis uala azt meg bizonyetani, mert az ſatan, ki az iſtennec minden rendeleſinec elleuſege, â hazaſsag ellenis ſoc alnokſagot indita, es ſocmeſterſeggel igyekezec, tellyeſseggel ſem miue tenni, auagy chac igen meg gyalazni â hazaſsagot.

Ordôgnec â hazaſsag ellen walo meſterſege.

¶ Mihelen az euangeliom è ſzeles uilagon ki hirdettec, ottan fel tamaſzta az Nicolaitaknac ondoc teuelygeſeket, kic az hazaſsagot hatra uetuen elegy es kôzôn-

kôzônsêggel elnec uala az aszon nepekcel. ? Az utan megint az Tacianusoc es Encratitac nyluan karhoztatac ezt à szerzetet, kiknec tudomanyoc tiszta ôrdôgi tudomani uala. El menuen azert urunc Iesus â menyekôzôbe, az ü elsô chodaiaual meg bizonyeta, hogy isten szerent ualo allapat az hazassag kirül immar minekünkis beuebben kel szollanunc.

¶ Philastrio catalogus adiunctus. Aug.lib.de haeresib.haer. 5. Hier. tom. 1. ep. ad Heliod. & ep. ad Sabinian. tom. 2. adu. Luciferi. dial.
? Philastrius in catalogo haer. voce Aerij. Aug. haer. 25. Hier. tom. 2. cont. Iouinia. Et to. 1. in catalogo scrip. Eccles.

Az Harmadic Tanulsag.

HOgy az hazassagrul ualo tudomant kônyebben meg erchetec, es iobban eszetekbe uegyetec, leg elôszôr azt kel meg mondanom, mi legyen â Hazassag.

A Hazassag szentseg, es istentül rendeltetet tarsasag kiben ket szemely, egy ferfiu es egy aszonyallat, meg oldhatatlan kôtellel, tôruen szerent egybe kôtelez-tetnec, ¶ hogy magzatokat nemzienec, es fel tarchac isteni felelembe, hogy egymasnac segetsegül legyenec, es el tauoztassac az paraznasagot. ? Ez à rôuid beszed ugy aggya elônkbe mi dolog legyen â hazassag hogy egyetembe magaba foglallya az keresztyeni tudomannac tellyes reszet, mely a hazassagrul uagyon. *Az hazassagnac mi-uolta.* *Gen. 2.* *Matt. 19.* *1 Cor. 7.* *Ephes. 5.*

¶ Gen. 2. Fulgent. epi. 1. cap. 3. Isido. lib. 2. offic. Eccle. cap. 19.
? 1. Cor. 7. Aug. lib. 9 de Gen. ad lit. cap. 7. Chrysost. in Psal. 43. Et ho. 3. de verbis Esa. vidi Dom. Basil. li. de vera atq; integerrima virginitate.

Leg elôszôr szentsegnec mondatic â hâzassâg, az az, egynec az anyasentegyhâzban ualo het szentsegec kôzzül Meltan peniglen, mert szent Palis nyluan tulaidonettya neki az szentsegnec neuezetit; sôt ugyan *Minemü szentseg legyen a hazassag.* *Ephes. 5.*

nagy

nagy ſzentſegnekis neuezi â hazaſsâgot. Azt mongyac nemellyec, hogy â gôrôg ige, kiuel ſzent Pal êêl ott az myſterium, nem ſzentſeget, hanem titkot, auagy titkos ſzent dolgot iegyez. Vgy legyen bator, nem tartunc abbanis ſemmi ellent. De aranſzaiu ſzent Ianos, Cyrillus, Cyprianus, az ur uachoraiatis gyakorta neuezic myſteriumnac, mind azaltal, ſenki nem tagadgya hogy ſzentſeg nem uolna. Es à mit deâkul ſacramentomnac, magyarul ſzentſegnec hiuunc, à Gôrôgôc azt myſteriumnac hyac, mierthogy az kilſô lathatando iel alat, ualami iſteni ſzent dolog titkoltatot el az ſzentſegekbe: Nemis ketelkedhetic benne, hogy ſzent Pal az myſteriomot, ſacramentumert az az, ſzentſegert uetette, ualaki meg oluaſsa es meg erti â mit ott ſzol az hâzaſsâg felôl. Mert meg mutattya hogy az ſzentſegnec minden tulaidonſagi meg talaltatnac â hâzaſſâgban.

Chryſ.hom. 60. ad pop. Ant. et 83. in Matth. Cyril. Ale. lib. 4. in Io. cap 16. & alibi ſæpius, imò ſem per. Amb. in ca. 5. ad Ephe.

Szentſegek belevalo hazomſele kilſô ielec.

Az Sacramentum, az az, à ſzentſeg, tudgyac hogy ualami ſzent dolognac iele, mert iegyez ualami ſzent dolgot. Az hâzaſsâgis affele tabat, mert kilſô iel uagyon benne, ki iegyzi az iegyzetôt iſteni titkos dolgot. Iel az ket ſzemelynec lathatando egybe adâſa, es egybe kôtelezeſe mely ſzokot mi nalunc lenni, kêz fogaſsal, gyûrû uâltâſsal, eſkûeſsel.

¶ *Aug. lib. 1. de nup. & concupiſ. cap. 10. 20. Iſid. lib. 2. de Eccl. offic. cap. 19. Conc. Trid. ſeſſ. 24. Leo Epiſ. 92. ad inquiſitiones Epiſcopi Narbo. cap. 4. Chryſoſt. hom 20. in epiſt ad Epheſ.*

Az ſzentſegeknec kilſô ielec, harom fele dolgot iegyzenec, eggyet el multat, maſt ielen ualot, harmadot kôuetkezendôt. Mind az harom rendbeli dolgoknac iegyzeſe meg uagyon â hâzaſsâgban. ¶ Mert az

ferfiunac

ferfiunac es aſsonyallatnac egybe kôtelezeſe, iegyzi az iſteni es emberi termeſzetnec az Chriſtuſban ualo eggyeſûleſet, es ugyan azon Chriſtuſnac az anyaſzentegyhâzhoz ualo ragazkodâſat, ki immar regen meg lôtt. Holot mikeppen az ember el haggya mind attyat, mind annyat, es az û feleſegehez ragazkodic, azonkeppen az mi urunc, mintha el hatta uolna attyat, az atya iſtent, ugy hiuêta meg magat az ſzolganac abrazattyat fel ueuen, el hagya annyat az ſinagogat, kibôl teſt ſzerent ſzûletec, hogy az û feleſegehôz, az poganſagbol gyûitetet anyaſsentegyhazhoz ragaſzkodnéiec. Ezt az el mult auagy meg lôtt dolgot iegyzi, es iuttattya eſzekben â hazas embereknec â hâzaſsâg: de nem chac azert hogy tudgyac auagy hogy chodallyac, hanem hogy kôueſsekis. Amint ſzens Pal apoſtolis tanettya ôket monduan. Ferfiac ſzereſsetec az tiſeleſegtôket mint Chriſtus ſzerette az anyaſzentegyhazat. Gen. 2. Ephes. 2. Ephes. 5.

Touabba uagyon â hâzaſsâgnac kilſô ieleben, ielen ualo dolognac iegyzêſeis. Mert az kilſô lathatando chelekedet, ki altal (â mint ez elôt meg mondoc) az egybe adâs ſzokot lenni, iegyzi az iſtennec lathatatlan malaſztyât, kit akcoron âd iſten â hâzas embereknec, mikoron iarulnac az igêc az kilſô ielhez, mely igêket, az egyhazi ſzolga utan el mondanac az eſkûeſben. En ugymond az ferfiu ſzeretem ezt â Dorko aſſont, ſzeretuen hozzam ueſzem hâzaſtârſul. Az aſsonyâllat peniglen: ſzeretem ez Ianoſt, ſzeretuen hozza meggyec hazas tarſul. Ez igeknec ki mondaſaban adatic iſtentûl malaſzt û nekiec, ki meg erôſsêti ûket az egymaſhoz ualo ſzeretetnec, es û kôztôc ualo egye- Conc. Trid. ſeſs. 24.

neſsegnec

nefsegnec meg tartâsâra, Az eggyût ualo eletnec terhênec es kerefztinec el uifelêsêre, es az û iöuendö magzattyoknac iften fzerent ualo fel neuelêsere. Nem uagyunc elegec mi magunktul, azt mongya fzent Pal, chac
2. Cor. 3. meg gondolnics az iot, hanem az mi elêg uoltunc iftentûl uagyon. Tahat az hâzas emberec fem uolnanac ezecre elegec, ha azon iften â ki fzerzette â hâzafsâgot, malafztyat nem adnaia hozza nekiec.

Harmad dolgotis iegyez â hâzas embereknec egybe adâfa, az mi iöuendö eggyefûlefûnket â Chriftufsal, ki az öröc dichöfegben lefzen. Ezis meg teezic fzent
1. Tim. 3. Palbol, mikor azt mongya, hogy meg fzabadul az afsönyallat, â fiaknac fzûlefealtal, ha meg maradand â hitben, fzeretetben, es fzentfeg ben iozanfaggal.

Szentfeghez ualo ket dolog. Lam aztis mongyuc, hogy ket dolog uagyon minden fzentfeg ben, az iel, es az fzentfêgnec allattya. A iel az, â kirûl moft fzollanc, allattya pedig az hâzafsâgnac imez, hogy â hâzafsâgban egybe köteleztetet ferfiu es afzonyâllat, holtig eggyût maradgyanac, es el ualhatatlan keppen fzerefsec egymaft. Mind ezec igy leuen tagadhatatlan dolog, hogy fzentfêg legyen â hâzafsâg, mert az fzentfegnec letehez â mi kel, minden meg uagyon û benne.
Chryf. hom. 20. in epi. ad Ephef. Ambr. lib. 1. de Abraam cap. 7.

Iften rendelte a hazafsagot. Aztis mondôc az hâzafsâg felöl, mikor azt ielentyûc uala meg mi legyen, hogy iftentûl rendeltetet tarfafag. Mert az hazafsagot nem emberi okofsag talalta, hanem az ur iften û maga rendelte, mikeppen Moyfes meg irta. Adamnac ugymond nem talaltatic uala, hozza hafonlo fegetöie. Almot bochata azert Adamra az ur iften, es ki ueen eggyet az û oldala chontyai közzûl, fbuft töltc helyebe, es afzonyemberre eppête az ur iften
Gen. 2. Mat. 19. 1. Cor. 7. Ephef. 5.

azt

azt â chontot, kit Adambol ki uött uala, es uiuc ület Adamhoz,es monda Adam,Ez most az en tete mimböl ualo tetem, es az en husombol ualo hus: Minekokaert el haggya ember, attyat annyat, es ragaszkodic az ü feleségehez, es ketten egy testben lesznec Latode hogy nyluan beszelli Moyses, hogy isten teremtette es atta Adamnac tarsul az ü feleseget Euat.

Oly tarsasag peniglen â hâzassâg, kiben az ferfiu es az aszonyallat töruen szerent köteleztetnec egybe.

Ez az ige, töruenszerent ki rekeszt minden töruentelen ölgyülest,ki szokot lenni az paraznac közöt, mert affele ondoksagot, senki hâzassâgnac nem neuezhet. Touabba tiltya oly szemelyec közöt â hâzassâgot, kic uagy az isteni uagy az emberi töruény szerent nem szabadettatnac reia, hogy az hazassagnac köteleuel egybe köteleztessenec, miert hogy uagyon ü bennec, auag ü köztöc ualami oly dolog, ki ugy ualasztya el üket egymastul, hogy nem fernec egymashoz es töruenszerent egybe nem adathatnac. Tudnya illic az kic uer szerent ualo atyafiac auagy sogoroc. Mert ef felec negyed izig egybe nem tarsalkodhatnac. De az sogorsagrul imeszt ued eszedbe, hogy az te feleségednec attyafiai chac teneked sogorid, nem az te gyermekidnec, auagy atyadfiainac, Megint az te atyadfiai, chac feleségednec Sogori, nem az ü gyermekinec auagy rokonsaginac. Azert ha te özueggye maradnal, negyed izig az te meg holt hazastarsodnac attyafiai közzül mas tarsot nem uehetnel magadnac. De az te elöbbi feleségedtül ualo gyermeked,az utolsó feleségednec mas ferietül ualo gyermekeuel egybe adathatic

A hazassag töruenie.

Con. Later. mag.ca.50 Trid. sess. 24.ca.34. Calixt. pri. epi.2.ca.4.

adathatic Azonkeppen az te atyadfiai kőzőt, es hâzaſtarſod attyafiai kőzőt hâzaſsâg lehet. Ezt az egy igyűekert akâram rőuideden meg jelentenem kic az tudatlanſâg miat, gyakorta uêtket têſznec effele dologban.

Papoknac es ſzerzeteſeknec ſzabade meg hazaſodni.

Ic egy illyen kerdes tamad Szabade az papoknac es ſzerzeteſeknec meg hazaſodni auagy nem ? Mi azt mongyuc, hogy nem, nemellyec peniglen azt untattyac hogy ſzabad. Mig ualaki pappa nêm leſzen, auagy az ſzerzeteſeknec rendire nem eſkűſzic, addig ſzabad magaual, ha akaria meg hazaſodhatic. ¶ De minekutanna pappâ lőtt auagy az ſzerzeteſeknec rendibe be eſkűt, immar nem ſzabados, kőtelbe uagyon, es annakokaert tőruenſzerent meg nem hazaſodhatic. Mert oly rendbeli êletre atta magat tuduan es akarattya ſzerent, az mely rendbeli emberektűl tiltua uagyon â hâzaſsâg: es miert hogy ſzabadakaratbol ellene mondot â hâzaſsâgnac es az ű ſzabadſâganac, tőbbe uele nem elhet. Az ű fogadaſa ellenzi űtet, es nem ereſzti hâzaſsâgra, mert fel fogadta hogy hazaſsag nelkűl ualo tiſzta eletet uiſel.

¶ *Epi.hær.59. Et in compendiaria uera doctrina fidei Apoſtolicæ Eccleſiæ. Hieron.lib.1.cont Ioui.& adu.Vigil. Aug.lib.2.de ad.coni.cap.20. Fulg. de fid. ad Petr. cap. 3. Greg. lib.3. epi.34. Leo epi.92.84. Orig. hom.23.in lib.numer. Euſeb. lib. 1.demonſt.cap. 9. ad longum. Concil. Tolet.2.can.1. Tolet.5.in 4. Tolet.can. 26. Conc. 4. Carth. can. 104. Conc. Arel can. 2. ſecundi Trid.ſeſſ.24.can.9.*

? *Epiph.hær.61. Hier.lib.1.cont.Ioui. Baſil.lib.de uera uirg.& epi 85. ad Virg.lapſa. Aug.in Pſ.83.& 75. Item de bono uid. cap. 8. 9. 11. Cyp.epiſ.62.lib.1.ep.11. Chryſ lib.de uirg cap.39.*

? Es hogy ſzabad legyen embernec fogadni, es â mit iſtennec fogadot, annac meg tartâſâra kőteles legyen, meg bizonyul ſzent Dauidbol ki ezt mongya. Fogadgyatoc,

Eccl: 5. Pſal. 75.

gadgyatoc, es aggyâtoc meg istenteknec az mit fogat- *Psal. 75.*
tatoc. Moysesis azt mongya hogy mikor fogadâst fo- *Deut. 23.*
gacz az te vradnac istenednec, ne keszel meg adni az
mit fogattal. Hogy peniglen ugyan kiualtkeppen io es
isten elôt kedues legyen hâzassâgnelkűl ualo tiszta ele-
tet fogadni, meg teczic abbol, hogy Christus dicheri *Mat. 19.*
azokat, az kic meg herêlic magokat istennec orszaga- *1. Cor. 7.*
ert. Szent Palis noha nem parancholly a, de tanachul ag-
gya az szűzesseget Es nyluan ielenti, hogy az özuegy-
ec, kic az egyhaz kölchêgen tartatnac uala az aposto- *1. Tim. 5.*
loknac ideien, fogadâst tettenec rula, hogy holtig soha
fêrhez nem akartanac menni. ¶ Philo ki az Apostoloc
ideien elt, noha sido uolt, de mindazaltal soc szepdol-
gokat ir, az akcorbeli keresztyenec felöl, es nagy di-
cheretekcel dicheri űket, â tob dolgoc közöt azt mon-
gya felölöc, hogy sokan uoltanac közöttöc, kic nem
akartac meg hazasodni, hanem öröc szűzesseget fogat-
tac istennec.

¶ *Lib. de vita contemplatrice. Habes apud Niceph. lib. 2. Eccl. hyst. cap. 16. Et lib. 8. cap. 39.*

* Ha az hâzas embereknekis azt parancholly a az
apostol, hogy egy ideig, meg imadsâgra adgyac mago-
kat, külön legyenec, es egy mast ne illessec; az papok-
nac es szerzeteseknec nem meltoë hâzassâg kiuűl elni,
es holtig ualo tisztasagot tartani, holot ű nekiec eiel
nappal imadkozni es szűntelen az isteni dologban kel
foglalatosoknac lenni?

* *Hier. in cap. 1. Epist. ad Titum. Beda in 1. cap. Luc. Epiph. Her. 59. cont. Catharos. Orig. hom. 23. in lib. Num. Ambr. lib. 1. off. cap. 50.*

Igaz hogy tisztelletes dolog, es fertelmességnel- *Heb. 3.*
kűl ualo târsasag, az hazassag, de mind az altal kêt *1. Cor. 7.*

Q felê sza-

felê ſzakaſztya az embert, nem engedi hogy tellyeſ-ſêggel iſtennec adgya magat, hanem kêſzerêttetic à hazas ember az ű tarſanakis keduet kereſni. Viſzontag az ſzűzeſeg, es hazaſsagnelkűl ualo tiſzta elet, alkolmatoſsà teſzen az iſtennec ualo kőnyorgeſre es ſzolgalatra, es a ſzűz es hàzaſsàgnelkűl ualo ember, nem kőteles egyebnec hanem chac iſtennec. Azert az kic iſtennec àttàc magokat, oly eletben őltőztenec, melyben magokert es egyebekert ſzűntelen kel aldozni, bizonyara illic hogy nem chac nyluanualo tiſztatalanſagtul, de hàzaſsàgtulis tauul legyenec.

Az tiztaſag ellenſeginec pőrpatuarkodaſoc. Az teſti bőlchec, es az tiſztaſagnac ellenſegi heiaba erőlkodnec az ſzent iraſbol bizonſagokat ſzedegetni, az mi uallaſunc ellen, kiknec regen meg felelte-nec Szent Cyprianus, Tertullianus, Hieronimus, Agoſton, Baſilius, es az tőb ſzent Doctoroc. Mert holot az iſten mondaſat uetic elő, mikoron igy ſolla az elſő

Gen. 1. ſzűleknec, Neuekedgyetec es ſokaſodgyatoc, az mi ellenűnc ſemmit nem teſzen. Az emberi nemzetnec ſzaporodaſarul, es az kőzőnſeges emberi nemzetnec ſzol ott az iſten, nem egyenkent mindenikunknec, az az, azt akaria hogy ſzaporodgyec az emberi nemzet, de nem parancholly a ſzinten azt, hogy en altalam uagy te altalad. Mert ha nem minden ember ſzaporetis, ugyan ſzaporodhatic azert az tőbi altal. Kereſztelőſzent Ianos nem ſzaporeta, ugyteczic hogy Illyes ſem, Hieremias ſem, Eliſeus ſem ſzent Palis dicheri azokat az kic nem akarnàc ſzaporetani, hanem inkab

1. Cor. 7. ſzűzen igekeznec maradni.

Adam

Adam es Eua kōtelesec ualanac szaporetani, mert naloknal tōb senki nem uala az ki szaporethatot uolna: De most nem kōteles minden ember, holot tōbben uadnac az kic altal szaporodnac az emberec azoknal, mellyec nem szaporētnac. Ha kōteles uolna arra minden ember bizony nem igazat mondana ugy szent Pal, mikor azt beszelli hogy iō embernec aszonyallatot nem illetni.

Nem iol chelekedet uolna szent Ianosis, hogy ū nem szaporetot A szūz Maria igyekezeti sem io uolt uolna, ki azt monda az angyalnac, hogy nem akarna serfiat esmerni. Igaz igy erched aztis, mikoron isten azt monda, hogy nem io embernec egyedūl lenni, mert ha egyedūl marat uolna Adam, az emberi nemzet nem sokasodot uolna, de ha en egyedūl maradoc azert ugyan sokasodhatic egyebec altal. 1.Cor:7. Luc:1. Gen:2.

Hat houa teszitec, (azt kerdic tūllūnc) az szent Pal mondasat, ki azt parancholly a, hogy paraznasagnac el tauoztatasaert, mindennec felesege legyen? De ugyec? En nem talalom ezt az parancholatot szent Palnal. Mert holot szent Pal, tanachul atta az szūzeseget, mint illeneiec ū hozzaia, hogy egyfelōl minden embert keszerittene az nōszesre, masfelōl egyebet beszellene, es dicherneie azokat az kic meg nem hazasodnac? Nem illic az Christus apostolahoz effele ellenkōdō beszed. Szol azert ott szent Pal azoknac az kic immar hazas emberec, hogy noha io uolna embernec soha aszoniallatot nem illetni, de mindazaltal bator meg tarcha kiki mind az ū feleseget, azt a ki uagyon immar, es biria, 1.Cor: 7.

Q a paraz-

Hier.lib. 1. cont. Iou. Ambr. lib. ad virg. ca. 5. Aug.lib. 1. de adult. coniu:ca. 15. Tertul. 1. ad Cor. 7.

1. paraznaſagnac el tauoztataſaert. Hogy ez legyen az ſzent Pal mondaſanac ertelme, ſzent Hieronimus bizonſagom, Tertullianus, ſzent Ambrus, ſzent Agoſton ſzent Gergely, Fulgentius, ¶ Aranſzaiu ſzent Ianos, Epiphanius, Theodoretus, Oecumenius, Theophilactus, kic mindnyaian à hazas emberekrűl ertic ezt e helt. Es ugyan a bőtűbőlis meg teezic. Mert az kőuetkezendő igekis az hazas embereket illetic, nem azokat az kic meg nem hazoſoc. Oly tauol uagyon ſzent Pal attul, hogy mindennec parancholnaia az hâzaſsâgot, hogy inkab ugymint engedelemből es chac az erőtlenſegen ualo kőnyőrűleteſsegből ſzenuedi el az hazas embereknekis egymaſsal ualo őlgyűleſeket, azt iteluen hogy iob uolna egymaſt nem eſmerniec.

¶ Fulg. Epiſ. 1. de coni. debito cap. 7. Et de f. ad Pet: cap. 3. Epiph. hær. 61. Oecum. in 7. cap. 1. ad Cor. Theophy. in cap. 7. 1. ad Cor.

Ambr. lib. ad virg. la. cap. 5. 1. Cor. 7.

Vgyan onnat ſzent Palbol mas helcis hoznac elő, tudnya illic imeſzt. Iob meg nőſzni, hogy ſemmint egni. De maga azis, ſemmibe nem ellenkedic az mi ertelműnkel. Mert az nőſzeſt auagy inkab â hâzaſſâgot nem az ſzűzeſegnel auagy haſzag nelkűl ualo tiſztaſâgnal mongya iobnac, hanem az ègèſnel. Az ègeſen peniglen nem az teſti geriedezeſt erti, hanem az teſti keſertettűl ualo meg győzedeſt. Kinel ugymint annal az mi nem io, mies iobnac mongyuc az hâzaſsâgot. Tekenthecze mit mond ez elôt. Ha meg nem tartoztattyac magokat, hazaſodgyanac meg, Vgy kőuetkezic ez utan. Mert

iob meg

iob meg nőſzni, hogy ſem mint egni. az az, Iob hogy meg hazaſodgyanac, hogy ſem mint hazaſsag kiuűl meg ne tartoztaſsag magokat, meg győzetteſsenec.

Azt hiſzem hogy ſenki ninchen, auagy igen keues uagyon az emberec kőzőt, kiben az teſtnec geriedezeſe, (mellyet ſzent Palis erez uala magaban) nem talaltatneiec, mind az altal batorſaggal azt mereſzli mondani ugyan azon ſzent Pal, hogy az mely ember leanyat ſernec nem aggya, iobban chelekedic annal az ki ſernec aggya, es az őzuegis ha uionnan ferhez nem megyen, bodogb leſzen, hogy ſemmint ha ferhez menne. Chac ebbőlis meg teczic hogy az égés nem keſertet, mertha az uolna, egyc ualamellyc igaz nem lenne, uagy az hogy iob â ſzűznec es az őzuegynec hazaſsagnelkűl maradni, uagy imez, hogy iob meg hazaſodni hogy ſem mint, égni: Holot ſem â ſzűz ſem az őzuegy ninchen keſertetnelkűl. 1.Cor:7.

De megis azt alettyac, hogy hanem tőbis, de amaz egy mondaſa ſzent Palnac, tellyeſseggel meg bizonettya hogy nőſőknec kel az papoknac es piſpőkőknec lenni. Szűkſeg azt iria Timoteuſnac, hogy â piſpőc, egy feleſegű ferfiu legyen Kerlec ſzerelmes atyamfiai kereſztyenec, ualakic ualaha ezt az en iraſomat oluaſangyatoc, uegyetec eſzetekbe ebbőlis mely nagy éllenkedes kőuetkeznec az ſzent Pal iraſiban, es az Chriſtuſnac ualaſztot edenye, mely igen maga feledet ember uolna, ha oly ertelemmel mondotta uolna ezt, â mint ezec akariac erteni. Immar egynehanſzor meg uallotta hogy akar melli embernekis, iob hâzaſsâgnelkűl lenni, 1.Tim.3. Hier. lib. 1. cont. Iouin. Zinte erre felel. Amb. Ep. 82. ad Vercell. Eccl.

1.Tim.3. hogy lehet tahat hogy az piſpöknec ugyan ſzükſeges
Ioan. 10. keppen feleſêgenec kellene lenni? Hiſzem melto ho-
1. Pet.5. gy â paſtor tökelletesb legyen az iuhoknal. Ha iob
Ezech. 34. hazaſsag nelkül lenni, hogy keſzerettenei e tahat az
Hier: 23. piſpeketarra az mi nem iob? es ha az ki hazaſsag kiuül akar elni,iol miueli, miert nem uolna io, ſöt iob az egyhazi embernec hazaſsagtul tauol lenni.Nem ugy erched azert az ſzent Pal apoſtol mondaſat, hanem imigy. ¶ Azapoſtoloknac ideien,mikor az anyaſzentegyhaz uionan plantaltatot, az piſpökſegere es papſâgra ualo melto ſzemelyec à ſzuzec közet,es az hazaſſag kiuuül ualo emberec közzül elegen nem talaltattanac, es annakokaert az hazas emberec közzülis fel uetettenec az egyhazi ſzolgalatra,az kiknec elegendö tudomanyoc,es dicheretes eletec uolt.

¶ *Aug. lib. 2. de adult. coni. cap. 20. Epiph. in comp.docta. fid. Apoſt. Sur. in uita Remigij tom. 5. Nicephorusnal talalz effele exemplomokat mêgk az Apoſtolok utannis.*

Azt akaria azert ſzent Pal hogy az hazas emberec közzül ollyac uàlaſztaſsanac, az kiknec egy feleſegec uagyon,az az elſö, nem maſodſzor hàzaſottanac meg, hanem ugyan azon hàzas tàrſoc uagyon, â kit elöſör uettenec uolt. Vgy hogy mikor eggyet neuez à többit rekeſzti ki, nem az eggyet paranchollya.

Mert ötödic reſzebenis ezen igêckel ſol à ſz. Pal. Az özuegy uêteſsêk, ugymond, be, ki egy ferfiunak uolt feleſêge : mint itt, A Piſpök, ugymond, egy feleſegü ferfiu legien. Es ki mondhatna azt özuegynek, az kinek egy ferie uagion? Haualaki tagadgya

gadgya ezt ez magyarazatot alkolmatosnac lenni, akarom ha iobbat âd ennel, es meg mutattya, mint tauoztattya el, hogy egyc beszede szent Palnac á masikat arczul ne chapia, ha itt az Pispököt kêszerêti reia hogy felesege legyen, ki masut tanachul adgya akarkinekis, hogy hâzasság nelkül ualo tisztaságban maradgyon. Arra ingyen sem melto felelnünc. Hogy az apostolokat uetic peldaul, azt uitattyac, hogy azoc mind hazas emberec uoltanac, es azert mostis meg kel hazosodnioc á papoknac.

Mert ennec á mondásnac Szükseg meg hazasodni, mindenkoron ellene ál amaz, hogy szent Pal iobnac mongya azt, ha az ember meg nem hazasodic. Esha szinte igaz uolnais hogy az apostoloc mind nőssöc lettec uolna, abbol ugyan nem köuetkezic, hogy minden egyhazi ember meg nőszec. Mert meg teczic hogy az apostoloc ideien sem mind nőssöc uoltanac á papoc es á pispököc, kiket az apostoloc szenteltenec pappâ es pispökce. *Philo apud Nicepho ubi supra.*

Az ki oluassa az Apostoloktul az io szertartasnac meg maradasara szerzetet regulakat, meg talallya hogy nem mind, hanem nemellyec uoltanac chac nössöc az pispököc közzül. Söt meg aztis, hogy az egyhazi rendbeliec közöt, chac az Lectoroknac es Cantoroknac uolt szabad meg nőszniec, de az kic nagyob rendre mentének azoknal, ha nötelen korokban uettec fel az rendet, ugyan nötelen köllöt mind holtig maradnioc, kiualtkeppen az papoknac es pispököknec. *Canone 39.* *Can: 25.*

Az Apostoloc uagy nötelenek uoltanak, uagy a meg teres utan el hattac feleségeket. De maga az sem igaz hogy az apostoloc feienkint mind nesöc lettenec uolna Szent Pal ketségnelkül nötelen uolt. Ha ki azt tagadgya, nem lat az nyluan ualo uilagossagbanis. Mert ha latna meg talalnaia ugyan ü maganal szent Palnal, hogy igy uagyon â dolog â mint en mondom. Halhacza mit beszel. Mondom â nötelenekne c,es az özuegyeknec,hogy io ü nekiec ha ugy maradnac â mint en. De ha meg nem tartyac magokat, hazasodgyanac meg. Latode hogy magât ueti az nöteleneknec es özuegyeknec peldaul, hogy ugy maradgyanac â mint ü uolt, az az nötelenül: Es ha azt nem miuelic, tahat meg nöszenec. Az nölöknec allapattyatul kilömb allapatunac mongya magat, mert az mely allapatba ü uolt,â ki abban meg nem maradna, annac âd szabadsagot reia hogy meg hâzasodgyec. Szent Ianos Euangelistais szüz uolt azt mongyac Epiphanius es Hieronimus Es hogy az töbies uala melliknec felesegec uolt az meg terês utan el hattac legyenec üket, meg teczic abbol, hogy mikoron Peter Christus vrunknac imillyen kerdest uetet uolna eleibe, vram ême mi mindent el hattunc es köuettünc tegedet, mi leszen azert neknünc? Iduezetönc azt felelê reia neki. Minden ualaki el haggya hâzat, auagy attyafiait, auagy hugait, uagy attyat, uagy annyat, uagy feleséget, uagy fiait, uagy mezeiet az en neuemert, szaz annit ueszen erette, es az öröc eletet fogia birni.

1.Cor.7.

Mat: 19. Mar. 10. Luc. 13.

Minekutanna peniglen az Christus hiti ez egesz uilagon ki teriedet uolna, es talaltathatânac elegen az nötelenec közzülis az egyhazi meltosagra, ugy iöue be osz-

be ofzton az Romai egyhazba ez àz fokas,hogy papfagra es pifpökfegre, fenki egyeb ne ualafztafsec, hanem chac az â ki tellyes eleteben,hazafsagnelkül tifzta eletet akarna uifelni, es arrul fogadaft tenne. Az ô töruenbeli papoknac peldaiokatis heiaba uonfzac ide. Mert akcor fzükfeg uolt nôfôknec lenni, miert hogy chac az Aaron nemzeteböl kellet az papoknac ualafztatni,mel nemzetnec magua fzakadot uolna â hazaffagnelkül. De moft ninchen â nemzetre ualo tekentet, es azert nem fzükfeg az papoknac magot fzaporetani. *Beda in 1. cap. Luc. Exo: 28. 30. 40. Heb. 5.*

De talam azt fogia ualaki mondani, hogy io es alkolmatos dolog uolna az papoknac hazafsagnelkül lenni,ha tifzta eletet uifelnenec, de lattyuc mindnyaian mint elnec, es az tifztafâgnac palâftya alat, mely tifztatalanul uifelic â papfagot. En nem mentem magunkat, es fenki bûnet nem fedezem. Tagadhatatlan dolog, hogy nem minden pap ugy el â mint kellene. Mindazaltal nem köuetkezic, hogy ha nemellyec meg nem tartyac azt â mit fogattanac, tellyefseggel nem io legyen tifzta eletet fogadni. A hazas emberec közöt hanyat talaluac,kic altal hagiac az hazafsagoth, nem tifztesfegben es fzentfegben, hanem mint â lo es az öfzuer kikben okofsag ninchen, ollyan oktalanul, es chac az ü tefteknec keuanfagiknac be töltefere elnec az ü tarfokcal; fôt nemellyec nem elegednec meg azzal, hogy hazas tarfoc uagyon, hanem felebarattyoknac agyokatis meg fzeplôfetic,es kilömb kilömb fele gonofz fzemelyekcel ölgyödnec. Azert ugyan nem mongya fenki hogy â hazafsag nem io,es effele fertelmes embereknec ondokfagokert fenki nem karhoztattya az hazafoknac tellyes rendet. Michoda orczaual merefzlic tahat nemellyec *Num. 16. & 18. 2. Par. 26. 1. Theff. 4. Pfal. 31.*

mellyec az egesz egyhazi rendet, egynehany nem io eletű papert meg utalni es szidalmazni ?

Hogy peniglen szemtelenűl tagadgyac lehetseges dolognac lenni, hogy chaceggis tiszta eletet uiselliyen mi kőzzűlűnc, mely igazat mongyanac abban, azt en chac az istennec iteletere hagyom. Nagy dolog hogy â hâzas emberec, gyakorta egy holnapig, kettőig, hatigis: seőt esztendeig, auagy annalis touab, tauol uannac egy mastul: A ferfiu isten tudgya hol iar, uagy kereskedese, uagy egyeb foglalatossâga miat, az ű feleséege haz mal lakic, haza nepere uisel gondot. Azonkőzbe azt akaria mind az kettő hogy meg higgyűc hogy tisztan es iamborul uiselic magokat. Ha meg lehet az, hogy â meg szokot győnyőrűsêgnelkűl azoc anni ideig el lehessenec, hogy nem lehetne el â pap az isten tőruenyebe meg tiltatot fertelmessêgnelkűl ? Mert azt mondani hogy ugyan senki nem tarthattya meg magât az testi chelekedettűl, az Christus beszede ellen uagyon; ki azt mongya, hogy uannac kic meg herêlic mago-
12. kat istennec orszagaert. Szent Palnakis azt felelè, hogy elêg neki az ű malasztya az testi geriedezêsnec
Phil. 4. meg győzêsere. Azonkeppen szent Pal nyluan uallya, hogy mindent meg miuelhetűnc az minket erősêtő istenbe. Mi magunktul semmi iő nem lehet, de isten segêtsêgèuel ezis, egyebis lehet.

Annakokaert, mierthogy az anya szentegyhaznac tőruenye tyltia az papoktul es szerzetesektűl â hazassâgot, ezeknec nem szabad meg hazasodnioc, es ha ualaki kőzzűlőc tarsat ualaszt maganac, karhozatra
1. Tim. 5. melto szent Palnac tanetasa szerent, mert az ű hitit es fogadasat meg szekte, Vannac egyebfele dolgokis,
kic

kic némely emberec közöt nem engedic az töruenszerent ualo hazasságot, de most azokrul kesö uolna szollanunc, mierthogy keszerettetenc, errül egy keuesse hozzab beszeddel szollanunc, hogy semmint az predicationac szokot oraia keuanta uolna, mennyünc touab azert â dologba.

Keet szemely az az, egy ferfiu es egy aszony ember közöt ualo tarsasagnac mondôc lenni â hazassagot, Nem szabad azert egy ferfiunac ket felesegenec, sem egy aszony embernec ket ferienec auagy többnec lenni. Mert az elsö hazas ember Adam az istennec tanetasabol azt monda hogy ketten lesznec egy testben. Es â mit Christus urunkis elö hoza Moysesböl, mikor isten az embert teremte, egy ferfiat es egy asszonyembert teremte. Miert uolt tahat az ô töruenbeli szenteknec töb felesegec egynel? Hallade, soc egyeb dolgotis el türt isten az Sido nemzetsegnec, kit most el nem tür. Ezt talam azert türte el nekiec hogy inkab teriedne es sokasodneiec az Abrahamnac magua, miert-hogy chac abban az egy nemzetsegben uala az isteni esmeret, es az iöuendö Messiasrul ualo hit. De az uy töruenybe nem egy nemzetsegben uagion az isteni esmeret, hanem nap kelettül fogua mind nap nyugatic dichertetic az istennec neue, es azert elegen uannac mindenütt az istenfelö emberec, soem szukseg effele soc feleséggel ualo tarsalkodas altal üket szaporétani.

Hazassag nem lehet ket szemelynel töb közöth.
Gen. 2.
Matt. 19.
Gen. 22.
Psalm. 7.
Psal. 18.
Esa: 49.
55. 60.
Apoc. 7.

Aket személy kedig el ualhatatlan kêppen köteleztetic egybe az hâzassâgban. Mert ha â mint Adam mondotta, az kettö egy test, az egy testet kette nem szakaszthatni. Azért mongya Vrunkis, hogy â

El ualhatatlan köteles seg â hazassag.
Gen. 2.

Matt. 19. mit iſten egybe foglalt, azt ember el ne ualaſza. Mi let legyen oka, hogy Moyſes meg engette uolt â Sidoknac az el ualâſt, aztis meg ielenti urunc: Az ů ſziuőknec kemêni uoltaert, nem hogy ugy kellet uolna lenni. Latuan az ů ſziuőknec kemêni uoltat, inkab akara hogy â ki nem kedueli feleſeget el bochaſsa, hogy ſemmint meg őllye, maga az hazaſsagnac elſő rendeleſe nem ugy uala. De az uy tőruenbe megint az regi ſzerzeſt hoza elő â Chriſtus, es ugy akara hogy el ualhatatlan tarſaſag legyen â hazaſsag. Tiltua uagyon azert minden oly el ualâs, mely az hazas embereknec tulaidon akarattyokbol lenne. De ha ualamellic az ket ſzemelnec tiſzta eletet nem uiſelne', meg ſzegneie az ů tarſanac adatot hitet, maſsal őlgyődneiec, Az ů iambor tarſa az egyhazi biro eleibe hihattya ůtet, holot az hitetlen ſertelmes embertůl el ualaſztathatic.

Kerdes. Az mely iambor el ualaſztatic az nem iambor parazna tarſtul, uehete mas feleſeget maganac auagy mehete mas ferhez? Nem. Mert azt mongya Chriſtus, hogy ualaki az ů ferietůl el hagyatot aſzonyembert el ueſzi, paraznaſagot chelekeſzic. Szent Palis ugymond hogy az ur iſten parancholattya ez, hogy â feleſeg ferietůl el ne mennyen, ha el menend peniglen, fernelkůl maradgyon, auagy bekellyec meg az ů ferieuel, es hogy az ferfiu ſe bochaſsa el az ů feleſeget. Chriſtus urunc az el hagyatotrul ſzol, ſzent Pal arrol â ki el hatta feriet. Amaz el nem hagyathatot ferietůl, ez ſem hagyhatta el feriet, hanem chac azert hogy parazna uolt, megis nem akaria urunc hogy ſem az el hagyatot parazna, ſem az â ki el hatta â paraznat, maſsal nem hazaſodgyec

Az el ualt ſzemel maſ ſal meg nem hazaſulhat.
Mat. 19.
1 Cor. 7.

zafodgyec. Hanem â mint oda ala meg mongya ugyan azon ſzent Pal. Az aſzonyember kôteles az ferfiuhoz, mig az ű ferie el, ha meg hal, akcor odoztatic meg tűlle, es â mit az aſzony emberrűl mond, azt erched az ferfiurulis, hogy nem kűlômben ſzabadul meg tarſânac kôteletűl, hanem ha meg hal.

Michoda elualas tahat az â kirűl az elôt ſzollal, hogy el ualhatic ember â parazna tarſtul? Az egyűt lakaſtul ualo el ualas. Hogy ha az artatlan ſzemely nem akar az fertelmes tarſal egyűt lakni tartozic az egy hazi biro meg engedni hogy kűlôn lakiec. Es rôuid beſzeddel az hazaſsag az ki ratum coniugium, oly ſzemelyec kôzôt uagyon kic mind ketten alkolmatoſoc reia hogy termeſzet ſzerent meg eſmeriec egymaſt, meg ſzakadhatatlan kôtel, es holtig el ualhatatlan tarſaſag. Az hideg es meg fogyatkozot termeſzetű emberekrűl, es egyeb eſetekrul, kic ſzoktac neha tôrtenni, es hazas emberec kezet zanabonat, talam el ualâſtis ſzerzeni, moſt nem ſzűkſeg ſzollanunc, kiki mind affêle dolgaiban az ű tôruenſzerent ualo egy hazi birâiatul erchen. *Mi legyen az el ualas.*

Hanem arra intec minden iambor hazas embereket hogy ertuen mely erôſs es el ſzakadhatatlan kôtellel kôtôſz tettenec egybe, igen oltalmazzac magokat egyenetlenſegtűl, es mindentűl ualami ellenkedic az eggeſſeggel. Szereſsec egymaſt es ſzerettefse magat eggyc â maſikcal. Vgy ſzeretteti peniglen, ha iamborſagban es ioſzagos chelekedetekben leſzen foglalatos, mert â Iamborſag es ioſzagos chelekedet, ualakiben talaltatic annac ſzerelmêre, ugyan termeſzet ſzerent reia indittatic az ember. Touabba az eggyeſsegnec meg maradaſara *Hazaſoc kôzt ualo ſzerelemre intes.*

dafara

dasara igen hasznos az rendnec meg tartasa. Hogy rend legyen â hazas emberec közöt, es mindenic az ö rendiben maraggyon meg. Az ferfiu feie az asonyembernec, tahat engedgyen az aszonyember az ö fe-
1.Pet. 3. rienec, tisztellye ûtet, uranac hya, es szolgallyon mint uranac. Touabba az asonyember â ferfiunac hozza hasonlo es segetö tarsa: annakokaert illic hogy â ferfiuis szeresse feleséget, tisztessegben tarchya, ne ugy uiselllye magat hozza mint szolgaiahoz, hanem mint szerelmes tarsahoz. Chac tekenchenec Adamnac es Euanac teremtésere, meg tanettya az üket reia minemû rendnec kel közztöc lenni. Adamot teremte isten elöször, Adamnac peniglen nem feieböl teremte az assonyembert hogy feie legyen Adamnac, De sem lababol, hogy szolgalo leanya, hanem oldalabol hogy tarsa legyen. Ez â rend melynec meg kel â hazas emberec közöt maradni.

Mi uegre szerzetetb â hazassag. Immar utolszor arrul kelletic szollanunc, mi uegre szereztetet legyen ez â ket szemely közöt ualo tarsasag. Auegre mint ez elöttis mondoc, högy magzatokat nemzienec, es fel tarchac üket isteni felelemben, hogy egymasnac segetsegül legyenec, es el tauoztassac az paraznasagot. Az hazassagnac ellö oka azert
Gen. 1. az szaporodas kirül igy ir Moyses. Meg alda isten Adamot es Euat, es monda nekiec, neuekedgyetec es sokasodgyatoc, es tölchetec be az földet. Holot nyluan ielenti, hogy â hazassag az emberi nemzetnec szaporodasanac töruenszerent ualo eszköze. De nem chac â uegre, hogy è földön sokasodgyanac az földi emberec, hanem högy inkab eppülyön az anyaszentegyhaz, neuekedgyec szama az isten fiainac, legyenec sokan kic es-
meriec,

meriec, fellyec es tifztellyec az iftent. Meg lafsac azert â hazas emberec, hogy az ű nekic adatot magzatokat tanechyac oktafsac minden iora, es iftennec neuellyec â mint ez elmult vafarnapi prædicatioba beufeggel meg tanetoc űket reia.

Mafodic oka â hazafsagnac ez, hogy â hazas emberec egymafnac fegetfeggel legyenec, ez uilagi eletnec terhet, nehez uoltat, gongyat, nyaualyaiat, keferűfeget, nyomorufagat, egymas fegetfegeuel kőnnyebben uifellyec. Hogy ez igy legyen az iftennec befzede bizonyettya, mikoron Adamnac teremtêfe utan imefzt monda. Nem io az embernec egyedűl lenni, teremchűnc ű neki hozza hafonlo fegêtfêget, es ugy teremte Euat az ű teteme chontyabol. Gen. 2.

Harmadic oka, az pâraznafagnac el tauoztatafa, Lata iften hogy hailando az ember â tefti keuanfagnac be tőltefere, annakokaert oruofsagul fzerze neki â hazafsagot, hogy az ki nem bir kilőmben magaual, es az ű teftet ugy meg nem zablazza, hogy az ű keuanfaganac femmi refzeben eleget ne tenne, uolna modgya benne, mikeppen bűnnelkűl az fzaporetafnac dolgot chelekedhetneie: Az az, hogy ne őlgyődneiec ualogatafnelkűl, mint azoktalan allat akarkiuelis, hanem hazafodneiec meg, es êlne iftenfzerent az ű tarfaual.

Rőuid befzeddel az paraznafag ellé ualo oruofsag â hazafsag. Azert mongya fzét Pal, hogy kiki mind tarcha meg, es biria az ű feleféget, paraznafagnac el tauoztatafaert. Kit mind az altal né ugy erch, minthachac az hazafsag uolna affele fertelmes eletnec el tauoztatafara ualo eszkőz. 1. Cor. 7.

eſzkőz. Azis az, de többis uagyon annal. Mert ha ki holtig ualo ſzűzeſeget, özuegyſeget, es hazaſsagnelkűl ualo tiſztaſagot fogadot iſtennec, â mint nem regen ſzollanc rola, annac ezzel az hazaſsagnac oruoſsagaual nem ſzabad elni, mert karhozatra uolna melto erette
1.Tim.5. azt iria ſzent Pal, ha az ű hitit es fogadaſat meg ſzegneie. Ha azert ez keſertetet es teſti geriedezeſt erez magaba, mas oruoſsaga uagyon neki, ellyen aual. Mi-
2.Cor.12. choda az ? az kiuel ſzent Pal ele. Kerie az iſtent hogy
Iac.1. uegye el rula â kêſêrtetet, kerie hitben ſemit nem ketelkeduen, es uagy el uêtetic, uagy malaſzt adatic neki mint ſzent Palnac, hogy meg győzheſse â keſertetet.
1.Cor.10. Mert hiu az iſten azt kialtya ugyan azon ſzent Pal, es nem hagy minket erőnc főlőt keſertetni, de meg az keſertettelis haſznot ſzerez nekűnc, hogy el tűrheſsűc. Sanyargatni kel embernec az ű teſtet, es rabſagra adni,
9. ſoc uigyazaſokban, ehſegbe ſzomyuſagba, ſoc bőitől-
2.Cor.11. eſbe. Vond meg â teſtűl az mi űtet hizlallya es geriezti, ottan birhacz ű uele. Senki nem mond hattya igazan hogy tiſzta eletet nem uiſelhet ha akaria, Ha ki azt mon-
In cap.19. gya peniglen, Halgaſsacza mit felel annac Origenes. Te
Matth.7. nagy ſoc borral meg aztatod teſtedet, hus etellel hiz-
Ibid.Hier. lalod, mindenben keduêt kereſed, oſzton azt mondod,
& Chryſo. nem lehet hogy tiſztan ellyec. Nem lehet mert nem akarod, ha akarnad meg lehetne. Ezekből az okokbol ſzerzette az emberec kőzőt iſten â hazaſsagot.

Ha ki peniglen negyedic okatis ſzamlallya, tudnya illic imezt, hogy az hazas emberec kőzőt ualo ſzeretet, tarſaſag es eggyeſseg peldazza, es mintha eſzűnkbe iuttaſſa az Chriſtuſnac az anyaſzentegyhazzal ualo egyeſűlêſet, es mi hozzanc ualo nagy ſzerelmêt, abbâ

ſem

ſem tartoc ſemmi ellent, ſőt őrőmeſt melle alloc annac az ertelemnec. De moſtan arrulſokat nem ſzolhatoc, mert immaris ſzokaſom kiűűl hoſzabban nyutottam beſzedemet Azert ueget uetec az ſoc ſzonac, es chac arra kerec minden iambor keréſztyent az ki meg akar hazaſodni, hogy ſemmire egyebre ne nezzen az meg hazaſulâsban, hanem chac arra â mi uegre az iſten ſzerzette â hazaſsagot, kirűl moſtan beſzellettűnc. Gonoſzul es az iſten rendeleſe kiuűl chelekeſzic minden ualaki uagy ſzépſegre, uagy nemzetre, uagy kazdagſâgra ualo tekentetbe ualaſzt tarſat maganac.

Ha ezekis ott leſznec, hâlât kel iſtennec rula adni, de nem io főkeppen ezekre nezni. Epêchűc az Chriſtuſnac ſzemelye es tiſzti felől ualo hitűnket, az menekőzőben tetetet chodabol, es tarchuc bôchűletben az hazaſsâgot kit Iſten az emberi nemzetnec iauara ſzerzet.

Viz kereſzt nap utan,

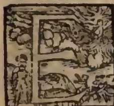
harmadic Vaſarnap.

Az mai Euangeliomot ſzent Mate irta meg VIII. reſzeben.

Z idœben, mikoron le ſzallot uolna Ieſus à hegyrœl,
I. *kœuetec ůtet az ſoc ſeregec. Es eme egy poklos el'*
iůuen imadgya uala ůtet monduan. Vram, ha aka-
rod meg tiſztethacz engemet. Es ki nyuituan ke-
zèt, illete ůtet monduan, akarlac, tiſztuly meg. Es
leg ottan meg tiſztula az ů poklosſaga: Es monda neki Ieſus.
Meg laſd hogy ſenkinec ne mongyad hanem menyel, es mutaſd meg
magadat à papnac, es uidſel az tè aiandekodat, mellyet paranchole
II. *Moyſes bizonſagul ů nekiec. Mikor peniglen be ment uolna Ie-*
ſus Capharnaumban, Iarula ů. hozza à Centurio keruèn ůtet es
monduan. Vram az en ſzolgam betegen fekſzic az en hazamba
es gonoſzul gyœtreti[c]. Es monda neki Ieſus. El megyec een, es
meg gyogyetom ůtet. Es felelueen az Centurio monda. Vram
nem uagyoc melto, hogy be iůi az en hazamba de chac mongy
ad egy ſzoual, ottan meg gyogyul az en ſzolgam. Mert enis ma-
as birtoka alat ualo ember uagyoc, es alatamis uitezec uannac, es
mikor mondom egyknec, menyel, el megyen, es ha az maſiknac
imigyen ſzolloc, iůi ide, el iů: es az en ſzolgamnac ha azt paran-
cholom hogy ůalamit miuellyen, meg miueli. Haluan ezeket Ie-
ſus, chodalkozec raita, es azoknac a kic ůtet kœuetic uala mon-
da. Bizony mondom nem talaltam enny hitet Iſraelbe. De maga
mondom

mondom tincktec, hogy ſokan nap kelet es nap enyeſzet felœl iûnec, kic le telepednec Abrahamal, Iſaakcal, Iacobbal, menyeknec orſzagaban az orſzagnac peniglen fiai ki uettetnec az kilſœ ſœtetſegekre, ott leſzen ſiras es fogaknac chikorgataſa. Es monda Ieſus az Centurionac. Menyel es â mint hitted, ugy legyen te neked. Es az oraba meg gyogyula az û ſzolgaia.

Z mai Euangelium ket kœnyœrgœ ſzemelt âd nekünc elõnkbe, egyket â pokloſt, maſikat â Centuriot, az az egy fõ legent, ki ſzaz uiteznec uala hadnadgya. A poklos û magaert, â Centurio ſzolgaiaert kõnyõrge, es mind kettõ meg nyere â mit keuana, mert amaz meg tiſztula, imennec peniglen ſzolgaia meg gyogyula. Tanet minket ezeknec peldaia, hogy mies minden nyaualyainkban es nyomoruſaginkba, az aitatos imadſagnac altala Chriſtushoz folyamiunc, û tûle uariunc ſegêtſêget es ſzabadulaſt. Mert û meg ſzabadethat, megis ſzabadet mindeneket, ualakic û neki eſedeznec.

Szollyunc mies rend ſzerent mind az kettõrûl.

A Pokloſrul.

Mikoron leſzallot uolna Ieſus â hegyrûl. Minekutanna az û ſzent attyanac akarattyara, hoſzu beſzeddel tanetotta uolna â hegyen az ſereget, meg erõſsêti az û tudomanyat choda tetellel. *Mert eme egy poklos el iûuen imagya uala utet.* Vallyon honnet uette uolt ezt û e uelekedeſt Chriſtus felõl, hogy û tûle uarnaia meg tiſztulaſat?

 Hallotta

Hallotta uala az ű hiret,hogy hatalmas uolna es kegyes mindennel iot tehetne, es akarattyais uolna reia hogy iot tenne. Azert iarul hozza monduan, *Vram, ha akarod meg tisztethacz engemet:*

Nyaualyainkba batorsagos bizodalmunc az imadsag Nynchen mi nekünc az mi nyaualyainkba batorsagosb bizodalmunc az imadsagnal. Annac okaert az regi iamborokis ualamikoron uagy ualami ieles dolgot akartanac chelekedni, uagy lattac hogy ueszedelem kőuetkezendő uolt ű reiaioc es à kősségre, az Imadsaghoz folyamtanac. *Exo: 14.* Moyses az tenger partyan âluan, es lâtuan oldalul ket felől az magassagos hegyeket, hatul peniglen Pharaot es az ű sereget, istènhez fohaszkodic, kinec fohaszkodasa fel hata az isten elcibe, nem kűlőmben mintha ugyan nagyon kialtot uolna, es az uőrős tengeren nylatkozec szaraz ut, mellyen batorsaggal altal uiue, az istennec nepet, es meg szabadulanac Pharaonac dihős haragiatul. *Exod. 17.* Mikor az Amalechitakcal uiaskodic uala az Israel, ugyan azon Moyses â hegyen kőnyőrőg uala istennec â győzedelemert, es ualamikor kezeit fel emeli uala, mindènszer Israelnec szolgal uala az győzedèlem. *Psal. 118. Septies in die laudem dixi tibi.* Mely szűntelenűl es nagy buzgosaggal foglalta legyen Dauidkiraly magat à kőnyőrgesbe, haborusaginac ideien kiualtkeppen, meg mutattyac az ű psalmusi. Az Niniue belicc, imadsaggal es bőitőlessel nyerec meg, hogy el ualtoztatnaia istèn, az ű felőloc ualo uegezèst, kiben azt uegezte uala, hogy à uâraft el szűllyeszteneie. *Ioan. 3.* *Act. 12.* Szent Petertis az hiueknec kőnyőrgese szabadeta meg az Herodesnec tőmlőczeből. Azonkeppen ezis à Poklos, terdre esuen à mint szent Mathe mongya es imaduan urunkat, tisztulâst nyere maganac.

Ez bi-

Es bizonyara az kônyôrgesnec igen szep modgya adatic nekûnc elônkbe, az poklosnac chelekedetibe. Kinec kônyôrgese meg ékesêttetic az û testenec io modon ualo uiselêseuel, szauanac ekes zôngêseuel, es sziuênec buzgo aitatossagaual. Testenec uiselese ez, hogy terdre esic, ielentuen az û alazatos es meltatlan uoltat, es minket tanetuan, minemû tisztelettel illyec az isten eleibe iarulnunc. Kirûl szent Cyprianus Doctor imigyen szol Az kic kiralyokcal es feiedelmekeel szollanac, ugy szabiac mind beszedeket, es mind magoc tartâsat, hogy az tisztesseg ellen ualamit ne miuellyenec, kiuel az kiralt auagy feiedelmet meg bantanaiac, tahat sokeal, inkab illic, hogy mikor az isten eleibe iarulunc, mies ugy rendellyûc mind Imadsagunkat, es mind tagainknac âllâsat, hogy az istennec szemei meg ne bantassanac, es kedue mi tûllûnc el ne idegenedgyec. Hituan erkôlch uagyon nemely emberekbe, hogy meg chac sûuegeket sem uetic le â templomban, keuelyen, es fel emelt nyakcal talpokon, nem terdeken aluan imadkoznac, nem szabiac ahoz magokat, mint ez â poklos chelekedec: testeknec kilsô tartasaualis meg mutatuan az û sziueknec bôlsô dôlyfôs uoltat es aitatlansagat. Ha ualami io indulat uolna belôl û bennec, es ha geriedezne sziuec az isteni szeretetben, hiszede hogy â lelec â testet utanna nem uonnaia, hogy kilsô szertartassalis meg nem ielenteneie magat az û lelkeknec, buzgo uoltat? Azt mongya szent Pal, hogy ualamely ferfiu, feie be fedezuen imadkozic, meg ondokettya az û feiet, azert semmikeppen be nem kel fedezni feiet, siueget fel nem kel tenni az ferfiunac mikor imadkozic. Annac fôlôtte az û alazatossaganac es meltatlan uoltanac meg mutata-

Imadsagnac szep modgya.

I. A test uiseles.

Serm: 6. de oratione Dominica.

1. Cor. 11.

Mar: 1. Luc: 5. mutatasaiert, terdre kel esni az imadkozo embernec, auagy az földre kel arczal borulni, mint ez â poklos chelekedec.

Sz o zönges Touabba az ű szauanac ekes zengese ez leen, hogy imigyen szol uala. *Vram ha akarod meg tisztethacz engemet.* Röuid imadsag, de hatalmas mert minden benne uagyon ualaminec kell lenni az keresztyeni imadsagban. Alazatoson uallya az ű tisztatalan nyanalaiat, es azert kêr tisztulast, tuduan hogy annac imadsaga hatt fel az
Eccli: 35. egben, â ki magat meg tuggya alazni. Hiszi hogy â Christus meg segetheti űtet, mert ugyanis az ki istentűl ualamit akar kerni, szűkseg hogy hitben kerie semmit nem
Luc. 1. ketelkeduen. Az ű akarattyat az Christusnac akarattyahoz szabia, reia hadgya magat, hogy ugy legyen â mint ű akaria. Mert nem azert szol hâual, mintha ketelkednec urunknac io akarattyaban, hanem az ű tisztulasat az istennec akarattyara bizza, mintha azt mondanaia, â mint urunc paranchola hogy mongyunc az imad-
Mat: 6. sagban. Legyen te akaratod mikent menyben azonkeppen ê földönis.

Igy kel mi nekűnkis imadkoznunc, es szűkseg hogy illyeten szep zengêssel legyen meg ekesettetuen az mi könyörgesűnc Az mi nyaualyanknac es meltatlansagunknac gondolattya meg alazzon, de ketsegbe ne eichen, hanem az Istennec irgalmassagaban ualo remênseg biztasson minket, haggyuc istenre magunkat, kinec gongya uagyon mi reianc, es ű tuggya iobban nalunknal minelkűl szűkölködűnc Ha azt miuellyűc ielen lesszen mi nekűnc az ű segêtsege, es szinten ugy keszen talallyuc az mi meg szabadulasunkra az ű io akarattyat, mint â Poklos talála.

Mert

Mert *ki niuituan Iesus kezet illete útet monduan, akarlac, tisztuly meg.* Sokan uannac kie nyaualyaioknac ideien imigyen gondolkodnac magokban. Tudgyuc hogz az istennec keze,meg nem rouidült,hogy meg ne szabadetna ha akarnaia,de ki tudgya ha akare szabadetani uagy nem? Kiualtkeppen mert hogy az mi alnakságinc oszlast tettenec mi köztünc,es az mi Istenünc közöt, es az mi büneinc be födözic az ü orczaiat,hogy meg ne halgattassunc. De tauozzec el mi tülünc estele gondolat, Tekench meg ê poklost es hallyad mit felel neki â Christus. *Esai. 59.*

A poklos imigyen szol az vrnac. *Vram ha akorod meg tisztethacz engemet.* Mintha azt mondanaia. En oly nyaualas uagyoc,hogy nem erdemlem az te segetsegedet,de mindenec az te akaratodban uannac helyheztetuen, te meg tisztethacz engemet. Mit felel erre az mi urunc? *akarlac, tisztuly meg.* Ezt az iget,akarlac,segyelmetesseggel kel hallanunc mert ebben tellyesseggel meg talallyuc,minemü akarattal legyen isten az emberhez. Tudnya illic io es kegyes akarattal, akaria az embert minden nyaualatul es nyomorusagtul meg szabadetani. Azert hi masut mindeneket ü magahoz monduan. Iüietec en hozzam mindnyaian, az kic munkalkodtoc, es meg terheltettetec. Megint szent Lukachnal azt beszelli, Hogy az embernec fia nem iöt ez uilagra hogy ueszesse â lelkeket, hanem hogy iduozèche, Es hogy meg keresse es meg szabadecha azt â mi el ueszet uala. Es iol lehet az mi büneinc kilömb akaratuua tettêc uala az istent, de Christus urunc meg haluan az mi büneinkert, meg nyere attyatul, hogy illyen akarattal lenne mi hozzanc. Akar azert minket szabadetani, chac mi akariunc szabadulni, hogy ne mondhassa mi fölölünc *Io akarattia Istennek mi hozzank.* *Mat: 11.* *Luc: 9.* *Luc: 19.*

azt â mit nemellyec felől mond uala. Hiuâlac es nem
Pro. 1. akaratoc, ki nyuitam kezemet, es nem uala ki reia tekentene, meg utalâtoc minden tanachomat, es az en feddeſimmel nem gondolâtoc. A bűn ſordettya el iſtennec orczaiat az embertűl, ualaki azert â bűnt el nem haggya, nem akar az meg ſzabadulni.

De ertuen immar az iſtennec hozzanc ualo iő akarattyat, teriűnc iſmet â poklosra Ennec imadſagânac
Szâbeli aitatoſsag. igen ſzép zengêſe uala, kihez haſonlatos leen ſziuênekis aitatoſsâga. Hogy ugy legyen meg teczic abbol hogy meg nyeri â mit keuana, es mikor illette uolna űtet
Mat: 15. â Ieſus, *leg ottan meg gyogula az â poklosſaga.* Nem ſzereti iſten azt â nepet, az ki chac aiakiual tiſzteli űtet, de az ű ſziuec tauul uagyon ű tűle, de ſzereti azt az imadkozo embert, ki nem chac aiakiual berbetel, hanem ſziuből kőnyőrőg ű neki: Tahat bizony aitatos ſziuel eſedezec tiſztulaſaert ez â poklos, mert kilőmben meg nem halgattatot uolna, kőueſsűc azert mies ezt â poklost, ha meg akarunc ſzabadulni â nyaualiakktul mellyekben uagyunc, es ugy aggyuc kőnyőrgeſre magunkat, hogy tellyeſsêggel eggyűt iarion mind teſtűnc mind lelkűnc, es az bellső aitatoſsâgnac meg felellyen teſtűnknec kilső maga tartaſais.

Tizteli Chriſtus az papi ſzertartaſt. Vegezetre, minekutanna meg tiſztult uolna â poklos, azt hagya neki iduezetőnc hogy el mennyen, es meg mutaſsa magat â papnac. Tanetuan minketis az engedelmeſsêgre, es az kőzőnſêges rendelêſeknec,
Leu. 14. ſzertartaſoknac meg őrzêlêre. A ő tőruenbe â papoc tettenec iteletet â poklosoc felől, es bator ſzintên meg tiſztult uolnais ualamellic, addig tiſztanac nem tartatot, mig â papoc iteletê űtet. tiſztanac

nem

nem mutatta. Ez â testi poklosságrul ualo rendeles, az uj tôruenbe â lelki poklosságra fordettatot, ki nem egyeb hanem â bûn. Mikeppen azert regenten chac azt tartottac ualoba meg tisztultnac lenni az testi poklosságtul, az kit â papoc mondottac hogy meg tisztult, szinten ugy mostis chac az tartatic â bûntûl meg tisztultnac az anya szentegyhazba, â ki az papoknac itelete altal bizonyettatic tisztanac lenni. Annac okaert akar mint hannya uesse magat ualaki, hogy az Christusban ualo hit miat meg bochattattanac az û bûnei, nem kûlomben leszen az, hanem ha az papoknac itelete ala ueti magat. Mert û nekic adatot az odozasnac es kôtôzesnec, â bûn bochatasnac es meg tartasnac hatalma. Az leszen meg oldozua es meg bochatua menyorszagba, â mit ûc meg odoznac es meg bochatnac, az leszen meg kôtôzue es meg tartua, â mit ûc meg kôtôznec es meg tartnac ê fôldôn. ¶ Nem lehet abban egyeb ha azt akarod hogy â bûntûl meg tisztuly, hanem az papoknac meg kel mutatnod magadat szemec eleibe kel uetned az te ondoc bûneidet utalatos poklosságat, meg kel mondanod nyaualadat, uallast kel bûneidrûl tenned. De errûl masut leszen tôb beszedûnc, most szollyunc immar az Centuriorul.

Chry lib. 3. de Sacerd. Papnelkul senki nem tudhattia bûnenec botsanattiat.

Mat. 18. Ioan. 20.

¶ *Orig. in Psal. 37. hom. 1. Item in Leuit. hom. 2. Nyssenus oratione 3. in eos qui alios acerbius iudicant. Clemens ep. 1. ad fr. Do. Cypr. de laps. Chrys. hom. 30. in Gen. & 10. in Matth. Aug. lib. 20. de ciuit. cap. 9. Gregor. hom. 16. in Euang.*

Az Centuriorul.

I*Arula Iesushoz â Centurio.* ¶ Elôszôr â poklossal tôtt iot Christus, az utan â Centurioual. A poklos Sido

â Centurio pogan uala. Ninchen azert iſten elõt ualogatas â nemzetſegec kõzõt, hanem minden nemzetſegbeliekcel egy arant keſz iot teuni chac ſéllyêc űtet es ſolyamianac ű hozza. Touabba az poklos Sido, paraſzt, es ſzegeny ember uala: â Pogan Centurio fõ ember, ſzaz uiteznec hadnadgya, es kazdag, ſmind az kettõhõz io akarattal Jõn az mi urunc. Tahat ſem ſzegenyſegõt, ſem gazdagſagot, ſem porſagot ſem nemeſseget nem nez iduezetõnc, hanem azt tekenti meg ki minemű hittel iarul ű hozza.

¶ *Nemzetſeg ualogatas nints Iſten elõtt. Deut. 1. 17. 1. Reg. 16. Iob 34. Pro. 18. 24. Matt. 22. Mar. 12. Luc. 20. Actor. 10. Rom. 2. Gal. 2. Epheſ. 6. Coloſſ. 3. 1. Pet. 1. Iac. 2.*

Mi legyen az igaz hit. A Centurioban meg talalom az igaz hitnec peldaiat. Mert nem mind igaz hit az, â kit az emberec igaz hitnec tartnac. Azt alettyac nemellyec hogy elêgendõ hit uolna, hinni igaznac lenni azokat mellyec az Euangeliomba meg uannac iratua. De effele puzta hitet holt

Iac. 2. hitnec neuez ſzent Iacab. Mas keppen ſzol az iras â hit felõl. Az iras ſzerent â hit az iſtennec â Chriſtuſban

Gen. 15. igertetet irgalmaſsaganac bizodalma. Abrahamrul oluaſsuc, hogy hitt az iſtennec. Vallyon michoda uolt az â mit Abraham hitt? chac aze, hogy iſten uagyon? Sõt nem chac az, hanem hitt az iſtennec igêretenec, mikor imezt monda neki az iſten. Ne fely Abraham, en uagyoc az te oltalmad es az te igen nagy bêered Annera meg ſokaſetom az te magodat, hogy anni leſzen mint az egnec chillagi. Ezt az iſtennec igeretit hiue igaznac lenni, bizakodec benne, hogy be telic minden kêtelkedêſnelkűl ragaſzkodec az iſten beſzedehez. Effele bizakodo hitrűl ſzol â Chriſtus ualamikor imigyen ſzol azoknac az kiket ualami nyaualyabol meg ſzabadet. Az te hited

ſzabadot

ſzabadet meg tegedet. Illyen ertelemmel mongya kiſded hitüknec lenni azokat, ualakic nem biznac iſtenhez es nem hiſzic hogy ha az egi madarakat el tartya, az mezei *Mat. 6.*
uiragokat ékelsen fel öltözteti, ſokcal inkab el fogia üket tartani. Illyen hit uala az Centuriobanis, ki bizodalommal iarula urunkhoz.

Touabba meg talalod ü benne az igaz atyafiui ſze- *Atiafiui*
retetnekis peldaiat. Az mi ſzeretetünc nem mindenkor *ſzeretetnek*
tiſzta es igaz ſzeretet, mert ha az uolna nem kereſneie *peldaia.*
az ü maga haſznat. Mi peniglen gyakrabban chac ott *1. Cor. 13.*
mutattyuc az mi ſzerelmünket, â hol haſznot erezünc, â hol haſznot nem uarhatunc, ott nem ielenti magat mi bennünc â ſzerelem Azokat ſzerettyüc, es azokcal teſzünc iot, az kiktül uiſzontag remellyüc hogy meg teer nekünc az io tetemeny. Az ſzüköl kődőkcel, nyomorult ſzegenyekcel keueſet auagy ſemmit nem gondolunc, tuduan hogy effelektül ez uilag ſzerent ſemmit nem uarhatunc. De az igaz kereſztyeni ſzeretet nem azt miueli. Hanem chac azt nezi hogy atyafi, hogy azon hitre es bodogſagra hiuattatot az, â ki ſzüköl ködic nalunc nelkül, â kire mi, azert â ſzemelyec közöt ſemmi ualogataſt nem teſzen, egy arant mindenekhez io akarattal uagyon, es mint hogy mindnyaian egy iſten teremtet benünket, azonkeppen egyet ugy ſzeret mint mâſt Effele *Mal. 2.*
igaz ſzeretet uala az Centurioba, ki nem utala meg az ü ſzolgaiat nem neze ü benne az ſzolgai ala ualo allapatot hanem böchüle ütet, ugy uiſele gondot reia, mint ſzinten ünnen magara.

Tanullyac meg innet az urac, hogy ſzolgaiokra *Vraknac*
gondot uiſellyenec, nyaualyaioknac ideien kiualt kep- *ualo tanu-*
pen, Ha hiu ſzolgad uagyon teneked, azt mongya â *ſagh.*
bölcb,

Eccle:33. bölch, ollyan legyen te nalad, mint az te tulaidon lelked, es mint atyadfiat ugy tarchad űtet. Szent Palis arra int minket, hogy az iambor engedelmes szolgakhoz,
Ephes.6. kegyesen tarchuc magunkat, tuduan hogy egy közönseges urunc uagyon nekűnc ű uelec menyorszagban, kinel semmi szemely ualogatas ninchen.

Monda neki Iesus, el megyec een, es meg gyogyetom űtet. Latode mely nagy tekenteti uagyon urunknac, az istenhez ualo bizodalommal es atya fiui szeretettel, meg ekesettetet hitre, mindent meg nyer, söt gyakorta töbet nyer ű tűle ez illyen hitt, annal â mit keer.

Feleluen az Centurio monda. Vram nem uagyoc melto etc.
Hitnec gyűmölchi. Mindenűt ki mutattya magat az hitnec gyűmölche â Centurioba. Nem fuualkodic fel magaban nem tulaidonet nagyot maganac az hadnagysagnac tisztiböl, söt mentűl nagyob, annal inkab meg alazza magat. Vgyannera, hogy â mit urunc Christus örömest es kérésnelkűl meg akarualais miuelni, meg arra sem alettya hogy ű melto uolna. Mas felöl peniglen oly nagy hatalmunac uallya lenni â Christust, hogy test szerent uaso ielen uoltanelkűl, chac egy mondasaualis meg gyogyethatnaia az ű szolgaiat, es minden nyaualyaknac, minden teremtet allatoknac parancholhatna. Mert ha en (ugymond) mas birtoka alat ualo ember leuen parancholhatoc az en szolgaimnac, es ualahoua űket kűldöm, el mennec, ualamit nekiec parancholoc meg miuelic, menyuel inkab meg gyogyul az en szolgam, ha te mondod, es meg leszen minden ualamit parancholsz ? Effele hitet keduel az isten, az ki ű neki minden hatalmat es irgalmassagot tulaidonet. De talam azt mondanaia ualaki. Nem talaloc en illyen tökelletes hitet magamban,

es azert

es azert nem nyerhetec semmit istentůl. Hallade atyamfia, Azt mongya isten Esaiásnal az Mesias felől,hogy az meg romſot nadat el ném tőri, es az fűſtőlgő lent, auagy ſzőſzt meg nem oltya. Nem utallya meg az mi urunc az kiſded hitűeket, az kic azon igyekeznec hogy naponkent neuekedgyenec es gyarapodgyanac â hitben. Az mikora hited uagyon azzul iaruly istenhez, es kericd űtet az apostolokeal, hogy őregbiche hitedet, meg aggya előſzőr neked az hitnec tőkélletességet, ha kered es az utan aztis â mit hited altal akartal ű tűle nyerni. Esa:42.

Hallua ezeket Iesus chodalkozec raita; es azoknac az kic űtet kzuetic uala monda. Bizony mondom nem talaltam enni hitet Israelbe. Gyakorta ſzinten ott nem talalod â hitet, â hol aletanad hogy leg inkab kellene talaltatni. Az Israel fiait, kiknec kiualtkeppen igertetet es adatot uala az Christus, fölűl halada hittel ez egy pogan Centurio. Sokan dichekednec mostanis,hogy naloc uolna az istennec eſmereti, es meg ielent uolna nekiec az ű eleiktűl el titkoltatőt igaz hit, de maga nem mutattyac nemis mutathattyac meg annac az nemes tőkelletes hitnec semminemű ielet, es semminemű gyűmőlchet. Sőt azoc kőzzűl,az kiket űc hamiſsan utalatos neuuel baluanyozóknac hinac, talalſz sokakat, kiknec egykben tőb io, tőb aitatoſsag, tőb isteni es atyafiui ſzeretet (ki mind az hitnec gyűmőlche) uagyon, hogy ſem mint minden effele magoc hanyo tiſztes meg uilagosettatot nem keresztyenekbe. Oka ez, mert el reitette az atya istén az ű fianac eſmeretet, ez uilagi dőlyfős bőlchektűl es okosoktul, ſmeg ielentette az alazatos kiſdedeknec. *Nem mindenkor ot uagion â hit, â hol uelned.* *Matt. 11.*

Sokan napkelet es nap enyeſzet felől iűnec etc. Az hitnec

Sidoknac hitötlensegekert ualo hatrauetése. nec â Sidokban meg fogyatkozása, es az pogan Centurioban ualo beuelkedése, okot ada reia Christusnac, hogy szollana az Sido nemzetnec hatra uettetéserül, es az poganoknac meg tereskrül. Nem ueuec â Sidoc az nekic igertétet Messiast, meg utalac az iduezetöt, es annac okaert, meg uona isten tülöc az ü keduet es malasztyat, el uete uket az ü irgalmasságanac szemei elöl, es helyettec az hitre, az anyaszentegyhaznac eggyessegere es az öröc eletre hiua az poganokat. Mely hiuatalrul masut urunc imigyen szol uala. Mas iuhaimes uan-

Ioan. 10. nac, kic meg ninchenec ebböl az akolbol, azokatis bekel hoznom, segy akol leszen es egy pastor. Vgyan azont ielenti uala isten Esaiasnalis, mikor az anyaszentegyhaznac imigyen szol uala. Ne fely, mert en teueled

Esa. 43. uagyoc. Nap kelet felöl elö hozom az te fiaidat, es nap nyugat felöl egybe gyüitlec tegedet. Meg mondom az eszaknac, add ide, es az delnec, ne tartoztasd üket, hozd ide meszül az en fiáimat, es az en leanimat az földnec utolso hatarirul.

Holot peniglen azt mongya urunc, hogy az kic â poganságbol meg ternec, *le fognac telepedni Abrahamual Isaakcal, es Iacobbal az menyeknec orszagaban*, mint kellyen azt er-

Ephes. 3. teni meg magyarazza szent Pal, imigyen szoluan. Meg ielentetet az szent apostoloknac es prophetaknac, hogy â pogan nepec örökösi az istennec igeretinec. Az le telepedes azert semmi nem egyeb, hanem hogy reszesec azokban az igeretekben, mellyeket Abrahamnac, Isaaknac, es Iacobnac töt uala isten, es azon testnec tagiai, mint azoc â szent patriarkac.

Az orszagnac fiai peniglen ki uettetnec. Nyluan szolot az Sidoknac el uettetésekrül, kic elöször az isten orszaga-

nac

nac fiai, azaz, örökösi ualanac. Nekic têtettenec uala az igêretec, üc szerelmetesec es keduesec ualanac isten elöt az szent atyakert, ugy annera; hogy ellö magzattyanac neuezi üket. De meg faitalanodanac, el szakadanac attyoktul, bünös nêppe, es alnac maggâ lêuênec. Annakokaert az Christusis fenyegeti üket, hogy *ki uettetnec* Honnet? Az anya szentegyhazbol, az menyeknec orszagabol, hogy ne legyen semmi rêszec az istennec igêretiben, ne lassac az ü szent szênêt, tauol legyenec az szenteknec eggyessêgetül es tarsasagatul. Houa uettetnec? *Az külsö sötêtségekre.* Meltan peniglen, miert hogy meg utaltac az embereknec uilagosetasara adatot uilagossagot. Inkab szerettec az hitetlensegnec sötetseget, hogy sem mint az igassâgnac uilagossagat. Mit kel erteni az küllö sötetsegen? Az öröc karhozatot, ki mindenkoron köueti azt az bellö sötêtsêget, melyrül szol uala az propheta mondu-an. Vakechmeg sziuêt ennec à nepnec, mert ualaki uaksagban eel itt ez uilagon, nem erdemli az öröc dichösegnec uilagos fênyessêget, hanem köteles az uêghetetlen karhozatnac sötetsegre. *Ott leszen Siras es fogaknac chikorgatasa.* Azaz, oly rettenetes keen, kit ember sem gondolattyaual meg nem foghat, sem szaiaual meg nem mondhat, hanem chac neminemü hasonlatossag altal imigy amugy ielenthet. Ollyan szabasuuan leszen dolgoc az karhozatnac helyen, mint annac az embernec, kit az hideg, lêlês tör, ki neha az rettenetes nagy heuseg miat, neha az hidegsegtül annera nyughatatlan, hogy sir es iaigat, smeg fogaites egybe chikorgattya az nyaualyanac nagy uoltaiert. Raitoc esec az Sidokon mind az ualamiuel urunc itt fenyegete üket, es â minc ünekic tortenec dolgoc, nekünkis meg törtenheric, hogy

Gal. 3.
Rom. 11.
Esai. 1.
Kilsö es belsö sötetsegh.
Ioan. 1.
Ioan. 3.
Esa. 6.

hogy ha halaadatlanoc leszünc. Meg lassa azert min-
Rom. 11. den kifen al, hogy el ne essec, Mert ha az termeszet sze-
rent ualo ágaknac nem keduezet az isten, nekünc sem
keduez, az kic á poganságbol oltattunc be az anya-
szentegyhazba az igaz hitnec altala.

Es monda Iesus á Centurionac, mennyel, es á mint hitted ugy legyen teneked, es az orában, meg gyogyula az á szolgaia. Bizo-
Psal. 144. nyara igaz lam az szent Dauid mondasa, hogy az ütet
felöknec akarattyat chelekedi az isten meg halgattya
az ü könyörgeseket, es meg szabadettya üket. Kit meg
bizonyeta Christus urunc, mikoron az poklost meg
tisztetta, es az Centurionac szolgaiat meg gyogyta.
Mies azert fellyüc az istent, bizodalommal folyam-
iunc ü hozza, higgyüc hogy meg ottis iot tehet miue-
lünc es meg szabadethat minket, á hol az termeszet sze-
rent ualo eszközöc meg fogyatkoznac, es hogy aka-
rattyais uagyon az io tetelre. Az meg szabadulas utan
el tauoztassuc az hálaadatlanságot, hogy ugy ne iari-
unc mint az Sidoc iaránac, hanem Abrahamual,
Isaákcal, Iacobbal telepedhessünc le az öröc
eletnec nyugodalmaba. Kit engedgy-
en nekünc az öröc atya isten,
az ü szent fia ert Iesus
Christusert.

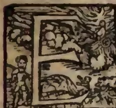
Viz

Viz kereſzt nap utan ualo negyedic vaſarnap.

Szent Matenal talalod meg ez mai Euangeliomot, VIII. reſzeben.

Z idœben, mikor be ment uolna Ieſus az haioehkaba, kœuetec ôtet az ô tanetuani. Es eme nagy indulat leen az tengeren, ugy annera hogy az haiochka be burettatneiec az haboktul. Ieſus penig len aluſzic uala. Es iarulanac ô hozza az tanetuanoc es fel kœltec ôtet monduan, vram ſzabadech minket mert el ueſzünc. Es monda nekic Ieſus. Mit feltec kiſded hitüec? Akoron fel keluen, paranchola â ſzeleknec es â tengernec, es nagy chendeſſég leen, Touabba az emberec chodalkozanac raita monduan. Mi dolog ez, mert â ſzelec es â tenger engednec neki. I. II. III.

Nnec az choda têtelnec hiſtoriaia, az anyaſzentegyhaznac ez uilag ſzerent ualo allapattyat es ſzerencheiet adgya mi elônkbe. Mert mikeppen â haiochka ellen, melyben Chriſtus uala az ü apoſtôliual egyetembe, oly nagy hab es ſzelueſz tamada, hogy chac nem mind az benneualokcal egyetemben el ueſze, Azonmodon hânyattatic ez uilagnac haboru tengeren teſtoua az anyaſzentegyhaz, es ſzüntelen haborgattatic, ugy anniera, hogy egynehanſzor chac nem el merül.

Azonközbe peniglen aluſzic â Chriſtus, az az, ugy tartya magat hozzanc, mintha ingyenſem tudnaia mint uágyon dolgunc, auagy chac nem gondolna ſemmit az mi ueſzedelmünkel: vgy hogy maid mies mondhatnoioc azt à mit Iobnal mond uala Eliphaz. A kôd az iſtennec reitezô helye, nem gondol mi reianc ſemmit, az egnec ſarkaihal ſetal. De maga mint hogy az apoſtoltul fel ſerkentetuen, paranchola az ſzeleknec es az tengernec es chendeſsêg leen, azzonkeppen minden idökben fel költetuen az hiueknec könyörgêſeuel, parancholt az ueſzedelmeknec hogy ne ârthaſsanac, es mint egy hiu kormanyos meſter uiſeli, uezerli, es mind àddig igazgattya az anyaſyentegyhazat, mignem minden haboruſagoktúl meg ſzabadetuan, az öröc eletnec partyara uiſzi ütet.

Iob. 22.

Az Summaia ennec az Euangeliomnac.

KIt harom reſzre oſztoc. Elſô reſze ſzol az anyaſzentegyhaznac nyaualyairul es ueſzedelmirül. Maſodic, à Chriſtuſnac âlmàrul, es az hiueknec könyörgêſekrül, mellyel fel ſerknetetic az alombol, az mi meg ſzabadulaſunkra. Harmadic azokrul az haſznokrül, mellyec köuetkeznec az anyaſzentegyhaznac, mind haboruſagibol es mind meg ſzabadulâſâbol.

Elſoe Reſze.

MIkoron be ment uolna Ieſus à haiochkaba köuetec ötet az ô tanetuani. Haluan hogy urunc tanetuaniual egyetembe egy haiochkaba mene be, nem châc arrul gondolkodgyunc, à mi akcoron törtenec, hanem arrulis. az akcorbeli dolog iöuendöre mit egyezet legyen.

Leg elô-

Leg előſzőr azert, a haiochka az anyaſzentegy-haznac peldaia uolt, kit meg erthetűnc az ſzent Peter apoſtol leueleből, ki azt mongya hogy a Noe Barkaia az kereſztyenſeget peldazta. Sőt Chriſtus urunkis mikoron az euangeliomnac predikallaſat az halaſzashoz haſonlettya, nyluan ielenti hogy az anyaſzentegy-haz kiből, nem kűlőmben terieſztetic ki az iſtennec igeie, mint à haiobol az halo, haſonlatos az haiochkahoz. *Haio az anyaſzentegyhaz.* *1.Pet. 3.* *Mat:4.* *Luc: 5.*

Touabba à tenger ſemmi nem egyeb, hanem ez uilag: Mert mikeppen az tengeren euező emberec tudgyac az ot ualo ueſzedelmeket beſzelleni, azonkeppen ez uilag, rakua uegheteteln ſoc nyomoruſagokcal es ueſzedelmekcel. Annakfőlőtte az haboc es ſzelec kiktűl az Chriſtuſnac haiochkaia hanyattatic, az ſoc őldőzeſec, haborgattataſoc, ſoc fele nyaualyac, mellyec ala uettetet è uilagon az anyaſzentegyhaz, kic annera ſokac, hogy eggyenkent lehetetlen uolna mind elő ſzamlalni, annakokaert kőzőnſeggel ſzoluan felőlőc, haromfeleknec talallyuc azokat lenni. *Tenger ez uilag.* *Eccle:43.* *Haboc es ſzelec à haboruſagoc.*

Elſő rendbeli ſzelec es haboc, az ſoc eretnekſegec, hamis tudomanyoc, mellyektűl gyakorta oly igen meg haborettatot es hanyattatot az anyaſzentegyhaz, hogy chac nem tellyeſseggel ſemmiue lőtt. Mint am Illyes prophetanac ideieben ki imigyen panaſzolkodic uala az ſinagoganac meg romlaſarul, es ſoc nyaualyairul. Vram az te Prophetaidat meg őltec őltaridat el tőrtec, es chac ennen magam marartam. Mert az baluanyozo Achab kiraly, es az ű iſtentelen feleſege Iezabel az iſtennec haiochkaiat az ſoc baluanyozaſokcal, es hamis prophetaknac talalmaniual annera meg *1. Az Eretnekſegec.* *Baal Prophetak.* *3.Reg:19.*

nyomorettottac uala,hogy el ueſzétnec lattathatot uolna.Mit ſzollyac az Makabeus atyafiaknac ideierul, mikoron Antiokus keſzeret uala mindeneket az iſtennec törueny enec hatra uetesere,es az meg tiltot eleſegeknec etelere? Soc egyeb effele peldakat talalunc az ô töruenbe. Az euangeliomnac ki hirdeteſe utan peniglen az apoſtoloknac ideietül fogua mindgyaraſt rettenetes keppen, kezdetec ellenzetni az anyaſzentegyhaz az eretnekektül. Kic oly igen elô uittec igyeket, hogy az tartomanioc es uaraſoc, mellyekhez az apoſtoloc irtâc az ü leueleket, chac nem mind el ſzakadtanac immar az kereſztyen anyaſzentegyhaznac hititül. Ariuſnac ideien arra iutôt uala igye az Chriſtus haiochkaianac,hogy aleg meric uala az emberec nyluan uallani az apoſtoli hitôt,es tudomant. Moſtanis mely nagy haboruſaga legyen à kereſztyeneknec az Luter Martontul ſzarmazot ſoc fele teuelygô nepektül, nem ſzükſeg mondanom, mert tudgyatoc mindnyaian. Em chac nem meſzeis innet, egy iſtentül ſzakat kegyetlen, birſaggal fogſaggal, es ſoc keppen ualo nyomorgataſsal keſzeretti az ü alatta ualo ſzegen nepet az hamis prophetaknac tanetaſokat halgatni. Ha ualamellyc peniglen ſzegenyec közzül az Chriſtuſnac tanachat kôuetuen, az idegeneknec ſzauokat nem akariac halgatni, hanem ugymint iô Iuhoc ide be iünec mi hozzac, a hol törueníẑerent ualo igaz lelki paſtoroc uannac, itt hallanac predicatiot, it gyunnac es communicalnac, iai keſerüſeg chac mondanyes, meny ueſzelyt, ſzidalmat, tômlôczôzeſt, marhaioknac el ragadozaſat kell miatâ ſzenuedniec, Chac ez el mult huſuetbais törtentenec effele dolgoc.

Antiochus 1.Mach.6.

Ordôngôs Simon &c.

Arrius.

Luter Marton.

Es hogy

Es hogy az eretnekſegec ſzelec es haboc legyenec meg bizonyul ſzent Palbol, mikor imigyen beſzélget. Ne legyűnc immaron habozo apro gyermekec, es ne uiſeltetſűnc minden tudomannac ſzeletűl, az embereknec alnokſagokba, teuelygeſnec meg chalataſaba. Vgyanis nagy haſonlatoſsagoc uagyon az eretnekſegeknec az ſzelekhez es habokhoz. Mert mikeppen, noha az ſzelec nem egy felől fúnac, es az haboc a tengernec kilőmb kilőmb reſzerűl tamadnac, űn kőſztőc uinac es egybe ütkőznec, mindazaltal mind egy arant az haiot hannyac uetic, es terona hordozzac, azonkeppen az eretnekſegekis, űn kőſztőc uiſzalkodnac, ellenkednec, és egyc az maſic ellen tuſakodic; de azert az egy kőzőnſeges apoſtoli igaz anyaſzentegyhazat, egy akarattal ellenzic es oſtromlyac, es chac abban ertnec egyet, mint fordethatnac fel az Chriſtus haioiat. Vriſten mely ondoc rutetaſt es ſzidalmat miuelnec egymaſon az Caluiniſtac es az Luterec ę à többi kőzőt ű maga Caluinus Ioakimus Veſtphaluſon es, uiſzontag ez amazon? Mely nagy gyűlőlſeg es engeſztelhetetlen uiſzauenyas uagyon vigandus kőzőt es Maior kőzőt, hogy beket hadgyac à tobbinec, chac ebben ez uarasbanis hanyfele ellenkedő uelekedeſt talalnanc azoc kőzőt, az kic mi tűllűnc el ſzakattanac? Azonkőzbe chac ez egy dologba egyeneſec, hógy az Romai ſzeket es egyhazat egyetembe lőuődőzic, eggyűt habor gattyac, egy arant ordetnac es ugatnac ellene. Vgy annera hogy naponkent meltan kialt imigyen ſzent Dauiddal az Chriſtuſnac meg nyomorodot iegyeſe. Szabadech meg engemet iſten, mert haboruſágnac uizei be hatottanac az en lelkembe: Az tengernec

Ephes. 4.

Eretnekſeg nec ſzelhez es habhoz haſonlatoſſagoc.

Caluiniſtae es Luterec kőzt ualo ſzidalom.

Pſal. 68.

 gernec

gernec melyfegere mentem, es à uefz el meretet engemet.

Mert szenuedi. Isten az eretnekeket. De mondanaia ualaki, Ha az Chriftus annera fzerette az anyafzent egyhazat, hogy eletetis erette atta hogy fzenuedi el, hogy illyen igen dibôlkôdhetnec ellenc az eretnekfegeknec fzelei es habiai? Tuggyad hogy az hiueknec nem uefzedelmekre, hanem meg probalafokra es kefergetefekre engedi azt az mi iduezetônc hogy meg ielennyec, es nyluan legyen kichodao az alhatatos kerefztyenec, es kic legyenec az keputaloc. Bizonfagot tefzen errûl Moyfes, mikoron imigyen fzol az hamis prophetakrul, kic a nepet az iftennec igaz efmeretirûl, es tifzteletirûl el akariac hitetni. Ne halgafd ugymond az ollyan prophetaknac auagy almodoknac befzedit, mert kiferget titeket az ti uratoc iftenetec, ha fzeretiteke ûtet tellyes fziuetekbôl es tellyes lelketekben auagy nem. Vgyanis à fzeretet nem ôrûl az hamifagnac hanem ôruendez az igafsagnac, es ualaki igaz buzgo fzeretettel ragafzkodic az iftenhez, nem kônnyen hitettetic el az eretnekektûl. Azert mongya uala fzent Palis hogy fzûkfeg lenni az eretnekfegeknec, auegre hogy az kic meg bizonyettattanac nyluan legyenec Soc iambôr tudos emberec nyugodnanac, ne mongyam uefzteg heuernenec, ha az eretnekeknec ellenûnc ualo irafoc es kialtafoc az fzent irafnac forgatafara es az munkara ûket fel nem ebrefzteneie.

1. Cor. 11.

Deut: 13.

1. Cor. 13.

1. Cor. 12.

Ti kôztetekis uannac netalantan ollyac ki ritkabban iarnanac az predicatiora, es az iftenhez nem gyakran fohafzkodnanac, ha az haborufag, es az foc teuelygôknec ellenkedefi fel nem nitnaiac az û fzemeket.

Annac

Annac fölötte, mint az arany à tůzbe el ualaſz- *Prou.17.*
tatic az ereztůl, es meg tiſztul, ſzinten ugy az hiue-
kis, az ellen mondaſnac ideien meg ualaſztatnac es ki
ielennec azoc kozzůl, az kic chac ſzennel es kep
utalas keppen uoltanac eggyůt ů uelec. Meg en-
nire el nem aradot uala mi kőſztůnc az ſoc teuely-
ges, ſokan ezec kőzzůl, az kic moſt ellenůnc uannac
ugy mutattac magokat mintha mieinc lettenec uolna,
De maga ki mentenec kőzzůlůnc, mert nem uoltanac *1.Io:2.*
mi kőzinkbe ualoc.

Megint latoc ollyakat hogy uelůnc maradnac,
kic felől nem hittem uolna hogy illyen alhatatoſoc uol-
nanac. Moſt uagyon az roſtalaſnac ideie, meg ro- *Luc:22.*
ſtallya à keſertet az hiueket, es az io mag meg ma-
rad, de az ördőgnec magua ki hull à tiſzta buza kőz-
zůl. Iauokra uannac azert meg az eretnekſegekis
az hiueknec. De uiſzontag az hitetleneknec ueſze-
delmekre.

Mert ugy mond ſzent Pal, hogy az kic az igaſ- *2.Theſſ.2.*
ſagnac ſzerelmet nem uettec, hogy iduezůltenec uol-
na, bochatot ů kőzikbe az iſten teuelygeſnec lelket,
hogy higgyenec à hazugſagnac, es meg itelteſsenec
mind azoc az kic nem uettec az igaſsagot, hanem az
hamiſsagnac hittenec. Effele emberec ſoha nem ſzi-
uec ſzerent kőuettec à Chriſtuſt, es azert mihelyen *Apoc.13.*
meg ielenec az prophetaiban, az karomlo oktalan be-
ſtia, az ki karomlya az iſtennec neuet, es az ů haile-
kat, ottan imadac ůtet, ů uele együt partot ůtenec az
iſten ellen, es à miat az őrőc karhozatra fognac uet-
tetni.

Maſod rendbeli ſzelec es haboc, az kegyetlenſe- *2 Kegyet-lenſegec.*

 gec es

gec es öldöklesec, kic miat az mi urunknac kichin haiochkaia gyakorta igen meg szorettatot es haborettatot. Az istentelen Manasses kiraly, anni soc artatlan uert ontata ki, hogy mind szaiaig meg telec uerrel Hierusalem, azt mongya az iras. Szent Illyes prophetais, arrul panaszolkodic hogy az istennec prophetai meg ölettenec, es chac egyedül ü maga maradot. Az Christus el iöueteli utan, mely igen dihösköttenec legyenec à kegyetlenec az anyaszentegyhaz ellen, meg bizonettya az szantalan soc martiroc uerenec kiontasa es halalat terodesnec, Neronac, Maxentiusnac, Domicianusnac, es egyeb effele regi istenkergetöknec hallottatoc az ü nagy kegyetlensegeket.

Eretnekeknec vralkodo bolec. Naponkent hallyatoc aztis, hogy Angliaba, Daniaba, Scotiaba, Nemet orszagnac nagy reszebe, ninchen helyec az regi hiten ualo keresztyeneknec, hanem kic meg ölettenec ugyan ottan bennöc, kic ki üzettenec onnet. It mi kösztünkis magyar orszagban keues hely uagyon immar holot kellemetesec uolnanac es nem kergettetnenec az istennec szolgai. Timagatoc tudgyatoc, meni szidalmat, fenyegetest, es mindenfele bosszusagot szenuedunc mies ueletec egyetembe az hittülszakataktul. Hogy peniglen effele nyaualyaknac szenuedese, haboknac es szeleknec neueztesec, tudgyac az kic à szent irast oluassac. Szent Dauid az Christus kepeben panaszolkoduan istennec, az ü haborusagirul es nyaualyairul imigyen szol uala. Az

Psal. 68. *Psal: 87.* te habaid en reiam szallottanac. Reiam bosztad minden habaidat. Az istenis mikoron à nepet, effele haborusagoknac es nyaualyaknac reia bochatasaual

fenyegeti,

fenyegeti, gyakorta azt mongya, hogy az ſzellel futattya el, auagy minden ſzelſele el oſztya es budoſtattya űket. De hogy effele haboruſagokis nem ueſzedelmekre, hanem haſznokra legyenec az Chriſtus haiochkaianac, es az haiochkaban euező hiueknec, meg bizonettya Moyſes, mikoron elő ſzamlaluan az ſoc ſzantalan nyaualyakat, mellyekcel iſten fenyegeti azokat, kic az ű parancholatit meg nem tartyac, uegezetre imigyen ſzol. Akcor imadkozni fognac az ű bűnőkert, es meg emlekezem az en frigemrűl, mellyet ſzerzettem Iacobbal, Iſaakcal, es Abrahammal. Effele nyomoruſagoc altal azert gyakorlattatunc hogy eſmeriűc magunkat bűnőſőknec lenni, à bűnert bűntettetni, penitenciat tarchunc es meg iobbechyuc eletűnket. Eſa. 57. Iere. 49. Ezech. 5. Leuit. 26.

Harmad rendbeli ſzelec es haboc, az ſoc ſzantalan bűnőc es botrankoztataſoc, kic igen ellenkednec az urnac haiochkaiaual, es ſokakat ki ugratnac belőle. Int minket ſzent Peter, hogy meg tartoztaſſuc magunkat, affele teſti keuanſagoktul, kic tuſakodnac az lelec ellen, io eletűec legyűnc, hogy az kic ugy ragalmaznac minket mint gonoſz teuőket, az io chelekedetekből bőchűluen minket, dicheriec az iſtent. Azt akaria hogy oly eletet uiſelyűnc, kiből dichertesſec meg az igaſſagnac ellenſegitűlis az iſten. Chriſtus urunkis azt parancholiya, hogy ugy uilagoſkodgyec az mi uilagoſſagunc az emberec előt, hogy laſſac az mi io chelekedetűnket, es dicheriec az mi mennyei ſzent atyankat. De fognake ualamit mi raitunc ezec az inteſec ? Semmit nem. Vallyon kichoda az mi kőzőttűnc, ki ugy nem elne, hogy nem chac nem dichertetic az hitetlenec kőzőt iſten az mi io chelekedetűnkből, hanem meg inkab Bűnőc es botrankoztataſoc. 1. Pet. 2. Matth. 5.

karomlatikes. Mit gondolz hogy szollanac az Sidoc, Törököc, es egyeb istentelen nepec á Christus felöl, es az keresztyen hit felöl, mikoron lattyac hogy mi keresztyenec meg az poganoknalis alab ualo eletet uiselünc? Hanyan szöknec naponkent az törököc közze mi tüllünc, meg botrankozuan az mi alnoksaginkban, chalardsaginkban, egymas ellen ualo gyülölseginkben, soc kilömb kilömb fele gonossaginkban, es tisztatalansaginkban? Es ki leg gonoszb es artalmasb dolog, fö keppen mi egyhazi emberec adunc okot az botrankozasoknac. Mert ollyatanoc uagyunc, mint amaz, kinec szent Pal imigyen szol. Te egyebeket tanetasz, stemagadat nem tanetod. Azt predicallod hogy senki ne lopion, de te lopsz: hogy senki ne paraznalkodgyec, de te paraznalkodol, utalod á baluanyokat, es szentseg törö uagy, dichekedel az töruenbe, es á töruennec meg szegeseuel az istent tisztelétlenseggel illeted. Mert az istennec neue karomlatic ti miattatoc az poganoc közöt. Bizony azert meltan panaszolkodic isten az papoc felöl á prophetanal monduan ü nekiec: Eltauoztatoc az utrul, sokakat meg bottrankoztattatoc á töruenybe. Altalan fogua sokac romlasanac mi uagyunc az oka, kic az mi hituan eletünket latuan, eletünkböl tesznec iteletet tudomanyunc felölis, es meg botrankozuan mi bennünc, az mi ellenseginknec taboraba szöknec mi tüllünc. Mindazaltal effele Pribekec, nem menthetic meg magokat itelet napian az mi büneinkel. Mert ha mi gonoszoc uagyunc, az mi gonossagunkert, ne tagadgyac üc meg hiteket, hanem iussom eszekbe az Christus mondasa, es tarchac ahoz magokat.

Egyhazi embrekbe ualo botrankozas.

Rom. 2.

Mal. 4.

kat. Valamit ugymond tinektec mondanac tarchatoc es miuellyetec, meg, de az ů chelekedetec szerent ne chelekedgyetec. Hogy penig à bűnöc es bottrankoztatasoc szeleknec mondassanac az irasban, meg ertheti akarkies Esaiasnac imez mondasabol. Az mi bűneinc mint egy szel el uittenec minket. De ezecsem lehetnec ueszedelmere az anyaszentegyhaznac, kirűl imigyen szol Christus. Ollyatan az en iegyesem, mint az tűis közöt fel neuekedet lilium. Nem ueheti el az tűis, à liliumnac ekes szepseget, nem rutethattya meg az anyaszentegyhazatis, es nem fordethattya fel azoknac bűnöc, az kic nem keresztyeni, hanem inkab pogan eletet uiselnec. Az anyaszentegyhaznac uarsaiaba, begyűlnec à gonoszokis à io halac közöt, de az ioc el nem hanyatnac à gonoszokert, hanem az öröc eletnec edenibe szedetnec. A szűrűn egyut uagyon most à polyua azgabna maggal, de el ualasztatic ez utan az Christus iteletinec szoro lapattyaual.

Mat. 23.
Esa:64.
Can:2.
Mat. 13.
Luc:3.

Effele szelec es haboc közöt forog azert es hanyattatic az anyaszentegyhaz, es ugy uagyon ez uilagon dolga ů neki, mint az haionac à tengeren.

Masodic resze.

IEsus peniglen aluszic uala. Choda nagy dolog ez, hogy à kirűl Dauid azt mongya. Nem szunnyadoz es nem aluszic az à ki örzi Israelt, illyen nagy ueszedelemnec ideien el alut. Mit akar ez à nagy alom e

legyez

Iegyez bizony ualamit az Christusnac test szerent ualo aluasa. Mondattatic azert az isten alunni, mikoron nem mindgyarast szabadettya meg az hiueket, es nem siet meg büntetni az hitetleneket. Dauidnac amaz mondasa szerent. Kely fel, miert aluszol uram, kely fel es ne uess el mind uegic elölled: Miert fordettod el orczadot mi tüllünc, el feletkezel az mi nyaualyankrul? Kely fel segech minket es szabadech meg az te neuedert. Megint mondatic fel kelni, mikor az öueit meg szabadettya, es à gonoszokat meg bünteti, mint ugyan azon szent Dauidbol meg teezic, holot imigyen szol isten felöl. Fel serkene almabol az ur, es meg uere az ü ellensegit. Azert kialt uala masut monduan: kellyen fel az isten es uesszenec el az ü ellensegi, fussanac el elötte az kic ütet gyülölic.

Istennek aluasa es fel kelese.

Psalm. 43.

Psalm. 77.

De miert aluszic az isten, az az miert nem sieti meg szabadetani az iokat, es meg büntetni à gonoszokat? Azert hogy uaria à szenteknec bekesseggel ualo szenuedeseket, es az bünösöknec meg tereseket. Az Iamboroknac halhacza mit mond Iacab. Orömnec tarchatoc atyamfiai, mikoron kilömb kilömb fele kesertetben estec, tuduan hogy az ti hiteteknec kesertese bekesseggel ualo szenuedest chelekeszic ti bennetec. A gonoszoknac peniglen imigyen szöl Pal Apostol. Nem tudgyatoke hogy az istennec kegyelmes uarasa peniteneciara hi titeket? Touabba restec uagyunc az imadkozasra, nem keressüc oly hittel es buzgo szeretettel az istent à mint kellene. Söt meg remelhettyüc hogy uetekedessel ellene alhatunc az eretnekeknec, emberi eröuel oltalmazhattyuc magunkat az kegyetlenektül, eszünkbe sem iut hogy istenhez folyamiunc. Hanem mikor

Iac. 1.

Rom. 2.

mikor osztoň minden embert eszköz es segetseg meg fogyatkozic, akcor szoktuc az istennec segetse get keresni. Annakokaert reianc bochattya es raitunc haggya ideig az mi urunc à kesertetet es haborusagot, hogy esztekellyen minket, serkegessen es indechon az ü irgalmassaganac kerêsere. Azert mongya uala szent Dauidnal, hy segetsegűl engemet az haborusagnac napian Latode hogy az Apostolokis ugy kezdenec kialtani, hogy el fog uala immar merulni az haio monduan. *Vram szabadech meg minket mert el uesszunc.* Minekűnkis annal inkab kellene kialtanunc es az istennec irgalmassagat kernűnc, menyuel töb ueszely es töb nyaualya környekezet meg bennűnket. Psal. 49.

De lassuc immar fel serkentetuen à Christus mit chelekedic, meg feddi elöször az tanetuanyokat monduan. *Mit feltec kisded hituec? Es akcoronfel keluen parancholá à szeleknec es az tengernec, es nagy chændesseg lœn.* Ebböl tanullyuc meg, hogy mikor istent nyaualyainkban segetsegűl akariuc hini, szűkseg hogy elöször meg fedgyűc es pirongassuc magunkat. Azaz, hogy esmeriuc magunkat bűnölöknec lenni, uallyuc hogy minden nyaualya bűnűnc szerent szallot mi reianc, söt sokcal nagyobbat erdemlettűnc uolna annal à mit szenuedűnc. Ha azt miuellyűc köuetkezic oszton à szeleknec es à tengernec, az az, à mi nyaualyainknac meg feddese, es az mi meg szabadulasunc. Es nem chac az közönséges nyaualyakba, hanem kinec kinec mind az ü tulaidon nyomorusagabais azt kel miuelni. Tudnya illic, ha ualamely szegeny nyomorult ember, kit à szegenysegnec terhe igen meg nyomot, az ü szegenysegebe istent segetsegűl akaria hini, szűkseg hogy elöször ü magat *Bűnösöknec kellmagunkat uallanunc mikor istent segetsegűl hyoc.*

meg

meg fedgye, ésmerie es uallya, hogy nem chac azt, hanem annal nagiob szegenseegetis erdemlettec uolna az ű bűnei: kit ha meg miuel, az istenis meg feddi à szegenseget, es el ueszi rulla, auagy chac meg mertekli, es taplalast szerez ű neki. Megint ha ualakit betegseg bant, es keuannya meg gyogyulasat, pirongassa meg magat, tegyen uallast rulla keserues sziuel, hogy nem chac betegseget de halaltis erdemlettenec uolna az ű alnaksagi, es ottan meg feddetic, az az el uetetic auagy meg kőnnyebbettetic az ű betegsege. De miert hogy keuesen uannac à kic ualoba meg feddeneiec magokat, auagy el szenuedneiec magoknac meg feddeset, nem choda ha az isten sem feddi meg, nem ueszi el, meg sem mertekli az mi raitunc ualo soc nyaualyat es nyomorusagot.

Bizonyara mikeppen az apostoloc keresere fel kele es az tengernec habiait le szalletuan, chendesseget szerze, azon modon minden időkben fel serkentetic az ű hiueinec kőnyőrgeseuel, chac iarion előtte à mi imadsagunknac magunknac meg feddese. Azert mentűl inkab meg sokasodtanac az mi nyomorusaginc, meniuel nagyob hatalmat uettenec raitunc minden fele ellenkedesec, mies annal inkab kőnyőrőgiűnc es firtassuc az mi istenűnknec irgalmas uoltat, Vegyunc peldat szent Dauidtul, ki minekutanna imigyen panaszol-
Psal:9. kodot uolna az ű ellenségerűl: Azt monda az isten, el fordettotta orczaiat hogyne lasson, Leg ottan utanna uete imez szep kőnyőrgest. Kely fel uristen, emelkedgyec fel azte kezed, el ne feletkezzel az szegenyekrűl,

Harmadic

Harmadic Refze.

AZ emberec chodalkoznac uala raita etc. Mikeppen az szeluesz meg szűnuen, az haiochkanac szabadulasabol magasztaltatec es dichertetec à Christus, azonkeppen minden idŏkben, nagyob uolt az anyaszentegyhaznac dichŏsege az haborusagnac, hogy sem mint az bekesegnec ideien. Nagyob tisztessege kŏuetkŏzec az kichin anyaszentegyhaznac, mikor Abel Caintul meg ŏletec hogy sem mint az utan Sethnec es az tŏb atyaknac ideieben, holot ualamenire bekesegec uala az hiueknec. Mert akcoron az ű tulaidon szaiaual bizonsagot ten rolla az isten, hogy gongya uolt neki Abelre azt monduan, hogy Abelnec uere fel kialt à fŏldrűl az egbe. Nagyob dichŏsege leen az uizŏzŏnkor az anyaszentegyhaznac, noha egy barkaba szorult uala be, es imide amoda hanyattatic uala à uizen, hogy sem mint ugyan azon uizŏzŏn elŏt, mert chodakeppen meg oriztetec es meg tartatec az istentűl, es nyluan lŏn, mely nagy gond uiselelssel uagyon isten az ű hiueihez. Mikoron Ægiptusban az Israelnec fiai igen meg nyomorettatanac, es az nyomorusagbol choda keppen ki szabaduluan, az uŏrŏs tengeren altal szaladanac Pharao kiraly elŏt nagyob dichŏsegere lŏn az, az anyaszentegyhaznac, hogy semmint az Ioseph ideibe ualo bekeseg es io lakas, mert mind ŏrŏkce meg marad, annac emlekezeti, hogy soc choda tetelec altal ki hoza isten az ŏueit az insegnec es rabsagnac helyerűl, es be uiue az meg igert kŏuer fŏldre. Szereti uala Iosephet az ű attya Iacob, de abbol keues tistessege es dichŏsege tŏrtent uolna ű neki, ha az ű attyafiai el nem arullyac

Ditsŏsege nagiob az Aniaszentegyhaznac haborusagabol hog nem mint bekesegebŏl.

Gen. 4.

Gen. 7. 8.

Exod. 1.

Exo. 14.

Gen. 47.

Gen. 37.

uala,

Gen. 39. uala, es Ægiptusba el nem attac uolna, helot noha io falka ideig à tômlôczbe ûle, de osztan onnet ki uetetu-
Gen. 41. en az tellyes Ægiptusnac feiedelmeue tetetec, es uegezetre û eltete taplala mind attyat mind attyafiait. Az pusztaba negyuen esztendeig budosec az anyaszentegyhaz, holot neha ehseg, neha szomhesag, neha az ot lakozo pogan nepec miat eleget szenuede, de azonközbe oly tisztesseggel illete ûtet az isten, hogy soha meg nem halando dichôsege kôuetkôzet belôle, soha sem chelekedet az utan az igeretnec fôldeben, affele nagy dolgokat az Israelnec fiaiual, mint ott az iszonyu kiet-
Ex. 16, 17 lembe. Mert mannat az egbôl, uizet à kûsziklabol, es minden ellensegeken gyozedelmet ada nekiec. Christus urunc az magass keresztfara fel feszettetec, holot nagyob tisztessege tôrtenec û neki, hogy sem mint uirag uasarnap nagy dicherettel uitetec be Hierusalembe Mert oly nagy chodac tôrtenenec, kikhez hasonloc az elôt
Mat. 26. nem tôrtentenec uala, Az nap el ueszte tellyesseggel
Luc. 23. fenyesseget, fôld indulat lôn, kûsziklac meg repedezenec, az templombeli soporla kette hasada, hallottac fel tamadanac. Nagyob dichôsege uagyon az anyaszentegyhaznac ez mostani haboru idôben, honnem mint Constantinus Chaszar alat uolt, mert noha egyfelôl az pogan tôrôkôc mas felôl az teuelygô eretnekec, harmadfelôl az soc botrankozasoc es bûnôc kegyetlenûl ostromlyac ûtet, mind az altal, semmit nem tehetnec neki, hanem ugyan meg marad, es mindenkoron uagyon à Christusnac egy kis serege, kiben esmertetic, es igaz tisztelettel tiszteltetic. Nem uehetnec soha hatalmat à
Mat. 16. pokolnac kapui, az erôs fondamentomon fel epetettet anyaszentegyhaz ellen. Maradgyunc meg chac az anyaszente-

szentegyhazban, serkegessüc á Christust buzgo es ai-tatos kőnyőrgésekcel, altalan fogua meg tart, meg oltal-maz minket, es meg szabadet minden fele soc ellenkő-dő szelektűl es haboktul.

Viz kereſztutan, œtœdic Vaſarnap.

Az mai Euangeliomot ſzent Mate iria, az ő Euangeliomianac XIII. reſzeben.

Z idœben, monda Ieſus az ő tanetuaninac imillyen peldá beſzedet. Haſonlatos menyeknec orſzaga az emberhez ki io magot uete az ő mezeiebe. De mikoron alunnanac az emberec, el iœue az ellenſeg, es konkolt uete az buza kœzibe el mene. Mikoron peniglen fel nœt uolna az gabna, es termet uolna, akcor meg teczec kœzte á konkolis. Es taruluan urokhoz az cheledes ember ſzolgai, mondánac neki. Vram, lam io magot uetettel uala az te mezœdbe, hat á konkoly honnet uagyon? Es monda nekiec. Az ellenſeg miuelte azt. Az ſolgac peniglen mondanac neki. Akarodc hogy el menyünc, es ki ſzedgyüc á konkolt? Es monda. Ne, mert együld á konkolt kiſzeduen, uele egyetembe ki ſzaggatnatoc á buzátis, Hadgyátoc nœni mind az kettœt aratáſig, es az aratáſnac ideien meg mondom az aratoknac. Szedgyetec egybe elœſzœr á konkolt, es kœtœzzêtec kêuékbe meg egetesre. Az buzat peniglen gyüchetec be az en chürœmbe. I. II. III.

T Chodal-

Gonozsagnac ez vilagon oka es eredeti.

Hodalkoznac sokan rayta, honnet iöt legyen be ez uilagra az soc gonosságnac ondokſaga. Nemis ok nelkűl. Mert mikor isten ez uilagot teremte, semi oly nem uala benne, ki io nem uolt uolna. Sőt â mint Moyses mongya, ualamit isten teremte, az mind igen io uala, es az utan neuekedenec az isten teremtet allati kőzőt â gonosſagoc, nem kilőmben, mint â konkoly â buza kőzőt. Nemis kőnyű uolna meg tudni, honnet, kitűl es mi okbol tőrtent legyen ez uilagnac az ű io allapattyabol, illyen szőrnyű gonosz allapatra ualo ualtozása, ha az Christus azt meg nem ielentette uolna. De nyluan meg mongya urunc ez mai Euangeliomba, ki legy[illegible] oka es eredeti minden alnakſagnac es gonosſagnac ez uilagon. Vgy hogy kőnyű akarkinekis azt meg tudni es meg erteni, ualaki ez Euangeliomnac magyarazattyat figyelmetességgel meg halgattya.

Gen: 1.

Harom reſze uagyon peniglen az Euangeliomnac.

Elsŏ reſzebe, ki ueszi Christus az istent, hogy ű semi gonosznac nem oka, es meg tanet minket reia hogy az ŏrdŏgtűl uagyon minden gonosſag ez uilagon.

Masodic reſzeben, mi reankis haromlik ebben ualamit, hogy mies attunc okot reia az ŏrdŏgnec, hogy be hinthesse ez uilagra â gonoſsagnac konkolyat.

Harmadikba meg tanet minket reia, mit kellyen chelekednűnc, mikor lattyuc ez uilagon el szaporodni â gonoſsagnac konkolyat.

Elsŏ

Elsöc Resze.

HAsonlatos menyeknec orszaga. Az menyeknec orsza- ga, nem mindenkor egy ertelembe uetetic az E- uangeliomba. Mert mikoron szent Ianos azt monda. Tarchatoc penitenciat, el közelget menyeknec orszaga. Akcor az menyeknec orszagan ertetic az bünöes em- bernec meg uiulása, az uy elet, kire az penitencia altal terêt minket az isten, es az bünnec rabsagabol meg sza- badetuan maganac foglal, ugy hogy mêg it ez uilagon mennyei eletet kezgyünc elni. Hogy le uetuen az regi eletet, az az, â regi embert, meg uiulyunc lelkünkben es elmenkben, az isten szerint teremtetet uy emberbe öltözzünc, igassagban es szentsegben. Hogy ne legy- ünc immar az Christus keresztinec ellensegi, se azoc közöt ne talaltassunc, kiknec hasoc istenec, hanem az mi nyaiaskodásunc menbe legyen.

Menniek-nek orszaganak kyʒlömb kylöm ertelme. *Mat. 3. 4.* *1.* *Vy eleth.* *Ephes. 4.* *Phil. 3.*

Neha megint az menyeknec orszagan ertetic ü maga Christus, ki malasztyânac altála mi bennünc la- kozic, es az Euangeliom, ki altal àz istennec orszagaba hiuattatunc es gyöitetünc. Illeyen ertelemmel mongya uala vrunc Az istennec orszaga bennetec uagyon. Es holot az menyeknec orszagat hasonlatoßnac monda len- ni az mustar maghoz, ot nyluan az Euangeliomot erte az menyeknec orszagan. Mely Euangeliom noha kis- dednec teczic es ala ualo dolognac, de mind az altal, iduösegre ualo erö, es annira neuekedec az apostoli predicallasnac altala, hogy mind ez szêles uilagot be tölte, mikeppen hogy noha kichinke az mustar mag, de azert erös, es mikor az földbe uettetic, chac hamar ki kêl es naggya neuekedic.

2. *Christus idvözetöne.* *Luc: 17.* *Mat: 13.* *Rom. 1.* *Psalm. 18.*

3. Touabba, iegyzi neha az menyeknec orszaganac neuezeti, az Euangeliomnac gimölchet, kit teremt az hiueknec sziuökbe, arrol mongya szent Pal, hogy az istennec orszaga igasság, bekeseg, es szent lelekbe ualo öröm.

Euangeliomnac gymöltse. *Rom. 14.*

4. Annac fölötte, gyakorta uetetic az irasban, az öröc eletnec bodogságáertis: mint mikor Christus azt monda, hogy sokan fognac iüni nap kelet, es nap enyeszet felöl, es Abrahamual, Isaakcal, Iacobbal le telepedni az menyeknec orszagába.

Orök bodogsagh. *Mat. 8.*

5. Vegezetre, az menyeknec orszâgan sokszor (mikent ez mai Euangeliombanis) ez uilagon uitezkedö keresztyen anyaszentegyhazat kel erteni.

Aniaszentseghaz ez vilagon.

Bizonyara peniglen, meltan modatic az anyaszentegyház menyeknec orszagânac; mert ollyan mint egy igen szep ekes palota, kiben az isten lakozic. Azert mongya szent Pal hogy az anyaszentegyhaz, az elö istennec háza, az igasságnac oszlopa, es erössegé. Touabba az anyaszentegyhaznac gyülekezetiböl, plantaltatic az menyeknec orszaga, az az, innet gyülekezic es sokasodic az menyorszagbeli bodogoknac száma: es az anyaszentegyhaznac tagiai, még it ez földönis örökösi az menyorszagnac, es az öröc eletnec.

1. Tim. 3. *Esa. 51.*

Ez azert *az menyeknec orszaga*, az az, â Vitezködö anyaszentegyhaz, *hasonlatos az emberhez az ki io magot uete az â mezeiebe.* Nem szükseg hogy igen szorgalmatosoc legyünc eunec az peldabeszednec magyarazattyarol, kit ünön maga meg magyarâza az Christus, chac az kel hozza, hogy az mi vrunc magyarazattyat igyekezzünc meg erteni es eszünkbe uenni.

Azt mongyâ azert: hogy *â ki az io magot ueti, az embernec: â mezœ ez uilag: a io mag az isten orszaganac fiai: â konkoly az alnoc fiac: az ellenseg ki az konkolt uetette, az œrdœg: az aratas, é uilagnac uegezeti: az aratoc az angyalec.*

Ebből ki teezic kogy â io magon azt kel ertenünc, â mit az istennec fia ê uilagon uêt, es az â mi abbol terem, az az, az istennec igeiet, es a gabnat ki abbol neuekedic, tudnya illic az istennec fiait.

Igazan mondom, szep hasonlatossag. Mert mikeppen â fōld ű magaban heu es űres, es nem teremt kűlőmben gyűmőlchőt, hanemha mag uettetic bele, azonkeppen az ember ű magaban űres minden igassagtul, es az igassagnac gyűmőlchet nem termi, hanem ha be uettetic az istennec igeieuel. Mert oly igen meg romlot az ember â bűn miat, hogy nem chac igassâg ninch ű benne, de meg annac főlőtte az alnakságnac rabiâua let. Annaokaert, ha az igassagnac gyűmlchet akariuc termeni, uagy az őrőc bodogsagnac gyűműlchet akariuc el uenni, szűkseg hogy be uettessűnc, az isten igeienec magyaual. Ninchen â mi termeszetűnkbe az â meg, â ki minket meg eleuenêthetne, es uiouan nemzhetne, hanem az istennec igeie tamazt fel minket, es az viêt meg. Arrol mongya szent Iacob. Akarattya szerint nemzet minket az isten, az igassâgnac igeie altal. Megint szent Peter. Vionan szűlettetec, nem rothadando, hanem rothatatlan magbol, az elő es orokce meg marado istennec igeie altal.

Gen: 1.

Embernek â fōldhöz hasonlatossaga.

Iac. 1.

1. Pet. 1.

Aztis monda â Christus, hogy *ez uilag â mezœ:* Miert? mert mikeppen â mezőt miuelni kel, azonkeppen minkeűs, kic ez uilagon lakunc, hogy az igassagnac

gyümölchet teremthessüc. Az bünnec tüisse, be nötte az mi sziueinket, meg kel azert irtanunc az penitenciának kapááual, (az propheta mondasa szerint; irchatoc irtouant magatoknac es ne ueszetec â tuis közöt) es meg kel ötöznünc az Christus uêrêuel, es az szent lelkeuel, hogy meg ne fuladgyon, es el ne ueszen bennünc â mag. Es immar ertheted, hogy az istentül ninchen ez uilagon à gonosz, es nemis oka ü szent felsege semmi alnaksagnac, ugy mint az ki nem konkolt, hanem io magot uêt ez uilagnac mezeiebe, azon igyeközic hogy az ü szent igeienec altala, io gabnâua, az az, istennec fiaiua tegye az embereket.

Iere 4.
Osee 10.

Honnet uagyon tahat az soc gonosság? Meg mongya aztis az Christus. *Az ellenség ueteette az konkolt*, az az, A pokolbeli ördög hozot be ez uilagra minden alnakságot, es gonosságot, ü túle es ü altala uagyon minden konkoly.

Konkoly az eretnekségh es gonoság
Aug. tom. 4. lib. quæst. Euang. cap. 11.

Michoda a konkoly? Konkoly minden eretnekség, hamis tudomany, teuelyges, ki ellenkedic az istennec igeieuel, es az mi hitünknec agazatiual, az iamborsággal es io erkölchel kit kezde hinteni az alnakságnac mestere az ördög paradichomba, es az utanis soha meg nem szünec sem szünic hinteni.

Gen. 1. 1.
Gen. 2.
Gen. 3.

Mihelt az isten teremte az embert, es az ü szent igeiet, akarattyat, parancholattyat, ada eleibe, azonnal el iöue az ellenség es konkolt hinte: az az hazukságot, hamis tudomant suga az embernec fülebe, el szakaszta ütet az istentül, istennec fiabol, istennec ellenségeue töue:

2\. Az emberi nemzetnec eseti utan, megint io magot kezde uetni az isten, igeruen az aszoniallattol születendö Christust, ki meg rontando uolna az pokolbeli kigyonac

Gen. 4 Enos
Gen 5. 6. 7.

gyonac merges feiet. Otis azonnal ielen len az ellenſeg, konkolt hinte à buza közze, es anni ſoc ſzantalan teuelygeſeket, baluanyozaſokat tamaſzta az emberec közöt, hogy aleg marada meg az iöuendö meſsiasba ualo hit, chac az Abrahamnac maradeki közöttis. 8. &c. Not. Cap 12. & sequ. Abraham, eiusq; filij patriarchæ.

Moyſes altalis io magot uet uala az iſten, töruent-ad ualo az Iſrael fiainac, az ü paranchólatit az kü tablan tulaidon uiaiual iria uala: es eme azonközbe az ördög konkolt uete, ugy annira hogy az ſidoknac ſeregebe arany boriut imadtata az köſseggel. Gen. 18. 32 Gen 6. 18. Eccleſ. 31. 3. Exod. 3. 4. 5 &c. Exod. 20. Deut. 5. Exod. 32. Act. 7.

Annac utannais ualamenyſzer az iſten, az ü ſzent igeienec tiſzta maguat uettette az ſzent atyac, patriarkac, prophetac altal, ugymint *a* Samuel, *b* Dauid, *c* Illyes, *d* Ezechies, *e* Ioſias, es egyebec altal, azonnal ielen uolt az ellenſeg, es üis az ü dögleletes teuelygeſinec, baluanyozaſinac, gonoſsaginac konkolyat közibe hintette. *a.* 1. Reg. per totum *b.* 2. reg. 1. paral xl. c. 3. reg. 17 &c. Eccleſ. 48. Iacob. 5. *d.* 4. reg. 18 2. par. 29. *e.* 4. reg. 22 2. par. 34.

Vegezetre ünen maga Chriſtus ſzemelye ſzerint elöſzör, es az utan apoſtoli altal ueti uala az Euangeliomnac ſzep es dragalatos maguat, de az ellenſeg akcorö ſem kèſec, hanem noha az magot tellyeſseggel el nem uezthete, de megis konkolt hinte közibe, az az, hazugſagot es teuelygeſeket, kic miat eleitül fogua ſoc ſzantalan ezer embert ueſztet el es moſt ſem ſzünic ueſzteni. 2. Pet. 2. Söt latuan hogyel közelget ez uilagnac uegezeti, es nem ſokaig dihösködhetic immar, naponkent kegyetlemben igyekezic artani, es annac okaert egyzerſmind kiontya minden alnakſagat, klömb kilömb fele eretnekſegekeel, az igaſſágnac uallaſarol hamiſsagra uonuan, es el chalogatuan az embereket. 2. Pet. 3.

Az kiket peniglen hamis tudomanyal el nem hitethet, azokat erkölchökbe, es kilsö eletekbe dögleti meg,

es az gonofz keuánſagoknac, fertelmes bűnöknec, gyönyörűſeges eletnec miatta foglallya maganac. Innet uagyon hogy ſokat talalz az emberec közöt, kic nòha hiteknec uallaſaba, az anyaſzentegyhazzal eggyet ertenec, de mindazaltal iſteni felelem nelkűl uadnac, es az ſzeretettűl űreſsec, nem tartnac penitenciat, hanem keputaloc, es ondoc gonoſsagokcal meg ferteztetic magokat.

Konkolybol termő gyűmölcsök. Mind konkoly azert, es gonoſz mag az, ualami uagy az hittel, uagy az io erkölchel ellenködic, es ebből az pokolbeli ördögtűl hintetet konkolybol, neuekednec az alnac fiac, kiket imillyen neuekeel neueznec az Apoſtoloc, Hazugſagnac meſteri, kic be hoznac közinkbe ueſzedelmes ſzakadozaſokat, kic altal az iſtennec uta karomlatic. Chalardſagban chuſolkodoc, az ű tulaidon keuanſagoc utan iaroc. V magokat ſzerető emberec, telhetetlenec, pupoſoc, keuelyec, karomloc, ſzűleikuec engedetlenec, halaadatlanoc, gnoſzoc, könyörűletesſeg nelkűl ualoc, beketelenec, ragalmazoc, ſzen uedetesſeg nelkűl ualoc, kegyetlenec, irgalmaſsag nelkűl ualoc, aruloc, uakmeröc, fel fuualkottac, kic az teſti gyönyörűſeget iſtennel inkab ſzeretic, az iſteni tiſztelетnec chac kilſő ſzynet uiſelic, de ereiet megtagadgyac: kic közzűl nemellyec az hazakba be hatnac, es ſogſagra uiſzic az bűnnel meg terheltetet aſzoniallatokat, kic uiſeltetnec kilömb kilömb keuanſagoktűl: mindenkor tanolnac, de ſoha az igaſsagnac eſmeretire nem iuthatnac. Effelec mind alnac fiac, es az ördögtűl hintetet konkolynac gyűmölchi.

2. Pet. 2. 1. Pet. 3. 2. Tim. 3.

Mit tſeleke ſzik az ördog, az el hitetet emberekkel. De mi dolog hogy azt mogyà urunc, hogy az konkolynac gonoſz maguat el uetuen el mene az

ellenſeg?

ellenseg ? El tauozike az ördög azoktul, kiket uagy hamis tudomanyal, uagy gonosz erkölchel egyszer be tölt ? nem semmikeppen, hanem azert mondatic el menni, mert âl orczat ueszen magara, mas abrazatba öltözic, nem akar ellensegnec ismertetni, hanem isten lelkenec, es io angyalnac, mikeppen meg teczic az uisza keresztelkedet Anabaptistakon, kic igen hannyac az istennec lelket, es titkon ualo ielentesit, maga az ördögnec alnac mesterscge, es sugorlasa uiseli öket. 2. Cor. 11.

Azert mongya urunc, hogy nem elöb, hanem akcor teczenec meg â konkolyoc, mikor fel neuekednec es gyümölchöt teremtenec. Mert az hamis tudomanyoc es gonosz keuansagoc egy elöször nem akar kitül hamar ismertetnec meg: miert hogy az eretnekec leg inkab emlegetic es hanyac uetic az istennec igeiet, es dichekednec az igassagnac esmeretibe, iol lehet sem az istennec igeie ninchen naloc, sem az igassaghoz semmi közöc ninchen, hanem az baran bür alat ragadozo farkast uiselnec magokban. De mikor osztan fel neuekednec es gyümölchöt kezdenec termeni, akcor meg ielenic hogy nem Christuse, hanem az ördög magua uoltanac. Vgyanis az ü gyümölchökböl ismeritec meg üket, azt beszelli masut felölöc az Christus. Matth. 7.

Michodac (talam kerded) ezeknec az ü gyümölchöc ? Sokac, Kikrül masut es mas idöben kelletic beuebben szollanunc: de â többi közöt, ellenkedesec, uiszauonyasoc, egyenetlensegec, szakadozasoc, es â kic effeleket hintenec, nem istennec szolgalnac hanem az ü hasoknac: mert az isten nem uiszauonyasnac, hanem bekesegnec istene. Gal. 5. Rom. 16. 2. Tim. 3. 2. Pet. 2. 1. Cor. 14.

Ezt â uegre mondam röuideden, hogy el tauoz-

tassatok azoknac tudomanyokat es tanetasokat, kiknec gyümölchit lattyatoc az egyenetlenseget, es soc fele uiszalkodo uelekedeseket lenni, mert bizony azoc kon kolyoc es ördögtül uannac.

Psal. 5. Immar erted hogy az isten, kinec à propheta igy szol, nem alnakság akaro isten uagy te, nem oka semmi gonosznac, mert ü io magot uetet à mezöbe, de az ördög hozot be minden konkolyt, teuelygest, bünt es gonossagot ez uilagra.

Masodic resze.

Mi ockal hitetheti el ördög az embert. DE mi adot okot es alkolmatosságot reia az ördögnec, hogy azt miuelhesse? Az mi aluasunc. *Mikor alunanac* ugymond vrunc, *az emberec, el iœue az ellenseg es konkolt uete az buza kœzibe.*

Semmit nem, tehetne bizon dolog az ellenseg, ha az embereknec tunyaságoc ütet reia nem bochatnaia. Halhacza mit mond szent Iacob. Allyatoc ellene az *Iac.4.* ördögnec es el fut ti tülletec. Mi reianc harentatic azert nagy resz oka minden gonossagnac, ugymint kic hatalmat attunc az ördögnec à konkoly uetesre, ki nem tehetet uolna semmit, sőt el futamot uolna, ha ellene tusakottunc uolna.

Senki peniglen ebböl ki nem uetetic: egy arant mongya Christus mindnyaiunkrol, hogy aluttanac az emberec.

Mert ha leg elöször uigyaztac uolna az lelki pastoroc, enni konkoly nem termet uolna az ur mezeiebe: de mikoron ezec alusznac, az az nem iarnac el hiuen es szorgalmatoson az ü tisztekben, nem tanettyac, nem intic, nem feddic az köseget, nem uetic ellenec az hamis ta-

mis tanetôknac magokat,nem tuſakodnac az mi hitűnknec agazatiual ellenkôdo uelekedeſec es teuelygeſec ellen,êm lattyuc mely igen el hatalmazot az konkoly hintô ellenſeg.

Mikor Aarón pap nagy mely almot alunêc,az kôſſegnec keuanſagahoz aduan magat, mi kôuetkezec az ű aluáſabol? Az baluanyozaſnac konkolya fel neuekedec az Iſrael fiai kôzôt, ugy annira, hogy az arany boriut imadac iſten gyanant.

Mikor Chriſtus ez uilagra iôue, rakua talala ez uilagot konkolyal. Az templom, latroc barlangiaua tetetet uala,az iſteni tiſztelet,az iſtennec paranchOlatiual ellenkedô emberi ſzerzeſektűl meg homalyoſettatot uala,az kôſseg minden fele gonoſsagban el merült uala Honnet uoltanac mind ezec? Az papoknac, iraſtudoknac, es ſzerzeteſeknec gonduiſeletlenſegebôl, ſôt fôſuen kereskedeſekbôl, keuelyſegekbôl tiſzteſseg keuanaſokbol.

Moſtis mit lâcz az mi urunknac mezeiebe? Valyon á mi raita nôt,hanyad reſze aunac buza? Nem de teuelygeſnec es bűnnec konkolyaualc rakua? Bizony ez moſtani idôben keues io uagyon ez uilagon de ſoc gonoſsag. Ki oka annac? meg mondom, mert keſzeret engemet az en hiuatalom meg mondani, noha nem ôrômeſt mutogatuan,ha egyeb lehetne benne az mi magunc ſzegyenűnket. Az mit mondoc peniglen, ugy mondom, hogy inkab akarnam ha hamis uolna, de netalam igaz fog lenni. Mi,mi,az az á piſpekec, papoc,egyhazi ſzolgac,uagyunc nagy reſzere oka,hogy ennire el aradot kôztűnc az ſoc teuelyges, eretnekſeg, bű nes minden gonoſsag.Mert az mi az mienc,azt kereſsűc,nem azt á mi az Chriſtuſé. *Kik legina nek oka az maſtani ſok teuölgeſeknek es gonozſagoknak. 1. Phil: 2.*

Hogy

Hogy ez igy legyen, az mi tulaidon chelekedetinc bizonettyac: mert ez uilagi dolgainkert, es haſznunkert minden munkat, faradſagot, gyűlőlſeget őrőmeſt fel ueſzűnc, akarkiuelis ſzembe merűnc menni: De az Chriſtuſnac ſzent uereuel meg ualtot lelkekert, ebbe ſemmit nem miuelűnc. Ha ualaki dezmankat uagy egyeb iőuedelműnket illeti, az ellen minden meſterſeggel keſzec uagyunc allani es tuſakodni: őrőmeſt ki uonſzuc ot mind az ket kardot. Ha az excommunicatio, kit gyűlekezet kiűl uetesnec, uagy atoknac hiuunc mem fog, ez uilagi erőuel, hatalommal, es űſtőc uonaſsalis keſzec uagyunc oltalmazni az mienket. Senkit nem nezűnc ot, ſenkire ſemmi tekentetűnc ninchen, nem felűnc ſenkitul, az időnec haboru allapattyaual ſem gondolunc. Ingyen mikor lattyuc, hogy az farkas, az Chriſtus iuhait ragadozza, azzal keueſet, auagy inkab ſemmit nem gondolunc, ſoc fele es ſoc keppen ualo tekentetűnknec kel lenni. Vettyűc az időnec eſze ueſztèt ès haboru uoltat, Vettyűc hogy ha imennec, uagy amannac kedue ellen ſzolunc, tőb gonoſz kőuetkezic belőle: ſoc mentſeget talalunc magunknac, ugy annira, hogy ha igazat kel mondanunc, chac teiere gyapiara uiſelűnc gondot az Iuhoknac, ű magokra ſemmit nem, Soc uagyon kőzűllűnc, ki chac azt ſem tudgya, ha uadnake uagy ninchenec iuhai, de ha azt tudgyais, ſoha talam egy iget ſem ſzollot nekic az iſtennec utairol, es az lelkeknec iduesſegerűl, mind az altal chac nem uerrel feieti ki ſzegenyeknec teieket, es chac nem bőrőſtűl uonattya le gyapiokat. Soha nem erkezűnc hozza az nagy ſoc gondtul, hogy az iuhokat meg latogaſsuc, de ſzamot uetni rola, uegere menni, be attake mind az iőuedelmet·

nedelmet à iuhoc uagy nem, ahoz hozza erkezűnc. Magunknac, halunknac, erſzenyűnknec, (hogy à tőbinec beket hadgyac) eleget uigyazunc, de az iuhoknac aluſzunc. Nem choda azert ha az ur mezeienec miuefi aluuan az konkoly fel neuekedic.

Mind igaz ez à mit magunkrol mondoc, es keuannam hogy ha mi aluſzunkis, uigyaznanac à mas renden ualo feiedelmec. Nem uagyoc oly, ki iregylenē mas iambornac iamborſagat, es bannam ha ki nallunknal iob uolna. De kiçhoda az, mutaſſa meg ualaki, es bator dicheriűk űtet? Ez uilagi kiralyoke? feiedelmec, urac, nemeſsec, Capitanoc, hadnagyoc, Iſpanoc, tiſztartoc, birac, polgaroke? Sőt ki aluſzic inkab ezeknel? Bizony keueſet latoc kőzzűlőc, kic az kőrőztyenanyaſzentegyhaznac, es az kereſztyen hitnec oltalommal uolnanac, kic ki uonnaiac az iſtentűl adatot fegyuert, az konkoly hintő ördőg tagiai ellen, kic Ioſias kirallyal kereſneiec az iſtent tellyes ſziuőkből es lelkekből, ki tiztatanaiac az iſtennec hazabol az baluanyozaſnac, az az, hamis tudomannac ondokſagat. De mit tiſztettyac iſtenert? ha ſokan uannac inkab kőſztőc ollyac, kic az oruokcal toluaiokcal tarſalkodnac, az eretnekeknec partyokat fogiac, az igaſsagnac ellene. Chac egy kis nemes emberis maganac ualo baluant igyekezic faragni ez moſtani időbe. Az varaſoknac birai fő nepei azon keppen, es Nabugodonozor peldaiat kőuetuen, fenyegeteſsel, birſaggal, bottal erőltetic az alattac ualo ſzegeny kőſseget az ű baluanyoknac imadaſara. Nem hogy fel ſerkennenec az őrdőg ellen, es ne hadnaiac à konkolyt hinteni az ellenſegnec, de inkab űc boronallyac be utanna az el hintet gonoſz magot, űc őtőzic,

4. Reg. 13.
Esai. 1.
Dan. 3.

zic,űc tartyac neduessegggel hogy hamareb ki kellyen, es mêly gyökeret uerien. Oh kegelmes Christus ha latbatom az te bozzu allasodat,az te ellensegiden?

A köz nep azonkeppen, az sem sokcal iob az ű előtte iaroknal,aluſznac feienkent ezekis. Mert az istennec igeiet resten halgattyac, nem kell nekic semmi io, aitatossag nelkűl ualoc, örömesben setalnac az uczakon,auagy inkab űlnec az piaczon,es ot embert ragalmaznac innep napon, hogy sem mint az templomba mennenec az közönseges isteni szolgalatra, imadsagra es könyörgesre. Nem öldöklic magokban az gonosz keuansagot uigyazasocal, böitölessel: nem foglallyac magokat istennec szolgalattyaba:tunyac,restec mindeniora, heuolkodoc, ingyen eszekbe sem iut, hogy meg kel halnioc, es az istennec itelő szeki eleibe keszerettetnec iöuendőre menni.Hozaioc fér az ördög, el szakaztya űket az igaz hittűl, teuelygést hint sziuökbe auagy bűnöknec, gonossagoknac konkolyat.

Holot azert ertyűc es lattyuc, hogy mi miattunc aradot el az soc gonossag ez uilagon, teriűnc meg, es tarchyunc penitenciat.Serkenyűnc fel az alombol, mert ha meg nem szűnűnc az ellensegnec segetői lenni az konkoly hintesbe, bizonyara uelle egyetembe az itelet napian az öröc tűzre uettetűnc,

Harmadic Resze.

Az konkolynac sokasodasat latuan, mit kellien miuelnűnk.

IAruluan peniglen az cheledes embernec szolgai az urokhoz mondanac. Innet tanullyuc meg,mit kellyen miuelnűnc, mikor lattyuc az konkolyt meg sokasodni. Bizony azt kel mondanunc à mit ezec ez solgac mondottac uala.

Vrunc

Vrunc lam io magot uetel azte mezœdbe, hounet uagyon azert à konkoly? Mely beszedben leg elöször chodalkoznac raita az szolgac, hogy enni soc gonosz aradot el ez uilagon. Touabba uallyac hogy nem isten oka az gonossagnac, mert ü io magot uetet uolt à mezöbe. Vegezetre nem teczic ü nekic, söt ellenec uagyon, es panaszolkodnac rulla, hogy el foglalta à konkoly az urnac mezeiet.

A bizony dolog hogy meltan chodalkozhatunc az mi magunc tunyasagunkon, meltanis karhoztathattyuc magunkat erette, hogy az mi gonduiseletlenségünc âd hatalmat az ellenségnec à konkoly hintesre. Meltois uolna hogy ezen sziüünc szerint kesergenenc, latuan hogy mi miattunc az istennec neue karomlatic, az anyaszentegyhaz pusztul, es soc lelkec ueszenec el.

Halgassacza mint kesereg raita szent Pal, hogy ü az Corintus beliec közöt konkolt talalt uala. Félec raita ugymond, hogy mikor hozzatoc megyec, nem ugy talallac titeket à mint keuannam. Mert netalam uiszauonyasoc, iregykedesec, akaratossagoc, egynetlensegec ragalmazasoc, sugorlasoc uannac ti köztetec, es egyuld ismet meg alâz engemet az isten nallatoc, es siratni fogom azokat, az kic ez elöt uetkeztenec, es nem tartottac penitenciat az tisztatalansagrul az kit chelekedtenec, meltan sirhatnanc es panaszolkodhatnanc az isteni tiszteletnec meg fogyatkozasârul, monduan az prophetanal. Vristen, meg szidalmazza es ingerli az ellëseg à te neuedet? Latode mint gonoszkodic a szent hely ellen? Es bizony ualakinec sziue nem eped az anyaszentegyhaznac nyaualain, nem igaz kereztyen az. 2. Cor. 12. Psal. 73.

Mit mondnac touabba à szolgac az cheledes embernec? *Akarode hogy el menyünc, es kiszedgyüc az konkolyt?*

Az Chri-

Az hiueknek imadsagok. Az Christus hiueinec imadsaga ez, az teuelygesec, es botrankozasoc ellen, mert az hiuec szüntelen könyörögnec az istennec nem chac azert hogy minden ioual legyen az anyaszentegyhaznac hanem azertis, hogy oltalmazza űtet minden gonosztul, es meg alazza az ű
Psal. 121. ellenségit. Kerietec ugymond Dauid, azokat, kic be-
Psal:82. kesegere uannac hierusálemnec. Viszontag masut, Meg szegyenüllyenec es ueszenec el az kic nekem gonoszomat akariac. Mies azert keriűc az istent; hogy tisztecha meg az ű egyhazat à soc konkolytul, es ennec utanna keuesbet alugyunc, sőt uigyazzunc mindnyaian, tu-
1.Pet.5. duan hogy az mi ellenségünc az ördög, mint egy siuo oroszlany kereng, keresuen, kit be nyellyen.

Miert tiltia Vrunk ki giomlalni à konkölt. De mi dolog hogy az chelédes ember nem enge-di el menni az ű szolgait, es ki szaggatni az konkolyt? Mert azt mongya szolgainac. *Hadgyâtoc nœni mind az ketfele magot aratsasig etc.* Ezt à helt gonoszul ertic azoc, kic arra magyarazzac, hogy az eretnekeket es gonoszokat nem kel büntetni, hanem mind el kel szenuedni es tűrni akarmit szollyanac es chelekedgyenekis itelet napig. Mert Christus nem oltalmazza it az teuelygőket es az fertelmes eletüket, hanem uigasztallya az ű hiueit, hogy ne botrankozzanac meg benne, ha lattyac hogy nekic it ez uilagon à gonoszokcal elegy kel lakniok, mierthogy leszen meg oly idő, kibe meg menekednec ezeknec tarsasagatol. Mintha azt mondanaia: mit tehettec neki, ha ez uilagnac ugyan ez az ű szokot allapattya, hogy à ioc közöt gonoszokis uannac: Variatoc chac egy keueset, ingyen maid ki ualasztatnac ti közzületec az alnac fiac, es mind ti, smind űc el ueszitec erdemetec szerint ualo iutalmotokat,

Touabba

Touabba nem egy altalyaba tiltya urunc ki gyömlalni az konkolt, hanem felti á buzat hogy ki ne szaggattassec az konkolyal egyetembe. *Egyuld* ugymond, *á konkolyt ki szeduen ki szaggatnatoc uelle á buzatis.* Azert á buzat meg oltalmazuan, hogy á konkolyal egyetembe ki ne szaggattassec, nem kel keduezni á konholynac, meg kel mindenkeppen büntetni az eretnekeket, es az gonosz fertelmes eletűöket, hogy el ne hitessec az Christusnac iuhait, ne tegyenec botrankozast az hiuecközöt, ki kell ű ellenec mind az ketfele fegyuert uonni. Elöször az egy hazi feiedelmec es egyeb lelki pastoroc, az istennec igeienec fegyuereuel, uagiac, az az, inchec, fedgyec, orczazzac üket hogy terienec meg Ha az nem fog, atkozzac meg az uakmeröket es engedetleneket, mikeppen szent Pal meg atkoza á parazznat. Ha mind ezzel sem gondolnac ez uilagi feiedelmec es birac, uegyec elö az istentül nekiec adatot testi feguert, azzal büntessec az alnac fiakat. Mert meg hatta az ur, hogy á hamis prophetac meg ölessenec irgalmassag nelkül. Es nem heiaba uiseli az biro á fegyuert, hanem hogy az io chelekedetnec tisztessegere legyen, es á gonosznac felelmere. Külömben sem irthatni meg á buzat á konkolytul, hanem ha ez uilagi feiedelmec, az lelki pastorokcal egyarant fogiac á dolgot. Mert akarmit eröködgyunc mi, de ű nalloc nelkül keueset tehetűnc.

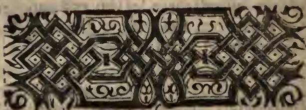
Deut. 13. & 18.
Prou. 28.
Ierem. 14.
3. Reg. 18.
1. Cor. 5.
Deut. 13.
Rom. 13.

Mindazaltal, ualamely kesöre, hanem eleb chac itelet napianis ketseg nelkül meg ualasztatic, es meg tisztettatic á buza á konkolytul. Akcoron (keresztelö szent Ianos monta kint) kezebe leszen Christusnac az szoro lapat, es meg tisztettya az ű szűrűiet, es

Matth. 3.

es be gyűiti à buzat az ű chűrebe, az polyuat penig-
Mat: 25. len meg egeti : az az, el ualaſztya, az iokat à gonoſ-
zoktul, azokat be uiſzi az őrőc eletbe, imezeket penig-
len àz őrőc karhozatra ueti.

Keriűc azon à mi vrunkat, ne ſzűnyec meg hinte-
ni az mi ſziűűnkbe, az ű ſzent igeienec maguat, gyara-
pechon minket naponkent az igaz hitben, adgya hogy
hitűnket chelekedetekcel bizonyethaſsuc meg, és ne-
uekedgyűnc az iſtennec chűribe ualo buzaua. Niſsa
fel az mi ſzemeinket, hogy ne alugyunc, es ne aggyunc
okőt az őrdőgnec à konkoly hinteſre, alazatos es
ſzűntelen kőnyőrgeſre geriеſze elmenket,
hogy nyerheſsűnc tiſztulaſt es ſzaba-
dulaſt az anyaſzentegyhaznac
à ſoc konkolytul.
Amen.

Septuàgeſima

Septuageſima, Vaſar-nap.

Ez Euangeliomot Szent Mate irta meg : XX. reſzeben.

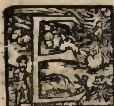

Z idœben monda Ieſus az ů tanetuaninac illyen I.
pelda beſzedet. Haſonlatos menyeknec orſzaga az
cheledes emberhez, mely ki mene io reguel munka-
ſokat fogadni az ů ſzœleiebe. Mikoron peniglen II.
meg ſzegœdœt uolna az ů munkáſiual egy napi
penzbe, el kůlde ůket az ů ſzœleiebe. Es ki menuen harom ora ta-
ian, láta egyebeketis aluan heuolkodua az piaczon, es monda nekiec.
mennyetec elties az en ſzœlœmbe, es á mi melto leſzen meg adom
tinektec. Azoc peniglen el menenec. Megint ki mene hat es kilencz
ora taian, es azonkeppen chelekédec. Tizenegyora taianis ki mene es
lata nemellyeket aluan es monda nekiec. Mit allotoc it napot napeſtig
heuolkoduan? mondanac neki. Mert ſenki minket meg nem fogadot.
Monda nekiec : mennyetec el ties az en ſzœlœmbe Mikoron penig-
len eſtue let uolna monda á ſzœlœnec ura az ů vinczelerenec:
Hid elœ az munkaſokat, es ad meg nekic az ů bereket, el kezduen III.
az utolſoktul az leg elſœkig. Mikoron azert elœ iottenec uolna az
kic tizenegyora taian mentenec uala az ſzœlœbe, ueuenec egy egy
penzt. Elœ iőuen annakutanna az elſœkis alettyac uala hogy ůc tœ-
bet u uendœc uobuanac, de maga ůkis chac egy egy penzt ueuenec.
Es e' ueuen morgodnac uala az cheledes ember ellen monduan: Ez
utolſoc chac egy oraig miuelkenec, megis egyenlœke teted ůket hoz-

zanc, kic uiselŭc az egesz napnac terhet es heuet. De amaz felelŭen, egynec kœzŭllœc monda: Baratom nem teszec tencked hamißat: nem de egy penzbe szegœttele még en uelem? Vedfel azt à mi az tied, es menyel, mert annit akaroc ez utolsonakis adni mint teneked. Auagy nem szabade ennekem azt miuelnem à mit akaroc? Auagy talam az te szemed alnac, mert en io uagyoc? Ezenkeppen lesznec az utolsoc elsœc, es az elsœc utolsoc: mert Sokac az hiuatalosoc, de keuesec az ualasztottac.

.I Honnet neueztetet legyen az mai nap Septuagesima Vasarnapnac.

.II MInec elŏtte az Euangeliomnac magyarazattyahoz kezdenec meg mondom rŏuideden miert hiiuc eſſzt ez mai uaſarnapot Septuageſimanac.

EZ el mult napokban emlekezenc rendſzerint az Chriſtus el iŏuetelerŭl, ſzuleteſerŭl, kŏrŭl metelkedeſerŭl, meg ielenelerŭl es kereſztelkedeſerŭl. Kŏuetkezendŏ keppen emlekeznŭnc kellene immar az ŭ ken ſzenuedeſerŭl halalarul. De az anya ſzent egyhaz az ſzent lelec iſtennec igazgataſabol, egy keueſſe hatra ter, az Chriſtus el iŏuetelinec elŏtte ualo ŭdŏkre, es ez mai naptul fogua, het
.III egymas utan kŏuetkŏzŏ uaſarnapon, ez uilagnac het ideirŭl teſzen emlekezetet, hogy meg erchŭc, mikeppen az atya iſten minden ŭdŏkben hitta az embereket az Chriſtusban ualo hitre, es az ŭ ſzent igeienec altala, gyŭitŏt maganac anyaſzentegyhazat:
Voltanakis

Voltanakis mindenkoron ez földön ualakic, az kic iſmertec es dichertec az egy igaz öröc iſtent, noha gyakorta az emberi nemzet igen el merült az baluanyimadasban.

Az vilagnac idei peniglen ezec. Elſö, Adamtul fogua Noeig: Maſodic, Noetul fogua Moyſeſig: Harmadic, Moiſeſtul fogua Dauidig: Negyedic, Dauidtul fogua az Babiloniai fogſagig: ötödic, az Babiloniai fogſagtul fogua Chriſtuſig: Hatodic, Chriſtuſtul fogua itelet napig: Hetedic, az öröc eletnec nyugodalma, kire hiuataloſoc, es ualaſztattac, mind eleitül fogua, az iſtenfelö emberec. Ennec ez het ydönec rendiben az minemü allapattya uolt, uagyon, es leſzen az anyaſzentegyhaznac, arrol emlekezünc ez het vaſarnapon. De az hetedic idöröl hetedic az az letare uaſarnapon ſzollyunc, ha az iſten azt agya ernünc, moſtan az hat üdorül kel röuideden ſzollanunc. *Ez vilagnak idey.*

Adamtul fogua mind uilag uegezetiglen, ſzinten ollyan az anyaſzentegyhaznac allapattya, az minemü uolt Babiloniaban az hetuen eſztendei fogſagban az Iſrael fiainac allapattyoc. Rabſag, ſiralom, keſerüſeg. Nehezen uartac az ſidoc az hetuen eſztendönec be teleſet, tuduan hogy akcor kellet azü ſzabadulaſoknac lenni: De bizony chac alig uaria az anyaſzentegyhazis az itelet napiat, ertuen hogy minden nyomoruſaginktul ualo meg ſzabadulaſunc, akcoron fog lenni. Annac okaert az minemü haſonlatoſsaga ugyon az anyaſzentegyhaznac ez uilag ſzerint ualo nyomoruſagânac az Babiloniabeli hetuen eſztendei fogſaghoz, azert hiuattatic ez mai Vaſarnap Septuageſimanac, az az hetuenediknec, noha chac hetedic az utolſohöz, az az, az leta- *Ier. 25.* *Septuageſimanak neuezeti.*

re vaſarnaphoz. Ez iöuendő vaſaruap peniglen Sexageſimanac, az az hatuanodiknac, es az utan ualo vaſarnap Quidquageſimanac, az az, ötuenediknec neueztetic, es ez ſzerint apronkinkint mind keueſb keuesb ſzamra hozattatnac az napoknac ſzamoc, az iteletnec, es az anyaſzentegyhaz meg ſzabadulaſanac, el közelgeteſenec ielenteſeert.

De las ſzêp dolgot, az mit ſzent Pal Apoſtol monda az hiuekrül, hogy meg ez vilagon uagyunc, nyögünc magunkban, uaruan az mi teſtünknec meg uiulaſat, es fohaſzkodunc keuanuan az mi mennyei lakohelyünkbe be menni, azt az anyaſzentegyhaz ma, es ez utan ualo napokon meg az ceremoniaknac kiualtkeppen ualo ſzomoru modgyabanis meg ielenti. Mert leg elöſzör meg ualtoztattya az egyhazi öltözetet, es mind az oltarokat es mind az oltaron aldozo papokat feketebe öltözteti. Touabba, az miſenec, es egyeb iſteni ſzolgalatnac rendiböl, azokat az dichereteket, kikben föképpen ualo uigaſâgnac ielenteſe uagyon ki hadgya, (ugymint az alleluiat, Gloria in excelſiſ, az az, az angyali eneket, kit Chriſtuſnac ſzületeſe koron mondânac az angyaloc. Te deum laudamuſt.) es mintha ugyan keſerues ſzabaſu enekeket enekel ezec helyebe. Miert? mert keſergi es ſirattya az ü ſoc nyaualyait es nyomoruſagit, kikcel it ez földön meg környekeztetet, es könyörög az iſtennec ezektül ualo meg ſzabadulaſaert.

Rom. 8. 2. Cor. 5.

Septuageſimai cerimoniac.

Ezeket röuid beſzeddel azokert hozam be ez predicationac kezdetibe, az kicaz üdöknec rendeleſenec okat keuannyac erteni. Ideie immar hogy az Euangeliomnac magyarazattyahoz kezgyünc.

Az

Az Euangeliomnac magyarazattya.

Ez mai ſzent Euangeliomba, egy igen ſzep pelda beſzed adatic elŏnkbe, az menyeknec orſzagarol, az az, az anyaſzentegyhazrol. Kiben az anyaſzentegyhaz haſonlettatic az ſzŏlŏhŏz: Mert mint egy nemes draga ſzŏlŏt, ugy plantalta az atya iſten ŭtet, es benne ŭltette az ſzepſeges ſzŏlŏ tŏket az Chriſtuſt, kin-fel *Ioan. 15.* neuekednec az ſzŏlŏ veſzŏc, az kereſztyenec, es ŭ belŏle termékenſegre ualo erŏt es neduesſeget uonſznac, hogy edes ſzŏlŏt teremheſsenec, az az, oly io chelekedeteket chelekedheſsenec, kic keduesec es kellemetesec lehesſenec iſten elŏt.

Mikeppen kedig imez è vilagi ſzŏlŏnec, nem eleg az, hogy az fŏldbe plantaltatot, hanem ſzŭkŏlkŏdic miueles nelkŭlis, es az ſzŏlŏs ember mind untalan miueſeket fogad az ŭ ſzŏleiebe, kiknec az ŭ munkaiokert, melto bêrt es iutalmat âd: Azonkeppen az anyaſzentegyhazbanis miueſeknec kel lenni, kiknec az ŭ miuekert az atya iſten uègezetre meg adgya az ŏrŏc eletnec napi penzet: De hogy knŏyebben eſzetekbe ueheſsetec az Euangeliomnac ertelmet, Harom reſzre oſztom az en predicatiomat.

Elſŏ reſzeben meg mutatom, hogy ſzŭkſeg iot chelekedni azoknac, az kic iduezŭlni akarnac, mert az iſten nem kedueli es nem tŭri az ŭ ſzŏleiebe az tunyakat es heuolkodokat.

Maſodikban meg mondom, kic chelekedhetnec iot, es hol es mint kel chelekedni.

Harmadikban meg bizonyetóm, hogy noha

az iſten az ű io uoltabol adgya az embereknec az ő-rőc eletnec bodogſagat,de mind azaltal nem munka nel-kűl,es chac azoknac az kic munkalkodnac.

Elſœ reſze.

HAſonlatos az menyeknec orſzaga &c. Az anyaſzentegyhaz miert hiuattaſſec menyeknec orſzaga-
Az Anyaſzenteghaz ſzőlőnek hittattatic. nac,ez el mult vaſarnapon meg hallottatoc. De hiuatta-tic ſzőlőnekis,mint am Eſaiaſnal. Az ſeregec Vranac ugymond ſzőleie az Iſrael nepe. Ebben az iſten ſzőle-
Eſa.5. iebenaz atyatul űltetet ſzőlő tőke à Chriſtus,es az ſzőlő ueſzőc az kereſztyenec. Arrul monda vrunc az
Ioan.15. apoſtoloknac ſzent Ianoſnal. En uagyoc az ſzőlőtőke,es ti uattoc az ſzőlő ueſzőc.Az az, à Chriſtus haſonlatos az ſzőlő tőkekéz, es à kereſztyenec az ſzőlő ueſzőhőz.

Mert mikeppen à ſzőlő tőke termi à veſzőket, azonkeppen à Chriſtus termi az kereſztyeneket.Es mikeppen az veſzőc à tőkeből uonſzâc az nedueſseget, es az neueſre es termeſre ualo erőt, azonkeppen az hiuekis minden ſzentſegnec es io chelekedetnec nedueſſeget, ſőt az eletet, es az idueſsegetis az Chriſtuſtul ueſzic.

Idwőzőlendő kereztiennek ſzyk ſeg à munka es io tſelekedet. De azt fogadam hiſzem hogy meg mutatom ez moſtani predicationac elſő reſzebe, hogy minden kereſztyennec munkalkodni es iot kel chelekedni az anyaſzentegyhazban, ha iduezűlni akar. Hogy az ugy legyen, ez mai Euangeliombol nyluan ki teczic. Mert *à cheledes ember io reggel ki mene munkaſokat fogadni az ő ſzœleiebe.* Nemis akaria hogy ſenki tunya es heuolkodo legyen, ſőt

en,sőt feddi azokat az kic heuolkodnac,mondua: *Mit allatoc it nap estig heuolkoduan?* Tartozunc azert uelle, hogy iot chelekedgyűnc, es nem oly dolog az io chelekedet, kit mi reianc hagyot uolna az isten ugy hogy ha akariuc meg miuellyűc,es ha nem,beket hadgyunc neki es mind az altal vgyan iduezűlűnc, hanem ugyan parancholat.Mert az tőruenbe paraneholua szol az isten. Vrunkis parancholua monda, mennyel es tőbe ne uetkezzel.Szent pal azonkeppen mongya hogy meg szabaduluan az bűntűl az igassagnac rabiai uagyunc. Tahat nyluan uagyon hogy szűkseges embernec ha iduezűlni akar iot chelekedni,mierthogy az kikcel egy napi penzbē meg szegődec az cheledes ember,ű nekiec sem fizete addig semmit, még nem munkalkodanac. *Ioan. 8.* *Rom. 8.*

Es ha az tellyes szentirast fel forgatodis, mindenűt ugy talalod, hogy azoknac, az kic be akarnac az őrőc eletre menni, parancholta ez io chelekedetet. Ha be akarsz az eletre menni, aztmongya Christus tarch meg az parancholatokat. Annakis â ki azt kerdi uala tűle,mit chelekeduen uehetneie az őrőc eletet,imigyen felele. Szeresd az te vradat istenedet tellyes sziuedből, tellyes lelkedből, es minden tehetsegedből. Az utolso itelet koris azoknac fogia ezt mondani, iőuetec atyamnac aldotti, uegyetec el az tinektec keszettet orszagot,az kic iot chelekettenec. Vgian azont ielenti az peldabeszedbenis, mikor az heuolkodo szolgat őrőc kenra uetteti, es annac az ki kereskedet es niert uala, őrőmet hirdet. Az gimőlchtelen fige fanac meg atkozasa es kiuagatasais azt bizonettya. *Mat: 19.* *Luc:10.* *Mat. 25.* *Mat 21.* *Luc:13.*

De nem szűkseg erről soc szoual szollanunc, mert tagadhatatlan dolog ez, hogy senki nem remelheti

egyeb az öröc eletet, hanem chac az, ki iot chelekedic.

Masodic resze.

Iot kik tselekedhesse-nek.

IMmar lassuc, kic chelekedhetnec iot? Azoc à kic az ur szöleieben, az az, az anyaszent egyhazban uannac. Mert uala még az ember à piaczon àl, mind addeg heuolkodo, hanem mikor à cheledes ember be küldi ütet az ü szöleiebe, akcor munkalkodhatic es chelekedhetic istennec kellemetes chelekedeteket.

1. Ioan: 5.

Az piacz peniglen ez uilag, ki minden gonossaggal rukua, kiben minden istentelenseg, bün es alnaksag uralkodic, es ez uilagon semmi io ninchen, hanem ualami uagyon, az uagy testi keuansag, uagy telhetetlenseg uagy keuelseg. Azert hiuatic az ördög minden faitalansagnac mestere, ez uilagnac feiedelmenec

1. Ioan: 2. Ioan: 14.

Ez wilagi ember minden heuolkodo.

Termeszet szerint ez uilagon minden ember heuolkodo, az az ü magâtul semmit oly iot nem chelekedhetic, az ki isten elöt kedues uolna, es nem chac heuolkodo, hanem gonoszzis, mert az emberi szyunec erzekensege es gondolattya hailando à gonoszra, ifiusagatul fogua.

Gen. 8.

Azt latuan az cheledes ember az mi istenünc, könyörüle raitunc, *es io reggel ki mene munkasokat fogadni az ö szœleiebe*, az az, Eleitül fogua, minden idökben, soc keppen ielentette es ismertette magat, meg nylatkoztatta az ü akarattyat, az embereket gyuitötte az anyaszentegyhazba, holot parancholatokat adot ü nekiec, tanetotta üket, mikeppen kellene felelemmel es rettegessel

rettegessel chelekedni az ů iduessegeket. Az tôb ki menetelí kôzůl peniglen ôtôt, ki igen ieles uolt szamlal elô vrunc ez mai Euangeliomba. *Philip. 2.* *Ôt szerwalo ki meneteli vrunknak.*

Elsô len, io ideien, igen reggel, mert mindiarast hogy ez uilag teremtetec ki mene, mikoron az tôb allatoknac teremtese utan monda az isten. Teremchůnc embert az mi szemelyůnkre es hasonlatossagunkra, es teremte Adamot Euat, ielentuen az ů isteni io uoltat es bôlcheseget. De miert mene ki akcoron? *Miueseket fogadni az ů szœleiebe*, az az, a uegre teremte az embereket hogy az anyaszentegyhaznac tagiai lennenec, ismerneiec szeretneiec, es dicherneiec az ů teremtôiôket. Megis szegôdec uelec egy napi penzbe, igeruen nekiec az eletet, ha szauat fogadnaiac, es ů neki szolgalnanac, Viszontag fenyegetuen ůket az halallal, ha engedetlenec lennenec. Es minekutanna az ôrdôgtůl meg chalatuan bůnbe esenec, ismet meg uiieta az szegôdseget, fogaduan, hogy el kůldeneie az aszonyallatnac maguat, ki meg rontando uolna, az merges kigyonac feiet. 1. *Teremtes. Gen: 1.*

Masodszor *ki mene harom ora taian*. Mert mikoron az emberi nemzet meg sokasodot uolna ez fôldôn, latuan az isten hogy igen el merůltenec uolna a gonossagban, el uegeze magaban, hogy el uesze az embereket viz ôzônnel, kit megis monda Noenac. Ez len istennec masodic ki menetele, kiben ielenti uala a gonoszoc ellen hatalmassagat es haragiat, Noehoz peniglen iragalmassagat. Mi uegre? *hogy miueseket fogadna az ů szœkiebe*, hogy Noe es az ů maradeki, az istennec a gonoszoc ellen ualo kemeny iteletibôl tanolnaiac 2. *wiz ôzôn.*

meg

meg űtet felni, es mas felől Noehoz ualo irgalmaſsagabol ſzeretni. Mert ez à ſzőlőbe ualo dolgozas, felni es ſzeretni az iſtent.

3. Abraham. Harmadſzor, *ki mene hat ora taian*. Michoda űdőben uala az à hat ora? Abrahamnac ideieben. Mert mikoron el feletkezuen laſsan laſsan az emberec â uiz őzőnrűl, iſmet el ſzakattac uolna iſtentűl, ki mene az iſten, az az meg ielenec Abrahamnac, friget ſzerze ű uelle, nagy igereteket ten neki. Mi okert? *hogy miueſeket fogadna az*

Gen. 18. *ű ſzœleiebe*. Tudom ugymond, hogy meg parancholly a Abraham az ű fiainac, hogy meg őrizzec az en utaimat. A uegre iſmertetete magat Abrahammal, azert fogada kiualtkeppen ualo nepeue az ű maradekit, hogy űc legyenec az anyaſzentegyhaz, ſzolgallyanac iſtennec.

4. Aegyptus. Negyedſzer. *Ki mene kilenez orakor*. Mikor az Abrahamnac maradeki Aegiptusba el ölgyűltec uolna az poganoc kőzőt, nagy rabſagba es inſegbe uolnanac, iſmet ki mene az iſten, es ez uilagon ielente magat nagy rettenetes bűntetéſecel az Aegiptusbeliec ellen, es kiualtkeppen ualo atyai io akarattal, ſzabadetaſsal az ű hiueihez. De miert chelekede azt? *hogy miueſeket fogadna*

Deut: 10. *az ű ſzœleiebe*. Azert mongya Moyſes. Hallade Iſrael, azt keuannya az te vrad iſtened te tűlled, hogy fellyed ű tet, iary az ű utain, es ſzereſsed űtet.

5. Chriſtus. Vegezetre, *tizenegy ora taian*, el eſtue fele, (mert az ſidoc az orakat nap kelettűl fogua ſzamlaltac, ugy hogy mikor az nap tamadot, akcor űtőt egyet az ora ű nalloc, es hogy el enyeſzet, tizenkettőt) mikor megis az pogan nemzetſegec az piaczon allananac heuolkoduan, (mierthogy ſenki űket az ur ſzőleiebe nem hitta uala, egy propheta ſem predicallot uala nekiec, es űc

nem

nem tudgyac es nem ismeric uala az istent) ötödßör ez vilag uegezeti fele, ki megyen uala az isten,ielentuen es ismertetuen magat az emberekcel, az ü szereļmes szent fianac altala. Miert ? *hogy miuesseket fogadna az ü szölöiebe*, kiknec ez uilagnac uegezetikor munkaiokert meg fizetne. Mert azert iöt à Christus ez uilagra hogy meg keresse es iduezeche azt, à ki el uesszet uala. Azert hala meg, hogy az istennec soc fele oszlot fiait egybe gyuiteneie.Ez az atya istennec akarattya,hogy minden az ki lattya à fiat es hißzen ü benne, el ne uesszen,hanem uegye az öröc eletet. *Luc. 19.* *Io: 11.* *Ioan. 6.*

Ezekböl immar könyü meg erteni, miert mongya Christus ez Euangeliomba, hogy ötßzör mene ki az cheledes ember,munkasokat fogadni az ü szöleiebe.

Touabba, mikeppen hogy ez uilagnac, minden idökben mutatta es ielentette magat az isten, azonkeppen feienkent,es egyenkent minden embernec mutattya es ielenti magat,az mi èletünknec minden reszebe.Mert az gyermekseg,ifiusag,öreg emberseg,uenhödes, es az meg eret uenseg,semmi nem egyeb,hanem öt ora,kiben az isten ki iü hozzanc,meg ielenic nekünc, es hi minket az ü szöleiebe. Vallyon ki neueli az gyermechkeket? ki igazgattya az ifiakat ? ki ad erőt az öreg embereknec ? ki uiseli gongyat az meg uenhödöknec ? ki taplalya az erötlen ueneket ? Isten. Hallode mit mond szent Dauid. Te uontal ki isten engemet anyamnac meheböl, te altalad iöttem ki az mehböl, anyamnac meheböl is en istenem uagy te. Latode hogy fogantatasunktul fogua mind az isten gonduiselese alat uagyunc. Es mit akar az mi vrunc egyebet mind enni soc io tetemenyeuelis, hanem el ac azt,hogy az ü szöleiebe munkalkodgyunc, *Emberi eletnek öt oraia.* *Psalm. 21.*

az az,

az az, az anyaſzentegyhaznac tagiai legyünc, ſzereſſüc es fellyüc iſtenünket.

Idueſsegre walo iot, tſak á hiwott miueſekcebetnek. Es ha iol ueſzed eſzedbe á mint mondoc, meg tanolhattad eddig hogy azoc chelekedhetnec chac idueſſegre ualo iot, az kic iſtentül hiuattanac, az ü ſzöleiec miuelleſe. Mert ugymint mi magunktol nem
2.Cor: 2. uolnanc elegec, chac meg gondolaſarais az ionac, hanem az mi eleg uoltunc iſtentül uagyon, ki az töruenyaltal meg feduen az mi reſtſegünket, hiu es küld minket az ü ſzöleiebe: az az, tanet az Euangeliomnac hirdeteſe altal, meg uiet ſzent lelkenec altala, meg igazet,
Epheſ.2. meg bochattya büneinket, es erőt ad reia, hogy iot chelekedheſsünc. V alkomani uagyunc, azt mongya ſzent Pal kiket alkotot az io chelekedetekre, mellyeket ſzerzet, hogy azokba iariunc.

De nem eleg az hogy küld az iſten minket, hanem hogy mies be mennyünc az ü ſzöleiebe, az anyaſzentegyhazba mondom. Ot maradgyünc es ot munkalkodgyüunc, ha iutalmat akarunc uenni.

Az amiaſzentegha z kywöl nem lehet idwöſſegh. Eleget munkalkodanac az regi pogân bölchec, az külſö io erkölchbe io chelekedetbe foglaluan es fertelmes bünöktül oltalmazuan magokat, de mierthogy az anyaſzentegyhaz kiüül munkalkodanac, nem adatec meg nekiec az napi penz. Eleget faradanac az
Luc:18. Phariſeuſokis, mint am az egic dichekedic uelle, hogy dezmat adot, büitölt es gonoſsagtul oltalmazta magat: De miert hogy nem á Chriſtus ſzöleiebe es nem iſtennec, hanem embereknec lataſara farattanac, nem iſtentül hanem emberektül uettec faradſagoknac erdemet. A Törököc ükis munkalkodnac, imadkoznac,

nac,bűitőlnec, alamoſnalkodnac : De azert ugyan nem adatic nekiec az őrőc elet, mert nem az anyaſzentegyhaz tagiai. Vegezetre az eretnekec mierthogy kőzzűlűnc mentenec ki, es nem marattac meg uelűnc az hiueknec gyűlekezetibe, noha kereſztyeneknec mongyac magokat, noha ualamenire io chelekedet ſzobaſu munkabanis munkalkodnac, de azert ugyan nem illeti űket az napi penznec igereti,nemis leſzen reſzec az fizeteſbe· Meg laſd azert ember hogy à ſeregec iſtenenec ſzőleiebe talaltaſsal,ha bert akarz uenni ű tűle. 1.Ioan.2.

Vegezetre aztis tanold meg it ez arant mit kel miuelned, michoda munkat kel munkalkodnod. Arra tegedet meg tanet à tiz parancholat, Nem akaria iſten hogy ualaki az ōnnōn feie gondolattyat kőueſſe, hanem à tiz parancholatra nezzen, à mit ot talal abba foglalſlya magat. Azert mongya Moyſeſnel. A mit èn paranchoſoc teneked, chac azt miueld azte uradnac,ſe hozza ne tegy, ſe el ne uegy benne. Kőreztieni munkanac à tiz parancholat meſtere. Deut: 12.

Meg talalod à tiz parancholatba miuel tartozol iſtenednec. Hittel, tiſzteſseggel, imadkozaſsal, ſzeretettel, felelemmel: aztis meg talalod miuel uagy ados felebaratodnac, azzal, hogy ſzereſsed űtet, ugymint tennen magadat Azt miueld ugymond Chriſtus, es elſz. Vgye ? ugytat. Luc:10.

Hat mire ualoc (azt kerdi tűllűnc egy ualaki) az Papiſtac kőzőt, kinec kinec mind az ű tulaidon maganac ualaſztatot aitatoſsagi ? hogy nemely ember az ſzerdat, nemely az penteket, nemly az ſzombatot Papiſtai aietateſsagok

batot bőitőli.Ki az szent ferencz szerzetet, ki az szent Damonkoset,ki az szent Benedeket ualasztya maganac, mert ezec mind a tiz parancholat kiűűl uannac.

Hallade, ezec, az mi atyankfiainac kiualtkeppen ualo aitatossagi, nem egyebec, hanem neminemű eszkőzőc,kikeel űc hozza segetic es alkolmatossa teszic magokat, hogy a tiz parancholatot kőnyebben miuelhessec.Es mikeppen az szőlő miues, mikor kapalni auagy meczeni megyen, nem chac kapat auagy mető keſt uiszen uelle,hanem fen kőuetis,hogy legyen miuel elesseteni az kapat, es az mető keſt, es kőnyebben uaghassa à kapaual à főldet,methesse à keſſel az szőlő uesszőt,azon keppen à ki azur szőleiebe akar munkalkodni,es az tiz parancholatba parancholatot chelekedeteket, akaria chelekedni,nem gonoszul miueli,ha bőitel enheti testet, es egyeb sanyarusaggal őldőkli,hogy ne legyen fel rugo,hanem engedgyen à leleknec,es őrőmest fel uegye à
1. Cor. 11. tiz parancholatnac terhet: mert szent Palis azt miueli uala.Touabba az szent ferencz,szent Damonkos,szent Benedec szerzete minem egyebre igazgat tegedet, hanem chac à tiz parancholatra. Ha ualami kiualtkeppen ualo sanyarusagot uagy bőitőlesbe, uagy kemeny ruha uiselesbe, uagy uigyazasba àd te elődbe, chac à uegre aggya, hogy szelèdeched uele testedet, kőszőrűllyed es ebrezd lelkedet, hogy legyenec alkolmatosoc, az tiz parancholatnac chelekedetire.

Hiszem nem gonosz az regi szent iamboroktul, hitnec es egyeb io chelekedetnec peldaiat uenni? Ezec az ű szerzeteknec regulaiba nem egyebre tanetnac minket, hanem hogy iariunc à tiz parancholatnac utâin, à mint űc iartanac.Mintha azt mondanaia miudenic szent

Pallal.

Pallal. Kőuesetec engemet, mint en kőuetem á Christust Nem tesznec azert ezec semmit az istennec parancholatihoz, sem el nem uesznec benne, az ű kiualtkepen ualo aitatossagokcal. 1. Cor. 11.

A tiz parancholat, kőzőnseges regulaia es tűkőre á keresztyen eletnec : á tiz parancholat utan, min den ember tekenche meg az ő hiuatalat, iarion el abban, minden dolgat es hiuatallyaba ualo munkaiat ugy chelekedgie, hogy á tiz parancholattal eggyűt follyon. *Tiz parancholatnac tykőre.*

Vtolso resze.

LEg utolszor immar azt kel meg bizonyetanom, hogy noha az isten az ű io uoltabol aggya embernec, az őrőc eletnec iutalmat, de mind az altal nem munka nelkűl, es chac azoknac á kic munkalkodnac.

Kiben semmi ketseg nem lehet. Mert nyluan mongya vrunc, hogy az chelede ember az munkasoknac igere, es estuefele az munkasoknac adata az napi penzt. De meg lasd, hogy iozanon erched á mit mondoc, es se egy fele, se mas fele el ne teueledgyel: mert sokan uannac, kic ebben meg botrankoznac. Nemellyec mikor hallyac, hogy chac az munkasoknac adatic az iutalom, tőbet tulaidonetnac az ű chelekedeteknec, hogy sem mint kellene, mint amaz kerkedő Phariseus. Nemellyec megint, gondoluan hogy az utolsoknakis ugyan annit fizete á chelede ember, mint azoknac á kic az egesz napnac terhet es heuet uiselec, uelic hogy istennec semmi tekenteti ninchen á fizetesbe, az mi cheleke- *Isten sem fizet munkaeckől.* *Luc. 18.*

 detűnkre,

detűnkre, hanem chac tiſztan aiandekon aggya nekűnc az őrőc eletet. Teuelyeg mind az ket fel.

De mi el nem teueledűnc, hanem az euangeliomnac igaz ertelmet meg talallyuc, ha az kőzep uton iarunc. Ha kerded mellyc az igaz es kőzep ut, azt ſzent Pal ez mai Epiſtolaba igen ſzepen elõnkbe adgya.

Iutalmunkra valo kőzep vt.

1. Cor: 9. Nem tudgyatoke ugymond, hogy az kie az palyat futtyac, mindnyaian futnac, de egic ueſzi el az Iutalmat? Vgy fuſſatoc, hogy meg foghaſsatoc. Minden peniglen ki à győzkődő helyen kűzdic, mindenekrűl meg tartoztattya magat. Es azoc azt auegre miuelic hogy az meg rothadando koronat el uegyec, mi peniglen az rothatatlant. Ket peldat hoz it elő ſzent Pal, egyket az palyafutokrol, maſikat à kűzdőkrűl, kikbűl meg teczic mit kellyen tartanunc az iſtennec kegyelmeſsegerűl, es az mi chelekedetűnknec erdemerűl

Pallia futaſbeli ket dolog.

Az palya futasban elſő dolog, az iutalomnac auagy az aiandeknac fel tetele, mellyet az à kifel teſzen, nem kőteleſsegből teſzi fel, ſem tartozasbol, hanem chac io akarattyabol. Mert ha nem akarnaia, ſenki űtet tőrueny ſzerint nem erőltethetneie reia hogy fel tegye. Es mikor fel tette mindeneket hiu ugyan es ingerl à futaſra, auagy az győzkődeſre, de ſenkit nem keſzeret, hanem azt meg kialtattya, hogy aze leſzen az aiandec, az ki eleb eri à czêlt, auagy meg győzi az ű kűzdő tarſat. Ezt haluan, az nyereſeghez ualo remenſegbe, ſokan hozza kezdnec à futashoz es az győzkődeshez. A ki gyorſab es erősb leſzen, annac iut az fel tetetet iutalom. A ki futni ſem

akart peniglen az meg regen tutta hogy neki semmit nem adnac.

No immar, az kinec eset az iutalom, kinec kőszönheti az ű labainake, uagy annac az ki atta ? Bizony ha esze uagyon inkab annac á ki atta, hogy sem mint az ű labainac. Igaz hogy az ű labainac gyorsasagais segetette őtet, sőt labai iramkodasa nelkűl, soha az iutalomhoz nem iuthatot uolna : de megint chac heiaba futot uolna, ha amaz iambor az ű io szabad akarattyabol idejen iutalmât nem rendelte uolna á gyors futasnac. Egyűt iar azert ez kettő, hogy az aiandec io akaratbol rendeltessec, es hogy annac adassec az ki gyorsabban az többinel.

Igaz igy uagyon dolga az istennec, kegyelmes akarattyanakis az mi io chelekedetinkel. Christus urunc az ű szent uereuel erdemlette es uette meg bűneinknec bochanattyat, az iduesseget es az őrőc eletet Es mind ezt az mi erdeműnc nelkűl hirdettette ki az apostoloc altal es igerte minekűnc. De azonközbe aztis meg predicalta es predicaltatta, hogy ualaki el akaria ezeket uenni, ualtig igen fusson erette. Halhacza mit monda, Valaki en utannam akar iűni, tagadgya meg magat, es uégye fel keresztit, es kőuessen engemet. Halhacza megint mit mondatot szent Pallalis. Vessűnc le rollunc minden terhet, es kőrűlűnc allo bűnt, bekesegel ualo szenuedes altal fussunc az mi elönkbe uettetet gyözködesre, nezuen az mi hitűnknec szerzöiere es uegezöiere Iesusra, ki mikoron uigasag uettetet uolna eleibe kereszter szenuede.

Iutalmunknac erdeme Christus altal.

Mat. 16.

Heb: 12.

Rőuideden ; Christus ez uilagnac piaczarol, az ű

ſzôleiebe hiuot minket, azt parancholta hogy munkalkodgyũnc az napi penzert,es ha munkalkodunc, meg adatic minekũnc az meg igert ber.

Kerded immar, hogy az munka utan meg fizet nekũnc az iſten, kinec tartozunc azt kôſzônni, az mi munkanknake? Semmi keppen nem. Mert ha Chriſtus az mi munkanc nelkûl nem nyerte uolna, es nem igerte uolna nekũnc, chac heiaban munkalkodnanc. Azert az iduefseget, es az ôrôc bodogſagot annac kôſzônd, az ki keſzetette es igerte, à ki ioi akaratbol hiuot minket az ũ ſzôleiebe, es erôt adot hozza, hogy munkalkodhaſsunc.

Annac okaert noha az à mi dolgunc, hogy fuſſunc es gyôzkôdgyũnc az iutalomert, de megis mindenkoron azt kel uallanunc,hogy ſemmit nem tehetnenc, ſemmi haſznat nem uehetnôiôc ſem gyôzkôdeſũnknec, ha az elôt à Chriſtus az ũ erdeme altal az mi erdemũnc nelkûl meg nem keſzetette uolna azt az mit kereſũnc. Mind az altal em hallod hogy az ôrôc eletet bernekis neuezi az euangeliom. *Hid elœ az munkáſokat* azt monda à Vinczelernec az cheledes ember, *esfizezd meg nekiec az ũ bereket*, mert az iſten chac azoknác igerte az kic munkalkodnac erette, es chac azoknac adatic,az kic futnac es kũzdenec.

Orôk eletnek iutalmat ket hiuatal altal veſzũk.

De ha megis azt keuanod, hogy ennelis nyluabban mongyam meg, az ôrôc eletnec iutalmat az mi chelekedetũnknec kelle tulaidonetani, uagy chac az iſtennec irgalmaſsaganac? imeſzt ued eſzedbe, hogy ebben ez pelda beſzedben, ket fele hiuatalrol teſzen vrunc emlekezetet. Egic hiuatallal, az ſzôlôbe hiuattunc, maſikcal az iutalomnac fel uetelere. Az ũ

ſzôleiebe

ſzôleibe hiuot az iſten minket tellyeſſegel chac az ũ meg mondhatatlan nagy io uoltabol,nem tekentuen egy makſzemnitis, ſem chelekedetinkre ſem erdemũnkre. De mikoron az iutalomnac fel uetelere fog hini,akcor azt kezdi mondani az Vincelernec. *Hid elw az munkaſokat,es fizeſd meg nekiec az à bereket.* it emlekezic immar az munkarolis kinec bere,az az,iutalma uagion.

Ezt az ſzent iraſnac egyeb helyeiből iobban meg erthettyűc. Mikoron Chriſtus az Apoſtolokat el kűlde,hogy minden nemzetſegeket hyanac az ũ ſzôleiebe, azt monda nekiec, El menuen predicallyatoc az euangeliomot minden teremtet allatnac. Nem ſzol ot ſemmit az mi chelekedetinkrôl es erdemũnkrôl, mert ingyen hiuot minket az iſten az anyaſzentegyhaznac tarſaſagaba,nem gondoluan azzal,à mit az elôt chelekedtűnc, uagy io uolt az,uagy gonoſz. De itelet napian kilômben leſzen à dolog. Mert akcoron azt ſogia mondani az ioknac. Iôuetec en atyamnac aldotti, uegyetec az ti nektec keſzetetet orſzagot, mert ehezem es ennem adatoc, &c. Megint, Mennyetec el atkozot emberec az ôrôc tűzre. Mert ehezem es nem adatoc ennem. It immar latod, hogy az iutalomnac fizeteſeben emlekezic az mi chelekedetűnkrűlis. Mintha az mi chelekedetűnkertis tartozneiec iſten mi nekűnc az iutalommal. Vgyanis tartozic à menniből az mi chelekedetinc az ſzôlô tôkenec az Chriſtuſnac, kibe be oltattunc gyũmôlchi, es mierthogy nem iſten ellenſegitűl hanem uionan ſzűletet fiaitul, az Chriſtus ôrôkôs tarſaitul chelekedtetnec. Az Chiſtuſnac orczaiara nez az iſten à mi chelekedetűnkben,azt tekenti meg, hogy nem mi chelekedtűc, hanem az ũ malaſztya mi uelűnc.

Mar: 16.

Mat. 25.

Pſal: 83.

X 3 Tartozic

Tartozic azert az iſten nekűnc berrel az mi chelekedetinkert, nem az chelekedeteknec termeſzetſzerint ualo ereieből, hanem az ű igeretinec igaſsagabol, mert mikoron az munkaſoknac bert igert, akcor adoſſa tette magat uelle. Honnet imez kőuetkezic, hogy az őrőc elet aiandekis, beris. Aiandec mert nem kilőmben tartozic uelle iſten, hanem chac azert hogy igerte: Ber, mert ſem igerte ſem aggya egyebeknec hanem chac az munkalkodoknac.

Az őrők elet mind ber es mind aiandec.

De megis egy kerdes al előttűnc, kit ha meg feitec el uegezem ez predicatiot. Az chelcdes ember, egy arant fizettete az Vinczelerrel mind azoknac á kic napeſtig munkalkodanac, es mind imezeknec, á kic chac egy oraig miuelenec, ugy kelle ezt ertenűnc, hogy az őrőc eletben, egy arant ualo erdemec es egy arant ualo bodogſagoc leſzen mindeneknec? Nem. Mert Chriſtus azt mongya ſzent Ianoſnal, hogy az ű attyanac hazaban ſoc lako helyec uannac. Az ſoc lako helyec, az bodogſagban ualo kűlőmbőzeſec. Szent Pal apoſtolis azt beſzelli, hogy mikeppen egic chillag az maſiktul kűlőmbőz á fenyeſsegbe, ollyan kűlőmbőzes leſzen az hallottaknak fel tamadaſabanis, kűlőmb az napnac fenyeſsege, kűlőmb az holdnac, kűlőmb az tőb chillagoknakis.

Bodogſagba ualo kűlőmbőzeſek.
Ioan: 14.
1. Cor. 15.

Lattyuc ſzemeinkel hogy á mi az chillagoknac helyet illeti, abban ű kőſztőc ninchen kűlőmbőzes, mert mindenic az egen uagyon, de mind az altal nem egy arant ualo fenyeſſege uagyon mindeniknec. Azonkeppen hogy ez mi rothatando teſtűnc, rothatatlan allapatba őltőzic, hogy az halando teſt, halhatatlanna ualtozic, hogy menyorſzagba leſzűnc, es őrőkce elűnc,

1. Cor. 15.
Auguſtinus

elűnc,ez egy arant fogia illetni mindnyaiunkat: es ez à napi penz. De az egy öröc eletbe külömb külömb lesszen az szenteknec erdemec Azert mongya szent Palis, hogy kiki mind az ű rendibe tamad fel.

Hogy peniglen à fizetest az utolsokon kezdeti el az cheledes ember, abbolis ki teezic, hogy az szegötsegnec, az az, az igeretnec ereieből köuetkezic inkab az mi berűnc, hogy sem mint az mi chelekedetűnknec mi uoltabol. Vegezetre holot azt mongya Christus hogy *az elsöc el ueuen az egy egy penzt, zugodnac uala az cheledes ember ellen monduan. Ez utolsoc chac egy oraig miueltenec, megis egyenlöcke teued öket mi hozzanc, kic az napnac terhet es heuet uiseltéc.* Nem ugy erch azt, mintha az bodogocközöt iregyseg lenne auagy zugodas, hanem hogy az isten oly nagyra böchüli az ű szent fiaert az keresztyen embernec egy keues szolgalattyat, es oly beuen fizeti meg munkaiat, hogy ha az emberec közöt ualakinec ollyan beuen fizetne az ű vra, maid iregykedni fognanac arra az töb szolgac. De ezt az isten az ű szabad akarattyabol es io uoltabol miueli, azert ha ualaki azt aletanaia hogy nem iol teszi alnoc szeme uolna annac, mert alnoc es hamis iteletet tenne vra felől. *Istennek fizetesének modgia.*

Mi adgyunc halat rolla az mi vrunknac, hogy minket az ű szőleiebe hiuot à piaczrol, nemis szűnic minden üdőkben hini munkasokat, kiknec mikor ideie leszen, az ű igereti szerint beűseges fizetessel meg fizeti munkaiokat.

Sexagesima Vasar-
nap.

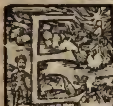
Ez mai Euangeliomot szent Lukach irta meg VIII. reszeben.

Z idoeben, Mikoron soc sereg gyülne, es az uarasokbol sietnenec Iesushoz monda nekiec hasonlatossag altal, Ki mene á mag uetoe el uetni az ü magu-at. Es mikoron ueti, nemellic esec az ut felen, es el nyomottatec, es az egi madarac meg euec azt. Es nemellic esec az kü sziklan, es fel neuekeduen meg szarada, mert nem uala nedueßege. Es nemellic esec az tüis koezze, es uelle egyetembe fel neuekeduen az tüißec meg foitac üteт. Es nemellic esec az io foeldbe, es ki keluen szaz anni gyümoelchoet terme. Ezeket monduan kialt uala. Az kinec füle uagyon hallasra, halgaßa. Kerdic uala peniglen ütet az ü tanetuani, mi uolna ez á pelda beszed. Kiknec monda. Nektec adatot tudni az isten orszaganac titkiat, de egyebeknec pelda beszedben, hogy latuan ne laßanac, es haluan ne erchenec. De ma-
I. *ga ez á pelda beszed. A mag az istennec igeie. Az kic peniglen az ut felen estenec, azoc á kic hallyak, es az utan el iü az oerdoeg es ki*
II. *ueszi az iget az ü sziuoekboel, hogy hiuén ne iduezüllyenec. Mert kic az kü sziklan, azoc az kic mikoron hallyac, oeroemmel fogagyac az iget, es ezeknec gyoekerec ninchen, mert ideig hisznec, es az ke-*
III. *sertetnec ideien hatra ternec. Az mellic peniglen az tüisbe esett, azoc, az kic hallottac, es ez ielen ualo eletnec szorgalmatoßagi-ual es gyoenyoerüsegiuel meg foitatnac, es nem teremnec gyümoelchoet.*

De az

De az ki à io foldbe esec, azoc, kic io es ieles sziuel haluan az igei meg tartyac, es gyűmoelchoet teremnec bekesegbe. IIII.

Zt az peldabeszedet, ugymond szent Lukach, hogy akcoron beszelle urunc, mikoron soc sereg gyűl uala, es az uarasokbol sietnec uala hozza. Mert latuan hogy sokan de nem mind haszonnal, hanem nagyob reszre haszontalan halgatnaiac az ű igeiet, ez ielen ualo pelda beszed altal meg ielente kic fognac az isten igeienec halgatoi kőzőt őrőkősi lenni az őrőc eletnec es kic nem. Meg tanet azert minket reia, hogy nem chac azoc karhoznac el, kic tellyesseggel kiűle uannac az anyaszentegyhaznac, hanem meg azoc kőzzűlis alig ű duőzűl negyed resz, kic az anyaszentegyhazban halgattyac az Euangeliomot.

Negy reszre osztya azert Christus az Euangeliomnac halgatoit.

Az elsőket hasonlettya az uthoz.

Az masodic rendbelieket az kősziklahoz.

Az harmadic redbelieket az tűishez:

Es az utolsokat az io főldhőz.

Ezekrűl mys rendszerint szollyunc oszton, minec utanna meg mongyuc, mi legyen az pelda beszed, es mi uegre szokot uolt urunc pelda beszedec altal szollani.

Michoda à Pelda beszed?

SZent Hieronimus azt mongya: Hogy az pelda beszed ket fele allatoknac egymashoz ualo hasonletasa, *Pelda beszednek mi volta.*

 letasa,

peldabeſzednec,igy felele ű nekiec. *Nektec adatot tudni az iſtennec orſzaganac titkiat, de egyebeknec pelda beſzedbe, hogy latuan ne laſſanac,es haluan ne erchenec.* Holot ket fele ualaſztya az halgatokat, Nemellyec io halgatoc, mint az tanetuanyoc; nemellyec gonoſzoc, mint az phariſeuſoc. Mat: 13. Mar: 4. Luc: 8. Ioan. 12.

Az ioknac iauokra ſzol Chriſtus pelda beſzedben: hogy az iſtennec orſzaganac titkiat, kőnyeben meg erchec ez uilagi allatoknac haſonlatoſsagabol. Ha peniglen ualami homalyoſsagot hozna magaba ualamely pelda beſzed,hogy az à homalyoſsag, okot aggyon az hiueknec kőnyőrgeſre, hogy iſtentől keriec annac ertelmet, es eſedezzenec az ſzent leleknec malaſztyaert, ki ű nekiec meg nylatkoztaſsa az peldabeſzedben el reiteztetet ertelmet. Mint az apoſtoloc hogy meg kerdec urunktul,mi uolna ez à pelda beſzed.Touabba, hogy kilſő munkaiais predicatora legyen az kereſztyen embernec, mint mikoron ſzőlődet kapalod auagy meczed, iuſson eſzedbe teneked az anyaſzentegyhaz, kit ez el mult Vaſarnapi euangeliomba ſzőlőnec neueze à Chriſtus, es emlekezzel rulla, hogy hiuatalos uagy az iſtennec ſzőleiebe,de nem azert hogy heuolkodgyal ot, hanem hogy munkalkodgyal.

De az gonoſz es keputalo halgatoknac kűlőmben uagyon dolgoc, kiknec Chriſtus à uegre ſzol pelda beſzedben, *hogy latuan ne laſſanac, es haluan ne erchenec.* Az az,hogy az pelda beſzedeknec altala el titkoltaſſanac ű tűlőc az iſten orſzaganac titkiai, ne erchec az mit hallonac: mert nem io az ſzenteltet ebeknec adni, es nem kel az gyűngyőt à diſznoc eleiebe hinteni. Meg mondotta uala azt regen Eſaias, hogy meg Mat: 7. Eſa: 6.

uakettya

uakettya iſten az ſido nemzetſeget, hogy ne laſſac es ne erchec az igaſsagot, kit tudunc hogy meg let, mert mind ez mai napigis az ű uakſagokban meg maraduan nem eſmeric az iſtent az ű egyetlen egy fiaba. Azonkeppen egyebeketis ſokakat latunc, kic annyra meg uakultanac, hogy akarmint predicaltaſsekis ű nekiec az euangeliom, ſemmit nem fog raitoc, nem ternec meg az ű teuelygeſekből, nem hadgyac el az meg ſzokot gonoſsagot, nem tartnac penitenciat. Honnet uagyon az? mert el reitetet ű elöttöc az igaſsag, meg uaketotta iſten űket.

Agonoſzokat Iſten, mint uaketia meg. Mondatic peniglen az iſten az gonoſzokat meg uaketani, nem azert hogy ű oka uolna az bűnnec hanem miert hogy bűntetőie: es az meg uaketas es az meg kemenyetes, az bűnnec bűnteteſe. Pharahot nem akara engedni iſtennec, hogy ki bochatta uolna ſzabad akarattya ſzerent Aegiptusbol az Iſrael nepet, meg bűntettetec azert iſtentűl meg kemenyeteſsel, ſzaiara bochata iſten űtet, mind addig elő mene az ű gondolattyaba, meg nem uegre mind nepeſtűl el ueſze. Az pogan nepec az halhatatlan iſtennec dichőſeget es tiſzteſseget teremtet allatoknac tulaidonetac, kiert azzal bűntetenec meg, hogy gonoſz ertelemre ereſztetenec, hogy oly dolgokat chelekednenec, mellyeket nem illic uala chelekedni. Ez uiſagnac uege fele nem hiſznec az emberec az igaſsagnac, uakſaggal bűutettetnec meg erette, hogy higgyenec az hazukſagnac es meg iteltesſenec. Vamikoron azert hallod, hogy iſten ualakit meg kemenyet, meg uaket, es gonoſz ertelemre ereſzt, ne alechad hogy az iſten oka uolna à gonoſsagnac à gonoſzokban, hanem hogy az gonoſzokat illyen bűnteteſsel ueri, hogy

Exod. 7.
Rom. 1.
2. Theſſ. 2.

hogy meg uonſza túlöc ugymint halaadatlanoktul az ű malaſztyanac uilagoſsagat,magoknac haggya űket,el ueti tűle,uakſaggal bűnteti. Meltan peniglen, mert á ki nem ſzereti az uilagoſsagot, uakſagot erdemel. A ki nem akaria az aldomaſt el tauozic tűle,es reia kőuetkezic az atoc. A ki utallya az igaſsagot, az hamiſsagba kel annac el ueſzni. Es ſenkire egyebre nem uethet hanem chac magara, mert â mit nem keduelt az uetetet el tűle, es á mit ſzeretet chac á marat ű neki. Inkab ſzerette á ſőtetſeget á uilagoſsagnal, meg talalta, tarcha maganac.

Pſal. 108.

Ioan. 3.

De maga ez á pelda beſzed, az az, ez á pelda beſzednec ertelme. *A mag az iſtennec igeie.* Mert mikeppen az főldbe hintetet mag gyűmőlchőt teremt,azonkeppen az iſtennec igeie,az io ſziuekbe, io chelekedeteknec gyűmőlchet teremti. Touabba, mint â mag á főldeknec mi uolta ſzerent nem egy arant ualo gyűmőlchőt teremt, hanem hol tőbbet,hol keuesbet,ſőt nemely főldbe konkollya ualic : azonkeppen az iſtennec igeieis nemely emberekbe beuebben,nemellyekbe ſzűkebben termi az io chelekedetet, á kit minemű keſzűlettel talal hozza : Es azokban á kic az iſten igeiebe az teſti ſzabadſagot kereſic,ugyan konkollya ualic. Annac főlőtte, mikeppen á buza magbol leſzen á kenyer, kiuel teſt ſzerint el az ember, ſzinten ugy az iſtennec igeieuel el az embernec lelke.

Maghoz haſonlatos az Iſtennek igeie.

Matth. 4.

Ha azert az iſtennec igeie á mag, kőuetkezic hogy az iſtennec fia mag uető. Kinec ki menetelen nem az helynec ualtoztataſat erched, mert ű mindenűt uagyon iſtenſege ſzerent, hanem ű maganac meg ielenteſet. *Ki mene uetni az ő maguat*, az az, ielente, mutata, iſmertete magat

Mag uető á Chriſtus.

magat az ű ſzent igeiebe. Mikeppen kedig ez uilagi ſzanto főld negy fele: mert nemellic meg nyomottatot ut, nemellic kőues, nemellic tűiſses nemellic io es termeken, azonkeppen negy fele halgatoi uannac az iſten igeienec, kikrűl egyenkent kel immar mi nekűnc ſzollanunc.

Az elſœ rendbeli halgatokrul.

AZ iſten igeienec halgatoi kőzőt mint ez előttis meg mondoc, uannac ioc, uannac gonoſzokis, ſőt tőb à gonoſz, es ugymint harom anni mint à io. Egy reſze az gonoſz halgatoknac ollyan mint az ut. Tugyuc hogy ualamely mag az utra eſic, az gyűmőlchőt nem terem, hanem el nyomottatic az uton iaro emberektűl, uagy meg etetic az madaraktul, ſzinten ugy uagyon azoknac dolgoc, kic halgatuan az iſtennec igeiet, megis az ű regi gonoſz utokon iarnac. Hallyac hogy karhoztattya az Euangeliom az reſzegſeget, paraſznaſagot, chalardſagot, es minden fele gonoſsagot, de meg ſem iobbetyac magokat, az meg ſzokot bűnőket nem igyekeznec el tauoſztatni. Ingyen ſem azert iűnec à predicatiora, hogy akarnaiac magokat az igenec hallomaſabol meg iobbetani, hanem chac ugymint egy ſzokasbol. Teſt ſzerent itt uannac, de elmeiec Iſten tugya hol iar. Annac okaert ſoha ezeknec annit ſenki nem predicalhat, hogy iot tehеſsen bennec, mert az egi madarac, az az, az őrdőgőc, kic áz gonoſz keuanſagoknac miatta, hatalmat uetenec ű raitoc, mint à ſoc dongo legy, ugy forogiac űket, es ki ſzakaſztyac az ű ſziuőkből az iget, hogy gyűmőlchőt ne teremien. Ha peniglen ualami kis ſzikra ot maradis benne, nem haſzonra marad, mert az

Vt hoz haſonletoth halgatok.

1. Cor. 6.

emberec,

emberec, à gonoſz tarſaſag, azoknac hiuatuan pelda-ioc,kic ugyan azon üton iarnac, aztis el nyomodgyac, chac addig tart ſziuőkben az meg hallot io, mèg à templomba uannac, es hallyac az iget, onnet ki menuen mihelt korchomat latnac, mihelt az reſseges auagy egyeb gonoſz tarſaſagra talalnac,azonnal keſzec minden bűnre es faitalanſagra.

Oh ſzegeny emberec,mit miueltec ? michoda balgatagſag uiſel titeket? honnem ſzantyatoc fel az ti meg kemenyedet ſziueteket az penitencianac ſzanto uaſaual?Terietec meg,uegyetec az ſzent Pal apoſtolnac inteſet,ki azt mongya ti nektec.Atyam fiai ideie immar az bűnnec almabol fel ſerkennűnc, hannyuc el azert tűlűnc az ſőtetſegnec chelekedetit, es őltőzűnc fel az igaſsagnac fegyuerìbe, ne legyűnc tobzodoc ſe reſzegeſec,ſe tiſztatalanoc, hanem őltőzűnc fel az Vr Ieſus Chriſtusba, es az teſtnec keduetne tegyűc. Ne aggyunc helt az őrdőgnec, az ki eddig lopot, immar ne lopion. Vigyazzatoc ugymond ſzent Peteris, es imadkozatoc, mert az ti ellenſegtec az őrdőg, mint az reuo oroſzlyan kereng, kereſuen az kit be nyellyen. Rom. 13. Ephes. 4. 1. Pet. 5.

Nem chac imigy amugy kel halgatni az iſtennec igeiet,hanem ſzűntelen rula kel elmelkedni. Io halgato uala ſzent Dauid ki azt mongya, hogy ű neki mindenkoron az iſtennec igeie forgot elmeiebe. Pſal. 118.

Valamely oktalan alat nem kerődic, tiſztàtalannac tartatot az ő tőruenbe. Moſtis az emberec kőzzűl chac azoc tiſztac es kellemeteſec iſten előt,az kic kerődnec, az az mind untalan gondolkodnac es elmelkednec az meg hallot igerűl. El ne tauozzec azt parancholly a

urunc az

urunc az ů tőruenye az mi ſzaiunkből,hanem eiel nappal abban forgaſsuc elmenket.

Az Maſodic rendbeli halgatokrul.

Kőſziklahoz haſonletot halgatók.

AZ maſodic rendbeli halgatoc, haſonlettatnac az kűſziklahoz. Valamely mag az kűſziklara eſic, ha ki kelis,bator ne uard annac gyümölchet, mert nem ereſzthet mely gyökeret az kemeny kű ſziklaba, es az napnac heuſegetűl ideien meg ſzarad. Igy uagyon az emberec közöttis nemellyeknec dolgoc. Haluan az iſtennec igeit, egy előſzör öruendeznec neki, dicheric az predicatort, dicheric az ů tanetaſatis, maid ugy teczeneiec hogy mintha gyümölchöt fogna termeni az ů ſziuekbe az iſtennec igeie.De maga ha latod, külömben uagyon à dolog. Mert mihelyen ualami keſertet tamad az ige ellen,ottan hatra allanac. Chac addig maradnac meg az igenec igaz ertelmeben, mèg ualamit maſt nem hallanac, de ha ualaki ualami egyeb uiſagot kezd hirdetni, mindiaraſt azon kapdoſnac, es el ſzakadnac az meg iſmert igaſsagtul.

Touabba ollyakis uannac, kic bekeſegnec ideien uelünc egyet uallanac, de ha haboruſagot kelletic az igeiert ſzenuedni, kart kel uallani, gyűlöſeget kel fel uenni, meg botrankoznac, el ſzakadnac tűlünc: nem akariac az Chriſtus kereſztinec ſzidalmat uiſelni.

Mit mongyac azokrűl,kiknec igen teczic,es nagy főhaſzkodaſsal, gyakorta meg könyhullataſsalis halgattyac, mikor az bűnnec ueſzedelmes uoltat, az bűnből ualo meg tereſt es az penitenciat hirdettyüc? Azt uelneie fölölöc az ember,hogy az penitēciaṅac melto gyümölchet

mölchet fogiac termeni: de keuefet tart az töredelmef-
feg ű bennec, chac addig még az ördög, à teft es ez ui-
lag űket meg nem keferti, akar mely kichin kefertetne- 2. Pet. 3.
kis azonnal engednec, es megint az meg firatot bűnre Prou. 26.
ternec, mint az eb az ű okadafara.
Mitűl törtennec mind ezec? mert nem uoltanac
gyökerefec az iftennec igeiebe, nem tellyefeggel fog-
laltac uolt az ű ertelmeket az Chriftufnac fzolgalat-
tyara, azert fer hozzaioc à teuelyges: Nem tagattac Mat: 16.
meg magokat, nem ualoba utaltac meg ez uilagot, iof- Luc: 14.
zagokat marhaiokat, attyokfiait, io barattyokat, es az ű
eleteket à Chriftufert: es azert nem uehetic fel az igaf-
fag mellet az haborufag fzenuedeft, gyűlölfeget, kar-
uallaft. Megint nem tellyes fziuökböl tertenec uolt az
iftenhez, nem öldöklöttec uolt meg magokban az go- Iohel. 2.
nofz keuanfagot, bűitölefekcel, uigyazafoccal es fa-
nyargatafokcal. Nem nyertec uolt meg iftentűl aitatos
könyörgefekcel az ioban ualo alhatatofsagnac lelket,
es azert nem teremthetic az penitencianac melto gyű-
mölchit.

Az harmadic fele halgatokrul.

MInt az buza magnac hogy nemellic az tűis köz- Tőuisbet
ze efic, es ki kél ugyan, es fzepen neuekedic, de hafonletot
ualamely uegreis meg foitatic à tűiftűl, es gyömölchöt halgatok.
nem terem, azonképpen az euangeliom halgatoi közöt
ollyac uannac, kic öromeft iarnac predicatiora, hifznec
az iften igeienec, megis fogadnac fokat abban az mit
à predicator mond, gyakorlyac az ifteni fzolgalatot,
imadkoznac, alamofnalkodnac, bűitölnec, es egyeb fele

iot chelekednec. De mind az altal meg iuthatnac arra, hogy meg erlelneiec az istennec orszagara ualo gyümölchöt. Mert ez uilagnac szorgalmatossagitul, az kazdagsagnac chalardsagatul, es ez ielen ualo eletnec gyönöorüsegitül meg foitatnac, es nem teremnec gyümölchöt.

Hier:12. Ezekrül mongya az propheta, hogy buzat uetettenec de tüisset arattanac. Bizony atyamfiai ualaki az istennec igeieböl gyümölchöt akar teremteni, szükseg hogy az ü sziuenec földeböl ki ircha az tuisset. Vgyan azon prophetanac intese szerint. Irchatoc irtuanyökat ugymond, magatoknac, es ne uessetec az tuis közöt.

Hier:4.

Haromfele tövis. De michoda az a tüis, kit ki kelletic minekünc sziuunkböl irtanunc ha azt akariuc hogy az istennec igeie meg ne foitassec es gyümölchtelen ne maradgyön mi bennünc?

1. Az uilag. Leg elöszor szürü hegyes tüis, ez uilagi szorgalmatossag, kit az istenben ualo bizodalommal kel ki irtanunc. Ne legyetec azt mongya Christus szorgalmatosoc monduan, mit együnc, mit igyunc, miuel ruhazzuc magunkat, mert tudgya az ti mennyei szent atyatoc, hogy ezec nelkül nem lehettec. Szent Peter azonkeppen. Minden szorgalmatossagtokat istenre haggyatoc, mert ü neki gongya uagyon ti reiatoc. Ha eröss es tökelletes bizodalommal ragaszkodol istenedhez, altalan fogua semmit nem tulaidonetasz az te szorgalmatossagodnac, hanem istentül uarod es az istennec gond uiseleseböl minden taplalasodat. Nem ragaszkodol ez uilaghoz, hanem ugy elsz ez uilaggal, mintha ingyen sem elnel.

Mat:6.

1. Pet. 5.

1. Cor:7.

Touabba,

Touabba, Tüis az kazdagſagnac chalardſaga, kiſökakat el hitet es meg chal, es nem haggya az iſtennec igeiet meg gyümölchözni ü bennec Nagy io aitatos keresztyennec tartod magadat, igen dobogatod mellyedet, fohaſzkodol, büitölz imadkozol, meg alamoſnatis oſztogacz. Ez mind io mag uolna, ha az tüiſtül meg nem foitatneiec. De hogy azonközbe chalardſaggal, vſuraual, alnakſaggal ſzaporetod marhadat es ioſzagodat, az nem mag, hanem tüis, meg foytya, gyumölchtelenne, haſzontalanna teſzi te benned az io magot. Azert mongya ſzent Pal, hogy az kic meg akarnac kazdagulni, keſertetbe, türbe es gonoſz keuanſagokba eſnec. Irch ki tahat eztis à tüiſſet az te földedböl, az iſtennec igeienec feiſzeieuel. Vgy hogy ha ugyan reiad folynais az nagy ſoc kazdagſag, ſziuedet arra ne ueſd. Ha kazdag uagy, ne bizzal kazdagſagodban, hanem az elö iſtenbe, igyekezzel kazdag lenni az io chelekedetekben, es legy beu kezü.

2. *A kazdagſag.*

1. *Tim. 6.*

Pſalm. 61.

1. *Tim. 6.*

Harmad fele tüis, ez ielen ualo eletnec gyönyörüſege: mert az kic gyönyörködnec ez uilagi pompaba, dichöſegbe, io lakasba, ekes öltözetbe, buia eletbe, bizony azoc ſem teremthetnec gyümölchöt az iſten igeieböl, haſzontalanul halgattyac ükis az euangeliomot, Mint amaz kazdag ember, az ki öltözic uala barſonba es biborba, es naponkent iol lakic uala. Ha iduözülni akarſz, tiſztech meg ſziuedet effele tüiſtülis.

3. *Gyönyörüſegh.*

Luc. 16.

Az negyedic rendbeli halgatokrul.

SOha az mag uetö ugy nem ueti az ü maguat, hogy ualami reſze az magnac ki nem kelne,

 es gyü-

es gyümölchöt nem teremtene: Az isten igeieis azon modon sohanem hirdettetie haszon nelkül, es gyümölch nelkül. Noha az embereknec nagyob resze heiaba halgattya az Euangeliomot, de uannac azert mindenkoron ualakic, kikben gyümölchöz az istennec igeie. Halgathacza mit mond az isten Esaiasnal. Mikeppen az

Esa: 55.

esö es az hö le szal az egböl, es töbe oda nem ter, hanem meg reszegeti, meg öntözi, es termöue teszi á földet, es magot ad az uetönec, es kenyeret az euönec: azonkeppen leszen az en igem, ki az en szambol ki szarmazic, nem ter üressen en hozzam, hanem ualamit akartam azt mind meg miueli, es szerenches leszen mind abban az mire en el kültem ütet.

Az föld hóz hasonlatot halgatok.

De kichodac azoc kikben gyümölchöt teremt az istennec igeie? Az kic hasonlatosoc az io földhöz, kic io sziuel halgattyac az iget. Io sziu peniglen az, á kiben nem talaltatic semmi affele uetec auagy fogyatkozas, ki az euangeliomnac gyümölchenec termeset meg bantanaia: ki iol meg gyökerezet az hitben, szeretettel meg ekesèttetet, üres mindentül ualami az embert az menyeieknec szerelmetül el uonsza, es az istent el feleiteti uelle. Effele emberec, noha ez uilagnac keuesebb resze, de mind az altal chac üe az öröc eletnec es az isten orszaganac örökösi. Mert ü nekiec szol imigyen az Christus. Ne fellyetec kis seregechke, mert ugy

Luc. 12.

teczet az ti atyatoknac, hogy nektec aggya az orszagot. Chac ezec teremnec idueßegre ualo gyümölchöt: es aztis bekeßegben, auagy inkab bekeuel ualo szenuedesben. Mert mint az buza magnac hogy mind heuet hideget egy arant kel az földben addig türni, meg ki kel az gabna, fel neuekedic es

meg

meg èric, ſzintem ugy az hiueknekis ſokat kel ez uilagon mind teſtekben ſmind lelkekben ſzenuedniec, minekelötte az öröc bodogſagba be mennec. Azert hya ſzent Pal az euangeliomot kereſztnec igeienec.

Holot peniglen a mint ſzent Mate iria azt mongya Chriſtns, hogy az mely magoc io földben eſnec, azoc, közzül nemely ſzaz anni gyümölchöt terem, nemely hatuan annit, nemely harmicz annit: azt erched elöſzör az helyekrül, hogy együt többet eppét az iſtennec igeie, muſut keuesbet. Annac utanna az ſzemelyekrül, hogy ugyan azon egy hitbenis, nemely ember töb ioſzagos chelekedetnec gyümölchet, nemely keuesbet teremt az iſtennec igeiet halgatuan: Touabba az üdökrül, mert neha töben, neha keuesben ternec meg az euangeliom predicallaſanac miatta: Annac fölötte az allapatokrul, hogy egy allapatbeli emberec mas allapatbelieknel, ugymint à ſzüzec az özuegyeknel, es az öuegyec à hazaſoknal, mierthogy nagyob alkolmatoſsagoc uagyon az iſtennec ſzolgalattyara, felesb gyümölchöt teremnec az ige altal. 1. Cor. 1.

De akarki meni gyümölchöt teremien, uagy ſokat uagy keueſet, azt bizony chac az iſtennec tulaidonethattya es köſzönheti, ki az ü ſzent igeiet ueti es hinti az mi ſziüünkbe: mert ha ü azt nem miuelneie, bizony ollyatanoc uolnanc mindnyaian, mint az Sodoma es az Gomorra. Aggyunc halat azert ü ſzent iſtenſegenec illyen nagy io uoltarol, es azon igyekezzünc mindenkoron, hogy az keueſec közzül legyünc, az kic gyümülchöſön halgattyac az iſtennec igeiet, Eſa. 1.

Ne botrankozunc meg abban, ha többen uannac az kic nem iobulnac meg az iſten igeienec halgataſabol,

mert az nem iſten uetke, ſem az ů euangeliomae, hanem az balgatoke, kic nem io fölbe fogaggyac az io magot.

Quinquageſima, Vaſarnap.

Ez mai Euangeliomot ſzent Lukach irta meg, az ů Euangeliomianac XVIII. reſzeben.

I.
Z idœben, fel ueue Ieſus az tizenket tanetuant es monda nekiec. Eme fel negyůnc Hieruſalembe, es be tellyeſednec mindenec, mellyec meg uannac irattatuan à prophetac altal az embernec fiarul. Mert el adatic az pogan nepeknec es meg chufoltatic, es meg oſtoroztatic, es meg pœldœſtetic: es minec utanna meg oſto-
II. *roztac, meg œlic ůtet, es harmad naponfel tamad. Es ůc ebben ſemmit nem ertenec es el uala ez az ige reitettetuen ů tůllœc es nem er-*
III. *tic uala à dolgokat, mellyec mondattatnac uala ů nekiec. Lœn peniglen hogy mikoron kezelgetne Hiericohoz, egy uac ůl uala az ut felen koduluan: es haluan hogy à ſereg azon elœ menne kerdi uala mi dolog uolna az. Mondanac ů neki, hogy à Nazaretbeli Ieſus menne azon elœ. Es kialta monduan. Ieſus Dauidnac fia, kœnyœrůl mi raitunc. Es az kic elœl mennec uala feddic uala ůtet, hogy halgatna. V peniglen annal inkab kialt uala monduan. Dauidnac fia kœnyœrůl en*

rűl en raitam. Meg aluan azert Iesus hozzaia hozata, es mikoron oda kœzelgetet uolna, kerde űtet monduan, Mit akarsz hogy miuelkyec teneked? Amaz peniglen monda, Vram hogy lassac. Es monda neki Iesus. Lasß, az te hited meg szabadetot tegedet. Es leg ottan lata, es kœueti uala űtet, magasztaluan az istent. Es az kœsseg mikoron lata, halat ada az istennec.

MIkoron el kœzelgetet uolna az idœ, kiben az atya istennec el uegezet akarattya szerent az mi vrunknac Iesus Christusnac kent halalt kel uala syenuedni, hogy senki ne aletanaia azt mintha ketelenlegből szenuedne nem io akarattyabol, közelgetni kezde á helyhez, holot szűkseg uala á szenuedesnec lenni, es Hierusalembe fel mene mind az ű tanetuaniual egytembe, ugymint az husueti innep napra, maga mas uala az ű gondolattya, tudnia illic, hogy ui husuetot szerzene, es űnen magat aldoznaia meg husueti baranyul, az mi űduősegűnkre.

Es mikoron az uton uolna meg beszelle az apostoloknac az ű reia kőuetkezendő kenokat, es hogy ű halalt szenuedendő uolna Hierusalembe. Azonkőzbe peniglen hogy meg ielenteneie mind szűkseges es mind hasznalatos uoltat az ű halalanac, egy uakot, ki mind az egesz emberi nemzetet peldaza gyogyeta meg az uton, meg aduan az ű szemeinec uilagat. Ezeket è dolgokat aggya mi nekűnc előnkbe ez mai Euangeliom.

Kinec harom refze uagion.

ELſő az Chriſtus kèn ſzenuedeſenec, halalanac iő-uendő keppen ualo meg mondaſa : holot mi ne-künc meg kelletic tanulnunc, miert mondotta urunkis azt meg ioideien az apoſtoloknaç, az anyaſzetegyha-zis, miert teſzen ez mai napon arrul emlekezetet.

Maſodic az apoſtoloknac es mindnyaiunknac tudatlanſagunkrul, hogy nem erthettyuc, es uem fog-hattyuc meg az iſtennec bőlcheſeget.

Harmadic az vaknac meg gyògyetaſarul, kiben az mi urunknac kegyelmeſſege es hatalmaſſaga, es az hitnec peldaiá adaticelőnkbe.

Elſoc reſze.

Chak az Apoſtalok-nak ielenti Chriſtus niluan az ő halalat.

FEl ucue Ieſus az tizenket tanetuant, es monda nekiec : titkon peniglen, mint Izent Mate iria. Chac az apoſtolòk-nac ſzolla nyluan az ű kèn ſzenuedeſerűl, halalarul, ugymint azoknac, kiket arra ualaſztot uala, hogy leg el-ſő es fő bizonſagi lennenec ű neki, es nem chac bizon-ſagi, hanem tarſaies, az halal ſzenuedesbe. Es iollehet egyebkoris ſzollot az ű halalarul, de mentűl inkab el közelget uala az ű ſzenuedeſenec ideie, annal nyluab-ban ielengeti uala űis, mit kellene Hieruſalembe neki ſzenuedni. *Eme ugymond fel megyűnc Hieruſalembe.* Mintha azt mondanaia. Immar chac elöttűnc uagyon az űdő, kirűl egynehanſzer ſzollottam tinektec. *Es be tellyeſed-nec mindenec, mellyec meg uannac irattatuan az prophetac altal az embernec fiarul.* Az prophetaknac, es az tellyes ő tor-uennec ez fő igyekezeti, hogy bizonſagot tegyenec

rulla,

rulla, hogy az Mefsiafnac halalra kellet arultatni az mi bűneinkert, es fel kellet tamadni az mi meg igazulafunkert. Rom. 8.

Hofzu uolna mind elő fzamlalni, meni foc helyen errűl bizonfag tetel uagyon az prophetaknac irafaba, es az ő tőruenbe, az foc kőzzűl azert chac egynehanyrul emlekezem. Paradichomba azt monda az iften, hogy a kegyo meg mardoffa az Mefsiafnac farkat, az az, hogy kegyetlenűl meg fzagattattya űtet. Iakob megint igy fzolla ű felőle. Meg moffa a borba az ű ruhaiat, es a fzőlőnec uerebe az ű palaftyat. Daniel prophetais, Hatuan ket het utan, ugymond, meg őletic a Chriftus. Dauid peniglen, es Efaias, oly tifztan fzolnac az ű ken fzenuedeferűl, mintha fzemekkel reia neztenec uolna, mikoron a kereſztfan figge. *Az Prophetaknak Chriſtuske-nnyarol es halalarol bizonſagok.* *Gen. 3.* *Gen. 29.* *Dan. 9.* *Pſalm. 21.* *Eſa. 53.*

Meg befzelli, tauobba urunc, michoda az a mit ű neki a prophetac irafa fzerent kelletic fzenuedni. *Eladatic az pogan nepeknec* : Erched a fidoktul Pilatufnac es az ű fzolgainac, hogy chac abbolis ki tefsec, mikeppen mind az ket nepert, az az a fidokert es poganokert kelletic uala ű nekie fzenuedni, *es meg chufoltatic oſtoroztatic &c.* Ezeket mind meg fzenuette Chriftus a mint az Euangeliftac iriac.

Hogy peniglen egynehanfzer eleb, hogy fem mint meg tőrtennenec, meg monda urunc, azt bizonyos okokbol miuele. Előfzőr azert fzolla io ideien illyen niluan az ű ken fzenuediferűl, hogy az kereſztnec botrankozafat ki uenneie az tanetuanyoknac fziueleből, ne botrankoznanac meg az ű halalaban, hanem annnal inkab hinneiec űtet Mefsiafnac lenni, meniuel tőbet latnaiac hogy fzenuedne, ertuen hogy azt a prophetaknac mondafa *Mi okaert ielentette meg Chriſtus ſockal elsb az ő halalat.*

 fzerent

szerent szenuedneie, es szabad akarattyabol: nemis ellenkednejec, az à szenuedes az Messiasnac meltosagaual, miert hogy ugyan ollyan Messiast igert uolt az isten, az ki effele szörnyű kenokat szenuedne. Ezert
Ioan. 3. szol uala imigien szent Ianosnal. Mostan meg montam tinektec minec elötte meg let, hogy mikor meg leiend el higgyetec hogy en uagyoc. Touabba az ű szörnyű halalarul à uegre emlekezic, hogy ki gyomlallya az tanetuanyoknac sziuökből, az ű ez uilagi orszaglasarul ualo gondolatot: Azt uelic uala, ugymond szent
Luc. 19. Lukach, hogy ez mostani fel menetelibe kezdi el az orszaglast Hierusalembe, es â mit az prophetac az Messias birodalmanac nagy uoltarul szollottac uala, az test szerent be fog immar tellyesedni, es iduözetönc oly nagy hatalmas feiedelem leszen, hogy minden ez szeles uilagon ualo nemzetsegec be hodolnac es adot adnac ű neki, innet indettatanac reia Ianos es Iakab, Zebedeusnac fiai, hogy Christus utan fő helt es nagy meltosagot kernenec magoknac. De ême à Christus külömbet beszel, hogy nem orszaglani megyen Hierusalembe, hanem szenuedni: mert az ű orszaga kirül az prophetac szollottac, nem ez uilagi felsegbe, dichőségbe, es birodalomba, hanem lelekben fog lenni, lelki orszag leszen, kibe fogsag altal, ostoroztatas, pokdöstetes, chufoltatas es halal altal kelletneiec ű neki be menni. Ez ekokbol mongya meg ideien urunc mit fogna röuid napon szenuedni.

Fassangbeli Euangeliom. De miert oluassuc mostan ez utolso fassang uasarnapon ezt az Euangeliomot, kiben az Christus halalarul ualo emlekezet uagyon? Illic atyamfiai ennec

igy

igy lenni, hógy mikoron ez uilagi emberecmagokrul el felctkezuen Bachuſnac aldoznac, haſoknac es torkoknac ſzolgalnac, dóbzodaſra es reſzegſegre aggyac magokat, al orczakba es faſſang ruhaba bolondoskodnac, kartyat, uerfelyet, haſartot iaczanac, leg inkab akcor igyekezzec az anyaſzentegyhaz az ů fiainac eſzőkben iuttatni, az mi vrunknac keſerues kennyat es halalat, hogy ualoba meg gondollyuc, mely igen harakſzic az ur iſten azokra, kie illyen es egyebfele ondoc bůnőkcel meg főrtőztetic magokat, es ſzůnnyůnc meg nyakra főre omlani az bůnbe, es tarchyunc penitenciat.

Mert noha nem chac az ő tőrueny, de minden egyeb fele hiſtoriakis ſoc keppen meg mutattyac es bizonyettyac hogy harakſzic iſten à bůnert, de semmiből az inkab meg nem teczic, mint az Chriſtuſnac halalabol. Oly igen meg buſult es meg haragut uala à bůnert iſten az emberre, hogy ſem az angyaloc, ſem egyeb teremtet allatoc ůtet meg nem engeſztelhetec, hanem az ů ſzent fianac kelletec az mi igyůnket magara uenni, emberre len, el arultatec, meg pőkdőſtetec, oſtoroztatec, feſzettetec, es őletec az mi bůneinkert, es az ů aldozattyanac ſzaga hata fel az atya iſten eleibe, abban telec kedue, es ugy engede meg mi nekůnc.

Vaiha ugy à mint kellene iutnanac mi nekůnc ezec eſzůnkbe, bizony meg tartoſztatnoioc magunkat az bůnőknec chelekedetitůl, feluen az igaz iſtennec haragiatul. Meg gondolnoioc hogy ha annira harakſzic iſten, az gonoſz es fertelmes bůnőkert,

Chriſtuſnak kenſzenues deſenek gődolattia, meg tart à bůntől.

bűnőkert, hogy az ű szerelmes es artatlan szent fiat, ingyen nem az ű uetkeiert, hanem mienkert illyen igen meg bűntete, sokcal inkab nem keduez azoknac az kic hanyat homloc esnec minden gonoſsagra, es az Christusnac ueret laboc ala nyomdoſsac. Az kic az istennec paraneholattya ellen al orczaba iarnac, az firfiac aszony ember ruhaba, az aszon nepec firfiu ruhaba őltőznec, reszegeskednec, paraznalkodnac, es szantalan soc bűnőkcel magokart meg ferteztetic.

Farsangbeli fai talansagok.

Gondold meg mi nemű őltőzetbe hoza ki Pilatus urunkat, az ű ken szenuedesenec ideien, à sidoc eleibe, bizony ondoksagos es nyaualas al orczaba őltőzőt uala akcoron az Christus: az ű feie tűis coronaual coronaztatot uala meg, orczaia nyallal, pőkdőseſſel meg rutettatot uala, tellyes teste uerbe fagyot, sebekcel uereskcel rakua uala, azonkőzbe Pilatus mutatuan űtet az sidoknac, im hol ugymond az ember.

Iob. 19.

Ezen őltőzetben, ezen abrazatban allattya az anyaszent egyhazis, ez mai napponti előtőkbe à Christust, siralmas szoual ezt kialtuan Imhol az ember, im lassatoc, mely nagyba allot az Christusnac az ti ualtsagtoc, nezzetec ha szemetec uagyon, mint kellet ű neki meg ondokettatni, hogy tikteket meg tisztettana az ti bűneiteknec fertelmeſſegetűl.

Oh reszegesec, oh torkosoc, oh ti fassangosoc, michoda szemmel, michoda orczaual mertecti az Christusra tekenteni? Gondollyatoc meg mely ektelen dolog az istennec hasonlatoſsagara teremtetet orczatokat azőrdőgnec abrazattyara fordetani, chufokat, bolondokat ti magatokbol chenalni? Ne őltőzzec azt mongya Moyses à firfiu aszonyember ruhaba, sem az aszony em-

Deut: 22.

ny ember firfiu ruhaba, mert utallya azt az iſten, ualaki effelet chelekeſzic: Ti peniglen az iſten parancholattya ellen oly ruhaba öltöztöc, mely nem chac tiſzteſſegbeli emberhez, de akar kihezis ugyan nem illeneiec. Gondollyatoc meg mely igen nem illickereſztyenhez à reſsegſeg, mert az mi urunc azon panaſzolkodic, hogy az nagy ſzomnyuſagnac miatta, az ű nyelue uagyan inchez ragadot. Gondollyatoc meg aztis, meltoe tinektec kartyat, haſartot, uerfelyet iaczanotoc, holot tudgyatoc hogy az pilatus uitezi uerfelyet uetènec az Chriſtus ruhaiara. Szerelmes atyamfiai, ki hozot egyſzer minket az mi urunc à poganſagnac ſötetſegeből, az ű eſmeretinec uilagoſsagara, ne teriűnc hat megint uiſza à poganſagnac ſertelmes chelekedetire. Mert az kic effele dolgokat miuelnec, ha ſzent Palnac hiſzűnc, iſtennec orſzagat nem ueſzic: ſőt az iſtennek haragia marad ű raitoc. Ha uigadni es örűlni akarſz, uigagy es örűly az Chriſtuſnac ſebeibe es ken ſzenuedeſebe. Lam azt mongya ſzent Bernard, hogy ſemmi nem lehet alkolmatosb dolog az mi lelki iſmeretunknec ſebeinec oruoslaſara, mint az mi urunc halalarul ualo elmelkedes, arrul elmekedgyel tahat, es eleg örömet hoz teneked az, az elmelkedes.

Pſal. 21. *Gal. 5.* *Ioan. 3.* *Serm. 72. Sup. Cant.*

O uakſagnac naggya: Az poganoktul reianc ſzallot, teſt hizlalo, es lelec öldöklő büdös faſsangot, kit az iſtennec igeie karhoztat, minden iſtenfelő ſzent iamboroc utalnac, mely nagy örömeſt meg tartyuc, de ha az mi teſtűnknec öldöklèſere talaltatot büit elő iű, ottan azt fogiac kialtani ſokan az moſtani emberec közzűl, hogy emberi ſzerzes az, es ninchen az Euangeliomba bizonſag rulla. Azt az mi nyluan ualo gonoſz, nem

A teſti gonduiſeles lèlek uezetes.

kerdic

kerdic ha uagyone az euangeliomba uagy ninchen, à mit peniglen meg ŭc ſem mondhattyac hogy nem io, ha io igyekezettel miueled illyen igen ſzorgalmatoſsaggal keuannyac hogy arrul iraſt mutaſſunc. Meg mutattyuc uard meg chac, ha az ur iſten hozza ſeget eſzten ez napon. Tery meg, tery meg, kerlec ſzegeny bűnős ember, halgaſd az anyaſzentegyhazat, ki nem faſsangolaſra, hanem az Chriſtus kennyanac emlekezetire inttegedet ez mai napon. Mert ha meg nem terſz, az al orczaba, es az ondoc reſzegſegbe tegedet, az Chriſtus

Mat. 25. meg nem eſmer itelet napian, hanem azt fogia teneked mondani, bizony mondom nem tudlac, es nem eſmerlec tegedet.

Maſodic reſze.

Mat. 17. ES ŭc ebben ſemmit nem ertenec. Nagy dolog ha illyen nyluan ualo beſzedet nem ertettenec. Lam ſzent Mate azt mongya, hogy haluan ezeket è beſzedeket,

Mat: 16. igen meg ſzomorodtanac raita. Peter kedig maſut azt monda urunknac, tauul legyen uram tetűlled az, tahat ertettec, mert ha nem ertetetec uolna, nem tudtac uolna ſzomorkodni es bankodni raita.

Mit ertettec es mit nem à taneituanyoc Chriſtus halalarol. Vgy uagyon azert ertettèc hogy halalarul ſzol, ertettèc az ű beſzedeből, hogy ezeket mind meg kellet à Chriſtuſnac ſzenuedni, de azt nem ertic uala mi okaert kellene ű neki ezeket ſzenuedni es meg halni. Az nem fer uala feiekbe, mint lehetne az, hogy ű Meſſias legyen, ès mind az altal illyen ſzőrnyű dolgokat

ſzenued-

fzenuedgyen. Mert à mint felůl meg mondoc, ez uilagi nagy hatalmas feiedelemnec alettyac uala ůc az Mefsiaft; az feiedelemfeggel peniglen, az pŏkdŏftetes oftoroztatas, es egyeb à fele dolog nem teczic uala hogy egybe ferhetne.

Illyen az emberi elme es az emberi okofsag, nem kŏnnyen erti meg az iftennec bŏlchefeget, kiualtkeppen az Chriftus kereſztinec titkaiat. Vgyanis igen ellenkedic ez à kettŏ egymafsal, az elet es à halal, ugy hogy emberi mod fzerent együt meg nem maradhat. Hogy azert à Chriftus halala miat adafsec mi nekünc ŏrŏc elet, ezt femmi emberi okofsag meg nem foghattya, mint lehefsen, hanem chac az ifteunec igeie adgya elŏnkbe, es hittel fogiuc meg. Egyeb dolgaitis az iftennec minden bolondfagnac itel az mi agyunc, es akar mikoronis, keues fer ualoba feiunkbe azokban à dolgokban, kiket az iftennec igeiebŏl hallunc. *Foghatatlan à Chriftus kereztinek titkai.*

Vallyon hany uagyon kŏzzůletec, ki ualoba meg ertette, à mit em chac moftan az Chriftufnac kenyarul halalarul fzollec ? Bizony ualaki meg nem gondoluan az iftennec à bůn ellen ualo haragiat, meg nem fzůnic az fafsangolaftul, refzegeskedeftůl, dobzodaftul, es minden faitalanfagtul, femmit nem ertet az è mai predicatioba. Az kic meuetic az iftennec rettenetes fenyegetefit, nem rettegic az ů kemeny iteletit es bůfzuallâfat, ezec mègis ertelem nelkůl uannac. Vaiha à mint Moifes fzol erzenènec es ertenènec, es az utolfo reiaioc kŏuetkŏzendŏ dolgot latnaiac, bizony kůlŏmben tartanaiac magokat. Erchetec immàr ualaha, *Deut. 32.*

arra

Psal. 93. arra int szent Dauid,balgatagoc,es uegyetec eszetekbe magatokat bolondoc. Mert az kic meg sem akarnac meg terni, Az ű alnaksagoc szerent fizet meg nekiec az isten, es az ű gonossagokban el ueszti űket,el ueszti az mi urunc istenűnc.

Harmadic Resze.

Messiasnak emberi halala nem kisebeti isteni meltosagat.

AZ ű ken szenuedeserűl halalarul ualo beszed utan, chodat teszen urunc, hogy eszebe uenneiec az apostoloc, hogy az halalnac alazatossaga es szidalma, az Messiasnac meltosagat semmibe meg nem kisebeti,sőt noha egy ideig az erőtlenseg ala uettetneiec, de mind az altal ugyan erőss es hatalmas isten uolna.Ielenti peniglen ez è chodatetel nem chac hatalmassagat iduezetőnknec, hogy ű segethet minket minden nyaualyankba,hanem io akarattyatis,hogy akar segeteni.

De leg eszőr ez historiaba azt ued eszedbe, hogy à szegeny uac, mierthogy kezi munkaiaual nem keresehet uala maganac eletet, es szűkseg atta tenni, nem uetkezet abban hogy kodult. Hanem gonoszul tettec à sidoc hogy à szegenyec taplalasa felől ualo tőruent meg nem tartottac. Kirűl imillyen paranchiolatot adot uala az isten Moises altal. Semmikeppen ne legyen tiköztetec szűkőlkődő es koldus. Az az, oly gondot uisellyetec à szegenyeknec taplalasara, hogy legyen miuel elniec, es ne keszerettessenec hazankent kodulni. Igeretetis uêt peniglen ez parancholat melle az isten. Hogy meg algyon ugymond titeket, az ti Vratoc istenetec az főldőn, kit őrőksegűl adando tinektec. Aztis meg sabta uala ű szent fölsege, honnet es miből

Szegenyekről ualo tertuen es parantsolat.

Deut: 15.

miből kellyen meg lenni à szegenyec taplalasanac: Azt parancholuau, hogy minden harmad esztendőben az papoc dezmaia utan, megint mas dezmat adnanac az ű ioszagokbol az szegenyeknec es szűkölkődőknec taplalasara: es hogy arataskor, az el marat, uagy el hullot kalaszokat fel ne szedneiec, hanem az szegenyeknec hadnaiac fel szedniec. Deut: 14. Leu. 23.

Nem tartac meg à sidoc ezt à töruent, annac okaert ű nekikis nem aldomas hanem atoc adatec az aldomas helyet. Mi sem uagyunc à sidoknal iobbac, mert mi kösztünkis keues auagy inkab semmi gond uiseles ninchen az szegenyekre. Ispotalyokat szerzettec uolt uarasokban az mi eleinc, iöuedelmetis rendeltec uolt hozza, annac fölötte ki ki mind az ű saiattyabol, gyakorta kuldöt ualamit az Ispostalyba. Mostan az Ispotalyoknac iöuedelme, chac isten tudgya houa kel, az Ispotal mesterec es egyeb ragadozoc osztoznac soc helyen uel le, es uendegeskednec belőle. Senki nem küld hazatulis semmit az ott ehező szegenyeknec. Hazankent keszerettetnec nyaualasoc budosni, es ugy keresic az hulladekokat, de ugy sem talallyac meg chac mindennapi kenyereketis. Ispotalyoknak mastani uesziek.

Ninchen senki az ki ualoba könyörülne ű raitoc, meg inkab soc haznal meg pirongattyac es meg orczazzac űket, kinec azt mongyac hogy reszeges, kinec azt hannyac szemere hogy meg itta auagy fel iaczotta marhaiat, es torka miat let koldussa.

Hallade baratom, ne tanech az istent az te tulaidon ueszedelmedre. Mert ha mi azert nem adunc ualamely szegennec hogy nem io erkölchű, es nem feli az istent, tahat az istenis nem tartozic adni minekünc, Szegent ne itely.

 mert

mert egyfinch kofztűnc, az ki oly iambor es artatlan eletet uifelne,à mint illeneiec uifelni. Ha ualamely fzegeny ember ugynem el à mint kellene,mikor à gonofzt chelekefzi akcor bűntettefsec meg attul à kinec hatal-
Rom.12. ma uagyon raita, de mikor ehezic agy enni, mikor fzomnyuhozic agy innya. Szemely ualogata nel-
Mat:5. kűl, mind iokra gonofzokra egy arant tamafztya fel az iften à napot, egy arant âd efőt. Kőuefd teis az te mennyei fzent atyadnac irgalmaffagat. Szemely ualagatas nelkűl agy mindennec az ki ker te tűled, főt meg
Luc:6. azzalis iot tegy, à ki gyűlől, tegedet.

Az uac koldufrol ualo pelda. Lafsuc immar mit miuel ez a uac koldus *kialta nagy felfzoual monduan. Iefus Dauidnac fia, koenyoerűly en raitam.* Ket dolgot miuele, eggyet hogy hiue az Chriftuft Mefsiafnac lenni, maft hogy űtet fegetfegűl hiua, es iollehet à Chriftus fem mindgyaraft halgata meg űtet, az fokafagis feddi uala hogy uefzteglene, mind az altal ű femmit hatra nem hagya dolgaba, hanem annal inkab kialt uala monduan. *Dauidnac fia koenyoerűly raitam:* es minek utanna meg gyogyul magaztallya az iftent,halat ad az ű io uoltarul. Illic hogy mies kőuefsűc ennec à uaknac peldáiat.

Nekűnc finchen iobban dolgunc mint ű neki uala, meg az Chriftus űtet meg nem gyogeta. Soc kűlőmb kőlőmb fele nyaualya raitunc, fenki ninchen kőzőttűnc ualami uefzely nelkűl. Kit betegfeg győtőr, kit fzegenfeg: Raitunc az tefti gyarlofag, rettegет minket az mi bűneinknec nagy uolta es à karhozatnac felelme Azonközbe peniglen oly nagy uakfagba forgunc, hogy chac azt fem tudgyuc houa kellyen mind ezekbe feiűnket haitanunc. Hat mit tegyűnc? Im-

ũnc ¿ Imhol elottũnc az Chriſtus, ki az Vaknac ſzemeit meg uilagoſeta, ũ hozza iarullyunc az hitnec altala az ũ irgalmaſsagat hyuc ſegetſegũl, ũ eleibe ueſſũc neki mutogaſſuc az mi uakſagunkat, es nyomorult uoltunkat: Kialchunc ũ utanna monduan *Ieſus Dauidnac fia kœnyœrũly mi raitunc.* Erezzed az mi nyaualyainkat, faion teneked az mi nyomoruſagunc. Azert miueld hogy Dauid fia uagy, az az, mert mi erettũnc es az mi iduesſegũnkert, az egbõl ala ſzallottal, mi *Heb: 12.* atyankfia uagy, az mi teſtũnkbõl teſtet es az mi tete *Pſal: 21.* mũnkbõl tetemet uettel fel, tellyesſeggel haſonlatoſſa lettel hozzanc az bũntũl meg ualua.

De mikeppen az kic elõl mentenec, feddettec à Vakot hogy ne kialtana, azonkeppen ſoc akadeki *Imadſagunknac akadeki.* ſzoktanac lenni az mi imadſagunknac. Leg elõſzõr gyakorta akadekot teſzen az emberi okoſsag, mely mikoron lattya hogy a termeſzet ſzerent ualo eſzkõzõktũl meg foztatot, ottan ketelkedni kezd, hogy meg lehesſen az à mi nelkũl ſzũkõlkõdũnc, es annacokaert arra uonſzon minket hogy ingyen ſe kõnyõrõgiũnc erette. Meg keſerte egyſzer Moiſeſtis ez az elõl iaro ſereg, mikoron imigyen ſol uala iſtennec. Hat *Num. 10.* ſzaz ezer gyalog ez è kõſseg, es te azt mondod hogy eleg huſ eledelt acz ũ nekiec ¿ Honnet lehetne meg az it è puſztaba ¿ Nem hiheti uala Moiſes hogy meg lehesſen à mit az iſten iger uala.

Ha azert ualamikoron effele ketelkedeſnec ſokaſaga kezd minket tiltani az kõnyõrgeſtũl, ne engedgyũnc neki: ſõt annal inkab kialchunc es eſedezzũnc az mi urunknac. Vegyũc elo Abrahamnac peldaiat, ki hin az remenſegbe, remenſeg ellen. El hiue *Rom. 4.*

hogy ű neki ſzaz eſztendős embernec Saratul ki magtalan es kilenczuen eſztendős uala fia lehet, noha az termeſzetnec folyaſa azt nem engedneie. Az iſten igeretenec igaſsagat gondoluan, abban ſemmit nem ketelkedec, hogy ualamit ű ſzent főlſege fogadot uolna, az mind meg lenne.

Ha Abrahamnac igaz lelki fiai akarunc lenni, kőueſsűc az ű hitit, es ſoha abban ketſegűnc ne legyen, hogy minden ez uilagi eſzkőz nelkűlis az mi urunc meg adhattya azt à mit ű tűlle kerűnc.

Touabba az mi bűneinknec emlekezeties neha fed es int minket hogy ne kialchunc, az az ne kőnyőrőgiűnc iduezetonknec. Mert emlekezuen az mi bűneinknec ſzőrnyű es ſzantalan uoltarul, nem mereſzlűnc imadkozni, gondoluan hogy nem erdemlyűc ho-
Io.6. gy meg halgataſſunc. Igaz hogy à bűnőſőket nem halgattya meg az iſten, de tudode michoda bűnőſőket ꝫ azokat à kic ugyan ollyanoc akarnac ez utannis lenni, nem igyekeznec azon hogy à bűnt meg utallyac es el hadgyac. Te peniglen tudode mit tegy, mikoron affele gondolat tamad ſziuedbe ꝫ Tery meg, tarch penitenciat, es tamaſzkogyal az iſtennec igeretihez ꝫ iuſson eſzedbe mit mondata ſzent Dauiddal az ſzent
Pſal. 129. lelec. Az urnal uagyon az igalmaſſag, es à beuſe-
1.Tim 6. ges ualtſag az iſtennel. Megint ſzent Pallal. Az Chriſtus Ieſus azert iőt ê uilagra, hogy à bűnőſőket meg ſzabadecha. Effele ſzep mondaſoc biztatnac tegedet hogy higgyed az iſtennec irgalmaſsagat, bizodalmad legyen az ű io uoltaban, hogy nem utal meg tegedet ha ſzinten bűnős uagyes, chac iobbech meg

magadat.

magadat. Nem azt nezi ŭ szent felsege,ki uagy mikor imadkōzni keszdesz, hanem imadkozuan ki akarsz lenni.

Vegezetre az istennec segetsegenec hallasztasais gyakorta tartoztat minket az bizodalommal ualo imadkozastul. Mert mint ezt è uakot nem azonnal uilagoseta meg hogy kialtani kezde, szinten ugy minket sem mindgyarast seget,mihelt ŭtet segetsegŭl hyuc, halasztya neha az meg halgatast, hogy neuekedgyec mi bennŭnc à keuansag. Kit mikoron miuel az emberi gyarlosag szokot meg tebolyodni, es azon felni', hogy immar ugyan el feletkezet az isten mi rullunc, ninchen semmi gongya reianc. Mi tŭlŭnc kedig ez à gondolat tauol legyen,ingyen chac eszunkbe se iusson effele uelekedes.

Kōzel uagyon az Isten, ugymond szent Dauid, mindenekhez az kic ŭtet igazan hiiac segetsegŭl. Tudgya ŭ mikor uagyon az meg halgatasnac alkolmatos ideie, es szinten akcor halgat meg minket, ha kesikes ualamit,ugyan el uard azert ŭtet, mert ketseg nelkŭl el iŭ,es fōlōtteb meg nem kesic. Latode mint iara ez à uac? Mikoron semminemŭ kesertet ŭtet meg nem szŭnethette uolna à kialtastul, meg halgattatec,es meg adatec neki az ŭ szemeinec uilagossaga. V semlōn hala adatlan, hanem kōueti uala az Christust magastaluan ŭtet. *Psal.* 144. *Abac.* 2.

Ha mies azert, az mi urunknac ken szenuedeset halalat mutogatuan az atya istennec szemei elōt bizodalommal iarulunc az ŭ irgalmassaganac szeki eleibe oly igyekezettel, hogy penitenciat akarunc tartani es meg akariuc magunkat oltalmazni effele fōrtelmes bŭnōktŭl, kikbe ez uilagi emberec foglallyac az mostani

 ŭdōben

üdöben magokat, altalan fogua meg nem utallya az mi könyörgesünket az atya isten, sőt ualamit ü tülle kęuanunc azt nagy beuseggel meg adgya mi nekünc, hogy mies dicheriüc es magaztallyuc ütet, es legyen mirül halat adnunc ü szent felsegenec.

Inuocauit.

Elsœ bœiti Vasarnap, kit á kœssęg bœit elœ uasarnapnac neuez.

Ez mai Euangeliomot szent Matenac IIII. reszebe talalod meg.

Z üdœben, uitetec Iesus á pusztaba az szent lelektül, hogy meg kesertetneiec az œrdœgtül. Es mikoron büntœlt uolna negyuen nappal es negyuen eiel, az ut an meg ehezec. Es iaruluan á kesertœ monda ü neki. Ha isten fia uagy mongyad, hogy
11. *ezec é kœuec legyenec kenyerekce. Kifeleluen monda. Meg uagyon irua, hogy nem chac kenyerrel él az ember hanem minden igeuel ki szarmazic istennec szaiabol. Akcoron fel uine ütet az œrdœg, az szent uarasba; es allata az templomnac oromiara es monda neki. Ha istennec fia uagy, bochasd ala magadat: Mert meg*
Psal. 90. *uagyon irua, hogy az ü angyalnac paranchollt te felœled, es kezekbe ueszne*

be ueſznec tegedet, hogy tœrtenet ſzerent meg ne üſſed à kœbe az te labadat. Monda neki Ieſus. Meg uagyon irua hogy ne keſergeſd az te uradat iſtenedet. Iſmet fel uiue ütet az œrdœg egy igen magas hegyre, es meg mutata neki es uilagnac minden orſzagit ez azoknac dichœſeget es monda neki. Ezeket mind neked adom, ha le eſuen imadandaſz engemet. Akcoron monda neki Ieſus: Mennyel Satan, mert meg uagyon irua, hogy az te uradat iſtenedet imadgyad, es chac ü neki ſzolgaly. Akcoron el hagya ütet az œrdœg, es eme iarulanac az angyaloc, es ſzolgalanac neki. Deut. 6. Deut: 6. 10

Ikeppen Dauid minec utanna az iſten nepenec kiralyaua kenetet uolna Samueltul, az nagy Goliatnac eleibe uettetec, hogy bait uina ü uelle es meg mutatnaia emberſeget, es az ü alatta leendö kölsegnec oltalmazaſara ualo eleg uoltat, azonkeppen urunc Chriſtuſis, mikoron meg kereſztelkedu en, az atya iſtennec ſzaua altal es az ſzent leleknec, (ki lathatando galamb ſzemelybe ü reia ſzalla) malaſztyaual Meſsiaſſà, az az kirallya, es papi feiedelemme ualaſztatot es kenetet uolna, minec elötte az ü tiſztiben el kezdene iarni, predicallani es chodakat tenni, az ördögtül meg keſertetec, meg tuſakodec az ellenſeggel, hogy meg ielentetneiec, minemü oltalmazoia fogna az anyaſzentegyhaznac lenni. Mely tuſakodasba meg mutattatec, hogy igaz uolna, à mit regenten meg mondot uala az iſten, hogy az pokolbeli kigyo leſelkedneiec az Meſsiaſnac ſzemelye es orſsaga ellen, es hogy ugyan azon Meſsias meg törendö uolna, az ördögnec feiet, es hatalmaſsagat. Errül teſzen bizonſagot ez mai Euangeliö. 1. Reg: 16. 17. Gen. 3.

Melynec ket reſze uagyon, Elſő az Chriſtuſnac bűitőleſerűl.

Maſodic az Chriſtuſnac keſertetirűl.

Az elſoerűl.

AZ Chriſtuſnac bűitirűl igy ſzol az Euangeliſta.
Exod: 24. *Mikoron negyuen nappal es negyuen eiel bűitoelt uolna az utā*
& 34. *meg ehezec.* Oluaſsuc hogy Moyſes az tőruennec ki ad-
Deut: 9. aſa elöt ket izbe negyuen napot bűitőle. Illyes prophe-
3.Reg. 19. tais annit ſzenuede minec előtte iſtent meg latnaia az Horeb hegyen. Azőforman vrunkis, minec előtte az ui tőruent ez ſzeles uilagon ki hirdette uolna, ugyan annī napot bűitőle, es meg tartoztata magat minden teſti eleſegtűl.

Kerdem azert, holot Chriſtuſnac minden chelekedete mi tanolſagunc, es ű bűitőlt, ha ſzűkſege minekűnkis bőitolnűnc auagy nem? Erre à kerdeſre nem mind egykeppen felelnec az emberec. Nemellyec azt mongyac hogy az Chriſtuſt ebbenis kouetnűnc kel, es tartozunc mies bőitőlni, nemellyec kedig tagadgyac hogy mi kőteleſec uolnanc az bűitőleſre. Enis meg mondom az mi ennekem teczic: iollehet ez moſtani gonoſz időbe, ollyat nem ſzolhat ſenki à bűitrul, ki az embereknec keduec ſzerent eſſec, mertha dichered az bűitőt, ottan azt kialtyac hogy papiſta uagy, ha feddőd az keputaloknac buitőket, azonnal luternec mondanac tegedet, mindazaltal nem tehetem azt, hogy az tudatlanoknac gonoſsagokert az ſzűkſeges tudomant meg ne mongyam, auagy el titkollyam.

Bőitőlnűnc ſzűkſegē minekűnc.

Hogy azert à kerdeſre meg felellyec, igaz hogy urunk-

urunknac minden chelekedeti, tanulſagunc minekünc, de ezis igaz, hogy nem minden chelekedetit köuethettyüc ü neki, kit hogy iobban meg erthesſetec, ualaſztaſt kel tennünc az Chriſtus chelekedeti közöt, es ſzükſeg meg ertenünc, mibe külömböznec azoc egymaſtul.

Harom fele chelekedeti uannac az Chriſtuſnac, egyfelec az ü ioſzagos chelekedeti, ugymint iozanſaga tiſztaſaga, alazatoſsaga ſzeledſege etc. Maſfelec az ü choda teteli. Harmadfelec azoc, kic ü neki oly tulaidon chelekedeti, hogy ſoha egy teremtet allattal ſem közlötte azokat, Tudnya illic à teremtes, es az emberi nemzetnec meg ualtaſa. Akar mellic felerül ſzollyunc azert, mindenikrül igaz hogy tanulſagunkra uagyon mi nekünc. Mert ioſzagos chelekedetiböl io erkölchöt es kereſztyeni eletet tanulunc: Chodateteliböl iſmeriüc az ü iſteni termeſzetet, hatalmaſsagat, es hitünket epettyüc. Az ü tulaidon chelekedetiböl neuellyüc magunkban az ü benne ualo bizodalmat. De mind azaltal nem köuethettyüc mi az Chriſtuſnac mindenfele chelekedetit, hanem chac ioſzagos chelekedetit: mellyeknec köuetesſere int minket mikoron azt mongya: Peldat attam tinektec, hogy à mint en chelekettem ti ueletec, ties ugy chelekedgyetec egymaſsal. Szereſsetec egymaſt mint en ſzerettelec titeket. Azonkeppen ſzent Palis, Legyetec köuetöi ugymond az iſtennec, ugy mint ſzerelmes fiai, es iariatoc az ſzeretetbe, mint az Chriſtus ſzeretet minket.

Chriſtuſnak haromfele chelekedeti az mi tanoſagunkra.

Io: 13.19.

Ephes. 5.

Immaron az Chriſtuſnac böiti, ket fele chelekedeti közze ſzamlaltathatic. Mert hogy negyuen nappal es negyuen eiel minden eleſeg nelkül böitole az choda,

es oly dolog kit mi nem kôuethetûnc nemis tartozunc kôuetni. Hogy peniglen minec elôtte az euangeliomnac predicallaſahoz kezdene, az embereknec nyaiaſſagoktul magat meg uonuan es az ôrdôgtûl meg keſertetuen bûitôle, abban mi nekûnc ioſzagos chelekedetnec peldaiat hagya, hogy mies bûitôllyûnc ugy amint lehetſeges mi tûllûnc. Innet uagyon hogy negyuen napi bûitôt bûitôlûnc huſuetelôt: kiben kôuettyûc az Chriſtuſt à menyre mi tûllûnc lehet, mert mikeppen hogy û negyuen eyel es negyuen nappal ſemmit nem euec, azonkeppen mies keueſbet hogy ſem mint egyebkor, es nem minden fele eleſeget eſzûnc.

Apoſtaloc parantſolattia à bôit. Can. 68. Ez à ſzôkas peniglen az apoſtoloktul ſzarmazot mi reianc, mikeppen meg uagyon irua az apaſtoloc uegezeſenec hatuan nyolczadic reſzeben holot ûc azt uegezec es parancholac, hogy ualaki ez negyuen napot meg nem bûitôlneie ha egyhazi ember az û rendet el uezeſse, ha paraſzt meg atkoztaſsec. Szent Hieronimuſis Epiphaniuſſal egyetembe azt uallya hogy mind az tizenket apoſtoloktul ſzerzettetet ez à bûit. Es à mit mondoc az negyuen napi bûitrûl ugyan azont erched egyeb bûit napokrulis. De megis nyluabban ſzollyunc à bûitrûl az egyigyûekert, es laſsuc meg hany fele bûit uagyon, michoda az igaz bûit es mi uegre ualo. *Haromfele bôit.* Harom fele bûit uagyon, egy à ki û magaba ſem io ſem gonoſz, mâs à ki gonoſz, Harmadic io es igaz kereſztyeni bûit.

Sem io ſem gonoſz bûit, ha ualaki ketelenſegbôl koplal, mikor nynchen mit enny, auagy nem ehetic betegſegnec, banatnac es keſerûſegnec miatta: mert effele koplalas û magaba iſten elôt ſem haſznal ſem art, hanem

ha az

ha az ember bekeuel szenuedi, az à bekeseggel ualo szenuedes teczic istennec.

Gonosz bűit mikor ez uilagi dichősegert bűitől ualamely ember, hogy lattassec szentnec es aitatosnac lenni, es iollehet hus elesegtűl szenuedteti magat, de mind azaltal egyeb fele etellel iol meg tőlti hasat, es azon kőzbe semmi nemű győnyőrűsegtűl es gonosságtul testet meg nem tartoztattya, hanem mindenbe szolgal az ű keuansaganac. Mintha az isten sokat gondolna, effele hazug, keputalo es belső aitatosság nelkűl ualo bűitel: Sokcal iobban buitőlnec uala à Sidoc soc keresztyeneknel, mert reggeltűl fogua estueig semmit nem esznec uala, megis oly igen nem teczec istennec az ű bűitőc, hogy ű magokis eszekbe uettec uala azt es panaszolkodnac uala rula monduan. Miert nem nesztel ur isten az mi bűitűnkre, meg szomorettottuc magunkat, es te nem tuttad? Kiknec imezt feleleaz ur. Eme az ti bűitőknec napian talaltatic meg az ti akaratotoc, akcor fit tattyatoc adositokat: pőrre uiszauonyasra bűitőltőc, ugy à mint eddig bűitőltetec, hogy magasságban hallattassec az ti kialtastoc. Vallyon effele bűitőt ualasztottame en, nap estig koplaltatni embernec magat? sőt inkab az à bűit kit en ualasztottam, hogy oldozd meg az aloaksagnac kőtőlékit, ues le mindé terhet magadrul, bochasd bekeuel az nyomorultakat. Szegd meg kenyeredet azehezőknec az szűkőlkődőket es budosokat uid be hazadba. Mikoron mezetelét lacz, fedezd be űtet, es ne utald meg az te testedet. Latod e hogy az istē nē kedueli az testi eledeltűl ualo koplalast, az penitēcia es az atyafiui szeretet nelkűl. Nē szereti azoknac buitőket, kic mikor bűitőlnec nē tartoztattyac gonosságtul, es nē foglallyac egyeb iosztagos chelekc-

Hazug es keputalo bőit.

Esa. 58.

chelekedetekbe magokat. Meniuel inkab nem kedues ű szent felsege elöt ha ualaki chac emberi szemeknec latasara bűitöl, hogy mutogassa iamborsagat, es dichertessec az emberektűl. Mint à phariseusoc bűitölnec uala, kikrűl imigyen szol urunc szent Matenal az ű tanetuaninac. Mikoron bűitöltöc ugymond ne legyetec szomoruc mint az keputaloc, kic meg komorettyac orczaiokat, hogy lattassanac buitölni az embereknec, Bizon mondom tinektec el uettec az ű iutalmokat.

Matth. 6.

Io es igaz böit. Io es igaz keresztyeni bűit, mikoron az ember istenert örömest tartoztattya es szenuedteti magat testi elesegtűl, es egyetembe minden fele dologtul, ki à testet gyönyörkötteti, hogy meg enyhettessec à test, es à leleknec birtoka ala uettessec. Meg erched azert hogy à io bűitöles, nem chac az fölötteb ualo, auagy meg tiltatot elesegnec el tauoztatasaba uagyon, hanem minden gyönörűsegnec, es à bűnnec hatra uetesebe, s az testnec sanyargatasaba.

In hymno Ex more. Azert int minket àz anyaszentegyhaz è mai isteni dicheretbe, hogy mikor bűitölűnc, nem chac etellel es itallal ellyűnc mertekletesben hogy sem mint egyebkor, hanem beszedűnkel, alommal, tresaual: El tauoztassunc minden gonossagot, es semmi helt ne adgyunc az alnac ördögnec kegyetlensegenec, szűntelen imadkozzunc, kialchunc az uristenre, sirassuc bűneinket, engeztellyűc az itelö bironac bozzu allo haragiat.

Touabba mikeppen egyeb chelekedetinket, azonkeppen böitölesűnketis az io igyekezet uiseli es igazgattya, ugy hogy nem kűlömben iteltetic ionac lenni hanem ha io igyekezetböl, es io uegre miuellyűc.

Ha kerded peniglen mi uegre kellyön böitölnűnc

meg

meg mondom rŏuideden. Teſtŭnknec ŏldŏklééſere, lelkŭnknec fel ebreztesére, es hogy kŏnnyebbec ſalkolmatoſbac legyune az ioſzagos chelekedeteknec miuelesere. Nehez birnya embernec az kŏuer es hizlalt testel, meg kel azert ŭ neki abrakăt uonny, hogy meg ſzeledŭllyŏn, es ne ragadhaſson el minket. A lelekis ſzunnyadoz es reſt minden iora az kedue tŏlt teſtben, mert el nyomia ŭtet à teſt, es nem engedi hogy fel emelheſse magat az iſtenfelŏl ualo elmelkedeſre ſem ualami egyeb iduesseges gondolatra: Tahat ſzŭkſeg à teſtet meg ſanyargatni hogy birion ŭ uele à lelec. Vegezetre lattyuc ſzemeinkel mely igen nehez es alkolmatlan az ember minden ioſzagos chelekedetekre ualamikoron tele az ŭ haſa: azert kel kŏnyeteni es alkalinatoſsa tenny magunkat az bŭitŏleſsel minden ionac chelekedetire. Valaki mind ezeket meg gondollya, nem mondhattya azt, hogy nem ſzŭkſeges es haſzontalan dolog legyen à bŭit.

Mi negre kellien bŏitŏlnŭnc. August. in tract. de vtilit. Ieiunij. Ambros. de Helia & Ieiunio.

De meg az io es igaz kereſztyeni bŭitis ket fele. Egy, à kit nemely emberec kiualtkeppen ualaſztnac magoknac ſzabad akarattyokbul paranchŏlat nelkŭl, mint ſzent Pal apoſtol, ki aual kerkedic hogy tŏbbet bŭitŏlt uolna az ŭ apoſtol tarſainal, Mint Anna aſzony Phanuel leanya, ki imadkozaſokcal es bŭitŏleſekcel ſzolgal uala iſtennec eyel nappal: Mas fele à kŏzŏnſeges bŭit kit az anyaſzentegyhaznac uegezeſe es rendeleſe ſzerent tartozic minden kereſztyen meg tartany: Vgy mint ez negyuen napi bŭitŏt, pinteket, ſzombatot, à Cantorokat, es bizonyos innepeknec eſtin ualo bŭitŏket.

Ketfele az io es igaz bŏit. *2. Cor. 11.*

Hogy peniglen mind ezeknec nagyob hitele legyen

Istennec igeie tanet à böitre. gyen szükseg az derec szent iraſbol bizonſagot mel-leyc hoznunc, es meg mutatnunc hogy az iſtennec igeie bizonettya az kereſztyeneknec büitöket. Oluaſsuc
Ion. 3. hogy mikoron az Niniue beliekre nyluan ualo ueſze-delem köuetkezendö uolna, akaruan üc à penitencia al-tal azt el tauoztatni, közönſeges büitöt büitölenec, ugy-annera hogy az artatlan gyermekeket ſöt meg az okta-lan allatokatis büitöltetec. Es noha Ionas az iſtentül ü hozzaioc küldetet propheta egy iget ſem ſzollaü neki-ec à büitrül, mind az altal, ſenki nem mente aual magat à buitöleſtül, hogy iſten nem parancholta uolna, hanem
2. Par. 20. nagy örömeſt büitölenec. Ioſaphat kiralis latuan hogy az Moab es Ammon fiai, nagy taborral gyültec uolna fel ü ellene büitöt hirdete az ü alatta ualo nepnec. An-nac fölötte ſoc töb ſzantalan helyeeuannac à ſzent iraſ-ba, kikböl meg teczic, hogy az iſtennec nepe közöt ſzokot dolog uolt mindenkor à büit, ugyannyera ho-gy meg az büit karomloc ſem tagadhattyac azt hanem mas fortelt talaltanac benne kiuel ki akariac fogyatni à kereſztyenec közzül ez iſten ſzerent ualo ſzenuede-teſseget.

Illike parantſolat altal böitre köteleznni. Vgymondnac hogy io es haſznos dolog à büit, de nem illic parancholat alat ſenkit arra kötelezni es nem melto, hogy bizonyos napokat ſzabiunc à büitnec, ha-nem ſzabad akarattyara kel azt embernec hadni, akare, es mikor akar büitölni. Latom houa nez ezeknec az ü igyekezetec. Ertic hogy à teſt bannya à büitöt, veſzic eſzekbe hogy az emberec nem örömeſt ſzenuedtetic magokat, Azert ſzabadſagot hadnac mindennec, gon-doluan hogy keueſen talaltatnac kic ha ü raitoc ſog al-lani büitöllyenec. E ſzerent igyekeznec laſsan telly-

eſseggel

esseggel el feleitetni az emberekeel á bűitőt. Higyed hogy az pokolbeli ördögnec alnokságabol származot hamis uallas ez: Mert az istennec igeie mast ad minekünc elönkbe: Vgy teczic Niniuebe nem hagyanac senkit az ű tulaidon akarattyan hanem az kiraly ugyan meg parancholа hogy mindenec bűitöllyenec. Azonkeppen Iosaphatis. Touabba aztis meg talallyuc az irasba hogy ugyan bizonyos napokat szabot isten az bűitnec, es erősen meg parancholta, hogy azokon az napokon nem chac egyszer hanem esztendonkent minden ember bűitöllyön. Örökce ualo töruenу legyen ez ugymond ti köztetec, hogy az hetedic holnapnac tizedic napian meg sanyargassatoc magatokat. Zacharias prophetais emlekezetet teszen az negyedic, ötödic, hetedic, es tizedic honac bűitirűl Es holot Christus urunc ideieiben az phariseusoc effele bizonyos napokon ualo bűitöket meg tartananac, nem monda urunc, hogy azt gonoszul miuelneiec, hanem helyen hagya az ű bűitöket, es chac azt fedde meg á mit űc hozza tettec uala, modot szabuan benne hogy kellene az bűitőlesnec lenni, ha akarnaiac hogy istentűl erdemet uenneiec. Ezekbűl meg teczic hogy nem gonoszul chelekeszic az anyaszentegyhaz, mikor bizonyos napi bűitre, parancholattal kötelezi az embereket. Azonközbe peniglen ha ualaki oly iambor aitatos ember, hogy szabad akaratbol, az egynehany szamos napoc kiuűlis akar bűitölni, dicherem annac az ű iamborsagat, de az meg parancholtatot bűitöket nem kel senkinec meg utalni es hatra uetni.

Iona 3.

Leuit. 16.

Zach. 8.

Mat. 6.

Touabba, aztis mongyac nemellyec, hogy ualahol

az

Az bőitőn chac iozan eletet kelle ertenűnc. az ſzent iras à bűitről emlekezetet teſzen, mindenűt à bűitőn az iozan eletet kel erteni, nem az mi ſzokaſunc ſzerent ualo bűitőleſt. De en meg bizonyettom az ſzent iraſbol hogy kilőmben uagyon à dolog, es à bűitnec neuezeti ualami nagyobſzenuedeteſseget iegyez az iozanſagnal, ki chac ebbőlis meg teczic, hogy az *Mat: 4.* Chriſtus bűiti utan ehezes keuetkezec, mert az ember nem ehezic meg az Iozanſagtul hanem à koplalaſtul, A koplalas peniglen kilőmb à Iozanſagnal. Es ha chac à Iozanſagot kellene ertenűnc à bűitőn, tahat heiaba mondanaia az Euangeliſta, hogy negyuen eiel es negyuen nappal bűitőle Chriſtus, mert ű nem chac anni ideig, ha- *Ionæ 3.* nem tellyes eleteben iozan uolt. Az Niniue beliekrűlis azt oluaſsuc, hogy mikor bűitőlenec ſem euenec, ſem iuanac ſemmit. Annac főlőtte ketſeg nelkűl az Apoſtoloc iozanon eltenec az mi urunkal, mind az altal me- *Mat. 9.* gis azt mongyac uala ő felőlőc az kereſztelő ſzent Ianos tanetuani, hogy nem bűitőlnec, kit ſemmikeppen nem mondhattanac uolna, ha à bűiton ugyan chac iozanſagot kellene erteni. Sőt ű magais Chriſtus ualaſztaſt teſzen az iozanſag kőzőt es à bűit kőzőt, holot azt mongya, hogy mig ű uellec leſzen, nem bűitőlhetnec à tanetuanyoc, de ha ki uetetic kőzzűlőc, akcor oſzton bűitőlni fognac, Mert à mint ez előttis mondam, iozanoc uoltanac akcoronnis, hogy iduezetőnc kőſztőc uolt, es azert azt monduan hogy egy ideig nem bűitőlhetnec, de az utan bűitőlnec, ſoha ſenki nem tagadhattya, hogy à bűitőn nem chac iozanſagot ert, hanem ualamit egyebet. Annakokaert nagy tudatlanſag az iozanſagot egyenlőue tenni à bűitel, es azt uallani, hogy à bűit ſemmi nem egyeb hanem chac iozan elet.

De mi erettünc böitöle Christus azt mondhatnaiac megis à buit kergetöc,es azert nem tartozunc immar mi böitölni. Nem kóuetkezic,mert mikeppen hogy noha meg kereſztelkedec urunc mi erettünc, mindazaltal azt mongya, hogy ualaki uionnan nem ſzületic uiztül ſzent lelektül, nem lathattya meg az iſtennec orſzagat: Megint ſzenuede mi erettünc, de nekünkis azt parancsollya, hogy meg tagadgyuc magunkat,fel uegyüc az mi kereſztünket,es kóueſsüc utet: Söt ſzent Peter azt beſzelli,hogy az Christus à uegre ſzenuedet,hogy peldat hagyna mi nekünc,hogy mies kóueſsüc az ü nyomdokit. Azonkeppen iollehet mi erettünc böitölt,de nem azert hogy mi ne böitollyünc, hanem inkab mikeppen egyeb ioſzagos chelekedetit, ſzinten ugy böitites kóuetnünc kel ü neki. Böitöle, de azert aztis meg monda hogy menbe meneteli utan az ü tanetuanies böitölni fognac,megis rendele, mint kellyen embernec böitölni, ha azt akaria hogy iſtentül erdeme legyen az ü böitinec.

Christus meg ſzabadetotte min köt à böitül.

Ioan: 3.

1. Pet. 2.

Mat: 9.
Mar: 2.
Luc: 5.

Ha peniglen az etel ualogatas felöl ketelkedic ualaki es azt alettya,hogy ninchen melto oka,miert kellene à hus etelt tiltani böit napon à kereſztyenektül. Annac en röuideden azt felelem,hogy nyiſſa fel ſzemeit,es meg lattya hogy nem ocnelkül tiltatot meg böitbe mi tüllünc à hus etel. Termeſzet ſzerent iobban taplallya à teſtet es töb eröt ad neki à hus, hogy ſem mint à hal, auagy egyeb fele buiti eleſeg. Tahat mikor az böitöleſſel teſtünket akariuc enihetteni, es az ü gonoſz keuanſagit öldökleni, melto affele eleſegtul ſzenuedtetni magunkat,az ki hizlallya es kóuereti az mi teſtünket: Hiſzem io teneked akar mi dologbais oly eſzközökcel elned, az mellyec altal könnyebben es alkolmatosban el

Böiti eleſeg ualogataſnac okai.

a uegez-

uegezheted azt à mire igyekezel ? Hogy nem uolna iò tahat mikor bŭitŏlſz, aſſele eleſegeket el tauoztatnŏd, az kic tegedet nem hadnac kŏnnyen oda iutnod, az houa indultal, es oly elettel elned, à ki nem annira àd erŏt à teſtnec mint az hus?

Manicheus Eretnekſege. Mert hogy meg erched nem Manicheus modra tyltya az anyaſzentegyhaz à huſt te tŭlled, ugymint tiſztatalan auagy fertelmes allatot, (Mert ha tiſztatalannac es fertelmeſnec tartanoioc mi az huſt, nem chac bŭit napokon, hanem egyebkoris minden ŭdŏben el tauoztatnoioc, es ſoha huſt nem ennenc) hanem chac az teſtnec es ereienec meg ſzegeſeiert tiltya.

Szent iras bizonſaga az eleſeg ualogataſanac. Hogy peniglen io uegre, es io okbol ſzabad legyen embernec az eleſegec kŏzŏt ualogataſt tenni, meg bizonyul az ſzent irasbol, Mert egynehany helyen talallyuc, hogy az iſten à prophetac es az apoſtoloc ualami bizonyos tekentetbŏl, ualaſztaſt tettenec, az emberi nemzetnec eletere teremtetet allatokba.

Gen: 2. Az iſten mikor paradichomba helyheztete Adamot ſzabadon hagya ŭtet az tŏb faknac gyŭmŏlchen, de az ionac es gonoſznac tudomanyanac faiatul meg tilta, es meg hagya neki, hogy annac gŭmŏlchet meg ne koſtolnaia. Nemis engede az elſŏ ſzŭleknec, hogy ualogatas nelkŭl mindent meg egyenec, az mit moſtan meg eſzŭnc, hanem fŭuet es gyŭmŏlchŏt ada nekic eleſegŭl. Es mind az uiz ŏzŏnig az leen az embereknec eleſegec, hanem az uiz ŏzŏn utan, bochata reia Noet az hus etelre.

Gen: 9. De maga meg akcoronis ualami ualogataſt ten az etel dolgaba, mert erŏſzen meg hagya Noenac hogy uerrel ne egye az huſt.

Deut: 14. Az ŏ tŏruenbeis meg tilta, az nyul huſt, à diſzno huſt, ſoc

hust, soc egyebfele allatoknakis husat. Aztis meg hagya hogy senki kouaszos kenyeret ne egyec az husuet innepebe, hanem minden ember pogachaual ellyen. Touabba Samsonrul azt oluassuc hogy bort soha nem iuot. Danielrul hogy sem hust nem ôt, sem bort nem iuot, hanem bôchűuel elt. *Exod: 12.* *Iud: 13.* *Dan. 1.*

Az ui tôruenbe peniglen, azt uegezec az apostoloc hogy à pogansagbol az keresztyensegre tert nepec meg tartoztatnaiac magokat az baluanyoknac aldoztatot hustul, foitot allatoktul, es uertűl. Szent Palis azt mongya, hogy soha hust nem enneiec inkab hogy semmint fele barattyat meg botrankoztatnaiă. *Act: 15.* *1. Cor: 8.*

Ez mind elesẻg ualogatas Ha azert mind az ô tôruenbe, es mind az ui tôruenbe talallyuc hogy ualogatas uolt az esedelbe, ualami oly okbol, ki az akcorbeli idôt illette, mostis lehet à uegre, es affele io okbol, mint ez elôt meg mondam.

Az Apostoloc utan ualo szent Iamborokis eltenec ezzel az szertartassal mint am Timotheus ki bort nem iuot, hanem chac uizet, es mierthogy gyônge gyomra uala szent Pal paranchola neki, hogy ualami keues bort inneiec. *1. Tim. 5.*

Philo azt iria, hogy az ű ideiebeli keresztyenec ugyan kôzônseggel nem ettenec hust, es nem ittanac bort. *Lib. de Essenis.*

Origenesis, mikor bűitôlűnc ugymond, hustul, bortul, es minden feletteb ualo elesegtűl meg tartoztattyuc magunkat. *Super Leuit. homil. 10.*

Hieri. lib. 2. contra Iouinianum. Aug. lib. 30. contra Faustũ. De moribus Maniche ca. 13. & 14. contra Adimant ca 14. Ep. 85. ad Casulanũ Tert. lib. 2. ad Vxorem. Atanas. in vita S. Antonij. Et lib. de virginitate siue de meditatione. Basil. homil. 1 de laudibus Ieiunij. Itẽ Clemens lib. 5. Constit. Apostolic. cap. 19. Sexta Synod. Constantinop. Can. 56.

Szent Hieronimus, szent Agoston, Tertullianus, Athanasius, Basilius, es soc egyeb szent Doctorokis bizonyettyac az etec ualagatassal ualo büitölest.

Houa teszed tahat (azt kerdic à testi emberec) à Christus beszedet, ki azt mongya, hogy nem fertezteti meg embert az, à mi szaiaba be megyen ? ha nem fertezteti, tahat nem kel abban semmi tartoztatast tenni, hanem mindent szabad embernec minden napon meg enni, Igaz az Christus beszede hogy az eleseg termeszeti szerent az embert meg nem fertezteti, de ha gonoszul el ualaki az eleseggel, az gonoszul ualo elettül meg förtöztetic. Mint à bor hogy io ü magaban, es senkit meg nem ferteztet : de ha ki sokat iszic benne meg reszegül túle, es meg ferteztetic, nem à bortul hanem az fölötteb ualo italtul, az borral hogy nem iol elt, az oka az ü ferteztetesenec Azonkeppen uagyon à hus etelnekis dolga. V magaba nem gonosz az hus etel, de gonosz annac à ki nem iol el uele, Nem iol el kedig ualaki az anyaszentegyhaznac io uegre rendeltetet tilalma ellen eszi. Lam szent Palis azt tartotta, hogy ha felebarattyanac botrankozasara enneiec hust, meg ferteztetnec túle. Azert à Christus mondasat iol kel erteni, es az ki iol erti eszebe ueszi hogy nem ellenkedic az anyaszentegyhaznac rendelese az mi urunknac tudomannyaual.

Mat. 15. Szabedè mindennap mindent meg enni.

1. Cor. 8.

Szent Paltis hannyac szemünkre, mintha mi ellenünc uolna az ü tanetasa, mikor ördögi tudomannac mongya az eledeleknec tilalmat. De mint egyebbe sem semmibe, azonkeppen ebbenis nem idegen az mi uallasunc az szent Pal tudomanyatul, mert miis azt mongyuc hogy ördögy tudomany az elesegnec tilalma, ha ualaki ugy tyltya az hus etelt, auagy akarmi egyebfele

egyebfele eleſegetis, mint Manicheus, monduan termeſzet ſzerent tiſztatalannac auagy ſertelmeſnec lenni; azonkeppen ha ualamely ember azt mondanaia, hogy az ô tôruenben meg tiltot allatokat, ugymint az ô tôruenre ualo kepeſt, nem ſzabad meg enni, uallyuc hogy azis ôrdôgi tudoman uolna: De egy altallyaba mondani hogy akarmi modon es akarmi okbol legyenis ôrdôgi tudomany az eleſegnec meg tiltaſa, es tellyeſseggel az apoſtoloc ertelme ellen uolna, mert am meg mondôc hogy az apoſtolokis meg tiltottac uolt az poganſagbol tert kereſztyeneket á baluanyoknac aldoztatot huſtul, foitot allattoktul es uèrtůl. Szent Palis az eleſegnec nem mindenfele ualogataſat karhoztattya, ſôt azt mongya eggyůt hogy io embernec huſt nemenni, Tahat nem ugy kel ſzent Palt ertenůnc á mint ezec ertic hanem á mint ſzent Hieronimus ſzent Agoſton, es arany ſzaiu ſzent Ianos magyarazza: Hogy akcor ôrdôgi tudomany az eleſegnec tilalma, mikor uagy azert tiltatic, mintha tiſztatalan uolna, uagy az ô tôruennec (kinec immar uege uagyon) meg tartaſaert.

Manicheuſnac ôrdôgi tudomania.

Rom. 14. 1. Cor: 8.

Minemů eledel tilalom legien ôrdôgi tudoman.

Sôt meg az Auguſtana cônfuſiois azt tartya, hogy ugy uolna az hus elteltůl ualo tiltas ôrdôgi tudomany, ha az Chriſtuſnac io tetemenyet arra harentanoioc, az az, bůnůnknec bochanattyat, ki az Chriſtus altal adatic az hus eleſegtůl ualo meg tartoztataſnac tulaidonetanoioc, es az mi bôitôleſůnkbôl uarnoioc, kit mi nem miuelůnc.

Senki ne higgyen azert azoknac, az kic az kereſztyen anyaſzentegyhaznac rendeleſe ſzerent ualo bůitôt karomlyac, meg utallyac es karhoztattyac, hanem inkab higgyen az aniaſzẽtegyhaznac, ki az Chriſtuſnac, Prophetaknac,

phetaknac, Apoſtoloknac es az regi ſzent iamboroknac peldaiat haggya minekünc kōuetnünc, es az mi teſtünknec enyheteſer ees ōldōkleſere bizonyos bűitōket ſzerzet, mellyeket tartozic minden igaz iambor kereſztyen meg bűitōlni.

Maſodic reſze.

KEſzerete minket ez moſtani eſzeueſzet emberek- nec uakmerōſege, az predicationac elſō reſzebe, tōbbedet mulatnunc, hogy ſemmint netalam az idōnec rōuid uolta kiuanta uolna. Azert az maſodic reſzeben, ki az Chriſtuſnac kiſertetirűl uagyon, rōuidbec leſzunc.

Leg elōſzōr mikor hallyuc hogy az mi urunc fōldnec es mennec teremptōie nem chac keſertetic hanem ſzêllelis hordoztatic az ōrdōgtűl, ugymint à puſztabol, à templomnac orrozattyara, onnet megint az magas hegyre, el almul raita az mi elmenc, es tellyeſseggel be telic ſziuűnc chodalkozaſsal,

Chriſtus mi haſznunkra keſertetec. De ha meg gondollyuc hogy nem ű magaert, hanem mi erettűnc ſzenuette azt el, az Chriſtus, hogy elōſzor az ōrdōgtűl meg keſertétneiec es tetoua hordoztatneiec, annac utanna, az ōrdōgnec tagiaitul meg ſeſzettetneiec, meg ſzűnic mi bennűnc à chodalkozas, es gyōnyōrkōttetni fog minket az mi iduezetōnknec hozzanc ualo io akarattya. Mert mikeppen halala, azonkeppen keſerteteis ſzűkſeges es haſznos leen az mi iduesſegűnkre, minekűnc hala, minekűnc keſertetec megis.

Mihelyen azert ſzent Ianos meg kereſztele, leg ottan az kietlenbe uitetec hogy meg keſertetnec az ordogtűl, tanetuan minket

minket, hogy mikoron az ember meg kereſztelkedic es az pokolbeli ördögnec hatalmabul meg ſzabadul, azonnal tuſsakodaſa, es uiaſkodaſa fog lenni ŭ neki à gonoſz Satannal. Bannya az lator hogy ki uonatic torkabol az ragadomany, es minden tehetſegeuel azon igyekezic hogy megint birtoka ala foglallya az egyſzer meg menekedet embert. Mert iollehet az Chriſtus meg győzte az pokolbeli ördögöt, es meg rontotta az ŭ birodalmat, ugy, hogy ſenkin ŭ neki hatalma nem lehet ualaki az hitnec es ſzeretetnec altala az mi urunkba be oltatot, de mindazaltal el ſzenuedi az iſten, hogy meg keſerthelse az ŭ hiueit. Ioan: 12.

Kit azert miuel hogy beuebben meg mutaſſa hoz zanc ualo nagy ſzerelmet. El ueue az ördögnec kegyetlen birodalmat, meg hagya az ŭ keſertetet latuan hogy nem artalmunkra, hanem nagy haſznunkra leſzen minekünc azzal ualo tuſakodaſunc. Ha ſemmi ellenkedes nem gyakorlana es nem gyötrene minket, tunyac uolnanc, touabba el hinnöiöc magunkat, fel fuualkodnanc es többet tulaidonettananc magŭknac, hogy ſemmint kellene. Eleit ueſzi azert az mi kegyes urunc effele eſetinknec, kiſirtetet bochat reianc hogy latuan az ellenſegnec alnakſagat es ellenünc ualo dihelkedeſet, fel ebreggyünc, uigyazzunc hatra ueſſuc az reſtſeget, es mindenkor keſzec legyünc az uiteſzkedeſre: esmeruen erötlenſegyünket meg alazzuc magunkat, es iſtentŭl keriünc eröt az keſertetnec meg győzeſere. Miert enged[i] Iſten az hiueit keſertetni.

Szent Pal apoſtol mikor az egben ragattatec oly dolgokat lata ott, kiket ingyen ſem ſzabad embernec ſzollany, Es hogy az latáſoknac nagy uolta fel ne fuual-

1. Cor. 12. kottatnaia űtet, az mint ű maga mongya, testi kesertet bochattatec ű reia, kitűl mikoron ősztekeltetneiec keszerettetec, az ur istenhez folyamni, es egynehanszor, ű neki kőnyőrgeni, hogy el uenneie, rulla az kesertetet. Latode mely hasznos len ű neki à kesertet, ki miat az felfuualkodastulis meg menekedec, az istenhez ualo esedezesreis meg serkentetec.

Annakfőlőtte az kisertet ellen ualo uiaskodas altal őregbűl isten elốt az mi iutalmunknac koronaia. Senki meg nem koronaztatic azt beszelli szent Pal, hanem chac az à ki iol tusakodic. Nem uolna peniglen ki ellen tusakodnunc, ha az ellenségnec szabadsagot nem hagyot uolna Christus az mi uelűnc ualo ellenkedesre. Tahat az istennec hozzanc ualo szerelmenec bizonsaga az, hogy oly ellenségűnc uagyon ki mikor artani akar, akcor hasznal minekűnc akarattya ellen, okot aduan az uigyazasra, magunknac meg alazasara, istenhez ualo folyamasra, es az koronanac meg nyereseert ualo uitezkedesre.

2. Tim. 2.

Mi dolgokba szokta ördög az embereket keserteni. De mibe szokta az őrdőg kiualtkeppen kiserteni az embert? Harom dologba, torkossagba, keuely segbe es fősuensegbe. Mert ualakit ezekre reia uehet azt kőnnyē el ragadgya, es reia uiszi akarmi egyeb gonossagrais.

Christus urunkatis ezenekbe keserte meg. Előszőr *Torkossag.* torkossagba. *Ha istennec fia uagy ugymond mongyad hogy ez kőuec legyenec kenyerekce.* Arra akaria uinni, hogy ketelkedgyec az istennec reia ualo gonduiselesebe, mintha az isten el felette uolna űtet, meg hadnaia ehel halni, azert lenne ű maga szorgalmatos magarul, uiselne gondot eletere, hanem kilőmben, mutatnaia meg isteni ereiet, es az kőueket ualtoztatnaia kenyerekce.

Mi ue-

Mi uelünkis igy ſzokot chelekedni, ſzüntelen kiſztet hogy haſunkra gondunc legyen. Elönkbe ueti meli ſzükſeges embernec magara es hazanepere gondot uiſelni, meny ſoc à kölcheg, es az iöuedelem keues. Ha mikor az iſten iut eſzedbe, hogy ü tegedet el taplal, ottan maſt ſug â keſertet füledbe. Hogyha chac az iſtentül uarſz, es tennen magadra ſzorgalmatos gondot nem uiſelz, nem fog teneked ſült kappan az egböl ſzadba röpülni, Azert ha az mi keues penzed uagyon az utan el akarſz elni, ad uſurara aſzt, â derec penz meg marad, à haſznabol taplalhatod naponkent magadat, innep napon kerüld à piaczot, talam ualamit kaphacz ott, kit nyereſegre meg uehecz. Had à papokra à ſzentegyhazba ualo imadkozaſt, had à gazdagokra à ſoc predicatio halgataſt, te ſzegeny legeny uagy, laſs az te dolgodhoz. Nemellyeket megint uonſzon, hogy lopaſſal, toluailaſſal, egyeb gonoſsaggal ſzaporechac marhaiokat: Ez az ü meſterſege, hogy az ſzükſeget ueſse elö, es azzal challyon meg, hogy haſadra auagy torkodra ualo ſzükſeges gond uiſeleſnec ſzüne alat miuelteſsen gonoſzt ueled.

Maſodſzor keuelyſegbè keſerte Chriſtuſt az ördög, fel uiuen ütet az templomnac oromiara, monda neki. *Ha iſtennec fia uagy bochaſd ala magadat, mert meg uagyon irua, hogy az ü angyalinac parancholt iſten te felöled, es kezekbe ueſznec tegedet, hogy tœrtenet ſzerent meg ne üſd à kœbe az te labadat.* Azt akaria uala à gonoſz, hogy urunc magaba bizakoduan, el hiuen magat, öly dolgot kiſerchen meg, keuelyſegböl az ki nelkül lehet uala, ſ leheteis. Azonkeppen olalkodic mi utanaunkis. Az iſtennec aiandekibol igyekezic minket fel fuualkottatni, hogy nagy- *Keuelyſeg.*

obbat tulaidonechunc magunknac annal á mint kellene es melto uolna, es ala eſsünc az keuelyſegnec miatta az ioſzagos chelekedeteknec magaſsagarul. Peldanc errûl Lucipernec az û tarſaiual, Adamnac Euanac es egyebeknec ſokaknac rettenetes eſeti.

Fôſuenſeg. Harmadſzor keſerte urunkat á Satan fôſuenſegbe. *Mert fel uiuc egy igen nagy magas hegyre es meg mutata neki ez uilagnac minden orſzagit, es azoknac dichœſegit, es monda. Ezeket mind neked adom, ha le eſuen imadandaſz engemet.* Meg akaria uala keuantatni uelle, ez uilagnac kazdagſagat, hogy annac meg nyereſeert meg tagadna az iſtent, es az ôrdôgôt imadnaia. Nagy keſertet ez, ugy annera, hogy á uilagnac nagy reſzet az ellenſeg birtoka ala ragadgya moſtis ez miat.

Ezec az ôrdôgnec harom fô keſerteti kikcel keſerti es oſtromlya az emberi nemzetet. Es laſ ſzep dolgot, mikeppen akaria magat az ſotetſegnec angyala, uilagoſsagnac angyalanac ielenteni. Iraſt hoz elô, aual bizonettya hógy ugy kel lenni á mint û mongya, de az iraſt hamis ertelemre uonſza. Mert mikor á propheta nem chac Chriſtuſnac, hanem minden iſten felô embernec imigyen ſzol, *Az angyalmac parancholt te ſelœled etc.* Nem arra int, hogy mikoron á garadichonnis ala mehetnel, uakmerôkeppen nyakra ueſd ala magadat, keſertuen az iſtent, ha meg oltalmaze tegedet az û fogadaſa ſzerent auagy nem, hanem hogy ſzûkſegednec ideien, minden nyaualadban, es nyomoruſagodban bizzal iſtenedbe, es remellyed, hogy û oltalmad teneked. De mindazatal ûtet meg ne kiſerch, ély az okoſsaggal, es termeſzet ſzerent ualo eſzkôzôkcel.

Az ôrdôgis ſzent Iraſsal bizonyet, de eretnekûl uzi.

Kôuetic

Kőuetic az őrdőgnec ſzolgai, à hamis prophetakis az ű urokat, mert ezekis à Chriſtus apoſtoliua akariac magokat tenni, Iraſt mutatnac, az iraſbol bizonyetnac, de hamis ertelemre magyarazzac az iraſt, es az iraſnac ſzene alat teuelygeſt hintenec az emberec kőzibe. 2. Cor. 11.

Chriſtus urunc ſemmibe nem engede az őrdőgnec, hanem ellene alla, es meg taneta minketis, mimodon es minemű fegyuerrel kellyen az keſertetec ellen hadakoznunc. Szűntelen ualo imadſaggal, bűitőleſsel, es az iſtennec igeieuel. Effele őrdőg ugymond ſzent Matenal kilőmben ki nem űzetic, hanem imadſaggal es bűitel. It peniglen ű magais bűitől, es az keſertő ellen, az iſtennec igeiet hozza elő az iraſbol. *Meg uagyon azt mongya irua, hogy nem chac kenyerrel el az ember, hanem minden igeuel, ki az iſtennec ſzaiabol ſzarmazic. Megint meg uagyon irua, hogy ne keſerched az te uradat iſtenedet.* Szent Peteris iozanſagra es uigyazaſra int mindent ualaki az ragadozo Satannac torkatul meg akar menekedni, es ſzent Pal azt paranchollya, hogy az lelki fegyuert ki az iſtennec igeie, uegyűc kezűnkbe. Ordőg ellen ualo fegyuerűnc. Mat. 17. 1. Pet. 5. Ephes. 6.

Soha oly felől nem kerűlhet tegedet az alnaclelec hogy arthaſson, ha ezekcel az fegyuerekcel tuſakodol ellene, es minden inchelkedeſe ellen talalz az iſtennec igeiében oruoſsagot. Ha azert torkodra, auagy haſadra ualo kepeſt főlőtteb ualo ſzorgalmatoſsagra, vſurara, hamis kereſetre, ragadomanyra, alnokſagra akar tegedet uezerleni, az iſteni ſzolgalatot es à predicatio halgataſt el akaria az uilagi dolog miat te ueled mulattatni, ued elő

az

Math.6. az istennec igeiet, es aly ellene. Gondold meg á Christusnac imez mondasat. Keressetec előszőr az istennec orszagat es az ű igassagat, es ezec mind meg adatnac tinektec. Tekench az apostoloc peldaiara, kic nem chac gonoszul nem keresec eletekre ualo szűksegeket hanem, meg az ű igaz munkaiokcal keresett marhaiokatis el hagyac istenert. Zachko nelkűl, tarsoly nelkűl menenec predicallani, mêg sem fogyatkozanac meg semminelkűl.
Mat: 19.
Lu:10.21.

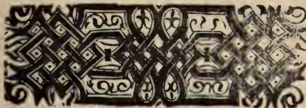
Ha keuelyseggel kesert tegedet az őrdőg, emlekezzel urunknac intesérűl, ki arra int minket hogy alazatossagot tanullyunc ű tűlle. Iussôn eszűnkbe az Lucipernec Adamnac, Euanac, Nabugodonozornac az keuelyseg miat ualo esetec, es gondollyuc meg, hogy az ki fel magaztallya magat meg alaztatic, es aki meg alazza magat, fel magaztaltatic.
Mat 11.
Esa.14.
Luc:10.
Gen:3.
Dan.4.
Luc:14.

Vegezetre, ha fősuensegre int tegedet, Vagd el az ű tanachât az isten igeienec fegyuereuel, ki azt mongya; hogy az fősuenyec isten orszagat nem ueszic, Azt parancholly a hogy agy, ha azt akarad hogy nekedis adassec. Ne feleich el amaz fősueny, gazdag, embernec nyaualyaiat, ki mêrthogy chac az morsalekokat sem ada az szűkőlkődő Lazarnac, az őrőc tűzre uettetec erette.
1.Cor:6.
Luc:6.
Luc: 16.

Rôuid beszeddel tanuld meg Christustul, tanuld meg az istennec igeiebôl, hogy se testi szűksegedre ualo tekentet, se tisztessegnec, se kazdagsagnac keuansaga, tegedet reia ne birhasson, hogy az pokolbeli őrdőgnec kisztetesenec ualamibe engednel. Ne aggyatoc ugymond szent Pal, helt az őrdőgnec.
Ephes.4.

Meg szekte ereiet Christus az őrdőgnec utatis

mutatot benne, mikeppen kellyen ŭtet meg gyŏzni, chac mi magunc ne akariunc engedni ŭ neki, hatalmat nem uehet raitunc. Sŏt mikeppen iduezetŏnket el hagya, es az angyaloc iaruluan hozza ſzolgalanac ŭ neki, azonkeppen latuan az mi uitezſegŭnket el tauozic tŭllŭnc. Azert mongya ſzent Iacab. Allyatoc ellene az ŏrdŏgnec, es el fut ti tŭlletec. Az iſtennec angyalies meg kernyekeznec minket, es meg ſzabadetnac az ŏrdŏgnec tŏribŏl, chac ne ueſsŭc, mi magunc birtoka alą magunkat. Iac. 4. Pſal: 3.

Reminiſcere.

Reminiscere.

Masodic bœiti vasarnap, kit az kœsseg nevetlen vasarnapnakis hi.

Az mai Euangeliom szent Mate Euangeliomianac XV. reszeben uagyon.

AZ idœben, ki menuen Iesus Genezarethbœl teere Tyrus es Sidon fele. Es eme egy Canaan nemzetbœl ualo asszonyallat ki onnat à felœl iűt uala, kyI. alta monduan. Kœnyœrűly en raitam uram Dauidnac fia, az en leanyom gonoszul gyœtretic az œr-
II. *dœgtűl. Ki egy szot sem felele neki. Es iaruluan az ű tanetuany keric uala űtet monduan, bochasd el űtet, mert utannunc kialt. V peniglen feleluen monda. Nem uagyoc bochattatot, hanem chac az Israel hazabol el ueszet iuhokhoz. Amaz peniglen iœue es imada űtet monduan. Vram segely engemet. Ki feleluen monda. Nem io el uenni az gyermekeknec kenyeret, es az ebeknec uetni. De maga monda az asszonyallat. Vgy uagyon uram, mindazaltal à kœly kœkis esznec az morsalekokbűl, mellyec le hullanac az ű uroknac aztalarul. Akcoron feleluen Iesus monda neki.*
III. *O aszony ember, nagy az te hited, legyen ugy teneked amint akarod, es az oraban meg gyogula az ű kanya.*

Meg

Eg ielenteric ebben az euangeliomban, mit kellyen minden embernec az kesertetnec es nyomorusagnac ideien miuelni. Mert szükseg hogy az Christushoz folyamion es mentül nagyob az nyomorusag, anneual inkab esedezzec es könyörögiön S ha mindiarast megnem halgattatikes, ne szünnyec meg á könyörgestül, hanem mind addig kialchon, meg nem meg adatic ü neki á mit keuan. Igy chelekedec ez aszonyember kirül az mai euangeliom emleközic, es nem chac meg nyere leanyanac az ördögtül ualo szabadulast hanem nagy dicherettelis dichertetec Christustul az ü alhatatos hitiert. Mi nekünc mostan harom fö tanulsagunc leszen ebböl az euangeliombol. Elsö az imadsagnac modgyarul es formaiarul Masodic az kesertetekrül, mellyec ellenzic az mi imadsagunkat, es mint kellyen azokat meg gyözni. Harmadic az hitböl szarmazo könyörgesnec hasznarol. *Niomorusaginkba mit kellyen miuelnönc.*

Az elsöröl.

AZ aszonyembernec (kirül szent Mate szol ez mai euangeliomba) chelekedetiben, az tökelletes hitnec es keresztyeni imadsagnac peldaia adatic elönkbe. Ennec egy nyomorult leianya uala, kit az ü benne ualo ördög gyötör uala, es mierthogy magaual iot nem tehetet, minden igye chac az ü annyanac feiere haromlot uala. Mikoron azert az ü leanyanac nyaualiaia kesergetneie ütet, halla á Nazaretbeli Iesus felöl, hogy istennec fia uolna, hogy soc chodakat tenne, mindenekcel iot tehetne, es sokakcal tettis uolna immar. Ez á hir lön az ige, kinec hallasabol tamada ü benne á Christusnac esmereti. *Imadsagnac es tökelletes hitnecpeldaia.*

esmereti. De hogy tökelletesseggel el hinneie igazaknac lenni azokat à dolgokat,mellyeket iduezetönc felöl hallot uala, es minden iot remellene tüle, az à szent lelec istennec belsö tanetasabol uolt. Mert à hit istennec aiandeka azt mongya szent Pal apostol.

Ephes: 2. Heb: 11.

Iarula azert à Christushoz, *es kialt uala monduan, koennyerüly en raitam vram Dauidnac fia.* Ez à kereszt yeni imadsagnac es könyörgesnec iduesseges formaia. Leg elöször kialt uala, à kialtas peniglen az szükseget ielenti. Es mely nagy szükseg keszeretette legyen ütet à kialtasra, meg ielenti az ü beszede. *Az en leanyom ugymond gonoszul gyoetretic az oerdoegtül.* Ezenkeppen szükseg hogy indechon minketis az aitatos könyörgesre es imadsagra à szükseg, es az nagy nyomorusagoc, mellyec ugyan el buretnac minket. Mert mint ez aszonyembernec leanyat gyöttri uala az ördög,azon forman chelekeszic mi uelunkis, haborgat es nyomorgat minket rettenetes keppen: Hitben ualo egyenetlensegeket,eretneksegeket, szantalansoc ondoc bünöket hint mi közinkbe: hadakat, uiszauonyasokat, haborusagokat, öldökleseket, arultatasokat tamaszt ez uilagi orszagokban es birodalmokban, kic miat az emberec testekben es lelkekben igen meg sanyargattatnac. Es oly nagy kegyetlenseggel dihösködic ellenünc,hogy leg föltteb ez mostani idöben telic be az, à mit urunc Peternec mondot uala. Simon ême à Satan meg kert titeket,hogy meg rostallyon mint à buzat. Megint szent Ianosnac imillyen mondasa. Iai ez földön lakozo embereknec, mert hozzatoc szalla az ördög nagy haragot nala tartuan. Nagy szükségünc uagyon azert reia hogy könyörögiünc, hogy imadkozuan kialchunc.

Imadsagnac szep modgia.

Luc 22.

Apoc. 12.

Arrul

Arrul mongya uala Esaias az istennec. Vram az *Esa. 26.* meg szorulasba kerestenec tegedet, ki ontottac elötted az imadsagot mikoron uerted üket. Dauidis erti uala hogy az nyomorusag ellen alkolmatos oruossag à könyörges, azert esedezic uala isten elöt imigyen imadkozuan. Tekenech en reiam, es könyörüly raitam, mert *Psal. 25.* arua es szegeny uagyoc en: Az en sziuemnec haborusagi meg sokasodtanac, Az en szükségimböl szabadech meg engemet. Lasd meg alazatossagomat es munkamat, es bochasd meg minden büneimet.

Demit kialt az nyomorult aszony ember? *Konyorüly ugymond en raitam uram Dauidnac fia.* Szép imadsag kit szükseg minden keresztyennec meg tanulni, eszekben tartani, es gyakorta el mondani. Mindeneknec elötte urnac neuezi à Christust, az az, uallya ü benne az isteni eröt es hatalmat, hogy mindenec az ü hatalmaba es birtokaba uannac: Mint à Centuriois mikor imigyen szol uala urunknac. Chac egy szoual mongyad, ottan *Mat. 8.* meg gyogul az en szolgam. Dauid azonkeppen, Az *Psal. 115.* mi istenünc menybe, mindeneket ualamellyeket akart meg miuelt. Szinten ugy kell minekünkis bizodalommal iarulnunc, az isten kegyelmenec szekihez es à mit kerni akarunc hitben kerüc, mert ualamely ember ke- *Iac. 1.* telkedic semmit nem nyer az istentül.

Touabba, Dauid fianac neuezi urunkat, emlekez *Dauidnac* tetuen ütet az nagy szeretetre ki arra keszeritte ütet hogy *fia az Christus.* mi erettünc emberekert, es az mi iduessegünkert az egböl ala szalla, es Dauid fiaua, az az emberre leen. Tenekedis azert mikor imadkozol iusson eszedbe, hogy az istennec fia azert uett emberi termeszetet fel es azert születet è uilagra à Dauidnac leanyatul, hogy

b isten

iſten kőzőt, es az emberi nemzet kőzőt, kőzbe iaro legyen, meg halgaſson minket, es az ű attyatis engeſztellye minekűnc. Az mi teſtűnkből ualo teſt, es mi tetemeinkből ualo tetèm. Nem utalhattya meg tahat az mi gyarlo meg romlot termeſzetűnket, kit űis magara uett, es à kiuel el ualhatatlan keppen az egy ſzemelyben eggyeſedet. Ez à gondolat meg mondhatatlan igen fog biſztatni tegedet, es el hitetni te ueled hogy ualamit kerendeſz minden meg adatic teneked.

Annac főlőtte ez aſzonyallat nem az ű meltoſagat hanem urunknac irgalmaſsagat es kőnyőrűleteſseget hannya: Onnet uar minden ſegetſeget. Teis ugy chelekedgyel azon kèrd hogy erezze à te faidalmidat, kőnyőrűllyőn te raitad. Es noha meltan bűntethetne tegedet, mind az altal keduezzen teneked, es nagyob tekenteti legyen az ű irgalmaſsagara hogy ſem mint à tė bűneidre, miert hogy nem chac urad es birad, hanem atyadfia es mindnyaiunknac kőzbe iaronc.

Illyen forman kőnyőrőg uala Dauid ezt mondu-
Pſal. 25. an Emlekezzel meg uram az te irgalmaſsagodrul es eleitűl fogua ualo kegyeſsegedrűl, az en iffiuſagomnac uetkei es tudatlanſagi ne iuſsanac eſzedbe uriſten.
Kolduſok- Kőueſd atyamfia kereſztyen à kolduſokat, kic mikoron
nac peldaia. alamoſnat kernec, foltos es ronczos ruhaiokat, ondoc ſebeket es ſekelyeket mutogattyac, hogy inkab kőnyőrűllyenec raitoc az emberec. Tenekedis azt kell mielned, Czondoras kőntőſődet es mezettelenſegedet, az az, minden iotul es az igaſsagtul ualo meg foztataſodat, Annac főlőtte az te bűneidnec dohos ſebeit kell fitogatnod, es kerned az iſtennec fiat hogy az

ű igaſ-

ű igafsagaual meg ruhazzon tegedet es az ű febeiuel oruofollya meg á te febeidet.

Az en leanyom ugymond *gonofzul gyœttretic az œrdœgtűl.* Latod itt ennec az afzonyallatnac leanyahoz ualo fzerelmetis. Kiből tanuld meg hogy á kerefztyeni imadfagnac fzeretettelis meg kell ekefettetni. Mert akar melynagy hited legyenis ha fzeretet nem lefzen tebenned femmi uagy, es zőnőghet ugyan aiakid kőzőt az te imadfagot, de az iftennec fűleibe be nem hatt. *1. Cor. 13.*

A mi á fzűleknec gyermekekhez ualo fzeretetecket illeti, nem alettom fzűkfegnec lenni hogy foc befzeddel inchűc űket magzattyoknac fzerelmere, mert á termefzet fem engedi, hogy gyűlőlhefsec az ű ueceket. De az fzűkfeg hogy meg tanollyac ugyan iol es iften fzerent fzeretni űket. Mert nem minden ember ugy fzereti gyermekit á mint kellene: Azzal bizonettanad meg hogy iol es ualoba fzeretned magzatodat, ha gondot uifelnel reia hogy az őrdőg ki űzetneiec belőle. Mert noha nem minden gyermekbe uagyon fzemelye fzerent az őrdőg, de chelekedetiuel es az ű dőgleletes alnakfagiual, akarkihezis hozza fer, es rabfaga ala foglallya az embert. Tudode hogy bűnbe fogantatunc es bűnbe fzűletűnc, az utannis fzuntelen bűnt chelekefzűnc? A bűn peniglen kőtelezi az embert az őrdőgnec fzolgalattyara. Tahat akarki legy, ha gyermekid uannac, fies belőlőc ki űzetni az őrdőgot, meg fzabadetani űket az Satannac fogfagabol. Ki űzetic peniglen előfzőr az kerefztfeg altal, mikoron meg kerefzteltetic: Annac utanna *Szűlekhez illendő fzeretet.* *Psal. 51.*

az io tenetas, oktatas, es isten szerent ualo fel tartasſal. Viſzontac beleiec ereſztetic, mikoron ſzaiokra bochatod űket, es nem gondolz uelle akarmit miuellyenec. Latod hogy fiad nap eſtig, chac az uczakon futos, es iaczic ſzitkozodic, az iſtennec neuere eſkűſic, ondoc es hazug beſzedeket ſzol, ſmind el tűrőd es el halgatod.

Azt aletod hogy effele approlec dolog, ingyen ſemmit nem ârt, chac gyermec iatec, ſőt ugyan hozza illic az gyermekſeghez, ſnem ueſzed eſzedbe, hogy appronkent igy foglallya maganac az ördög á te magzatodat.

Az ördög mint foglallya el az embert. Mert mikoron az embert el akaria foglalni, minem mindiaraſt ualami nyluan ualo gonoſsagra kiſzteti űtet, hanem aprolekon kezdi el, kire ha reia ueheti, nagyobra fogia az utan. *Gen. 4.* Caint nem mindiaraſt indeta az ű attyafianac Abelnec meg őleſere, hanem előſzőr meg gyűlőltete űtet uelle, az utan iregylete az iſtennec hozza ualo ſzerelmet, uegezetre oſzton meg ölete. *2. Reg. 11.* Dauidnakis előſzőr chac az heuolkodaſt, palotaban ualo ſetalaſt ada eleibe, annac utanna az ablakon ualo ki tekenteſt, touabba az mas ember feleſegere ualo nezeſt, ugy kőuetkezec oſzton az fertelmes chelekedet, kiuel vriaſnac feleſeget meg ſzeplőſete, es ű magat el ueſzte. Igy ſzokot az gyermekeknekis dolgoc tőrtenni, nem azontul erőteti űket az ördög ualami nagy bűnőkre, hanem ualami oly marczonaſagra indettya, kit az emberec ingyen bűnnec ſem aletnac, onnet laſsan laſsan touab uiſzi, es uegezetre ſzinten el mereti minden gonoſsagba. Az leanyokat tanczolaſra

tombo-

tomboiaſra ſzoktattya,bokretat koſzorot kőttet,keſzkenőchket uarrat uellec, az ifiaknac, Vtol oſztón oly dolog kőuetkőzic effele iatoc es baratkozas utan, kit holtig meg ſiratnac az ſzűlec.

Annac okaiert ideien kel gondot uiſelniec reia, hogy az őrdőgőt ki űzzec magzattyokbol, es meg à gonoſsag meg nem győkerezic bennec, addig kel űket oltalmazni ueſzedelemtűl. De immar meg ertettűc,minemű nec kel lenni az keresztyeni imadſagnac, ideie azert, hogy meg laſſuc minemű keſerteti ſzoktanac tőrtenni az mi imadkozaſunknac.

Maſodic Tanulſag.

AZt mongya az Euangeliſta hogy urunc *chac egy ſzot ſem felele az aſzonyembernec.* Rettenetes keſertet az, mikoron az iſtennec kőnyőrgűnc es nem halgat meg, hozza kialtunc es chac fűle mellől bochattya kialtaſunkat. Ah en edes uram Ieſus Chriſtus ne halgaſd el az mi kialtaſunkat, ne utald meg az mi alazatos kőnyőrgeſűnket. Mert bizony igen gyenge à mi hitűnc, ha meſze halaſztod az meg halgataſt, ha keſel minket meg ſegetteni,meg fogyatkozunc, ketſegben eſűnc, es az hitetlenſeg el meret minket minden gonoſzban. *Imadſagba ualo keſertetec.*

Bizonyara ugyanis, mikor az iſten ſegetſegűl hiuattatic,es nem ſiet meg ſzabadetani,ſokan azt alettyac, hogy nem hallya az mi kereſűnket, es imigyen ſzoktanac az emberec magokban ſapolodni. Vallyon igaze az iſtennec igerete, holot Eſaiaſnal imigyen ſzolla. Minec előtte hozzam kialtananac meg halgatom űket, *Eſa. 68.*
meg mikoron ſzollananac hallani fogom. Megint

Psal. 49. Dauidnal. Hy segetsegül engemet az te haborusagodnac ideien, es meg szabadetlac tegedet. Ha igaz, miert hallasztya az meg szabadetast? miert nem felel azoknac az kic ü neki esedesnec? miert tartya illyen kemenyen magat mi hozzanc?

De hallade? szükseg hogy mikor imadkozol, alhatatos legy, es meg uaard à uegêt. Meg felel teneked az te istened mikor ideie leszen. Halgassacza mit

Exod: 14. mond Moyses. Allyatoc ueszteg, es ingyen maid meg lattyatoc az istennec nagy chodalatos chelekedetit.

Psal. 31. Szent Dauid azonkeppen. Batorsaggal chelekedgyetec, es erősödgyec az ti sziuetec ualakic istenben uetitec remensegteket. Nem àzonnal ketsegben kel ésni,

Matth. 7. ha egy szempillantasban meg nem adatic à mit kerünc, hanem, mind addig kel kernünc, meg meg adatic, keresnünc meg meg talallyuc, zörgetnünc meg meg nittatic mi nekünc.

A kic az tengeren iarnac mikor à uesztül es habokt ul hanyattatnac, ualtig igen kialtnac imadkoznac es soc fogadasokat tesznec, de ha meg szabadulnac, el feletkeznec fogadasokrul, es eszekbe sem iut öszton

Alhatatlan dolog az emberi aietatossag. az isteni szolgalat. Nekunkis ugy uagyon dolgunc, az haborusagnac es nyomorusagnac ideien tudunc chac fohaszkodni es esedesni, de az szabadulasnac utanna eszünkbe sem iut az mi istenünc, hanem minden faitalansagba ugy merülünc el, mintha immar tellyesseggel à Parton uolnanc, es soha nem törtenhetneiec semminemü nyaualyanc. Annac okaert meg sokasettya isten az mi nyaualyainkat, hogy hozza siessunc, el hallasztya az meg halgatast hogy szüntelen könyörögiunc, nem siet meg szabadetani hogy meg ne szünyünc ü

utanna kialtani, nem hamar uefzi el rullunc az bűnert reianc bochattatot oftort, hogy meg utallyuc es el hadgyuc à bűnt. Vgy chelekedec Chriftus ez afzonyallattalis, kiert immaron az apoftolokis kőnyőrőgnec monduan. *Bochafd el ůtet mert utannunc kialt.* De ugy fem azontul halgata meg ůtet, hanem inkab latode mely iz:tlenűl felel.

Nem uagyoc bochattatot., hanem chac az Ifraelnec hazabol el uefzet iuhokhoz. Kemeny es fzokatlan feleletnec teczhetneiec ez. Maid mondhattac uolna vrunknac az apoftoloc. Hol uannac az te igeretid ? Lam azt igered hogy az ki keri meg adatic, az ki kerefi meg talallya, az ki zőrget meg nittatic neki. Nam arra tanetal minket hogy irgalmafoc legyűnc, mint az mi mennyei fzent atyankis irgalmas Miert nem bizonyetod meg chelekedeteddel az te tanetafodat, hogy kőnyőrőlnel ez nyomorult fzemelyen ? Mat: 7. Luc: 6.

Ezis egy kefertet, ki ellenkedic az mi hitűnkel, es gyakorta meg uonfza az embert à bizodalommal ualo kőnyőrgeftűl. Mert mikeppen Chriftus urunc ugy fzol mintha ez afzony ember nem uolna azockőzzűl, kikert ů ez uilagra iőt uala, azon môdon mies ha egynehanfzor kőnyőrgűnc iftenűnknec, es hertelenfeggel meg nem adatic à mit kerűnc, leg ottan az okofsag imigyen kezd magaban uetekedni. Talam ugyan el uetet az iften engemet, talam ingyen fem hallya az en kialtafomat, talam en nem uagyoc az ualafztottac kőzzűl, azert nem akar meg halgatni. Es gyakorta imminetis őregbűl ez illyen kefertet, hogy latunc fokakat hatra uettetni iftentűl, kiket alettottunc uolna ů fzent felfegenec keduében

 lenni.

lenni. Vgymint Saul kiralt, kit az isten ű maga ualaſztot uala kirallya, mint Iudaſt ki egy uala az tizenket apoſtoloc kőzzűl. Egyebeketis ſokakat. Ebből azert imillyen gondolatoc tamadnac az embernec ſziuebe, mintha az iſten nemellyeket akarna iduezetteni, es nemellyeket ugyan nem innet kőuetkezic oſzton ſokakban az ketſegben eſes, hogy aletuan magokat nem ſzamlaltatni az iduőſſegre ualaſztottac kőzze, ingyen ſem remellic, es nem keric az iſtennec ſegetſeget es az iduesſeget.

1. Reg. 10. & 13. Matt. 10.

Apoc. 3. 13. 17. Es igaz ugyan hogy az iſtennec kőnyuebe, kit eletnec konyuenec neuez az iras, uilag kezdetitűl, ſőt őrőktűl fogua beuannac irattattuan az ualaſztottac, es ualakinec neue abban nem talaltatic az el karhozic, De à nem igaz, hőgy à ki hitbűl ſegetſegűl hya az iſtent, az benem iratot uolna abban à kőnyuben, es az mennyei polgaroc kőzze nem ſzamlaltatot uolna. Mert az eletnec kőnyue à Chriſtus, ű benne es ű altala ielentet meg kic legyenec az őrőc eletre ualaſztatuan. Minden azert, à ki Chriſtusban talaltatic, ű bele oltatic az hit altal, ű hozza ragaſzkodic es iſtenben lakozic az ſzeretet miatt, bizonnyal higgye hogy ualaſztatot az idueſſegre, es retteges nelkűl batorſaggal kőnyőrőgiőn minden ſzűkſegebe. Es hogy hamis legyen az, hogy iſten nemellyeket ugyan nem akarna iduezetteni, meg bizonettya ſzent Pal, ki nyluan mongya hogy iſten mindeneket akar iduezeteni: Es ualaki az urnac neuet ſegetſegűl hya, iduezűl az mi urunc Ieſus Chriſtusban. V magis iduezetőnc nem chac ualakiket, hanem mindeneket hozza hi, es mindeneknec igeri à bűntűl ualo meg ſzabadetaſt. Tahat ualamikor affele

1. Tim. 2. Rom. 10.

Matt. 11.

affele ketſegben eitő gondolat retteget tegedet, ottan tudgyad hogy keſertet, es ne engegy neki, hanem kőueſd az aſzonyallatnac peldaiat, ki immaron ketſzer uettetet hatra, de meg ſem ſzűnic meg, hanem Chriſtus utan (mint ſzent Marc mongya) be mene á hazba, *es imada űtet monduan. Vrám ſegech engemet.* Mintha azt mondanaia, el nem bochatlac addig, meg nem meg halgacz engemet. *Mar: 7.*

Feleluen Ieſus monda. Nem io el uenni az gyermekeknec kenyeret, es az ebeknec uetni. Keſerű felelet. Nem chac hatra ueti immar űtet, hanem meg ebnekis neuezi, es oly meltatlannác iteli űtet irgalmaſsagra, mely meltatlan dolog uolna ha ualamely anya, ki uenneie á kenyeret gyermeke kezeből, es az ebnec uetneie. Mies gyakorta igy iarunc, mert mikoron hamarſaggal meg nem halgattatunc, ottan az mi meltatlanſagunc iut eſzűnkben, es á keſertet el akaria hitetni uelűnc, hogy ugymint meltatlanoc meg nem halgattatunc. De tauol legyen mi tűllűnc ez á uelekedes. Azt akaria ugyan az iſten, hogy uala mely ember ű tűlle bűnenec bochanattyat, igaſſagot, es akarmi egyebfele iotis keuan, meltatlannac tarcha es uallya lenni magat annac meg nyereſere, mind az altal az iſtennec irgalmaſsaga felől ketſegben ne eſsec, hanem az ű ereiebe es erdemebe ſemmit nem bizuan, az iſtennec io uoltara nezzen, es az ű irgalmaſsagara ueſse ſzemeit: es mentűl űreſbnec talallya magat minden iotul, annal inkab fohazkodgyec urahoz, es nagyob bizodalommal kerie tűlle idueſseget. Mert ha en meg talalnam magamban az idueſsegnec okat, es eleg uolnec magamtul az őrőc eletnec meg nyereſere, mi ſzűkſeg uolna kőnyőrgenem? miert kellene iſtenemhez kialtanom?

De mierthogy. szűkölködöm, azert kolduloc, miertho-gy nallam ninch azert keresem istennel az iduesseget, mierthogy en tüllem nem lehet semmi io, azert könyör-göc az urnac hogy minden iot adgyon en nekem. Igaz hogy minden ember tisztatalan eb, az az fertelmes bű-nős, De maga az istennec igereties igaz, ki ugyan meg
Ezech. 18. eskűsic raita, hogy nem akaria halalat, hanem meg tere-set, es eltet keuannya minden bűnős embernec. Azt mongya szent Agoston, hogy senkinec nem kel, az ű bűnei ala uetni az istennec irgalmassagat, mint Cain chelekedec, ki nagyobnac monda lenni az ű bűneit, ho-gy sem mint hogy bochanatot erdemlene, mert nagyob az istennec irgalmassaga, minden bűnöknec nyaualya-
Rom. 5. ianal. Azert mongya szent Pal, hogy az istennec ke-gyelmessege fölül halladgya á bűnt. Megint szent Ia-
1. Ioan. 2. nos imigyen szol minekűnc Fiachkaim ezeket iram tinektec, hogy ne uetkezzetec, de ha uetkezendetekis szoszollonc uagyon nekűnc az atyanal á Iesus Chri-stus, ki bochanatot nyer nekűnc az mi bűneinkrűl.
Psal. 130. Istennel uagyon (szent Dauidis azt beszelli) az ir-galmassag, es ű nalla talaltatic az beuseges ualt-sag.

Latode mely erős es alhatatos uala ez illyen ke-sertet ellen, ez aszonyallat. Meniuel inkab meltatlan-nac esmere magat, mind az ű tulaidon lelki esmereti-nec, smind az Christus beszedenec bizonsag tetele-ből, annal inkab bizic az istennec irgalmassagaban, hal-gathacza azert mit mond.

Vgy uagyon uram, de mind az altal á kölykökis esznec á morsalekokbol, mellyec le hullanac az ű uroknac asztalarul. Val-lya igaznac lenni hogy ű eb, az az, tisztatalan, nem erdemli

erdemli hogy Chriſtus űtet meg halgaſſa, es iot tegyen ű uelle, azert az urnac irgalmaſsagahoz tamaſzkodic, onnet uar minden ſegetſeget. Es oly nagynac ielenti az iſtennec emberekhez ualo kegyelmeſseget, hogy nem chac az igazakat, hanem az meltatlan es minden erdemtűl meg foztatot fertelmes bűnöſöketis keſz hozza fogadni, mint az chelcdes ember hogy fel haggya ſzedni az ebechkeknec az ű aſztalarul le hullot morſalekokat. Vgyanis à mi el ueſzet uala, annac meg kereſeſeiert iöt Chriſtus ez uilagra, es az bűnöſöknec iduezeteſere. Mely igen kellemetes legyen peniglen iſten elöt, mikor à mi meltatlan uoltunc ellen az ű kegyelmeſsegenec gondolattyaual biztattyuc magunkat, meg teczic abbol, à mit uegre ez aſzonyembernec felele. 1. Tim. 1.

Az Harmadikrul.

FElelucn Ieſus monda neki. O aſzony ember, nagy az te hited, legyen ugy neked amint akarod. Choda dolog hogy enni ſoc keſertet miat meg haſadot ſziue ez nyomorult ſzemelynec. De mindenűt győzedelmes à hit, es meg halgataſt talal iſten elöt. Ez azert haſzna az hitből ſzarmazot kőnyőrgeſnec hogy meg halgattatic. Kirűl maſut töb ſzom leſzen.

Moſtan tanullyuc meg ez aſzony embërtűl, hogy eſmeriűc az mi nyaualyankat, kialchunc az Chriſtuſhoz, es ha ſzinten ſoc fele keſertettűl meg haborgattatikes az mi imadſagunc, ſnem mindgyaraſt halgattatunc meg, alhatatoſoc legyűnc, ha nem ma, holnap auagy azutan, auagy mikor leg alkolmatoſb ideie leſzen, meg adatic

Psal. 144. adatic mi nekünc à mit kerünc. Mert szent Dauid azt mongya, hogy az ütet felöknec akarattyat teszi isten, meg halgattya az ü könyörgeseket, es meg szabadettya üket.

Oculi.

Harmadic bœiti vasarnap, kit bœit közep vasarnapnac hiuunc.

Szent Lukach Euangelista iria ez mai euangeliomot XI. reszeben.

I. *Z idœben, œrdœgœt üz ůala Iesus, es az œrdœg nema ůala. Es mikoron ki üzte uolna az œrdœgœt, szolla à nema es chodalac az seregec. Ne-*
II. *mellyec peniglen ü kœzzülœc mondanac. Belze-*
III. *bubnac az œrdœgœc feiedelmenec hattalmaual üzi az œrdœgœket. Es nemellyec kesertuen, az egbol ielt keuanac uala ü tülle. V peniglen mikoron latta uolna az ü gondolattyokat, monda nekiec. Minden ü magaba meg oszlot orszag el pusztul, es à haz hazra esic. Ha azert à Satanis meg oszlot ünnen magaba, mint marad meg az ü orszaga? mert azt mongyatoc hogy Belzebub hatalmaual üzœm az œrdœgœket. De ha en Belzebub hatalmaual üzœm, az ti fiaitoc, ki hatalmaual üzic? Annac okaert üc ti biraitoc lesznec. Ha peniglen az isten uiaual üzœm az œrdœgœket,*

ket, bizonyara reiatoc iutot az istennec orszaga. Mikoron az erœsß fegyueres œrzi az ů pituarat, bekesegben uannac mindenec ualamit ů bir. De ha nallanal erœsßeb reia iůuen, meg gyœzendi ůtet, minden fegyuerit el ueszi, mellyekben ů bizic uala, es az ů ragadomanyt el osztogattya. Az ki en uelem ninchen ellenem uagyon, es ualaki uelem nem gyůit, tekozol. Mikoron à tisztatalan lelec ki megyen az emberbœl, iar az uizetlen helyeken nyugodalmat keresuen, es nem talaluán mond, meg terec az en hazamba, honnèt ki iœttem. Es mikoron el menend talallya azt soprůuel meg tisztettatuan. Akcoron el megyen es melleie ueszen mas het lelkeket, maganal alnakbakat, es be menuen ot lakoznac. Es lesznec annac az embernec utolso dolgai gonoszbac az elsœknel. Lœn peniglen hogy mikoron ezeket mondanaia, fel magasztaluan egy aszonyallat az ů szauat à seregbœl monda. Bodog meh az ki tegedet uiselt, es bodog emlec, mellyeket te emlettel. De maga ů monda. Sœt bodogoc az kic halgattyac es meg œrzic az istennec igeiet.

Bben ez euangeliomban erœss, bizonsagokcal meg bizonyettatic, hogy à Nazaretbeli Iesus az aszonyallatnac aldot magua kit az elsö szülêknec igert uala isten es azt monta uala felöle, hogy ů uolna meg törendö az merges kegyonac, az az, az ördögnec feiet. Mert mikoron tulaidon hatalmaual ki üze az emberböl az ördögöt, elegge meg mutata, hogy chac ů uolna az à ki az tellyes emberi nemzetet meg szabàdethatnaia, es meg szabadettando uolna az dühös satannac torkabol. Minec elötte ez à Iesus è uilagra iöt uolna, nagy bekeuel biria uala az ördög az paradichomba el hitetet lelkeket, es senkitül semmit nem fel uala, mert senkirül nem oluassuc hogy ů elötte ördögöt üzöt uolna,

Christusnac tulaidon hatalma az ördögökön.

uolna, noha az prophetac es patriarchac eleg egyeb fele chodakat tettenec. Dauidnac mongya az iras hogy az ű hegedűienec zőngeseuel annira meg enyhettete az őrdőgőt Saulban, hogy nem ollyan kegyetlenűl győtrőtte űtet mint egyebkor, de tőkelletesseggel ű sem szabadethatta meg Sault tűle, mert az Dauid fianac á Messiasnac tartatot ez á hatalom: De mikoron á mi urunc Iesus Christus Dauidnac igaz chemeteye ez uilagra iőuc, meg győzetec az őrdőg, meg fosztatec minden ragadomanytul, ki űzetec ez uilagrul, es az tellyes emberi nemzet meg szabadula az ű fogsagabol.

Errűl teszen bizonsagot ez mai euangeliom, kinec harom resze uagyon. Első az őrdőgnec kegyetlenségerűl, Masodic, az mi urunc Iesus Christusnac az emberi nemzethez ualo io uoltarul, es az őrdőgőn ualo hatalmarul. Harmadic, az embereknec az Christusnac chelekedeti felől ualo kilőmb kilőm fele iteletekrűl, es vrunknac az karomlo phariseusoknac karomlasokra ualo feleleterűl.

Elsoe resze.

Oerdoeget az uala Iesus es az oerdoeg nema uala. Az az, meg nemettotta auagy nemaua tőtte uala az embert. Kőzőnseggel az nemac sűketekis szoktac lenni, es szent Mat. 12. Mate errűl az emberrűl azt mongya, hogy uakis uolt. Nagy az őrdőgnec gonosságá, ki ez nyomorult embert egyczersmind enni soc nyaualyaual illette uala. Rettenetes dolog peniglen hogy az őrdőgben anni hatalom uagyon, hogy nem chac marhaiokban, hanem testekben, s lelkekbenis arthatnac az embereknec, es tellyesseggel

Ordőgnec kegietlensege.

seggel

ſeggel el foglalhattyac az embert. Hogy ez igaz legyen, meg bizonyettatic ennec az ördöngös embernec peldaiabol. Kiben teſt ſzerent bennė lakozic uala es oly kegyetlenűl gyakorlya uala raita hatalmaſsagat, hogy fő erzekenſegitűl ugy mint ſzolaſatul, lataſatul, hallaſatul meg foſztotta uala űtet Azonkeppen egy embernec fiaba be buuan neha tűzbe, neha uizbe ueti uala űtet. Es amaz embert kiben egy legio az az, hat ezer hat ſzaz, ės hatuan hat ördög uala, choda rettenetes keppen ſzaggattac. *Mar. 9.*

De az teſtnec erzekenſeginec el uetele mind könnyeb lőt uolna, chac lelkeben ne bantotta uolna meg az ördög ezt az ueſzet embert, hanem az leg gonoſzb, hogy lelkebennis igen meg nyomoretotta uala, mert be rekeſztette uala ű neki minden utait, mellyec altal az Chriſtuſnac eſmeretire kellet uolna iutni. Meg foztotta az igaz hittűl, ki nelkűl ſenki nem iduezűlhet meg uaketuan űtet, hogy az Chriſtus choda tetelit ne lathatnaia, es az lathatando dolgoknac tekentetiből, az lathatatlanoknac hitelere ne iuthatna. Haſonlatos am az Satan az variuhoz, mert mikeppen á variu az akaſztot embernec ſzemet uaia ki előſzör az utan ugy kezd á töb teſtenec meg etelehez, Az ördögis mindeneknec elötte az hitnec uilagoſsagatul erőlködic meg foſztani az embert: Azert mongya ſzent Pal ű felőle, hogy meg uaketotta az hitetleneknec elmeieket, hogy ne fenleneiec ű nekiec az euangeliomnac uilagoſetaſa. El uette uala tűle az hallaſtis, es ſikette tette uala űtet, ne halhatnaia az iſtennec igeiet, es ne bodogulhatna meg. Mert azoc bodogoc az kic hallyac az iſtennec igeiet mint az aſzonyallat kialta. Vegezetre ſzaiat be dugta es ne- *Satannac variuhoz haſonlataſai.* *2. Cor. 4.*

maua

maua tette uala űtet hogy iduesſegre uallaſt ne tehetne, ne dicherhetneie az iſtent, es kiualt keppen, hogy ne uadolhatnaia az ű bűneit. Ebben haſonlatos az ördög à farkaſhoz. Mert mikeppen az farkas az iuhot torkon ragadgya hogy ne rehaſson, es reuaſaual az ű ueſzedelmet à paſtornac tuttara ne adhaſsa, azon forman, az pokolbeli ellenſeg azon igyekezic, hogy meg fogia nyeluet embernec, ne haggya űtet ſzolni, ne engedgye hogy az ű ueſzedelmes bűneirűl, mellyec űtet karhozatra uiſzic, uallaſt tehesſen. Tudgya az fertelmes lelec, hogy ualaki meg gyuníc, es el haggya bűneit, irgalmaſſagot talal maganac. Tudgya hogy ualaki Dauiddal nyluan uallya bűnös uoltat, az iſtennec prophetaia az az, papia elöt, azt fogia hallani à mit ugyan azon ſzent Dauid halla: El uette iſten az te bunödet, azert igyekezic mindenkoron meg tartoztatni az embert bűneinec ki uadolaſatul.

Ordögnec farkaſſaga. *Eccle. 28.* *2. Reg: 12.*

Oh mely ſokan uannac ez moſtani üdökben kiket ugy foglalt maganac az ördög, hogy el ſzakattanac az igaſsagnac utatul, el hattac à regi utakat (kikrűl hogy tudakoznanc paranchollya az iras) karhozatnac utaira indultanac, ſmegſem lattyac, mely nagy ueſzedelembe forognac mierthogy az ű gonoſsagoc meg uakeſtotta űket. Nem halgattyac az Anyaſzentegyhazat, nem köuetic azokat az kic űket à teuelygeſekrűl az igaſsagra teretteneiec, hanem fűlöc uiſzkettetö meſtereket kereſnec, es gyűitnec magoknac. Nem mennec fel Hieruſalembe, az az, nem ternec meg az anya ſzentegyhaznac eggyeſsegebe, hogy egyenlö keppen es egy ſzaial dichöitteneiec az uriſtent. Sokcal inkab nem ternec meg bűnökbűl, nem tartnac penitenciat, nem gyonnac

Ordögnec foglyai. *Hier: 2.* *Rom. 15.*

onnac meg tiſztan igazan, hanem az ű bűnöknec mentéſere terêtic nyelueket. Effeleket mind uakca, ſikette, nemaua, tet az ördög, ki hatalmaſon chelekedic à hitetlenſegnec fiaiban, hogy latuan ne laſſanac, es haluan ne erchenec es ne iduezűllyenec. Nem kel tahat meg utalnunc az ſzent Peter apoſtolnac imillyen intêſet. Atyamfiai iozanoc legyetec es uigyazzatoc, mert à ti ellenſegtec az ördg, mint egy ordito oroſzlan kereng kereſuen kit be nyellyen. El kel tauoztatnunc az heuerő tunyaſagot, es nem illic oly nagy uakmerő batorſagba felelemnelkűl elnűnc, mintha ellenſegűnc ſem uolna, mert uagyon, es az igen erős es igen alnac. Ephes. 2. 1. Pet. 5.

Vgy uagyon hogy meg győzte Chriſtus egyſzer az ördögöt es uralkodic az őueibe, de az ű ellenſegi közöt. Mig it ez uilagon elűnc, mindenkoron az ellenſeg körűlűnc forog, es à ki magat oltalmazza tűle annac nem arthat, à ki peniglen nem uigyaz, hozza feer ahoz, es arthat affele embernec. Leſzen oly idő az itelet napia, mikoron az atya iſten ugy ueti à Satant az Chriſtuſnac labai ala, hogy többe nem rugodozhat, es ſenkiuel nem ellenkedketic. Addig azert, mig az, az idő el iű, eſzeſec legyűnc, ket fele nezzűnc, mindent el tauoztaſsunc ualami az ördögnec okot adna reia, hogy hozzanc ferne, es ſzűntelen ſöpöriűc az mi lelki eſmeretűnket, az penitencianac ſöprűieuel, hogy tiſzta es űres legyen, minden bűnnec ſzemetetűl. Mert mikeppen a diſzno ſzereti à ſart, es örömeſt heuer benne, azonkeppen az ördög à bűnt, es ot lakozic à hol à bűn uagyon. Pſal. 109.

Ne alecha ſenki azt, hogy mikoron az kereſztſegnec miatta, auagy az penitencianac altala embörből

 ki űzetic

Nem szuric az ördög keserteni. ki uzetic az ördög, ottan meg szünic keserteni es ostromlani azt az embert, kibol ki uzettetet, nem szünic semmiképpen, Hanem *mikor ki megyen az emberbœl, iar uizetlen helyeken*, az az oly sziuekben, mellyec az szent lelec isten malasztyanac harmattyaual, meg nem aztattanac es azonközbe nem feletkezic el, à regi szallasrul, söt mindenkoron gondolkodic raita, mi modon uisza mehessen oda. Es noha lattya hogy az penitencianac söprüieuel meg tisztettatot, es az ioszagos chelekedetekcel meg ekesettetet annac az embernec lelki esmeretenec haza, de megis nem hagy semmit hatra az ü alnac in chelkedesiben *El megyen azert es melleie uesszen mas het lœlkœket maganal alnakbakat*, az az szuntelen es minden modon azon igyekezic, hogy uionnan megint el foglallya az egyczer meg tisztult lelket, bünbe eiche megint az penitenciara teret embert. Kit ha meg miuelhet, *annac az embernec utolsó dolgai gonoszbac lesznec az elsœknel.* Nagyob hatalmat uessen raita az ördög, nehezben terhet meg az utan. Mert lattyuc szemeinkel, meli nehezen szabadulnac ki az ördögnéc töriböl azoc, az kic egyczer meg szabaduluan, uionnan fogsagaba eitic magokat, az tisztatalan eletnec miatta.

Annakokaert, ualaki penitenciara ter à bünböl, es az ördögnec rabsagatul batorsagos akar lenni, meg lassa hogy az penitencia tartasnac utanna, ne uesse uakmeröségre magat, fellyen, tarchon, es oltalmazza lelket az ellenségtül, Vitezkedgyec io uitesseget. Löuöldöze az olalkodo fertelmes lelket, es tauoztassa el tülle az aitatos könyörgesnec puskaiaual: öuecze fel

eze fel magat lelki fegyuerrel,ki az istennec igeie, Vegye feiebe az igassagnac sisakiat, Tarcha kezeben à hitnec paisat, hogy meg olthassa annac à gonosznac minden tüzes nylait.

De talam kerdeneie ualaki, miert dihősködic ilyen kegyetlenül az ördög az emberi nemzet ellen? Azert mert igen gyülöli az istent, bannya orszaganac eppuleset, es annac okaiert mindenkeppen azon igyekezic, hogy el szakasza az embert istentül, ne sokasodgyanac az istennec fiai, ne öregbüllyön az ü orszaga. *Miert dihősködic az ördög.*

Touabba, iregykedic az emberi nemzetreis: Tudgyà hogy az mely bodogsagot ü el uesztet arra teremtetet es ualasztatot az embert, iregyli es bannya, hogy à mit ü soha nem remelhet, azt minekünc igerte isten az ü szent fiaba, azert minden tehetsegeuel azon iar mikeppen minketis uelle egyetemben az ueszedelemre uonhasson.

Miert engedi az isten hogy az ördög kesertheßse es gyötörhesse az embert? Az mi büneinkeert erdemlettüc, es nem chac ezt, de egyebetis mindent uetkünc szerent szenuedünc ualamit szenuedünc. Touabba azertis engedi, hogy inkab meg erchüc mely nagy io tetemeny legyen az ördögtül ualo meg szabadetas, kit az ü szent fia altal keszetet minekünc. Mert senki iobban nem erzi az szabadsagnac gyönyörüseget, mint az à ki ualamikoron rabsagba uolt, es onnet szabadult meg az rabsagnac keserues emlekezeti êreszteti azzal à szabadsagnac nagy édesseget. Annac fölötte hogy retteguen az ördögnec alnaksagat, segetsegül hyuc urunkat, ki felöl ertyüc az euangeliombol, hogy *Miert enged Isten az ördögnec kesertení.*

 ü bir az

ů bir az ördöggel, es hatalmasb ů nalanal. Hogy hitטel erősséchűc magunkat az ördög ellen, ertuen az ů nagy ereiet, es hogy az hit altal győzethetic meg, igyekezzűnc beuelkedni az hittel. Allyatoc ellene ugy-
1.Pet.5. mond ſzent Peter hitben. Megint ſzent Ianos. Ez à
1.Joan:5. győzedelem, mely meg győzi à uilagot az ti hitétec. Vegezetre hogy az Chriſtus altal ualo meg ſzabadulasből, erchűc es eſmeriűc hogy kőſztűnc ſőt bennűnc lakozic az iſten Dauidnac mondaſa ſzerent, ki az
1.Reg. 17. nagy oktalan Goliathnac imigyen ſzol uala. En te ellened az ſeregec iſtenenec neuebe megyec, meg őllec tegedet es ſeiedet ueſzem, hogy tudgya mind à ſzeles főld, kogy iſten uagyon Iſraelbe, az az anyaſzentegyhazba.

Maſodic reſze.

Chriſtuſnac hozzanc ualo io uolta. ELeget ſzollottunc az ördőgnec gonoſz kegyetlenſegerűl, ideie immar hogy ſzollyunc, az Chriſtuſnac az emberi nemzethez ualo io uoltarul, es az ördögőn ualo hatalmarul. Mondóc íméntis, hogy à Nazaretbeli Ieſus az aſzonyallatnac magua, ki meg rontya az ördőgnec feiet, kirűl ſzent Daui-
Pſal. 71. dis igy prophetalt uala, hogy meg itelendő uolna az nepnec ſzegenyt, es meg fognaia ſzabadetani az ſzegenyeknec fiait, es meg alazna à karomlot. Meg bizonyulanac mind ezec ez mai euangeliomba ů felőle mikoron meg ſzabadeta az ördőgnec hatalmabol ez ſzegeny nyomorult embert. Bizony igaz à ſzent Ianos beſzedeis, ki azt monda, hogy
1.Joan. 3. az embernec fia azert ielent meg è uilagon, hogy meg

meg roncha az ördögnec chelekedetit. Meg rontya, mert em latod mit chelekeſzic. Elöſzör nem chac ez egy embernec teſti ſzemeit gyogyeta meg, hanem az tellyes emberi nemzetet meg ſzabadeta az lelki uakſagtul, meg uilagoſeta azokat az kic ſötetſegben, es az halalnac arnyekaban ülnec uala. Ki üze á mi ſziueinkböl az ördögöt, hogy hiheſſünc es hiuen iduezülheſſünc. Touabba mikeppen ennec füleit meg nylatkoztata, azonkeppen meg nylatkoztattya az mi lelki füleinketis, hogy halgaſſuc az ü ſzent igeiet, tudgyad hogy nylatkozot fülei uannac ü neki. De az ki nem halgattya, annac meg be dugua uagyon füle, az ördög ſikeſſetette meg üket. Vegezetre meg odozza nyelüünketis, hogy ualhaſſuc es dicherheſſüc ütet, ad haſſunc halat neki hirdetheſſüc az ü hatalmaſſagat es io uoltat, teheſſünc uallaſt az mi bünös uoltunkrolis, es gyunhaſſuc meg büneinket Es ez ſzerent foglyogbol ſzabadoſokca, az ördögnec rabiaibol iſtennec fiaiua es örökoſiue teſzen minket. Luc: 1.

Mert az emberi nemzetet, kinec termeſzetet fel uette igen ſzereti á Chriſtus, az ördögöt kedig igen gyülöli, es ugyan ez az ü tiſzti hogy roncha, minden ragadomanytul meg foſza az kegyetlen Satant, es az ü benne hiuöknéc öröc eletet adgyon. Nyluan uagyon azert hogy irgalmas mi hozzanc es hatalmas az ördögön az Ieſus Chriſtus.

Harmadic Reſze.

HArom fele nezöi leuenec az Chriſtus choda tetelenec, mert nemellyec chodalac azt á mit latanac mondu- *Chriſtuſrol valo iteletec.*

monduan. Nem de ez: Dauidnac amaz fia? Mintha imigyen szollananac. Akarkies meg esmerhèti ůtet az
Esa:9 ů chelekedetibŏl, hogy Dauidnac oly fia, kirul azt mondottac á prophetac, hogy mind őrŏkce az ů attyanac szekiben fogna ůlni, az az, hogy Messias. Nemellyec peniglen karomliac mind ů magat es mind az ů chelekedetit monduan. *Belzebubnac az ærdœgœc fejedelmenec hatalmaual uzi az ærdœgœket.* Nem halgathattyac az sokasagnac tisztesseges uallasat á Christus felŏl, annac okaert iregykeduen reia erette, hogy Messiasnac esmertetic uala az seregektůl ŏrdŏgnec tulaidonettyac az ů chodatetelet. Mintha az ŏrdŏggel uolna ualami kŏzŏssege, es az ereieuel chelekedneie á mit chelekedic. Nemellyec megint azt keuannyac hogy az egbŏl tegyen chodat, mintha nem elegendŏ choda uolt uolna, az ů istensegenec es isteni ereienec meg bizonyetasara az ŏrdŏgnec ki ůzese.

Christus urunc az karomlas helyebe nem karomlya uisszontag ůket, ugymint az ki mikor szidalmaz-
1.Pet: 2. tatottis, nem atta uissza az szidalmat hanem nagy szep szeled beszeddel meg felel á karomloknac, es negy bizonsaggal bizonettya hogy ů nem ŏrdŏgi hatalommal ůzi az ŏrdŏgŏket, hanem tulaidon isteni ereieuel.

Az elso bizonsag imillyen. *Minden magaba meg oszlot orszag el pusztul, es á haz hazra esic. Ha azert az Satanis meg oszlot ůnen magaba, mint marad meg az ů orszaga?* A bizon dolog hogy az ŏrdŏg nem pusztul sat, hanem eppulesét keuannya az ů orszaganac, hat meg nem oszlot magaba egyc az masikra nem tamadot, egyc az masikat nem ůzi. Mert ha ugy uolna á mint ti mongyatoc,

hogy ördög ördögöt üzne, tahat egyenetlenſeg uolna ü köſztöc, es az ü birodalmokat ü magoc puſztettanaiac az uiſzauonas miat.

Ieles ſzep tanulſag adatic itt mi elönkbe, az egyenetlenſegnec es uiſzauonaſnac artalmas uoltarul. Igaz mondas, *hogy minden magaba meg oſzlot orſzag, es minden haz, ualamelybe egyenetlenſeg uagyon meg romol es el puſztul*. A meg oſzlot orſzag az peniglen, kibe az töruen ſzerent ualo feiedelemnec nem engednec az ü allattoc ualo nepec, az engedelmeſſeg örzöie az eggyeſſegnec, ki az feiedelemhez nem kilömben kötelezi az köſſeget, mint à ſoc tagöc uannac köteleztetuen á föhöz. Valahol az engedelmeſseget akar lelki es akar teſti dologba hatra uetie az emberec, ot ſoha egyebet ſemmit nem uarhatunc hanem chac eſz ueſzeſt, zurzauart, es uiſza uonaſt. Meg utalac ſokan a Papat, nem akarac uallani hogy Chriſtus utan az lathatando anyaſzentegyhaznac egy lathatando feie legyen ez földön, kinec tartozzanac minden kereſztyenec engedni, mi kouetkezec belöle? Puſzteto uiſzauonas. Mert mikoron kiki mind maganac ualo ur, es ſenkit nallanal nagyobbat nem eſmer, nem fel, nem tart nem kerd ſenkitül, mindenic az ü agyanac gondolattyat koueti, egyc egy fele, maſic mas fele uonſzon, es annera iutot ez feietlen labac közöt à dolog, hogy ü magoc ſem tudnac houa lenni: Mert anni az ertelem köſztöc, menin ü magoc uannac. Es ebböl az nagy uiſza uonyasbol az anyaſzentegyhaznac nagy puſztulaſa törtenec, holot el teuelyedet az iſtennec nyaia, az ſzegeny köſseg, az ü paſtoroc az hamis prophetac el chaltac ütet, egy hegyrul mas hegyre, egy teuelygesböl mas teuelygeſre, kit az Luter

A viſzauonaſnac nagy artalmaſſaga.

Ier. 50.

 tudo-

tudomanyara, kit az Caluinus uelekedesere, kit houa haggattanac az egy igűec kőzzűl. Azonkeppen è uilagi birodalmokbanis ki nem lattya mely nagy ueszedelmeket szerez az egyenetlenseg? Az Romabeli birodalomnac romlasanac mi len oka, hanem az soc polgari had, az fő nepeç kőzőt ualo uiaskodas? Az mi orszagunkat, mi ada tőrőc chaszarnac kezebe? az orszagbelieknec tetouazasoc, es soc fele ualo szakadozasoc. Addig euec egymast, addig marakodanac űnkősztőc hogy meg emesztetenec egymastul, meg fogyatkozec az soc belső uiadal miat ereie az orszagnac, es chac kőnnyen be iőue, be szalla à tőrőc, el uéue tűlűnc az arany almat, minden gazdagsagnac es beusegnec főldet ki foglala kezűnkből. Immar chac alég akattunc hazanknac karaian, de meg sem uesszűc eszűnkbe magunkot, hanem ugyan azon uiszafordult erkőlchbe megyűnc el, meg sem szűnűnc meg az nagy soc ueghetetlen uiszauonastul. Mutas ennekem ket vrat magyar orszagba, kic egymast tiszta szyűből szeressec.

Magiaroknac visszauonas ueszését. Gal. 5.

Az tőb rendbeliec kőzőt azonkeppen, mutas ennekem ualahol ualami szeretetet. Igen mongyac egymasnac hogy szolgaloc kegyelmednec, mas felől peniglen meg az chontokotis egybe ragyac egymasnac. Az anyaszentegyhaz gyűlekezet uolna hiszem nem oszlas? hogy mondhattyuc tahat mi az anyaszentegyhaznac tagiainac, az az keresztyeneknec magunkot? ha nem gyűlűnc egybe az szeretetnec altala, hanem az gyűlőlseg szantalan ezer fele szaggat bennűnket? Azon kőnyőrőg Christus szent attyanac, hogy eggyec legyűnc, szent Palis arra int, hogy egyet erchűnc: Maidan,

Gyulekezet az Anyaszentegyhaz

Ioan. 17. 1. Cor. 1. Phil. 2. 3.

Maidan, Nem chac hogy eggyec nem uagyunc es egyet nem ertűnc, de meg eſzűc inkab egymaſt.

Choda dolgot mondoc, kin enis chodalkozom, ties chodalkozhattoc. Az ördögöc uilag keſzdetitűl fogua el uegeztec magokba, hogy mindenkeppen ártchanac az embernec ualamint árthatnac, minden ereiekcel azon legyenec hogy puſztechac az iſtennec orſzagat.

Ebben á gonoſz ſzandekban es gonoſz akaratban, öly egyeneſec, hogy ſoha ſemmi uiſzauonas, ſemmi egyenetlenſeg ű köſztöc nem uolt. A gonoſz tiſztatalan lelkeket, ſemmi io törueny, ſemmi törueny ſzerent ualo frigy nem kötelezi egybe, hanem chac az artaſra ualo akarat, megis nem haſonlanac meg űnköſztöc. Minket á termeſzet, az uerſzerent ualo atyafiſag, az egy iſten, egy hit, azon egy bodogſagnac remenſege egybe gyűitöt, es egybe foglalt uolna, meg ſem maradunc egyűt es nem ertűnc eggyet ſöt, uiſzat uonſzunc egymas ellen tuſakodunc mi magunc karaual. Ha ez uilag ſzerent ualo romlaſunc nem fai, akar chac felnenc az mas uilagon kőuetkezendő kar uallaſtul. Szent Pal az feddődeſeket es egyenetlenſegeket, á teſtnec chelekedeti kőzze ſzamlallya, es azt mongya hogy ualakic affeleket chelekednec, iſtennec orſzagat nem ueſzic. Vegyűc eſzűnkbe azert magunkat, es teriűnc egymashoz, eggyeſűlyűnc meg egymaſsal, hogy ez uilagi hazanknakis maradekiat el ne ueſzeſsűc, az iſtennec orſzagabolis ki ne rekeſzteſsűnc.

Az ördögöc nem uonſzonac uiſzat mint az emberec.

Gal: 5.

Maſodic bizonyetas, mellyel Chriſtus az bizonyettya hogy nem Belzebub ördög hatalmaual űzi az ördögöket, imillyen. *Ha en Belzebub ereieuel űzoec oerdoegoeket, az*

ket, az ü fiaitoc ki hatalmaual üzic? Az apostoloc, kic test-
szerent Sido fiac ualanac ördögöket üznec uala, nem
Belzebubnac hatalmaual, hanem az Iesus neueben,
amint ü magoc bizonsagot teuenec rulla monduan.
Luc:10. Vram az te neuedbe meg az ördögökis engednec mi-
Mar:3. nekünc. Tahat Christus urunc az ki az apostolokna-
kis hatalmat ada az ördögökön, nem szükölködöt Bel-
zebub segetsege nelkül. *Azert üc tinektec biraitoc lesznec.*
Az az, az apostoloknac peldaia meg győz es hazug-
sagba hagy titeket. *De maga ha az istennec üiaual üzœm az
œrdœgœket, bizonyara reiatoc iutot az istennec orszaga.* Azt
Gen:3. akaria Christus hogy ebből esmeriec ütet az kigyo fe-
ienec meg rontoianac, az az Messiasnac lenni, hogy ör-
dögöket üz nem ördögi hatalommal, hanem az isten-
Istennec nec uiaual. Az istennec uyan erched az ü szent lelket,
uya à szent- ki azert mondatic uianac hogy tugyad ütet egy allatu-
lelec. nac es egy hatalmunac lenni az atyaual. Mert mint em-
bernec uia kariaual, karia az töb testeuel egy allatu
es termeszetü, azonkeppen az atya, fiu szent lelec
szemelyekbe harom, de allatban termeszetben egy öröc
egyenlö isten.

Harmadic bizonsag imez. *Mikoron az erœs fegyue-
res œrzi az ü pituarat, bekesegben uannac etc.* Az erös meg
nem győzethetic, es ki nem üzethetic egyebtül hanem
attul à ki erösb ü nallanal. Erös az ördög, ugy mint
ki ez uilagot meg győzte es maganac foglalta uala:
Meg győzi es ki üzi utet az Christus, erösb tahat az
ördögnel, es nem kért ördögtül, ugy mint nallanal
erötlembtül eröt az ördög üzesre: De iobbadon meg
Ordögnec tekenehüc ezt è mondast. Az ördög uala az erös, à
erössege. ki örzötte az ü pituarat. Erös termeszet szerentis,
mert

mert az ű gonosz termeszete, fel fegyuerkezteti űtet soc alnokfaggal, artalomra ualo rauasfaggal, es az emberi nemzetnec gyűlőlfegeuel. Erős touabba az mi uetkűnkből, mert mies fegyuert adunc kezebe, az mi tudatlanfagunkat, gonosz keuanfaginkat, tunyafagunkat, gond uifeletlenfegűnket. Ezekcel fel fegyuerkeztetuen, naponkent uaftagb, es erőfseb à gonosz allat. Es iollehet az Christus ken fzenuedefe halala mat, meg tompultanac uala az ű fegyueri, de megint uionnan elefettyűc mi az mi gonofsaginkal, kic miat el hatalmazic rai unc. Holot peniglen azt mongya Christus az ördőg felől, hogy őrzi az ű pituarat, ielenti nagy fzorgalmatofsagat az el ragadot predanac meg tartafaban. Mert bizonyara az mely fzorgalmatofsan kereng kerefűen kit be nyellyen, ugyan ollyan fzorgalmatofsan őrzi à kit be falhat, hogy ki ne efsec fzaiabol. Touabba ued efzedbe hogy ez ielen ualo elet pituar, az igazaknac, eletnec pituara, az gonofzoknac karhozatnac pituara. Dauid igy fzol uala az igazakrul. Az mi iftenűnc hazanac pituaraban uiragoznac. Mert à malafztnac elete kiben elnec ez uilagon az hiuec ű nekiec oly pituar, kiből chac az bodogfagnac belfő hazaba kel be lepni. De megint ez uilagon ualo gonofz elet à pokol hazanac pituara, Honnet chac be kel lepni az őrőc tűzbe. Latode bűnős ember hol uagy, az ördőgnec pituaraba, az pokolnac torkaba. Miert nem uefzed efzedbe magadat? Miert nem terz meg? Miert nem akarfz ez nagy uefzedelembűl hatra lepni, es az iduefsegnec utan iarni?

1. Pet. 5.

Pituar ez ielen ualo elet.

Psal. 133.

Bekefegben

Bekéségben uannac ugymond *mindenéc ùalamit bír.* Az az, Azón igyekezic az ördög, hogy à kit be nyelhet, azt el ne uefzefse, es annac okaert bekeſegeſse félelem nelkül ualoua teſzi lelki eſmeretet, hogy ingyen meg ſe góndollya nyaualaiat, chac eſzebe ſe uegye mely nagy ueſzedelembe forog. Mert tulaidonſaga à bünnec, hogy mentül inkab el merül ualaki benne, annyual inkab nem gondol ſemmit uelle, ugy tartya magat mintha ugyan iol uolna dolga. Innet uagyon hogy ſokan örülnec neki, mikor gonoſzul chelekednec, es uigadnac az gonoſz dolgokban. De iai nekic, mert effele bekeſegben keſerues keſerüſeg uagyon. Emeld fel ſzemeidet es tekench meg annac az idönec allapattyat, kiben Chriſtus ez uilagra iöue, Chac nem az tellyes uilag baluany imado uala, meg az Sidokis hamis uelekedeſekcel rakuac ualanac, es az ördögnec engednec uala. El iöue urunc, ki az ördögnel erölb leen, mert iſten es artatlan ember. Meg kezde uele uini à puſztaba, de à köröſztfan uegeze el à uiadalt, es meg gyözuen ütet meg ſzabadeta minket az ü rabſagabol es az öröc karhozatbol, ſ be uin az atya iſtennec orſzagaban.

Bünnec tulaidonſaga.

Pro. 2.

Eſa. 38.

Az ki uelem ninch ellenem uagion etc. Ez à negyedic es utolſo bizonſag. Ebbölis meg teczic hogy nem ördögi hatalommal üzi Chriſtus az ördögöket, mert ſoha ü uele egybe nem alkhatnac az ördögöc. Söt mint ö magaual ſ mind tudómanyaual ellenkedic az Satan. Ezt igy lenni meg bizonettya à Puſztaba ualo keſertes, es à Pilatus feleſegenec gyötrelme, kit azert gyötör uala, hogy az iſtennec az mi ualtſagunc felöl ualo el uegezet akarattyat ne hadnaia ueghez menni, tartoztatnaia az ü feriet hogy ne ölne meg à Chriſtuſt, miert-

Chriſtusbalos ellenſege az ördögnec.

Mat. 4. 27.

mierthogy erti uala immar, hogy az Christusnac halalabol kouetkezendő uolna az emberi nemzetnec szabadulasa, es á sötetseg feiedelme orszaganac meg romlasa. Azon közbe ez á mondas. *Valaki en uelem nynchen ellenem uagyon.* Int minden embereket hogy egy altallyaba uagy Christus egyhazanac tagiai legyenec, uagy á Satannac seregebe allyanac be, es senki ket fele ne santallyon. Mert nem lehet az hogy Christussalis legyen ualaki s az ördöggelis. Nem szolgalhat egy szolga ket urnac. Nem szeret á mi urunc asseleket az kic mint egy ingadozo nád alhatatlanoc, es sem kin sem ben nynchenec. Sokan talaltatnac most asselec, kic az igaz keresztyenekcel keresztyenec, az teuelygökcel teuelygöc. Volnal uagy meleg uagy hideg azt mongya az isten. Illyes propheta azonkeppen. Ne santallyatoc ugymond ket fele, ha az mi urunc isten kouessetec ütet, ha peniglen Baal, kouessetec azt. No azert atyamfiai az pokolbeli ördögnec kegyetlenségetül az mi urunc Iesus Christusnac altala meg szabaduluan, ne adgyunc helt többe ü neki, Legyünc halaadoc az mi meg szabadetonknac, magasztallyuc ütet, es az ü chelekedetit, hogy uegreis ü uele meg maradhassunc az öröc eletben.

Nem szolgalhat senki ket urnac.

Apoc. 3.

3. Reg. 18.

Lætare.

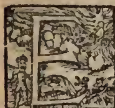
Lætare.

Negyedic bœiti vaſarnap, mellyet Guſaly vaſarnapnac neuez à paraſztſag.

Szent Ianos Euangeliomonac VI. reſzeben uagyon ez mai Euangeliom.

I. Z idœben. *Altal mene Ieſus Galileanac tengeren es kœueti uala ötet nagy ſokaſag, mert lattyac uala az ieleket, mellyeket teſzen uala azokon az kic betegec ualanac Fel mene azert à hegyre es ott ül uala az ö tanetuanyual. Kœzel uala peniglen à huſuet, az*
II. *Sidoknac innepec napia. Mikoron fel emelte uolna azert Ieſus ſzemeit es lattá uolna hogy nagy ſokaſag iöne ö hozza monda philœpnec. Honnet uegyünc kenyereket hogy egyenec ezec? Azt peniglen mongya uala kiſertuen ötet, mert tudgya uala mit mielendœ uolna. Felele neki philep. Ketſzaz penzara kenyer nem eleg nekiec, hogy chac keueſet keueſet uegyenekis benne. Monda neki egy à tanetuanyoc kœzzül Andras Simon peternec attyafia. Egy gyermec uagyon itt, kinec œt arpa kenyere es ket hala uagyon. De michoda ezec enni ſoc nep kœzœtt? Monda azert Ieſus. Telepetteſſetec le az embereket. Soc ſzena uala peniglen ott az helyen. Le telepedenec azert az ferfiac ugymint œt ezeren. Veue annakokaert Ieſus à kenyeret, es mikoron halat adot uolna, oſztogata az le telepedteknec, haſonlatos keppen à halakbolis az ki menit akaruala. De maga minekutanna*
III. *meg tœltenec uolna monda az tanetuanyoknac. Szeggyetec fel az morſalekokat, mellyec meg marattanac, hogy el ne ueſzenec. Felſzedœ*

dec azert es meg tœltenec az morſalekokcal, mellyec az œt arpa kenyerbœl meg marattanac uala azokłul az kic ettenec uala, tizenket koſart. Azoc azert az emberec mikor lattac uolna, az mely chodat Ieſus tœt uala, mondanac uala. Mert ez á bizony propheta, ki el iœuendœ ez uilagra.

EZ mai ſzent vaſarnap hetedic az Septuageſima vaſarnaphoz, ki iegyzi ez uilagnac hetedic es utolſo ideiet, az őrőc nyugodalmat, es az aldot őrőmet mely minekűnc akcor adatic meg mikoron ez ielen ualo eletnec nyaualyaiabol ki menekeduen, ez ſiralomnac uőlgyeből be megyűnc az ueghetetlen bodogſagba, holot nem leſzen tőbbe ſem ſiralom ſem kialtas ſem faidalom, hanem ugymint győzedelmeſec uigan nezzűc az mi urunknac iſtenűnknec ſzent ſzinet, uigaztaltatunc az ů lataſabol, el fogyhatatlan győnyőrűſeget ueſzűnc az tellyes ſzent haromſaggal, ſzent angyalokcal, patriarkakcal, prophetakcal, apoſtolokcal, martyrokcal, confeſsorokcal, ſzűzekcel es az tellyes mennyei ſeregecel ualo együt letűnkből. *Ez uilagnac utolſo ideienec iegzeti.*

Ennec az kőuetkezendő nagy őrőmnec es bodogſagnac remenſege uigaſtal maſtanis minket minden nyaualyainkban, hogy ſzent palnac mondaſa ſzerent, az remenſegben őruendezzőnc es az nyomoruſagban bekeſegeſec legyűnc. Annac okaert mintha immar izit erzenőioc az menyei dichőſegnec oly modon tartyuc magunkat ma az iſteni ſzolgalatba. Mert ha ki eſzebe ueſzi az mai ſzent Miſenec rendit, inkab mint uigaſagra ualo inteſt foglal magaba. Latod mi modon kezdetic el: Oruendez Ieruſalem, az az, anyaſzentegyhaz, es egybe, *Rom. 12. Lætare uaſarnapi Miſenec rendi. Eſa. 66.*

es egybe gyűllyetec mindenec kic az istent szeretitec, hogy uigadgyatoc es be tellyetec az meg szabadulasnac uigasztalasaual. Mely igeenec utanna uettetic szent
Psal. 121. Dauidnac imillyen mondasa. Oruendesztem azokban mellyec meg mondattanac ennekem, hogy az urnac hazaba megyűnc. Imhol oka az mi őrőműnknec, hogy az mi urunknac istenűnknec hazaba, az menyorszagba fogunc be menni. Rőuid beszeddel ez uilagi soc nyaualyaknac ez ei mult hat uasarnapon tetetet emlekezeti utan, azert iuttattya eszűnkbe az anyaszentegyhaz, az iőuendő uigasagos nyugodalmat, hogy annac bizonyos uárásáual, meg mertekellyűc magunkba azt à keserűseget mellyet szerez mi bennűnc ez ielen ualo eletnec terhes es sanyaru uolta, hogy az nyomorusagoknac hoszusaga ketsegbe ne eichen minket. De eleg ez errűl, szollyunc immar az euangeliomrol.

Egy igen ieles historia ez, kiben meg irta szent Ianos, mikeppen urunc Christus őt ezer embert őt kenyerrel es ket hallal meg elegètet. Mely choda tetelt auegre miuele annac az predicationac előtte, kiben szolla az ű szent testenec etelerűl es az ű szent uerenec italarul, hogy ebből az ű chódalatos isteni chelekedetiből aztis amit ennec utanna szollando uala el hinneiec az halgatoc isten igeienec lenni. Vgyanis az
Christusnac chodateteli az ű igéienec pecseti. Christusnac minden choda teteli nem egyebec hanem ugy mint pecheti az igenec, melynec melleie uettetnec, kikcel meg pechetli az ű beszedet, hogy senki ne ketelkedgyec annac igaz uoltaban. Hogy el higgyűc azert mies à mit ez utan monda, űtet lenni az elő menyből ala szallot kenyernec, es az mi lelkűnc eledegenec, sne kerdeszkedgyűnc azon, mint adhassa nekűnc

eledelűl

eledelül az ü szent testet, oly chodat teén, kiuel meg bizonyetta az ü mindenhato uoltat. Nemis ketelkedem benne hogy az anyaszentegyhazis nem egyebert oluassa ezt az euangeliomot husuet elöt, mikoron az hiu keresztyenec felessen szoktanac az ur uochoraiahoz iarulni, hanem hogy haluan ez nagy choda dolgot, az dragalatos szentseg felöl ualo hitünket erossechü e belölle, es enni soc embernec ollyan keues kenyerrel ualo meg elegetesebõl, meg tanollyuc mely tökelletessen elteti es minden isteni iauaiual be tölti az mi lelkünket, á Christusnac szent teste es szent uere. *Lætare uasarnapi Euangeliomnac oka.*

Vgymint az lett dolog ü magaba arra ualo, hogy ualakinec uagyon ez uilag szerent miuel elni, meg tanullya hogy istentül uagyon es halat adgyon rulla. Mert az istennec aldomasa teszi az embereket gazdagokca. Azert szol uala imigyen szent Dauid. Mindeneknec szemei te benned biznac uristen es te aez ü nekiec eleseget alkolmatos idöben. Ha ki peniglen szükölködic, ne essec ketsegbe, hanem bizakodgyec hogy meg adgya isten ü neki azt á mi eleg, chac iarion el hiuatallyaba. Innet uagyon hogy mikoron á tanetuanyoc szorgalmatossoc uolnanac az kenyernec fogyatkozasa felöl, ezt á choda tetelt iuttata Christus eszekbe, hogy innet uennenec bizodalmat, az ü szorgalmatos gond uiselese felöl. *Istentül minden ionc.* *Prou. 10.* *Psal. 144.*

Harom fö tanulsag uagyon ez euangeliomba. Elsö arrul, minemü nagy buzgosaggal kellyen embernec az isten igeiet halgatni Mosodic imezrül, hogy isten el akaria tartani, elis tartya azokat, az kic halgattyac az ü igeiet, es el iarnac hiuatallyokba. Harmadic az alamosnalkodasnac iutalmarul, es ennec ez choda tetelnec hasznarul.

Elsoc Resze.

Buzgosaggal illic az Istennec igeiet halgatni. Mar:6.

Altal mene Iesus az Galileanac tengeren, es nagy sokasag koueti uala ötet. Peldat kel nekünc uennünc ez sokasaktul, mely nagy buzgosaggal illyec halgatnunc az istennec igeiet. Azt mongya szent Marc, hogy haion mene altal â tengeren urunc, az tanetuaniual egyetembe, es â seregec az körül ualo uarasokbul gyalog oly nagy sietseggel mentenec az kerülöböl ü utanna, hogy elöb oda iutottanac nallanal. Bodog idö uolt az kiben az halgatoknac buzgosaga uetekedet az predicatoroknac gyorsasagaual. De minallunc kilömbben uagyon â dolog. Az kösseg â papoknac restseget, â papoc az kössegnec tunyasagat uadollyac. Nem mentem sem magamat sem â többinket, kic uelem egyetembe az isten igeienec predicallasara hiuatalosoc, kellene ha mies gyorsabbac uolnanc annal amint uagyunc. Mindazaltal akarnam latni miuel gyorsabbac nalunknal azoc, az kic â mi tunyasagunkat feddic.

Christus urunc oda az helyre holot ezt az chodat tette, nyugodni ment uala, nem predicallani sem chodat tenni. Szent Marc mongya hogy igy szollot uolna az apostoloknac. Menyünc el felfele â kietlembe, es nyugodgyatoc egy keueset, mert oly igen sokan ualanac, az kic iünec es mennéc uala, hogy meg chac etelre uolo ideiec sem uala, â nagy untalan ualo munkatul ü nekiec. Es be menenec az haioba, es el menenec â pusztaba. De mikoron latta uolna Christus mely nagy sokasag iött uala ü utanna, könyörüluen raitoc az nyugodalom helyet, munkat ualaszta maganac, es az tanetashoz kezde. Hallode mis

de mit beszel? Aztmondod hogy restec á papoc, am ottan legyen igaz à mit mondasz. De Christus sem predicallani ment uolt az kietlembe à mint meg hallad, hanem nyugodalomnac okaert, mindazaltal ugyan predicalla. Vallyon miert ualtoztata meg akarattyat? Azert hogy láta az sokasagot. No tahat enis ha rest uagyoc, miert nem esztekeltec ti engemet? Ha alus-zom miert nem kőltőtőc fel? ha nyugodalmat keressec, miert nem hitoc az munkara? Szolga uagyoc miert nem parancholtoc? Ha az kisdedec kenyeret kernénec, es nem uolna ki meg szegni nekiec, melto uolna az mi ellenűnc ualo panasz, de kilőmben uagyon à dolog.

Mert istennec hála, ennalam nelkűlis uannac egy nehanyan itt ez uarasban, kic hiuen es igazan predicallyac az euangeliomot, de igen keues az halgato. Ha chac rőuid ideig nem uolnais senki az kj kőztetec predicallana, bodog isten menit kialtanatoc az papokra, hogy ninchen predicator kosztűnc, ninchen kitűl hallanotoc az euangeliomot. Ketseg nelkűl nema ebeknec mondanatoc bennűnket. Lam predicallunc, miert nem halgattyatoc ollyan gyakorlatossaggal à mint illeneiec? Lam nem uagyunc nemac, ualtig igen ugatunc az ragadozo farkasoc ellen, intűnc benneteket szűntelen, hogy el tauoztassatoc àz Iuhoknac gyapiaual be fedeztetet farkasokat. De ki uészi intesűnket? Sőt sokan uannac kic az farkasoc melle allanac, es uellec egyetembe ellenűnc ordetnac.

Isai. 56.
Prædicatio halgatoknac restsegec es chelchapasoc.

Ha az eretneksegec ellen szollunc, ragalmazo neuűnket kőltic. Ha az ueszedelemre uiuő széles utrul, az iduessegnec szoros utara igazettyuc az halgatokat,

tokat,bőitőt, ſanyaru eletet predicallunc, papiſtac uagyunc azt beſzellic,es ottan nem kellűnc. Ha azt mongyuc hogy az templomba nem trecheln i kel hanem imadkozni, es hazanalis ſemmihez nem illic embernec imadſag nelkűl kezdeni, keputaloc uagyunc azt uetie ſzemű̃nkre. Ha penitenciat predicallunc,gyonaſra intyuc az nepet, papa drabantinac neueznec bennű̃nket. Hogy ne legyű̃nc azert reſtec, ha nagyob reſzere minden munkanc heiaba uagyon? De maga merem mondani, hogy mind enni halaadatlanſag kőzőttis az halgatoknac gyorſaſagoc elől nem ueſzi az mi ſzorgalmatoſsagunkat. Em moſtis predicalloc, es hanyad reſze uagyon it â predication,az uaras nepenec? Az kic it uattokis, hany iőt elöb ide nallamnal kozzűletec? ſőt nemellyetec meg moſt iű be az ſzentegyhaz aitaian, mikor immar megis keſztem faradni. Tuggyatoke mit tegyű̃nc, gyűlletec ſokan es io ideien ide az templomban, es meg lattyatoc hogy enis nem leſzec tunya, tanetlac titeket őrőmeſt, es az ſzent igenec kenyeret, mellyet Chriſtus adot kezemben, meg ſzegdelem,kőzitekbe oſztom, es oly chodat teſzec, hogy anni bezeddel, es anni erőuel elegetec meg őt ezer embert, az meniuel chac keueſet elegethetnec.

Bizony mondom, oly reſt nagy reſze ẽ uarasbeli nepnec, az iſten igeienec halgataſaba, hogy ha azokat kellene neznű̃nc, meltan le raztuc uolna regen immar labunkrul â port, es maſua mentű̃nc uolna predicallani. Talalnec oly helt, holot ha ennit munkalodnanc, tőb gyű̃mőlchet latnoioc munkanknac.

Mi az atya iſtennec neueben az igaz uton es

az aiton.

az aiton iottűnc be az akolba, azon tudomant predicallyuc, mellyet az apostoloktul uett, es mind eddig meg őrzőt az anyaszentegyhaz, azert nem teczűnc sokaknac, azert nem halgatnac minket nemellyec. De ha ualaki az ű tulaidon neuebe, tőruenszerent ualo hiuatal nelkűl masunnat be hagna, es fűl uiszkettető tudomant hozna teczeneiec az, es őrőmest halgatnaiac űtet Akarmit mondana, chac mondana ollyat, à mi ellenkedneiec az Romai szentegyhaznac ertelmeuel, mind io uolna, azt mind őrőmest halgatnaiac.

De haggyunc beket ezeknec, mert mi gondunc uagyon nekűnc azokra, kic az eggyesseg kiuűl uannac? Ti hozzatoc teretem beszedemet, kic mêg eddiglen nem halgattâtoc az idegeneket kerlec meg lassatoc, hogy ezec à seregec, mellyekrűl ez mai euangeliom szol, ne karhoztassanac titeket itelet napian. Karhoztatnanac peniglen ha nalloknal restebbec lennetec, az isten igeienec halgatasaban.

Masodic resze.

Mikoron fel emelte uolna Iesus szemeit &c. Meg bizonyul itt, hogy urunc Christusnac gongya uagyon az őueire, hogy el tartya es el taplallya űket mêg chodalatos keppenis ha à szűkseg azt mutattya. Mert eme mikoron az apostoloc ingyen sem gondoltac uolna, az sereg uarni sem tutta uolna tűlle, akcoronis szorgalmatos ű az elesegrűl, ês arrul ertekezic honnet kellene anni soc nepnec enni adni. *Monda azert Philipnec. Hol uegyűnc kenyeret hogy egyenec ezec?* Kit nem azert kerde

Gondot uisel Christus az őueire.

tűlle, mintha ű nem tudnaia honnet kellene szerét tenni, hanem keserti uala űtet, azt akaria uala, hogy az emberi elmének erőtlensege, meg nylatkozneiec, es nyluan lenne, mely hamar meg fogyatkozic emberekbe à bizodalom, mihelt ualami szűkseg meg szoret minket, es az termeszet szerent ualo eszközöknec fogyatkozasa uettetic szemeinknec eleibe.

Philep ugymint ê uilag szerént okos ember, az erszénre tekent, es onnet teszen iteletet à dologrul monduan. *Ket szaz penzara kenyer nem lenne eleg ezeknec, hator chac keueset keueset uennenekis benne*, honnet adhatnanc enni azert mi illyen nagy sokasagnac? Elő iarula Andras Peternec attyafia, űis hozza szola ugyan kérdetlen à dologhoz, de nem talala â czêlt. *Vagyon it* ugymond *egy gyermec kinel öt arpa kenyer es ket hal uagyon, de mi chodac ezec enni soc nepec közöt?* Ezeknec szam uetesec szerent mindnyaian ehen marattanac uolna. Illyen az emberi okossag, hogy chac ahoz tud szolni à mit lât, chac annera bizakodic, à menire à szokot emberi mod szerent mutathat ualamit, â miből meg lehet az, à minelkűl szűkőlkődic. Mêg Moysesis bele esec ebbe az tudatlansagba, ű benneis talaltatec effele kételkedes. Mert mikoron az isten egy holnapra ualo husst igert uolna â pusztaban az Israel fiainac, nem kőnnyen hihete el Moyses hogy az lehetseges dolog uolna. Monda azert istennec. Hat szaz ezer gyalog ez â nep, es te azt mondod, hogy husst acz nekic egy egesz holnapig. Nem de iuhoknac es őkrőknec sokasaga uagatike le hogy elég lehessen êtelére ennec ez sokasagnac, auagy az tengernec halai gyűlneke mind őszue, hogy elegechezd ezeket? De halhacza aztis â mit az

Emberi okossagnac balgatagsaga.

Num. 11.

isten

iften felele ű neki. Néde inkab meg erőtlenűlte az iftennec kezeꝭ meg latod hogy be telic az en beſzedem.

Moſtis uannac eſſéle emberec, kic chac az ű iouedelmeknec mi uoltara tudnac nezni. Ha azert keues iőuedelmec uagyon, es à iőuedelemhez kepeſt, ſokat kel kolteniec, ottan ſapolodni kezdnec magokba, es nem tudnac houa lenni. Nemely embér azon panaſzolkodic, hogy az ű kereskedeſeből keues haſzna uagyon, nemely hogy à mi el ado marhaia uolna, azt ſem adhattya el, nemel hogy ninch kellete miuenec, nem tud honnet penzt ſzerzeni maganac es hazanepenec taplalaſara. Ollyakis uannac kic à tarhazba tekéntuen es az ű keues éléſeket az eſztendőnec hoſzu uoltahoz meeruen, ueſzekednec raita, hogy nem eric meg uele eſztendeig. Ha nagy zapor eſő kezd tartani, uagy hoſzu aſzaly, ottan az iſtent tanettyuc, ottan azt beſzellyűc, hogy ha ű ſzent felſege ualtozaſt nem teſzen az időben, nem chac mi magunknac, hanem az oktalan allatoknakis, chel kelletic meg halni.

Nem ugy iſtentelenec nem ugy, hanem minden ſzűkſeginkben iſtenre kel előb tekentenűnc, ki oly hatalmas, hogy ha ſemmi marhanc nem uolna, es bator à főld ſe termenc ſemmitis, ugyan el tudna ű minket tartani, elis tarthatna oly modon, hogy mi chac meg ſem tudnoioc gondolni. Negyuen egeſz eſztendeig menyből ada kenyeret à puſztaban az Iſrael nepenec. A kemenyſeges ſzaraz kű ſziklabol hoza uizet nekiec. Illyes prophetanac neha az angyaltul neha egy hollotul külde éleſeget Egy ſzegeny őzuegy aſzonnac egy marokni liſztet ugy ſzaporeta meg, hogy harom eſztendeig ű magais gyermekeſtűl meg ére, Illyes

Iſtennec chodalatos ſegetſege.

Exod: 16. & 17. Num: 20. 3. Reg: 17. 19.

prophetatis el tarta uelle. Egy propheta ozuegye ma-
4.Reg. 4. radot felefegenec kichinke olaiat, annera meg fokaféta,
4.Reg.6. hogy minden edeni meg telenec belőlle. Mikor Benadab Syrianac kirallya meg fzallotta uolna Samariat, es foc ideig uolt uolna alatta, oly nagy fzűkfeg, es oly rettenetes ehfeg tamada à uarasba, hogy egy afzonyallat gyermekét meg eue, es az galamb ganeit, ualaki kaphatta, nagy dragan meg uette es meg ötte. De megint az ellenfeget meg iefztuen es á uaras alol el űzuen, oly hertelenfeggel ualo olchofagot es beufeget ada iften, hogy fenki nem hitte, es ingyen fem aletotta uolna. Soc töb hiftoriakis uannac az fzent irasban, mellyec bizonettyac az iftennec hatalmafsagat, hogy akar mely nagy fzűkfegben es fogyatkozasbanis el tarthat minket.

Touabba iuffanac efzűnkbe az iftennec igeretties, ki az ű io uoltabol fel fogatta hogy meg ad nekűnc mindent, ualami nelkűl fzűkőlkődűnc, teftűnknec taplalafara. Latode mit befzel az mi urunknac lelke
Psal. 34. 145. 135. 144. fzent Dauid altal. Ninchen fzűkfegec az iften felőknec, mert ű elefeget âd az ehezőknec, lőt minden teftnec auagy mindeneknec alkolmatos időben. Nem
Mat. 6. heiaba taneta reia minket Chriftus urunc, hogy mindennapi kenyeret keriűnc az atya iftentűl, hanem mikor kerni hagya, ugyan akcor meg igére, hogy meg adatic minekűnc. Mertha nem akarna meg adni, ingyen fem keretneie uelűnc. Halgathacza mit mond, kereffetec előfzőr iftennec orfzagat es az ű igaffágát, es ezec mind meg adatnac tinektec.

Ne effec azert fenki ketfegbe, ha fzinten nem latis oly beufeget, minemű elegnec itelne az ű okofsaga. Azt nyl-

Azt nyluan lattyuc hogy nem az mi gond uiſeleſűnkből, hanem az iſtennec aldomaſabol uagyon az emberi nemzetnec taplalaſa. Mert ſokcal többen uannac à ſzűkölködöc à gazdagoknal, azert ugyan mind el elnec. Es mikor chac keueſet teremis à föld, meg ériűc ſzűkſegűnket uelle, mint ſzinten mikor ſokat terem. Nem ueſzede eſzedbe chac ez mai euangeliombolis, mely igen ſzorgalmatos az iſten à mi taplalaſunc felől. Regen el uegezte uala magaba, meg az előt, mikor philepel ſzolla felőle, hogy enni adna az ſokaſagnac, azert mongya ſzent Ianos, hogy ű *tuggya uala, mit uolna miuelendœ.*

Annakokaert, *monda à tanetuanyoknac, Telepedteſſetec le az embereket.* Kit mikor azoc meg miueltenec uolna. *Le telepedenec ſzam ſzerent, ugy mint œt ezer ſerfiac,* Az aſzonnepec nelkűl es gyermekec nelkűl. Azert mongya meg az Euangeliſta à nepnec ſzamat, hogy az chöda tetelnec nagy uoltat az embereknec ſokaſagabol, es az kenyernec keues uoltabol inkab meg erchűc.

Kezebe ueuc azert az kenyeret. Minden eleſeg nelkűlis meg elegethette uolna iduezetőnc az ſereget, auagy ſemmiből teremthetet uolna kenyeret ű nekiec dé nem miuele, hanem azt à mi uala, kezebe ueue, éle uelle, nem uete hatra: tanetuan minket hogy mi ſe utallyuc meg az termeſzet ſzerent ualo eſzközöket ? Iſten möndotta az embernec hogy az ű orczaianac ueretekéuel egye kenyerét. Szent Palis azt mongya, hogy à ki munkalkodic az egyec. Szanchon azert az ſzanto ember, kapallyon à kapas, kereſkedgyec az kereſkedő, miuellye az ű miuet mindenfele miues, es kiki mind munkalkodgyec az ű hiuatallyahoz illendő munkat, oſzton à több-

Ezközök is el kell élnűnc.

d 5 bit

bit haggya istenre, mert az ki magot âd az uetőnec
2. Cor. 9. ugyan azon âd elő kenyeretis

Halakat ada hogy mies hala adoc legyunc mindenkoron istennec, nem chac az el uőtt, hanem el ueendő iauairulis.

Es osztogata à tanituanyoknac, ac peniglen az le telepettecnec. Iduezetőnc lelki pastor uala, s az apostolokatis lelki pastorokca tőtte uala, hogy igazgatnaiac az ű egyhazat. Mind az altal az ű halgatoinac, nem chac lelkekre, hanem testekreis gondot uiselc. Tanet minket, hogy mies kic az apostoloknac helyeket tartyuc az anyaszentegyhazba, minekutanna az mi alattunc ualokat legeltettyűc az istennec igeieuel, es az szentségekkel, ez uilagi szűkségekbeis, segellyűc űket. Az ehezőknec etelt, az szomnehozoknac italt, es à mezettelenecnec ruhat aggyunc. Azt mongya szent Ambrus, hogy az egyhaznac nem azert uagyon aranya, hogy meg tarcha, hanem hogy ki osztogassa, es az szűkőlkődőket taplallya uele. Az egy hazac iőueldelme semmi nem egyeb, hanem az hiueknec el adatot ioszagoknac arra, kit nem à uegre hanyanac az apostoloknac labokhoz, hogy à ladaba rakiac, hanem hogy el oszollyon az istennec fiai kőzőt, kinec kinec mind à menyre szűkség uagyon reia. De ha ualamely fősuen telhetetlen papnac effelet beszellesz, ottan iőuedelmenêc keues uoltat hannya, ottan azt mongya, hogy ű maganakis aleg uagyon miuel elni. Nem mongyac uala azt az apostoloc, kiknec tőb nem uala őt arpa kenyereknel, es ket halachkaioknal, s meg aztis őrőmest elő adac az ehezőknec. Ne adnad bator azt à szegenyeknec, à miuel te magadnac kel elned, chac adnad azt à mi az te szűkségedtűl meg marad,

Lo lelki pastor az iuhoknac testereis gondot uisel.

2. Offi. 28.

Acto: 4.

A fősuen papoc iudasnac tanetuani.

marad, meg erneiec ű́c azzal. Ninchen azt mondod te, de maſt mond az uaſas ladába el reitet penzed. Iudaſnac tanetuani mind á penz gyűitő papoc. Mert mikeppen Iudas el lopia uala azt á mit az ſzegenyeknec kűltenec uala ű tűle, azon forman ezekis el lopiac á ſzegenyec reſzet, es el reitic.

De maga minec utanna meg tœltenec uolna. Ez immar ſ nagy choda, hogy az őt arpa kenyerbe, bator chac keueſet keueſet uettenec uolnais benne, termeſzet ſzerent nem ſoc embernec iutot uolna, es ime enni ſokan meg elegedenec uele. Az oſztogatas kőzbe ſokaſetotta Chriſtus az ű iſteni hatalmaual. Mert hatalmas mindeneket meg miuelni, fellyebbis annal á mint mi keriűc auagy ertyűc. *Ephes. 3.*

Ezenkeppen ſokaſettya moſtanis az fȏldbe uettetet keues magot ugy hogy nemellye ſzaz annit, nemellye batuan annit, nemellyc harmincz anni gyűmőlchőt terem. *Mat. 13.* Sőt ugyan kezébenis az embernec ſzaporettya az eleſéget, noha mi nem ueſzűc eſzűnkbe. Mert ſoc ſzegeny ember uagyon, ki aleg kaphat neha chac á kenyer heiabanis, mikor kiualtkeppen dragaſag uagyon, es nemely ſzűkőlkődő nyomorultac oly keueſet eſznec, hogy ugyan nem teczeneiec lehetſeges dolognac lenni hogy el elheſsenec uele, megis ha latod, el taplallya iſten űket á keues eleſéggel, es ſokcal iobban biriac magokat, uaſtagbac es egeſsegeſbec az friſsen lakozo gazdagoknal. Azt mongya ſzent Dauid hogy az iſten ſzemei az igazakon uannac, es az ű kőnyőrgeſeken fűlei. *Psal. 33.* Tauoztaſsunc el azert magunktul minden felelmes kételkedeſt, es higgyűc hogy urunc az ű igereti ſzerét el tarthat es el tart minket, chac iariunc el az mi tiſztűnkbe,

fellyűc

fellyűc az iſtent, ſzolgallyűnc ű neki, es miuellyűc meg az mi hiuatalunkhoz illendő munkakat.

Harmadic reſze.

Gonoſzul előc az Iſtennec aiandekiual.

M*onda Ieſus az tanetuanyoknac, ſzedgyetec fel az morſalekokat.* Mikeppen à főſuenyec nem iol elnec az iſtennec aiandekiual, mikor à hol el kellene kőlteni, ot el nem kőltic, azon keppen à tekozlokis gonoſzul chelekednec, ha el tekozollyac, es az houa nem kellene oda teſzic az iſtentűl nekic adatot ioſzagot, mint az hazartoſoc, kic kartyara es uerfelyere uetic: az reſzegeſec, kic meg iſzac, torkokra ueſztegetic: az fertelmes eletuec, kic az ű teſti keuanſagoknac be tőlteſeert, gonoſz ſzemelyeknec adgyac. De nem chac ezec, hanem az kic nem takargattyac, nem őrizikis, hanem haſzontalanul el haggyac ueſzni. Soc kédue tőlt embert talalſz kinec hazanal anni morſalec es hulladec ueſz el, hogy ha fel ſzedneiec, egynehany ſzegent meg ernenec uele. Labbal rugodozzac nemely emberec azt, à mit mâs nyomorult bőchűlne es halaadaſsal meg enne. Mikor beuen uagyon kenyerűnc es egyeb eletűnc, nem tudgyuc bőchűlni ſ takaraſon kőlteni, es gyakorta azert nem âd iſten annit az menit mi kiuannanc. Latodc mit mond Chriſtus az ű tanetuaninac. *Szedgyetec fel az morſalekokat hogy el ne ueſzenec.* Tanetuan minket hogy bőchűletbe tarchuc őrizzűc az iſtennec aiandekit, es mertekleteſſeggel ellyűnc uelle.

Alamoſna adas ſzaporetia embernec marhaiat.

Fel ſzedec azert es tizenket koſart tœltenec meg à morſalekokcal mellyec meg marattanac uala. Ez az alamoſnalkodaſnac uitalmarol ualo bizonſag. Nem fogy embernec marhaia

marhaia, hanem szaporodic inkab azzal à mit isten neuebe âd. Azt monda egy szent iambor, hogy usurara Prou. 19.
âd istennec, ualaki kônyôrûl à szegenyen. Mert mint
az usuras ember, haszannal uaria uisza az û penzet,
szinten ugy az ki alamosnat âd, tôbbet uarion istentûl
erette. Azert mongya Christusis minekûnc: Adgya- Luc. 6.
toc es adatic tinektec. Iol meg rakot, es meg razo mertekket adnac az ti kebeletekbe.

Azoc azert az emberec mikor lattac uolna etc. Iol elnec ezec, az mi urunknac choda teteleuel, mert abbul ismeric ûtet amaz prophetanac lenni az kit Moyses altal Deut. 18.
igert uala isten, az az Messiasnac. Vgyanis nem chac
ennec, hanem minden choda tetelinec ez fô haszna, hogy ismeriûc ûtet, es az û ismeretibôl ôrôc eletet uegyunc. Azt ielenti uala û magais mikoron imigyen szol
uala. Akar chac az chelekedetekert hyggyetec ugymond, hogy en atyamba, es atyam en bennem uagyon. Ioh. 10.
Megint szent Ianos az Christusnac chodairul, mellyeket
û meg irt uala, ezt monda. Ezec à uegre irattanac meg Ioan. 20.
hogy higgyetec az Christust istennec fianac lenni, es
hogy hiuen az ôrôc eletet uegyetec. Touabba ugyan ezen choda tetel arrais ualo hogy az lelki elesegnec keresesere inchen minket. Azert mongya uala idueze- Ioan. 6.
tônc egy keuesse ez utan. Keressetec oly eleseget magatoknac, az ki el nem uesz, hanem meg marad az ôrôc
eletre, mellyet az embernec fia âd tinektec: az az, arra
int minket, hogy ha az mi testûnknec taplalasara ualo
eleseget szorgalmatossan keressûc, fokeal szorgalmatosbac legyûnc abba hogy meg talallyuc az mi lelkûnknec eltetesere ualo eledelt, ki altal az ôrôc eletet uehessûc. Az peniglen nem egyeb hanem az istennec igeie

(kirûl

Matth. 4. (kirŭl maſut azt oluaſsuc, hogy nem chac à teſti keny errel eel ember, de minden igeuel ki iſtennec ſzaiabol ſzarmazic) Az igenec hallomaſabol neuekedet hit, es à ſzentſegec. Igen teczic uala nemellyeknec, hogy illyen keues kenyerbŏl io lakaſt tuda ſzerzeni az mi urunc, es annakokaert kirallya akariac uala tenni ŭket, gondoluan, hogy munka nelkŭl ez utanis mindenkor keduekre lakhatnanac ŭ utanna. Mert nem ertic uala, hogy

Meſsiaſnac lélki orſzaga. az Meſsiaſnac orſzaga lelki nem ez uilagi orſzag lenne es annakokaert nèm tudnac uala ŭ tŭlle egyebet teſti ional uarni, es keuanni. Ezeknec maradeki moſtanis azoc, Capharnaitac maraſdeki. kic chac ez uilagi eleteket kereſic, es ſem az iſtennec igeiet nem halgattyac, ſem à ſzentſegeket nem gyakorlyac, es ſemmi gondot idueſsegekre nem uiſelnec. Ezec nem ertic mire teremtettenec, es nem gondollyac meg mit kellyen à Chriſtuſtul fŏ keppen keuanny. Bizo-

Ioan. 6. nyara mikoron egy nehanzer eletnec kenyerenec, es mennyei kenyernec neuezе magat, elegge meg mutata hogy mindennel inkab mennyei dolgokot idueſseget, es ŏrŏc eletet, kel ŭ nala kereſnŭnc: Mert ŭis arra iŏt è

Ioan: 10. uilagra hogy azt adgya minekŭnc. En ugymond azert iŏttem, hogy beuſeges eletec legyen az en iuhaimnac. Minden ualaki hiſzen az iſtennec fiaba el nem ueſz hanem ueſzi az ŏrŏc eletet. Mert nem azert bochatta iſten è uilagra az ŭ fiat, hogy itellye ez uilagot, hanem hogy iduezŭllyŏn ez uilag ŭ altala. Nem hogy ez uilagi eletŭnkre ualo kenyeretis ŭ tŭlle nem uolna ſzŭkſeg uarnunc, ſzŭkſeg nyluan (mert meg hatta minekŭnc hogy minden napi kenyeret keriŭnc magunknac, es ezzel à choda tetellel, meg pechetle az igereteketis, mellyekben teſti taplalaſt igert az ŏueinec, ugy hogy à tŏb

haſznai

haſznai kőzőt ezis egye, hogy ualamikor az őt ezer embernec, az őt arpa kenyerrel es ket halachkaual ualo meg elegittefe eſzűnkbe iut, mindgyaraſt azis eſzűnkbe iuſson, hogy minden időkben, minden hiueire oly gondot uiſel az iſten, hogy mind teſtekben, ſ mind lelkekben elteti es taplallya űket.) De mindeneknec előtte, arra kel igyekőznűnc hogy lőlkűnknec legyen meg az őuc, iſtennec keduebe lehesſűnc ez uilagon, es az ueghetetlen bodogſagba be mehesſűnc, ez ielen ualo eletnec utanna az Chriſtus altal. Gonduiſeleſe iſtennec.

Annac okaert kőueſsűc az ſeregeknec buzgoſagat, az iſtennec igeienec halgataſaba, hogy meg bodogulhaſsunc, iariunc el az mi tiſztűnkbe, miuellyuc az mi hiuatalunknac munkaiat, es bizonyoſoc legyűnc benne, hogy el taplal minket az mi iſtenűnc. Iſmeriűc à Chriſtuſt, tanollyuc meg mit kellyen ű tűlle uarnunc, es neuellyűc à bizodalmat magunkba, az ű choda teteliből etc.

Iudica.

Iudica.

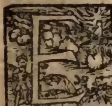
Oetœdic bœiti vasarnap, kit siket vasarnapnakis neueznec.

Ez mai Euangeliomot szent Ianos Euangelista iria az ö euangeliomianac VIII. reszeben.

I. *AZ idœben, monda Iesus az Sidoknac, es az papi feiedelmeknec. Ki fed meg ti kœzzülletec engemet à bünrül? Ha igazat mondoc miert nem hisztec ennekem. Az ki istentül uagyon az istennec igeiet halgattya, ti azert nem halgattyatoc hogy istentül*
II. *nem uattoc. Felelenec à Sidoc es mondanac. Nem de iol mongyuke Samaritanus uagy te, es œrdœg uagyon benned. Felele Iesus. En bennem œrdœg ninchen, de tisztelem az en atyamat, es ti tisztelet lenseggel illetetec engemet. En peniglen nem keresem az en dichœse-*
III. *gemet, uagyon ki keresse es meg itellye. Bizon bizon mondom tinektec, ualaki az en beszedemet meg tartangya, halalt nem lat œrœkce. Mondanac azert à Sidoc. Most meg esmeriüc, hogy œrdœg uagyon benned. Abraham meg holt s az prophetakis, es te azt mondod, ha ki az en beszedemet meg tartya halalt nem kostol œrœkce, Nem de nagyob uagye te az mi atyanknal Abrahamnal ki meg holt, es à prophetakis meg holtanac? Kinec aletod magadat? Felele Iesus. Ha en dichœettem magamat, az en dichœsigem semmi. Vagyon az en atyam ki dichœet engemet, kirül azt mongyatoc hogy ti istenetec, es nem ismeritec ötet, de en ismerem. Es ha azt mondandom hogy nem tudom ötet, hozzatoc hasonlo hazug leszec. De tudom œtet,*

es az

es az ö beszedet meg tartom. Abraham az ti atyatoc œruendezet hogy latnaia az en napomat, es uigadot raita. Mondanac azert ö neki az sidoc. Oetuen esztendœd meg ninchen es Abrahamot lattad? Monda nekic Iesus, Bizon bizon mondom tincktec minek elœtte Abraham lenne uagyoc en. Kœueket ueuenec azert kezekbe, hogy reia hagygabiaiac, Iesus peniglen el reite magat, es ki mene à templombol.

Z mai Euangeliom magaba foglallya leg elöször à mi urunc Iesus Christusnac az sidoc karomlasara ualo feleletet, kic mikoron nem akartac uolna ütet Mesśias gyanant uenni, sem az ü igeiet nem esmertec uolna isten igeienec, hanem mind magat, mind beszedet meg utaltac uolna, Ennec az meg utalasnac okat ü reia uetic uala, mintha ü adot uolna okot reia nekiec az meg utalasra. Kiknec ugy felel hogy meg mutattya artatlansagat, es meg bizonettya hogy nem ü oka az sidoc uaksaganac, hanem ü magoc, kic azert nem uenneiec es nem halgatnaiac ütet, hogy nem istentül hanem ördögtül uolnanac. Es ez elsö resze az euangeliomnac.

Az masodic reszeben nem chac meg nem iobbettyac magokat à sidoc, Christus urunc beszede utan hanem immar nyluan szidalmazzac, isten ellensegenec es ördöngösnec neuezic ütet.

Harmadic es uolso reszeben, ualaszt teszen nekic iduezetönc erreis à karomlasra, mindazaltal amazoc ugyan nem lesznec iobbac mint az elöt uoltanac. Söt touab mennec à gonoßsagba, es immar nem beszeddel, hanem uereseggel igyekeznec artani urunknac.

Elsoe Resze.

Eretneki szokasoc.

SZokasoc az igassag ellenseginec, hogy mikoron mi közzülünc ki mennec, es az anyaszentegyhazbol ki szakaduan, az hamis prophetakat kouetic, mi reianc uessec annac okat, hogy uelünc nem marattanac, szidalmazuan tudomanyunkat es eletünket, mintha azert hattanac uolna el minket, hogy sem tudomanyunc sem eletünc nem ollyan uolna minemünec kellene lenni az istennec igeie szerent. A Sidokis ugy chelekedenec Christussal, mert hogy ütet nem akarac Messiasnac esmerni, nem akarac az ü beszedetis ugymint isten igeiet halgatni. Söt mindenestül fogua mind ünnen magat s mind tanetasat meg utalac es hatra uetec, azt uitattyac uala, hogy mind ezeket meltan miuelneiec, es egyebet sem erdemlene iduezetönc ü tüllöc meg utalasnal. De io modon meg felel ü nekiec erre, imillyen kerdest kerduen ü tüllöc. *Ki fed meg ti köztöllötec engemet à bünröl?* az az, tude ualamellytec ualami gonoszt, adhate bünt en hozzam? Meg bizonethattya, hogy hamis tudomanyu es gonösz eletü ember uagyoc?

Nem eleg az istennec szolgait szidalmazni es ragalmazni, nem eleg akarmit chac mondani ü felöllöc, hanem ha ualaki ualamit uet szemekre, ollyat ueszen, hogy megis bizonethassa, oly nyluan ualo bünöket es uetkeket beszellye az ki tagathatatlan. Mert azt mondani à mit bizonnyal nem tudcz, es gyülölsegböl bizontalan dolgot chachogni felebaratod felöl: tenen magad erted hogy ha keresztyen uagy nem illic te hozzad. Eleitül fogua az ördögnec tagiai soc gonoszt szollottanac

tanac az prophetac, apoſtoloc, es egyeb ſzent iam boroc felöl, meg ollyakatis, hogy amazoknac ſoha chac eſzekbe ſem uolt, nem hogy meg miueltec uolna. Athanaſius ellen az Arianuſoc egy hituan aſzonyembert fogadanac, hogy uadolnaia űtet, mintha mikor az ű hazanal ſzallot uolt erőuel akarattya ellen tűlle meg ſzeplőſettetet uolna. Reia alla azert à piſpőkőknec gyűlekezetiben, es nagy ſzemtelenűl kezde à ſzent iambort uadolni. Halgat uala Athanaſius, azonkőzbe az ű Caplana Timotheus pap monda az aſzoniallatnac (tettetuen hogy ű uolna az, a kire hamiſſan ſzol uala) Voltame inkab te nallad ualamikoron? En miuelteme azt à mit mondaſz? en chelekedtemme teueled affele gonoſſagot? Te dolgod, te miuelted, ugymond az hazug fertelmes ſzemely, maga nem Athanaſius, hanem Timotheus uala az à ki ſzol uala. Meg tecʒec azert hogy hamis uolna az Athanaſius piſpőc ellen ualo uadolas, mert meg ingyen ſem eſmeri uala űtet az uadolő, nem hogy ualami igazat tudot uolna ű ellene ſzollani. Mindazaltal ugyan nem ſzűnenec meg azert az ű ellenſegi hanem megint, ui hazukſagot költenec reia.

Sz. Athanaſiuſnac artatlanſaga. Rufin. lib. 10. Eccl. Hiſtor. cap. 17.

Egy ember kezet hozanac elő, es azt mondac hogy Arſenius keze uolna, kit Athanaſius uagot uolna el, es ualami ŏrdőngoſſeget chelekedet uolna uelle. Haluan Athanaſius az ű hamis beſzedeket, kerde uadoloitul ha eſmeric Arſeniuſt, azt felelec amazoc hogy igen iol eſmeric, De nem tudgyac uala hogy Arſenius chac ugyan akor oda, az uaraſba iőt uolna. Leg ottan azert be hoza őtet az piſpőkőc kőzze, es meg mutata hogy mind ket keze eppen uagyon, monduan. Arſeniuſnac ket keze

 uagyon,

uagyon, à mint lattyatoc, mostan azert mutassac meg az en uadoloim honnet uagattatot el az à harmadic kez. Ekeppen nagy szegenbe maradanac, az isten hiu szolgaianac ellensegi.

Mindenkor hazug uolt az ördög es mastis az ü szolgai, es predicatori.

Soha nem uolt oly idö, kiben az ördög az ü eszkezi, altal kilömb kilömb fele hazukságokat nem költöt es nem szollot uolna, azoc ellen az kic ü uelle es az ü orszagaual egyet nem ertettenec. Mostanis semmibe inkab nem foglalatosoc az Satanac szolgai mint abban, hogy az töruenszerent ualo pispököket, egyhazi embereket es szerzetesseket szidalmazzac, rutollyac es minden gonoszt mongyanac felöllöc. Innet uagyon hogy oly helyre nem meheez, holot ezec ellen ualo ugatast nem hallanal. Az eretnekeknec predicatioioknac nagyob resze gyakrabban az paparul, Cardinalokrul, pispökökrül, papokrul, baratokrul apaczakrul uagyon, semmire ninchen elesb nyeluec mint ezeknec szidalmara es ragalmazasara. Bator soha eggyet se esmerte legyenekis bennünc, azert ugyan oly nyluan beszellenec minden gonoszt felöllünc mintha szemekcel lattac uolna. Effele tisztes predicatoroknac tanetuani azonkeppen, sem uton sem uarasba, sem asztalfölöt sem korchomaban, sem piaczon sem mihelybe egyebrül nem tudnac szollani, hanem chac az egyhazi emberekrül es szerzetesekrül, Es à többi közöt azokrul kiualtkeppen, kikben istennec töb aiandekit lattyac, es az kic buzgobbac à keresztyen hitben, es kemenyben fogiac az anyaszentegyhaznac igyet. De meg az kü falokatis effele hazukságokeal mazollyac be, ugy hogy meg az lölkötlen allatokatis reianc tamasztanaiac ha lehetne.

En sem mondom azt hogy bün nelkül uolnanc, mert tu-

mert tudom mely erőtlenec uagyunc, mely gyarlo es bűnős teſtet uiſelűnc. De azt kerdem ezektűl az mi eletűnknec kemeny roſtaloitul, ki fed ű kőzzűlőc meg minket à bűnrűl? Hogy tuggyac miuel bizonettyac igaznac lenni azt à mit felőllűnc ſzollanac? Lattake? Hol es mikor lattac? Mert Danielis igy kerdezi uala *Dan. 13.*
à Suſanna uadaloit. Szent Ianoſis peniglen azoknac *Ioh: 19.*
igaſsagat mellyeket az ű Euangeliomaba irt uala azzal bizonettya hogy latta, es ugy tőtt bizonſagőt rulla. Auagy ſzankbol halottake? Mert meg az iſtentelen *Mar: 14.*
papi feiedelmec ſem mereſzlec Chriſtuſt azokbol kar- *Math.26.*
hoztatni, mellyeket egyebektűl hallanac uala ű felőlle, hanem mikor az ű tulaidon ſzaiabol hallottac uolna, hogy iſten fianac mondanaia magat, akcor kialtanac fel oſzton monduan, halalt erdeml az ember, es ugy karhoztatac űtet halalra. Ha eleg mondani mindent ualakire, es nem ſzűkſeg meg bizonyetani Kit talalhacz ez egeſz uilagon, artatlant? Vgy Ioſeph patriarka paraz- *Gen. 39.*
na leſzen, Dauid őrdőgi uerſzopo, Chriſtus urunc őr- *2.Reg. 16.*
dőngős, mert mind meg mondottac ezeket ű felőllőc *Ioha: 7. 8. & 10.*
az emberec, es akar mely iamboris gonoſznac es fertelmeſnec tartatic, mert igen nehezen oltalmazza meg magat tűlle akarkies, hogy ſenki ſemmi gonoſzt ne ſzollyon ű felőlle.

De ha mind igaz uolnais à mit mi felőllűnc beſzelnec, Vgyan megis azont kerdenem tűllőc, ki fedhet meg ű kőzzűlőc minket à bűnrűl? Mert űkis ugyan azt cheleкeſzic, az mit mi reianc kőltőttenec es mi felőllűnc ſzolnac, es à mit mi bennűnc itelnec, ugyan azon talaltatic ű benekis, es ami az meg romlot termeſzetnec fogyatkozaſat illeti, abban ű ſem iobbac mi nallunknal.

Oerdögi mesterseg. Hogy itelhetnec meg tahat, es hogy karhoztathatnac minket azokbul mellyeket ükis miuelnec? Igen iol tudom mi oka hogy reianc ſzolnac, latom az ördögnec mesterſeges alnakſagat. Azert ſzidalmaztat minket az ü fiaiual à Satan, hogy ekeppen meg utaltatuan minket, el hiteſse tüllünc az halgatokat, es az karhozatnac utara uezerlö hamis prophetac altal maganac foglallya.

No am ſzollyanac ſzinten annit, az menit akarnac ſzollani ezec mi reianc, ſemmit azzal ne gondollyunc, de uiſellyünc arra gondot, hogy ſe mi okot ne adgyunc

1. Tim. 3. reianc ualo ſzollaſra. Azt mongya ſzent Pal Apoſtol, hogy meg fedhetetlennec kel lenni à piſpöknec. Megint arra int minket, hogy az hiueknec peldaioc legyünc beſzedben nyaiaſsagban, ſzeretetben, hitben, tiſztaſagban. A mit egy kezünkel az az tanetaſunkal adunc az halgatoknac, mas kezünkel gonoſz peldankal ne uegyuc

Ro: 2. el azt ü tüllöc. Ne mondhaſſa ſenki azt mi felöllunc, hogy egyebeket tanettunc es magunkat nem tanetiuc. Ne

Psal: 49. fedheſsen minket haragos feddeſſel az iſten monduan mi nekünc. Miert beſzelled az en igaſsagimat, es ſzad altal ueſzed az en töruenyemet. Te peniglen gyülölöd à fegyelmet, es hatra uetetted az en beſzedimet. Ha lopot lattal uele futottal, es az paraznakcal tarſalkottal. Köueſsüc à Chriſtus peldaiat, kirül azt iria ſzent Lukach,

Acto: 1. hogy chelekedni kezdet eloſzör az utan tanetáni.

Ha igaßagot ſzolloc tinektec, miert nem hiſztec ennekem?

Az mi urunc eletenec artatlan uoltarul, elegendö bizon-

1. Pet: 1. ſagot teſzen ſzent Peter, mert azt mongya felöle, hogy bünt nem töt, es alnakſag nem talaltatot ü benne. Hogy peniglen tanetaſaes igaz let legyen, elegendö keppen meg mutattac az euangeliſtac, mikorö az ü tudomanyat

az ö

az ô töruenynec peldaihoz,es á prophetaknac mondasahoz illendônec ielentettec lenni. De nem kel arrul semmi nagyob bizonsag az choda teteleknel mellyeket idvezetônc az ú szent igeie melle, nem külömben uetet, mint egy hyendô pechetet,es azokcal meg bizonyetotta hogy az ú szaua istennec szaua.

Miert nem hisztec tahat ? Azt mongya á sidoknac, *emnkem?* Mies á mit predikallunc az ô töruenből,á prophetaknac, Euangelistaknac, es apostoloknac irasokbol bizonyettyuc. Ha az irasnac ertelme felől tamad ualami ketelkedes, az regi szent Doctoroknac,kic ezer es töb esztendőuel eltenec ez elôt,es az közönseges Conciliomoknac, magyarazattyat ueszüc elő, es onnet feityüc meg azt az ketelkedest. Miert nem akarnac tahat sokan ez mostaniac hinni minekünc ? Talam azt aletty*a* ac hogy iob azoknac hinni, az kic ú magoktul szollanac ? Vai bizon nem iob, mert nem dicheri á propheta ázokat,kic az ú feieknec latasat szollyac. *Szent irasnac igaz magiarazattiat honnet kellyen uedni.* *Ierem. 14. & 23.*

Az ki istentül uagyon halgatta az istennec igeiet. Vgymint teremtes szerent, mindenec istentül uannac, mind ioc es mind gonoszoc. De maskeppen azoc mondatnac istentül lenni, á kic az ú termeszet szerent ualo gonosságoktul, az istennec malaztya altal meg tisztultanac, uionnan születtenec, mas termeszetben öltöztenec, az isten lelketül uiseltetnec, nem kouetie az ördögnec intesét, hanem az istennec intesenec engednec. Ezec halgattyac az isten igeiet,es el tauoztatnac mindent, á mit tilt az istennec igeie. Kikrül imigyen szol szent Ianos. Minden az ki istentül születet, bünt nem chelekeszic, mert az istennec magua uagyon ú benne, es nem tehet bünt, mert istentül születet. Mas felől *Kic legienec Istentül es kic nem.* *1. Ioan. 3.*

nem iſtentul hanem ördögtűl uannac azoc, á kic az meg romlot termeſzetnec ondokſagabol meg nem tiſztultanac, á gonoſsagnac dögleletes magua, mellyet az ellenſeg hinte á gabna közze, meg gyökerezet ű ben-
Mat. 13. nec, nem ſzűlettenec uionaan, auagy az uionan ſzűletes utan, megint az regi gonoſsagra uiſza tertenec. Effelec az iſtennec igeiet nem halgattyac, auagy ha halgattyakis teſti fűlökcel az iſtennec akarattyat, ugy á mint az igebe meg ielentetet nem chelekeſzic. Ezekrűl azt mongya ſzent Ianos, hogy ualaki bűnt teſzen, ördögtűl uagyon, mert az ördög eleitűl fogua uetke-
1. Ioan. 3. zic. Megint ebből eſmertetic meg, kic legyenec iſtennec fiai, hogy ualaki nem igaz: az az, iot, igaſsagot nem chelekeſzic, es felebarattyat mint Cain nem ſzereti, ninchen iſtentűl. Nem ualanac iſtentűl á ſidoc, es azert nem halgattyac uala Chriſtus Vrunknac beſzedet. Iſten-
Ioan. 6. tűl ualanac az apoſtoloc, kic kepeben ſzent Peter azt mongya uala urunknac: Az öröc eletnec igei uannac te nallad, houa mennenc azert te tűlled?

Maſodic reſze.

FElelenec á ſidoc es mondanac. Mikoron annira meg győzettettenec uolna á ſidoc, hogy ſemmit nem tudnanac az Chriſtus beſzedire felelni, nyluan ualo ſzitokra ereſztec meg nyelueket. *Nem de iol mon-*
Eretneki *gyuke mi, hogy Samaritanus uagy te, es ördög uagyon te ben-*
ſzitkoc, es *ned?* Sinten igy chelekednec az mi időnkbeli hittűl ſza-
rutſagoc. kat eretnekekis. Miert hogy iot ſem ſzolni, ſem irni nem tudnac; ſzitokcal, atokcal rakua mind iraſoc mind beſzedec. Luter Marton oly ondoc ſzitkokcal ſzidogattya egy ne-

egy nehany helyet Papat, az papanac kőuetőit, minden ſzerzeſit, es ſzertartaſit, hogy haiduhoz illenenec inkab affele ſzitkoc, hogy ſem mint iraſtudo emberhez. Itt magyar orſzagbanis kiualtkeppen Dőbrőczőnben az minemű kőnuechkeket, ez el mult eſztendőkben nyom tattanac, iſzonyu dolog, minemű rutſagokcal rakuac. Egyeb effele hitetlenec azonkeppen minden bőlcheſegeket, az ſzitkozodaſban mutattyac meg főkeppen.

Ket keppen ſzidalmazzac peniglen á Sidoc urunkat, Előſzőr Samaritanuſnac, az az, gonoſz eletű embernec, az iſten tőruenyenec meg ſzegőienec mongyac űtet, ollyannac, mint az Samariaiac ualanac, kie nem tiſztan igazan ſzolgalnac uala az iſtennec, hanem ket felê ſantikalnac uala, az Iſraelnec iſteneuel egyetembe az baluanyokatis imaduan. Maſodſzor, őrdőngőſnec, az az hamis tudomanyunac. Az elſőre ſemmit nem felel, keueſet gondoluan uelle mit ſzollananac az ű ſzemelyerűl es eleterűl az hitetlenec. Az maſodikra meg felel monduan. *En bennem œrdœg ninchen* mintha imeſzt mondanaia, á mit ſzolloc nem az őrdőgtűl ſzollom hanem az en ſzent atyamnac hagyomaſabol, nem az őrdőgnec tiſzteſsegere, hanem atyamnac dichőſegere. Az en tudomanyom nem őrdőgi hanem iſteni tudomany. Azonkeppen ſzol uala maſutis En ugymond, á mit atyamtul lattam, es hallottam, azt ſzollom ez uilagon, *es ti tiſzteletlenſeggel illettetec engemet*, őrdőngőſnec neuezuen, maga nem az uagyoc, ki ebbőlis meg teczic, hogy nem chac az őrdőgőt, de meg az en magam dichőſeget ſem kereſem, hanem az atya iſtenet, es chac ű reia hattam az en tiſzteſsegemnec meg kereſeſet.

Sido karomlaſoc.

4. Reg. 17.

Ioha. 8.

Tanullyuc meg mies, hogy á mint ez elóttis mon-

dam, femmit aual ne gondollyunc, ha à gonofzoc mi felöllünc gonofzt fzollanac, föt utallyuc meg az ragalmazoknac, minden ragalmazafokat. Egy ualaki az Luter tanetuani közzül, nem gonofzul mongya hogy mi nekünc egyhazi embereknec,nem kel agganunc uelle, ha ualaki minket papafnac neuez, Mert az Papa, tifzteletes neuezet, annyt tefzen mint atya, es azt iegyzi hogy az lelki paftornac atyai fzeretettel kel fzeretni az ü halgatoit, es az ü reia bizatot iuhokat. Tahat azt fem kel bannunc, hogy papiftaknac hinac bennünket, föt örömeft kel hallanunc, ugymint igen fzep tifztefseges neuet, melynec ertelme ugyan azon, mintha azt mondanaia, hogy nem uagyunc feietlen laboc, paftorunc uagyon, atyanc uagyon, kitül figgünc, es igazgattatunc Chriftus utan. De ha ualaki hitünknec uallafaual ellenkedic, az kerefztyeni tudomany ellen fzol, ott meg kel fzaiunkat nitnunc,es mierthogy iftennec tifztefsegebe iar à dolog, meg kel felelnünc, az iftennec igeienec fegyueret ki kel uonnunc az igafsagnac ellenfegi ellen. Halgafsuc immar az Chriftus derec keppen ualo feleletit.

Papa es Papifta, tiztefseges neuezet.

Harmadic refze.

BIzon bizon mondom ti nektec, ualaki az en befzedemet meg tartangya, halalt nem lat œrœkce. Em lafd mely nagy eröt tulaidonet az ü igeienec, hogy ielen ualo oruofsag az halal ellen. Kirül az bölchis imigyen fzol uala. Sem fü fem ires ruha nem gyogyetot meg minket uram iften, hanem az te befzeded, mely mindeneket meg oruofol. Bizonyara io oruofnac kel lenni à Chriftufnac, hogy oruofsa-

Chriftus igeienec ereie à halal ellen.
Sap. 16.

oruosſagot iger az halal ellen, melytůl embert ſemmi fů, ſemmi oruosſag meg-nem ſzokta tarthatni. Regi pelda beſzed, hogy az halal ellen nem terem oruosſag az kertekben. Igazis az peniglen embereknel. De Chriſtus oly eletnec faia, kiből minden balſamomnal dragab nedueſseg ſzarmazic, tudnya illic, az ů ſzent igeie, ki meg oltalmaz minket az őrőc halaltul. Nemellyec minec előtte reguel hazokbol ki mennenec, Aqua uitet, auagy ualami egyeb oruosſagot ueſznec hozzaioc, hogy á dőgleletes eeg ne arthaſſon ů nekiec. De minden teſti oruosſagnal iob az iſtennec igeie, mert oruosſag az bűnnec merge ellen, es á karhozatot el tauoztattyá emberektůl. *Halált* vgymond Chriſtus, *nem latnac ualakic az en beſzedemet meg tartyac*. Az az, az őrőc karhozatra nem mennec, ſőt meg az teſti halalnac keſerůſege ſem rettenti meg ůket, hanem nagy chendeſseggel mulnac ki ez uilagbol. Ha azert halalodnac oraian batorſagos keuanſz lenni az teſti halalnac rettegeſetůl, es holtod utan á karhozatra, nem akarſz menni, eremeſt halgaſd, meg tanuld, es meg tarchad az iſtennec igeiet. Meg tarchad mondam, *Rom. 2.*
mert akar mint chauarogys, az iſten toruenyenec nem halgatoi hanē chelekedői igazulnac meg. Azert int minket ſzent Iakab, hogy miuellyēc ſ nem chac halgaſsuc az *Iac. 1.*
iſten igeiet. Chriſtus urunkis em hallod, hogy nem azoknac az kic chac halgattyac, hanem megis tartyac, igeri az halal ellen ualo batorſagot. Mert iöllehet kezdeti az id- *Rom. 10.*
ueſsegnec á hallomas de tőkelleteſsege az chelekedes.

Mondanac azert á Sidoc. Talam nem ertēc á bolond emberec Chriſtus urunknac mondaſat, es aletuan hogy az teſti halalrul ſzollana, kiuel mindennec meg kel halni egyczer, uionan elől kezdic az előbbi ſzitkozodaſt,

es ugy

es ugy szolnac, mintha az ünnen beszedeböl ki teczeneiec hogy Samaritanus uolna, es ördög uolna benne, mierthogy lehetetlen dolgot beszellene, mintha az ü beszedenec meg tartoi halhatatlanoc lennenec, holot Abrahamis, az prophetakis mind meg holtanac, kiknel nem alettyac nagyobnac lenni urunkat. Auagy (kit inkab hiszec) iregységböl es gonosz akaratbol, uiszа magyarazzac az Christus beszedet. Mert nem egy altallyaba monda urunc, hogy meg nem halnac, hanem hogy nem latnac halalt örökce, az az, nem mennec az öröc halalra, ki az öröc karhozat. S ne chodald ha az kö sziüü Sidoc illyen szemtelenül, masuа uonszac az mi urunknac mondasat, mert szokasoc minden idöben à gonoszoknac, hogy soha à iamboroc oly dolgot sem miuelhetnec sem mondhatnac, mellyet üc gonosz uegre nem uonnanac.

A gonosz gonoszra fordet minden iot.

Minthogy mikoron mi azt mongyuc, hogy szükseg embernec iduessegere az io chelekedet, ottan elö allanac, az meg fordult feiü emberec, s azt kialtyac, hogy nem az Christus erdemeböl, hanem chelekedetinkböl uariuc iduessegünket: Maga tudgyuc, uallyukis, hogy az Christus erdeme nelkül, es ha az ü szent uereuel meg nem hintettenec uolna, egy mâk szemet sem ernenec az mi chelekedetinc. Ha böitölünc, azontul reianc fogiac, hogy az böitölesnec tulaidonettyuc büneinknec bochanattyat. Noha hallyac tüllünc, irasunkbanis oluassac, hogy iollehet az istentül rendeltetet oly eszközöket, (mellyec hozza segetnec minket az bünnec öldöklesehez, kic közzül egy à böit) meg nem utallyuc mindazaltal, nem többet tulaidonettunc annal neki, mint az Christus tulaidonet, mikor szent Matenal

az ala-

az alamoſnalkodaſt,imadſagot es bôitôt,mi igâſsagunknac hya, es azonkôzbe mindenkoron iſtennec eſedêzûnc, es ûtet keriûc hogy meg bochaſsa nekûnc az mi uetkeinket. Ha az Chriſtuſnac uagy az û ſzentinec kepeket lattyac templomunkban, auagy hazunkban, mindgyaraſt azt kôltic fât, auagy ezûſtôt, auagy aranyat, auagy egyeb affele allatokat imadunc, mellyekbôl az kepec chinaltattanac: ki minekûnc, ſoha chac gondolatunkba ſem uolt, mert tuggyuc hogy az mi urunkot iſtenûnket kel imadni. Egyeb dolgaink felôlis peniglen nem kilômben ſzolnac ennel,ugy hogy ſem beſzedûnc, ſem chelekedetûnc, ſemmi nem lehet oly io es oly igaz, kit ûc uizza nem magyaraznanac.

Felele Ieſus. Ha en dichöitem magamat. Erched en magamtul ugymint ember, *az en dichöſegem ſemmi*, haſzontalan es nem igaz dichôſeg uolna. *De uagyon az en atyam ki dichöeet engemet.* Arra felel à mit à Sidoc kerdenec tûlle monduan. *Kinec aktod magadat?* mintha dôlyphôs es dichekedô uolna, nagyot tulaidonettana maganac. Azt akaria azert mondani, hogy mikor az û beſzedenec oly hatalmat tulaidonet, hogy halaltul meg ôrzi az embereket, aual û maganac ſemmit ollyat nem tulaidonet, mellyet az û ſzent attya neki nem adot uolna. Hanem hadichekedikis abban dichekedic,â miuel az atya iſten dichôetette ûtet. Kit maſutt nyluabban meg magyaraza monduan. En magamtul nem ſzollottam, hanem atyam az ki el kûldôt engemet, meg parancholta nekem mit mongyac es mit ſzollyac. Es tudom hogy az û parancholattya ôrôc elet. Valamit azert ſzolloc, amint az en atyam monta nekem ugy ſzolloc. Innet meg tanulhattyuc hogy kel embernec dichekedni iſtenben, az iſten- Ioan. 12. *Ditſekednûnc ſzabad, Iſtenbe.*
nec

nec aiandekiban, es az ű neuenec dicheretire, de nem ű magaban, ſem maganac fel magaſztalaſaert. Valaki ugy-
1.Cor: 1. mond ſzent Pal dichekedic, az urban dichekedgyec,
2. Cor. 10. mert nem az hagyatot ioua az ki magat aianlya, hanem az kit iſten aianl. Az uriſtenben ualo dichekedes az, mikor halaadaſsal predicallod az ű aiandekit, mellyeket teneked adot, es à uegre hogy nyluan legyen az embereknel mely io es mely irgalmas az iſten, eſmerteſsec, ſzeretteſsec, dichőetteſsec, mindenektűl az kic hallyac.
1. Cor. 15. Igy dichekedic benne ſzent Pal, hogy mindeneknel többet
2. Cor. 11. munkalkodot uolna. Dichekedic az ſoc haboruſa-
& 12. goknac ſzenuedeſeben. Dichekedhetűnc es dichekedűnc mies az eretnekec ellen, hogy à kegyelmes iſten, az ű ſzent lelkenec altala meg erőſsetet, es meg tartot minket az egy igaz hitben, abban az anyaſzentegyhazban, ki à Chriſtuſnac egyetlen egy iegyeſe, ſ nem hagyot az tetouazo es alhatatlan teuelygőknec minduntalan ualtozo tudomanyoc utan indulnunckirűl ű neki halaadas es dichőſeg legyen mind őrőkce. Amen.

Kirűl azt mongyatoc hogy ti iſtentec, es nem eſmeritec őtet. Mert noha eſmertéc imigy amugy à Sidoc az iſtent, tuttac hogy egy iſten uagyon, de nem eſmertéc azzal az eſmerettel, az ki őrőc eletet âd az embernec. Kirűl maſut imigyen ſzol uala urunc az atya iſtennec Ez az
Ioh. 17. őrőc elet hogy eſmerienec tegedet chac egy iſtent, es à kit el bochattal à Ieſus Chriſtuſt. Vgy akaria iſten magat iſmertetni, mint atya kinec fia uagyon, ualaki azert à Ieſuſt nem uallya iſten fianac lenni, nem eſmeri az iſtent. Touabba, azis kel az iſtennec eſmeretihez, hogy meg tarchad az ű paranchol atit, kit nem miuelnec uala az
1. Ioan. 2. gylkos Sidoc. Mert ualaki azt mongya hogy eſmeri az iſtent,

istent, es az ű parancholatit meg nem tartyà hazug az, azt beszelli szent Ianos. Annac okaert hallôdc idueze-tônkis honnet bizonettya hogy esmeri az atya istent, az ű parancholatinac meg tartasabol. *En peniglen* ugymond *tudom ütet, es az ű parancholatit meg tartom.*

Abraham à ti atyatoc œruendezet hogy latnaia az en napomat, Latta es œrült raita. Azt akaria ielenteni hogy az regi szent atyakis, mind ű reia neztenec, űtet uartac ű benne hittenec ugymint az meg igert Mesiatban, ű altala idueziiltenec. Kit bizonyet szent Peteris imeszt monduan. Hiszűc hogy iduezülünc az mi urunc Iesus *Act. 15.* Christusnac kegyelmessege altal mint az mi atyainkes iduezültenec Mikor lata Abraham à Christust? Akcor *Abraham* hogy hin az istennec igeretenec, ki azt fogada neki, ho- *latta Christust.* gy az ű maguabol adando uolna ez uilagra az Mesiast. *Gen. 15.* Ennec az hitnec bizonyetasara, Eliezert az ű agyeki- *Gen. 24.* an eskűte meg, hogy fianac Isaaknac pogan nemzetbôl nem uefszen felesegét. De hogy megis iobban meg erchűc az Christusnac à Sidokcal ualo uetelkedeset, es michoda halalrul szollot ű, megint à Sidoc mire ertec az ű beszedet holot azt monda. *Valaki az en beszedemet meg tartya, halalt nem lât œrœkre,* tanullyűc meg hogy negy *Negy fele elet negy fele halal.* fele elet, es negy fele halal uagyon.

Egyc elet az termeszetnec elete, kiuel ember termeszet szerent el itt ez uilagon. Ez ugymint ű magaba io elet, mert istennec aiandeka, de az embereknec miuolta szerent, neha io s neha gonosz. Abrahamnac io uala, mert iol elt uelle istennec dicheretire es maganac iduessegere. Pharaonac peniglen gonosz uolt, mert istennec boszusagara, es ű maganac karhozattyara elt uelle. A halalis egyc az termeszet szerent

ualo

ualo halal, ki à lelkeknec à testűl ualo meg uallasa: Ez ugymint à bűnnec solgya es bűntetése, magaba nem io. De az embereknec magoc tartasahoz kepest iois, gonoszis lehet. Abrahamnac io leen, mert ő az test szerent ualo halal altal, az öröc eletre mene be, Pharaonac gonosz, mert az karhozatra ualo űt.

Masodic elet, à bűnnec elete, mikor à bűn el, es orszagol emberbe, à gonosz keuansagoknac altala, ez soha nem io. Megint à mas fele halalis, az bűnnec halala, à gonosz keuansagoknac meg öldöklese, ki szokot lenni az penitencia tartasnac es az isteni felelemnec altala, Mely fele halal mindaha io, mert az öröc eletre ue-
Rom.6. zerlő űt. Es azert int minket szent Pal, hogy ne haggyuc elni à bűnt az mi testűnkbe, es ne engedgyűnc az ő keuansaginac.

Harmadic elet az malasztnac elete, ki altal az
Gal. 2. Christus el, mi bennűnc. Elec ugymond szent Pal, nem en immar, hanem az Christus el en bennem: Ez mindenkor io elet, mert istennec aiandeka, es az köuetkezendő öröc eletnec zalaga. Az harmadic halal uiszontag à malasztnac halala, az istennec malasztyatul ualo meg fosztatas, mikor isten az embertűl meg uonsza malasztyat, mierthogy nem akar uelle elni, es nem olcalmazza magat gonossagtűl. Ez semmire kellő, mert nem talallya meg az iduessegnec utat, valaki az istennec malasztyatűl nem igazgàttatic.

Negyedic fele elet az öröc elet, kiuel elnec az hiuec Christussal es az angyalokcal eggyűt az öröc dichőseghben. Ennec iò uoltat senki elegge meg nem ielentheti. Az negyedic halal megint az öröc karhozat, ki keszettetet az ördögnec es az ő tarsainac. No immar,

mar,mikōron Christus urunc azt monda,hogy az ű beszedenec meg tartoi nem latnac halalt ōrōkce errul az utolso rendbeli halalrul szolla mintha azt monta uolna, hogy az ōrōc karhozatra nem mennec: Az sidoc peniglen az elsōrűl ertec, hogy Christus á testi halaltul igerne menekedest mindennec ualaki az ű szauat meg tartana. Azonkeppen aztis hogy imezt monda. *Abraham latta az en napomat, es œrült raita*, masra magyarazzac, hogy sem mint kellene, monduan. *Ōtuen esztendœs még nem uagy, es Abrahamot lattad*? Hogy lehet az, ha tōbb immar ket ezer esztendeienel hogy Abraham meg holt? Maga Christus nem azt monda hogy ű latta uolna Abrahamot, hanem hogy Abraham latta uolna űtet, az hitnec altala. Iollehet urúnkis latta ōrōktűl fogua Abrahamot ugymint isten, kinel mindenkoron ielen uoltanac.

Monda nekic Iesus. Bizon bizon mondom tinektec minec elœtte Abraham uolna, en uagyoc. Holot meg mutattya hogy ű elōb ualo Abrahamnal, mert ōrōc isten. Kit bizonyet chac ê szollasnac módgyais, en uagyoc. Mert az mely isten Moysesnec meg ielenec, annac neue ez, en uagyoc. Mikeppen ūnnen maga neueze magat annac monduan. En uagyoc à ki uagyoc. *Kœueket ucuenec azert kezekbe á sidoc hogy reia hagygalnaiac.* Ez è uilagnac gonosz erkōlche hogy à soc szidalmazasoc utan, kegyetlenseggel, uereseggel, halallalis illeti az istennec szolgait, azokat kiualtkeppen, à kic leg inkab, seddic az ű hitetlensegeket. *Iesus peniglen el reite*, az az lathatatlanna teue magat, *es ki mene à templombol.* Nem iōt uala meg el az idő kiben ű neki, kōzenseges emberi nemzetnec iduességeert halalt kel ualā szenuedni, annac ókaert meg mente magat dihōssegektűl, ki menuen elōlōc. Azonkeppen

Christus ōrōc Isten.

Vilagi gonosz erkōlts.

f mies sza-

mies ſzabadon el futhatunc az kegyetleneknec kegyet-
Futaſnac es halalnac ideie. lenſege elöt, es touabba ualo ſzolgalatra tarthattyuc
magunkat. A mint maſut ſzoualis mõda az mi urunc: Ha
Mar: 10. üldöznec titeket egy uaraſbol, fuſſatoc az maſicba. Szẽt
1. Cor. 11. Pal peniglen egy koſarba ereztetec ki Damaſkuſbol az
kü falrul, es ugy ſzalada el, az ütet kergetöc elöt. Mind
azaltal ha latnoioc hogy ualahol az anyaſzentegyhaz-
nac elö menetire lenne az mi halalunc, azt keuannya tü-
lünc à közönſeges tiſzt, mellyet uiſelünc hogy el ne
fuſſunc hanem örömeſt halalra ueſſuc feiünket az hi-
Ioh: 10. ueknec idueſſegekert. Mert à io paſtor az ü eletet ueti
az ü iuhaiert. Viſellyünc oly artatlan eletet, hogy ne
legyen az igaſſag ellenſeginec michoda gonoſzt mi fe-
löllünc ſzollanyoc, tarchuc meg à Chriſtuſnac be-
ſzedit, hogy ne laſſuc az öröc halalt, hanem
mehesſünc be az öröc eletre.
Amen.

Virag

Virag Vasarnap.

Ez mai Euangeliomot szent Mate irta meg, az ů euangeliomianac XXI. reszeben.

AZ idœben, mikor kœzelgetet uolna Iesus Hierusalembez es iutot uolna Betphageba az olaifaknac hegyere, el külde ket tanetuanit monduan nekiec. Mennyetec el imez Varasba, ki ellenetec uagyon, es mindiarast talaltoc egy meg kœttetet nœstē szamart, es uele az ů uehmet odgyatoc el es hozatoc en hozzam: es ha ualaki ualamit szolland erette, mongyatoc meg, hogy az urnac ezekcel dolga uagyon, es leg ottan el bochattya. Ez peniglen à uegre lœn, hogy be telneiec az, à mi meg mondatot à propheta altal, monduan. Mongyatoc Sion leanyanac, ime az te kiralyod el iů teneked, szelêd, ůluen à teneszœ szamaron, es az tereh uiselœnec uehmen. El menuen peniglen à tanetuanyoc ugy chelekedenec mint meg parancholta nekic Iesus, es el hozac à teneszœ szamart es az uehmet, es raiaioc uetecsœlaz ů ruhaiokat, es ůtet fèlülreia ůltetec. Az soc sereg peniglen le terêtec ruhaiokat az uton, nemellyec megint agakat uagnac uala à fakrul es az uton el hintic uala. A seregec kedig mellyec elœtte es utanna mennec uala kialtanac uala monduan. Hosanna Dauid fianac, aldot ki iœt urnac neuebe, Hosanna magassagban. I. II. Zach: 9. III.

Mi uégre irta Sz. Mathe az ũ Euangeliomat.

SZent Mate Euangeliſtanac az ũ tellyes euangelioͦ-iaban ez igyekezeti, hogy meg bizonecha hogy à Nazaretbeli Ieſus à ſzũz Marianac fia Meſsias, az az à prophetac altal nekũnc igertetet iduezetoͦ Kit hogy mindenekcel el hiteſsẽ meg mutattyá hogy ualamit à prophetac az Meſsias felõl ſzollottanac, az mind ebben e Ieſusban toͦlt be, es ũ neki mind ſzemelye, mind tudomanya, mind chelekedeti ollyatanoc, minemũeknec kellet lenni az prophetac mondaſa ſzerent à Meſsias ſzemelyenec, tudomanyanac, es chelekedetenec. De à prophetaknac egyeb mondaſoc mint toͦltenec legyenec be az ſzũz Maria fiaban, arrul ſzerte ſzerent egyebũt eleget ſzol az Euangeliſta. Ebben az mai euangeliomban azt ielenti meg, mi modon be telenec ũ benne azokis, mellyeket à Meſsiaſnac Hieruſalemben koͦlchoͦn uoͦt ſzamaron ualo be meneſeroͦl, es à koͦſſegnec az ũ el iouetele feloͦl ualo nagy oͦroͦmeroͦl ſzollottanac uala à prophetac.

Virag Vaſarnapi ieles Hiſtoria.

Ketſeg nelkũl peniglen, ieles hiſtorianac kel ennec lenni, ugy mint mellyet meg regent iouendoͦ keppen meg ielengetet uala à prophetac altal, es az utan mind à negy euangeliſtaual meg irata az ſzent lelec iſten. Vgyanis oly idoͦben toͦrtenec, mikor az mi urunc, ualoba, ieles dolgokat chelekedic uala, chac ottan halalanac eloͦtte. Annac okaert az anyaſzentegyhazis minden eſztendoͦben ketſzer oluaſsa, ma, es elſoͦ Aduent Vaſarnapon, mintha aualis mutatnaia, mely nagy ieles dolgokat foglallyon magaban ez hiſtoria.

Summa ſzerent meg bizonyetatic it hogy à ſzuz Marianac fia amaz Meſsias, kinec ſzamaron kellet hieruſalembe be menni es nagy tiſzteſseggel es oͦroͦmmel

fogattatni

fogattatni á feregektűl az prophetaknac iöuendő mondasoc szerent. Es iollehet szoc draga tanulsagokcal rakua, de mi mostan chac imez haromrol foguncszollani. Elősződr az Christus be menetelenec pompaiarol. Masodszor Zacharias prophetanac mondasarol, kiben aianlya minekűnc ezt á kiralt, az ű io tetemenyt es orszaganac fellseget. Vtolszor, á kősségnec az Messiasnac el iöuetelen ualo őrőmeről, es az minemű tisztelettel űtet tisztelec. Kiből meg tanollyuc mies, miuel tartozunc ű neki, halgassatoc fegyelmetesseggel reia.

Az elsœ tanulsagrul.

AZ Christusnac hierusalembe ualo be menetelenec pompaiat, oly nagy szorgalmatossaggal irta meg szent Mate, hogy nagyobbal nem lehetet uolna, semmit azokban el nem hagyot á dolgokban, mellyec akcoron ot tőrtenenec. Im las szep dolgot. Vrunc ű maga szamar hatan űl, es mindenec lattara ugy megyen Hierusalē fele. Az kőrőle ualo seregec zaignac, kialtnac, dicheretet mondanac ű neki nem kűlőmben mint egy győzedelmes kyralynac. Némellyec ruhaiokat teretic á főldre nemellyec zőld agokat hannac á szamar labai ala. *Christusnac pompaia.*

Szukseg uolt hogy ez a be menetel az istennec uegezese szerent, bizonyos, es kiualtkeppen ualo iele let uolna az Messias el iöuetelenec, ugy hogy ualakit illyen modon latnanac az emberec Hierusalembe be menni, el kellene hinni felőle, hogy az uolna az tellyes szent haromsagnac tanachaba arra ualasztatatot es ez uilagra kűldetet szemely, hogy Messias, az az kiraly es papi fesedelem lenne, ki meg győzneie az mi lelki ellensegin- *Igaz Messias az Christus.*

 ket, meg

ket,meg ſzabadettana minket torkabol, es az mi idueſſegünket meg ſzerezuen, győzedelmeſen meg terne es be menne az ű ſzent orſzagaba. Holot azert hallod hogy à Nazaretbeli Ieſus ment igy Hieruſalembe, batorſaggal meg hiheted hogy ſenki nem egyeb, hanem altalan fogua ű az meg igertetet Meſsias.

Virag Vaſarnapi ieles Hiſtoria. De talam akarnaia ualaki aztis erteni, miert nem elöb hanem ez mai napon, ugymint hatod nappal halala előt, ielente ekeppen magat Meſsiaſnac lenni, A ſzűz Maria mehenec aldot gyűmőlche? Annac oka imez, hogy az ő tőruenbeli peldaual, ki űtet peldazza uala eg gyűt iarna az ű chelekedete. Meg parancholta uala iſten az Iſrael fiainac, hogy à huſueti barant, az elſő honac tudnya illic Marciuſnac, kit mi bűit mas hauanac neue-
Exod: 12. zűnc tizedic napian ualaſztanaiac es fognaiac ki à chordabol, es meg tartanaiac, ugyan azon honac tizennegyedic napiaiglan es akcoron eſtuere őlneiec meg űtet, es azt az napot phaſenac, az az altal menetelnec hinaiac: Ezt à peldat hogy ű magaban tellyeſſeggel be tőltene-ie az mi urunc, (mert ű az iſtennec barannya ki elueſzi
Ioan, 1. ez uilagnac bűneit ű az mi huſuetunc) űis es mai napon, ki abban az eſztendőben melyben ez è dolog tőrtent az elſő honac tizedic napia uolt, akara az aldozatnac helyere Hieruſalembe menni, holot oſzton nagy chőtőrtőkőn eſtuc fogattatec meg, es uitetec halalra, ugy bizonyeta meg hogy ű uolna az, kit à prophetac hirdettenec, es az ő tőrueny peldazot.

Emberi bolond itelet Chriſtuſrol. Az emberec iteleti ſzerent bolondſag uolt uolna illyen modon ielenteni az kirali meltoſagot. Mert mikoron ez uilagon ualami feiedelem tamad, tahat az ű orſzagaba nagy erőuel, nagy hatalommal ſoc ezer uitezekcel me-

cel megyen be gyakorta nagy uer ontafsalis. Eleibe men, nec az orfzagbeli fő nepec, engedelmefseget mutatnac ű neki, nagy dichőfeggel es tifzteffeggel keferic be űtet az orfzagba. It peniglen az mi kiralyunc, fokcal kilőmben chelekedic, ugymint ki egy hituan fzamaron űl alazatofsagban es erőtlenfegben megyen Hierufalembe, az kőzőnfeges nep kőueti es keferi űtet à parafztfagtul es az gyermekektűl efmertetic, es fogattatic kiraly gyanant, az fő nepec nem chac nem fogadgyac űtet, es hatat nem haitnac ű neki, de inkab meg aztis bannyac, hogy à kőffegtűl tifzteltetic es dichertetic. Meg bizonyeta effele chelekedeteuel, hogy az ű orfzaga nem tefti hanem lelki, nem è uilagi, hanem mennyei orfzag. Azert űle az terch uifelő fzamarra, hogy meg ielentenéie, miert kűldetet uolna ez uilagra az ű fzent attyatul, tudnya illic az mi foc bűneinknec terhenec el uifelefere, azert akara az fzegenyektűl es alazatofoktul tifzteltetni es dichertetni, hogy meg ertenőiőc, hogy ű az alazatofoknac, fzegenyeknec, tőredelmes fziűueknec hirdetneie az euágeliomot, es né utalnaia meg ezeknec kőnyőrgefeket Sőt hogy oly lelki es mennyei kiraly uolna, ki az egyigyű hiueknec fziuekbe uralkodic az ű fzent malafztyanac altala, biria, igazgattya, uezerli űket az ű fzent igeieuel, elteti es legelteti. az fzentfegekeel, fzabadettya az lelki ellèfegtűl, ördögtűl, bűntűl, halaltul es karhozattul. De megis azt chodalhatnatoc, miert akara inkab fzamarra űlni, hogy femmint ualami egyeb allatra? A Chriftufban az atya iftennec mindé bőlchefegenec es tudomanyanac kenchei benne uannac azt mongya fzent Pal, A fzamar peniglen oly igen goromba allat, hogy az oktalan allatoc kőzőt, nehez uolna ű nallanal gorőbabbat ta-

Efa:61.

Miert űl Chriftus à fzamaron.

Coloff.2.

 bat ta-

bat talalni. Hogy illet azert à nagy bolcheſegnec à bal-
gatag ſzamaron ülni? Igenis illet. Mert ű az nagy bal-
gatagſagbol, nagy bölcheſeget tudot ſzerzeni, es ſzer-
zendőis uala peniglen, az ű ken ſzenuedeſeben es ha-
lalaban, azert mene ſzamar hatan à helyre, holot kent-
halalt kel uala ſzenuedni. Bolondſagnac itelte az embe-
ri okoſſag azt, hogy az iſtennec fia meg halna, azert mő-
Ioh. 12. gyac uala urunknac nemellyec à ſeregec közzül: Mi
azt hallotuc à töruenből, hogy à Chriſtus örökce meg
marad, hogy mondod tahat te, hogy fel kel emeltetni (er-
ched à kereſztfara) az embernec fianac? kichoda az, az
embernec fia? Bolondſagnac uelic uala az ſidoc aztis
lenni hogy iduezetőne az ű halala altal ſzabadethatnaia
meg az emberi nemzetet, azert kialtyac uala ű felőle,
Math. 27. mikor à kereſztfan fig uala, hogy egyebeket akart ſza-
badetani, es ű magat meg nem ſzabadethattya. Mind az
altal à len à Chriſtusban nagy bölcheſeg, amit az embe-
ri elme bolondſagnac alet uala, mert meg hala es halala-
nac altala, meg tuda minket ſzabadetani az öröc halaltul.
Es noha az ű Hieruſalembe ualo be menetele egykep-
pen alazatos uala, de masfelől azert nagy dichőſegeſis
lőn. Mert à ſzamar hatan ülven, oly nagy dicheretekcel
dichertetec, oly tiſzteſſeggel fogadtatec, mintha az ű el-
lenſeginec meg győzeſe utan, à hadbol tert uolna hatra
es nagy győzedelemmel ment uolna uiſza hazahoz.

Chriſtuſnac halala előt ualo ditſekedeſenec oka. Azt kerdem azert, mi okaiert akara à uiadal előt es
oly időben illettetni effele tiſzteſſeggel, mikoron az
ſzőrnyű halalnac ſzenuedeſehez keſzül uala? Hogy à
harcz előt, kiben ű az halallal meg ütközec tiſzteltete
magat à ſeregektül, annac oka ez, mert bizonyos uala à
kövctkezendő győzedelembe, es nyluan tudgya uala

hogy

hogy gyözedelmes leiendö uolna az ü ellenſegin. Azert monda chac hamar ez utan. Moſt ez uilagnac itelete uagyon, moſt ez uilagnac feiedelme ki üzetic. Hogy peniglen az ſzidalmas halalnac ſzenuedeſe taian törtenec ü neki illyen nagy tiſzteſsege, mely tiſzteſseg utan leg ottan nagy gyalazat köuetkezec, azzal nem chac arra taneta meg minket, hogy az menyorſzagnac dichöſege együt iar à kereſztnec ſzidalmaual, hanem arrais hogy à ſzegyen uallas neha neha köueti az emberektül ualo tiſzteltetéſt. Igen kiuannyuc ez uilagnac pompait, hogy böchületünc es tiſzteletünc legyen emberec közöt, ſnem gondollyuc meg hogy ez uilagi tiſzteſseg gyakorta karhozatra uiſzi az ü köuetöit. Amaz friſsen lakozo es ekeſsen öltözö gazdag ember *Luc: 16.* latode mint iara ? ez uilagi gyönyörüſeg es dichöſeg utan az öröc tüznec gyötrelme adatec ü neki. Viſzontag à kic az mi urunc utan à kereſztnec gyalazattyat uiſelic es ez ielen ualo eletben böchület nelkül elnec, ha bekeſeges ſziuel ſzenuedic à mit ſzenuednec, az öröc eletnec dichöſegebe mennec be, mint Lazar, kinec nyomorult allapattya uala ez földön, de à maas uilagon bodog örömre uitetec az ſzent Angyaloktul, mint az mi iduezetönkis ki az ſzörnyü kenocnac es halalnac utanna, dichöſeggel es tiſzteſseggel coronaztatec meg az atya iſtentül, es minden teremtet allatoknac fölibe hely *Pſal. 8.* heztetec.

Az Maſodic tanulſagrul.

EZ peniglen à uegre lœtt, hogy be telneiec à mi meg mondatot, az propheta altal. Zacharias prophetanac mondaſat *Zach. 9.*

hozza elő szent Mate, hogy inkab eszünkbe uegyüc, hogy nem egy törtenetből, hanem az istennec regtül fogua el uegezet akarattyabol es rendeleseből, s nem őc nelkül, hanem azert lettenec ezec è dolgoc, hogy az Syonnac leianya, az az Hierusalem, á Hierusalembeli nepec, sőt istennec minden ualasztotti errül az szamaron ualo be menetelrül, esmerneiec meg á Nazaretbeli Iesust igaz Messiasnac lenni.

Zacharias miuel aianlya á Christust. • Aianlya peniglen minekünc Zacharias az mi kiralyunkat Christust, az ü io tetemenyt, es orszaganac fölseget. Kiralynac neuezi ütet, ugymint ki noha alazatos,
Psal. 2. mind az altal ez anyaszentegyhaznac kirallyaua tetetec az atya istentül, neki adattanac örökségül minden nemzetsegec, es birodalmul ez földnec minden hatari. Hogy
Phil. 2. ü uralkodgyec mindeneken, es ü neki terdet haichanac, mennyeiec, földiec es pokolbeliec. Touabba, mi kiralyunknac mongya, es hogy minekünc iöt. Hogy ? minekünc ? S nem az ü attyanac iötte ? Lam imigyen szol ü
Mic. 5. felőle az atya isten. Teis Bethlehem noha kisded uagy
Ioan. 7. Iudanac soc varasi közöt, mind az altal te belőled iü ki
Mat: 2. ennekem á uezer, ki biria az en nepemet Israelt. Em hallod hogy ü neki iöt azt beszelli az ü attya, Azonkeppen
Psal. 21. urunkis szent Dauidnal. Az en lölköm ugymond ü ne-
Rom. 1. ki, az az atyamnac eel. Megent szent Pal igé nyluan iria, hogy az àtya istënec löt á Christus Dauidnac maguabol. Hogy lehet tahat hogy Syon leianyanac az az, minekünc hiueknec iöt uolna? Vgy uagyon bizony, hogy az atya istennec iöt az mi urunc á uilagra, mert ugy kereste mindèn dologban az ü szët attyanac tisztesseget, hogy minden chelekedetit arra igazgatta, hogy dichertessec az
Ioan: 8. atya belölle, azert mongya uala szent Ianósnal az Sidoknac.

nac. En dichôitôm az en atyamat. De maga egyetembe minekünkis iöt, mert mi erettünc, es az mi iduefsegünkert fzalla ala menyorfzagbol. Amint ü magais mondotta mafut hogy az embernec fia iöt meg kerefni es meg fzabadettani azt ami el uefzet uala.

Egyeb kiralyoc nagy pompaual es fokafaggal fzoktac orfzagokba be menni, de az ü hafznokat kerefic, ü magoknac foglalnac birodalmat, magoknac keuannac tifztefseget, es gyakorta hatra uetic à közönseges iot, az ü tulaidon hafznokert, mindenektül azt keuannyac hogy ü nekiec fzolgallyanac. Ez uifzontag az ur Iefus Chriftus nem maganac, nem magaiert, hanem nekünc, mi erettünc az mi hafznunkra, az mi iduefsegünkre iöt. Mindenbe az ü fzent attyanac tifztefsege utan az mi hafznunkat kerefte, ünnen magat minden iauaiual minekünc atta, meltan enekli azert az anyafzentegyhaz ü felöle, hogy ez uilagra fzületuen, tarfal, az apoftolokcal nyayafkoduan elefegül, halalt fzenueduen ualtfagul, orfzagoluan az öröc dichöfegbe iutalmul atta magat mi nekünc. Vgy foglalt minket ü maganac orfzagul, hogy egyetembe minekünkis orfzagot kefzetet menybe. Ne fellyetec, igy fzol minekünc fzent Lukachnal. Kichin feregechke, mert ugy uolt kellemetes az ti atyatoknac hogy orfzagot kefzetene tinektec. Itelet napiannis imigyen fog az ualafztottaknac befzelleni. Iöyetec atyamnac aldotti, uegyetec el ez uilag kezdetitül fogua nektec kefzettetet orfzagot. Söt meg ez földön uolt, ugyan fzolgaul atta magat az emberi nemzetnec, azt mongya fzent Pal, hogy à fzolganac fzemelyet uette magara. Megint ü maga, hogy az embernec fia nem azert iöt, hogy ü neki fzolgallyanac, hanem

Igaz kiraly á Chriftus.

In hymno de corpore Chrifti.

Luc. 12.

Mat. 25.

Phil. 2.

hanem hogy ű szolgallyon egyebeknec Kit meg bi-
Ioan. 13. zonyetta aualis, hogy az apostoloknac labakat meg
Luc. 14. mosogata, soc korokat betegeket gyogyeta, es ualaki ű
tülle, ualami lelki, auagy testi iòt keuant, mindennec
mindent meg adot. Bizonyara tahat nem oc nelkül iria
Zacharias, hogy az Syon leianyanac az az minekünc,
es minden istenfelő hiueknec iőt az Christus.
Touabba aianlya az ű io tetemenyt harom igeuel
Christusnac aiandeki. meg ielentuen, minemű aiandekokat hozot ű magaual
nekünc. Mert mikoron igaznac szabadetonac, szeled-
nec, auagy szegennec neuezi uraukat, szinten annyt te-
szen mintha azt mondanaia, hogy igassagot, szabadu-
last, gazdagsagot ád az őueinec, Meg igazet, meg sza-
badet, es gazdagokca teszen minket. Hogy igassagot
hozot legyen, bizonyettatic á szent irasnac soc helyei-
Dan. 9. ből. Daniel mikoron iőuendő keppen szolla az Mes-
sias el iőuetelerűl, á többi közöt azt monda ű felőle,
Esa: 53. hogy őröc igassagot fog hozni. Esaiasis azt predical-
la, hogy az ű esmerete altal sokakat igazza teszen.
1. Cor. 1. Szent Pal peniglen, az Christus Iesus lőtt, ugymond,
minekűnc bőlchesegűnc, igassagunc, meg szentelesűnc
2. Cor. 5. es ualtsagunc. Megent, azt á ki bűnt nem tudot, mi eret-
tűnc bűnne tőtte, hogy mi az istennec igassaga lennenc
Rom. 4. ű benne. El adatot az mi bűneinkert, fel tamadot az
Rom. 8. mi igassagunkert. Meg igazultatuan azert á hitből, be-
kesegűnc uagyon istennel, az mi urunc Iesus Christus-
Rom: 3. nac altala. Meg igazulunc ingyen az istennec kegyel-
meből, az ualtsag altal mely lőt az Iesus Christusnac al-
tala. Mind ezec az Christusnac első io tetemenyerűl
szolnac, hogy ű meg igazetot es ualoba igazakca tőtt
Hier: 23. minket. Azert neuezi űtet Hieremiasis mi igassagunknac.
Hogy

Hogy meg igazét es igaſsagot âd nekűnc â Ieſus bizonyetatic abbolis, mert Zacharias ſzabadetonac neuezi űtet. Minden oraban reianc neznec, es reianc uigyaznac az ű ſzemei, őriz, oltalmaz, es ſzabadet minket, nem chac teſti ellenſeginktűl, mellyec teſtűnkbe, marhankba, tiſzteſsegűnkbe akarnac bantani, es meg rontani, hanem fő keppen lőlki ellenkődőktűl, kic teſteſtűl, lelkeſtűl az őrőc tűzre igyekeznec minket uetni, es ôt ueghetetlenűl győttreni, â bűntűl, halaltul, őrdőgtűl es karhozattul. Azert mene be Hieruſalembe az mennyei kiraly â ſzamar hatan, hogy ot ſzembe ſzallana mind ezekcel, es bait uina uelec. Megis uiuâ â magas kereſztfan mind halalig, es mint erős uitez meg győze, es meg ronta űket. Azert mongya uala ſzent Ianosnal. Bizakodgyatoc en meg győztem ez uilagot. Immar ez uilagnac feiedelme az őrdőg meg iteltetet. Kirűl Oſeas prophetanalis igy ſzolla, Halal, halalod leſzec teneked, mardoſaſod leſzec teneked pokol. Mind ezekből azt tanollyuc, hogy ninchen immar felelműnc az mi ellenſeginktűl, mert meg győzte űket az mi kiralyunc, az mi bainakunc, â ſzűz Marianac fia, es meg ſzabadetot minket az ű birtokokbul.

Szabadetônc â Chriſtus.

Ioan: 16.

Ioan: 12.

Oſea 13.

Vegezetre ſzegennec auagy ſzelednec mondatic urunc â prophetatul. Nem terheli, nem foſztya az ű nepet, nem ueet el uiſelhetetlen rauaſt mi reianc, nem kegyetlenkedic raitunc, nem gazdagul az mi ûres ueretekűnkel kereſet marhankbol, hanem inkab az raitunc ualo terhetis, az ô tőruennec terhet el uette mi rulunc, ſzegennyelőt mi erettűnc, hogy az ű ſzegenſegeuel minket meg kazdagetana. Az iduesſegnec es őrőc eletnec kenchet es gazdagſagat atta nekűnc. Kinec ſem nagy

Szeledſege Chriſtuſnac.

uoltat, ſem gyönyörüſeges uoltat ſem beuſeget ſenki
Eſa:45. meg nem mondhattya. Mert ſem ſzem nem latta, ſem
1.Cor:2. fül nem hallotta, ſem embernec ſziue, nem gondolta
azokat, mellyeket kêſzétet iſten az ütet ſzeretöknec.
Mat. 17. Chac kichin izit erze Peter à Tabor hegyen az iöuen-
Mar:9. dô bodogſagnac, ſmegis oly igen teczec ü neki, oly
Luc:9. igen el ragattatec tüle, oly igen gyönyörködec benne,
hogy ſem à ſzep Hieruſalembe, ſem hazaiaba Galileaba
nem keuankozic uala immar, hanem azon keri uala
urunkat, hogy harom hailekot chinalnanac, es ugyan ot-
tan maradnanac. Ezec az Meſsiaſnac io tetemeni, iauai,
es gazdagſagi, mellyekcel ſzokta aiandekozni àz ü hi-
ueit. Effele dolgokban mutattya es ielenti az ü orſza-
ganac fölſeget.

Az Harmadic tanulſagrul.

ZAcharias propheta arra inti Syonnac leianyát, hogy igen örüllyön es uigadgyon, az Meſsiaſnac el iöuetelen. Kit meg miuelenec az ſeregêc, mellyec ielen ualanac, mikor Chriſtus urunc Hieruſalembe be mene. Mert nagy eneklesſel, dicherettel, uigaſaggal köuetec ütet. Mies azert ezzel tartozunc az mi iduezetönknec, hogy fölötte igen öruendezzünc raita, halat adgyunc rulla, hogy illyen ſzep aiandekokcal, tudnya illic igaſſaggal, ſzabadſaggal, es gazdagſaggal iöt mi hozzanc, De ugyan ualoba meg tekenchüc azoknac chelekedeteket, kic ez mai napon urunkat uigan, es öruendezuen ugymint Meſsiaſt fogadac es keſerec be Hieruſalembe.

Chriſtuſnac öruendezö ſeregi. Ket rendbeli emberec ualanac ezec. Az apoſtoloc, kiket Chriſtus az anyaſzentegyhaznac igazgatoiua,

es lelki paſtoriua teſzen uala, es az egy igyű kőſseg. Mind az ket rend io modon el iar az ű tiſztiben, es kedűes ſzolgalattal ſ tiſztelettel uagyon à Ieſuſhoz. Az apoſtoloc el hozzac az teneſző ſzamart, es az ű uehmet, ruhaiokat reiaioc uetic, es az urat fel űltetic. Mi tűlűnkis azt keuannya, hogy mies azt miuellyűc amit ezec miuelénec. Nem hogy effele oktalan ſzamart uigyűnc, hanem hogy à mit az tereh uiſelő ſzamar, es az ű delczeg uehme iegyzettenec azt aggyűc ű neki. A ſzeled nőſten ſzamar, ki reguta meg ſzokta uala az munkat, es az tereh hordozaſt, iegyzi à kilſő embert az mi teſtűnket, kit keſzerethetnec ualamire az tőruenynec erőltetéſeuel, fenyegeteſeuel, es bűntetéſsel: edeſgethetnec, meg ſzeledethetnec, es akarmireis reia uihetnec igerettel, ſzep ſzoual, dicherettel, es iutalommal. Az delczeg uehem peniglen, kin mêg ſoha ſenki nem űlt uala, az belſő embert az lelket, az embernec akarattyát peldazza, kit ſenki ſemmire erőuel nem keſzerêthet. Mert ha kilſő chelekedeteuel miuelis az ember neha ualamit ketelenſegből, azert az ű lelke es akarattya, ugyan nem enged, ugyan ellene rugodoz à keſzeréteſnec. Sőt à mit mi tűlűnc tiltanac, az akarat mindenkor arra tőrekedic es igyekezic. Minden az ketfele ember, az az, mind teſtűnket, lelkűnket tartozunc az Chriſtuſhoz uinni, es az ű ſzolgalattyara foglalni. De be kel előſzőr az ſzeretetnec ruhaiaual magunkat fedeznűnc, mert kilőmben à Chriſtus reia nem űl, kilőmben mi bennűnc nem lakozic es nem orſzagol az ű malaſztyanac altala, hanem ha iſteni es atyafiui ſzeretettel rakua talallya az mi ſziueiniket. Hallode mit mond az euangeliomba, Ha ki engemet ſzeret az en beſzedemet meg tartya, az en

Ket ſzamar az mi teſtűnc es lőlkűnc.

atyamis

Ioha. 14. atyamis ſzereti űtet es hozza megyűnc, ſ lakodalmat
1. Ioan. 4. ſzerzűnc ű nala. Megint ſzent Ianos. Az iſten ſzeretet, es à ki ſzeretetben lakozic, iſtenben lakozic, es az iſten ű benne. Imhol mikeppen meg bizonyűl hogy à ſzeretet uonſza mi hozzanc az iſtent, es chac azokban talaltatic, à kic ſzeretetnec allapattyaba uannac. De laſſuc à kőſsegis mit chelekedec.

Az ſóc ſereg, ugymond ſzent Mate, *le teretec ruhaiokat az uton, nemellyec megint agakat uagnac uala à ſakrul, es az uton el hintic uala. A ſereg kedig nemellyec elœtte es utanna mennec uala, kialtanac uala monduan. Hoſanna Dauid ſianac, aldot ki iœt urnac neuebe.* Az az, Meſsiaſnac iſmerec űtet, oly tiſzteſseget teuenec ű neki, mely az Meſsiaſt illeti uala, előſzőr chelekedetekcel, az utan beſzedekcel. Chelekedetekcel imigyen, hogy ruhaiokat az uton le terèttettec, zőld agat hintettenec, à főldre, es kőuettéc űtet. Az ű ruhaioknac le terèteſe azt iegyzi, hogy minden kereſztyen ember tartozic Chriſtuſert ez uilagi ioſzagat meg utalni, ſőt el hadni, elis hagigalni inkab magatul, hogy ſem mint ioſzagaiert iſtenet meg tagadnaia, iſten ellen es az ű parancholati ellen chelekedneiec. Touabba à Chriſtus lelki paſtor es predicator uala, ű neki teſzic eſzt az tiſzteſseget, ű előtte terètic le à ruhakat. Tahat teis tiſzteſſegben es bőchűletben tarchad az anyaſzentegyhaznac paſtorit, elteſsed, taplallyad, az te ioſzagodbol azokat, à kic teneked lelkedre gondot uiſelnec, kic az iſtennec igeiet hirdetic, es à ſzentſegeket ſzolgaltattyac. Nem iol cheleke ſznec azoc ualakic az egyhazaknac, es az egyhazi ſzolgaknac adatot ioſzagot, magoknac tulaidonettyac, es az regiektűl rendeltetet iőuedelmet, meg nem aggyac. Ketkeppen ualo tiſzteſsegre mongya mel-

Meſsiaſt illető tiſzteſſeg.

toknac

toknac lenni szent Pal az egyhazi nepeket,hogy tisztel- 1.Tim.5.
tessenekis, taplaltassanakis á kőssegtűl. A zőld agaknac
le szegese, kezekben ualo hordozasa,es az főldre ualo
hintese, á Christusnac igaz esmeretit, es uallasat iegyzi.
A z Palma agac,kikrűl szent Ianos emlekezic,hogy as- Ioha.14.
felet uettenec kezekbe,es ugy métenec urunknac eleibe, Palma ag-
azt bizonettyac, hogy ez alazatos kiraly,győzedelmes nac iegyze-
leiendő uala,á bűnőn,halalon,poklon,es ordogon. Mert ti.
regenté á palmat,az gyozedelmes hadnagyoc előt szok-
tac uolt uiselni. Az menyorszagbeli lelkekrűl,kic győ-
zedelmet uettenec mindé ellensegeké,azt mongya szent
Ianos,hogy palmat latót az ű kezekbe. Es oly termesze- Apoc.7.
te uagyon á palmafanac, hogy mentűl inkab le nyomatic,
annal inkab fel emelkedic, es az tereh alat ala nem haiol,
hané fel egyenesedic. Ollyatan atyamfiai á Cristus orsz-
zagais. A keresztnec sulyos terhe alat,meg nem fogyat-
kozic,hanem neuekedic es erősśődic. Ez uilagi chasza-
rokat,kiralyokat,meg győzhetetlé feiedelmeknec szok-
tuc hini,maga nem hogy á halaltul,hané chac egy kis hi-
degleleſtűlis meg győzettetnec. De ez á mi kiralyunc á
Christus ugyan ualoba győzhetetlen,mert senki,es sem-
minemű allat űtet meg né győzheti sőt ű győzi meg mi
erettunkis á bűnt,az halalt,es á poklot. Illic azert es tar-
tozunc uelle, hogy mies ez seregekcel, esmeriűc es ual-
lyuc űtet hatalmas,meg győzhetetetlen es győzedelmes
kiralnac lenni. Az olaifaknac agai azt ielentic,hogy á Ie- Olaysa agac
sus szerezne bekeseget isten kőzőt es emberec kőzőt.
Mert á kic bekeseget kertenec ualakitűl az regi űdőbé,
olai agat uiseltenec kezekben Mint am vergilius mongya Aen: 8.
Aeneasrul hogy bekeseg hozo olaisa agat nyuita keze- Liuius.
uel. Scipiois Hannibalt meg győzuen,az olai ágrul, kit
az haionac orrozattyaba fel tettenec uala,ueue eszebe,

hogy az Cartagobeliec bekeſéget kernenec ű tűle. Azonkeppé mies higgyűc es hirdeſsűc,hogy à ſzűz Marianac fia kőzbe iaro,es bekeſeg ſzerző mi kőſztűnc es
Chriſtuſnac kőuetéſe. iſten kőzőt.A kőuetes uegezetre,az az,hogy keſéric es kőuetic uala teſt ſzerét à ſeregec az urat,arra tanet minket, hogy minekűnkis kőuetnűnc kel à Chriſtus ioſzaginac peldaiat, ha menyorſzagba be akaruńc menni ű
Matt. 16. uele. Valaki en utannam akar iűni,ugy mond egyűt,tagadgya meg magat, uegye fel kereſztit,es kőueſsen engemet.Megint maſut. Peldat attam tinektec,hogy à mint
Ioan. 13.
Ioan. 15. en chelekettē,ties ugy chelekedgyetec.Szereſsetec egymaſt,à mint enis ſzerettelec titeket.Minden iamborſagnac, minden ioſzagos chelekedetnec peldaiat,meg talalod à Chriſtulban,azt kőueſd ha iduezűlni akarſz. Nem tehecz ennel keduelb tiſzteſseget ű neki, mintha az ű chelekedetit kőueted, es ű hozza haſonlatos igyekezel lenni.

Szauokcal imigyen tiſztelic az ű elötte es utanna iaro nepec iduezetőnket, hogy kialtnac es dicheric űtet
Mar. 11. monduan.*Hoſanna Dauid fianac,aldot ki iőt urnac neueben, Aldot az mi atyanknac Dauidnac eliőtt orſzaga,Hoſanna magaſſagbā*.Mis keppen Zacharias prophetta meg mondotta uala hogy ſzamar hatan fog à Meſsias Hieruſalembe menni,ſzinten
Pſal. 117. ugy aztis me hirdettette uala à ſzent lélec iſten Daviddal, hogy illyen őrőmel es dicherettel fogadtatneiec à kőſsegtűl.Oluaſſa à ki akaria, à ſzaz tizenhetedic pſalmuſt,es ugyan ezen igeket,mellyeket itt kialtanac à ſeregec,meg talalallya benne.Az mely kőuet ugymond Dauid hatra uetênec az eppétőc, à lőn à ſzegletnec feieue, az az,à Chriſtus kit az iras tudoc es papi feiedelmec meg utalânac,es hatra uetenec,ű lőn az anyaſzentegyhaznac feie, ű lőn az atya iſtentűl igertetet Meſsias. Ez à nap

mellyet

mellyet szerzet az uristẽ,uigadgyũc es õruendezzũnc raita. Es leg ottan ezec utan, kouetkeznec imez igec. O vram szabadech engemet, o vram legy io szerenches,aldot ki iõt urnac neuebe. Mikeppen ot Dauid, àzonkeppen ittes à seregec szabadulast kernec az istẽtũl,mert ez ige Hosanna annit teszen à sidoknal, mint mikor nalunc azt mongyuc,szabadech. Touabba mind Dauid smind ez à sokasag hàlat âd istennec à Messias el iõuecerũl keuan ũ neki minden iot,keuanya az ũ orszaganac gyarapodasât, õregbũleset es io szerencheiet Hogy à mi urunknac,es az ũ szẽtegyhazanac elõmeneti legyen,meg szabadecha, es meg oltalmazza isten ũket, minden ellenkedestũl es ueszedelemtũl. Rõuid beszeddel nem chac ez à seregeknec uallasa,hanem mind az egesz historia,kit ebben az euangeliomban meg ir szent Mate,arra ualo, hogy meg bizonecha,hogy az õ tõruenbe peldaztatot, es az prophetac altal igertetet Messias el iõt, es az Nazaretbeli Iesus szũz Marianac szent fia az Mely uallast hogy mies tegyũnc az mi urunc felõl tartozunc uele, es à mi iduessegũnc keuannya mi tũlũnc. *Hosanna mit iegyez*

Bannya az õrdõg,nem chac azt,mikor szoual nyluan uallod ezt à Christus felõl, hanem ha ualami kilsõ szertartassal, ceremoniaual, es lathatando iellel bizonyetodis hogy hiszed ugy lenni. Es annac okaiert mint akcorõ fel indeta à phariseusokat,hogy à mi ũ raitoc âl uala benne, nem õrõmest hattanac uolna à tanetuanyoknac es az seregeknec illyen uallast tenni Christusrol, szinten ugy mostanis sokakat fel indetot, kiknec igen ellenec uagyõ, hogy az anyaszentegyhaz,nagy szep ceremoniakcal,es isteni dicheretekcel,meg uiettya esztẽdõnket,ezt az historiat,emlekezetet teszen az Christusnac Hierusalembe ualo be menetelêrũl, es az seregeknec az ũ el iõuetelén *Oerdõgneo bannattya.*

ualo örömökrül Azt mongyac hogy aff le tiſzteletben à Chriſtus ſemmit nem gyönörködic, ſöt mikoron az apoſtoloc es à ſeregec ütet igy tiſztelec, igenis gyönörködec bénne, ugy annira hogy partokat foga à phariſeuſoc ellen, es holot üc azt keuannyac uala, hogy meg tiltanaia tanetuanit urunc, ne kialtananac es ne tiſztelneiec ütet illyen modon, azt felele nekiec hogy ha azoc halgatnanac, es dicheretet nem mondananac, à köueknekis kialtanioc kellen. Latod de mely kellemetes uala idueze-tönknel ez illyen egyigyü tiſztelet.

Ha peniglen azt kezded mondani, hogy akcor egyſzer meg kellet à prophetac mondaſa ſzerent annac lenni, es meg lött, de immar moſtan, nem ſzükſeg uolna az el mult dolgot uionnan elö hozni. En teneked erre azt felelem hogy igenis ſzükſeg, az iſtennec chodalatos chelekedetirül emlekezetet tenni, es mindenképpé azon igyeközni, hogy ü ſzent felſegenec io tetemenirül ſoha el ne feletkezzünc. Hogy az öldöklö angyal, az Aegiptusbelieknec éllö magzatit meg ölué, az Iſrael fiainac hazokat altal haga, es azokban ſéminemü öldökleſt nem teen: Hogy à ſidoc az nagy inſegböl meg ſzabaduluan az uörös tengeren ſzaraz labbal altal uitetenec, egyſzer törtenec az é uilagon, de azert annac emlekezetere nem chac akcoron hané az utannis eſztendonkent meg aldozac à huſueti barant, Ezis azert hogy à Chriſtus ſzamar hatan mene Hieruſalembe, es à ſeregec zöld agakat uiſelué kezekbe, nagy tiſzteſſeggel es dicherettel fogattac ütet, hiſtoria ſzerent egyſzer uolt, mindazaltal né gonoſz mindé eſztédöbe az meg lött dologrul emlekezetet tennünc, es az minemü ſzokcal es chelekedetekcel akcoron bizonyetac à ielen ualo nepec hogy eſmeric es uallyac ütet Meſsiaſnac léni, melto ugyá azonokcal minekükis az mi

Szükſeg Iſtennec chelekedetiröl emlekezni.

Exod. 12.

hitünket

hitünket mutatnüc es ielentenünc. De talá még sem szű-
nől meg ellenzeni az anyaszentegyhaznac szertartasat, *Virag Vasarnapi ceremoniac.*
es azt fogod uitatni, hogy az husueti barannac aldozat-
tya azert gyakorlatot á sidoktul, hogy peldazta az
istennec barannyat iduezetőnket, es az ű aldozattyat;
it peniglen ez mai ceremoniakban semmi affele kőuet-
kőzendő dolognac peldazattya ninchen, annakokaiert
ugyan nem kel lenni. Io atyamfia uary egy keueset chac,
talam külőmben talallyuc annal adolgot á mint te besz-
zelled. A husueti barany igaz hogy az iőuendő Chri-
stust peldazta, de nem chac azt, hanem az regen meg lőt
őldőklő angyaltul, Aegiptusbol ualo szabadulasrulis
emlekeztet. Az mai ceremoniac azonkeppen eszünkbe
iuttattyac az Christusnac Hierusalembe ualo be menê-
set, es á seregegnec akcorbeli chelekedeteket, es intnec
minket hogy mies higyűnc az Christusban, szolgallyunc
ű neki, es halat adgyunc az atya istennec rula, hogy meg
atta nekűnc az prophetac altal meg igertetet szabadeto
kiralt. Annac főlőtte iőuendő dolgotis iegyeznec: tudo-
de mitćha nem tudod, tanuld meg. Leszen oly idő hogy á
Christusnac minden ellensegi laba ala uettetnec, es annira
el biria űket, hogy tőbbe ű uelle es az ű orszagaual nem
ellenkedhetnec, ha kerded mikor: Itelet napian. Meg ite-
luen azert é uilagot, es gyôzedelmet ueuen minden el-
lensegin, az ű hiueiuel egyetemben, nagy őrőmmel be
megyen az ű orszagaba. Annac á gyôzedelemnec es
raita ualo űigasagnac ugymint neminemű eleit mutatty-
uc es bizonettyuc hogy meg leszen, ez mai processioba,
es őruendetes ceremoniakba. Azert esnec minden iam-
boroc az meg feszült Iesusnac kepe elôt terdre, es meg
chokollyac űtet, hogy á terd haitassal az gyôzedelmes

urnac engedelmesſegeket mutaſſac, az chokolaſſal ū hozza ualo ſzerelmeket, es ū uele ualo örökce egyut meg maradaſokat ielenchec. Es uegezetre mindencket el uegezuen be megyünc, az ſzentegyhazba Zöld agakat kezeinkben uiſeluen, es ui eneket enekeluen, annac bizonſagara, hogy be menendöc uagyunc ez utan az iſtennec dichöſeges ſzent orſzagaba. Mi gonoſz uagyon ebben? ſemmi ninchen bizony, mert ualamiuel ſegetheti es ebreſztheti ember magat az el uöt aiandekökrul ualo halaadaſra, es azoknac mellyeket iöuendöre uarunc bizodalommal ualo remelleſere, az mind io. Meg higgye minden tereſztyen, hogy az ördög azert igyekezic effele ſzep regi ſzokaſokat, es ſzertartaſokat az emberekcel meg utaltatni, hogy ki puſztechon mi közzüllünc minden aitatoſſagot, minden iſteni tiſzteletet, az Chriſtuſnac emberekhez ualo io tetemeninec emlekezetit tellyeſseggel el nyomia, es el feleiteſſe miuelünc iſtennec mind el mult es mind köuetkezendö chodalatos chelekedetit.

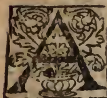
De neuetekedgyünc ſokat az meg fordult feiü tewelygö emberekcel, hanem tarchuc az mi dolgunkat, eſmeriüc es uallyuc à ſzüz Marianac fiat, ki Zacharias prophetanac mondaſa ſzerent Hieruſalembe ſzamar hatan mene, igaz Meſsiaſnac lenni, koueſsüc az apoſtoloknac es ſeregeknec peldaiat, foglallyuc az ü ſzolgalattyara mind mimagunkat, mind ioſzagunkat, igyekezzünc eletünket az mi urunknac ioſzagos chelelekedetihez haſonlatoſſa tenni. Mellyet ha meg miuelünc, kettſeg nelkül uele egyetembe be megyünc ez uilag uegezetikor az öröc dichöſegbe.

Nagy

Nagi Heetben, Az vr vachoraiarul ualo Prædicatioc.

Elsœ Prædicatio, Az oltari szentsegnec szerzeteserœl, es az kenyernec bornac, Christus testéue es uéreue ualo ualtoztatasarul, Az euangeliombol, ki szent Matenal uagyon, XVI. reszeben.

AZ idœben, mikoron ennénec, ueue Iesus á kenyeret, es halat aduan meg szege, es ada á tanetuanioknac es monda, Vegyetec, egyetec, ez, en testem. Es ueuen á pohart halakat ada, nekic adá monduan, Igyatoc ebbœl mindnyaian, mert ez en uerem, mely az ui testamentomnac uere, ki sokakert ki notatic bünœknec bochanattyara.

Z Apostoloknac ideieben, mikoron az hiuec buzgabbac ualanac á hitben, istennec szeretetiben, es aitatossagban, nem olyan ritkan ueszic uala az Christusnac szent testet és szent üeret, mint az utan kezdec uenni, hanem inkab minden napon. Mert azt mongya szent Lukach, hogy egyetembe naponkent á templomba ualanac, es á kenyeret hazoknal szegdeluen esznec uala. De minekutanna az apostoloc, es azoc á kic uelec eggyüt, auagy chac hamar utannoc eltenec *Oltari szentseg uetelnec elein szokot gyakorlasa.* *Actuo: 2.*

ez uilagbol ki mulânac,laſſan laſſan annerạ meg fógyatkozec az à buzgoſag az emberekbe,hogy idő iartaban ugyan parancholattal kelletec à kőſseget arrais erőltetni hogy minden eſztendőben,hanem tőbſzer,akar chac haromſzor,karachon,huſuet,es pinkeſd elốt,auagy leg keueſbſzer ottan chac egyſzer ez ielen ualo napokban iarulnanac az urnac aſztalahoz es ne utalnaiac meg tellyeſſeggel az Chriſtuſnac parancholattyat, ki azt parancholá hogy egyűc az ű teſtet, es igyuc az ű ueret, hanem elnenec ezzel az dragalatos lelki eleſeggel.

Ioha.6.

Emberi nagy tunya kemenſeg.

De laſd az emberi ſziuncc rettenetes nagy kemenſeget,meg azt ſem minden miueli meg, ſőt ſokan uannac ollyac,kiknec egynehani eſztendeigis, ingyen chac eſzekbe ſem iut hogy ennenec az Chriſtuſnac aſztalarul, es innanac azt ű poharabol. Az ű uroknac ſem igeretiuel ſem fenyegeteſiuel ſemmit nem gondolnac. őrőc eletet iger azoknac,à kic eſzic es iſzac:az őrőc eletből ualo ki rekeſztetéſſel fenyegeti azokat, ualakic ſem eſzic ſem iſzac az ű teſtet es ueret.Ha nem keuannyac haſznat az ur uachoraiahoz ualo iaraſnac,akar chac rettegneieç karat es bűntetéſet annac el mulataſanac,de egyiket ſem miuelic. El iű meg az idő, hogy akarnaiac ha iob gondot uiſeltenec uolna az ű idueſſegekre, es keſên fogiac banni az moſtani tunyaſagokat, mikoron oſzton nem leſzen helye à penitencianac, hanem à ki mim keresſi moſtan, akcoron ugy ueſzi haſznat ez uilagon ualo eletenec. Effele gond uiſeletlen embereknec fel ſerkenteſere, es minden iambor kereſztyeneknec tanulſagokra, ez egy nehany ſzamos ſzent napokon, az mi urunc Ieſus Chriſtuſnac ſzent teſterűl es ueerűl akaroc predicallanom, hogy meg ertuen mi allat,

Ioan.6.

mely

mely szükseges ez hasznalatos legyen ez á szentseg, böchültessec, es gyakorlattassec mindenecktül.

Hogy peniglen enis io modon rendelhessem beszedemet, ties könnyebben meg erthessetec, es elmetekbe rakhassatoc azt á mit mondando uagyoc leg elöször imeszt kel eszünkbe uennünc, es ezeknec az predicatioknac fondamentomul uetnünc, hogy ualaki az oltari szentsegrül ualo tudomant, illendö keppen meg akaria magyarazni, fökeppen harom dologrul szükseg annac szollani.

Az elsö oly, hogy lattatic ielen lenni ebben á szentsegben, maga nynchen ot. Az masodic noha nem lattatic ot lenni, de ielen uagyon azert. Az harmadic nem lattatikis, ninchenis ot, hanem chac peldaztatic. *Oltari szentsegen ualo harom choda.*

A mi lattatic ielen lenni de ninchen ot, az á kenyernec es bornac allattya: Mert noha ezeknec kilsö szénet lattyac az mi szemeinc, mindazaltal allattyoc meg szünt ot lenni es Christus testeue f uereue ualtozot, mihelyen az istennec igeie reiaia mondatot. A mi ot uagyon, noha nem lattatic, az, urunknac szent teste es szent uere, kit hiszunc allattya szerent ielen lenni, az kenyernec es bornac széne alat, haszinten nem lattyukis testi szemeinkel. A mi sem lattatic, sem ot ninchen, hanem *1. Cor. 10.*
chac peldaztatic, az, iduezetönknec lölki teste, az anyaszentegyhaz, melynec eggyesseget es az benne ualo hiueknec, urunkhoz, ugymint feiekhez: egymashoz ugymint azon egy fönec tagiaihoz ualo ragaszkodasokat iegyzi az egy mennyei kenyernec étele, es mennyei pobarnac itala. Ezekrül kelletic immar egyenkent beuebben szollanunc.

Ez mai predicatio az elsörül leszen. De minec

 elötte:

elötte ahöz kezdenec, szükseg meg ertenünc mit ic szent Mate az euangeliomba mellyet bötü szerent meg magyarazec, az oltari szentsegnec szerzeteserül.

A Prædicationac elsœ *resze.*

Mikoron szerzötte urunc es szentseget:

AZ idœben mikoron ennenec etc. Nyluan meg teczic nem chac szent Matenac, hanem az töb euangelistaknakis irasokbol, hogy à mi urunc Iesus Christus, az ueg uachoran, à husueti barannac meg ètele utan, szerze ezt az szentseget. Nem chac azert hogy à hol uege leen, az ô töruenbeli aldozatnac, mellyec kozzul egy uala à husueti baran, ot kezdetneiec el az ui töruennec aldozattya, es à peldat à peldaztatot igassag, közbe uetesnelkül köuetneie: hanem mierthogy ugyan ezen szentseg az mi urunc halalânac emlekezetire szereztetic uala, melto uolt hogy chac ugyan ottan annac elötte szereztetneiec, mikoron ü neki halalra kel uala menni. Mert meeg az emberec közöt ez üilagon nyaiaskodot, nem leen szükseg, hanem mikor immaron el menendö uala, akcoron illet magarul ualami emlekezetet hanni, kibül az ü mihozzanc ualo szerelmét esmernöiöc, mies uiszontag az ü szerelmere fel geriez-
1.Cor. 11. tetnenc. Az apostoloc ideienis, mint szent Pal irasabol meg erthettyüc, egyfalkaig uachoran osztogattatot à hiueknec az ur uachoraia, de annac utanna, ugy
Ad Ian. epist. 118. teczec à szent leleknec, azt mongya szent Agoston
Syno.Const. sess. 13. Doctor, hogy illyen nagy szentsegnec tisztessegeiert, minden

minden egyeb kilſó êleſégnec elótte menne be á kereſztyeneknec ſzaiokba az vrnac ſzent teſte.

Az huſueti barant azert meg êuen, mely az Ægiptuſbol ualo regi meg ſzabadulaſnac emlekezetire aldoztatic es êtetic uala az Iſrael fiaitul, oly ſzentſeget ſzerze, ki az akcoron kóuetkezendó pokolbeli ördógnec fogſagabol ualo meg ſzabadulaſnac nem chac emlekezetit uietanaia mi kóztúnc, hanem ugyan azon ualtſagban reſzeſſeis tenne bennúnket, az ú teſtenec es uerenec ſzentſeget. De mierthogy az ú teſtet es ueret, tulidon ſzemelyeben iſzonyottunc uolna, meg enni, es meg inni, az kenyernec es bórnac ſzéne alat latbatatlan keppen ada nekúnc. Nemis talaltathattanac uolna, ſemmi egyeb teremtet allatoc, mellyeknec ſzénec alat alkolmatoſban ſzolgaltathatneiec ez á ſzentſeg mint á kenyernec es á bornac ſzéne alat. Mert holot fó êleſegúnc es fó italunc á kenyer es á bor, mikor ezeknec ſzéne alat eſzúc ſiſzuc á Chriſtuſt, meg mutattatic hogy ú az mi lólkúnknec êlete, es meg elegètó eleſege. Vgyanis mikeppen á kilſó ember teſtſzerent taplaltatic á kenyerrel es á borral, azonkeppen lelec ſzerent á belſó ember az Chriſtuſnac ſzent teſteuel, es ſzent uêreuel.

E ſzentſegnec oka.

Damaſ. lib. 4. orth. fid. cap. 14. Aug. lib. de Catech rud. cap. 26. Iren. lib. 4. cap. 32.

Meg peldaztatot uala peniglen az ó tóruenbeis, mind chelekedettel ſ mind beſzeddel á kenyernec es bornac ſzéne. Chelekedettel holot Melchiſedech kenyerrel es borral aldozec, kenyeret es bort uin Abrahamnac, mikoron az ú ellenſegit meg gyózuen az uiadalnac helyertúl, haza megyen uala. Mert az á chelekedet

O tóruenbeli peldazattia. Gen. 14.

kedet azt peldâza, hogy Chriſtu kit Melchiſedecke-nec rendi ſzerent ualo papnac neuez ſzent Dauid, â kenyernec es bornac ſzéne alat adando uolna magat etelůl es italul azoknac, az kic Abrahamnac hitit kôuetuen, uialkodnanac az bůnôc ellen es gyôzedelmeſec lenne-nec â gonoſz keuanſagokon. Beſzeddel peniglen ot peldaztatot, â kenyernec es bornac ſzéne â hol az Chri-ſtus termeſzet ſzerent ualo teſte kenyernec, es uere bor-nac neueztetet â tôruenbe es â prophetakba. Iacob pa-

Gen. 49. triarka alduan Iudat az ů fiat, kinec nemzetſegeből iô-uendô uala ez uilagra â Meſsias, imigyen ſzolla. Meg moſsa â borba az ů ruhaiat, es â ſzôlônec uerebe az ů

Lib.2.ep.3. palaſtyat: az az, â mint Cyprianus ſ egyebekis ertic â Chriſtuſnac teſte, keen ſzenuedeſekor meg hintetic es meg feſtetic az ů ueretůl. A Sidoc megint Ieremias prophetanal imezt beſzellic uala egymaſnac. Veſsůnc

Hier. 11. fât az ů kenyerebe, az az, Tertullianus magyarazat-

Lib. 4. contra Marc. tya ſzerent, feſzechůc fel â kereſztfára az Ieſuſnac te-ſtet. Ezekből az iraſnac helyeiből, meg teczic hogy mêg regentenis â Chriſtuſnac teſte kenyernec es uere bornac neueztetet neha, nem egyebert hanem az keny-ernec es bornac ſzéneiert, mely alat ů magat eſzůc es iſzuc az uy tôruenben.

Nô azert mikoron urunc effelé allatoknac ſzine alat, az ů teſtenec es uerenec ſzentſeget akarnaia ſzer-

Pogatſa es kouaztalan kenier es oſtya. Euthym. ſuper cap. 26. Matt. zeni, ugymond az euangeliſta, hogy *ueue â kenyeret.* Eg-gyet azokban â kenyerekben, mellyec az aſztalon ua-lanac kezębe uěn. Nyluan ualo dolog peniglen, hogy akcoron pogachanal, az az, kouaſztalan kenyernel egy-eb ot nem uolt. Mert az pogachas innepnec elſô napi-an eſtuc leen ez â dolog, mikoron az Sidoknac hazok-

ban

ban kouaſzos kenyer nem talaltatot, hanem mindenec pogachat ettenec. Meltan miueli tahat az Romai egyhazs, hogy eleitűl fogua à Chriſtus chelekedetit kőuetuen, kouaſztalan pogacha kenyerrel eel, ennec az ſzentſegnec oſztogataſaba. De ha bizonyoſoc nem uolnankis benne hogy urunc pogachat uőt legyen kezebe, chac azertis meltob pogachat uinnűnc az ű aſztalara, mert à pogachanac kouaſztalan uolta, meg ielenti mi nekűnc, hogy az à teſt mellyet ot ueſzűnc, minden ferfiui magnac es bűnnec ölgyűleſenelkűl ſzűztűl ſzyletet ez uilagra, minthogy à pogachaba nem ölgyettetet ſemmikouaſz. Touabba arrais mẹg tanet minket à pogacha, minemű tiſztaſaggal kellyen ehez â ſzentſegnec uetelehez iarulnunc, tudnya illic, hogy ki kel az mi lelkűnknec hazabol minden bűnnec kouaſzat tiſztettanunc, mint à Sidoc hogy meg tiſztettyac uala hazokat huſuet napian kouaſzos kenyertűl. Kire ſzent Palis int minket monduan. Tiſztechatoc ki az ő kouaſzt, hogy uy teſztac legyetec, mikeppen kouaſznelkűl ualoc uattokis. Mert az mi huſueti baranyunc Chriſtus meg aldoztatot. Lakozzunc azert nem à regi kouaſzba, ſem à gonoſsagnac es alnakſagnac kouaſzaba, hanem à tiſztaſagnac es igaſsagnac kouaſztalan kenyereiben. Ezekből az okokbol iőt be à ſzokas, hogy nem egyebbel hanem pogacha kenyerrel elűnc az oltari ſzentſegben. De az pogacha kenyerec kőzőttis ualogataſt teſzűnc, es nem akarmi fleit pogachat, hanem mentűl ſzeb lehet ollyat ualaſztunc erre à dologra, az dragalatos ſzentſegnec, melyben Chriſtuſt ueſzűc bőchűletiert es tiſzteſsegiert. Szebbet peniglen az emberi okoſsag nem talalhatot, es az emberi keez

Exod: 12.

1. Cor. 5.

Vide Gulielmi Alani lib. 1. cap. 12. de Eucharistiæ sacr fuse de hac re disserentem.

nem.

nem fűthetet az oſtyanal,kit igen ſzep tiſzta buza liſzt langbol, es nem az hamuba, hanem uas kőzőt ſűtnec.

Veuen azert à kenyeret, halat ada, az ű ſzent attyannac, hogy el iőt uolna immar az ő tőruennec be tőlte, es uy tőrüent, ſuy huſuetet kellene ſzerzeni. *Meg alda*,aztis mongya ſzent Marc,chelekedő aldomaſsal,ki miat à kenyer, mihelyen imez igeket reia monda, Ez, en teſtem, teſte ualtozec. *Es meg ſzege*, hogy el oſztanaia az apoſtőloc kőzőt, *es ada à tanetuanyoknac monduan:Vegyetec es egyetec,ez en teſtem. Es ueuen à pohart*, aualis ſzinten azt chelekede mint az kenyerrel, *halakat ada, es nekic adâ monduan, igyatoc ebbœl mindnyaian, mert ez en uerem, ki uy teſtamentomnac uere, ki ſokakert ki ontatic bűnœknec bochanattyara.*

A borral uiz elegyetetic. Luc. 22. Apoharban ketſegnelkűl bor uolt, mert à mint az az euangeliſtac bizonſagot teſznec rula, ű magais ſzőlő tőke uizenec neuezi urunc. Tahat ſem ſerből, ſem bozabol, ſem tiſzta uizből, hanem borbol kel lenni az ſzentſegnec. De à borhoz az apoſtoloktul fogua mind eddiglen meg tartatot ſzokas ſzerent, egy keues uizet tőltűnc, chac annit hogy à bornac izit meg ne ualtozt

Cyprian. ad Cecilium. taſſa. Szent Cyprianus errűl à ſzokaſrul azt mongya, hogy noha az euangeliſtac nyluan nem emlekeznec rulá, de mindazaltal hogy abban az poharbanis uizel őlgyettetet bor lőt legyen. mellyet urunc kezebe uőn, abbol meg teczic,hogy affele hem tartomanyokba,mint az Sido orſzag uolt, kőzőnſeggel uizes bort ſzoktanac inni az emberec. Vgyan azon dolgot bizonettya à bőlchnec mondaſabolis, mellyet errűl az ſzentſegrűl nem ektelenűl magyaraz. A bőlcheſeg ugymond Salo-

Pro. 9. mon hâzat eppetet maganac, het oſzlopot faragot, meg aldozta aldozatit, meg őlgyetette à bort, es aſztalt helyheztetet.

lyheztetet. Touabba aztis uallya, hogy iſtentűl ielentettetet uolna ű neki hogy à borhoz uizet kellene tőlteni. Mely ſzokas eggyűt iar, az ò tőruenbeli peldakcalis. Mert azt beſzelli ſzent Pal, hogy minek utanna Moyſes meg oluaſta uolna à tőruennec minden paranchôlattyat, az boriuknac es koſoknac uéret uizzel egyűt uéuen, meg hintette uele mind à kőnyuet, ſmind az tellyes kőſseget. *Heb:9.*

Latode hogy az boriuknac es koſoknac uerehezis ki à Chriſtuſnac ueret peldazta, uiz tőltetet az ò tőruenbe. Szent Hieronimuſis magyarazuan az iraſt òt à helyen, holot Dauidrul oluaſsuc, hogy iſtennec aldozta uolna à uizet azt iria hogy ualamikoron bor aldoztatot az iſten tiſzteſsegêre, uiz ölgyettetet hozzaia. *1.Par.11.*
De à többi kőzőt talam imez ſő oka, hogy az ur pobaraba uizetis tőltűnc à bor kőzze, mert à Chriſtus oldalabolis, nem chac uér, hanem uér es uiz ſzarmazec à magas kereſztfan. Annac fölőtte à uiz à ſzent iraſba neha az embereket iegyzi. Mint am az angyalis magyaraza ſzent Ianoſnac monduan, Az mely uizeket latal, mellyeken amaz fertelmes aſzony ember űl, à nepec, ſeregec, pogan nemzetſeget es nyeluec azoc. Annakokaiert ugymond Cyprianus, hogy mikoron az mi urunc poharaba à uiz à borhoz elualaſztathatlan keppen ölgyettetic, à nep Chriſtuſsal eggyeſűl, es à hiueknec ſokaſaga à kiben hiſzen, ahoz ugy ragaſzkodic, hogy mind örökce ű benne marad, es ſemminemű dolog az Chriſtuſnac ſzerelmetűl űtet el nem ſzakaſzthattya. *Paſcaſius. Alexander. Apoc. 17. Cypr.ibidē.*
Szent Amburuſis haſonlatoſt ſzol ehez monduan. A Chriſtus igeienec elötte uizzel es borral tele à pohar, minec utanna az Chriſtus igei chelekedtenec oly uerre lőt, *Lib. 4. de Sacr.cap.5.*

mely

mely à nepet meg ualtotta. Rôuid beſzeddel à uiznec à borhoz ualo ôlgyetteſenec ezis oka, hogy abban meg ielenteſsec az Chriſtuſhoz ualo eggyeſûleſûnc, ki kiualtkeppen az óltari ſzentſegnec io keſzûlettel ualo uetele altal leſzen. Nem kel tahat meg utalni ezt à ſzokaſt, mellyet illyen ſzep es ieles okokbol uôt elô az anyaſzentegyhaz.

Azont mondgia Liturgia D. Iacobi, Baſilij, Chryſoſt. Iuſtin. in fine ſecundæ apol. Syno. Conſtant. Can. 32. Tertium Chartag. Flor. Trid. ſeſſ. 22. cap. 14. Euſeb. lib. 4. Eccl. hiſt. cap. 14. Iren. lib. 4. cap. 57. Auguſt. lib. de dogm. Eccl. cap. 75. Et doct. Chriſt. lib. 4. cap. 21. Guliel. Alan. lib. 1. de Euch. cap. 13. Sokat diſputal è felôl.

Teſtamentomnac es frigynec uére. *Ez az en uerem, ki uy teſtamentomnac uére*, ugymond à Chriſtus. Teſtamentomnac auagy frigynec uérénec, az iras oly uert neuez ki altal ualami ſzôuetſeg es frigy erôſsêttetic Mert ſzokas uolt regenten, hogy mikor frigyet ſzerzettenec, ualami oktalan allatnac meg ôleteſeuel auagy uereuel erôſsetettec meg. Mint ha azt ielentette uolna, hogy halalt erdemlene az, ualaki à frigyet meg nem tartanaia. Az Romabeliec ha frigyet ſzerzettenec ualakiuel, egy eme diſznot ôltenec meg annac erôſsétéſére. De az iſten kôzôt es emberec kôzôt ualo frigy az ô tôruenbe tiſzta oktalan allatoknac, mellyec Chriſtuſt peldaztac ôletéſéuel erôſsêttetet.

Gen: 15. Mint am holot iſten Abrahammal egybe ſzôrzôdôt uolna, es az û fogadaſat kiben az Canaan fôldet neki igére meg akarta uolna ualami kilſô iellel erôſseteni, negy fele tiſzta allatot aldoztata es uagata ket ket fele û uele.

Exo. 24. Moyſeſis boriuknac uéréuel erôſséte meg azt à frigyet, melynec ſzerzéſébe û alla iſten kôzôt, es à Sidoc kôzôt. Azon ertelemmel mongya azert urunc az û ueret uy teſtamentom uerenec lenni. Mert uy teſtamento

tomo

mentomot erősetec meg ucle. Mely uy teſtamentom az Chriſtuſnac uere hullaſanac es halalanac altala ſzereztetet frigy, iſten kőzőt es ember kőzőt, kiben az iſten mindeneknec, ualakic az ű ſzent fiaba hiſznec, es az ű parancholatit chelekeſzic igeri bűnőknec bochanattyat, es az őrőc eletet.

Teſtamentomnac peniglen azert neueztetic ez à frigy, hogy mikeppen az meg halo ember teſtamentomaba neuezi meg őrőkőſét, kinec az ű marhaiat es őrőkſéget haggya, azonkeppen ebben ê frigyben ualaſztattunc es lettűnc mi iſtennec őrőkőſi, es igertetet minekűnc az mennyei dichőſegnec őrőkſége. Touabba mint az embereknec teſtamentomoc halallal erőſsettetic meg, es nem kilőmben hanem az teſtamentom teuőnec holta utan adatic meg az őrőkőſnec az őrőkſeg, ſzinten ugy az uy frigyet à Chriſtuſnac halala erőſsetette meg, es az ű halala nelkűl, ſoha ſenki be nem mehetet az őrőc eletbe. *Frigy à teſtamentom.* *Gal. 3*

Vegezetre azert mongya â Chriſtus hogy az ű uere ſokakert ki ontatic bűnőknec bochanattyara, hogy noha mind ez egéſz uilagnac idueſſégere eleg uolna az ű meltoſagabol, de nem mindeneknec, hanem ſokaknac haſznal, mierthogy nem mindenec teſzic az hitnec es io chelekedeteknec altala őuêkee az Chriſtus uere hullaſaual meg nyeretet igaſſagot, ſőt ugy elnec hogy nem fer hozzaioc az mi urunknac tiſzteto lelke es malaſztya, es annac okaiert ninchenec kedueben az atya iſtennec, es nem ſzamlaltatnac az őrőc eletre ualaſztatot hiueknec kőzibe. Talam aztis keuannatoc en tűlem, hogy meg magyaraznam mint kellyen erteni ezt az iget, mindnyaian, es kiket kőtelezzen

Chriftus urunc â poharnac italara,mikor imigyen fzol, *igyatoc ebbœl mindnyaian.* De arrul alkolmatolb helye lefzen fzollafunknac, mikoron az oltari fzentfegnec uêtelêrûl kezdûnc befzelleni. Maftan follyunc â kenyernec es bornac tefte es uerre ualo ualtoztatafarul.

A Predicationac mafodic refze.

A kenieres bornac teftè es uèrrè ualtozafa. HOgy â kenyernec es bornac allattya, (noha az mi fzemeinc azt itelneiec hogy ot uolna) ielen ninchen az ur uachoraiaban, hanem teftê es uérrê ualtozot, az iften igeienec mely reia mondatot, ereie miat, elegendo bizonfagot tefznec arrul fzent Mate es az tôb Euangeliftac: azonkeppen fzent Pal Apoftolis kic egyarant mindnyaian azt mongyac, hogy az mi urunc Iefus Chriftus kenyeret es pohart ueen kezebe, de minekutanna halakat adot uolna attyanac es azt â mit az apoftoloknac ada. *Vegyetec es egyetec; ez, en teteftem: Igyatoc ebbœl mindnyaian, mert ez en uerem.* Ez ugymond kit nektec adoc, kit ti en kezembôl ueíztec, en teftem es en uerem. Ha erted ennec â kis igenec. Ez, ereiet es iegyzêlét, altalanfogua, tudod hogy oly mutato ige, mely annac â mit mutat tellyes allattyat ielenti: Tahat ittes oly modon mutattya az Chriftus kezebe ualo fzentféget, hogy mi allat legyen az, tellyeffeggel meg mutattya, es â minec mutattya mindeneftul fogua ugyan az, es nem égyeb annal. Mutat teftet es uert, â kenyerrûl es borrul femmi emlekezetet nem tefzen, azert altalanfogua, fem kenyer

1. Cor, 11.

fem bor

sem bor ninchen ebben à szentségben, hanem chac test es uer uagyon, â kenyernec es bornac szene alat. Meg szűnt ôt lenni â kenyer es â bor, es oly allatokça ualtozot mellyeket azoc az igec termeszet szerent ualo ertelmekcel iegyzenec, mely igeket urunc monda, mikor eszt az szentseget szerze es osztogata az apostoloknac.

Luter Marton, es à kic űtet kőuetic, noha uallyac azt hogy Christusnac szent teste es szent uere iëlen uagyon ebben â szentségben, de tagadgyac hogy â kenyer es â bor el ualtozneiec, hanem azt mongyac hogy á kenyerrel es borral egyetembe uagyon ot az à test es â uer. Es ezt az ű uelekedeseket főkeppen aual erossetic, hogy az iraſban gyakorta neueztetic az oltari szentség kenyernec. Szent Lukach azt mongya az pinkősd napian meg keresztelkedet hiuec felől, hogy alhatatosoc ualanac az apostoloknac tudomanyaba, es à kenyernec szegésébe: Mindennap egyenlő keppen à templomban ualanac, es à kenyeret hazoknal szegdeluen esznec uala. Im hól hogy kenyerszegesnec neuezi szent Lukach az ur uachoraianac osztogatasat. Szent Pal azonkeppen. A kenyer ugymond mellyet meg szegűnc, nem de az ur testének kőzleseie? Meg probállya magat minden ember, es ugy egyec â kenyerből, es ugy igyec à poharbol. Azt alettyac azert ezec, hogy ha à kenyernec allattya meg nem maradna, soha az meg szenteles utan kenyernec nem neueztetneiec, de miert hogy neueztetic meg teezic abbol hogy el nem ualtozic, hanem ugyan ôt uagyon à kenyer, azonkeppen à boris.

Luter ertelem.

Act. 2.

1. Cor. 10. 11.

Ezeknec en előszőr imest felelem, hogy á szent iraſba

Kereztyeni felelet.

iraſba kenyernec neuezteric minden, ualamit ualamí modon, az az, uagy teſtſzerent, uagy lelec ſzerent az ember meg ehetic. Talam azert hogy á bölchnec mondaſakent az embernec eletinec elei uiz es keny-
Eccli:19. er. E ſzerent neuezi Dauid kenyernec az mannat,
Pſal. 67. Exod:16. maga Moyſes azt mongya felöle, hogy haſonlatos
Ioan:6. uolt az Coriandrum maghoz. Chriſtuſis menyböl ala ſzallot kenyernec mongya magat lenni, mert hogy az kic á hitnec altala eſzic ütet, az az, hiſznec ü benne, azoknac lelkec eltettetic es legeltettetic ü tüle. Mies azert az iraſſal eggyut ezen ertelemmel, örömeſt ne-uezzüc az Chriſtus ſzent teſtet kenyernec, nem ho-gy kenyer auagy á kenyerrel együt uolna, hanem ho-gy á kenyernec ſzéne alat étetic mi tülünc az mi lel-künknec taplalaſara.

Touabba ſzokas az, hogy mikor egy allatbol mas leſzen, auagy egy allat maſſa ualtozic, á mi az elöt uolt, à ualtozas utanis annac neuezteſſec. Mint hogy ha te nekem egy hordo bort annal, ki idö iartaba eczet-te ualtozneiec, en azt mondhatnam neked arrul az eczetrül, hogy az á bor, á kit te attal uolt. Mely mondas igaz uolna, mert az te tüled adatot borbol löt az eczet, de mindazaltal ugyan nem köuetkezneiec, an-nac á mondaſnac igaſsagabol, hogy á bor eczette nem ualtozot uolna, es boris eczetis uolna abban á hor-doban. Effele ſzollaſnac modgya kedig á ſzent iraſ-ban nem ſzokatlan. Mert mikoron Pharao elöt az
Exod:7. Aaron ueſzeie kigyouá ualtozot uolna, es azonkep-pen az ördöngöſöc ueſzeieis, azt mongya Moyſes, hogy az Aaron ueſzeie el nyelte az ördöngöſök-nec ueſzeiet, maga nem á ueſzö nyelte uolt el á ue-ſzöket,

ueszöket, hanem à neszöböl löt kigyo azokat à kigyokat, mellyec ueszöböl kigyoua ualtoztanac uala. Vgy hogy à kigyoc ueszöknec mondattanac, nem hogy akcor ueszöc uoltac uolna, hanem azert hogy annac elötte ueszöc uoltanac, es ueszöböl ualtoztanac kigyokca. Szinten ezen forman az oltari szentsegis kit Christus egy altállyaba ű testenec neuez, kenyernec mondatic, mierthogy kenyerböl löt, es à kenyer ualtozot teste.

Tudom hogy az emberi okossaggal ellenkédic ez à ualtozas, de nem az istennec igeieuel: Lebetetlennec itelî az mi elmenc, de nem az isten igeie. Mert sokszor oluassuc hogy isten az ű teremtet allatit egyböl massá ualtoztatta. Mint mikor sarbol Adamot, es Adamnac tetèmeböl Euat teremte. Ot à sar ferfiuua, es az tetem aszonyemberre ualtozec. Moyses altal az ueszöt kigyoua, es à kigyot megint ueszöue ualtoztata. Az Loth felesegeis so baluannya ualtozec. Meg lehet hât ittes hogy à kenyer teste, es à bor uerre ualtozzec. Mely dologrul igen szepen ir szent Amburus Doctor. Ki mikoron soc ö töruenbeli historiakbol meg bizonyetotta uolna, hogy az prophetaknac aldomasa miat, gyakorta az allatoknac termeszete meg ualtozot, uegezetre imigyen szol, à kenyernec es bornac teste es uerre ualtozasarul Ha anni ereie uolt az emberi aldomasnac, hogy à termeszetet el ualtoztatnaia, mit mongyunc az isteni szentelesrül, kibe az mi urunknac iduezetönknec igêi chelekesznec? Mert ez à szentseg, mellyet hozzad uesz, â Christus beszede altal leszen. Ha oly hatalmas uolt Illyesnec beszede, hogy tüzet szallettana ala az egböl, Christus beszede nem leszene oly

1. Gen. 1. Exo: 4. Gen. 16. Lib. 4 de sacr: cap: 4. 4. 4. Reg. 1.

ne oly hatalmas, hogy egy fele allatot mas felèue ual-
5. toztassõn ? Az tellyes uilagnaç alkotasarul, oluastad
hogy ű mondotta es lettenec,ű parancholta, es teremtettenec. Azert à Christus beszede, ki azt à mi nem uolt semmiből teremthette, azt à mi uagyon, nem ualtoztathattyae azza, à mi nem uolt az elõt? Mert nem kisseb dolog oly uy termeszetet adni, az ki soha nem uolt, mint uy termeszetre ualtoztatni az à mi uolt. Nagy dolog hogy ezec keuesseb hatalmassagot tulaidonetnac urunknac hogy sem mint az ördög.
Matth. 4. Mert űc nem akariac uallanni, hogy à kenyer es à bor teste es uerre ualtozhassec, az ördög pediglen ualla hogy à Christus az köueket kenyerekce ualtoztathatnaia.

¶ *Anno 20. Lib. de cap. Bab. cap. 1. de Sacramento Panis. Et in ass. suorum art: art: 27.*

Luter ellenzes. Oly uy emberi talalmani (azt mongya Luter) az kenyernec es bornac ualtozasarul ualo tudomany, hogy az regi doctoroc semmit arrűl nem szollottanac, hanem chac ugymint harom szaz esztendőtul fogua keszdetet meg chac az neueis hallatni. ¶ De nem
Felelet. talallya mondani, mert annac elette, hogy ű 1517. esztendőben az anyaszentegyhazat meg kezde haborettani, nem harom szaz esztendőuel, hanem ezernelis többel meg irtâc es uallottâc az szent iras magyarazo bölchec, hogy à kenyer es à bor teste es uerre ualtözic ebben à szentsegben. Ha ez à deac ige transubstantiatio nem igen regies de az à dolog à mit az ige iegyez, meg talaltatic az eleitűl fogua ualo szent doctoroknac könyuökben, kic mas oly igekkel mellyec ugyan azont ielentic, à mit az transub-
stantia-

ſtantiation ertünc, nyluan hirdetic, hogy meg nem marad hanem el ualtozic az kenyernec es bornac allattya. Az ki erti mit teſzen deakul á tranſmutatio, tranſformatio, tranſelementatio, conuerſio, immutatio, könnyen meg ertheti aztis igaznac lenni, á mit en mondoc. Halhacza mit beſzel Theophilactus, ki az menyre erthettyüc, Vrunc ſzületeſe utan 877. eſztendő taian elt. Ved eſzedbe ugy mond, hogy az à kenyer, mellyet á ſzentſegbe eſzünc, nem iegyézeſe az ur teſtenec, hanem ugyan az ur teſte.

Mert nem azt mondotta, hogy á kenyer mellyet en adoc, az en teſtemec iele auagy peldazattya, hanem en teſtem. Mert el ualtoztatic (deakul tranſformatur) az à kenyer, à titkos igec miat, az titkos aldomas altal, es az ſzent lelec iſtennec hozza iareclaſa altal, az urnac teſteue. Meg mikor ez uilagon iaruanis kenyerrel el uala urunc, az á kenyer mellyet meg őt, az ű teſteue ualtozic uala, es haſonlatoſſa leſzen uala az ű ſzent huſahoz, őregbituen es taplaluan űtet az emberi mod ſzerent. Azert moſtis á kenyer az urnac teſteue ualtozic (deakul mutatur) Imhol ez iambor ketſzer mongya chac hamar egy mas utan, hogy â kenyer teſtè ualtozic *In 6. cap. Ioan.*

Damaſcenuſis haſonlatoſt mond ehez. Nem menyorſzagbol ſzal ala á teſt, hanem á kenyer es à bor ualtozic (tranſmutatur) az iſtennec teſteue es uereue. Ha peniglen modgyat kerded annac, mint leheſſen, eleg legyen teneked azt hallanod hogy á ſzentlelec altal. Nemis tudunc ſemmit ennel egyebet, hanem hogy az iſtennec beſzede igaz es chelekődő, es mindenhato, De az modgya meg ſoghatatlan. *Lib. 4. cap. 14. de fide Orthod.*

Mi azt sem kõnyű uolna meg mondani á kenyer az etel altal, es á uiz á bor ital altal,mint ualtozzec termeszet szerent az euõnec es iuonac testêue es uèreue, De maga azert ugyan nem leszen azokbol ű neki egyeb teste annal á ki az elõt uala.Szinte ugy á szẽt kenyer,az szent leleknec hiuatala es el iõuetele altal termeszet fõlõt Christus testêue es uèreue ualtozic, de azert ugyan ninchen ket teste hanem chac azon egy. Nem mondhattya Luter, hogy ez á Damascenus nem regi uolna, mert amaz aitatos harmadic Theodosius Chaszar ideien elt, az az, Luternec elõtte tõbbel nyolcz szaz esztendõnel.

Cyprianus Martyr, ki urunc szũletese utan 249. esztendõuel szenuede halalt á hit mellet, Ez á kõzõnseges kenyer ugymond, testê es uèrrê ualtoztatuan (mutatus) eletet es neuedékenséget âd á testeknec. Megint, Es á kenyer mellyet urunc nyuit uala az tanetuanyoknac, nem abrazattyaba, hanem termeszetében meg ualtoztatuan (mutatus) az igenec mindenhato uolta miat let testê.

Arany szayu szent Ianostis tudgyuc hogy az
Tom: 4. Luter eszeueszesenec elõtte 1106. esztendõuel elt, es
Hom: 60. irta az ű kõnyueit. Ezis azt mongya, hogy á mi nemű dolgoc az oltari szentsegben elõnkbe adatnac, azoc nem az emberi erõnec chelekedeti, hanem az mely Christus chelekedte az uachoran, mostis ugyan azon chelekedi. Mi szolgac uagyunc,es ű az ki szenteli, el ualtozatattya (immutat) azokat.

De consi- Eusebius Emissenus ki elt 350. esztenbõbe:
dist: 2. c. az urnac emberre lete utan, A lathatatlan pap ugy-
quia corpus. mond, az lathatando teremtet alatokat az ű testenec

es uere-

es uerenec allattyaua, az ű igéie altal titkos hatalommal ualtoztattya (conuertit.) Ismet masut. Teremtet allatoc tetetnec az oltarra hogy meg aldassanac, mellyec mig az isten neuenec segetsegűl ualo hiuasanac altala, meg nem szentőltetnec, kenyernec es bornac allattya uagyon ot, à Christus igeienec utanna az ű teste es uere. Szent Gergelt se hadgyuc el mert annakis 972 esztendeie hogy meg holt. Az io pasztor (azt beszelli ez) az ű eletet iuhaiert atta, hogy az mi szentsegűnkben az ű testet es ueret fordettanaia (uerteret) erched kenyerből es borbol. Szent Amburust ez előt szolletoc ezen dologhoz, azert mastan immar beket hadgyunc ű neki. A tőb szent doctorokis ezen ertelemmel szollanac, kiket hoszu uolna eggyenkent mind elő hoznunc. Nemis szűkseg mert meg teczic ezekből hogy nem haromszaz esztendős, hanem eleitűl fogua ualo uallasa ez, az anya szentegyhaznac, hogy à kenyer es à bor Christusnac testéué es uerenc ualtozic ebben à szentsegben.

Hom. Ego sum pastor bonus.

Es haualaki azt kerdeneie tűlem, mi oka tahat hogy testet es uert ot nem latoc sem erzec hanem chac kenyeret es bort? Annac en Theophilactussal imigyen felelnec meg. O ember à mi erőtlensegűnkert uagyon az. Mert holot à kenyer es à bor oly fele allatoc, mellyekhez hozza szoktunc, azokat nem utallyuc, de ha uért es hust latnanc, el nem szenuedhetnőiőc, sőt iszonyodnanc tűle: Annac okaert az irgalmas isten kőnyőrűluen az mi erőtlensegűnken, az kenyernec es bornac szénet meg tartya; de az ű testenec es uerenec ereieue ualtoztattya (transelementat) az az, hogy à kenyernec es Bornac meg szokot széne, izi, es szaga alat lathatatlan

Miert nem lattyoc à testet es à uert.

h 5 keppen

keppen hozzanc uehesſuc à teſtet es à uert, mellyeket az ů tulaidon termetekben, utalnanc es nem uehetnenc, Azert tartya meg iſten az el ualtoztatot allatoknac efféle tulaidonſagokat.

Holot azert mind az Euangeliſtaknac es ſzent Palnac, ſ mind az regi ſzent doctoroknac iraſoc bizonettyac az mi uallaſunkot, es hamiſettyac az uele ellenkedő uelekedeſt, alhatatoſsan maradgyunc meg az igaſsagban es ne hadgyuc el hitetni magunkat azoktul kiknec tudomannya külömbözö az igaz euangeliomi tudomantul.

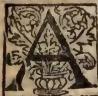

Maſodic.

Maſodic Predicatio.

A Chriſtus teſtenec az oltari ſzentſegben bizonyos ielen uoltarul.

AZ Euangeliomrol, mely Szent Marc Euangeliomianac XIIII. reſzeben uagyon meg irua.

Z idœben mikoron ennenec à tizenket apoſtoloc, Veue Ieſus à kenyeret, es meg aldua, meg ſzege, es nekic ada monduan. Vegyetec, ez, en teſtem. Es ueuen à pohart, halakat aduan nekic ada, es iuanac mindnyaian belœle. Es monda nekiec, ez, en uerem, uy teſtamentomnac uere, ki ſokakert ki ontatic.

Zollanc tegnap rœuideden, az oltari ſzentſegnec ſzerzeteſerül, es à kenyernec bornac Chriſtus teſteue es uereue ualo ualtozaſarul. Köuetkezic immar hogy ſzollyunc, ugyan azon Chriſtus teſtenec es uerenec az oltari ſzentſegben bizonyos ielen uoltarul. Mert noha teſti ſzemeinc nem lattyac ot lenni, de ketſegnelkül ot uagyon lathatatlan keppen, à kenyernec es bornac ſzine alat, az mi urunknac ſzent teſte es ſzent uêre. Azt tartotta es hitte, az Euangeliſtaknac es ſzent Palnac iraſokat köuetuen, eleitül fogua az anyaſzentegyhaz oly nagy egyeneſseggel, hogy maid töb ideig ezer eſzten-

eſztendõnel, nem uolt ſenki, ki ennec è uallaſnac ellene ſzollot uolna. Ezer ſegyneha ny eſztendõ taian, Chriſtus ſzũletéſe utan, tamada egy Berengarius neuũ, nem annyra tudos mint chachogo ember, az mereſzle azt mondani, hogy mikor Chriſtus az oltari ſzentſeget teſtenec es uerenec mongya, nem letel ſzerent ualo teſtet kel raita erteni, hanem figurat, az az, ielet az ũ teſtenec; ugy hogy imez mondas, Ez en teſtem, ſzinten annik tenne, mintha azt monta uolna, Ez iegyzi az en teſtemet. De mikoron egyſzer ſ ketſzeris meg gyõzettetet uolna, es eſzébe uette uolna magat hogy teuelyget, az ũ ellene gyũlekezet Romai conciliomba, hatra hiua az ũ téuelygêſet, es akcoron el temettetec az à hamis uelekedés. Megint ugyan ezen teuelygeſt, ſzaz eſztendõ taian ez elõt, uionnan fel tamaſzta Vikleff, es nem regen az Luter tanetuani kõzzũl Carolſtadius, Zuinglius, Oecolampadius, Caluinus kiknec eretnekſegec ellen ez mai predicatioban, elõſzor az euangeliſtaknac es ſzent Palnac iraſokbol, az utan az regi conciliomoknac ès ſzent doctoroknac uallâſokbol meg bizonyetom, hogy nem chac iele à Chriſtus teſtenec es uerenec, hanem ualoba Chriſtus teſte es uere az oltari ſzentſeg, es ugyan allattya ſzerent ielen uagyon à kenyernec es bornac ſzéne alat az mi urunknac ſzent teſte es ſzent uere. Vegezetre à mit az teuelygõ eretnekec az mi uallaſunc ellen ſzollanac es à miuel az ũ uelekedeſeket akariac tamaſztani, annac erõtlen, bizontalan es hamis uoltat meg mutatom.

Berengariuſnac eretneksege es chelt ſapaſa.

Berengarius nemzetſege es fiai.

Az

Az Euangeliſtaknac, es ſzent Palnac iraſokbol ualo bizonyetas.

SEmminemű hamis tudomany è moſtani időben in-kab ki nem teriet, es tőb embereket elnem ragadot, mint az oltari ſzentſeg felől ualo têuelyges. Megint az igaz kereſztyeni tudomannac egy reſzet ſem ellenzic keménben az eretnekec, az ur uachoraia felől ualo tudomannal. Szűkſeg azert minekűnkis az mi uallaſunkat erős bizonſagokcal tamaſztanunc, hogy mindenkoron keſzen legyenec à fegyuerec, mellyekcel hatra uerheſsűc es el tauoztathaſsuc tűlűnc az igaſsag ellenſeginec alnoc es mordàly inchelkedeſeket. *Szertſeg ellenzőknec ſző ſzaporetaſoc.*

Az mi hitűnknec peniglen elſő es leg főb bizonſaga az Chriſtus beſzedebe uagyon. Soha ſemmiuel iobban nem erőſsethettyűc magunkat à teuelygeſec ellen, mint hogy az iſten igeiehez ragaſzkodgyunc, onnet uegyűc az mi ertelmunknec bizonſagat, es az ellenkedő uelekedeſnec hamis uoltanac meg mutataſat. A Chriſtus imigyen ſzol: *Ez, en teſtem: Ez en uerem.* Higgyűnc az ű beſzedenec, es ualamit ű mondot annac igaz lêtêben ſemmit ne ketelkedgyűnc. Mikoron az regi prophetac, ualami ieles dolgot akartanac mondani, imigyen keſztec el az ű beſzedeket. Azt mongya az ſeregeknec iſtene. Hallyatoc az urnac igeiet. Chac aual bizonyetottac, az ű ſzauoknac igaz uoltat, hogy iſteri mondotta, es hogy iſten igeie. Mies azert nem kereſűnc meſzűnen ualo bizonſagokat arra, hogy az oltari ſzentſegben ielen legyen az ű ſzent teſte es ſzent uere, hanem ű magaual bizonettyuc iduezetőnkel, kiről azt iriac az Euangeliſtac, azt iria ſzent Palis, hogy minec *Hitűnc bizonſaganac tamaſza à Chriſtus beſzedi. Prophetaknac bizonetaſoc. Exod. 3. Eſa: 1. 3. Hier: 2. Oſea 1. Iohel 1. 2.*

utanna.

utanna meg aldotta uolna á kenyeret, aduan az apostoloknac azt monda, vegyêtec es egyêtec : ez, en testem. Azonkeppen à pohartis, meg alduan nekic ada es monda. Igyatoc ebböl mindnyaian, ez, en uêrem. Ezen az mi urunknac mondasan eppettyűc az mi hitűnket, Es noha mâst mutat nekűnc az mi erzekenſegűnc nemis foghattya meg elmenc, mint lehesſen á kenyernec es bornac szène alat ielen à test es à uér, mindazaltal inkab hiszűnc az Christus beſzedenec, hogy ſemmint az mi
Chryſoſto. Hom. 60. in Matt. erzekenſeginknec es okoſsagunknac. Mert à mint aranſzaiu ſzent Ianoſis mongya, Az mi erzekenſeginc meg chalhatnac minket de az urnac beſzedi meg nem chalhatnac, hamis lehet az à mit az erzekenſeg elönkbe âd, de az iſtennec igeic hamis nem lehet. Ha hitele uolt az regi prophetac beſzedeknec, miert hogy iſten neueuel ſzollottanac, hitelênec kel lenni az iſtenfia ſzauanakis.
Heb: 1. Az mely iſten ſoc keppen ſzollot uala regenten à prophetac altal, ugyan azon iſten ſzollot az utolſo idökben az ű ſzent fia altalis. Nem Angyal, nem propheta, ſenki nem egyeb, hanem ű maga az mi fö meſterűnc es tanetonc, az ur Ieſus Chriſtus, kirűl azt parancholta az ű ſzent attya hogy halgaſsuc űtet, mongya minekűnc, hogy ű teſte es ű uere. Semmit ne ketelkedgyűnc tahat benne, hanem ualoba meg higgyűc, hogy ugy uagyon à mint mongya.
Deut: 19. Keet auagy harom bizonſagnac uallaſa minden dolgot meg bizonyet, à töruennec rendeleſeſzerent. It penig len harom euangeliſta egy arant uallaſt teſznec à Chriſtus teſtenec es uerenec ielen uoltarul. Egyc ſem neuez ſem iegyzeit, ſem ielt, ſem peldat, ſem haſonlatoſsagot. Nem talalod egyknelis hogy à Chri-

ſtus imigyen ſzollot uolna, ez iegyzi az en teſtemet, auagy ez az en teſtemnec iele, hanem en teſtem ſ en uerem.

Szokaſoc az euangeliſtaknac, hogy à mit ualame ly közzülöc el hagyot, azt, az maſic meg mongya, à mit homalyoſon mondot, azt nyluabban meg feiti. A mit ſzent Lukach ir hogy imigyen mondot uolna Chriſtus az Sidoknac, Ha iſten uiiaual üzöm az ördögöket: azt ſzent Mate iobban meg magyarazza, mert ü az iſtē uiia helyebe, iſten lelkêt mond, es à ſzerent meg tanet minket, hogy az iſten uiian az ü ſzent lelket kel ertenünc. Az ſzentlelec ellen ualo bünrül, holot ſzent Mate azt irta, hogy ſem it ſem à maſ uilagon meg nem bochattatic, azt ſzent Marc egy igeuel nyluabban meg ielenti, minemü ertelemmel kellyen uennünc. Tudnya illic, hogy ſoha örökce meg nem bochattatic. Az ut uachoraianac pohararul igen homalyoſon ſzollànac ſzent Lukach es ſzent Pal. Mert azt beſzellic hogy Chriſtus à poharrul imeſzt mondotta uolna. E pohar uy teſtamentom az en uêremben. De à minemü nehéſsêg az ü iraſokbol tamadhatna, azt el ueſzi ſzent Mate es ſzent Marc, kiknel igy oluaſsuc hogy ſzollot û Chriſtus. Ez en uerem uy teſtamentomnac uere. Szinten ugy chelekedtenec uolna azert az oltari ſzentſeg ſzerzeteſenec meg iraſabanis. Ha az teſten teſtnec ielet, az ueren uernec ielet kellene erteni, ha nem töb az harom euangeliſtaknac chac egykis ualamellyc meg ielentette uolna. Nem hattac uolna ketſégbe az tellyes anyaſzentegyhazat. De ſohult chac egy iget ſem talalz egyknelis olyat hogy ualami affele ertelmet uehetnel belöle. Mindenic ugy ſzol, es ugy iria meg az Chriſtuſnac

Euangeliſtaknac ſzokaſoc.

Luc: 11.

Matt. 12.

Mar: 4.

ſtuſnac beſzedet, hogy letel ſzerent ualo teſtet es uert ielentnec hogy adot uolna az ů tanetuanynac.

Matt. 26. *Mar: 14.* Tekenthecze meg à poharrul mit beſzel iduézetőnc ſzent Matenal es ſzent Marknal. Ez en uerem uy teſtamentomnac uere, ki ſokakert ki ontatic bűnőknec bochanattyara. Latta ů ſzent főlſege, hogy iőuendőre efféle chauargo emberec fognanac tamadni, mellyec az ů igeiet uiſza igyekeznenec magyarazni, annakokaert K. rekeſzte az hamis uelekedeſeknec minden okait, mikoron azt à mit az apoſtoloknac ada hogy meg igyac, nem chac ů uerenec, hanem uy teſtamentom uerenekis neueze. Mely neuézettel azt mutattya, hogy oly uert oſztogat az oltari ſzentſegben, mellyel meg erőſsettetet az uy teſtamentom. Touabba imeztis nyluan mongya, hogy ugyan azon uert aggya, az ki ſokakert ki ontatic, bűnőknec bochanattyara. Azonkeppen ſzent

Luc: 22. Lukachnal az ů ſzent teſtet kit ebben à ſzentſegben rekűnc aianla, ugyan azon teſtnec mongya lenni az mely mi erettűnc adatic. No azert kerdenem azoktul, à kic nem ualoba ualo teſtnec es uêrnec, hanem ielnec, iegyzeſnec auagy peldanac mongyac az oltari ſzentſeget, az uy teſtamentom az Chriſtus uerênec ieleuel erőſsetetette meg ? iele auagy iegyzeſe ontatotte ki az ů uerenec az mi bűneinknec bochanattyara ? es az ů teſtenec abraz ttya adatotte mi erettűnc ? Nem aletom oly bolondoknac lenny űket, hogy azt mondanaiac. Mert tudgyac hogy az Chriſtus ů maga ſzemelyé ſzerent feſzêttetet meg, az ů termeſzet ſzerent ualo teſtet adta, ueret ontotta ki, ez emberi nemzetnec idueſsegere, es az uy frigynec meg erőſsetefere. Kőuetkezic tahat azis, hogy ugyan ů magat, az ů teſtet es ueret adta

Chriſtuſnac azon teſte es uere ki erettűnc adatot aldozatra à kereſzt fan, uagion az oltari ſzentſegbe.

êtelűl

ételűl es italul à ueguachoran, nem teftenec es uerenec ielet, mierthogy annac à teftnec ki mi erettűnc adatot, es annac à uernec, ki üy teftamontomnac uere, es bűneinknec bochanattyara ki ontatot mondotta lenni azt, â mit kenyernec es bornac fzene alat ofztogatot.

Szent Pal apoftolis hafonlatos keppen ir es fzol errűl à fzentfegrűl, mint fzinten az euangeliftac. Nem egyzer hanem egynehanyfzer tefzen emlokezetet rula, mindenkoron Chriftus teftenec es uerenec neuezi, es foha nem ielnec. Nem ieléuel az Chriftus teftének es uérének hanem igaz tefteuel es uereuel mongya, hogy kőzőfűlűnc Mikoron az euangeliftac ujan elő fzamlallya mi modon fzerzette urunc efzt az fzentfeget, azon igekcel eel, meilyekcel amazoc eltenec, Vgyan azt befzelli űis, hogy teftét et uěrét adta urunc az apoftoloknac. Mikoron karhozattal fenyegeti azokat, à kic meltatlan uefzic à fzentfeget, ottis ketfzer tefzen emlekezetet az urnac teftérűl es uěrérűl. Nem mongya hogy ualaki efzi efzt è kenyeret, es ifza az urnac poharat, uetkes az ur tefte es uere ielenec, hanem az ur teftének es uěrénec. Nem mongya hogy karhozatot efzic es ifzic maganac, meg nem ualafztuan az ur tefte ielet, hanem az ur teftet. Nem emlekezic femmit az ielrul, hanem teftet es uert neuez mindenűt. Annakokaiert halgaffuc es higgyűc nem azt â mit az okoffag auagy erzekenfeg âd előnkbe, nem à mit az emberec fzollanac hanem à mit az iften fia mond. Az Chriftufnac igeie, uezerlye à mi gondolatunkat, ertelműnket es befzedűnket. Aggyuc rabul à hitnec altala az iften igeienec az mi elmênket, femmit ne erchunc ne fzollyűnc egyebet hanem chac azt â mit az urnac igeie

1. Cor. 10.

1. Cor. 11.

i âd elönk-

âd elõnkbe. Ha azt miuellyûc, â pokolnac kapui, hatalmat nem uehetnec mi raitunc, femminemû teuelyges es eretnekfeg minket meg nem kabethat.

Az regi fzent doctoroknac es conciliomoknac bizonfag tetelekrûl.

Anyafzentegyhaznac ez fzentfegrûl eleitûl fogua mindenkori ertelme.

IGy ertette eleitûl fogua mindenkorõn â kõzõnfeges kerefztyen anyafzentegyhaz az euangeliftaknac es fzent Pal apoftolnac azoltari fzentfeg felõl ualo irafokat. Hogy ez ugy legyen, meg teczic az regy conciliomokbol es â fzent doctoroknac kõnyuûkbõl, kic nem egyebet irtanac, hanem azt â mit û ideiekben uallot es tartot az kerefztyenfeg, mert tanettoc es lelki paftoroc uoltanac az iftennec nepe kõzõt. Altalan fogua mind az kõzõnfeges Conciliomoknac es mind az iras magyarazo fzent Iamboroknac uallafoc azt tartya, â mit mi hifzûnc. Hogy az oltari fzentfegben â mi urunknac fzent tefte es fzent uere, â kenyernec es bornac fzene alat igazan es allattya fzerent ielen uagyon.

Epiftola ad Neftorium.

Az elfõ Ephefufbeli conciliom azt uallya, hogy az oltari fzentfegben az atya iften igeienec, az az, fzent fianac tulaidon teftet uefzûc. Mert ha tulaidon tefte nem uolna, nem eleuenethetne minket, es nem adhatna eletet. Berengariufnac teuelygefet, ki â fzentfegben nem Chriftus teftet es ueret, hanem teftenec es uerenec ielet mongya uala lenni, egymafutan harom conciliom karhoztata, es meg bizonyetta, es erõfette az mi uallafunkat. Mikor ugyan azon teuelygeft

Vercellenfe, Turonenfe, Romanum.

Vitkleff Ianos meg keszte uolna uietani, az constantiabeli concilium, utetis mind effele es egyeb bolondsagiual egyetemben karhoztata. 'Em nem regennis az Tridentomi Conciliom alhatatossan ualla, hogy az mi urunknac teste uere,lelke, istensege, az az, az tellyes Christus ualoba es allattya szerent iclen uagyon à kenyernec es bornac szene alat, es azokat ualakic ezzel ellenkedő uelekedest tartananac azt monduan hogy chac iele auagy ereie uolna ot iduezetőnc testenecnes uerenec, meg atkoza. Hallod azert az egesz kereszt yenségből egybe gyűlekezet conciliomokba az anyaszentegyhaznac kőzőnseges hitit ugyan azonnac lenni, à mit mi hiszűnc az ur uachoraiarul De lassuc egyenkentis mit beszellenec errűl à szent Doctoroc.

Ignatius Martyr, az Anthiokiai egyhaznac szent Peter utan harmadic pispőke, ki halalt szenuedet az Christus hitiert, ennec előtte 1466. esztendőuel: Isten kenyerenec hiuom ugymond az mennyei kenyeret az eletnec' kenyeret, mely az Iesus Christusnac elő isten fianac teste, ki az utolso időkben, Dauidnac es Abrahamnac maguabol szűletec, es italnac hiuom annac ueret, ki meg rothatatlan szeretet es őrőc elet. Ez à szent Iambor, eerte az Apostoloknac ideiet, es em hallod hogy nem ielnec neuezi az mennyei kenyeret, hanem az Abrahamnac es Dauidnac maguabol ez uilagra szűletet isten fia testenec. *Epistola ad Rom.*

Ireneus Polikarpus martyrnac tanetuany (mely polikarpus à mit szent Hieronimus mongya szent Ia- *Lib. 5. aduersus Hæreses.*

nos Euangelista tanetuanya uolt) nyluan uallya, hogy az mi testűnc az Christusnac testeuel es uereuel eel, mellyet az oltari szentsegben ueszen.

Apologa 2. pro Christianis. Iustinus Martyr, ki eelt 1627. esztendőuel ez mostani esztendőnec elötte. Azt iria, hogy nem kőzőnseges kenyeret sem kőzőnseges pohart ueszűnc az oltari szentsegbe. Hanem mikeppen hogy az istēn igeienec altala, teste let az Iesus Christus, es à mi iduezetőnknec teste es uere uolt: azonkeppen à kőnyőrgesnec es halaadasnac igeie àltal meg szenteltetet eleseg, ki el ualtozuan taplallya az mi testűnket es uerűnket, ugyan azon meg testesűlt Iesusnac teste es uere. Mert az apostoloknac azokban az ő irasokban, mellyec Euangeliomnac hiuattatnac, azt mongyac hogy ueuen à kenyeret es halakat aduan imeszt mondotta. Ezt miuellyetec az en emlekezetemre. Ez, en testem. Azonkeppen à pohartis ueuèn es megint halat aduan imigyen szollot, Ez, en uerem. Hallod hiszem hogy ezt az lelki meg szentelt eledelt kirűl mostan szolunc, az Christus igaz testenec es uerenec, nem ielnec mongya lenni Iustinus.

Serm: ad lapsis. Cyprianusis ki halalaual bizonyetta meg az Christus hitiben ualo alhatatossegat 1328. esztendőnec elötte, nem kűlőmbet szol ennel, mert nyluan ualo beszeddel az ur testenec es uerenec es nem ielnec auagy peldanac neuezi az szentseget.

Hist. Euan. Iuuencus egy keresztyen Poeta uolt, ez elöt 1247 esztendőuel, űis bizonsagot tőt rula, hogy à Christus tulaidon testet, es tulaidon ueret osztogatta az apostoloknac.

Hylarius

Hilarius 1206 eſztendeie mult el hogy meg holt, *Lib:8. de* halgaſhacza ha kůlombet beſzel ezeknel ? Mind az mi *Trinit.* urunknac uallaſa ugymond, es mind az mi hitůnc azt tartya hogy igaz teſt ez es igaz uer. Mellyeket mikoron hozzanc ueſzůnc, aſzt miuelic, hogy mies Chriſtusban, Chriſtuſis mi bennůnc legyen.

Aranyſzaiu ſzent Ianos az kereſztyen hitnec minden teuelygeſec ellen alhatatos oltalmazoia, kinec halala utan 1166. eſztendō tōlt be immar, ualamikor az oltari ſzentſegrůl emlekezic, mindenkor ugyan azont *Hom: 2. ad populum.* iria, à mit eddig hallottunc à tōb ſzent iamboroktul. Es *Antio:* egynehanſzer nyluan mongya, hogy az mely teſtet es *Hom: 61.* uert mi erettůnc fel uet uolt Chriſtus, azon ů tulaidon teſtet, es ugyan azon ueret, mellyet ki ontot à kereſztfan, atta minekůnc.

Szent Ambruſt ſe hadgyuc hatra ki 1197. eſz- *De his qui initiantur myſterijs.* tendō taian uolt ez elōt è uilagon, es hoſzu beſzeddel ſoc keppen erōſſeti ennec az mi uallaſunknac igaſſagat. Es azt mongya hogy oly igaz teſt ez à ſzent- *De Sacra: lib:6.cap.1.* ſeg, mely igaz fia iſtennec az mi urunc Ieſus Chriſtus.

Szent Hieronimus peniglen ez moſtani idōnec *Ad Hedib: 9.2.* elōtte 1155. eſztendōuel ſoc helyen bizonettya ugyan ezen dolgot, es eggyůt azt mongya hogy à ueg uachoran, urunkat ōnnōn magat ettec az apoſtoloc, tehat nem ielet auagy peldaiat.

Szent Agoſtones ki ſzent Hieronimuſſal egy idō- *Tom: 8. in* ben elt, ugyan ezen uallaſt teſzi az oltari ſzentſeg felōl *Pſ:33.cont: 2.* monduan. Mas kezeiben uiſeltethetic az ember, ſenki az ů tulaidon kezeiben nem uiſeltetic. De Chriſtut az ůnnōn kezeiben uiſeltetic uala, mikor aianluan az ů teſtet,

mond. Ez en testem, mert kezeben uiseli uala azt à testet. Megint Christus urunc az ünnön kezeiben uiseltetic uala De mint uiseltetic uala tulaidon kezeiben? mert mikor aianlanaia az ü testet es az ü ueret kezeibe ueue, es ü maga uiseli uala magat, nemikeppen monduan, Ez, en testem, mert azt à testet kezeiben uiseli uala. Mit mondhatna ualaki ennel nyluabbat? Az à mit kezeben tart uala Christus, tulaidon ü maga uolt, azt beszelli szent Agoston. Ismeg masut, egy nehany helyen mongya, hogy az mely sidoc az Christus hitire tertenec menybe menetele utan, ugyan azon mert ittac à szentsegbe, mellyet az elöt üc ki onttottanac uala. Annac fölötte. Bizony nagy ugy mond az ur es igaz az ü irgalmassaga, ki azt à testet atta nekünc ennünc, melyben sokakat szenuede.

Ibidem cor.: 2. *Tract: 31. in Ioann: In Psal. 75. & 53.* *In psal. 33.*

Cyrillus (ki 1145. esztendönec elötte elt) hasonlatoskeppen ir ezekhez, es egyarant uallya uelec, az Christus testenec es uerenec iélen uoltat. De ki gyözne mind elö szamlalni azokat, az kic minden idökben az Christus testenec es uerenec az oltàri szentsegben ualo ielen uoltarul bizonsagot tettenec?

Lib: 4. in Ioann: Epistola 10.

Söt nem chac azt talalom az regieknel, hogy Christus teste es uere az altari szentseg, hanem imeztis hogy nem iele auagy iegyzese. Vgy hogy mikeppen, meg uallottac azt, à mit mies uallunc azonkeppen tagattac azt â mit az Berengarius eretneksegenec köuetöi hamissan uallanac. Es mind arra meg tanetottanac minket, mit kellyen hinnünc az ur uachoraiarul, es mind imerre, mit nem kellyen hinnünc. Damascenus mondasa ez, hogy à kenyer es à bor nem iele az Christus teste-

Lib: 4. cap. 14. ort: fid.

ſtus teſtenec es uerenec, hanem az urnac meg iſteneſült teſte. Mert ű maga ſem mongya urunc hogy ez en teſtemnec es ueremnec iele, hanem en teſtem es uerem. Theophilactuſis haſonlatoſt mond ehez, Ved eſzedbe, hogy á kenyer mellyet à ſzentſegben eſzünc, nem chac ualami iegyzeſe az ur teſtenec, hanem az ur teſte. Mert nem monta, hogy à kenyer kit en adoc teſtemnec iele, hanem az en teſtem. Higgyüc tahat hogy az Chriſtuſnac ſzent teſte es ſzent uere ielen uagyon az oltari ſzentſegben, es ne higgyünc azoknac, à kic chac ielnec mongyac ezt az ſzentſeget. Es miert hogy immar az mi uallaſunknac igaſſagat, mind az euangeliſtakbol es ſzent Palbol, es mind az regi conciliomokbul, es ſzent doctorokbol elege meg bizonyetottuc. Laſſuc meg aztis miuel akariac tamaſztani az eretnekec az ű teuelygeſeket,

In 6. capi Ioan.

Az eretnekeknec bizonyetaſoknac hamis es erőtlen uoltarul.

AZt mongya Rupertus, hogy az minemű âtokcal fenyegeti ſzent Ianos azokat, â kic uagy hozza teſznec ualamit az iſten igeiehez, uagy el ueſznec benne, félő hogy az feiünkre ne eſséc, ha holot az Chriſtus imigyen ſzol: Ez, en teſtem, mi imillyen keppen magyarazzuc az ű ſzauat. En teſtem az az, iegyzi az en teſtemet. Vaiha meg gondolnaiac azt â teuelygő eretnekec, felneiec az iſtent, es az mi urunknac nyluan ualo mondâſât nem uonnaiac idegen ërtelemre, hanem uelünc egyetembe az fölyül meg mondot igaz egy igyű ertelembe meg maradnanac.

Apo: Vult. Deut: 4.

Chriſtuſnal bőltſebbec akarnac lenni az eretnekec.

Mert noha űc ſoc keppen igyekeznec m:g biző-nyetani hogy â Chriſtuſnac beſzêdèt nem az ű termé-ſzet ſzerent ualo tulaidon ertelmébe kellene uennűnc, hanem ſzűkſeg uolna arrul az ertelemrűl, mellyet az igeknec ſzokot iegyzeſé mutatni, maſra haitanunc: ugy hogy ezeken ez mondaſokon, ez en teſtem, ez, en ue-rem, nem az ur teſtenec es uerenec bizonyos ielen uol-tat ertenőiőc, hanem ielet auagy iegyzeſet: mintha imi-gyen ſzollot uolna iduezetőnc: Ez, iegyzi az en teſte-met, iegyzi az en uèrèmet; auagy, ez az en teſtemnec ie-le, ueremnec iele; Mindazaltal heiaba uagyon minden munkaioc, azt űc ſoha ſemminemű alkolmatos es illendő bizonyetaſſal nem tamaſzthattyac. Sőt ualamit az ű uê-lekedéſeknec erőſsétèſére elő hoznac, az mind oly, hogy ſemmibe űket nem ſegéti.

Heb. 2. 1. Eretneki ellenzes. Előſzőr igen hurczollyac ſzent Palnac egy mon-daſat, mikor azt mondotta â Chriſtus felől, hogy min-denbe haſonlatoſnac kellet lenni, az ű attyafiaihoz: az: az, mi hozzanc, kic kőzze be őltőzőt es be atta magat, az emberſeget fel ueuen. Ha azert ugy mondanac min-denbe haſonlatos az ű attyafiaihoz, tahat ebbenis, hogy azon tulaidonſaga uagyő az ű teſtenec mint â mienknec, es mikeppen az mi teſtűnc hogy egyſzer ſmind ket aua-gy tőb helyen nem lehet, ſzintê ugy â Chriſtus teſte ſem lehet azon egy időbe tőb helyen egynel. Menyorſzagba uagyon peniglen, es ot az atya iſtennec iobia felől űl, ta-hat ninchen it az kenyernec es bornac ſzêne alat.

Kereztyeni felelet. Erre en imigyen felelec: A mit ſzent Pal mond igaz az, hogy â Chriſtus az mi teſtűnknec erőtlenſêgét magara uêuèn, haſonlatos lőt az ű attyafiaihoz min-denben, az bűntűl meg ualua. De azon kőzbe imezis igaz,

gaz, hogy az iſtenſegnec az emberſeghez azon egy ſzemelybe ualo egyeſuleſéért, uannac neminemű tulaidonſagi az Chriſtus téſtênec, mellyekcel noha igenis fōllyűl halladgya az mi teſteinket, mindazaltal ugyan meg tartya az emberi termeſzetnec igaſsâgat, es azoc â tulaidonſagoc, meg nem ōlic ű benne az mi hozzanc ualo haſonlatoſsagot. Minthogy ſzent peterbe, az emberſegnec termêſzete azzal meg nem ualtozec hogy az mi urunknac hagyaſa ereiebōl az tenger hatan iara egy ideig. Effele tulaidonſagi az Chriſtus emberſégênec, hogy az tengeren ſzarazlabbal iart: mikor akarta, lathatatlanna tōtte magat, az aito be zarua leuen â hazba be ment. Mert ezec mind fellyűl haladgyac az mi teſteinknec termeſzetit. Vgyanis azt mongya Cyrillus, hogy az iſten egyetlen egy fianac tulaidon teſte minden emberi dolgokat fōllyűl halad. Hogy azert â Chriſtuſnac ugyan azon teſte, mely az atya iſtennec iobia felōl űl, az oltari ſzentſegben it ielen uagyon, es â kōzōnſeges emberi termeſzetnec kiuűle egy ſzer ſmind ottis ittis talaltatic, ſzinten ugyan ollyan tulaidonſaga ű neki mint azoc, mellyeket em chac moſtan elō ſzamlalec. Ha az okoſsagot akarom kōuetni, mind ezt ſmind â tōbbit lehetetlennec iteli lenni az en okoſsagom. De az hitnec dolgaba nem az okoſsag utan kel iarnunc, hanem az iſten igêiet kel halgatnunc, mert â bizony dolog, hogy â hitet az emberi okoſsag meg nem foghattya, hanem chac az iſtennec igeie bizonyettia. Az Saduceuſoknakis, lehetetlen dolognac teczic uala az fel tamadas miert hogy tōbbet tulaidonetnac uala az ű ertelmeknec, hogy ſem mint az prophetac iraſanac. Kiknec nyluan meg ielente Chriſtus az ű têuelygêſekneç

Mat. 14.

Rabia â hitnec az okoſsag.

2. Cor. 10.

Mat. 22.

Mat. 22. okat monduan. Tèuelygetec nem ertuen az irafokat fem az iftennec ereiét. Iften igêie ez, es az iftenfianac mondafa, hogy teft es uêr az oltari fzentfêg. Ragafzkodgyal az igehez, gondold meg az Chriftufnac ifteni hatalmafsagat es ereiét fottan nem itêled lehetetlennec lenni azt à mit ũ mond. Ninchen ellene az Chriftus emberi termêfzetênec, hogy az ũ tefte menyorfzagbanis legyen fittes legyen. Mert à mit ũ maga fzabad akarattya fzerent magara uõt, az nem ellenkedic ũ uele. Ezt peniglen ũ ualafztotta maganac, hogy à kenyernec es bornac fzêne alat ofztogattafsec az uitezkedõ anyafzentegyhazba, noha menybe ment es ot uagyon, ugy mint tulaidon helyen az ũ emberfêge.

2. Ellenzes. Azt mongyac megis, hogy foc helyen talaltatic az irafba affele fzollas, mellyet az igeknec tulaidon iegyzêfec fzerent nem erthetũnc, hanem kêfzerêttetũnc mas ertelmet keresnũnc, es à minec à bõtũ mond ualamit, nem azt hanem annac hafonlatofsâgat ertenũnc raita. Azert ittes azonkeppen à teften es ueren, nem teftet es uert, hanem azoknac ielét, uagy iegyzéfét, uagy hafonlatofsâgat kel magyaraznunc.

Felelet. Tiztes bizonyetas. Legyen ugy bator hogy gyakorta az iras ualamit ualaminec, nem azert neuez, hogy ualoba az uõlna, hanem hozza ualo hafonlatofsâgaert, ugyan megis nem kõuetkezic abbol, hogy mindenũt ugy kellyen lenni. Mert ha kõuetkezneiec, tahat ualahol azt oluafsuc hogy az Iefus Chriftus iften, aztis ugy kellene ertenũnc, hogy nem allattya fzerent iften, hanem az iftennec iele auagy chac hafonlatofsâga: Azt mondani peniglen nyluan ualo karomlas. Tudode, hogy

A parti-

A particulari ad vniuersale non ualet consequentia? Mies tudgyuc azt, hogy nemely helyeit à szent irasnac ugy kel magyarazni, de nem mindenűt: Azt sem, à mit vrunc az ű szent testêrűl es uêrêrűl szol. Mert ű maga meg mutattya az iras â hol hasonlatosság keppen kel űtet erteni. Affele helynec, uagy elötte uagy utanna, talalz oly iget, az ki ugyan kezen fogua uiszen reia hogy iegyêt, nem allattyat erched ot annac à dolognac, melynec ualamit neuez. Mint mikor urunc űnőgmagat szőlő tőkênec neuezi monduan, *En uagyoc az igaz szœlœ tœke*, nyluan ualo dolog hogy nem termeszet szerent, hanem neminemű hasonlatosságból mongya hogy ű szőlő tőke uolna. De honnet tudom azt? Abbol à mi chac ugyan ottan annac az mondasnac utanna kőuetkezic. Michoda az? *Mikeppen ugymond à szœlœ uesszœ gyűmœlchœt ő magatul nem teremhet, hanem ha az szœlœ tœken marad, azonkeppen ti sem, hanem ha en bennem maradandotoc.* Ihon mely igen szepen ki teczic innet az hasonlatosság. Ez az ige, mikeppen, meg ielenti az hasonlatosság keppen ualo szolast, hogy à Christus nem ualoba szőlő tőke, de hasonlatos az szőlő tőkehez. No azert az kic ezen à mondason, *ez, en testem, ez, en uerem*, testnec es uêrnec ielét, auagy hasonlatosságat akariac erteni: es hogy az ű ertelmec igaz legyen, imigy bizonettyac hogy azon ertelmèt uitattyac lenni ennekis â testrűl es uerrűl ualo mondasnac, mint szinte amannac az szőlő tőkerűl ualonac, mutassac meg à bőtűből hogy ugy uagyon.

Mikor kellyen à sz. irast hasonlatosság keppen erteni.

Ioan. 15.

Mutassanac az ur uachoraierul ualo irasban hanem iget, ottan syllabat, auagy chac egy pontot ollyat, az mely ualami hasonlatossagot iegyzenc. Soha

bizony

bizony nem mutathatnac, sôt az minemű izokat Christus ot szola, azoc mind ollyac hogy az ű szentteſtênec es uerenec allattyat iegyzic, à mint nem regen meg bizonyetoc.

Touabba, ualahol az iraſnac tulaidon ertelme az mi hitűnknec agazatiual nem ellenkedic nem ſzűkſêg ot el tauozni az igêknec termêſzet ſzerênt ualo iegyzêſétűl, es nem kel haſonlatoſságot kereſni. Azt uallani peniglen hogy à Chriſtus teſte es uêre ielen légyen az oltari ſzentſêgben, az kereſztyen hitnec egy agazattyaual ſem uiaſkodic: tahat ugyan azt uallyuc, es ne tauozzunc el az mi urunc ſzauanac igaz ertelmêtűl:

3. Ellenzes. Lib. 4. Inſt. cap. 17. Sôt igenis ellenkedic azt kialtya Caluinus, mert hitűnknec agazattya ez, hogy az Chriſtus mene mennyegbe, űl atya iſtennec iobia felôl, onnet leſzen meg iôuendô itelni eleueneket es holtakat. Ha azert oda ment ugymond, ot uagyon, es ha nem eléb, hanem itelet napian iű onnêt meg, tahat moſt it ninchen. Es mondani hogy it uagyon az oltari ſzentſêgben, nem egyeb, hanem tagadni, hogy az attya iſtennec iobia felôl uolna. A ki

Felelet. nem tudgya, mit kellyen erteni az iraſban az atya iſtennec iobian, annac igen teczhetic ez à Caluinuſnac uak merô chachogaſa. De mierthogy mi ertyuc, ſemmikeppen meg nem nyughatic lelkűnc raita. Az atya iſtennec ſem iob keze ſem bal keze ninchen, mert ű lélec, es az

Luc. 24. lélcknec huſa es teteme nem lehet. De iobkezênec mondâtic az ű hatalmaſsâga ereie, es mindenhato uolta. Es

Atya Iſten-nec iobia. hogy à Chriſtuſt uallyuc az atya iſtennec iobia felôl űlni, ſzinten annit teſzen, mintha azt mondanoioc, hogy egyenlô hatalmaſsàgba, mindenteheto erôbe, minden, hatoſâgban uagyon az ű ſzent attyâual. Ezt en nem

magamtul

magamtul gondoltam,hanem az iraſbol tanultam.Chriſtus urunc az papi feiedelemnec kerdêſère feleluèn ſzent Matéual imezt mongya uala, Ez utan fogiâtoc latny az embernec fiat ŭluen az iſten ereiênec iobia felől. Latode, hogy az iſten iobiat az ŭ ereiênec, az az,mindenhatoſâgânac iobianac neuezi. Szent Pal holot azt mondotta uolna hogy az atya iſten fel tamaſztuan á Chriſtuſt halottaibol, helyheztette ŭtet menybe iobia felől: leg ottan meg magyaraza, mi legyen az á iobia felől ualo helyheztetès. Sokcal fellyeb ugymond minden birodalmoknal, hatalmaſsagoknal, erőſségeknel, uralkodaſoknal, es minden neŭnel, mely neueztetic nem chac ez uilagon hanem az iŏuendőbenis. Es mindeneket uetet ŭ labai ala, es ŭtet rendelte, hogy feie legyen mindeneknec fölŭtte az anya ſzentegyhaznac. Ihon ittes nyluan meg teczic, hogy az atya iſtennec iobia felől ualo ŭles nem egyeb, hanem azon fölſêgben, meltoſagban, tiſzteletben, erőben, hatalomban, dichőſêgben, mindenhatoſagban lenni, mint az atya iſten uagyon. Ez igy leuen, ki nem uehetneie eſzeben, hogy az iob felől ualo ŭles, nem chac nem ellenkedic az mi oltari ſzentſeg felől ualo hitŭnkel,hanem inkab erőſsèttes azt, mert holot á Chriſtus minden tehető,aztis meg miuelheti, á mit az ueg uachoran monda, hogy igaz teſtêt es ueret oſztogattaſsa az ŭ aſztalarul á hiueknec, noha fel ment mennyegbe, es ŭl az atya iſtennec iobia felől. Ha oda nem ment uolná, es ot nem uolna, az áz egyenlő meltoſagba es birodalomba nem uolna attyaual,lehetetlennec itêlnèm enis azt á mit mond, De mierthogy ketſêgnelkŭl ot uagyon ſemmit abba nem ketelkedőm,hogy ot lèuèn ittes lehet az ŭ mondaſa ſzerent.

Mat.26.

Ephes.1.

Nem

Nem helt erch azert az atyanac iobian, hanem isteni birodalmat, erőt, dichőſeget, hatalmaſſágot.

4.Ellenzes. Io.16. 17. Holot peniglen urunknac imillyen mondaſit hozzac elő, el megyec atyamhoz, el hagyom è uilagot, immar nem uagyoc ez uilagon es ezekből azt mongyac kőuetkezni, hogy ugyan ninchen it az ſzentſegben.

Felelet. Azonkerem űket, niſsac fel ſzemeket, es laſsac iol meg minemű el menetelèrűl, es ez uilagón nem lètérűl ſzol az Chriſtus. Szent Ianoſnal meg talallyac azt ha akariac: El megyec azt mongya ot Chriſtus, atyamhoz, es immar nem lattoc engemet. Nem azt beſzelli, hogy ſemmikeppen nem leſzen ez uilagon, hanem hogy lathatando keppen nem leſzen, ugymint akcor uolt az Apoſtolokcal eggyut, halando es az teſti ſzemeknec lataſa ala uettetet teſtben: Mert ha chac egy allattyaban erted az ű el menetelet, es ez uilagõn nem lètèt, Mat. 28. houa teſzed tahat amaz mondaſt. Ime en ueletec uagyoc minden napon, uilag uegezetiglen? It nem lenni, es ittis lenni, mind azon egy ertelemmel egybe nem fer. Mind kettőt iduezettőnc mongya peniglen, aztis hogy immar ninchen ez uilagon, es aztis hogy uelűnc uagyon. Kűlőmben erched tahat it lètêt, es kűlőmben it nem lètèt. Ninchen it ugy â mint uolt harmincz negyedfel eſztendeig lathatando teſtben, de it uagyon lathatatlan keppen az anyaſzentegyhaznac oltalmâra. It uagyon â kenyernec es bornac ſzene alattis az oltari ſzentſegbe, mert igaz â mit mond, hogy ű teſte es ű uere.

5.Ellenzes Mar: 16. Chac meuetni kellene eſzes embernec hógy az angyal beſzedebőlis akariac bizonietani Chriſtuſnac ielen nem letet az ſzentſegbe, mikor az aſzonyallatoknac urun-

nac urunkrol fel tamadasa utan imigyen szolla. Fel tamadot ninchen it, mintha innet az köuetkezneiec, hogy az Christus nem lehet egyszersmind soc helyen. A mint az angyal monda hogy à Christus ot nem uolt *Feklet.* immar à koporsoba, enis uallom, hogy sem az oltari szentsegben, sem masut, sokeal inkab soc helyen ninchen az mi urunc. Mint monta legyen peniglen ot nem lenni, meg ertheted az ű szauabol, chac ne falatonkent hanem egészen hozd elő, àzt à mit mondot. Igy szola azert, Az meg feszűlt nazaretbeli Iesust keresitec, fel tamadot ninchen it. Ime â hely, houa hely heztetet uala. Meg feszűlt meg holt az koporsoba halua fekűő Iesust keresic uala az aszonnêpec, hogy draga kenettel meg kenneiec űtet. Nem uolt ot mert fel tamadot uala. Ninchen ittes az szentsegben ollyan holt Iesus (mierthogy Christus halottaibol fel tamaduan, *Rom. 6.* többe meg nem hal) de it uagyon az eleuenedet es meg dichőült Iesus az ű mondasa szerent, ez en testem, ez en uêrem.

Az igassagnac ellensegi hamissan fogtac mi rei- *6. Ellenz.* anc hogy az Christusnac mondasat testszerent ertyűc, testi ertelemre uonszuc, es az ur uachoraiaba testi eleséget keresűnc. Testi ertelem az à kit à test es az *Ioan. 3.* ember ű magatul az isten igeie kiuul talal es gondol. Mert â mi az testűl szűletet, test, ugymond Christus *Ioha. 6.* Nicodemusnac. Testi ertelem uala az Capharnaitaknac gondolattyoc, kic azt uelic uala hogy az Christus ugy àkarnaia nekiec osztogatni az ű husat, à mint egyebfele hust szoktanac uala enni. Àrrul az ertelemrűl monda urunc, hogy â test semmit nem hasznal. Testi ertelem azis mind, ualamit â

Sacramen-

Sacramentariusoc az Christus testènec es uêrènec bizonyos ielen uolta ellen gondolnac es szollanac. Mert az isten igeienelkül, az emberi okosságbul, es bölchességbül tamadot, es az Philosophianac gyükereböl. Viszontag nem testi hanem lelki ertelem az à kit az szent lelec isten adot mi elönkbe az istennec igeiben, à ki az irassal eggyüt iar, söt ugyan az irasbol szarmazic.
Ioan: 3. Mert az mi az lèlektül szülétet lèlec az, ha Christusnac hiszünc, Mi nem magunktul gondóltuc, sem à test, sem az uer nem ielentette nekünc, hanem à Christus mondotta, az Euangelistac es szent Pal iriac hogy az oltari szentsègben, urunknac szent testèt es szent uêrèt uèszüc. Tahat nem testi ertelem az mi uallasunc. Soha meg nem mutathattyac az istennec igeieben azt, hogy iele legyen à testnec es uernêc az szentseg, de mi meg mutattyuc, hogy test es uer, annac okaert nem mi uönszuc testi ertelemre, hanem üc uonszac az Christus beszèdet. Mertha testi ertelemnec mongyuc az irasnac tulaidon ertelmèt, es az igèknec termèszet szerent ualo iegyzèset, ugy az keresztyen hitnec agázati tellyességgel mind fel fordulnac, holot àzokac szinte chac ollyan ertelemmel uesszüc es uallyuc, mellyet à bötü âd elönkbe, es à mit az igec ielentnec. Azert nyluan uagyon, hogy mikoron mi azt uallyuc hogy à kenyernec es bornac szene alat Christusnac igaz teste es uere osztogattatic, semmi testi, es az okossagtul talaltatot ertelmet nem forgatunc, mert az isten igeibe talaltatic ez à uallas. De az kic ielt, iegyzest, peldat, hasonlatosságot emlegetnec, azoc tellyessèggel testi bölchesèget hirdetnec, ugymint kic ollyat beszèlnec à mi ninchen az istennec igeieben, auagy inkab tellyessèggel

gel idegen az iſten igêietűl. Az êtelrűl azonkeppen mondom. Hogy bizonnyal ielen ualo teſtêt eſzűc Chriſtuſnac à ſzentſègben. De nem teſt ſzerent, az az, nem ugy, â mint az Capharnaitac ertic uala, nem ugy mint az egyeb fele eleſêget ſzoktuc enni, hanem lelki eleſêgűl lelkűnknec taplalaſara, ugy hogy, noha ſzaiunc altal megyen be az Chriſtuſnac teſte, mindazaltal lelkűnket êlteti, es minket az ű termeſzetire fordet. Vachora, de lelki uachora, Lakodalom, de lelki lakodalom, ennec à ſzentſegnec uêtele. Itállyè â Chriſtus meg ha mi az ű igeie ſzerent nem mongyuc űtet uetetni az ſzentſegben. A mit az apoſtoloknac adta azt teſtnec es uernec neueze. Mies azt mongyuc, hogy teſtet es uert ueſzűnc. Nem teſti ètelrul ſzolunc azert mikor oly etelt emlegetűnc, mellyet az iſten igeie âd elönkbe. De teſti êtelt tolnac elö azoc â kic affele etelrul ſzollanac, melyrűl urunc ſoha nem emlekezet, ielnec êtelet

Aug: Epiſt: 118. Chriſ. in ult: cap. ſecundæ Epiſtolæ ad corint.

Talam nehez hogy ſoc beſzeddel tartlac bennetecket, de ninch mit tennem, meg kel felel nem az fordult feiö embereknec, kic mêg ſem ſzűnnec meg, hanem uak merö keppen uitattyac, hogy az Chriſtus mondaſais ű melleiec uagyon. Azt beſzellic hogy mikoron Chriſtus imigyen ſzollot az Apoſtoloknac, Ezt az en emlekezetemre miuellyetec, elegge meg ielentette, hogy imez igeket, en teſtem, en uerem ez, az ű teſtenec nem lêtel ſzerent ualo ielen uoltarul, hanem chac emlekezéterűl kel erteni. Vai nem ugy atyamfiai. Valaſztaſt kel tenni az ſzentſeg közöt, es à közöt à mi uegre ſzerzettetet. Mas à ſzentſeg, mas az ű uege. Az ſzentſeg Chriſtuſnac ſzent teſte es ſzent uere, nem teſtenec

7. Ellenzes.

Felelet.

es uerenec emlekezeti, de â uegre ualo hogy annac uetelebên emlekezzünc az Christusnac halalarul Azt mi-
1.Cor. 11. uellyetec ugymond ualamenyszer uesziteс az en emlekezetemre. Es ualameniszer esziteс (szent Pal azt iria) ezt â kenyeret es iszatoc â pohart,az urnac halalat hirdetitec. Christus az û testet es ueret adgya â szentsegbe. Ha kerded, mi uegre? Halalanac emlekezetire.
8.Ellenzes 16. Hogy peniglen azt mongyac hogy mi nem külömben mint egy kalitkaba be rekesztyüc az Christust, es azt,â ki mennyet es földet be tölt, bizonyos helyhez kötelezzüc, mikoron az kenyernec es bornac szene alat, uallyuc ütet az szentsegben ielen lenni, abbanis
Felelet. hamissat tesznec mi neкünc. Mert Moysesis azt iria ho-
Exod: 25. gy isten ielen uolt â frigynec szekrenyebe,hogy az cherubinoc közöt, es filoba lakozot. De azert ugyan nem
Mat. 18. rekesztette ütet â satorba. Vrunc û magais azt beszelli, hogy ualahol ketten uagy harman az û neuebe egybe gyülnec,kösztöc uagyon, mindazaltal nem kötelezе magat ahoz â bizonyos helyhez â hon azoc egybe gyülnec. Mi azt mongyuc hogy oly modon,mellyet az mi okossagunc meg nem foghat, az mi urunc it uagyon ebben â szentsegben. De azzal ütet helyhez nem kötelezzüc. Ha köteleznöiöc,nem mondanoc az û ot letenec modgyat meg foghatatlannac lenni. Mert â helyen ualo letel,nem meg foghatatlan,nemis szabunc modot benne mint leheffen ot,hanem azt chac û reia hadgyuc. V tuggya mint uagyon â ki azt mondotta,*En testem,en uerem ez.* Mi hiszünc az û beszedenec, Ha igazat akarunc mödani,azoc rekeszticinkab be urunkat, azoc kötelezic bizonyos helyre, â kic ugy helyheztetic az atya istê iobia
felöl,

felől, hogy egyebűrt nem lehet, hanem chac ot, az ű uelekedesec izerent.

De imez nagy ſzemtelen hazugſag, hogy azt meric mondani, hogy az regi anyaſzentegyhaz es á ſzent doctoroc, ű uelec egy ertelembe uoltanac. Mert imar ez elöt meg mutattuc az conciliomokbol es á doctoroknac iraſokbol, hógy kűlömben uagyő á dolog Soha nem tar-totta azt az anyaſzentegyház, hogy chac iele uolna az Chriſtus uerenec es teſtenec az oltari ſzentſeg, moſt ſem tartya. Sőt meg azoknakis nagy reſze, kic mi kozzűlűnc ki ualtanac, es az igaz tudomant hatra uetettec, ugymint az Auguſtana confeſsionac kőuetői, uelűnc egyet ertnec ebben, hogy urunknac igaz teſtet es ueret eſzűc es iſzuc á ſzentſegben Nem tagadom azt, hogy az ſzent doctoroc emlekeznec neha az ielrűl, ieczeſrűl, es haſonlatoſſagrul, es kiualtkeppen ſzent Agoſton, mikoron azt mongya hogy á ſzentſegekbe, neminemű haſonlatoſſaga uagyon azoknac az allatoknac, mellyeknec ſzentſegi, es gyakorta ugyan azon allatoknac neueken neueztetnec. De nem iol teſzic á Sacramentariuſoc, hogy á hol ſzent Agoſton neminemű haſonlatoſſagot mond, űc ot tellyeſ-ſeggel chac haſonlatoſſagot akarnac erteni, es arra akariac uonni az Lambornac mondaſat, hogy az oltari ſzent-ſeg chac haſonlatoſſag uolna, es á teſtnec, uernec neuet uenneie á Chriſtus teſtetűl es ueretűl, nem azert hogy az uolna hanem hogy azt ieczeneie, ugy hogy az ieczetet allatoknac neue adatnec á ielnec. Mert uagyon ebben az ſzentſegben neminemű haſonlatoſſága az Chriſtus teſtenec es uerenec, de nem chac haſonlatoſſaga hané igaſſágaes. Az haſolatoſſag imez, hogy mikeppen á kenyer es á bor (mellyeknec ſzene alat fedeztetic

9. Ellenzes.

Felelet.

Epiſt. 23. ad Bonifacium.

urunknac teste es uere (az emberi testet elteti taplallya, neueli, es uidamettya, azonkeppen az Christus teste es uere elteti es taplailya neueli, uidamettya, es az öröc eletre meg tartya à mi lelkünket. Az Christus testenec es uerenec igassaga ez, hogy à mely testet az szüz Marianac mehebe az istennec fia magara fel uet, az mely testben ez uilagon iart, az mely testet az kereszt fara fel feszzettetet, es az mely uert ki ontatot mi erettünc, ugyan azont adta az apostoloknac, adgya nekünkis à kenyernec es bornac szene alat. Szent

Philip. 2. Pal azt mongya Christusrul, hogy az emberekhez hasonlatos let, de azert nem kõuetkezic abbol hogy nem igaz ember uolna, hanem chac hasonlatossagat uiselneie az emberi termeszetnec, mert ugyan igaz ember. Ittes azon modon, hasonlatosságates uiseli az oltari szentseg az kenyernec es bornac szenebe, az Christus testenec es uerenec igassagat, es allyattyatis magaba foglallya.

Rõuid beszeddel az oltari szentseg, annibůl, à mi illeti az benne ualo dolgot, Christus teste es uere; de az kenyernec es bornac kilsõ szénenec tekentetiből iel es hasonlatossag, mert ugy à mint meg mondoc az Christus testenec es uerenec az mi lelkünkbe ualo chelekedetet adgya elõnkbe, iegyzi es peldazza. Igy erched Tertullianustis, à tõb doctorokis, kic neha igaz testnec es uernec, neha iegynec mongyac ezt az szentseget. Nagy dolog, hogy meg talaltac az ielt az Sacramentariusoc szent Agostonnal, kirůl talam àleg emlekezic ketszer, uagy haromszor, es nem talaltac meg az Christus testenec bizonyos ielen uoltat, mellyet szoc helyen

Lib: 4. con. Marcion.

bizonyet

bizonyet. Azt akarnam hogy imez negatiuat mutatnaiac meg nekem az szent doctoroknal.(Non esse realiter præsentem Christum in Eucharistia,)az az,ezt az tagado mondast: allattya szerent ninchen Christus az oltari szentsegben. Mikeppen en meg mutatam az mi negatiuankat. Non tantum figuram esse corporis & sanguinis: az az, hogy nem chac iele az Christus testenec es uérenec. De soha meg nem mutathattyac.

Mert holot aranszaiu szent Ianos mondasat tollyac elő, holot ű azt monda, hogy à szent edenyekbe ninchen az Christusnac igaz teste, arra en rőuideden azt felelem, hogy ot egy iget sem szol az à szent doctor, auagy masà ki azt á kőnyuet irta az ur uachoraiarul, hanem chac az ô tőruenbeli szentelt edenekrűl, mellyeket Balthasar meg fertezteté. Ne uonnya ide tahat azt à mi nem ide ualo. *Imper:op.in Mat:cap.5.*

Berengarius regenten szent Agostonnac imillyen mondasat szokta uolt hanni. Christus tanetuan az apostolokat mint kellene azt erteni, hogy ualaki nem enneie az ű testêt es nem innaz az ű uéret, abban êlet nem lenne, monda nekiec. A lélec az à ki eleuenit, â test semmit nem hasznal. Az igec mellyeket en szollottam lelec es elet. Lelec szerent erchetec à mit mondottam. Nem ezt à testet fogiatoc enni à kit lattoc es nem azt à uert fogiatoc inni, mellyet azoc à kic engem meg feszetnec ki ontanac. *In Psal:98. 10. Ellenzes*

Felelet. Igaz hogy szent Agoston mondasa ez De ha azt à mit ugyan ottan chac egy keuesse ez elôt ir, meg tekentyűc, nyluan leszen mindeneknél, hogy az Christus testenec es uerenec nem ielen uoltat tagadgya, hanem darabonkent ualo konczolasat, es osztogatasat, à mint az Capharnaitac alettyac uala, hogy akarnaia nekiec adni. Sőt

nem chac nem tagadgya hanem batorſaggalis hirdeti, hogy urunknac igaz teſtet es ueret ueſzűc à ſzentſegbe, azon helyen imigyen ſzoluan. Az Marianac teſtehől uen teſtet magara, abban az teſtben iara it ez főldőn, es ugyan ayon teſtet ada nekűnc meg ennűnc idueſſegűnkre.

11. Ellenzes. Ep: 57. Megis tőbbet talalnac az eretnekec ſzent Agoſtonba, kit az ű balgatagſagoknac eroſſeteſere heiaba igyekeznec uonni. Az Dardanuſnac iratot leuelebe iria, hogy á Chriſtus igaz teſte, az êgnec ualami bizonyos helyen uagyon, es abbol azt mongyac kőuetkezni, hogy

Felelet. ninchen tahat az oltari ſzentſegben. Maga bizon mondom, hogy ingyen chac emlekezetet ſem teſzen oz ſzent Agoſton az ur uachoraiarul. Hanem arrul ſzol hogy noha az iſtenſeg es emberſeg, el ualhatatlan keppen egyeſűltenec az Chriſtus ſzemelyebe, mind az altal az ket termeſzet nem ugy őlgyűlt egybe, hogy teſteis ſzinten ugy mindenűt uolna mint iſtenſege, hanem az teſtnec bizonyos helye menyorſzag, houa fel mene az Galilea belieknec ſzemeknec lattara. Ez à mondas penig len, nem mi ellenunc hanem Brentius ellen uagyon, mert ű uitattya azt, de hamiſſan, hogy emberſege ſzerentis ſzinten ugy mint iſtenſege ſzerent mind az mennyet, es mind az főldet be tőlti Chriſtus. Mi azt nem mongyuc, mert az iras ſem mongya. Hanem hogy Chriſtus emberſege menybe uagyon, de miert hogy az atya iſtennec iobia felől űl es (à mint Damaſcenus ſzokot ſzol-

Lib: 4. cap. 14. orth: fid. lani) iſteneſedet teſt, meg miuelheti azt, à mit igert, hogy meg miuel, az az, hogy ielen legyen à kenyernec es bornac ſzene alat, es megis miueli es ielen uagyon. Ezt à ſzent iraſbol uettűc, azert hiſzűc igaznac lenni, de az

Brenci-

Brenciuſtul gondoltatot mindenűt uoltat, nem talallyuc az iſtennec igeiebe, ſem az regieknec kőnyuőkbe, azert nem hiſzűc, mint ſzent Agoſtonis nem hiſzi.

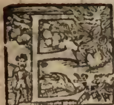
Nem győzőm mind elő ſzamlalni az Sacramentariuſoknac ſoc chauargaſokat, nemis ſzűkſeg, mert á tőbbies ualamit az ű uelekedeſeknec tamogataſara ſzollanac, inkab mind effelec mint azoc, mellyeket eddig elő ſzamlaltam es nagyob reſzere mind ollyac, hogy kőnnyen meg feitheti űket akarkies az follyűl meg iratoſſelletekből. Veget uetec azert immar az moſtani predicationac, intuen minden iambor keresztyeneket, hogy tőbbet tulaidonechanac az iſten iegeienec, hogy ſem mint az emberi okoſsagnac, tőbbet az anyaſzentegyhaznac kőzőnſeges uallaſanac, es á ſzent doctoroc iraſanac, hogy ſem mint egy nehany eſzeueſzet Sacramentariuſnac, higgyenec az euangeliomnac mely bizonſagot teſzen rula, hogy á mit á ueg uachoran Chriſtus az apoſtoloknac ada, ű teſte es uere uala az. Tarchiac az regi conciliomoknac, 'es ſzent doctoroknac uallaſat, kic egyarant uallyac es erőſſetic ugyan azon tudomant. Semmikeppen ne kőueſſec azoknac uakſagokat, kic az nyluan ualo uilagoſsagban keresnec ſőtetſeget, es az Chriſtus beſzedet idegen ertelemre akariac uonni.

Harmadic Predi-
catio.

Az oltari szentsegben ualo peldazatrul: Es ugyan azon szentsegnec uetelerül es hasznarul. Az szent Pal irasaban: 1. Cor: XI.

EN az urtul uettem azt, mellyet eloetoekbeis attam tinektec: Hogy az ur Iesus az eiel mellyen el arultatic uala, kezebe uette à kenyeret, es halakat aduan, meg szegdelte, es ezt mondotta. Vegyetec es egyetec, ez en testem, ki ti erettetec adatic. Ezt az en emlekezetemre miuellyetec. Azonkeppen à pohartis, minekutanna uachoralt uolna, monduan. Ez à pohar uy testamentom az en uerembe, ezt tegyetec, ualamenyszer iuangyatoc az en emlekezetemre. Mert ualameniszer ezt à kenyeret esziitec, es è pohart iszatoc, az urnac halalat hirdetitec, mind addig, miglen el iouend Annac okaert, ualaki eszi ezt à kenyeret, es iszsza az urnac poharat meltatlan, uetkes az urnac testenec es uerenec. Minden ez okaert meg proballya magat, es ugy egyec abba à kenyerbe, es ugy igyec à poharbol. Mert ualaki eszic es iszic meltatlanul, karhozatot eszic es iszic maganac, nem ualasztuan meg az urnac testet.

Eleget

Leget szollottunc ez eloet ket predicatioba azokrul az dolgokrul, mellyec az oltari szentsegnec fő keppen ualo allatyat illetic. Mostan immar előszőr arrul akaroc szollanom, A mi nem lattat kes az oltari szentsegben, ninchenis ielen, hanem chac peldaztatic. Masod szor ennec az szentsegnec uetelérűl. Harmadszer hasznairul.

Az elsoerűl.

NEm lattatic ielen lenni, ninchenis oc az ur uachorajaba az anyaszentegyhaz, mellyet szent Pal apostol Christusnac lelki testenec neuez, hanem chac peldaztatic. Mert mikoron ezt à szentseget hozzanc ueszűc, eggyesűlűnc à Christussal, ugymint feiűnkel, eggyesedűnc lélekben egymassal mi kőztűnkis, ugymint azon egy főnec tagiai, es egy teste leszűnc. Ennec az eggyesűlesnec iele, peldaia, mutatasa, es ugymint bizonsaga az, hogy mindnyaian azon egy szentseggel elűnc, azon egy kenyeret eszűc. Kirűl bizonsagot teszen szent Palis imigyen szoluan. Az aldomasnac pohara, mellyet meg aldunc, nem de à Christus ueréuel ualo kőzősűlese? A kenyer mellyet meg szegűnc, nem de à Christus testeuel ualo kőzősűlese? Mert egy kenyer es egy test uagyunc sokan, mierthogy mindnyaian egy kenyerből, es egy poharbol reszesűlűnc. Mikeppen azert à kenyer, soc buza magbol, es à bor soc szőlő szőmből leszęn eggye, azonkeppē ualakic ezeknec széne alat ueszic à Christus testet es ueret, lelec szerent oly egy teste lesznec, melynec feie ű maga à Christus, egy

Ephes. 1.
Col. 1.
Aug. tract. 26. in Ioan.
1. Cor. 10.

Aug: de Ciuit: dei. Lib. 21, cap. 25

ftus egy gyülekezetbe fzamlaltatnac be. Es chac azoc uefzic hafznofon az oltari fzentfeget, à kic az anyafzentegyhazba uannac, es annac az bekefegnec eggyeffegébe, mellyet ez à fzentfeg iegyez.

Az Mafodikrul.

AZ ur uachoraianac uatelerül imez ket dolgot kel meg tanulnunc. Elfőt, ha kőtelefe reia minden ember hogy (à mint fzoktac mondani) ket fzemely alat uegye, auagy eleg à keffegnec egy fzemely alat uenni? Mafikat imezt. Minemű kefzülettel kellyen è draga fzentfegnec uetelehez iarulni.

E fzentfeg-je nec egy uagy ket fzemel alat uetele.

1. Ellenzes

Szent Mate azt iria, hogy mikor Chriftus urunc à poharat az Apoftoloknac ada, ezt monda nekiec. *Igyatoc ebbœl mindnyaian.* Mely mondafbul köuetkezic azt mongyac à Lutterec, hogy fzükfeg minden embernec, nem egy fzemely alat, az az, chac à kenyer fzêne alat, hanem ket fzemely alat, az az, mind à kenyernec es mind à bornac fzene alat uenni ezt à fzentfeget. De talam nem talallyac mondani. Mert az minemű befzedeket Chriftus fzolla az ű fzent teftenec es uerenec ofztogatafakoron, azoc nem mindenektül fogua mindeneket illetnec. Mint mikoron imezt monda. Ezt az en emlekezetemre miuellyetec. Vallyon mit? Vgyan azont à mit ű miuele, hogy ueue à kenyeret es à pohart, halakat ada, meg alda es ofztogata. Mert altalan fogua ez à mondas, nem az tellyes kerefztyenfeget illeti hanem chac az Apoftolokat, es az ű maradekiokat az egyhazi embereket, kiknec tulaidon tifztec en-

Felelet.

nec à

nec à ſzentſegnec meg áldaſa es oſztogataſa: ugy hogy ualaki nem pap, annac nem ſzabad azt miuelni, à mit az Chriſtus miuele akcoron, hogy uenneie à kenyeret, meg aldanaia es oſztogatnaia. Nem heiaba neueзic meg az euangeliſtac, kic ŭltenec legyenec le Chriſtuſſal az neg uachorahoz, hogy ſenki nem egyeb hanem chac à tizenket apoſtol. Nem uolt ot eggis ſem az hetuen ket tanetuanyoc kozzŭl, ſem az ſzent aſzonyallatoc kozzŭl, ugyan chac à tizenket apoſtol uolt. azt beſzelli mind ſzent Mate, mind ſzent Marc, mind ſzent Lukach. Oka uagyon peniglen miert akartac azt illyen nagy ſzorgalmatoſſaggal meg mondani. A uegre, hogy meg erehed, hogy Chriſtuſnac neminemŭ bizonyos beſzedi chac ŭket illetic, nem tŏbbet ŭ nallokmal. Mely beſzedi kŏzzŭl ezis egy (ugy uettŭc az mi eleinktŭl) mikor azt monda. *Igyatoc ebbœl mindnyaian.* Es azert mondgya ſz. Marc; *Es iuanac abbol mindnyaian.* Matth. 26. Mar 14. Luc. 22.

Nyluan uagyon az, hogy urunc ket ſzemel alat atta à ſzentſeget az apoſtoloknac, de hogy mindenecknec azt parancholta uolna, hogy minden ember ugy uegye, azt tagadgya az anyaſzentegyhaz. Es ha ki azt mongya hogy urunknac akcorbeli chelekedetit, mindenbe kŏuetnŭnc kel, es annac okaiert ket ſzemely alat ſzŭkſeg oſztogatni à ſzentſeget, mint ŭ oſztogatta. Annac beſzedet heiaba ualonac bizonettya lenni chac imezis, hogy iduezetŏnc meg moſa elŏſzŏr labokat à tanetuanyoknac, es az utan ada nekiec, kit mi nem miuelŭnc, maga azt monda hogy ha ŭ ur es meſter leuen, ſzolgainac es tanetuaninac labait meg moſta, ſokcal inkab illic hogy mies meg moſſuc egy maſnac. 2. Ellenvetés. Felelet.

Touabba

Touabba tutta hogy az alnac Iudas bűnre ualo ſzandekba, es pænitencia nelkűl uolt, azert ugyan nem rekeſztette ki űtet az ſzentſegnec uetelétűl, hanem ſzinten ugy neki atta mint ſzent Peternec. Mi peniglen ha ualaki felől bizonyoſoc uolnanc, hogy nem chac az elöt ualo bűneirűl nem uolna töredelmeſsege, hanem meg inkab akcoris bűn tetelre ſzandekoznéc, ſemmikeppen nem hadnoioc azt, az ur aſztalahoz iarulni. Annac fölötte, eſtue uachora etel utan, oſztogata urunc à ſzentſeget, de mi azt ſem kőuettyűc, hanem reguel egyeb eleſegeknec koſtolaſa elöt adgyuc es ueſzűc. Ezekbűl mind meg teczic hogy nem mindenbe tartozunc kőuetni azokat à Chriſtus chelekedetit, mellyeket chelekedet à ueg uachoran. Tahat hogy ű, ket ſzömely alat atta tanetuanynac az oltari ſzentſeget, nem ſzinte kőuetkezic abbol hogy kötelesec legyűnc mies ugy adni.

Meg erthettyűc peniglen az regi ſzent doctoroknac iraſokbol, hogy űkis azt tartottac hogy eleg egy ſzemely alat uenni. Mert ſzent a Agoſton, b Theophilactus, c Aranyſzayu ſzent Ianos, d Beda azt uallyac, hogy à mely kenyeret Chriſtus Emaulba az ket tanetuannac ada, ſzentſeg uolt, kit nem mondanânac, ha ſzűkſegeſnec alettottâc uolna lenni az ket ſzemely alat ualo comunicalaſt, mert ot chac kenyeret ir ſzent Lucach hogy adot, bort nem. Cyprianus es az regi conciliomoc emlekezetet teſznec ualami Laicalis, az az, paraſzt comunicalaſrul, kikböl meg teczic, hogy regennis kűlömb modgyoc uolt à papoktul à paraſztoknac az oltari ſzentſegnec uételeben. Es hiendö hogy ê uolt à kűlömbſeg, hogy az papoc Mikor miſet mondottanac ket ſzemely alat uettec mint moſt, de à paraſztoc chac

a Conſ: Euang: lib: 3.
b In Lucam
c In Mattheum.
d In Lucã.
Chriſtus egy ſzemely alat adtâ Emausbá.
Lib: 4. Epiſt. 2.
Concilium Agatenſe.

egy szemely alat. Szent Amburus az ű attyafiarul Satirusrul azt iria, hogy az oluaso kőnyuetskebe szokta uolt hordozni az urnac testet: Holot kűlőmben nem hordozhatta, hanem chaca kenyernec szene alat. Szent Hieronimus megnit azt beszelli hogy Exuperius Tolosai pispec, ualami kakabol chenalt kosarba tartotta, es Epiphanius nyakara fel figgeztuen uiselte nalla. Az sem lehetet egyktűlis mas keppen hanem chac egy szemely alat. Soc egyeb Históriakbolis meg bizonyul, hogy szinten el regenis mindiarast az Apostoloc utan eltenec á paraszztoc az ur uachoraianac egy szemely alat ualo uetelevel. Sőt még az apostoloc ideienis uolt ez á szokas. Mert azt mongya szent Lukach, hogy á kic szent Peternec prédicatioiara meg tertenec uala, alhatatosoc uoltanac az Apostoloknac tudomanyaba, es á kenyernec szegesebe. Megint masut, Mikoron ugymond á hetnec első napian egybe gyűltűnc uolna á kenyernec meg szegdelesere. Kenyerrűl emlekezic mind á ket helyen, á borrul semmit nem.

Ad Rusticam Epis. Narbon.

Az apostaloc egy szemely alat adtac.

Act. 2.

Acto: 20.

Nem tagadgyuc hogy az regiec eltenec á szentseggel ket szemely alattis, de nem ugy hogy az egy szemely alat ualo comunicalast karhoztattac uolna, hanem neha mind ket keppen, az az, á hol mint akartac, neha bizonyos okokbol, uagy chac egy szemely alat, uagy chac ket szemely alat uettec á szentseget.

Leo papa, ki Christus szűletese utan 450. esztendőuel elt, eroffen meg paranchola hogy senki né egy szemely alat, hanem minden ember ket szemely alat uegye az ur uachoraiat. Okot ádanac neki reia, hogy azt miuellye az Manichæus eretnekec, kic azt uallottac hogy á Christus nem igaz emberi testet uőt fel, hanem ualami vaaszt,

Ser: 4. de quadrag: et in quonam Drecreto.

Aniaszentegháznac bizonios rendelése.

lami vaaszt, es uernelkűl ualo testet, es azert nettec á szentseget egy szemely alat, akaruan azzalis meg mutatni hogy az Christusnac uere nem uolt uolna, mert azt ueltec hogy á kenyer szene alat chac azon puszta test lehetne. Hogy azert ne lattatnanac az igaz keresztyenec effele teuelygő eretnekekkel egyet erteni, akcor az időben, szűksegnec itele lenni á iambor Papa, hogy az anyaszentegyhaznac fiai feienkent ket szemely alat comunicalnanac Es ugy teczic hogy az harmadic Gergely Papa ideieiglen, ki urunknac 7 3 6. esztendeiebe elt, nagyob reszre mind azon modon comunicaltanac. Az utan oſztoń az Manichæusoc eretneksege meg szűnuen, mi időben uettec legyen kőzőnseggel megint elő az egy szemely alat ualo comunicalast, meg nem tudom mondani. De nyluan uagyon hogy soc ideig mindē parancholat erőltetes, es keszeretes nelkűl maradot meg mind az egyhazi rendnec es mind á kősegnec egyenlő akarattyabol. Hanem el keſen őſztőn, miert hogy az chehec kőzőt ely teuelyges tamada, á ki tagadgya uala ionac lenni chac á kenyernec szene alat uenni az oltari szentseget, keszerettec az anyaszentegyhaz bizonyos uegezest errűl tenni, es az lelki fegyuert ki uonni effele hamissag ellen. Előszőr azert Constantiaba 1415. esztendőbe, az utan Basileaba 1431. esztendőbe, á kőzőnseges conciliom karhoztata azokat, ualakic azt merneiec mondani, hogy az egy szemely alat ualo comunicalas nem io uolna. Vegre Luter Martonis es mind azoc á kic az ű oskoloiabul soc fele oszlottanac, ugyan azon hamis uelekedest uionnan fel tamaszttac. De ezeketis az Tridentomi Conciliom őrőc átokra itelte meltoknac lenni, mind azokcal egyetembe, ualakic űket kőuetic.

Meltan

Meltan peniglen: Mert ha Christus teste uagyon az oltari szentsegben, à mint meg bizonyetottuc mies az tegnapi predicatioba, es Luteris uallya hogy az uagyon, nyluan nem holt hanem eleuen testnec kel òt lenni, mierthogy szent Palnac mondasa szerent Christus egyszer halottaibul fel tamaduan többe meg nem hal. Ha eleuen test, tahat eggyüt uagyon az uerrel, holot uer nelkül élö nem lehet à test. Ha eggyüt uagyon kouetkezic hogy à kenyer szene alat, nem chac test hanem ueris uagyon: azonkeppen à bor szine alat nem chac uer hanem testis Söt Christusnac tellyes embersege testestül lölköstül, uerestül. Annacfölötte istensegeis, miuel hogy az istenseg el ualhatatlan keppen eggyesedet az emberseggel. Ezec igy leuen, mi szükseg uolt, uagy az Cheheknec uagy Luter Martonnac, uagy akarkinec egyebnec az oltari szentsegnec kilsö szeneiert haborusagot indettani? ha az ki, kêt szémely alat uészies, nem többet uészen annal à ki egy szemely alat, Viszontag ez sem keuesbet amannal? Nem oszol meg à Christus, hanem ü mindenüt egesz. Nem azt mongyuc mi hogy à ket szemely alat ualo comunicalas ü magaba io nem uolna, io azis, io imezis. De holot az anyaszentegyhaz az idöknec mi uoltahoz kepest, uagy egyket uagy masikat, parancholly a auagy tyltya, es el rendeli mellykcel ellyünc, nem szabad azt semmikeppen, ugyan azon anyaszentegyhaznac engedelme nelkül meg ualtoztatni.

Christusnac teste, nem holt test, à szentsegbe.

Rom. 6.

Hatalma uagyon az Christus igyesenec az ü fiainac hasznara, az szentsegegnec szolgaltatasanac modgyaba ualtozast tenni. Mint am szent Lukach iriá hogy az apostoloc chac à Iesus neuebe keresztelnec uala, maga

Az Anyaszentegyhaznac hatalma.

urunc azt hatta uolt nekic hogy atyanac, fiunac, szentleleknec neuebe keresztellyenec. Az apostoloc ideie utan mind szent Agostoniglan szokas uolt â keresztyenec közöt, ha Dionisius Areopagitanac, Tertullianusnac, Cyprianusnac es szent Agostonnac hiszünc, hogy mihelyen az gyermechkeket meg kôröztôltec, ottan szaiokba attac az oltari szentseget, mely szokast az utan hatra uete az anyaszentegyhaz. Regenten az halottaknakis szaiokba tettec az Christus testet, mostan azt sem miuellyüc. Az Aphrica beli egyhazac, nagy chôtôrtôkôn, ebed utan szoktac uolt osztogatni az ur uachoraiat, de aztis meg tilta az hatodic Constantinapoli concilium. Vgyan azon hatalomnal miuelte az keresztyeni szent gyülekezet, hogy az Christus testet es ueret, neha egy szemely alat, es neha ket szemely alat osztogatta, ugy â mint latta hogy az akcorbeli keresztyeneknec iduôssegec keuanta.

Cypr. de lapsis August. lib. 1. de pecc. merit. cap. 20. & alias.

Concilium Carthaginen tertium.

Can: 29.

Egy szemely alat uetel nec okai.

Vannac peniglen bizonyos okai, miert teczet inkab â mi eleinknec az egy szemely alat ualô comunicalas. Eggyc ez, Mert minek utanna igen meg sokasottanac uolna â keresztyenec. Nem mindenüt uolt kônyü anni bornac szeret tenni, menit az comunicaloknac szamas uolta keuant uolna. Soc tartomanyes uagyon kibe bor nem terem, sôt oly helyec talaltatnac mellyekbe aleg tuggya â kôsseg mi legyen â bor. Touabba, Bornemiszakis uannac â keresztyenec közöt, ha egy szemely alat nem uetethetneiec, â Christus testet es ueretahat ezeknec ugyan â nelkül kellene lennyec. Annac fôlôtte az osztogatasnac ideien, ki ualtkeppen mikoron felessen iarulnac az isten asztalahoz, nehez uolna meg oltalmazni, hogy â poharbol ualami ki ne omlana.

1.

2.

3.

4.

Megi nt

Megint, Nem minden oraba lehet à Mise mōdas,es azert 4.
à mikor lehet, akcor szentelünc szentseget, mellyet az
betegekert es egyebekert, kic nem tuggyuc meli idő-
ben fogiac keuanni az urnac testet es ueret, meg szok-
tunc tartani: Ha azert ketszemely alat tartanoioc, à
bornac széne,izi,szaga hamar meg ueszne, eczetesse es
izétlenne lenne, nemis kõnyű uolna, kiualtkeppen mes-
ze fõldre à betegekhez uiselni à pohart, De talam leg 5.
fõb oka az, hogy senki ne alecha hogy, à kenyer széne
alat chac test,es à bor szene à lat chac uer uolna. Mert Rom: 6.
meg gyõzte Christus à halalt, à halal ű raita tõbbe nem
uralkodhatic. Vralkodneiec kedig ha mágis uer nelkűl
ualo holt teste uolna à kenyérszéne alat, es à testűl el
ualasztatot uére osztogattatnec à bornac széne alat.
Annac okaiert ezekbõl, es soc egyeb okokbol dichi-
retesbnec tartyuc, hogy meg elegeggyec à kõsseg az
ur uachoraianac egy szemely alat ualo uetelēuel. Ha
annakis uegere akarsz menni mi legyen oka, hogy noha
az egy szemely alattis ugyan azõ egesz Christus uagyõ
mint à ket szemely alat,mind azaltal à papoc mikor mi-
set mondanac nem ueszic, nemis szabad uenni hozza-
ioc ezt az szentséget kilõmben,hanem chac ket szeme-
ly alat,meg mondom az tis. Mert az apostoloknac,ho- 1.
lot az ueg uachoran űket pappa teue Christus,es hagya Mat. 26.
nekiec hogy azt miuellyec à mit ű akcoron miuele, az Marc. 14.
az,uegyec à kenyeret, meg algyac es osztogassac, nyl- Luc: 22.
uan monda hogy igyanac à poharbol. Soha azert oly- 1. Cor. 11.
kor nem algyac az egyhazi emberec, hogy azon ket
szemely alat nem uenneiec,mint akcoron uettec à tanet-
uanyoc, hogy urunc azt az aldasra ualo hatalmat ne-
kiec ada, Touabba à Mise à Christusnac ueres aldozat-

A Papoc miert uész(ic) ket szemely Misé(ie)ckor.

tyanac emlekezeti, mikeppen azert à kereſztfan ki ontatec uere,es el ualèc az ů lelke à teſtűl,azonkeppen annac az uernec ki ontataſanac,es az leleknec el ualaſanac, tőkelleteſben ualo meg ielenteſeiert es peldazaſaert,ket kilőmbőző , es egy maſtul kilőn ualo ſzemelyec alat ſzenteltetic es uétetic az Miſe mondo paptul à Chriſtus teſte es uerē. De eleg legyen errűl. Laſſuc azt immar, minemű keſzűlettel kel az oltari ſzentſegnec uetelehez iarulni.

Minemű keſzűlettel kell ez ſzētſeghez iarulni.

Minden meg proballya magat, azt mongya ſzent Pal *es ugy egyec à kenyerbe, es ugy igyec à poharbol.* Azt akaria hogy iol meg roſtallya magat az ember, minec elötte az ur uachoraiat ueńneie. Mint kellyen peniglen â probaláſnac lenni,aztis meg ielenti maſut mikor imigyen ſzol.

2. Cor. 13. Keſerchetec meg ti magatokat ha az hitben uattoc,meg proballyatoc magatokat. Nem eſmeriteke ti magatokat hogy az Ieſus Chriſtus legyen ti bennetec? Innet meg erthettyűc mibe fűgiőn az embernec maganac meg roſtalaſa. Leg előſzőr ebben, hogy kiki mind meg laſſa hogy igaz hit talaltaſſec ů benne, Nem idueſſegêre hanem karhozattyara eſzi es iſza az,urunknac ſzent teſtet es ſzent ueret à ſzentſegben , ualaki,űtet egeſzen meg nem eſzi mindeneſtűl fogua az elöt lelec ſzerent.

Exod: 12. Mely dolog meg peldaztatec regenten â huſueti barannac etelebenis, kirűl iſten azt paranchola , hogy mind feiêt,lâbat, bêlit, es tellyeſſeggel mind meg egyec űtet, ugy hogy ſemmi mas napra ne maraggyon benne. Az eſzi meg â Chriſtuſt egeſzen, à ki az ů altala lőt ualſagnac titkiait tellyeſſeggel meg fogia à hitnec altala, igaſz hittel az mi urunkhoz ragaſzkodic : Hiſzi

hogy

hogy mi erettünc lőt emberre, ehezet, szomehozot, hideget, heuet soc nyaualyat, soc munkat es faradságot tűrt ez uilagon, es uegezetre keent halalt szenuedet, az mi iduessegünkert, Meg ualtot minket à bűnnec, ördögnec, es karhozatnac rabságabol, keduêt talalta az ű szent attyanac, es meg bekeltetet minket uele. Errűl à szentsegrűlis mindenbe azt hiszi es azt tartya, à mit kel hinni, es à mit az anyaszentegyhaz hiszen. Nem merseklî az okossaggal, hogy adhassa nekűnc Christus eledeiűl az ű szent testet, es italul az ű szent ueret, hanem egy igyű keppen meg hiszen beszedenec, igaznac tartya lenni azt à mit è szentseg felől szolla monduan: *Ez en testem, es, ez en uerem.* Ha mi meg marad benne elmeietűl, az az, ha mit meg nem erthet az szentsegnec mi uoltaban, azt, az istennec szent lelkenec tűzere ueti, az szent leleknec chelekedetinec tulaidonettya, mint az husueti barannac maradekit, hogy à tűzbe meg egetic uala az ô töruenbe. Touabba à kel az meg probalashoz, hogy à Iesus Christus legyen mi bennűnc. V peniglen be nem megyen à gonosz akaro lelekbe, nemis lakozic à bűn ala uettetet testben. Tahat szűkseg, hogy meg rostallyuc magunkat, es iol meg lassuc hogy bűntűl tisztac legyűnc, mikor az mi urunkat hozzanc akariuc uenni. *Sap:* 1.

Igy szolla isten egykor az ô töruenbe Moysesnec. Mond meg Aronnac es az ű fiainac. Minden ember à ti nemzetsegtekből, kibe ualami tisztatalanság uagyon, ha az meg szentelt allatokhoz iarul, es azokhoz mellyeket az Israel fiai az urnac adtanac, el uesz az urnac elötte. Ha azert à regi aldozatokhoz, mellyec chac peldaztac Christust, nem kellet es nem uolt szabad *Leu:* 22.

tiſztatalanul iarulni, meniuel inkab az urnac oly aſztalahoz, melyrül nem boriuknac auagy koſoknac huſat, hanem az iſten barannyanac,ki el ueſzi ez uilagnac bűnet, teſtet es ueret, ſőt iſtent es embert ueſzűnc hozzanc? Minèc elötte az mi urunc az apoſtoloknac oſztogatta uolna eſzt à ſzentſeget,meg moſogata labokat,
Ioan: 13. es az moſogatas kőzbe oly beſzedeket ſzolla Peternec, mellyekbe meg ielente hogy az à kilſő moſas belſő tiſztaſagot iegyzene. Meg ertheted tahat chac onnetis hogy tiſzta es bűntűl ſzabados ſziuel kel embernec az ur uachoraiahoz iarulni. Mint az uionan meg fűrődőt ember,hogy noha meg moſodot es tiſzta,de megis meg moſſa labait, hogy az minemű por, ſaar, auagy egyeb ondokſag addeg reia ragadot, mêg à fűrdőből ki iőt, attul meg tiſztullyon. Azonkeppen minekűnkis kic az tereſztſegnec fűrődőie utan az mindennapi bűnőknec ondokſagaual meg ferteztettűc labainkat, az az, lelki eſmeretűnket,meg kel moſodnunc ez tiſztulnunc,ha idueſſegűnkre akariuc uenni à Chriſtuſnac ſzent teſtet es
Mat: 27. ſzent ueret. Amaz iambor Ioſeph,ſzep tiſzta gyolchba takara,es uy koporſoba temete urunknac holt teſtet,nem meltoe tahat, hogy meg eleuenedet es meg dichőült teſtet mies tiſzta es meg uiult lelekeel uegyűc? Nem heiaba hirdetteti à ſzent lelec iſten à pœnitenciat az anyaſzentegyhazba,hanem hogy annac altala meg menekedgyűnc bűneinktűl. Halgaſſaeza mit beſzel ſzent Agoſton, igen ſzepen meg tanet ű reia,mi modon kellyen az
De ſalutar: docũ:c. 33. oltari ſzētſegnec uetelehez keſzűlnőd.Ki ki mind ugymond, minec elötte az ur Ieſus Chriſtuſnac teſtet es ueret uegye meg proballya magat, es az apoſtolnac parancholattya ſzerent ugy egyec abbol à kenyerből, es
ugy

ugy igyec à poharbol: Mert à ki meltatlanul eſzi es iſza az urnac teſtet es ueret, karhozatot eſzic es iſzic maganac, meg nem ualaſztuàn az urnac teſtet. Mikoron azert ũtet hozzanc akariuc uenni, elõſzör à gyonaſhoz es penitenciahoz ſzũkſeg folyamnunc, es minden chelekedetinket ſzorgalmatoſon meg kel roſtalnunc, es hà ualami artalmas bũnöket erzũnc magunkba, ſieſsũnc à gyonaſnac es penitencianac altala el moſnunc, hogy ne ueſzũnc el az arulo Iudaſſal, õrdögöt magunkba rätegetuen, titkoluan, es touab touab uiſeluen az mi bũnũnket. Hallod hiſzem mire int è ſzent Doctor, azt aggya elõnkbe, hogy magunkat es a mi chelekedetũnket meg roſtaluan, meg gyonnyuc bũneinket, es penitenciat tarchunc rulla.

Somma ſzerent, valaki meltan akaria urunknac ſzent teſtet es ſzent ueret uenni, meg laſſa hogy Chriſtuſnac tagia legyen, à hitnec es ſzeretetnec altala ũ hozza ragaſzkoggyec. Nem Chriſtuſnac tagia az ualaki bũnbe uagyon. Mert ualaki ũ benne lakozic, bũnt nem teſzen azt mongya ſzent Ianos, es à ki bũnt chelekeſzic az õrdögtũl uagyon. Es noha minden bũn es gonoſſag ellenkedic az oltari ſzentſeggel, de ſemmi inkab mint az harag, gyũlölſeg, egyenetlenſeg.

1. Ioan: 3.

Ez ſzentſeggel ellenkedõ bũnöc

Meltan hya ſzent Agoſton az Chriſtuſnac ſzent teſtet es ueret, kegyeſſegnec ſzenſegenec, eggyeſſegnec ielenec, ſzeretetnec kötelẽnec: Es annakokaiert arra keer minket, hogy mikoron az oltarhoz iarulunc meg bochaſſunc az mi felebaratinknac, mert ha az eggyeſſegnec ſzentſeget ueſzũc, es meg nem tartyuc az bekeſegnec kötelet, nem ſzentſeget ueſzũnc magunknac, hanem karhozatot magunc ellen. Rettenchen meg minden em-

Hom: 36. in Ioan.

bert Iudasnac peldaia, ki mierthogy az ű meſtere ellen ualo iregyſeggel es gyűlőlſeggel rakua uala, mikor az urunc teſtet es ueret hozza ueue, tellyeſseggel el hatalmazec raita, ketſegben eite, es karhozatra uiue űtet az őrdőg. Hogy mi azonkeppen ne iariunc, mindenekcel meg bekellyűnc, es meg egyeneſeggyűnc az oltari ſzentſegnec uetele előt. A Chriſtuſnac halala hirdet-
1. Cor. 11. tetic ebben à ſzentſegben azt mongya ſzent Pal, Chriſtus peniglen azert holt meg, hogy az ű halala altal minket attyaual meg bekelteſſen, es mindnyaiunkat egybe gyűichőn, es eggye tegyen. Szent Ianos bizonſag te-
Ioan. 11. tele ſzerent, ki azt mongya hogy Ieſus à uegre hala meg, hogy az iſtennec fiait, kic el oſzlottanac uala egybe gyűiteneie. Valaki tahat az eggyeſſeget meg ſzakaſztia, es uagy iſtentűl à bűn miat, uagy az anyaſzentegyhaztul az ű ſcienec tőbet tulaidonetuan, hogy ſemmint à kőzőnſeges ertelemnec, uagy felebaratitul haragnac es gyulőlſegnec miatta el ualaſztya magat, iſmet meg feſ-
Heb: 6. zeti maganac, es meg chufollya à Chriſtuſt, mikor ugyan azonokat miueli az mellyekert egyſzer meg feſzűlt es meg holt uolt az Chriſtus. Es à ſzerent nem idueſſegere hanem karhozattyara ueſzi az urnac teſtet es ueret, mierthogy meltatlan ueſzi Annakokaiert à ki eſmeri az ű lelki eſmeretibe, hogy uagy iſtenet uagy felebarattyat meg bantotta, meg engeztellye es meg kőueſse, ha Iudas modgyara nem akar iarni.

Az Harmadikrűl.

Az ſzentſegnec haſznai es gyűmőlchi.

KŐuetkezic immar hogy az oltari ſzentſegnec haſznairul es gyűmőlchirűl (mellyeket mi bennűnc

nűnc teremt, ha io keſzűlettel ueſzűc) ſzollyunc. Elſő gyűmőlche az elet. Mert azt mongya Chriſtus hogy ualaki eſzi ezt à kenyeret, őrőkce eel. Ket fele elet penniglen. Egyc az malaſztnac elete, mely ugyan lete ſzerent meg adatic mindeneknec, à kic az Chriſtuſnac ſzent teſtet ueret, melto keſzűlettel eſzic es iſzac, meg telic azoknac ſziuőc az iſtennec ſzent lelkeuel es ſzent malaſztyaual, es meg uiettya űket, hogy ellyenec à Chriſtuſert, az az, meg haluan à bűnnec, ellyenec az igaſſágnac ki ű maga á Chriſtus. Vgy hogy imezt mondhaſſac ſzent pallal. Nem en élec immar, hanem á Chriſtus él en bennem. Errűl az eletrűl imigyen ſzol Chriſtus. A ki eſzen engemet eel en erettem. Maſic elet. Az dichőſegnec elete, mellyet it ez uilagon, ualoba el nem ueſzűnc hanem chac remenſegbe. Es ueuen az mi urunknac ſzent teſtet ueret, ugymint neminemű zalagot bizonyoſokca leſzűnc benne annac uetelenec altala, hogy iőuendőre meg nyeriűc az őrőc eletnec bodogſagat. Mert ha moſtan ű magat nekűnc adgya eleſegűl lathatatlan keppen, bizonyara meg adgya az ű ſzénrűl ſzénre ualo lataſatis, mikor ez uilagbol ki mulűnc. Errűl az dichőſegnec eleterul mongya uala imezt urunc. A ki eſzi az en teſtemet, es iſza az en ueremet, el ueſzi az őrőc eletet. Gal. 2. Ioha. 6.

Maſodic haſzna az oltari ſzentſégnec az, hogy oruoſſagunc nekűnc az bűnnec betegſége ellen. Krűl imigyen ir ſzent Agoſton. A kin ſeb uagyon oruoſſagot keres. Seb ez, hogy à bűn alat uagyunc, oruoſſag az mennyei es tiſzteletes ſzentſeg. Vgy uagyő bogy minec elötte uőnnőiőc à ſzentſéget, peniten ciat Serm: 28. de uer: domini.

kel tartanunc az mi bűneinkrűl, de akarmely nagy legyenis az mi penitenciánc, mindenkor uagyő azert ualami maradekia bennűnc à bűnnec, uagyon miert mondanunc istennec, Bochásd meg nekűnc az mi uetkeinket:
Prou. 24. Mert hetszer esic egynap az igaz: Minduntalan geriedez â gonosz keuansag az mi termeszetűnkbe, es szűntèlen gonosz gyűmőlchőt teremt De mikoron tőredelmes sziuel ueszűc â Christusnac testet es ueret, à bűnnec bochanattyat, mellyet az egesz uilagnac nyert â keresztfan, hozzanc kapchollyuc es mienke teszűc, es nem chac az mi bűneinknec maradekit (mellyeket netalantan elegendő penitenciaual el nem mőstunc uolt) tőrli el az szentsegnec meltosaga, hanem arra ualo erőtis âd minekűnc, hogy tusakodhassunc az mi testűnkben geriedező gonosz keuansag ellen, es el tauoztathassuc à gonosz győkernec, artalmas gyűmőlchit.

Harmadic haszna az, hogy mikor gyakorlyuc az szentsegnec uetelében az Christus ken szenuedesenec halalanac emlekezetit, effele emlekezet előnkbe adgya minekűnc: egy felől az istennec nagy haragiat à bűn ellen, ki oly nagy len, hogy semminemű teremtet allat nekűnc űtet meg nem engesztelkete, hanem az ű szent fianac kelletec erettűnc meg halni: masfelől hozzanc ualo io akarattyat, mert oly igen szerete minket, hogy
Ioan. 3. az ű egyetlenet erettűnc ada, hogy minden ualaki hiszen ű benne el ne ueszen, hanem uegye az őrőc eletet. Es ez â gondolat meg ismerteti uelűnc à bűnnec ueszedelmes uoltat, meg utaltattya à bűnt, penitenciara mozdittya sziuűnket, halaadasra indettya elmenket, es istenhez ualò seretetet gőriezt mi bennűnc, hogy mies szeresűc űtet, mikeppen ű szeretet minket.

Negyedic

Negyedic az à kirűl ennec è predicatiònac első reſzebe ſzollanc, hogy az ur uachoraianac uetele miat, eggye leſzűnc az Chriſtuſſal, ű bele es az ű lelki teſtebe be oltatunc. De ki ſzamlalhatnàia mind elő, ennec az dragalatos ſzentſegnec gyűmőlchit es haſnait? Annac okaert intlec titeket az ur uachoraianac io hozza keſzűlettel ualo gyakorlaſara, hogy reſzeſec lehesſetec azokban az iſtennec aiandekiban, mellyec adattatnac mindeneknec, ualakic meg pròballyac magokat es ugy eſznec ebben è kenyerben, es ugy iſznac az urnac poharabol. Epheſ. 5.

Nagy Chœtœrtœc.

Ez mai Euangeliomot ſzent Janos irta meg XIII. reſzeben.

AZ huſuet innepe napia elœt, tuduan Ieſus hogy el iœt uolna az ű oraia hogy el menne ez uilagbol az atyahoz, mikoron ſzerette uolnà az œueit kic ez uilagon ualanac mind uegig ſzerete űket. Es uachorat ſzerezuen (midœn az œrdœg be œntœtte uolna Iudaſnac Iſcariot Simon fianac ſziuebe hogy el arulna űtet) tuduan Ieſus, hogy mindeneket az ű kezeiben adot uolna az atya, es hogy iſtentűl iœt uolna ki, es az iſtenhez menne, fel kele à uachoratul, es le uete à kœntœſt, es keſzkenœt ueuen, fel œuedze magat uelle. 1.

Annac utanna uizet tœlte à medenczebe, és kezde moſni az tanetuanyoknac labokat, es meg tœrleni à keſzkenœuel, mellyel be œuedzette uala magat. Iuta azert Simon Peterre, es az monda neki. Vram, te moſode meg ennekem labaimat? felele Ieſus es monda neki: A mit en chelekedem te nem tudod moſt, de meg fogod tunni ez utan. Monda neki peter: Soha œrœkce meg nem moſod az en labaimat. Felele neki Ieſus: Ha meg nem moslac tegedet, nem leſzen reſzed teneked en uelem. Monda neki Simon Peter: Vram nem chac labaimat hanem kezeimetis es feiemetis. Monda neki Ieſus. A ki meg moſodot, nem ſzůkſeg hanem chac hogy labait moſſa meg, mert tellyeſſeggel tiſzta. Ties tiſztac uattoc de nem mindnyaian. Mert tuggya uala ki uolna az à ki ůtet el arulnaia, azert monda nem uattoc tiſztac mindnyaian. Minekutanna ez okaert meg moſta uolna az ů labokat, reia ueue ruhait. Es mikor iſmet le ůlt uolna monda nekiec. Tudgyatoke mit chelekettem ueletec. Ti engemet meſternec es urnac hitoc, es iol mongyatoc, mert à uagyoc. Hogy ha azert en ur es meſter leuen meg moſtam â ti labatokat, ſzůkſeg hogy ties egyc az maſiknac labait moſſatoc. Mert peldat attam ti nektec, hogy mikeppen en chelekettem ti ueletec, ties ugy
11 *chelekedgyetec. Bizony, bizony, mondom tinektec,*
à ſzolga nem nagyob az ů uranal, à kœuet
ſem nagyob annal, à ki ůtet kœuetſegben el
bochatta. Ha ezeket tuggyatoc,
bodogoc leſztec ha meg
chelekeditec azo-
kat.

Nem

Em szűkség hogy igen sokat munkalogyunc ennec az euăgeliomnac magyarazasaba,mert oly nyluan meg magyarazta ŭ maga Christus, mi uegre mosta legyen meg labokat az ŭ tanetuaninac, hogy ha ki annal nyluabban ualo magyarazatot akarna keresni,homalyossagot hozna inkab az euangeliomnac ertelmere, hogy sem mint uilagossagot.Ez peniglen az mi urunknac magyarazasa, Peldat attam, ugymond tinektec, hogy à mint en chelekettem ti ueletec, ties ugy chelekedgyetec. Mely magyarazatbă,ket dolgot kel eszűnkbe uennűnc.Elsőt azt, à mit urunc chelekedic.Măst imezt, mikeppen kellyen nekűnc az mi urunknac chelekedetit kőuetnűnc.

Az elsœrűl.

AZ Christusnac chelekedeti ez, *Hogy fel kele az uachoratul,es le uete à kœntœst,es keszkenœt ueuen,fal œuedze magat uele. Annac utanna uizet tœlte à medenczebe, es meg mosa labokat az tanetuanyoknac.* Szokasoc uolt à sidoknac, hogy az uendegeknec labokat meg mostac. Mely dolog chac abbolis meg teczic, hogy urunc à phariseusnac ki űtet uendekségbe hitta uala embertelenseget feduen azt ueti szemere à többi közöt,hogy mikor hazaba be ment uolna, chac uizet sem adot uolna labainac meg mosasara. Szent Palis az io özuegy aszonnac egyc ielet kirűl űtet meg kel esmerni azt szamlallya, ha az szenteknec labokat mosogatta. Ennec okaert Christusis annac az földnec erkölche szerét az ŭ apostolinac kiket az ŭ szét testeuel es uereuel akar uala uendegelni, labokat meg mosa. Effele mosas noha az uendegeknec tisztessegekre szokot

Regy sido szokas à lăb mosas.

Luc:17.

1. Tim. 5.

ſzokot uala lenni, de ugymint ű magaba igen alazatos ſzolgalat uala, es annac à ki miuelte emberſeget es alazatoſsagat ielentette. Ved eſzedbe azert, mely igen meg alazta Chriſtus magat az emberekert, hogy à minemű nyaualyat, az elſő embernec keuelyſege, (midőn
Gene: 3. haſonlatos akara lenni iſtenhez) reianc hoza, az meſsiaſnac alazatoſſaga rolunc el uenneie.

Iuta Simon peterre, es az mondaneki. Vram te moſode meg nekem labaimat? Mit mondaſz Peter? Te? Nekem? Michoda, te, michoda, nekem, ez? Kőnnyeb meg gondolnunc, hogy ſemmint meg mondanunc, mit tegyen ez à ket kis ige. Ket dolog forog vala az ſzent Peter ſzemei
Peternec ket fele nagy gondolattya. előt. Elſő az Chriſtuſnac nagy fölſeges meltoſaga, Mas az ő meltatlanſaga. Nem àlettya illendő dolognac lenni, hogy az à kit ű élő iſten fianac vallot vala lenni, azokcal az kezekcel, mellyekcel ſzantalan ſoc chodakat tőt vala, ű neki, egy ſzegeny halaſznac labait meg moſnaia. De vrunkat bizonyos okoc viſzic vala erre, hogy illyen alazatos ſzolgalatot miuelne az ű tanetuani kőzőt, mellyeket Peter nem ertet', es azert mongya neki vrunc. *A mit en chelekedem, te nem tudod moſt, de meg fogod tudni ez utan.* Kit haluan melto let volna hogy Peter engedet volna vra akarattyanac, de nem miueli, hanem emberi tudatlanſagbol, megis ellene ueti magat à Chriſtuſnak, es iammar mintha vgyan vetekedni kezd velle monduan. *Soha œrœkce meg nem moſod az en labaimat.* Holot
Peter feiűec. Peter azoknac ſzemelyeket viſeli, kik mikoron ualamit feiekbe veſznec, kèſzec űſtőkőt vonni az ű velekedeſekert, hogy ſem mint mas iambornac tanachat elő venni. Maga gyakorta tőrtenic, hogy ha egyebeknec ſzauokat fogadnoioc tőbet nyernenc velle, hogy ſem mint

az mi

az mi agyunknac talalmanyaual. Annakokaert, holot ſzent Palnac tanetaſa ſzerent, az vriſten ſzolgaianac nem kel feddődőnec lenni, illic hogy az mi teczeſűnknec eleibe uesſűc mindenkoron az igazat, es az igaſſagnac ſzerelmeyert halgaſsuc azokat à kic nallunknal többet ertnec es iobban ſzolnac à dologhoz. 1. Tim 3.

Felele Ieſus ha meg nem moslac tegedet, nem leſzen reſzed teneked en velem. Mi dolog? Hat az lab moſaſnac anni ereie volt, hogy az kiknec Chriſtus labait meg moſta chac azoc vettec reſzt ű vele az őrőc dichőſegbe, valakiknec peniglen meg nem moſta, azoc nem vőttec ſem veſznec. Igy Iudas iduőzűlt, Szűz Maria nem iduezűlt. Mert Iudaſnac labait megh moſta vrunc, de ſzűz Marianac nem moſta, holot chac à tizenket apoſtol volt, őt az aſztalnal, mikor ez à moſas lőn. Hallade: Meg moſta teſti labait Iudaſnac iduőzitőnc, de Iudas nem fogatta be magaba azt à moſaſt, mellyet peldazot az laboknac kilſő moſaſa. Marianac nem moſta meg labait, az termeſzet ſzerent valo uizzel, de hozza fert Mariahoz az lelki moſas, mellyet akart vrunc az vizzel ualo moſaſſal ielenteni. Mikor Ieſus Peterrel az moſaſrul ſzol, monduan. *Ha megh nem moslac tegedet nem leſzen reſzed en uelem.* Az emberi termeſzetnec igaz es lelki meg tiſztulaſara néz, es feddi Petert, hogy enni ideig halgatta uolna az ű tanetaſat, es meg ſem erteneie, hogy az Meſſias tiſzti à uolna, hogy meg moſnaia az ű verebe az embereket, az ű bűnőknec ondokſagitúl, es hogy effele moſas nelkűl, ſenki nem iduezűlhetne. *Lab moſaſnac ereie.*

Vay ki ieles mondas ez. *Ha meg nem moslac tegedet nem leſzen reſzed en uelem.* Keues ige, de ſokat foglal magaba. Fel fordettya es ſemmiue teſzi ez à mi vrunknac

mon-

A Sidoc es töröcöc miert nem iduezlünec. mondaſa, az hitetlen Sidoknac, Törököknec, es teuelygö eretnekeknec minden hamis ſzentſegeket. A Sidoc es Töröcöc, noha ſokan ü köſztöc tiſzteſſeges kilſö eletet viſelnec, nem miuelnec oly dolgokat, mellyeket az emberi törueny meg büntethetne ü bennec, valami modgyat az iſteni tiſzteletnekis meg aggyac, mert egy iſtent uallanac, annac könyörögnec, es az neuebe ſoc iot chelekednec, de miert hogy nem moſódnac meg az Ieſus verebe, nē hiſzic hogy á Chriſtus vere tiſztet meg minket minden büneinktöl, nem iduözülnec, nem veſznec reſzt az mi vrunknac örökſegebe. Az eretnekec, ü kis, foglallyac magokat valami io chelekedetekbe, de nem alettyac hogy ſzükölködnenec az mindēnapi lab moſagatas nelkül, az az, ſzenteknec tartyac magokat, oly igen teczenec magoknac az Chriſtuſban valo hitböl, hogy nē köueric Ioel Prophetanac beſzedet, ki arra int minket, hogy böitbe, ſiralba, ſzöpegeſbe teriünc az mi iſtenünkhöz: Söt elegnec velic lenni hogy hiſznec, minden effele ſanyargato penitencia nelkülis, es azert nem leſzen reſzec Chriſtuſſal Annakokaert ſemmire nagyob gondot nem kellene uiſelnünc mint erre, hogy meg moſattatnanc az Ieſus uerebe. Az ugy lenne peniglen, ha meg öſmerué büneinket, erös ſanyarü es keſerues penitenciat tartanác, iſtenünkhöz ternec, es alazatos könyörgeſſel kernöiöc ütet, hogy az ü ſzēt fianac orczaiat tekéteneie meg az mi penitentiankba, es ü erette lenne irgalmas nekünc, tiſztetána meg minket az ſoc ſzantalan fertelmes bünöknec ondokſagatul De teriünc megint Peterre. Ki haluan az Chriſtuſnac fenyegeteſet, monda neki: *vrā nē chac labaimat, hanē kezeiemetis es ſeiemetis.* Peter ez elöt igen bal fele hailot uala, midön nē akará engedni hogy Chriſtus az ü labait meg moſnaia. Moſt viſzontag fölötteb iob fele haiol, mert

1\. Ioan: 1.

Ioel 2.

Bal es iob fele hailoc.

tôbre aianlya magat hogy femint az vr keuannaia Nem igen kilômbôznec Petertûl az moſtani tanetuanyokis. Memellyec haluan az cuāgeliombol, hogy nē az mi chelekedetinc altal, hanē az Chriſtus vere miat bochattatnak meg az mi bûneinc, tunyaſagra aggyac magokat, femi iot nem miuelnec, az teſti ſzabadſagot kôuetic. Ezec bal fele haitnac. Mas felôl iſmeg mikor aſzt predicallyuc hogy az Iſten tôruenye parancholly a az io chelekedeteket, hogy annac, az ki iduezûlni akar, ſzûkſeg az Iſten parācholatit chelekedni. á kep mutatoc azonnal tôbet kezdenec tulaidonetani az ű chelekedeteknec, mintha azoc altal nyernéiec bûnôknec bochanattyat es az ôrôc elet. Ezec iob fele haiolnac. Mi nekûnc á kôzep vtô kel iarnūc, *Iac. 2.* higgyūc hogy mikeppen á hit meg holt az chelekedet nelkûl, azonkeppen az mi chelekedetûnc nem kûlômben haſznoſoc, hanem ha egyût iarnac á hittel, es akcoris chac annybol, hogy á Chriſtuſnac vereuel meg hintettenec, mert á nelkûl ſemmi uolna az mi munkanc. *Monda neki Iesus: A ki meg moſodot, nem ſzûkſeg, hanem chac hogy labait moſsa meg, mert tellyeſſeggel tiſzta.* Feddi Peternec tudatlanſagat, es az embereknec kôzônſeges ſzokaſokbol mutattya meg mire nezne ez az ű moſaſa. A ki egy ſzer egy hetbe meg fôrôdic, nē ſzûkôlkôdic hogy iſmet mind vntalá fôrôdgyec, hanē eleg labait ha meg ſaroſodtanac, auagy kezeit (amint ſzoktuc) etel elôt meg moſni, es aſzt meg moſuā tiſztanac tartatic mindenektûl. Azôkeppen á kereſztyē *Anyaſzentegyhaznac fôrdôiô.* anyaſzêtegyhazbā fôrôdô vagyô, á Chriſt' verenec fôrôdôie, ki á kereſtſegbe tiſztet es moſogat minket melibē meg fôrôduen tellyeſſeggel meg tiſztulūc. Mert á Chri- *Ephes. 5.* ſtus ſzerette az anyaſzêtegyhazat, es magat erette atta, hogy meg ſzêtelneie űtet, tiſztetuan á viznec fôrdôieuel az eletnec igeie altal. De azert á kereſtſeg vtan giakorta

megh fórtóztettyűc labainkat,az az,fziueinknec indulatit,keuanfagit es gondolatit, mellyec teftoua uifelnec minket minden chelekędetekre, nem kilómben mint labainc vifelic tefteinket. Annakokaert nem kel heuolkodni, hanem tifztetani kel az mi keuanfaginkat, vgy, hogy ha bűnre kifztetnec minket,ne engedgyűnc nekiec: Ha kedig bűnbe eftűnc,tarchunc penitenciat,es kóuetuen amaz bűnős afzoniallatot, kóny hulataffal mosfuc el az mi vetkeinknec fzennyet. De meg laffa minden ember hogy á kónyhullatafis az Chriftus labait illeffe,az az,á zű ken fzenuedefere nezzé, mert annelkűl nem tifztetethat. Ne vralkodgyec, afzt mongya fzent Pal, á bűn á ti halando teftetekbe,hogy engednetec neki az ő keuanfagiban. Se ne aggyátoc á ti tagaitokat á hamiffagnac fegyuerűl á bűnnec. De aggyátoc ti magatokat az Iftennec.Ez am álaboknac meg mofafa.

Luc. 7.

Rom. 6.

Az Apoftaloknac tiztafagoc. *Ti es tifztac uattoc de nem mindnyaian.* Hogy uoltanac tifztac az apoftoloc,ha meg akcoron bűnt uifeltenec az ű teftekben? Meg mongya aztis mafut urunc. A befzedert ugymond, mellyet fzollottam tinektec.Tahat ugy Iudafis tifzta lehetet, mert űis hallotta vrunknac befzedet. Vay nem volt tifzta Iudas,mert arulo uolt,azert mongya Chriftus, *tifztac vattoc de nem mindnyaian* Hallode? Az igénec nem halgatoi hanem chelekedői igazulnac meg Iften előt: Ha ezeket tudgyatoc, vgy lefztec bódogoc ha megis miuelitec, azt mongya vrunc. Az Iften befzedenec halgatafaert es meg tartafaert igazac á kic igazac. Es iol lehet it ez vilagon fenki ninchen bűn nelkűl, mindazaltal nem vefzti el az igaznac neuezetit,valaki az penitencia tartaffal minden nap mofogattya az ű labait.

Ioan. 15.

Rom. 2.

Az

Az Masodikrul.

Peldat attam tinektec, hogy mikeppen en chelekettem ti veletec, ties-vgy chelekedgyetec. Azt akaria urunc hogy mies kőuessőc az ű chelekedetet. Ket rendbe uannak penig az keresztyenec. Nemellyec mi kőzzűlűnc, lelki pastoróc, egyhazi emberéc: Nemellyec iűhoc, à kősseg kőzze valoc. Mind az ket rendbelieknec mongya vrunc hogy à mint ő chelekedet tanetuaniual mies vgy chelekedgyűnc egy massal. Tanullyuc meg azert mint kellyen kőuetnűnc az ű peldaiat. Az anyaszentegyhaznac feyedelmi auagy pastori, tanullyac meg hogy az ű tisztec nem uralkodas hanem szolgalat. Pispec es lelki pastor uala Christus, de halhaccza mit mond magarul. En ti kősztetec ollyan uagyoc mint à szolga. Ime ez mai euangeliomis szolga szemelybe veti űtet előnkbe, szolgal az apostoloknac labokat mosogattya. Az ű vtanna valoktolis aszt keuannya hogy aszt miuellyec. Nem nagyob vgymond à szolga az vrnál, ha en ti uratoc meg mostam tinektec labatokat, meniuel inkab illic hogy ti meg mossatoc egy masnac? Megint masut. A nepeknec kiralyi vralkodnac ű raitoc, es à kiknec hatalmoc vagyon kegyelmeseknec hiuattatnac: Ti kedig nem ugy, hanem ualaki leg nagyob kőztetec, legyen mint, az leg kisseb, es à ki feiedelem ollian mint egy szolga. Vallyon kiknec beszelli eszt á Christus? az apostoloknac es az ő utanna ualo egy hazi embereknec. Tahat à kic egyhazi feyedelmec à keresztyenec kőzőt ebben kőuessec à Christusnac chelekedetit, hogy ugy tarchyac magokat mint szolgallyanac nem magoknac, nem hasoknac sem erszenyeknec, hanem az ű alattoc valoknac.

A keresztyeneknec mind ket rendē Christus peldaioc.

Egyhazi emberek.

Luc: 22.

Mert akar Papa, akar ersec, akar pispec akar mi legye-nis az egyhazi ember, vgyā nem ū magaie hanem à kōſ-ſege. Mindenec tietec (aſzt mongya ſzent pal à kereſz-
1.Cor: 3. tyeneknec) vagy Pal, vagy Apollo, vagy Cephas.

Kōſſegbeliec. A kōſſegis tanullya megh innet az ū tiſztit, es mit tartozzec kōuetni azokban à dolgokban, mellyeket ê mai euangeliom elōnkbe âd. Chriſtus Petertūl es à tōb tanetuanitul engedelmeſſeget keuana, hogy engednénec ū neki, az ū akarattyahoz ſzabnaiac magokat: es meg fedde Petert erette, hogy nem akar uala engedni. Moſtis az anyaſzentegyhaznac tagiaitul, mint kiralyoktul es nemteleneктūl, kazdagtul ſzegentōl azt keuannya hogy engedgyenec az ū lelki paſtoroknac. Meg kel vgymond egyknec az maſic labat moſni. Az egyhazi feyedelmec moſſac labokat az ū alattoc valoknac ſzolgaluan nekiec az lelki dolgokban. Az paraſzt rend moſſa meg az ū paſtorinac labokat, meg aduan nekic à miuel tartozic. Michoda az? Talam hogy meg vtallyatoc, boſzuſaggal illeſſétec, ragalmazzàtoc, labotoc ala nyomdoſſatoc, ehel meg ōllyétec az ti lelki paſtoritokat? El tuggyuc ezeketis ſzenuednūnc ha raitunc tōrtennec, Tartozunkis el ſzenuedni, mert nem vagyunc nagyobbac à mi urunknal, ki mind ezec vtan vegre halaltis ſzenuede mi erettūnc: De nagy hala adatlanſag vgyan, ha ti azokat, kiket az Iſten lelketeknec gond uiſelōiue tōt, effele gonoſzokcal illetitec, nemis ezekcel, hanē egyebbel tartoznaſoc nekiec Miuel tahat? megh tanet arra ſzent Pal titeket monduā Engedgyetec à ti elōttetec iaroknac, es hoz-
Heb: 13. zaioc halgaſſatoc, mert ūc vigyaznac à ti lelketekert,
1. Tim. 5. mint kiknec ſzamot kel adnioc, hogy ōrōmel miuellyec aſzt es nē ohaitaſſal. Iſmet maſut. Az egyhazi nepec ket keppen

keppen valo tiſztęſſegre meltoc, kiualtkeppen azoc, kik munkalkodnac az igeben es tanitaſban. Megint. Kerünc titeket atyamfiai, meg ösmerietec azokat, kic munkalkodnac ti köztetec, es kic elöttetec iarnac az vrban, es intenec titeket, es nagyon böchüllyetec üket az ü munkaiokert. Megis maſut. A ki tanettatic az iſtennec igeyeuel, az minden marhaiabol reſzt tegyen annac, â ki ütet tanettya, röuid beſzeddel, tartozic â köſſeg az ü elötte iaro lelki paſtoroknac, engedelmeſſeggel tiſzteſſeggel, böchülettel, taplalaſſal. 1. Theſſ. 5. Gal. 6.

Vegezetre feyenkent â kic kereſztyenec vagyunc, illic hogy fele baratinknac meg moſſuc labokat. Mi modon? Ha az mi fele baratunc nehez erkölchü, ſöt boſzuſaggalis illet bennünket, bekeſſeggel valo ſzenuedeſſel: Ha ſzegen adakozaſſal: Ha ſzomoru vigaſztalaſſal: Ha goromba io tanach adaſſal: ha tudatlan tanetaſſal kel moſogatnunc labait. Eggykünc maſikunknac ſzennyet moſſa, meg bochatuan egy mas ellen ualo uetkeinket, iſtent imaduan egi maſert, es mindenben egi mas terhet el uiſeluen, vgy leſzünc igaz tanetuani â mi urunknac, ki peldat ada minekünc, hogy mies aſzt miuellüc â mit ö chelekedet mi velünc. Aggya ü ſzent felſege malaſztyat hozza, hogy meg miuelheſsüc.

Nagy Penteki Pre-dicatio.

Mely az mi vrunknac Iesus Christusnac ken szenuedesenec, halalanac, az negy Euangelistaktul meg iratot Historiaiat, roeuid magyarazattyaual egyetembe, magaba foglallya.

Mat. 26. & 27. Marc. 14. & 15. Luc: 22. & 23. Ioan: 18. & 19.

TVdom bizonnyal es tellyesseggel el hittem felöletec atyamfiai keresztyenec, hogy senki ninchen oly ti köztetec, ki regen meg nem gondolta uolna magaban, mit hozzon magaual, es mit keuannyon mi tüllünc ez mai szent nap. Mely dolognac el hitelére az uiszen engemet, hogy latom mikeppen ideien io reggel es nagy buzgosaggal egybe gyültetec az imadsagnac helyere, es aitatossaggal uariatoc azen szambol az istennec igeiet. Annakokaiert nem uelem szükségnec lenni, hogy soc szóual tanechalac titeket reia, mibe kellyen foglalni magatokat ez ielen ualo napon. Hanem fordétom beszedemet az mi istenünkhöz, es imezt mondom
2. Par: 20. ü neki Dauiddal. Latam en istenem, hogy nagy örömmel adá teneked aiandekokat az te neped, Vram isten tarch meg örökce bennec az ü sziuöknec illyen io akarattyat. Mert nē chac ma kel meg maradni az ti aitatossagtoknac, hanē azon igyekezzetec, hogy az isteni szeretetnec tüze ugy geriedgyen meg bennetec ez mai napon, hogy soha

ſoha meg ne alugyec, ſôt mind ôrôkce êgien vgy emlekezzetec az mi urunc Ieſus Chriſtuſnac keen ſzenuedeſerûl halalarul, hogy ez utannis ſoha ſziuetekbôl az ki ne eſſec. Vegyetec peldat à kereſztyen anyaſzentegyhaztul, ki noha ma ugy ueti ſzemeinc eleibe azokat az nyaualyakat, mellyeket iduezetônc mi erettûnc ſzenuede, mintha ſzinten moſt ſzenuedneie, mindazaltal aual meg nem elegſzic, hanem minden hêten egyſzer, az az, penteken, auagy inkab minden napon az ſzent Miſenec aldozattyaba meg uiettya az Meſsias halalarul ualo elmelkedeſt. *Meſsias halalarul ualo elmelkedes.*

Vgyanis nem oly kônyû es alaualo dolog az mi urunknac kennya es halala, hogy chac imigy amugy kellene rulla emlekezni. Sôt ollyatan es oly igen nagy, hogy minden embereknec, meg az angyaloknakis elmeieket es bôlcheſegeket fôlûl halladgya. Mert ki foghatnaia meg elmeieuel, ki ielenthetneie beſzedeuel, az ſzent haromſagnac illyen chodalatos tanachat, kiben el uegeze, hogy az atya iſten mi erettûnc bûnôſôkert, az û ellenſegiert, kereſztnec ſzôrnyû halalara adnaia az û egyetlenet? Annakokaert ugymint nagy es nehez dologrul ſzûntelen kel nekûnc elmelkednûnc, hogy ennec à bôlcheſegnec à kar chac ualami eleiet fog hatſuc meg, es elheſſûnc iduesſegûnkre uelle, es ugy tarchuc magunkat, mintha à kereſzt farul kialtana reianc à Chriſtus monduan. O ti mindnyaian kic az uton iartoc, fegyelmezzetec reia, es laſſatoc meg, ha uagyon az en faidalmamhoz haſonlo faidalom. Nem illic chac el mulni melôle, hanem meg kel allani az mi urunknac kereſzti alat, es mindenkoron elmenkben kel forgatnunc az Ieſuſnac epeſegit, ſerelmit kennyat, halalat. Ho- *Tren: 1.*

m 3 gy ezek-

gy ezeknec gondolattyabol, az ur iſtennec à bűn ellen ualo nagy haragiat, es az emberi nemzethez buzgo ſzerelmet meg erthesſűc es ualoba meg eſmerheſſűc. Semminemű dologbol inkab megnem teczic, mely kemenyen haragſzic iſten à bűn ellen, es mely igen ſzereti az embereket, mint az ű ſzerelmes fianac halalabol. Mert iollehet ualaſztig meg mutata regentenis az uiz özönbe, Sodomanac Gomorranac el ſűllyeſteſebe es annac utanna Hieruſalemnec el rontataſaba, ſoc egyebfele boſzű allaſabais, hogy utallya à bűnt, es haragſzic à gonoſz teuő nepekre, űe ſemmi inkab azt meg nem bizonettya, mint ez, hogy külőmben az urnac haragia el nem uetethetec, hanem az ű fianac kelle halalt ſzenuedni, es az altal engezteltetec meg az atya iſtennec meg buſult ſziue. Viſzontag mas felől az iſten io uoltànakis ſoc nyluan ualo ielei uannac, minthogy az ű napiat fel tamaſztya iokra es gonoſzokra, hogy mind az hiueket, es mind az hitetleneket beuſeggel el taplallya, hogy kegyeſen ſzenuedi az haragnac edenit, hogy az ű bekeſeggel ualo ſzenuedeſeuel es uarakodaſaual hi mindeneket à penitenciara, de leg főb iele ez az iſten irgalmaſſaganac, hogy erettűnc halalra atta, az ű artatlan egy fiat. Tahat mint mondunc megis? ha az iſten mi erettűnc es mi uelűnc uagyon, ki alhat ellenűnc? A ki az ű tulaidon fianac ſem keduezet, hanem mindnyaiunkert atta űtet, hogy nem adna meg mindent ű uelle? Annac okaiert az Meſsias kennyanac es halalanac hiſtoriaiat ugy kel halgatnunc mi nekűnc, mint az atya iſten haragianac es irgalmaſſaganac bizonyetaſat.

Iſtennec nagy haragia es ſzerelme.

Mat: 5.

Rom: 9.

Rom. 8.

De hogy enis arrul alkolmatoſban ſzolhaſſac, ties à mit

á mit szolloc könnyebben eszetekbe uehessetec, iarulljunc alazatos könyörgessel az mi urunkhoz, es kerijünc malasztot tülle aitatossággal monduan. Mi atyanc &c.

Az Christus ken szenuedeserül halalarul iratot historiat, negy reszre osztom. Elsö reszeben azt iriac meg az euangelistac, mit szenuedet legyen á kertben. Masodikban á mit az egyhazi birac elöt. Harmadikban á mit ez uilagi birac elöt szenuedet. Negyedikben mi modon ki uitetet á uarasbol, meg feszettetet es meg holt iduezetönc.

Elsoe Reszre.

KEt keppen szenuede á Christus mi erettünc lelkeben es testeben. Mert holot az ember testböl es lelekböl uagyon, szükseg len á közbe iaro testet es lelket uenni fel, mind testi es mind lelki kenokat szenuedni, hogy az embert, ki mindenestül fogua el ueszet uala meg szabadettanaia. Leg elöször á kertben, nagy lelki epesegeket, szomorusagokat es faidalmakat türe. Mert azt mongyac az Euangelistac, hogy, *Vachora utan ki mene Iesus*, az ü tanetuanyual á Cedron patakon altal, az olaifaknac hegyere egy helyre, mely Getsemaninac neueztetic uala, holot egy kert uala, melybe ü be mene es az ü tanetuani. Ackoron monda nekic Iesus, Vllyetec le it meg amoda megyec es imadkozom. Es melleie ueuen petert es Iakabot es Ianost Zebedeusnac fiait, kezde szomorkodni es rettegni. Es monda nekic, szomoru az en lelkem mind halalig. Maradgyatoc it, es uigyazzatoc en uelem.

Christusnac lölki es testi szenuedesi.

Mat: 26. Mar: 14. Luc: 22. Ioan: 18.

en uelem. Es egy keueſſe eleb menuen ugymint egy haitaſni földre, orczaiara borula, imadkozec es monda. En atyam ha lehet tauozzec el tülem è pohar. De maga nem à mint en akarom, hauem à mint te akarod. Es iöue à tanetuanyokhoz, es talalà üket aluuan, es monda peternec. Aluſzolc Simon ? Auagy nem uigyazhattoke egy oraig en uelem ? Vigyazzatoc es imadkozzatoc hogy keſertetbe ne eſſetec. A lelec ugyan keſz, de à teſt erötlen. Maſodſzor iſmeg el menuen imadkozec monduan. En atyam ha nem mulhatic el en tülem è pohar, hanem meg kel azt innom, legyen à te akaratod. Es meg teruen iſmeg talala uket alunni, mert az ü ſzemec alſnos uala Es el hagyuan üket iſmet el mene, es harmadſzeris azon igekcel imadkozec monduan. Atyam ha akarod tauoztaſd el en tülem è pohart, mindazaltal nem az en akaratom legyen hanem à tied. Ielenêc kedig egy Angyal ü neki menyböl ki meg eröſſete ütet. Es mikor halalos kenba gyötrödneiec buzgoſagosban könyörög uala, es az ü ueritteke lön, minť à földre le gördülö chöp uérec. Es midön fel költ uolna az imadſgtul, es à tanetuanyokhoz iöt uolna, talala üket aluuan à ſzomoruſag miat. Es monda nekic. Am bator alugyatöc immar es nyugoggyatoc, igaz eleg. Ime el közelget az ora, es az embernec fia à bünöſöc kezebe adatic. Kellyetec fel mennyünc el, ime el közelget az en arulom.

Chriſtuſnac harom izbe imadkozanac peldaia. ¶ Mikeppen az mi urunknac minden egyeb chelekedete tanulſagnnkra löt minekünc, azonkeppen ezis, hogy halalanac elötte haromſzer imadkozec. Pelda minden iambornac ez az imadkozas, hogy az haboruſagnac es keſertetnec ideien ſzüntelen imadkozaſba.

imadkozaſba foglallyuc magunkat. Azert mongya á tanetuanyoknac, *imadkozzatoc hogy keſertetben ne eſsetec*. Es iollehet ſzabadalaſunkat kel kernünc iſtenünktől, de mindazaltal illic ů reia hadnunc magunkat, hogy ugy legyen á mint ů akaria, ugymint ki iobban tudgya nalunknal mi legyen haſznos az mi idueſsegűnkre. Hogy peniglen iduezetőnc imadkozuan imezt mongya. *Ha lehetſeges tauozzec el tűlem á pohar*, az az, á kenſzenuedes. Ketſegnelkűl meg lehetet uolna, mert kőnnyen mas modot talalhatot uolna iſten az emberi nemzetnec meg ualtaſaba. De ugy teczêc á ſzent haromſagnac, hogy leg alkolmatoſban igy lehetne eleg az iſten igaſsaganac. Mindnyaian halalt erdemlűnc uala á bűnert, annakokaiert á kőzbe iaronac ki az mi bűneinknec terhet magara uette uala, halalt kelletec ſzenuedni. Mely halal á ſzenuedőnec meltóſagos uoltaert, mindnyaiunknac bochánatot erdemle es nyere. Touabba azertis akara urunc halal altal minket meg ualtani, hogy meg mutatnaia az ů nagy hatalmaſsagat, mely ebben ielenêc meg, hogy nem oltalmazza magat, ſőt ellenſeginec hatalmat âd magan ideig, azert ugyan győzedelmes. Vegezetre az ů mi hozzanc ualo meg mondhatatlan nagy ſzerelmêt illyenkeppen leg beuebben ielentette meg Chriſtus, hogy halalt ſzenuedet az mi ſzabadulaſunkert. Senkinec ninchen nagyob ſzerelme azt monda ſzent Ianoſnal, *Ioan. 15.* mint mikor ualaki eletêt ueti az ů baratiert. Tahat bizonyara főlőtte igen ſzeretet minket, mert hanem ſzeretet uolna, ualami kőnnyeb modgyat kereſte uolna ualtſagunknac, es nem atta uolna magat illyen nagy keſerues kenokra.

A kic halalos kenba győtrődnec, meg ſzoktac

Halalos ueretec. ueretekezni, minekelötte á lelec az testűl el ualneiec. Azon modon Iesusis tusakoduan az istennec haragiaual, es azt akaruan meg győzni uerrel ueretekőzic az ű sziuenec nagy gyötrelmenec es lelki epeségenec miatta. Ezt az nagy keserűseget szerzi uala az ű lelki esmereti, szemei eleibe uetuen ez egesz uilagnac bű-
Esa: 53. neit, mellyeket mierthogy az atya isten ű reia rakot uala es ű neki kel uala erette lakolni, ugymint ember retteg uala az kőuetkőzendő nagy kenoktul, ertuen az bűnőknec nagy es szantalan uoltabol, mely nagy es
Lelki esmeretnec gyenge uolta. soc kenokat kellene ű neki szenuedni. Igen gyönge allat am az lelki esmeret, hamar meg sersic es meg rötten chac keues bűnőknec erzesebőlis, á mint Caynnac es Iudasnac peldaia mutattya kic az ű bűnőket ertuen ketségbe estenec es gonoszul uegeszteс el eletőket. Ha azert egy auagy keues bűnnec esmereti annira szokta gyötreni lelket embernec, meg gondolhattyuc mely nagy gyötrelmet erzet legyen Christus lelkebe, tuduan hogy az egesz emberi nemzet bűneiuel ű uolna ados, es ű neki kellene mindnyaiunkert meg fizetni: Nem kilőmben mintha minden bűnős embereknec baluanyozasokcal, karomlasokcal, hamissan eskűesekcel, őldőklesekcel, paraznasagokcal, akarmi belső es kilső gonosságokcal magat meg serteztette uolna Ezt az nagy terhet, chac pusztа teremtet allat el nem uiselhette uolna, azert kellet á közbe iaronac ístennec es embernec lenni, hogy ugymint ember meg halhatna, ugymint isten eleget tehetne mi eret-
Psal. 22. tűnc. Errűl az ű sziuenec keserues faidalmarul panaszolkedic uala regenten egy nehany helyen Dauid-
Psal. 38. nal. Hasonlatos lőn ugymond az en sziuem en ben-

nem

nem az oluado,uyaſzhoz. En ream ſzallanac atya *Pſal.87.*
iſten az te haragid es az te rettegeteſid meg haborettottac engemet. Es meniuel nagyob bölcheſeg uolt Chriſtuſban, attul nyluabban erteti az ů ſzent attyanac à bůn ellen ualo haragiat es annac ertelmeből nagyob keſerůſeget erzet lelkebe, hogy ſem mint uala ualamely teremtet allat erezhetet uolna. Oregbitette peniglen az ů banattyat es keſerůſeget az emberi nemzetnec nagy reſzenec halaadatlanſagais, mert ſzőme elöt forgot mikeppen az emberec közzůl ſokac leendöc ualanac, kic az ualtſagnac io teremenyet meg utaluan, megis ugyan azon gonoſsagokban fognanac meg maradni, mellyekert egyſzer urunknac meg kelletet halni, es annac okaiert az öröc karhozatra menendöc uolnanac, kiknec ueſzedelmen nagy lelki faidalma uolt az Chriſtuſnac. Ezekrůl panaſzolkodic uala Eſaiaſnal imigyen ſzoluan. Heiaba munka- *Eſa.49.*
lottam, heiabakőltöttem erőmet. Mert effele halaadatlan fertelmes emberekbe, haſzontalan az ů ken ſzenuedeſe halala.

Holot peniglen az halaltul ualo iſzonyodas es *Binbőlſzar*
az halalos kénba ualo gyötrődes, az hitetlenſegnec *mazotgyů-*
es à bůnnec gyůmőlche, noha iduezetőnc minden bůn *mőlcſec.*
nelkůl uolt, mindazaltal ezeket magara uette mi erettůnc. Nem ugy hogy mi meg ne koſtolnoioc, hanem hogy mikor ſzembe megyunc ezekcel meg ne győzheſsenec minket. Azert erzette lelkebe az halalos kent, es az halaltul ualo retteget, hogy győzedelmeſſe tenne minkat à halalon.

Ez

Ez uala à Christusnac belsö lelkebe ualo szenuedese, melynec mind az altal nem len it uege, hanem sokcal inkab öregbödec ez utan mikoron testebenis kenzattatec. Vgy annera hogy az nagy szomorusagnac miatta keserues szoual kialtana attyahoz az magas keresztfarul monduan. En istenem, en istenem miert hagyal el engemet? Oh kegyelmes isten, michoda az
Psal. 8. ember hogy el nem feletkeztel ű rulla, auagy az embernec fia, hogy illyen nagyra böchüllöd űtet? Honnet erdemlettűc ezt mi, hogy ennyre bochassad az te fiadat mi erettűnc? Oh en edes Iesusom, uallyon kikért szenueded ezeket? Bizonyara ellensegidert. Euel ielentetted az te mihozzanc ualo nagy szerelmedet, hógy
Rom. 5. meg mikor ellensegid uoltunc akcor uetetted mi kozinkben, es az atya isten közibe magadat, hogy meg bekéltetnel minket ű uelle. Oh szegeny bűnös ember ued eszedbe mely nagy kenokar szenuedet Christus sziuebe az te sziuednec gonosz gondolatiert, mellyeket te semminec alettasz, es ugymint chac bűnnec sem tartasz. Teer meg, Teer meg nyaualas teremtet allat, es ne uiechad à te vradnac banattyat ondoksagos gondolatiddal.

Az Christusnac testeben ualo szenuedese magaba foglallya mind azokat à kenokat es gyötrelmeket
Christusnac testeben ualo nagy soc gyötrelmi. mellyekcel illettec űtet az ű ellensegi, es mellyeket szenuedet az ű tagiainac hurczoltatasabol, uereteseből, szaggattatasabol, soc keppen ualo kenzatasabol attul fogua hogy meg fogatec à kertben, mind addeg meglen az ű szent lelket attyanac aianla à magas keresztfan.

Mert mêg midőn szollana az ű tanetuanynac Iudas egy à tizenkettő közzűl (ki tuggya uala azt à helt,

merthogy

merthogy gyakorta ſzokot uala oda iarni Ieſus az ű tanetuanyual) mikorôn egy falka ſereget uőt uolna melle es az fő papoknac es phariſeuſoknac ſzolgait, á ſereg előt iaruan oda iőue lampaſokcal, ſzőuetnekekcel, fegyuerekcel es dorongokcal. Ielt adot uala kedig ű nekiec monduan. Valakit meg chokoloc, ű az, fogiatoc meg, es ôua uigyetec el. Ieſus kedig tuduan mindeneket, mellyec ű reia kőuetkezendőc ualanac, elő mene es monda nekic. Kit kereſtec? Felelenec neki. A Nazaretbeli Ieſuſt. Monda nekic Ieſus: En uagyoc. Vellec ál uala kedig Iudaſis, ki űtet el arullya uala, mihelt ez okaert Ieſus ezt monda nekic, en uagyoc, hatra terenec es á főldre le eſenec. Iſmet ezokaert kerde űket: Kit kereſtec? Azoc kedig mondanac. A Nazaretbeli Ieſuſt. Felele Ieſus: Mondam nektec hogy en uagyoc. Ha azert engemet kereſtec, bochaſsatoc el ezeket, hogy be tellyeſedneiec á beſzed mellyet mondot uala, Azoc kőzzűl, mellyet en nekem attal, ſenkit el nem ueſztettem. Es Ieſuſhoz kőzelgete Iudas, es meg chokola űtet monduan. Iduezlegy meſter. Ieſus kedig monda neki: Baratom, miert iűttel? Iuda chokcal arulode el embernec fiat? Akcoron hozza iaruluan kezeket reia uetec es meg fogac űtet. Latuan kedig azoc kic kőrűle ualanac mi leendő uolna, mondanac ű neki. Vram uagiunke fegyuerrel? Simon Peternel kedig mikor fegyuer uolna ki uona azt, es uaga á papi feiedelem ſzolgaiat, es el uaga á iob fűlet. Az ſzolganac kedig Malchus ualaneue. Feleluen kedig Ieſus, monda. Haggyatoc ebben. Es monda peternec. Tőd be fegyueredet á hűuelybe. Mert minden á ki fegyuert fog, fegyuer miat uéſz el. Auagy ne igyame meg á pohart mellyet en nekem adot

az.

az atyam ? Azt uelede hogy az en atyamat moſtan nem kerhetnem, hogy adna ennekem tizenket Legio angyalokat ? De mint tellyeſednec be az iraſoc, mert igy kel lenni ? Es mikoron illette uolna az ſzolganac fület meg gyogyeta űtet. Monda kedig Ieſus azoknac kic ű reia iöttec uala à papi feiedelmeknec es à templum gond uiſeloincc es à uêneknec. Vgy mint egy toluaira iöttetekke ki fegyuerekcel es dorongokcal meg fogni engemet? Napon kent nallatoc ualec à templomban tanetuan, es nem uetettêtec kezeteket en reiam. De ez à ti oratoc es ſötetſegeknec hatalma. Ez peniglen mind azert lön, hogy betelnenec az prophetaknac iraſoc. Akcoron az tanetuanyoc mindnyaian el hagyuan űtet el futanac. Es egy neminemű ifiu köueti uala űtet kinec teſten chac gyolch uala es meg fogac azt az ifiat. Az kedig oda hagyua à gyolcht el futa tüllöc.

Chriſtuſnac irgal mas cheleke-deti.

Nem azert kerdi urunc aſokaſagot mit kereſnênec mintha nem tutta uolna, hanem könyörűluen raitoc, es nem akaruan az ű ueſzedelmeket, igyekezic űket à bűnnec eſmeretire hozni, hogy meg gondoluan, mely artatlant fognanac meg, hanem akcor, akar chac fel tamadaſa utannis penitenciat tartananac. Es midön az ſokaſag azt feleli hogy à Nazaretbeli Ieſuſt kereſneiec. Es iduezetönc meg uallya hogy ű uolna az, tanet minket hogy mindenkoron, de kiualtkeppen à kereſztnec es haboruſagnac ideien batorſaggal ſ félelem nelkűl uallyuc az mi hitűnket. Touabba hogy egy ſzauaual földre onta űket, mindazaltal eleikben mene, es meg hagya fogatni magat, noha könnyen el ſzaladhatot uolna, aual az ű minden hato uoltat ielente es meg bizonyeta, hogy ſzabad akarattya ſzerent menne az ken ſzenuedeſre.

Iudas

Iudas atyafiſagnac es baratſagnac ieleuel, chokcal iarula urunkhoz, es ugy ada ŭtet kezbe. Hiendŏ dolog hogy nagy ſziue ſêrelmere len Ieſuſnac hogy latá mikeppen az ŭ tulaidon tanetuanyatul arultatneiec el. Mert ſokcal inkab meg keſeredic raita az ember, mikor attul ſzenued boſzuſagot es haboruſagot á ki barattyanac mutatta magat, hogy ſem mint ha idegentŭl. Innet uagyon Dauidnal ŭ neki imillyen keſerues panaſzolkodaſa. Ha az en ellenſégem ſzidalmazot uolna engemet kŏnnyebben tŭrtem uolna, es ha az, á ki gyŭlŏlt ſzollot uolna ellenem, talam el reiteztem uolna elŏtte. De te az ki egyenes erkŏlchunec mutattad magadat, es kiuel az iſtennec hazaba eggyut iartam etc. Meg ſem ueſzte el azert Iudaſt, ſŏt inkab barattyanac neueze. Emlekeztetuên ŭtet reia, mely draga baratſagbol es tarſaſagbol eſet uolna ki á bŭnnec miatta, hogy têrne meg es tartana penitenciat. Mi uelŭnkis mindennap ezenkeppen chelekedic mikoroa imigyen ſzol nekŭnc. Emlekezzel meg rulla ember honnet eſtel ki, es tery meg, es az te elſŏ chelekedetedet chelekedgyed. De nem ſokcal fog tŏbbet mi raitunkis az ŭ ſzep inteſe mint Iudaſon, mert eſzŭnkbe ſinchen hogy meg ternenc. Petert meg tiltya az kardoſkodaſtul es azt mongya, hogy ha ſzŭkſeg uolna attyanac kŏnyŏrŏgne, es ŭ tŭlle nyerne angyalokat, meg ſzabadettaſara: Hogy meg erched mi legyen az mi fegyuerŭnc, minden hatalmaſsag es kegyetlenſeg ellen. Az imadſag es kŏnyŏrges. Fŏllyŭl kel uarnunc iſtentŭl minden nyaualyainkbol ualo ſzabadulaſunkat, ſ nem az mi ereinkbŏl auagy egyeb embereknec ſegétſegekbŏl. Touabba az feiedelmec ellen ualo fel tamadaſis meg ielenti it mely ueſzedelmes legyen, midŏn azt mongya

Pſal. 54. *Apoc. 2.* *Pſal: 122.* *Feiedelmec ellen tamadoſnac ueſzedelmes uolta.*

mongya hogy ualaki fegyuert fog, fegyuermiat kel annac el uefzni. Inkab akaria iften hogy nyomorufagot fzenuedgyünc, hogy fem mint partot ütsünc feiedelmünc ellen. A fzolga fülenec meg gyogyetafa aianlya Chriftufnac nagy fzeledfeget, ugy mint ki meg ellenfegiuelis iot tefzen, es peldat âd minckünc, hogy fzeresfüc ellenfeginket, es azokealis iot tegyünc à kic gyülölnec minket. Vegezetre az ü reia iöt fö nepeknec azert hannya fzemekre, hogy mindennap köztöc uolt uolna, mindazaltal ez elöt kezeket nem uetettec uolna reia, hanem immar moftan fegyuerkettenec uolna fel ellene, hogy meg erteneiec mikeppen az atya iftennec engedelme nelkül, femmit nem tehetnenec neki, es efzekbe uenneiec hogy nagy oka uolna az ü fzenuedefenec, tudnya illic az embereknec iduefsegec. Kiböl efmeruen ütet, ternenec hozza.

A fereg ez okaert, es à Hadnagy, es à Sidoknac fzolgai kezeket uetec Iefufra. A bâranra à farkafoc, à paftorra az kegyetlen toluaioc, az atyara à faitalan fiac, Iftenre à bünöfoc, az igaz uelagofsagra à fötetfegnec fiai. Holot be telec az, à mit Dauid regenten à Mefsiafnac kepebe fzollot uala monduan. Miert hogy közel uagyon az haborufag, mierthogy ninchen à ki fegetene, meg környeközenec engemet az foc boriuc, az köuer bikac körül foganac engemet. Fel nytac reiam az ü fzaiokat, mint à ragadozo es ordeto orofzlany. *Es meg fogac Iefuft.* Oh nagy uakmeröfeg. *Es meg kœtœzec ütet.* Oh halhatatlan kegyetlenfeg. Azt fogac meg, à ki azert fzallot uala ala menyböl, hogy mindeneket meg fzabadetana. Azt kötözec meg, à ki mindeneket meg odoz. A uegre kötözec peniglen, hogy batorfagol ban uihetneiec

Pfal. 21. (margin note)

Fogfaga az Chriftufnac (margin note)

es el ne ſzaladhatna,à mint Iudaſis intette uala űket,hogy, őua hordoznaiac. Immaron azert ugy teczic uala nekiec, mierthogy Chriſtus kezekbe uolt, hogy mind iol uolna â dolog. Bizonyara ez à meg fogas es kőtőzes nagy nyaualyat es ueſzedelmet hoza ű nekiec. Mely dolognac peldazattya tőrtènec Samſonba es az iſten ſzekrenyebe. Mert mikeppen Samſon, midőn meg fogatec, őrűlnec uala à philiſteuſoc hogy kezekben akadot uolna, de nem ſoc haſznoc lőn belőle, ſőt halalanac idein tőbet őle meg bennec, hogy ſem mint eltében ölt uala: Es mint ſzinten mikor az iſtennec ſzekrenye, ugyan azon philiſteuſoktul el nyerettetec, fölötte igen ſoc nyaualyakcal illete űket, azon modőn az ſidoc ueſzedelmenec az lőn oka, hogy à Chriſtuſt meg fogac, kőtőzec es halalra adac. Rőuideden irtàc meg az Euangeliſtac Chriſtus urunknac meg fogatâſat,de ſoc dolgot kel minekűnc az keues beſzedből ertenűnc. *Iud. 16.* *1.Reg. 5.*

Gondolhatod menire dihősködtenec ű ellene kezekben leuen immar, à kit enniſzer igyekeztenec el ueſzteni. Meg környeköztenec (ugymond Dauid urunc kepebe) engemet, mint az mehec. Mely mondas az Chriſtus ellenſeginec nagy kegyetlen dihőſſegeket ielenti. A meh mikor meg harakſzic,oly igen dihőſkődic, hogy noha fulakiat el ueſztuen touab nem elhet, ugyan nem gondol azert uelle,hanem bele ereſzti ellenſegebe,es inkab akaria ueſztet maganac, hogyſem mint meg ne allanaia boſzuiat. A ſidokis ugy ki töltec dőllyőket à Nazaretbeli Ieſuſon, nem gondoluan hogy az ű nekiec iőuendőre ueſzedelmet hozando uolna. De mi ſzűkſeg à ſidoknac gonoſſagokrul ſokat predicallanunc? hogy nem uadollyuc magunkat inkab,kic okot *Pſal. 117.*

n es ha-

es hatalmat attunc reia à Sidoknac, hogy azartatlan bârant meg foghaſſacé Ha mi nem uetkeztűnc uolna,nem ferhetet uolna hozza à Sidoknac kezec. Mi chenalok à ketelet kiuel az iſtennec fia meg kőtőztetec. Michoda kőtel lőt legyen kedig az, ű maga mongya à propheranal, imigyen ſzoluan. Az bűnőknec kőteli meg kőtőztenec engemet. Az elſő ſzűlec kezdec paradichomba ezt az kőtelet keſzeteni,es ű utannoc mindnyaian mi keſzetőc meg. Azert mongya Hieremias, Hogy az ur Chriſtus meg fogatot az mi bűneinkbe.

Christusnac kötele. Psal. 118. Tren: 4.

Reműly meg ſzegen bűnős ember haluan hogy az te bűneid illyen kegyetlenűl meg kőtőztéc az te uradat. De né eſſel ketſégben chac hogy meg tery, tuduan hogy az ű meg kőtőztetéſeuel ſzakaſztotta el az te kőtelidet, à mint ſzent Dauid ſzol ű neki monduan. El ſzakaſztottad uram az en kőtelimet.

Psal. 115.

Maſodic reſze.

ES *elœſzœr uiuec Ieſuſt Annashoz* (mert Caiphaſnac ipa uala)az kedig kűlde űtet Caiphasboz,az eſztendőbeli papi feiedelemhez,houa egybe gyűltenec uala mind az fő papoc. A Caiphas kedig à uala, ki tanachot adot uala ſidoknac, *hogy, haſznosb uolna egy embernec meg halni à nepert.* Ki mondhatnaia auagy chac gondolhatnais meg, mely kegyetlen teſtoua hordozas lőn eẑ? Hurczollyac, taſzigallyac,uala urunkat minden fele,nagy zaigaſſal kialtaſſal, ſoc chufolaſokcal mint egy gonoſz teuő embert.

Kœueti uala kedig Ieſuſt Simon Peter es mas tanetuany. Az kedig â tanetuany eſmeretibe uala az papi feiede-

feiedelemnec, es egyetembe be mene Iesussal à papi feiedelemnec palotaiaba. Peter kedig az aitonal kiuűl ál uala. Ki mene az okaiert az masic tanetuany, à ki esmeretibe uala à papi feiedelemnec, es szolla az aiton allo leanzonac, es be uiue petert. Mikoron kedig à szolgac es az uduarlo legenyec eleuen szenet raktac uolna egybe, miuel hogy hideg uala, es fűtőznenec, azokcal uala Peteris, aluan es fűtőzuen. Latuan azert űtet egy aiton allo szolgalo leany, es szemeit reia uetuen monda. Nem de teis az embernec tanetuany kőzzűl uagye? Peter kedig mindenec hallasara meg tagada monduan. Asszoniallat, nem uagyoc, ingyen sem esmerem azt az embert, nem tudom mit szollasz.

Az Peter tagadasinac kezdeti abbol lőn, hogy az papi feiedelemnec hazaba mene, es à gonosz tarsasag kőzze olgyűle. Las ondoc dolgot, A ki az uachora utan igen hrennya uala magat, hogy ha meg kelleneis Christussal egyetembe halni, soha űtet meg nem tagadnaia, nem az chigan, nem kenzasoc miat hanem egy leanzo szauara mely hamar meg tagada. Illyen erőtlen az emberi nemzet ű magaba. Peter ez előt szep uallast tőt uala urunc felől, hogy ű uolna à Christus elő istennec fia, most azt beszelli, hogy nem esmeri ingyen sem tudgya ki uolna. Nem heiaba int minket szent Pal hogy el ne bizzuc magunkat, hanem az kifeual, meg lassa hogy el ne essec. *Sz. Peternec tagadasa.* *Mat. 16.* *1. Cor. 10.*

Annakokaert meg kerde Iesust à papi feiedelem az ű tanetuani felől. Kic uolnanac, mi uegre gyűitőtte uolna űket: akaruan azt fogni Iesusra, hogy partolkodo uolna, az Romai Chaszarnac orszagat maganac akarta *Caiphas kerdése.*

gy ez el uetet ember ok nelkůl es tőruentelen ueriuala, azon ſzempillantasba meltan ſemmiue tehette uolna űtet, de nem miuele; ſőt bekéuel ſzenuede az ű raita eſet boſzuſagot, es ingyen chac gonoſz ſzoual ſem illete á bűnnec ſzolgaiat, hanem chac arra inte, hogy tőruen ſzerent chelekedgyec, à mi ű neki gonoſznac teczic, arrul bizonſagot tegyen, es tőruentűl uarion, de maga nem uolna abban ſemmi gonoſz, à mit urunc ſzol uala, es azert nem erdemlenei az tőruentelen uereſt.

Ot aluan kedig Simon Peter ſűtoezic uala. Es egy keues idoeuel az utan (az az, az elſő tagadas utan) midőn ki menne az aito eleibe, ſzolla á kakas: Es lata űtet mas ſzolgalo leany, es kezde mondani azoknac, à kic ot allanac uala. Ezis à nazaretbeli Ieſuſal uala. Mondanac azert neki. Nem de teis az ű tanetuani kőzzűl uagie? Megint mas egy monda. Teis ű kőzzűlőc uagy. Es iſmet meg tagada eskűeſſel monduan. Ember, nem uagyoc, nemis eſmerem az embert. Megint ugymint egy oraual az utan, egy ualaki ugyan azont erőſſeti uala monduan. Bizony teis azoc kőzzűl uagy. Mert Galilæabelies uagy, à te nyeluedis ki ielent tegedet. Monda egy neki à papi feiedelem ſzolgai kőzzűl, annac rokona, á kinec Peter el uagta uala fűlet: Nem de lattalake en à kertben ű uelle? Akcoron kezde atkozodni es eskűnni, nem eſmerem azt az embert, á ki felől ſzoltoc. Es leg ottan mikoron meg ſzollana, à kakas iſmeg ſzolla. Es meg forduluan az ur, Peterre tekente. Akcoron meg emlekezec Peter az urnac mondaſarul, mikeppen meg mondotta uala neki, minec előtte à kakas ketſzer ſzol,

haromſzer tagacz meg engemet. *Es ki menuen keſerueſen*
Emberi gyarloſag, Peterbe. *ſira.* Peternec eſeti előnkbe adgyac nekűnc az embereknec meg mondhatatlan nagy erőtlenſegeket; es meg mutattya mely igen elegtelenec uagyunc mi magunktul akar mi iorais, az iſten malaſztya nelkul. El eſéc
Eſa:14. menyorſzagban az angyal, Peter ez főldőn, Adam
Pſal. 31. paradichomba. Ki ne fellyen tahat. Bizony ninchen oly ſzent ember, kinec nem ſzűkſeg uolna á bűnnec
Pro. 24. bochanattyaert imadkozni: Mert az igazis hetſzer el eſic egy napon. De mierthogy naponkent kőuettyűc Peternéc eſetit, ier hallyuc az ű penitenciaiat, hogy aztis igyekezzűnc kőuetni. Az Chriſtuſnac nem an-
Chriſtuſnac kegyes tekenteſe. nera teſti ſzemeiuel mint ſzent lelkeuel ualo reia tekentele indeta â peter ſziuêt penitenciara. Ki menuen czert, nem imigy amugy, hanem keſerueſen ſira, eſmeruen hogy nagyot uetet uolnaura ellen, mind abban, hogy uakmerő keppen hanta uetette uala ez előt magat, es mind imebben hogy fogadaſa ellen egynehanſzer meg tagatta uala űtet. De nem eſéc azert ketſegben, hanem Chriſtuſnac kegyes tekentetiből remenſeget uőn, hogy meg bochàttatnac ű neki bűnei. Mert ha azt nem remellette uolna, nem ſiraſſal, hanem maganac meg őleſeuel uette uőlna eleit dolganac, mint Iudas Mies azert ſiraſſuc az mi ſzantalan bűneinket, es remellyűc az iſtennec irgalmaſſagat.

Aa papi fe edelmec peniglen, es â uénec, es az egeſz tanach, hamis tanő bizonſagot kereſnec uala Ieſus ellen, hogy űtet meg őlneiec, es nem talalnac uala. Mert noha ſoc hamis tanoc iőttec uala elő, de nem uala alkolmatos az ű bizonſag tetelőc. Vegezetre kedig iőuő ket

ket hamis tano es monda. Mi hallottuc midőn ez mondotta. Le ronthatom az iſtennec kezzel chenaltatot templomat, es harmadnapig maſt ki kezzel nem epettetet rakhatoc. *De meg ezeknec bizonſag tetelec ſem len illendo:* Be telêc Caiphaſnac hazaba az à mit Dauid mondot uala Ieſuſnac kepeben. Fel nytac reiam az ů ſzaiokat, mint az ragadozo es ordèto orſzlany. A kic ennekem gonoſzomat keuannyac uala, heuſagokat ſzollanac. Tellyes az ů ſzaioc keſeruſeggel. Meg kőſzőrůlêc nyelueket mint à kigyoc. Semmit hatra nem hagyanac benne, ualamiuel kebzic uala, hogy urunknac igyet nehezêthettec uolna. De oly nyluan uala az ů artatlanſaga, es à bizonſagoknac heuſagos uoltoc, hogy meg az hamis birac ſem talalanac modot benne, mikeppen azoknac beſzedekből karhoztattac uolna ůtet.

Pſal. 21.
Pſal. 37.
Pſal. 13.
Pſal. 139.

Es fel keluen à papi feiedelem monda neki. Semmit nem felelſz arra à mit ezec te ellened uallanac? Ieſus kedig halgat uala. Nem azert halgatot, hogy halgataſaual igaznac uallanaia lenni à tanoc mondaſat, de nem ſzűkſeg uala arra felelni, à mit az ů ellenſegies ertnec uala ſemminec lenni. Mert az ket utolſo bizonſag à mit monda hogy hallot uolna Chriſtuſtul, az ů nem à Hieruſalemi kű templomrul mondotta uolt, hanem az ů teſtenec templomarul. Mely el rontatec mikor meg őletec, es meg eppule, mikor harmad napon fel tamada.

Halgataſa es feleleti Chriſtuſnac.

Ioha. 2.

Es feleluen az papi feiedelem monda neki. Az elő iſtenre keſzeretlec tegedet, hogy meg mongyad mi nekűnc ha te uagy Chriſtus az elő iſtennec fia. Monda neki

Iesus, te mondad, en uagyoc. De magã mondom tinektec, Ez utan meg lattyatoc hogy az embernec fia ůl az isten hatalmassaganac iobia felől, *es el iũ az egnec kœdiben.* It immarõ az istennec neuenec tisztelétiert, melyre az papi feiedelemtůl keszerettetec nyluan meg uallya ki legyen. *Akcoron à papi feiedelem* meg szakaszta az ů ruhaiat monduan, Istent karomla: Nem szůkseg immar semmi tano, mert im most hallatoc az ů karomlasat. Mi teczic tinektec? Amazoc peniglen

Num. 14. mindnyaian karhoztatac *ũtet monduan: Halalra melto.* Szokas uolt à sidoknal hogy mikor ualami éktelen auagy

Iosue. 7. Iud: 11. 2. Reg. 1. isten ellen ualo dolgot, kiualtkeppen karomlast hallotanac, meg szakaszotottac ruhaiokat. Azonkeppen à papi feiedelemis akaruan ezzelis azt mutatni hogy u-

Hebr: 5. runc karomlast tőt uolna az isteni tisztesseget maganac tulaidonetuan, meg szakaszta kőntősét, De őc

Psal. 2. nelkůl, mert nem ů maga tulaidoneta azt maganac, ha nem az atya istentůl ueue. Ki azt monda ů neki, en fiam uagy te, ma nemzettelec tegedet. Mind az altal az hamis pispőknec hamis tarsai, az igaz mondasertis ugy mint karomlot halalra itelec à Iesust.

Akcoron à kic kezebe uala Iesus, chufoluan ůtet, arczul pőkdősic es nyakon ueric uala. Nemellyec peniglen minekutanna be fődőztec uolna orczaiat arczul ůtic uala monduan: Iőuendőld meg Christus ki ůtőt tegedet? *es tœb soc szidalommalis illetic uala ũtet.* Kerlec tegedet keresztyen ha nezhetic à te-

Christuson tőtt meltatlan dolgoc. szemeid ez nagy meltatlan dolgot, nezd iol meg mit szenued it à Christus te eretted. Illyen nyomorultaknac es ondokoknac kelletet uolna, mind őrőkce

lennůnc,

lennűnc, mint az Christus ezektűl meg nyomorgattatec es óndokettatec, ha az mi nyaualainkat es ondoc uoltunkat magara nem uette uolna á Mefsias. Eregy most bűnős ember, keresd ez uilagnac őrőmit es győnyőrűsegit, holot az te urad effele meltatlansagokat szenuedet te eretted. Lasd mely nagyoc uoltanac az mi bűneinc mellyekert az istennec eggyetlene illyen rettenetes keppen kenzatec. Igazan mondhatta uolna á Caiphas hazanal urunc Esaiassal. Az en testemet adam az engem uerőknec, es orczamat el nem fordetam azoc elől kic szidalmaznac es pőgdősnec uala engemet. *Esai. 50.*

Es mihelen meg uirrada egybe gyűlenec mindnyaian á papi feiedelmec, az iras tudóc, á kősségnec uenei, es á tellyes tanach, es azon tanachkodanac Iesus ellen *hogy őtet meg œlneiec.* Im hallod kic gyűlekeztenec tanachba az Christus ellen. Nem poganoc hánem az ű nepe, az papi feiedelmec. Vgyanis gyakorta azoc boszontyac á Christust az ű bűnőkcel leg inkab az kikcel tőb iot tőt. Mi, mi keresztyenec, uagyunc ollyanac, kiknec bűneinkert es istentelen eletűnkert, karomlatic az ű neue á poganoc kőzőt. *Mat: 27. Mar. 15.* *Christusnac boszontoi.* *Rom. 2.*

Es hozac őtet az ő gyűlekezetekbe monduan. Te uagye ama Christus? Mond meg minekűnc. Monda nekic: Ha meg mondom tinektec nem hisztec. Ha kedig meg kerdelec titeket nem feleltec meg ennekem, el sem bochattoc. Ez időtűl fogua űl embernec fia, az istennec hatalmassaganac iobia felől. Mondanac mindnyaian. Te uagye tahat az istennec fia? V kedig monda nekiec: Ti mongyatoc hogy en uagyoc. Azoc peniglen mondanac. Mi szűkseg mêgis á bizonsag? *Mert mimnĕ magunc hallottuc az ő szaiabol.* Tudta Christus hogy az ű feleleti

nem chac szabadulast nem szerez, hanem inkab halalra ualo karhoztatast hoz ű neki, mindazaltal ismeg nyluan meg uallya, hogy ű az istennec fia. Kőuessűc tahat mies az ű peldait, es ha meg kellene halnunc ereteis mindenűt batorsaggal uallyuc az neuet es az igaz hitet. Minden, ugymond urunc az ki uall engemet az emberec elöt, enis uallom űtet atyamnac elötte.

Akcoron latuan Iudas à ki ötet el arulta uala, hogy Iesus halalra iteltetet uolna, meg bana, es uisza uiue à harmincz ezűst penzt à papi feiedelmeknec, es à ueneknec monduan. Vetkeztem hogy el arultam az artatlan uert. Vc kedig mondanac. Mi gondunc uelle? Te lassad. Es el hagituan à templomba az harmincz ezűst penzt, *Visza tere, es el mene fel akaszta magat.* Hogy uetket esmeri, bannya es uallya iol, de gonosz hogy nem hiszi bűnenec bochanattyat, kit meg nyerhetet uolna, ha ugy mint Peter keseruesen siruan, ketsegbe nem eset uolna. A papi feiedelmec sem iobbac Iudasnal, mert az el teuelyedet Iuhot meg nem keresêc, nem uigasztalâc, nem igazetâc az Messiasnac esmeretire. Söt szaiara bochatac űtet monduan. *Te lassad mi gondunc nekűnc uelle?* Talam ezektűl tanultanac az mostani egyhazi szolgac kőzzűlis nemellyec, kic oly gond uiseletlenec az gyonas halgatasba, hogy ingyen chac reia sem figyelmeznec á gyono embernec beszedet, es uagy iol uagy gonoszul gyunic, semmit azzal nem gondolnac, hanem aleg uariac hogy el bochathassac elölöc. Az istennec sem kemeny iteletiuel nem rettegetic az uakmeröket, sem irgalmassagaual nem uigaztallyac az meg remültceket, hanem ugy bochattyac

Gonduiseletlen gyonto atyâc.

chattyac el űket, à mint oda iőttec. Mely gond uiſeletlenſeg miat nemellyec el merűlnec à bűnbe, nemellyec ketſegben eſnec. Meg higgyèc ezec, hogy meg kereſi iſten ű raitoc, az el ueſzet lelkeknec ueret. Eze.3.33.

A papi feiedelmec peniglen, el ueuen az ezűſt penzeket mondanac. Nem illic hogy az iſten ladaiaba tegyűc, mert uer arra. Tanachot tartuan azert, meg ueuec raita egy fazakaſnac főldet, à ſzarandekoknac temeteſere. Annakokaert az főld neueztetet, uer főldenec, mind è mai napig. Akcoron be tellyeſedec à mi meg mondatot uala Zacharias prophetanac altala, ki ezt mongya. Es el uettec az harmincz ezűſt penzt, à meg bőchultnec arrat, kit meg bőchűltetet arron uőnec az Iſrael fiaitul es azokat attac à fazakaſnac főldeiere, mikeppen *az ur el rendelte ennekem*. Ved eſzedbe az iſtentelen papi feiedelmeknec kep mutataſokat. Nem felenec azon hogy gonoſzul cheleked-nenec ha meltatlan karhoztatnaiac Ieſuſt, moſt peniglen felnec raita hogy bűn uolna az ezűſt penzt az iſten ladaiaban tenni. Hacel dama. Zach:11. Kep mutatas.

Ezeket ſem Iudaſert, ſem à harmincz penzert, ſem à fazakas főldeiert, ſem az papi feiedelmekert nem iratta meg â ſzent lelec iſten, hanem mi erettűnc, hogy eſzűnkbe uegyűc mikeppen à Chriſtuſnac ſzenuedeſet, eleitűl fogua meg hirdettec à prophetac, ugy annera, hogy az ű el adataſanac arrarulis emlekezetet tetteuec, es mit uettenec azon à papi feiedelmec. Eſmeriuc meg azert ezt az Ieſuſt Meſsiaſnac lenni, es aggyunc halat neki rulla, hogy az ű ken ſzenuedeſeuel, halalaual meg mentet minket az őrőc karhozattul.

Harmadic

Harmadic resze.

Luc. 23. *AKcoron felkeluen az egesz sokasag, Iesust meg kætæzuen, viuec Caiphastul à tæruen teuæ hazhoz, es Pilatus kezebe adac.* Meg hallâtoc ez elöt, mit szenuede Christus az papi feiedelmec elöt, kic egyhazi birac ualanac, hal- Pilatus iteleti. gassatoc immar mit szenuede ez vilagi birac elöt. Pilatus pogan es az Romai chaszarnac tisztartoia uala, mikeppen azert Christus urunc, annac elötte ünnen maga meg mondotta vala, hogy el fogna adattatni az pogan nepeknec, szinten ugy törtenec à dolog, à pogan tisztartonac es az ü szolgainak kezekben adatec à Sidoktul. *Iesus azert al uala à feiedelem elæt. De à Sidoc be nem menénec à tæruen teuæ hazba, hogy meg ne færtæztetnénec, hanem hogy meg ehetneiec à husueti barant.* Ittis meg ielentic az ö kep mutatasokat. Mert az husueti barannac étel êben, szorgalmatossan meg tartyac az ö töruennec eeremoniaiat, de mas felöl à tiz parancholatot, ki à töruennec fö resze, hatra uetic, söt uak merö keppen meg töric az artatlant halalra aduan, es ingyen bünnec sem tartuan az ember öldöklest. Félnec raita, hogy ha à töruen teuö hazba be mennec, az pogan Pilatussal ualo együt lêtel meg förtözteti üket, azon nem felnec hogy az artatlan ver ontas meg förtöztesse. Tisztes szentseg. *Ki iæuc azokaert Pilatus ô hozzaioc es monda. Michoda vadolast tesztec ez ember ellen?* Az ertelmes bironac szemelyet viseli meg it Pilatus, meg akaria halgatni mind à ket felt, Sido uâdolas. es nem akar hertelenkedni à dologba. A Sidokat kerdi elöször, vgymint uadolokat auagy föl pörösöket, miuel uadolnaiac à Iesust Felelenec es mondanac neki. *Ha az gonosz teuæ nem volna, nem attuc volna ütet kezbe teneked.*

O szem-

O ſzemtelen nagy hazukſagot. Nem azt kialtya uala egy kor à köſſeg ű felöle, midőn à Siketeket es nemakat gyogyettya uala, hanem hogy mindeneket iol chelekedet uolna. Tahat meltan panaſzolkodic Dauidnal hogy io tete helyebe, gonoſzt töttenec ű velle, es az ű ſzerelmet gyűlölſeggel fizettec meg. *Monda azert nekic Pilatus, vegyetec hozzatoc tahat, es à ti tœruentec ſzerent itellyetec.* Mint ha imeſzt mondania, igen mongiatoc hogy gonoſz teuő, de nem hallom tűlletec michoda gonoſzt töt volna. Semmit meg reia nem bizonyettottatok, azert en ok nelkűl űtet nem karhoztathatom. Ha az ti töruentec meg engedi, hogy karhoztaſſatoc ualakit à kire ſemmi nem bizonyul, am vigyetec el, es tegyetec ti magatoc töruent rea. *Mondanac neki à Sidoc. Nem ſzabad nekűnc ſenkit meg œlniec.* De ki öle meg ſzent Iſtuant ? Vallyon nem űke ? A Sidoc ölec. Miert mongyac tahat hogy nem ſzabad ſenkit meg ölniec ? *Hogy à Ieſuſnac beſzede be tellyeſedneiec mellyet monda, ielentuen mi nemœ halallal halna meg.* Tudnya illic hogy à pogan nepeknek kezekbe adatneiec.

Marc. 7.
Pſal. 34.
Act. 7.

Latuan azert à Sidoc, hogy Pilatus nem akarnaia Chriſtuſt oknelkűl karhoztatni. *Kezdéc ezert fökakba vadolni,* monduan : Vgy leltűc ezt az embert, hogy à nepet el fordettya, es tiltya meg adni az adot chaſzarnac monduan ű magat, *Chriſtus kiralnac lenni.* Eddig Pilatus à Sidok uadolaſat halgata, Ez utan peniglen, *be mene à tœruen teuœ hazba, es eloe hiuan Ieſuſt monda. Te vagye à Sidoknac kirallya?* A Sidoc főkeppen ket dologba uadolac urunkat, Előſzör, hogy hamis tudomanyaual el fordetanaia az nepet, Az utan, hogy à chaſzarnac engedelmeſſegetől el ſzakaſztuan à köſſeget, ű akarnaia kirallya tenni magat.

Ket fele uadolaſoc à ſidoknac.

magat. Az elsőrül semmit nem szol Pilatus mert ő pogan leuen keueset gondol velle, az isteni tudomany mint tanetassec â sidoc közöt. De az masiknac io modon akar vegere menni, mierthogy az â Chaszarnac, kinec Pilatus tisztartoia volt, tiszteffeget illeti uala. Azert kerdezi urunkat monduan. *Te uagye â Sidoknac kirallya? felele neki Iesus. Tennen magadtol mondod-e eszt, auagy egyebec mondottac tenéked en felőlem?* Nem semmit beszellesz ha ertêd â mit mondasz, vagy magadtul mondod vagy mastul hallottad. *Felele Pilatus nem de Sido uagyoke en?* hogy mondhatom magamtol hanem Sido uagyoc, es az ti dolgotokba keueset ertec? *Az te nemzetseged es â papi feiedelmec attac tegedet kezembe ennekem*, űc vadolnac euelis hogy kirallya tötted magadat. *Mit mineltel? Felele Iesus az en orszagom nem ez uilagbol uagyon: Hogy ha ez uilagbol uolna en orszagom, az en szolgaim meg vinanac hogy â Sidoc kezekbe ne*
Psal. 2. *adatnam, de az en orszagom nem innet vagyon.* Mikeppen Szent
Christusnac kiralsaga. Dauidnal meg mondotta uolt regenten, hogy az atya isten őtet kirallya tötte, azonkeppen ittis uallya magat kiralnac lenni: chac hogy meg ualasztya az ő kiralsagtul Mert az ő kiralsaga lelki, es nem kazdagsaggal, hatalmassaggal, tisztekcel es gyönyörüsegekcel hanem egy felől szegenseggel, haborusaggal, nyaualyakcal, mas felől igassaggal, lelki bekeseggel, bűnöknec bochanattyaual tettetes. Pilatus nem szenuedheti az kiralynac neuezetit, *monda azokaert Iesusnac, Tahat kiraly vagy te? Felele Iesus: Te mondod hogy en kiraly uagyoc.* Es leg otstan niluabban meg magiaraza minemű legyen az ű orszaga, mert az euangeliomi igassagnac, (mely altal uralkodic az embereknec sziuökbe) orszaga. *En vgimond, ê uegre születtem, es ezert iöttem ez uilagra, hogy az igassagrol*

tano bizonſagot tegyec. Aztis meg beſzelli kedig kic legyenec az ő orſzagaban: az igaſſagnac ſzeretői. *Minden ualaki az igaſſagbol uagyon halgattya az en ſzomat.* Szokatlan dolgoc ualanac ezek Pilatuſnal azert monda neki. *Michoda az igaſſag?* Iob uolna ha ahoz ſzollanal à mi dolgod moſt vagyon, nem ertem michoda igaſſagrul beſzellesz.

Es midoen eſzt mondotta uolna, iſmet ki iöue à Sidokhoz es monda nekic. En ſemmi bűnt nem talaloc ű benne, es mikoron uadolatneiec az papi feiedelmektűl, ſemmit nem felele. Pilatus pedig iſmeg kerde űtet monduan. Nem felelſze ſemmit? Nem hallode meni ſoc tano bizonſagot ſzolnac te ellened? Ieſus kedig többet ſemmit nem felele, vgy annera hogy Pilatus igen chiodalnaia, Amazoc kedig reia erőſsődnec vala monduan, fel indetotta à nepet, tanetuan egeſz Sidoſag *altal, el kezduen Galileatol fogua mind eddig* Mint egy iuh vgy vitetic az halalra, es mint à baran az előt à ki űtet nyiri meg nemul, es meg nem nittya ſzaiat, azt mondotta uala Eſaias urunc felől. Mely mondas be telec mikor az vadoloknac ſoc hamis uadolaſokra ſemmit nem felele. *Pilatus kedig haluan à Sidokrul à Galileat*, meg kerdi ha Galilea beli uolna, es midőn meg ertette uolna hogy Herodes birtokabol valo volna, Herodeshez kűlde űtet, ki űis è napokba Hieruſalembe uala. Herodes kedig latuan Ieſuſt igen őrűle, mert ſoc időtől fogua kenannya uala őtet latni, miuel hogy ſokat hallot vala ő felőlle, es remenli uala hogy ualami chodat latna ű tűlle. Kerde kedig űtet ſoc beſzeddel, de ű ſemmit nem felele neki. Ot alnac vala pedig à papi feiedelmec, es az iras *tudoc kemenyen uadoluan őtet.* Ha azert kerdezte volna űtet Herodes,

Christuſnac artatlanſaga.

Eſa: 53.

Herodes kerdese. rodes, hogy tanult uolna tülle, es meg ertett volna, altalan fogua örömest szollot beszellet uolna Iesus ő uelle. De miert hogy chac mulatsagnac okaert akarta űtet halgatni, es szeme legeltetéseiert chodait latni, nem erdemle hogy uagy mondot uolna vagy chelekedet uolna ualamit ű elötte. *Meg vtala kedig űtet Herodes*, az ű seregiuel egyetembe, es minec utanna meg chiufolta uolna feier rubaba öltöztetuen, (mint egy bolondot)
Herodes es Pilatus baratsaga. vissza külde Pilatushoz. Es űakőztöc egybe baratkozanac azon napon Herodes es Pilatus, mert annac elötte *ellenségesec valanac egymassal.* Akcoron be tellyesedec à mit Szent Dauid mondot uala, hogy à feie-
Psal. 2. Acto. 2. delmec egybe giültenec az vr ellen es az ű Christusa ellen. Mely mondast az apostolokis Herodesröl es Pilatusrol magyarazanac.

Pilatus kedig egybe hiuan az papi feiedelmeket, es à nepnec elötte iaroit, es à kösseget, monda nekiec. Elömbe hoztatoc nekem ez embert, vgy mint azt ki el fordetanaia à nepet, es ime en te elöttetec meg kerdezuen semmi uetket ez emberbe nem talaltam azokbol mellyek-
Christusnac artatlansaga. böl uadoltatoc űtet. De meg Herodes sem: Mert ű hozza bochatalac titeket, es ime semmi halalra ualo dolgot nem itelt raita. Annakokaert meg veretűen el bochatom űtet. Az innepen kedig kely uala szokas szerent egy foglyot el bochatni ualamelliet à sokasag keuant ű tülle. Vala kedig akcor egi hires neues foglya, tudnya
Barrabas toluai. illic egy Toluai mely Barrabasnac hiuattatic uala, ki neminemö tamadasert es ember öldöklesert, mellyet à varasba töt vala, fogsagba vettetet vala. Es mikoron fel ment volna à sokasag, kezde űtet kerni hogy mint egyebkor chelekedet, mostis vgy chelekedneiec. Egybe-

gyűituen

gyűituen azert űket. Pilatus monda. Szokaftoc hogy egyet el bochaffac tinéktec hufuet napian. Melliket akariatoc azert hogy el bochaffam: Barrabaftė, auagy Iesuft à Sidoknac kirallyat, mely Chriftufnac mondatic? Mert tudgya *uala hogy iregyſegbœl attac uolna kezbe űtet à fœ papoc*. Akaruan zur zauar nelkűl meg fzabadetani Chriftuft, à fzokashoz folyamlec, es hogy à kőffeg inkab űtet kerneie meg, ollyat uete melleie, oly gonofz embert Barrabaft, kit nem aletatot hogy femmikeppen meg kérnênec az ű nyluan valo nagy gonoffagaert.

Mikor kedig Pilatus űlne az itelő fzekbe, hozzà kűlde az ű felefege monduan. Ne legyen femmi kőződ aualaz igazzal, mert fokakat fzenuettem ma *almamban ő miatta*. Azt akara iften, hogy az afzonjallat rendtűlis bizonfag tetel legyen az ő fianac artatlanfaga felől, azert bochâta effele rettegetéfeket Pilatus felefegére. *A papi feiedelmec kedig es à venec fel* indetac es el altatac à kőffeget, hogy à Barrabaft kerneiec, à Iefuft kedig el uefzteneiec, feleluen kedig Pilatus monda nekiec. Mellyket akariatoc è kettő kőzzűl hogy el bochaffam ti nektec? Es fel kialta az egefz fokafag monduan. Vefzeid el ezt, es bochaſd el nekűnc Barrobaft. Ifmet fzolla nekic Pilatus akaruan el bochatni Iefuft, es monda. Mit akartoc tahat hogy chelekedgyem à Iefus felől, ki mondatic Sidoc kirallyanac? Vc kedig kialtnac uala mönduan, fefzech meg, fefzech meg űtet. Amaz kedig harmadfzer monda nekic. Michoda gonozt miuelt? En femmi halalra ualo bűnt nem talaloc benne. Meg ueretuen azert el bochatom űtet. De amazoc annal inkab kialtnac vala monduā, fefzetteffec meg, es nagy kialtaffal erőltetic vala, kermen hogy meg *fefzettetneiec, es œregbedic uala az œ kialtafoc es*

Pilatus feleſege.

Acto 3. à Papi feiedelmekc. Nagy bűn gyanant vete ez után szemekre à Sidoknac Peter, melrannis peniglen, hogy az

Kőssegnec erkőltse. őldőklő ferfiat kerêc meg, es az eletnec feiedelmet meg őletec. Illyen à kőssegnec erkőlche. Mikor à szamar hatán be mene Hierusalembe Christus, eleibe menenec nagy őrőmmel es dicherettel fogadac űtet. Aldot (azt kialtyac uala) ki iőt vrnac neuebe. Most kedig mast beszellenec. Nem lehet tahat nagyob balgatagsag, mint à kőssegnec keduet keresni, es ű tűlle dicheretet varni.

Mat:21.

Ioan. 19. *Akcoron azert foga Pilatus Iesust, es meg ostorozá űtet.* Condoluan netalam, hogy meg elegednenec aűal az ű ellenségi es touabba nem dihőlkődnenec ellene. Be tellyesedec akcoron az, amit szent Dauid mondot vala

Psal.37. Christus szemelyebe. Mert en kesz vagyoc az ostoroztatasra. De ne siessűnc el innet, hanem tekenchűc meg vgyan valoba mint vagyon igye vrunknac à Pilatus hazaba. Leg előszőr, à ki minden teremtet allatokat nagy szep ekesseggel meg ruhazot, meg fosztatic az ű ruhaitul. Touabba à ki mindeneket meg odoz, az oszlophoz kőtőztetic. Annac főlőtte, à ki minden fele korokat es nyaualias betegeket irgalmas kezeiuel illetet vala, mostan oly kegyetlenűl es rettenetes keppen meg veretic, hogy az ű testeben mely minden embereknec magzati főlőt leg szeb es ekesb uala, talpatul fogua teteiglen semmi ep nem talaltatec; annera meg ondokettatec, hogy sem àbrazattya sem ekessege nem vala ű neki. Oh kegyelmes istennec irgalmassaga, mely minket illyen nagy arron es dragan valtot meg. Igazan mongya lam szent Peter, hogy nem az meg rothadandò aranyon es ez űstőn, hanem az szőplőtelen ba-

Pilatus hazabeli igye vrunknac.

Psal. 44.
Esai. 51.
Esa: 53.
1.Pet: 1.

len barannac Christusnac dragalatos szent veren valtoztunc meg. De chac kezdeti ez à Christus nyaualyaianac,touab vagyon meg à tôbi. *A Pilatusnac vitezi be viuec ûtet à palatoba mely à tœruen tevœ haz,es egybe hiuac mind az egesz choport nepet, es barsont adanac rea,es tövisbœl font koronat tœnec feiebe, es nadat adanac iob kezebe, es terdet haituan elœtte, chufoluan kezdec ûtet kœszœnteni monduan: Iduez legy Sidoknac kirallya,es arczul veric vala ûtet. Es mikoron reia pœgdœstenec volna,naddal veric vala az ù feiet,es terdre esuen imadgyac vala ûtet.*

Ezeket az chufolasokat, es rutsagos kenzasokat, azert miuelec ũ raita,hogy kiralynac mondotta magat.ô felseges atya vr isten, hol vagy? nem latod e mint chelekednec az te egyetlen egy szent fiaddal? Mit halgacz? miert tűrôd el ez nagy meltatlan kegyetlensegt? Talam nem szereted az te fiadat,es azert hagyod ennire el ũtet? Vay nem az oka hogy nem szeretnéie, hanem imez hogy minketis szeret az ũ fiaban. Vgy szerete isten ez vilagot, hogy az ô egyetlen egy fiat erette ada. Mi erdemlôttűc volna mind ezeket, de mi helyűnkben magzattyat âllata az mennyei szent atya. Magara vôue Christus à mi igyűnket, es ugy chelekedec mi uelűnc,mint à kegyes anya szokot chelekedni az ô szűlôtteuel. Mikor az anya,lattya gyermeke ellen attyanac haragiat, ki teriészti kezeit, be fôdôzi gyermechkeiet, magat veti eleibe az suhogo ostornac, es magara veszi fel az ũ magzattyanac keszettetet veresegет. Ezen modon à Christus,az mi bűneinkre meg haragut,atya istennec eleibe ũnnen magat vete, ũ lakola mi erettűnc. Azert mongya uala Esaias ũ felôle, hogy az ũ testet azoknac engette à kicűtet verêc, es posaiat azoknac à kic

Istênec szerelme.
Ioan. 3.
Kegyes anyanac pel-daia.

Esa: 53. űtet ſzaggattac. Az ű orchaiat ſem fordetotta el à chufolas es pökdöſes elöt. Mierti Hogy az mi betegſeginket el viſelneie es reia venneie az mi faidalmunkat. Meg ſebhetet az mi alnokſaginkert, es meg rontatot à mi bűneinkert. A bűntetes ű raita vagyon hogy minekűnc bekeſegűnc lenne, es az ű ſebei altal vigaſztűnc mi meg. Mi mindnyaian teuelgettűnc mint à iuhoc, de az ur mindnyaiunknac bűnet rea vetette.

Ki mene annakokacrt iſmeg Pilatus, es mönda nekic: Ime ki hozom űtet tinektec, hogy meg eſmerietec hogy ű benne ſemmi bűnt nem talaloc. Ki mene azert Ieſus *viſeluen tőuis koronat es barſon kontoſt*. Iertec ki ties Syonnac

Can: 3. leani kereſztyen lölköc, es laſſatoc à ti kiralytokat ab-

Chriſtuſnac ékeſzege. ban à Coronaban, mellyel meg Coronazta űtet az ű annya, auagy inkab moſtohaia; az Sidoknac gyűlekezeti. Laſſatoc meg kichoda az, à ki à töruen teuö hazbol ki megyen, es minemű öltözetbe öltözöt. Kirali Abrazatnac modgya vagyon ű benne, de akar mely ala ualó rabnalis nehezben vagyon neki dolga. Koronas az ű feie, de oly à korona hogy kennyara nem ekeſſegere vagyon. Barſon ruhaia de azzalis chiufolliac nem tiſztelic űtet. Nagy dolog ez en edes vram Chriſtus, hogy en vagyoc ados, es, fizeez. En vetkeztem à ki ſzolga vagyoc, es te ſzenueez az en vetkemert, à ki vr uagy. *Minec utanna ki ioet volna Ieſus monda Pilatus à Sidoknac. Ime az ember*. Mint ha azt mondanaia, im lattyatoc mint banattam velle, vgy teezic meg vagyon bűntetue: meg elegedhettec enni ſoc kennyain. *Mikoron lattac volna azert* űtet à papi feiedelmec, es à ſzolgac, kialtanac uala monduan, feſzeck fel. Monda nekic Pilatus. Vegyetec ti űtet, es feſzechetec meg, mert en nem talaloc bűnt ö benne, felelénec ne-

ki à Si-

ki à Sidoc. Nekűnc tőruenyűnc vagyon, es à mi tőruenyűnc szerent *meg kel hali, mert istennec fiaua tœtte magat.*

Talam te keueset gondolszaz isten ellen valo karomlassal, de az mi tőruenyűnkbe nyluan meg uagyon, hogy ualaki az istennec neuet meg karomlya meg hallyon erette. Ez kedig karomlo, mert ember leuen istennè, auagy isten fiaua tőtte magat. *Ezeket à beszedeket haluan Pilatus inkab meg iede.* Mert pogan leuen azon fel uala, hogy talam Iupiternec auagy Mercuriusnac, auagy ualamely mas hamis istēnec fia volna, es ezokaert az istenec ellen vetet volna űtet meg ostoroztatuan. *Es ismet be mene à tœruenteuœ hazba, es monda Iesusnac: Honnet ualo uagy te? Iesus peniglen nem felele neki.* Mert nem uala melto reia Pilatus, hogy az ű isteni eredetirűl valamit hallana. *Monda azokaert neki Pilatus. Nekem nem szollaszé? Nem tudode hogy hatalmam vagyon arra, hogy fel feszechelec tegedet, es hatalmam vagyon arrais hogy el bochassalac?* Ez à gonosz feiedelmeknec szokasoc. Azt alettyac hogy mindent szabad miuelniec, valami ű nekiec teczic. *Felele Iesus semmi hatalmad nem uolna teneked en raitam ha fœlűl nem adatot volna.* Nem az te hatalmad hanem az en atyamnac io akarattya viszen engemet halalra. Teis vetkes vagy vgyan, hogy gonoszul elsz à tisztartasnac hatalmaual *de à ki engemet te kezedbe adot* (mint Iudas es à sidoc) *annac nagyob bűne vagyon.* Mert noha az atya isten arra kűldet engemet è vilagra, hogy halalt szenuedgyec az embereknec iduősségekert, mind az altal nem arra engette teneked à birosagnac tisztet, hogy hamissan karhoztas engemet. Mert ű nem hamissag akaro Isten. *Attul fogua Pilatus igyekezic uala azon, hogy el bochatnaia űtet.* Io uolt ez az igyekezet, de à gonosz, hogy nem marada vegig meg benne. *A sidoc pediglen kialtnac uala mond-*

Leu. 24.
Ioan. 10.

Gonosz feiedelmeknec szokasoc.

uan: Ha eszt elszabadetod, nem uagy barattya á chaszarnac:mert valaki magat kirallya *teszi ellene mond á chaszarnac*.Féluen azert Pilatus hogyha az chaszarnac tisztesseget nem oltalmaznaia,haragiaba esneiec ű neki, el vegeze magaba, hogy ha külömben nem akarnaiac, az ű keuanságoc szerent chelekedneiec. Mindazaltal megis meg kesérte egyszer, ha mi modon meg engesztelhetneie üket.

Mikoron azert hallotta uolna azokat á beszedeket, kihoza Iesust, es az itelő szekbe üle á helyen, mely föllő padimontomnac mondatic,Sidoul kedig Gabbathanac. Vala kedig á husuetnec keszületi napia, es vgymint hat ora, Akcoron monda á Sidoknac. *Imc á ti kiralytoc*, Nem veszitekc megis eszetekbe az ű nyomorult allapattyat, ez keuanhate kirali meltoságot maganac, á ki illyen igen meg kenzatot ? könyörüllyetec raita. *Azoc peniglen kialtanac*: Vesześd el, vesześd el, feszech fel űtet. Monda nekie Pilatus. Az ti kiralytokat feszecheme fel ? felelenec á papi feiedelmec. *Ninchen kiralyunc hanem chac chaszarunc*. Semmin inkab nem igiekezic az ördög, mint hogy á Christust es az ű orszagat meg ronchа, azert dihösködteti ű ellené á Sidokat. *Latuan kedig Pilatus* hogy semmit nem tehetne, de inkab nagyob zudulas lenne, töruent tön hogy meg lenne *á mit ők keuannac vala*. Vay Pilatus Pilatus, michoda lelki esmerettel karhoztatod azt, kinec artatlanságarul egy neFeiedelmekreet bekeségre ualo tekentet. hanszor ez elöt bizonságot töttel ? De illyenec ez vilagy emberec, gyakorta hogy Zanabona ne indullion á kősseg közöt, hogy chaszar uagy egyeb feiedelmec meg ne bantassanac,nem chiac el türnec,hanem megis chelekednec vgyan nagy gonosságokat. Vallom enis ho-

enis hogy nagy tekentetnec kely lenni az közönseges bekesegre, azonkeppen feiedelmekreis. De nem ugy hogy ezekre ualo tekentetből az isten meg bantassec. Azert gonoszul chelekedek Pilatus, hogy az Sidoc közöt ualo Zűdulasnac el tauoztatasaert, es chaszar keduecrt az artatlant karhoztata. *Es vizet vœn, es meg mosa kezeit à kœssęg elœt es monda. Artatlan vagyoc ez igaznac vere ben.* Mintha imeszt mondanaia. Az en kezeimnec meg mosasaual ielentem es bizonyetom, hogy nem vagyoc oka ennec halalanac, azert el tauozzec en tűlem es az en hazamtűl az ű artatlan verenec boszű allasa. *Es feleluen az egesz nep monda. Az œ vere mi raytunc legyen es az mi fiainkon.*

Vgyis lőn. Mert egy nehany esztendőuel az vtan elegge meg alatta isten az ű szent fianac boszűiat à Romabeliekcel à Sidokon. Mikoron orszagokat el pusztettata, Hierusalemet el rontata, à nepnec nagy reszet le vagata vellec. A kic peniglen közzűlöc meg maradanac, azokat szerte szerent igy oszlata el ez egesz vilagon, à mint mostannis szemeinkel lattyuc hogy el oszlottanac az ű maradekoc. *Akcoron el bochata nekiec Barrabast, Iesust kediglen kezekben ada hogy meg feszettetneiec.* Es è szerent az à ki mindeneknec eletet àd, az halalnac sentenciaiat feiere veue. Oh mely nagy rettenetes keserűseg foglala el es gyöttre vrunknac sziuet, mikoron halalra iteltetec. Mert ha à kertben, mikoron meg meg sem fogatot uala, hanem chac az reia iöuendő nyaualiakrul elmelkedet, az nagy keserűsegnec miatta verrel veretekezec, mit gondolsz hogy szenuedet sziuebe, haluan à bironac hamis szentenciaiat? Mindazaltal el szenuede bekeuel az hamissan tetetet töruent, *Boszu allasa à Christus verenec.*

hogy az iſtentůl mi reianc igazan es meltàn ki mondatot ſentenciat rolůnc el venneie.

Ne gyedic Reſze.

V Euen peniglen Ieſuſt à vitezec, le uonac rulla à barſont, es fel œltœztetec az ů tulaidon ruhaiaba, es ki viuec hogy meg
Mat: 21. *feſzetneiec.* Eſzerent az iſtentelen ſzölö miueſec à
cheledes embernec fiat, az örököſtki vetéc à ſzölöböl,
ketſeg nelkůl ſoc ſzidalommal es kialtaſſal uitetec ki
à mi iduözitönc. Mellyekröl panaſzolkodic vala à
Pſal. 68. Prophetanal monduan. En reiam ſzollanac vala, à kic
az kapuban ůltenec, es eń felölem mondottanac eneket,
à kic bort iſznac vala. Es hogy anneual nagyob kent
ſzenuedne, *hatara adac à kereſztet*, melyre fel feſzetendöc
valanac ůtet, hogy ůnnön maga vinneie ki. Es mikor ki
menenec, talalanac egy Cirenebeli embert, Alexandernec
es Ruffuſnac attyat, kinec Simon uala neue, hogy à
mezöböl iů vala. Azt keſzeretec hogy viſelneie az ů
kereſztit, es hatara teuec *hogy Ieſus vtǎ vinneie.* Hogy Chriſtus
nem à varasba, hanem varas kiůl feſzettetneiec
meg, Az ô töruenbeis meg peldaztatot uala. Mert az
minemů oktalan allatoknaç vérec az ſent helyre az bůnökert
be vitetic uala, azoknac teſtec à tàbor kiůl ſzo-
Heb: 13. kot volt meg egettetni. Annakokaert, vgymond ſzent
Pal, Ieſuſis hogy meg ſzentelneie à nepet tulaidon vere
altal à kapů kiůl ſzenuede.

Kœueti uala kedig œtet à nepnec es Aſzoniallatoknac
ſokaſaga, kic iaigattyac es ſirattyac vala ůtet. Ieſus
kedig reiaioc forduluan monda. Hieruſalemnec leani
ne ſiriatoc en raytam, hanem ti raytatoç, es à ti
mag-

magzattokon. Mert ime el iűnec à napoc, mellyeken ezt mongyatoc. Bodogoc á magtalanoc es à mehec mellyec nem szűltec, es az emlec mellyec nem emlettenec. Akcoron kezdic mondani à hegyeknec. Dűllyetec mi reianc, es halmoknac, buriehatóc be minket. Mert ha à nyers fan ezeket miuelic, *mi leszen az aszufan?* Tanullyuc meg innet, mint kellyen à mas ember nyaualiaiat neznűnc es mi hasznót vegyűnc belőle, mikor ertyűc fele baratunknac nyomoruságat. Az emberec vgy szoktasnac gyakorta egyebeken kőnyőrűlni, hogy az ű erdemeket meg nem tekentic, nem gondollyac tulaidon bűnőket, mellyekert gyakorta nagyobbat erdemlenenec azoknal mellyeket latnac hogy mas szenued. Mint am szent Lukachnal nemellyec meg beszellec urunknac, mi modon Pilatus az Galileabelieknèc uireket, egybe ölgyetette vala az aldozattal, de azonkőzbe az ű bűnőkről, es reiaioc kőuetkezendő veszedelmekről ingyen sem gondolkodanac. Azonkeppen ittes az aszoniallatoc igen sirattyac à Christust, de nem iut eszekbe az ű bűnőc, sem az, à mit à bűnert erdemlenec vala. Kiknec effele rendetlen kőnyőrűletessegeket meg feddi vrunc, es meg tanit minket reia, mint kellyen iduősségűnkre elnűnc egyebeknec nyaualyaiokcal. Azoknac à kic à Galileabelieknec esetit beszellec neki, imezt monda. Veliteke, hogy azoc à Galileabeliec mellyec ezeket szenuedec, à tőb Galileabelieknel bűnősbóc uoltanac? Nem, de mondom ti nektec, hogy ha penitentiat nem tartotoc, ties azonkeppen mind el vesztec. Most peniglen az aszoniallatoknac imigyen szol. Ne siriatoc en raytam, hanem siriatoc ti magatokon es à ti magzattokon. Vgy kel szannunc minden

Nyaualyaiat mas embernec mint kellyen nezni.

Luc. 13.

nyomorult atyankfiait, hogy az ő nyomoruſagokat latuan, iuſſon eſzünkbe hogy mies bünöſöc vagyunc, es nem chac azt de annal nagyobatis erdemlenenc: es annakokaert hogy à mi büneinkert meg erdemlet büntetest el tauoztaſſuc, meg teriünc es meg iobechyuc magunkat, mert hanem, gonoſzul iarunc. Ha az artatlan

Luc: 23. Chriſtuſnac ki elő es termő nyers fa vala, nem kedueze az atya, hanem az mi büneinkert illyen igen meg gyötrete, vallyon mint leſzen nekünc dolgunc, kic ollyanoc vagyunc mint à reues aſzu fa? Prophetal kedig it Chriſtus az Hieruſalembeliekre kőuetkezendő veſzedelemrül, ki az utan negyuen eſztendőuel törtenec.

Viczttetnec vala peniglen, Ket gonoſz teuőkis, hogy à velle meg feſzettetnenec. Es viuec ütet az helyre, mely agy kaponyanac hiuattatic, *Sidoul kedig Golgotanac.* Talam azoknac kiket regtül fogua el veſztettenec uala, agyoknac ot heuerő kaponyaioktul. *Es adanac à neki innya, mirhaual elegyetet bort, mellyet mikoron meg koſtolt uolna, nem akara innya.* Egyeb halalra ualo embereknec az ű ſzőmi-

Halalkor ſzokot ital. uſagoknac meg enyhetefere, io italt ſzoktanac uala adni, Chriſtuſnac keſerüt adanac. Hogy meg azis à mi io tetemennec modgya uala, kenzaſara lenne ű neki. *Es meg feſzêtec* ütet à Golgatan, es ű uele ket gonoſz teuőt, egyket iob kez felől, maſikat bal felől, Ieſuſt peniglen közepben. Es be telec az iras mely ezt mougya. *A gonoſz teuőc közze ſzamlaltatec.* Be kel vala annakis tellyeſedni à mit Eſaias mondot vala felőle, hogy meg utaltatot, es el vettetet volna az emberec között. Nem eleg meg vtalaſe ez, hogy ket gonoſz teuőc közöt feſzêtic fel ütet, mintha azt ielenteneiec velle, hogy nem valami köz gonoſz teuőnec, hanem vgian fő es hires neues latornac

tarta-

tartanaiac ütet. Nem kőſziue volt peniglen à Chriſtuſnac, hogy ebből à meg utalaſbol, kiualt keppen valo ſêrelmet nem erzet volna. Tudta vgyan hogy mind ezec nagy dichőſegere fognac lenni ű neki iőuendőre, de azonkőzbe miuel hogy az atyafiakhoz haſonlatos volt, ſzinten vgy erzette az raita eſet ſzidalomnac banattyat, mint akarki erezneie mi kőzzűlűnc.

Igen rőuideden irtac meg az Euangeliſtac Chriſtuſnac meg feſzettetéſet. Talam ſzegyenlettec mind meg mondani, minemő ſoc ektelen rutolaſoc akcoron raita eſtenec, vagy az nagy banat mellyet azoknac emlekezeti tamaſztot az ű ſziuőkbe, nem hatta nekic elő ſzamlalni. Es azert chac miſtciant hattac, hogy mi magunktul gondollyuc meg az mi ſziueinknec keſerűſegebe. Az meg feſzeteſnec modgyat ſem mongya eggyk Euangeliſtais, De bizonyos dolog, hogy ſzeggel ſiggeſztetet à kereſzt fara. Mert oluaſſuc hogy fel tamadaſa utan Tamas imigyen ſzollot. Hanem ha latandom az ű kezein az ſzegeknec helyeit, es az en viomat az ſzegeknec helyeibe bochatandom, etc. E keppen azert mint egy hegedű hur az hegedűn, meg feſzettetuen Ieſus à kereſztfan, amaz ſiralmas eneket enekle. Meg likgatac az en kezeimet es labaimat, meg ſzamlalac minden tetemimet. A mit el nem ragattam, akcoron azt fizetem uala. O en veſzet bűnős feiemet, Ki illyeneket hallom hogy ſzenuedet erettem à Chriſtus. Ki ad vizet az en feiemnec, es ſzemeimnec kőny hullatáſnac beuſeget, hogy ſiriac eiel es nappal. Laſſatoc, hyatoc ſiro aſzőn nepeket, hogy iőiienec el, es iaigaſſanac mi raitunc, es hullaſſanac kőnyuet az mi ſzemeinc. Halgaſsatoc azert aſzoniallatoc, tanechátoc iaigataſra az ti leani-

Rőuideden miert irtac az Euangeliſtac Chriſtus meg feſzeteſet.

Ioan: 20.

Pſal. 21.

Pſal. 68.

Hier: 9.

ti leanitokat, es ki ki mind az ű fele barattyat sirassa: Mert ime az ki bűnt nem tőt vala, sem alnokság az ű szaiaba nem talaltatec, az soc kilőmb kilőmb fele kenoknac vtanna, az magas kereszt fara fel emeltetec, es ot fizete az mi adosságinkat.

Ioan. 3. Ez am az, à mit meg mondot vala ez elöt, hogy mikent Moyses fel magasztalta à kigyot az pusztaban, szinten vgy kel fel magasztaltatni az ember fianac, hogy minden à ki hiszen ű benne el ne veszen, hanem vegye az őrőc eletet. Em lasd, mindenűt mely alkalmatos oruosságokcal kőtőzi az mi sebeinket. Az isten tőruenyenec meg szegeseiert, atoc ala vettettűnc vala mindnyaian, mely atoktul hogy minket meg szabadetana, ű maga magara vőue az atkot. Mert azt mongya à tőrueny, hogy atkozot minden valaki fan fűg. De talam azt keuannatoc en tűlem, hogy beueb beszeddel meg mondanam, mi oka, hogy kiualt keppen kereszt fan akara Iesus meg halni, Meg mondom. Elsö oka ez, hogy az menynec es főldnec kőzibe fel emeltetuen, meg mutatnaia hogy ű volna kőzbe iaro, isten es ember kőzőt.

Christusnac alkolmatos oruossagi.

Deut. 21.

Fára miert feszettetec Christus.

Masődic: Miuel hogy paradichomba fan lön à vetec melto volt hogy az őrdőgőt ki fan győze meg az embert, iduőzetőnkis fan giőzneie meg. Harmadic, az ert akara meg feszettetni, hogy az feszűle testnec allapattyabol meg tanulnoioc, mit kellene ű tűlle varnunc. Ki teriesztc kezeit, hogy meg nylatkozot volna nekűnc az ű szűuehez, es irgalmas szerelmehez valo ut. Labait meg szegesztete, hogy meg ielenteneie, mikeppen le nem akarna addig onnet szallani, még nem eleget tenne mi erettűnc. Iob kezet ki nyuita, mert minden

den iot akara nekünc adni. Bal kezeis ki nyuita, mert minden gonoszt el akara rollunc venni. Iob labat meg szegeztete, mert azert iöt vala ez uilagra kogy az iokat meg erösseteneie à ioban: Bal labatis meg szegeztete, mert á gonoszokat meg igyekezec tereteni. Negyedic oka. Azert feszettetec meg, hogy az ű meg feszettetésèbe, elönkbe, adnaia az kereſztyeni eletnec formaiat, es meg tanetana, mikent à testet, az ö gonosz keuansagiual egyetemben meg feszechűc magunkba, ſ tellyességgel az istennek szolgalattyara foglallyuc mind testünket lelkünket. Mint Christus hogy testét az keresztfahoz hagya szegeztetni, es lelkét ki ada erettünc. Mint szent Pal chelekedêc, kimigyen szol maga felöl. *Gal. 2.*
A Christussal egyetemben meg feszettettem: élec kediglen immar nem en, hanem à Christus êl en bennem. Az Ckristus Iesus altal ennekem è vilag meg feszült, *Gal. 6.*
enis è vilagnac. Az ur Iesusnac sebeinec helyet az en testemen viselem. Ide nezet az vr Istennec titkos tanacha, mikor azt rendelte hogy az ű fia keresztfan hallyon meg. Iollehet à Sidoc nem ertuen az vrnac akarattyat, gonosz uegre feszettetec űtet meg, hogy nagyob szidalommal mulneiec ki ez vilagbol. Mert à mint ez elöttis mondoc, atkozotnac neuezi azt â törueny vala- *Deut. 21.*
ki fán fűg. Es annakokaert effelenel vtalatosb es szidalmasb halal nem uala à Sidoc közöt. De mennyünc touab az historiaba.

Iesus peniglen mond uala. Atyam bochasd meg nekiec, mert nem tudgyac mit miuelnec. Io mester az mi urunc mert à mi- *Io mester á Christus.*
re egyebeket tanet, azt ű magais meg miueli. Arra tanetotta vala ez elöt tanetuanit, hogy imadnanac azokert, à kic űtet öldözneiec es szidalmaznaiac. Ihon űis imad

imad ellenségiert. Touabba effele kõnyõrgeseuel aztis meg bizonyeta, hogy ũ isten kõzõt es ember kõzõt igaz kõzbe iaro uolna, es azert halna meg, hogy az atya istent meg engesztelneie az emberi nemzetnec.

Titulusa Christusnac es azon irasnac oka.

[e] *Pilatus kedig Ssélibe uelo irastis ira* ugymint az ũ karhoztatasanac okat, es feiehez á keresztfara tételé. Imigy uala kedig irua. NAZARETBELI IESVS SIDOKNAC KIRALLYA. Ezt azert az irast sokan á Sidoc kõzzũl meg oluastac, mert kõzel uala á hely á uarashoz, á hol Iesus meg feszettetet uala. Es az iras Sidoul, es Gõrõgũl, es Deakul uala. Mondgyac uala annac okaiert Pilatusnac á Sidoknac papi feiedelmi. Ne iriad azt hogy Sidoknac kirallya, hanem hogy ũ mondotta magat Sidoknac kirallyanac lenni. Felele Pilatus. *A mit meg irtam, meg irtam.* Ezt az irast mint az Euangelistakbol meg teczic, á uegre irta uolt Pilatus, hogy á kic oluastac, meg ertettec uolna belõle, miert õletet meg Iesus. Azert hogy Sidoknac kirallyaua tõtte uolt magat. De az istennec bõlchesege masua nezet, midõn effele irast rendelt az ũ fianac feiefõlibe tetetni, es kilõmb okat rekesztette be ez irasban á Christus halalanac annal, mellyet Pilatus gondolt uala. Tudnya illic, imezt. Hogy á szũz Marianac fia azert halna meg, hogy Iesus, azaz, iduezetõ, auagy szabadeto lenne, ki meg szabaditanaia az ũ nepet bũneitũl. Touabba Nazarenus: az az, ki ualasztatot az embereknec tõb sokasagi kõzzũl, á uegre hogy Sidoknac kirallya, az az azoknac feie lenne, kic istent uallyac az anyaszentegyhazba. Es ennec okaert, noha á kic oluasac igen mongyác uala Pilatusnac, hogy ne irnaia ũtet Sidoc kirallyanac lenni, de az szent

lelec

lelec ugyan nem engede hogy chac egy pontis el ualtoztatneiec ebben az iraſban.

Amakokaert á uitezec mikor megfeſzetettec uolna Ieſuſt, ueuec az ű ruhait, es negy reſzt chenalanac, mindenic uiteznec egy egyreſzt: es az alſo ruhat. A penig az alſo ruha uarratlan uala, felſő reſzetűl fogua tellyeſſeggel mind ſzőtetet. Mondanac azert űn kőztőc. Ne metellyűc el azt, hanem uesſűnc ſorſot auagy nylat reia, kie legyen. Hogy be tellyeſednec az iras mely ezt mongya. El oſztac magoknac azen ruhaimat, es az en ruhamon *ſorſot uetenec.* Ezeknec á uitezeknec maradeki, ez moſtani uitezlő uraimis, kic Chriſtuſt meg foſztyac az ſzegeny kőſsegbe, ſoc fele meſterſeggel es kegyetlenſeggel ki uonuan torkokbul az ű ueres ueretekekcel kereſet keues ioſzagokat. Igen mongyac es mentic magokat, hogy nem űc oka, hogy koborlanac, hanem az, á ki nem fizeti meg nekiec ſolgyokat, de az igaz iſten nem ueſzi elő az ű mentſegeket. Mert az mas adoſsagat nem kellene ſenkinec azokon meg uenni, á kic ſemmiuel nem adoſoc. Mi, imezeknekis Pilatus atta uala kezekben urunkat, de azert az hamiſsagnac ſzolgaies, ſzinten ugy el karhozanac á Chriſtuſon tőt boſzuert, mint Pilatus. Ez á ruhaknac oſztaſa iőuendő dolgotis iegyze. Az mi iduezetonknec ruhaia, az ſzent iras, mellyet az eretnekeknec uakmerőſege meg oſzt, midőn ſoc fele es kilőmbőző ertelemre uonſza. Szokaſoc á teuelygoknec hogy darabonkent ueſzic elő az iraſt, es chac oly helyeit haunyac, mellyeket alettanac hogy ualamit hozna az ű uelekedeſeknec erőſseteſere. Mint am az fő eretnekis chelekedic uala az ördőg, urunkat keſertuen. De mikeppen hogy az Ieſuſnac

Pſal. 21.

Pilatus uitezinec koborlo maradeki.

Eretneki ſzokas.

nac alſo ruhaia ep uala es meg nem oſzatec, àzonkeppen az igaſsagis egy, nem oſzol ſoc fele. *Es à uitezec ezt miuelec.* Vgyanis mit miuelhettenec uolna többet? Teſtet meg feſzetec, ruhaiual meg oſztozanac, de iſteni ereit meg nem ölhetec.

Allanac uala peniglen à Ieſus kereſztfaia mellet, az ü annya, es az ü annyanac nennye Maria, à Cleophas feleſege, es à Maria Magdolna. Mikor azert latta uolna Ieſus az annyat es à tanetuant kit ſzeret uala, ot allani, monda az ü annyanac. Aſzoniallat ime à te fiad. Annac utanna monda à tanetuannac, Ime à te anyad. Es az oratul fogua à *tanetuany annyaua fogada ütet*. Ki halhattya ezeket à beſzedeket keſerüſeg es köny hullatas nelkül? Bizonyara keſerues allaſa uala ez, à ſzeplötelen ſzüz Marianac. Tizenkét eſztendös korabaa harmadnapig ueſztette uala el Ieſuſt az ü annya, eſmeröi ſ rokoni közöt mind addig nagy banattal kereſe, még nem meg talala. Moſt nem kereſheti ſem eſmeröi közöt, ſem rokonſagi közöt, (Mert tauol alnac uala tülle az ü eſmeröi) hanem à kereſztfan keſerues ſziuel es ſiralmas ſzemekkel nezuen, mi modon menne ki è uilagbol, kinec ez uilagra iöuetelet mint let legyen, ü tudgya uala à földön. Meg erze à kereſztfanal aluan Marianac lelke, az Simeontul hirdettetet törnec altal hataſat. Es az mely faidalmat ſzüleſebe nem koſtolt uala, meg koſtola it beuſeggel. Azonkeppen urunknakis az ü kennya nem keueſſe öregbödec az ü ſzüleienec lataſabol. Es iollehet nem kichin gyottrelembe uala, mindazaltal még ſem feledkezhetec el annyarul. Chac ſzemei es nyelue ualanac ü neki ſzabadon, mindenikcel azert annyanac ſzolgala. Szemeiuel meg tekente, nyelueuel Ianoſnac aianla ütet.

Bodog aſzonnac keſerüſege.

Luc. 2.

Luc. 2.

űtet. Tanuld meg kereſztyen az te Vradtul, hogy tiſztelettel es gond uiſeleſſel tartozol mind holtodig az te ſzűleidnec.

A kic peniglen azon eloe menyéc uala, ſzidalmazzac uala űket, feieket haituan es monduan. Noſza te, ki á templomot el rontod es harmad napig eſmet meg epeted, ſzabadech meg magadat. Ha iſten fia uagy ſzalle á kereſztfarul: Azonkeppen á papi feiedelmekis chufoluan, őnkőſztőc az iraſtudokcal es uenekęel es á kőſſeggel eſzt mongyac uala. Egyebeket ſzabadetot, űnnőn magat nem ſzabadethattya. Ha ű amaz Chriſtus Iſraelnec kirallya, iſtennec amaz ualaſztotta, ſzabadecha meg magat, es ſzallyon le á kereſztfarul, hogy laſſuc es higgyűnc neki. Iſtenbe bizic, ſzabadécha meg moſt űtet ha akaria. Mert azt mondotta hogy iſtennec fia uagyoc. Chufollyac uala kedig űtet á uitezekis, eczetet nyuituan ű neki es monduan. Ha te uagy Sidoknac amaz kirallya ſzabadech meg magadat. Vgyan azont hannyac uala kedig ſzemere á toluaiokis, *kic uele egyetemben meg feſzétettec uala*. Ninchen ez uilagon oly nyelu, ki elegge meg ielenthetneie czeknec á boſzontaſoknac, es karomlaſoknac nagy kegyetlen uoltat. Ha egy el uetet lator fűggőt uolnais á kerſztfan, meg ſem illet uolna eſfele ondoc es boſzonto beſzedekcel űtet illetni, es nyaualyaiat őregbitteni. Vgyan á termeſzetis reia keſzeretti az embert, hogy meg azonnis kőnyőrűllyőn, á ki meltan eſet ualami nyomoruſagba. Ezec peniglen minden emberi ſzeledſeget hatra uetuen, rut dolog mint ſzidalmazzac á Meſſiaſt. Miert hogy minden emberi ſegetſegtűl meg foſztatot uolt, azt aletottac hogy az iſtenis el hatta űtet: miert-

Dilős embertelenſegec es karomkodaſac á Sidoknac.

P hogy

hogy atkozot halallal hal uala meg, azt itelic uala, hogy ű magais atkozot uolna, es azert szabadon dűhőskődnec elene. Errűl panaszolkodot uala meg regentenis
Psal. 21. Dauidnal monduan. Ěn fereg uagyoc nem ember, az emberec szidalma, es áz neptűl el uettetet. Mindenec az kic lattanac meg chufoltanac engemet, aiakokcal szollottanac, es feieket mozgattac. Istenbe bizot (azt mondottac) menche megűtet, szabadecha meg ha akaria űtet.

Egyc peniglen à gonosz teuőc kőzzűl kic fel feszetetuen ualanac, szidalmázza uala űtet monduan. Ha te uagy amá Christus, szabadech meg magadat es minketis. Feleluen kedig à masic meg fedde űtet monduan. Te sem felede az istent ki ugyan azon karhoztatasba uagy ? Es mi ugyan meltan, mert à mint erdemlettűc ugyan lakolunc, de ez semmi gonoszt nem tet. Es monda Iesusnac : Vram emlekezzel meg en rullam mikor á te orszagodba megy. Es Iesus monda neki : Bizon mondom teneked hogy ma *uelem lesz paradichomba.* Elősször mind az ket lator karomlya uala Iesust, de uegezetre chac az egyc, mert latuan à masic az ű nagy bekesseges uoltat es szeledseget, meg erte abbol mely igen artatlan uolna. Talam az elöttis hallot uolt ualamit chodateteli felől, kirűl meg emlekezuen hin ű benne, ualla űtet mennyei kiralnac, es iduezetőnec lenni. Annakokaert esmeruen bűneit, meg tere, keserge alnaksagin, es alazatossan kőnyőrge Iesusnac hogy orszagaba be uinneie űtet.

Nagy dolog peniglen, hogy urunc ki à szidalmazoknac es karomloknac szauokra mintha siket es nema

néma uolt uolna, femmit nem felele, ez égy bűnős embernec kerefere meg nyta irgalmaſſagos ſzaiat. Kiuel meg bizonyeta, mely nagy ereie legyen az igaz penitencianac, es hogy iſten ſenkit hatra nem uet, uala- ki akarmikoris penitenciara ter. Nagy remenſéget ada minden bűnöſöknec, mikor az latrot uele be uiue paradichomba. Oly dolog à penitencia, hogy meg effele kenba es halalbais, mellyet buneiert erdeme ſzerent ſzenued, ſzente, lehet az ember miatta, bűnenec bochanattyat talalhattya, es az öröc eletet ueheti. De meg laſſa minden ember, ne hallaſza halala oraiara penitenciaiat, ahoz ualo biztaba, hogy akcoris meg terhet mint ez à toluai, es irgalmat talahat maganac. Az latornac peldaia arra ualo, hogy ſoha ketſegbe ne eſsűnc es higgyűc, hogy ualamikor terűnc, el nem uet az iſten, nem arra hogy uakmerő keppen el merűllyűnc à bűnben es el uegre hallaſzuc az meg tereſt.

Igaz penitencianac nagy ereie.

Mert ualaki moſtan meg utallya iſtenet, mikor őtet az ű ſzent igeienec altala penitenciare hiia, azt az iſtenis meg utallya, es nem fogia annac könyörgeſit meg hallani. Hittalac ugymond Salamonnal, es meg utaltatoc, ki nyuitottam kezemet, es nem uolt ki reia tekentet uolna, enis azert meuetni fogom à ti ueſzedelmeteket. Akcoron ſegitſegűl hinac engemet, es meg nem halgatom, io reggel fel kelnec es engemet meg nem talalnac, mert utaltac à fegyelmet es az iſtennec felelmet hatra uetettec. Remellyed azert mindenkoron, de ſzűntelenis kereſsed bűnödnec bochanattyat. Nem oluaſoc en töb effele toluait az

Pro. 1.

 Euan-

Aug: Trat: 33. in Ioan. Euangeliomba, ki halalanac oraiaa tudot uolna meg terni. Ki tuggya ha te lefze malodic uagy nem? Tudom hogy annac à ki meg iobbettya magat es meg teser, bochanatot igert az iften, de nem tudom ha tenekeď hoſzu eletet iger. Egyuld nem ered azt az idöt, mikorra penitenciadat akarod hallaſztani. Kö-
Mar: 13. ueſd azert azt à mi bizonyoſb es batorſagoſb. Miert hogy nem tudod mely oraba iů el az te urad, mindenkor uigyaz, hogy uagy eſtue, uagy eſſelikor, uagy tikſzokor iouend, uigyazua talallyon tegedet.

Vala kedig ugy mint hat ora. Es ſœtetſeg lœn mind az egeſz fœldœn kilencz oraiglan. Es meg homalyoſodec à nap. Nagy choda uala ez. Mert termeſzet ſzerent ſoha az napnac fenye tellyeſſéggel el nem ueſzhet. Reſz ſzerent ſem, hold töltekor (à Chriſtus kedig hold töltere halla meg) hanem mikor ualami fogyatkozas uagyonis benne, uyſagkor uagyon. *Kilencz orakor kedig fel kialta Ieſus nagy ſzoual es monda. Eli, Eli, Lamazabacthani, az az, en iſtenem, en iſtenem, miert hattal el engemet.* Ame, mi dolog ez? A Chriſtus nem de az attyanac eggyetlen egy
Caluinus eretnekſegere. fiae? Miert kialtya tahat, hogy el hagyatot az iſtentůl? Auagy talam (à mint Caluinus mongya) ketſegben eſet
In Catechiſ: kereztyeni felelet. uolt? Tauol legyen mi tůllůnc az à uellekedes. Em chac nem regennis, uallaſt teen rulla, hogy az meg tert latorral egyetembe paradichomba menne be. Ingyen maid ez utan, attyanac kezebe aianlya lelket, ittes az iſtent ů iſtenenec neuezi, es ſegetſegůl hya. Ezekből àkarkies meg ertheti hogy nem eſet uolt ketſegbe. Miert mongya tahat hogy el hatta ůtet az iſten? Nem ketſegben eſetnec ſzaua ez ha-

ez hanem à ketſegben eſettekert ſzenuedőnec panaſzolkodaſa. Nem uette fel Chriſtus à bűnt, hanem à bűnért ualo lakolas. Bűn à ketſegben eſes, nem talaltatot azert ű benne. Mikoron ugy panaſzolkodic, à mint ſzoktac à ketſegben eſő emberec panaſzolkodni monduan, Miert hattal el engemet, es mindazaltal az iſtenhenhez folyamic: akcor minket tanet, hogy ha nem tudom meny ſoc ſzantalan nyaualya kőrnyekőzőt uolnais meg minket, ugy annera, hogy ſohol ſemmi ſegetſeget nem lathatnanc ſőt az iſtennec nyluan ualo haragiat erzenőiőkis raitunc, ſoha az iſtenben ualo remenſeg bennűnc meg ne fogyatkozzec, hanem megis bizzunc ű benne, es higgyűc, hogy az halalnac es karhozatnac kapuiarulis ki hozhat es ki hoz minket, chac engedgyűnc neki, mint à Chriſtus hogy mind haláliglan engede. Iob. 13. Sap. 16. Deut. 32. 1. Reg. 2. Tob. 13.

Nemellyec kedig azoc kœzzűl kic ött allanac uala azt haluan mongyac uala. Ez az Illyeſt hiia, Talam ezec à Romabeli uitezec uoltanac, es nem ertettec ezt à ſzot. Eli, Eli, Azert ueltec hogy Illyeſt hinaia ſegetſegűl, kinec gyakorta ualo neuezetit es ſzentſeget hallottac uala à ſidoktul.

Annac utanna tuduan Ieſus hogy immar mindenec el uegezuec uolnanac hogy az iras be tellyeſednec, monda. *Szomnyuhozom.* Mely ſzomnyuhozaſt bőtű ſzerentis erthetűnc, lelec ſzerentis. Bőtu ſzerent mert à ken ſzomuyuhoztattya az embert, es azert hiendő dolog, hogy urunkis enny ſoc kenzaſoc utan ualoba ſzomuyuhozot. Lelec ſzerent, mert ketſeg nelkűl az mi idueſſegűnket főlőtte igen ehezte es ſzomuyuhozta az mi urunc. Ennec à ſzomuyuſagnac meg oltaſaert ſzalla Chriſtuſnac ſzomiuhſaga.

az egbol à ſzűznec mehebe, onnet iőue à főldre,ê főldrűl haga à kereſztfara à kereſztfarul lelke menc Limbuſba, teſte uitetec à koporſoba. Nagy ſzomnyuſag, mellyert Chriſtus ſzantalan ſoc munkat es faratſagot uettel es uegezetre kent halalt ſzenuedet. Akarode ember az te uradnac effele ſzőmuynſsgat meg oltani? Kőnnyen meg lehet ha akarod. Az teſzemed kőnyhullataſanac hideg uizeűel, aual olthatod meg: Siraſſad buneidet, es meg aluſzic â Ieſuſnac ſzomnyuſaga. *Vala kedig ot egy eczettel* teli edén es leg ottan egy kőzzűlőc el futuan,mikor ſpongiat uőt uolna kezebe, es eczettel es Iſoppal meg tőltőtte uolna,tőue egy nad ſzalra,es ſzaiaſſoz uiue hogy innéicc,monduan az többiuel egyetembe. Had laſſuc ha el iő Illyes es meg ſzabadettya űtet. Mikoron azert uette uolna Ieſus az eczetet monda. *Be tellyeſedet.* Erched imez iraſis, kinec

Pſal. 68. bekel uala tellyeſedni. Az en eleſegembe epêt adtanac, es ſzomnyuſagomba eczettel itattanac engemet. *Es megint nagy ſzoual* kialta monduan. Atyam, A te kezeidben aianlom az en lelkemet. Es le haituan *feiet ki bochata lelket.*

Chriſtuſnac halala. Nem mongyac az Euangeliſtac,hogy meg hala,hanem ki bochata,uagy meg ada lelket. Mert az hiueknec halaloc ſemminem egyeb hanem az ű lelkeknec, iſtennec ugymint ſzerelmes attyoknac, kezeiben ualo adaſa.

Es ime à templomnac ſoporlaia ket reſzre ſzakada főlſő reſzetűl fogua mind alaig, es à főld meg indula, es à kű ſziklac meg haſadanac, es à koporſoc meg nylatkoztatanac, es à ſzenteknec kic el aluttac uala ſoc teſtec fel tamadanac, es ki iőuen à koporſobol, az ű fel tamadaſa utan be menenec à ſzent uaraſba, *es ſokaknac*

meg

meg ielenenec. Ez,ſoc chudac mind az Chriſtuſnac iſtenſeget, iſteni ereiet, halalanac haſznalattyat,es az ſidoknac meltatlan gonoſsagokat ielentic. *Es annakokaert az ſzazados,* az az, ſzaz uiteznec hadnadgya, *es à kic uele ualanac,* őrizuen à Ieſuſt latuan hogy illyen nagy kialttaſſal mult uolna ki ez uilagbol, es à főld induláſt, es azakot mellyec lettec uala, igen meg iedenec es dichőîttec az iſtent monduan. Bizony ez ember igaz,es iſten fia uolt. Es mind az egeſz nep, mely nezni oda ment uala, hogy lata azokat à mellyec lőnec ueruèn az ű mellyeket *uiſzi ternec uala.* Es è ſzerent à kereſztfan fűguen Chriſtus mind az lőlkőtlen teremtet allatoktul es mind az őkos lelkes emberektűl dichőettetec. *Allanac uala kedig tauol az ő* eſmerői es az aſzoniallatoc kic űtet kőuettec uala Galilæabol nezuen ezeket. Kic kőzőt uala Maria Magdalna, es Maria Iakabnac es Ioſephnec annya, es az Zebedeus fiainac annya. Kic meg mikoron Galilæaba ualais kőuettec uala űtet es ſzolgaltanac uala neki,es egyebekis ſokac kic uele egyetembe iőttenec uala fel Galilæabol Hieruſalembe *nezuen ezeket.* Noha még tőkelletlenec es felelmeſec ualanac à ſzegeny aſzoniallatoc, de mind az altal, nem ſzinten ſzakadhatnac uala el az Ieſuſtul.

Es ekeppen irtac meg az Euangeliſtac à mi urunknac Ieſus Chriſtuſnac keſerues kennyat es halalat. Oh ſzegeny ember,Oh bűnős Adamnac fia: Haluan ezeket keſereggyel meg magadban,uerd á mellyedet, mikeppé azoc uerec,kic ielen ualanac,midőniduezetőnc meg hala. Gondold meg minemű halal ez. Az iſtennec fia,mennec es főldnec teremtőie hala meg. A kereſztfan penig-

 len

len mezittelen, á latroc kőzőt, nagy ſzidalomba, ugymint gonoſz, teuő ember. Erre az nagy ſyernyű kenra es meltatlan halalra, mi, mi keſzerettőc ezt az igazat, az mi bűneinc leuenec oka mind azoknac, mellyeket az iſtednec es ſzűz Marianac fia ſzenuede. Adgyunc halat azert az őrőc atya ur iſtennec, ki az ű tulaidon fianac ſem kedueze, hanem mi erettűnc halalra ada űtet. Adgyunc halat á fiunac ki erttűnc aldozatul atta magat, uere hullaſaual es halalaual oruoslot minket, es nem hagyot őrőkce el ueſznűnc. Adgyunc halalt á ſzentleleknekis, ki altal á Chriſtus ſzeplőtelen aldozatul mutatta be magat attyanac az mi bűneinkert. Az ur iſtennec illyen nagy io tetemeſiy felől hala adaſſul emlekezzűnc, es ſoha elne feletkezzunc rulla. Oltalmazzuc magunkat á bűntűl, melyből illyen draga arron ualtatanc meg. Vegezetre, alazatoſſaggal kőnyőrőgiűnc az mi mennyei ſzent atyanknac, hogy az ű ſzent helyerűl, es az magaſſagos egből, tekenchen reia az ű cheledere, mellyert az mi Vrunc Ieſus Chriſtus á bűnőſőc kezebe adta magat, es á kereſztnec kennyat fel uette. Es legyen irgalmas nekűnc, bochaſſa meg ſzantalan ſoc bűneinket az ű eggyetlenenec uere hullaſaert. Amen.

Vgyan azon napi
mas preditatio.

Az Christusnac el temettetesérul: kennyanac halalanac bocchületirül, hasznarül es iduesseges elmekedeserül.

Menire az idoenec roeuid volta enge. de, eleg beuen meg beszellöc az reggeli predicacioba mit szenuedet mi erettünc Iesus, mind à kertbe, mind az Papi feiedelmec s mind Pilatus es Herodes elöt, es mikeppen à varasbol ki vitetec, meg feszettetec es meg hala. Mostan immar szollyunc leg elöször az ü el temetteteseröl. Masodszor arrul, minemü böchületi legyen az atya isten elöt, es michoda hasznai legyenec vrunc kennyanac es halalnac. Harmadszor, mint kellyen mi nekünc iduesseges keppen, az Christus kén szenuedeserül es halalarul elmelkednünc.

Az elsoerül.

ASidoc akariac uala urunkat el temettetni, de nem mene veghez, mert az isten mas iamborokat vára annac az irgalmassag chelekedetinek be töltesere. Tisztessegesnec kelletec temetesenec lenni, noha szörnyü len halala. Azert oly emberec ualanac reia, kic böchülettel es igen szepen takarac el az dragalatos szent Esa. 11.

 testet.

testet. Vgymond azert szent Ianos, *Hogy à Sidoc miuel hogy az* szombat innepehez keszůlö nap uala, az az, szombat esti, hogy à testec szombaton à kereſztſan ne maradnanac (mert nagi uála az à szombat nap) Kerec Pilatust hogy meg törétnenec az ů *szàroc es le vetetnenec.* Ektelen dolognac altetac, hogy ollyan nagy kettős innepen, vgy mint mely szombatis, husuet innepeis uala, gonosz teuő embereknec testec sen figgene à nepnec szemei elöt. Maga vgyan annelkülis meg parancholta
Deut. 21. volt Moyses altal isten, hogy mikor uala mely bűnős ember fára fel akasztatándeiec, vgyan azon napon le uenneiec testêt. Annakokaert keuanac à Sidoc Pilatustul, hogy ha mêg à testec bennec uolna, tetemeknec meg rontasaual kergettetneie ki belölöc, es vetetneie le testeket. Kellő szent iámbóroc, kic mindenůt chac à kérgêt kantyac à töruennec, de à derekat es vőlgyet ingyen sem illetic. A kellet uolna az isten töruenyenec meg tartasahoz fő keppen, hogy az artatlant meg ne őltec uolna, azt kedig ůc altal hágac. Mit hasznal tabat az apraia ha à naggyat el mulattyac az töruen beli parancholatoknac.

El iöuenec ez okaert à vitezec, es az elsőnec szarait meg törec, à masiknakis ki ů velle meg feszettetet. Iesusra kedig mikor iutottac uolna, holot latac hogy immar meg holt, nem törec meg az ů szarait, hanem egy à vitezec közzůl gerellyel meg likaszta az ů oldalat,
Christusnac oldalabol uer es uiz folyasnac peldazati. es mindiarast *ver es viz iöue ki belöle.* Nem akaria Christus meg rontatni az ů tetemit, ielentuen hogy az ů hiuei akar mint haborgattassanakis, soha el nem vesznec. De nagy choda, hogy az holt testből ver es víz iöue-

ki. Mely

ki. Mely vernec es viznec ki folyafa, afzt ielente, hogy à Christus kennya es halala, az mi bűneinknec el mofafara es minekünc valtfagunkra lön. Ezt à chodat egy nehany pelda' meg peldazta vala az ô tőruenybe.

Előfzőr Adamnac aluafa, es Euannac az ű tetemeből valo formaltatafa. Mert mikeppen Adamra álmot bochata Iften, es ki veue egy oldala tetemet, es abbol abráza neki feleseget, Azonkeppen mikor az kerefztfan az halalnac almat alunnaia Iefus, az ű iegyefe à kerefztyen anya fzent egyhaz az ű oldalabol abraztatec mert onnet iőue ki à viz, mely altal az emberec anyafzentegyhaznac tagiaiua lefznec à kerefztfegbe, es à ver mely altal taplaltatunc az oltari fzentfegbe.

Touabbá ugyan ezen dolgot peldazza uala (azt mongya fzent Agofton) azis, hogy Noeual aitot chenaltata iften à barka oldalan mellyen be uiue azokat az allatokat, kiknec meg kel vala maradni à viz özön veszedelmeből. De mind ezeknel nyluabban ualó peldazattya lön ennec à viznec az vefzőuel meg űttetet kű fzalbol valo ki folyafa. Mert à Chriftufis meg hidegűlt es meg fzaradot valá à halal miat, mint egy kű fzál, midőn à viz es à ver odalabol ki fzarmazec. Hogy peniglen fenki ezekbe femmit ne ketelkedgyec, főt minden ember higgye hogy Chriftufnac fzarai meg nem tőrtec, hanem oldalat likafztottá meg egy vitez, es onnet ver es viz iöt ki, Azt mongya az Euangelifta, hogy *à ki fzemeiuel latta*, nem máftol hallotta, az tőt ezekrűl bizonfagot, es igaz az ű bizonfag tetele, Az tudgya,

Gen. 6. August. lib. 15. de ciui. Dei ca. 16.

tudgya, hogy igazat mond. Mert ezec lônec, hogy az iras be tellyesedneiec. Meg ne tôrietec egy chontyatis. Ismet mas iras mongya: Meg lattyac *kit átotttec altal.* Hallôc hiszem ma reggel, hogy Ianos szûz Mariaual à Christus keresztí mellet alla, tahat latot minden dolgokat mellyec ot tôrtentenec, es à mit szemeiuel latot, azokrul igaz bizonsagot tehetet. Es ezec nem egy tôrtenet szerent lôttenec, hanem ugy, à mint az regi irasókis tartottac. Az husueti barannac etelerûl szoluan az
Exod: 12. Isten aszt parancholá, hogy chac egy tetemet seronchyac meg. Mely iras az igaz husueti baranba à Christusba, kit az ô tôruennec barannya peldazot tellyesedet
Zach: 12. be. Zacharias megint à Sidokrul azt mondotta uala, hogy meg lattyac kit ûtôttec altal. Azis vrunkba fog itelet napian be tellyesedni, midôn meg esmeric ki volt az, à kit ûc meg utalanac, es kezeit labait szegekeel, es oldalat gerellyel altal ûttettec.

Ezeknec utanna peniglen, mikor estue lôt uolna, el iôue az Arimatiabol, Sidoknac varasabol valo, kazdag es tanachbeli, iambor es igaz ember Ioseph, ki nem engedet vala az û tanachokra es chelekedetekre, mert ûis varia vala az Istennec orszagat, stanetuanyais uala Iesusnac, de titkos à Sidoktol ualo feltebe. Ez nagy batorsaggal be mene Pilatushoz es meg kere tûlle hogy le venneie Iesusnac testet. Pilatus kedig chodala ha immar meg holt uolna. Es elô hiuan à Szazadost, es meg ertuén tûlle hogy vgyan meg holt uolna, paranchola hogy neki adnaiac à testet. Es Ioseph gyolchot vôn. El iôue kedig Nicodemusis (ki Iesushoz annac elôtte eyel iôt uala) hozuan elegyetet Mirrat es Aloest, vgymint szaz fontot. Veuen azert Iesusnak testet, be takarac à

tiszta

tiſzta gyolchba, es be kötec ruhachkakcal ſkenetekcel, mikeppen ſzokaſoc à Sidoknac temetkezni. Vala kedig ot à helyen, holot Chriſtus meg feſzettetet egy kert, es à kertbe Ioſephnec vy koporſoia, mellyet ü kö ſziklabol vagot vala ki, es melybe meg ſenki nem tétetet vala. Oda teuec azert Ieſuſt, mert à Sidoknac keſzülö napioc, az ſzombatra virradando vala, miuel hogy közel vala à koporſo. Es egy nagy köuet haituan à koporſonac aitaiara el menenec. Ot vala kedig Maria Magdolna es à mas Maria üluen à koporſonac ellenebe es nezuen houa helyheztetneiec. A töb Aſzoniallatoc is peniglen kic Ieſuſsal Galileabol iöttenec vala, meg nezec à koporſot, es mikeppen vala helyheztetuen az ü teſte. Es meg teruen draga kenceteket ſzerzenec, *es ſzombaton veſzteg lenec à tœruen ſzerent.* Ez lön à Chriſtuſnac nagy tiſzteſseges temeteſe, à Prophetanac intez mondaſa ſzerent. Es az ü koporſoia dichöſeges leſzen. El temettetec ket ieles fö emberektül: Mert Ioſeph tanach beli ember, es Nicodemus à Sidoknac feiedelme uala. Nagy költheggel, mint hogy chac az à draga kenetis mellyet Nicodemus hoza, vgymint ſzaz font vala. Tanuld megh innet, hogy ſoha oly veſzedelmes es haboru idö nem lehet, kiben valakic ne talaltaſſanac ioc es Iſtenfelöc. Illyes propheta ideieben annira el aratt vala à baluanyozas, hogy ü azt veli uala, mintha ſenki nem volna töb ü nallanal, ki iſtent igazan eſmerneie. De maga azt monda neki Iſten, hogy hagyot uolna meg maganac het ezeret, kic terdet nem haitottac à baluany elöt. Chriſtus halala koronnis, mindenec tele ualanac botrankozaſsal. Mert Iudas el arula, Peter meg tagada, à töb tanetuanyoc el hagyac, A Sidoc vadolac, Pilatus

Chriſtuſnac temeteſe.
Eſa. 11.
Ioan. 3.
3. *Reg.* 18. & 19.

tus karhoztata, es sokan soc keppen karomlac s szidalmazac es meg seszetec űtet: Mindazaltal megis talaltatec ket iambor Ioseph es Nicodemus, kic senkitűl semmit nem retteguen, elő vetic magokat es vtolso szolgalattal szolgalnac az ű mestereknec, Vy koporsoba peniglen, az szent leleknec titkos vezerleseből azert tetetec à Christus, hogy az vtan senki ne mondhatta uolna, hogy nem ű hanem mas ualaki azoc kőzzűl kic ű előtte oda temettettec volt, tamadot uolna fel.

Masod nap kedig mely à keszűlœ nap utan kœuetkezic uala, őszue gyűlenec à papi feiedelmec es à Phariseusoc Pilatushoz es mondanac. Vram meg emlekeztűnc arrul, hogy ama chalard meg eltebe ezt mondotta, harmad nap utan fel tamadoc, Paranchold azert hogy őrjztessec à koporso harmad napig. Mert egyűld el iűnec tanetuani es el lopiac űtet, es azt mongyac à nepnec, fel tamadot halottaibol, es az utolso teuelyges gonoszb leszen az elsőnel. Monda nekic Pilatus. Vagyon őrizőtőc, menyetekel őrizzetec à mint tudgyatoc. Azoc kedig el menuen, meg erősetec az koporsot őrizőkeel, *es be pechetlec à kœuet.*

Eztis mint à tőbit gonosz akaratbol, es gonosz vegre miuelec. De mi lőn benne? Meniuel inkab erősetec es pőchetlec à koporsot, anniual tettetesb lőn à Christus fel tamadasa. Mert keszerettetenec à papi feiedelmec es à venec az ű tulaidon őrizőiktűl hallani, à Christus fel tamadasarol ualo bizonsag tetelt. Latac
Mat: 28. az őrizőc hogy fel tamada, meg beszellec à papi feiedelmeknec es à veneknec, de meg vgy sem hiuenec. Sőt penzt adanac az őrizőknec hogy azt mongyac, mintha

mintha à tanetuagioc (midőn űc alluttanac) loptac uolna el űtet.

Ezec hiſzem azoc, kic ennec elötte azt kialtyac uala, hogy ha le ſzallana á kereſzt farul, hűnnenec ű benne. Im nagyob dolgot miuelt annal, mert az be rekeztetet, es pecheteltetet koporſobol, melybe halua tetetet vala fel tamadot. Mi oka hogy meg ſem hiſznec? Meg vaketotta űket az ű gonoſſagoc, el foglalta ſziuőket az Chriſtus ellen valo gyűlőlſeg, es azert nem fer hozzaioc az igaſſagnac velagoſſaga. Moſtannis talaltatnac effele emberec, kic akar mint es akar meniſzer meg győzetteſſenekis az igaſſagtul, ſoha meg nem ternec. Chak el hitettec magokcal nemellyec hogy à Papa chalard, meg gyűlőltec űtet es az ű allatta valokal. Szolhacz azert nekic, tanethatod űket, diſputalhacz vellec, de iot nem tehecz bennec. Meg kemenyelette az ű ſziuőket az ördőg, iſtenis igaz itelete ſzerent megh vonta tűllőc az ő malaſztyat, rakuac keuelyſeggel es gyűlőlſeggel, nem fer hozzaioc az igaſſagnac velagoſſaga. De haggyunc beket moſt ezeknec, ſzollyunc arrul immar, à mirűl hogy maſodſzor ſzollananc ebben à predicatioban, igertűc vala. Sap. 2. Eretneki uakmeröſeg.

Az Maſodikrul.

BIzonyara oly nagy bőchűleti lőn, az atya iſten előt, az ű ſzent fia kennyanak es halalanac, hogy azert es az altal, el venne haragiat rullunc, meg engeſzteltetec minekűnc, meg bochata bűneinket, es az minemő bűntetéſeket minekűnc alnakſaginkert keſzetet vala azokatis Chriſtus kennyanac es halalanac Iſten elöt ualo böchűleti, es haſznai.

Ioan: 1. azokatis mind meg engede. Azert mongya uala Ianos ű felőle. Ime az Istennec barannya, ime à ki el veszi ez vilagnac bűneit.

Haszna peniglen anni vagyon, hogy meg chac gondolatunkba sem foghattyuc mind meg, nem hogy beszedűnkel ielenthetnőiőc ki. Mindazaltal egynehanyat az mely eszembe iűt, elő szamlaloc benne.

A Christus ken szenuedesenec halalanac elsŏ haszna, az tőruennek atkatul ualo meg szabadulas. Mert
Gal. 3. szent Pal azt mongya hogy Christus meg szabadetot minkent à tőruennec atkatul, mi erettűnc atoc ala vetuen magat. Atkozotnac mondatic minden, valaki meg nem marad mind azokbol, mellyec meg vannac iratuan à tőruen kőnyűbe. Mi kedig az istennec tőruenyet meg
Col. 2. nem tartottuc, tahat atkozottac voltunc. Innet chenal-
Phil. 2. ta uala mi ellenűnc az ŏrdŏg, az ados leuelet, mellyet Christus el tőrle engedelmes leuen mi erettűnc keresztnec halalaig.

Masodic haszna, az ŏrdŏgŏn ualo gyŏzedelem.
Gene: 3. Azt igerte uala isten az elsŏ szűleknec, hogy az asszoniallatnac magua meg rontanaia à kigyonac feiet. Meg
Luc. 11. ronta à Christus, meg gyŏze az ŏrdŏgŏt, el ueue minden fegyuerit, ki vona torkabol az ragadomant. Es annera erőtlenne teue: hogy keserthet vgyan, de senkinec nem arthat, valaki az hitnec altala az Christus ban be oltatic, es az szeretettel ű hozza ragaszkodic.
1. Ioan: 3. Azert ielent meg az istennec fia szent Ianos mondasa kent, hogy meg roncha az ŏrdŏgnec chelekedesit. Az
Hebr: 2. halal altal vgymond szent Pal meg tŏrte az halalnac feiedelmet.

Harmadic az halalnac meg tőrése. Nagy szelyel vralkodic

vralkodic vala à halal az embereken mert nem chac az idô ſzerent valo halalra, hanem az örôc halalrais kôtelesec ualanc. De à Chriſtus az mi halalunkat halalaual meg tôre, es az eletet fel tamadaſaual meg ada. Te halalod leſzec (azt mongya uala Hoſeaſnal) ô halal. Ki meg lôt immar mert el nyeletet à halal gyôzedelemre. Hoſ.13. 1.Cor. 15.

Negyedic à Pokoltul valo meg ſzabadulas, kirôl imigyen ſzol vala Zacharias az Meſsiaſnac. Teis az te teſtamentomodnac verebe ki hoztad à foglyokat à melyſegbôl holot ninchen viz. Miképpen hogy Chriſtus meg haluan pokolra ſzalla, de à pokol ûtet meg nem tarthata, azonkeppen mi raytunc ninch ſemmi birodalma es ſemmi igaſſaga. Meg mardoſta Chriſtus (hogy az propheta beſzede ſzerent ſzollyac) à poklot, hogy foglyot többet nem tarthat egyebet, hanem chac azt à ki û maga aggya foglya magat. Zach:9. Hoſ. 13.

Oetôdic haſzna, à bûntûl ualo meg tiſztulas. A bûnert vetê Chriſtus az û èletet, azert onta ki vèret, hogy az mi bûneinket el vegye. Meg holt Szent Pal mongya, az mi bûneinkert, es fel tamadot az mi meg igazulaſunkert. Szent Ianoſis imigyen ſzol. Az iſten fianac vere meg tiſztet minket minden bûntûl. Megint û maga Chriſtus. Ez, en verem, vy teſtamentomnac vere, ki ſokakert ki ontatic bûnôknec bochanattyara. Rom. 4. 1.Ioan.1. Mat:26.

Hatodic. Az meg igazulas. Mert Chriſtus igazetot meg minket, az û ſzent vere hullaſanac, halalanac altala, kirûl bizonſagot teſzen ſzent Pal monduan. Meg igazultunc az Chriſtus vere altal. Azt á ki bûnt nem tud, mi erettûnc bûnne tette, hogy az Iſtennec igaſſag lennenc. Rom: 5. 2.Cor. 5.

Hetedic, az atya Istennel ualo meg békelles, nagy egybe veszese vala az embernec istennel az ű parancholatinac meg szegeseiert, de urunc az ű halalaba bekeseget szőrze kőzőttűnc. Amint Szent Pal mongya, hogy bekeltettűnc Istennel az ű fia halalanac altala. Meg bekeltetet az ű husanac testeben az halal altal.

Rom. 5. Coloss. 1.

Nyolczadic az mi meg szenteltetesűnc. Hogy Iesus meg szentelneie az ű nepet tulaidon vere altal, szenuede à varas kiűl. Christus szerette az anyaszentegyhazat, es ű magat erette atta, hogy űtet meg szentelneie.

Hebr. 13. Ephes. 5.

Kilenczedic az őrőc elet. Kirűl imigyen szol vala Christus. Szűkseg fel magasztaltatni az ember fianac, hogy minden áki ű benne hiszen el ne veszen, hanem vegye az őrőc eletet. De mi szűkseg soc időt mulatnunc à Christus ken szenuedese halala hasznainac elő szamlalasaban, ha mint az előttis mondoc azoknac soc voltat, sem meg nem gondolhattyuc? szollyunc inkab az ű kennyairul halalarul valo elmelkedesrűl, melybe nem chac ma, hanem tellyes eletűnkbe foglalatosoknac kel minckűnc lennűnc.

Az Harmadikrűl.

Christus kényanac es halalanac hasznos es idueßeges elmelkedese. 1.

AZ mi vrunknac ken szenuedeserűl halalarul vgy elmelkedűnc hasznoson es idueßegesen, hogy ha az atya istennec à bűn ellen valo haragianac (mely sohonpat inkab meg nem ősmertetic mint az ű fia halalabol) gondolattya miat, annéra meg remülűnc hogy feluen à bűntetesektűl mellyec keszettettenec az vak merő bűnősőknec, meg vtallyuc, hatra vettyűc, el haggyuc á bűnt; meg terűnc es penitenciat tartunc. Mert ha az ű szerel-

ű ſzerelmes ſzent fiat,egyebeknec vetkekert ennire meg büntete,bizonyara az ű haragia, mint egy emeſztő tűz örökce gyötri es veghetetlen karhozatra veti azokat, kic à Chriſtuſnac veret laboc ala nyomdoſſác, tellyéſſeggel el merüluen à gonoſſágba.

Touabba, ha az Ieſus kennyanac emlekezetiből, 2. meg eſmeriüc az ű ſzent attyanac hozzanc valo nagy ſzerelmet. Melynec gondolattya vigaſztalhat minket minden nyaualyainkban, es kiualtkeppen az halalunknac oraian,az halalnac gyöttrelmeben. Mert ha akcor midőn ellenſegi ualanc,oly kegyelmes lőn mi hozzanc, hogy fiat erettünc ada,mit nem miuelne moſt velünc,holot,az ű ſzent fianac vere altál meg bekellettünc ű vele? Az iſten az ő mi hozzanc valo ſzeretetit ebben mutata meg, vgymond Szent Pal, Hogy mikor még bűnősöc valanc, a Chriſtus meg holt erettünc. Annakokaert ſokcal inkab moſt meg igazultattac leuen,az ű vere altal,meg tartatunc ű altala à haragtul. Mert ha mikor ellenſegi uoltunc, öſzue bekeltettünc az Iſtennel az ű fianac halala altal, ſokcal inkab minec vtanna öſzue bekeltettünc, meg tartatunc az ő elete altal. Ha az iſten velünc tartya,kichoda hat ellenünc? Bizonyaual ha az ő tulaidon fianac nem keduezet,hanem mindnyaiunkert erttünc atta űtet, mikeppen nem adna ű velle mindeneket minckünc? Rom. 5. Rom. 8.

Ebből peniglen az iſten io voltanac eſmeretiből, ſzükſeg hogy mind ſziuünk ſmind nyeluünc,hala adaſra indullyon. Hogy à Chriſtus altal,ſzüntelen aldozzunc az iſtennec,dicheretnec aldozattyaual,az az aiakinknac gyümölcheuel,mellyec fel magaſztallyac az ű neuet. Hebr. 13.

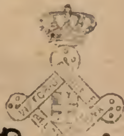
Annak fölötte,haſznoſon emlekezünc az Chriſtus 3.

kennyairul,ha erezzűc es vallyuc, hogy valamit szenuedet, mind az mi bűneinkert szenuette. En s te vertűc űtet nyakón,chapdostuc,arczul pökdőstűc,tűissel Coronaztuc, kenzottuc gyöttröttűc. Mert à mi ű raita esec, mi raitunc eset volna, ha magara nem vette uolna
Esa. 45. erettűnc.Innet mongya Esaiásnal.Munkalodtatal engemet az te bűneidbe,Megint az atya ű felőle,Az en ne-
Esa.53. pemnec bűneiert vertem meg űtet. Tahat azoc à iokis, mellyeket vere hullasaual nyere, mienc vgyan mint öue.
4. Vegezetre,Szűkseg hogy à ki gűmőlchősőn akar elmelkedni az mi vrunc halalarul, fel vegye ű velle á keresztet,az ű nyomdokit bekeseges sziuel es alazatossan köuesse minden habórusag szenuedesbe. Mert à
1.Pet.2. Christus szenuedet nekűnc peldat hagyuan, hogy köuessűc az ű nyomdokit, Ki midőn szidalmaztatneiek, nem szidalmaza,mikor gyöttrettetneiec nem fenyegete, hanem arra hagya à boszu allast, à ki igaz iteletet teszen. Hogy az alazatossagot mellyet à ken szenuedes kor Christus magaba mutata mindenkeppen köuesse.
Philip.2. Mint szent Palis int minket. Hogy az alazatossagnac altala,ki ki mind mâst maganal iobnac tarchon, es né azt keresse à mi öue, hanem à mi egyebeke. Hogy az atya isteunec hozzanc valo szerelmeből, meg tanullya min-
1.Ioan.4. den ember szeretni az ű fele barattyat. (Mert ha isten szeretet minket,nekűnkis kel szeretnűnc egy mast.) Es el higgye magaban, hogy azert valtattunc meg à bűn-
1.Pet.2. tűl, à mint szent Peter beszelli hogy az igassagnac ellyűnc. Miuel hogy megh szabaduluan à bűntől, vgy-
Rom.6. mond Szent Pal,az igassagnac szolgaiua lettűnc. Megis, Hogy Christussal feienkent ki mennyűnc ez vilagnac hailekabol, minden orában meg gondoluan asztic,
hogy

hogy ninchen it minckünc meg maradandó varasunc, az jöuendöt keressüc. Hebr. 3.

Igy kel atyamfiai ma es minden napon elmelkednünc az mi kegyes meg valtonknac ken szenuedeserül halalarul. Tudgyuc mely szantalanoc az mi büneinc, mely ondokoc es nagyoc lelki esmeretinknec sebei, mellyec egyebünnet meg nem oruosoltathatnac, hanem chac az mi vrunc vere hullasabol. Nó azert keresztyenec, öltessenec be melyen az mi sziueinkbe á szegec, mellyekcel Christusnac kezei es labai meg szegeztettenec; A tüissec kikcel á Iesus feie kinzatec, gyakdossac az mi lelki esmeretinket. A gerely mellyel oldala meg öklelteteс, sebhesse meg sziueinket. Az ü fohazkodasi es köny hullatasi, indechanac minket büneinknec siratasara, vgy leszen, hogy az köuetkezendö husuet napiat vigan es örömel erhessüc.

AMEN.

AZ MINEMVE FEO DOLGOKRVL EBBEN'E KOENYVECHKEBEN EMLEKEZET VAGYON, AZOKNAC MINDE- niket hanyadic leuelbe kellyen meg keresni, imez kõuetkezendő az A B C rendi szerent iratot iegyzes meg mutattya.

615

Beke-

D.

E.

Gyer-

Io feld-

K.

Keue-

Meny-

galma

T.

Harom-

AZ MINEMV VETKEC A NYOMtatasba tœrtentenec, azoknác meg igazetaſarul valo iegyzes.

Maſodic leuelen tizenkettődic verſbe, ahol emlekeztetetenec vagyon iruá, oluas, emlekeztenec.

3. *leuelen, 10. verſbe, az Da, helyet: De.*
7. *leuelen, 1. verſbe hogy mint helyet, hogy nem mint.*
43. *leuelen, 23. verſbe, es, helyet ne.*
111. *leuelen 21. verſbe, ha meg helyet: ha nem.*
114. 116. 118. 120. *leuelen az leuelnec felſœ kareian, az S: Iſtuan helyet: S: Ianos.*
137. *léuelen, 11. versbe, ymen enec helyet: mennenec.*
173. *leuelen, 1. versbe, eſztogazni helyet: oſztogatni.*
178. *leuelen, 15. versbe, eltuen helyet: eleuen.*
194. *leuelen, 1. versbe, Iſten helyet: Iſtennec,*
244. *leuelen, 23. versbe, haſzag, helyet: haſzaſsag.*
252. *leuelen, vtolſo versbe, NEM helyet: MEG.*
293. *leuelen, 2. versbe, ez ige vtan, embernec, ted oda ezt fia.*
Azon leuelen, 21. versbe, meg helyet: mag.
320. *leuelen, 14. versbe, parancholatot helyet: parancholtatot.*
322. *leuelen, 13. versbe, Gyorſabban helyet: gyorſab.*
330. *leuelen, 10. versbe, iraſaban helyet: iaraſaban.*
335. *leuelen, 1. versbe, hiuatuan helyet: hituan.*
338. *leuelen, elſœ versbe, az meg helyet: NEM.*
342. *leuelen, 9. versbe, vegyûnc helyet: megyûnc,*
345. *leuelen, 28. versbe, ſziuelebœl helyet: ſziuœkbœl.*
363. *leuelen, 23. versbe, kœteleket helyet: kœtelit.*
395. *leuelen, 19. versbe, meg haſadot helyet: meg nem haſadot.*

398. *leue-*

398. leuelen, 2. versbe, Dauidnac helyet, Dauidrul.
403. leuelen, 19. versbe, embert helyet: ember.
405. leuelen, 10. versbe, imez ige vtan, IGERET, ted oda ezeket az igeket: Azert, valaki halgattya az istennec igeiet.
428, leuelen, vtolso versbe, uitalmarol helyet; iutalmarol.
449. leuelen, 15. versbe, ez ige vtan, voltanac ted oda imezt, mindenec.
451. leuelen, 17. versbe, imez ige vtan, vétéc, tœrœld ki imezt: fœl.
459. leuelen, 17. versbe, tarsal helyet: tarsul.
463. leuelen, 23. versbe, minden az ket fele enber helyet: mind az ket fele embert.
471. leuelen, 13. versbe, ki nonatic helyet: ki ontatic.
482 leuelen, 17. versben, ez igec vtan, azt à mit az apostoloknac ada: ted oda imezeket: Tisténec es verénec neueze monduan.
500. leuelen, 4. versbe, 1627. helyet: 1300.
502. leuelen, 11, versbe, mert helyet: veert.
504. leuelen, 5. versbe mutatni helyet: mutat.
510. leuelen, 15. versbe, allattyaba helyet: altallyaba.
516. leuelen, 25. versbe, Doktorokis helyet: Doktorokatis.
555. leuelen, 4. versbe, ertetic helyet: ertette.
574. leuelen, 20. versbe, az ö kiralsagtul helyet: az ö kiralysagat ez vilagi kiralysagtul.
576. leuelen, 9. versbe, aletatot helyet: aletot.

Egyeb aprolec vetkeket, ö magais eszebe veheti, es még igazethat az oluaso.

Ez, é vege á kœnyuu-
necelſœ reſzenec, me-
li Beczben nyomtatot
Apffl Mihaly altal
1577. eſten
dœben.

